

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΗΤΟΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ

τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ τε καὶ καθολικοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχικοῦ
θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης ἀποκειμένων

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΟΙΣ ΚΟΣΜΗΘΕΙΣΑ ΠΙΝΑΞΙΝ

ὑπὸ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΕΡΑΜΕΩΣ

τύποις δ' ἐκδοθεῖσα ἀναλώμασι τοῦ

ΛΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

1897

impression anastatique

CULTURE ET CIVILISATION
115, AVENUE GABRIEL LEBON
BRUXELLES
1963

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΙΣ ΑΙΟΘΗΚΗΝ

24/6/13

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΗΤΟΙ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ
ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐν τῷδε τῷ τόμῳ, τρίτῳ τὸν ἀριθμὸν, τὸ μὲν πρῶτον ἀναγράφεται βιβλία γραπτὰ ἐννέα καὶ ἑκατὸν, ἃ πρότερον ἐν τῇ μονῇ κείμενα τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν κεντρικὴν ἔτει 1888-ῳ μετηνέχθη βιβλιοθήκην τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ τρίτον αὐτῆς τμήμα γραπτῶν ἐκεῖ συναποτελέσαντα βιβλίων ἑλληνικῶν (σ. 1-175)· εἶτα δὲ τοιαῦτα πέντε πάλιν ἀναγράφεται καὶ δέκα, ἅπερ αὐτῇ ταύτῃ τῇ βιβλιοθήκῃ Νικόδημος ὁ πατριάρχης ἀφιερῶσατο σὺν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ βιβλίοις, τοῖς ἐντύποις (σ. 177-192)· μετὰ δὲ ταῦτα βιβλίων ὡσαύτως γραπτῶν εἴκοσι καὶ δύο, ἃ τὸ σκευοφυλακεῖον ἔχει τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, προστίθεται περιγραφή (φ. 193-225)· ἐξῆς δὲ ἑτέρα περιγραφή δίδεται λειτουργικοῦ τινος Εὐαγγελίου, γραφέντος ἐπὶ βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Δουκός (1061-1062), ἐκ δὲ χρόνων ἀμνημονεύτων ἐν τῷ μοναστηρίῳ πεφυλαγμένου τῆς Μεγάλης Παναγίας, τῷ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῶν Ἱεροσολύμων (σ. 226-229), καὶ τινων ἑτέρων βιβλίων, γραπτῶν ὡσαύτως, ἀπαρίθμησις (σ. 230-238). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ τόμος οὗτος ἐν ἑαυτῷ καθόλου περιέχει· κεκόσμηται δὲ οὗτος ἐξ πίναξι καὶ δέκα φωτοτυπικοῖς, ὧν τὸ κείμενον, τὸ πρῶτον ἐκείνου παράρτημα σχηματίζον, ἐν οἰκίῳ δεδήλωται τόπῳ (σελ. 239-249)· τῶν δὲ πινάκων αὐτρεῖς (σ. 247-249), οἱ τελευταῖοι, προσήκουσι τῷ προτετυπωμένῳ δευτέρῳ τόμῳ. Μετὰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον παράρτημα μαρτυρίας ἐθέμην ὅσας καὶ οἷας ἐσχάτως εὔρον περὶ τῶν ἱεροσολομιτικῶν βιβλιοθηκῶν· ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦται μαρτυρίαι ποικίλην ἔχουσι τὴν αὐτῶν ὑπόθεσιν, ὡς εἰκὸς αἰδ' ἐμερίσθησαν καὶ

παραρτήματα συνεσχμάτισαν οὐκ ὀλίγα, ὧν τὸ δέκατον (σ. 273-323) γενέτην ἔχει τὸν πρεσβύτερον ἀρχιμανδρίτην Κύριλλον τὸν Ἀθανασιάδην, ἀφηγηθέντα κατὰ λεπτόν ἐν τούτῳ ἃ πρὸ τῆς ἐμῆς ἐγένετο διατριβῆς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων· τοῦτο δὲ τὸ παράρτημα δεῖκνυσι καθόλου οἷα τις ἦν πρότερον ἢ τῶν βιβλιοθηκῶν ἐκείνων κατάστασις ἄχρι τοῦ 1881-ου ἔτους, οἷα τε διὰ ταύτας ἔπραξαν σωτηριώδη κατὰ καιροὺς οἱ πρὸ τοῦ Νικοδήμου πατριάρχαι καὶ τῶν Ἀγιοταφιτῶν πατέρων οὐκ ὀλίγοι. Τέλος δὲ συμπληρώματά τινα τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου συνήψα τόμου τοῖς παραρτήμασιν (σ. 324-341), ὅσα τε ἐν τοῖς τρισὶ τόμοις ἐσχάτως εὐρέθη διορθώσεως ἄξια (σ. 343-345), ἄλλα τέ τινα σημειώματα, τόνδε συμπληροῦντα τὸν τρίτον τόμον (σ. 347-352), καὶ πίνακας τινὰς τῶν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόμῳ πραγμάτων, μάλιστα δὲ μακρὸν τῶν ὀνομάτων ἀλφαβητικὸν πίνακα. Καὶ τούτῳ μὲν οὕτῳ τῷ τόμῳ χάριτι θεῆς πέρας δίδεται τῶμῳ πῶν τῶ ἐν τῇ πόλει τῶν Ἱεροσολύμων πατριαρχικῇ τε μερίμνῃ καὶ τῶν Ἀγιοταφιτῶν πατέρων εὐνουστάτῃ βοηθείᾳ πεποιημένῳ· ἀλλ' ἵνα τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης ὁ πόνος ἦ τέλειος, χρή με τύποις ἀκμὴν δοῦναι καὶ τὸν αὐτῆς ἔσχατον τόμον, ὃς μείζων ἔσται σφοδρὰ, καθάπερ εικάζω, τούτου δὴ τοῦ ἐν χειρὶ τόμου· μέλλει γὰρ ἀναγράφειν ὀκτακόσια καὶ πλέον ἑλληνικὰ γραπτὰ βιβλία, ἅπερ ἡ διάσημος ἔχει τοῦ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου βιβλιοθήκη, καὶ τούτων γὰρ τὴν ἀναγραφὴν οἱ ἀμώτατοι πατριάρχαι Νικόδημος καὶ Γεράσιμος ἐκ πολλοῦ μοι διαδοχικῶς ἐνεπίστευσαν· πλὴν ἀλλὰ τὸ μὲν τούτων ἡμῖς καὶ πλέον φιλοτίμως ἐγὼ κατὰ λεπτόν ἐν ὥρᾳ σχολῆς ἀναγραφάμενος εἰς τύποις ἔκδοσιν ἔτοιμον ἔχω, τὸν δὲ χρόνον τῆς ἀναγραφῆς τοῦ λοιποῦ Θεὸς μόνος οἶδεν ὁ τοῖς ἀνθρώποις τέλεια δωρούμενος δωρήματα καὶ τέλειον ἐκ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν ἔργον προσδοκῶν.

Ἐγραψον ἐν Πετροπόλει τῇ ιη' μηνὸς ἰανουαρίου ἔτους ,αωηζ'.

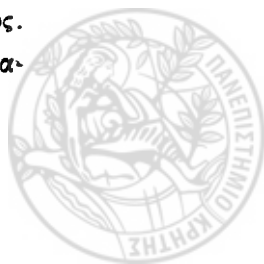
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΑΤΑΔΟΓΟΣ

τῶν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετακομισθέντων κωδίκων
εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην.

1. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου στυλποῦ 378 (μήκους 0,418, πλάτους 0,218), οὗ τὸ μὲν κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 36 (0,308 × 0,205), τὸ δὲ τελευταῖον φύλλον ἄγραφον ὅλως· ἐγγραφή δὲ τὸ τεῦχος μεταξὺ τῆς ιδ' καὶ τῆς πεντεκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ χειρὸς ἐπιτηδείου καλλιγράφου. Ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 1-ου φύλλου γέγραπται σημεῖωμα τῆς ις' ἑκατ., ἔχον ὧδε· «† Ἡ βίβλος αὕτη τῆς ἁγίας λαύρας τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου» κτλ.

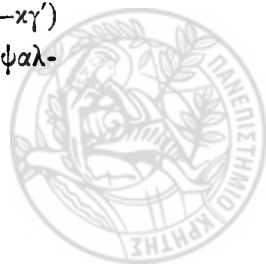
Σειρὰ ὑπομνηματιστῶν εἰς τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰς ψάλας καὶ εἰς τὴν προσευχὴν Συμεῶν τοῦ θεοδόχου, φ. 25 - 377. Ὑπομνηματισταί: Ὁριγένης, Βασίλειος ὁ μέγας, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Θεοδοτίων, Ἡσύχιος, Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Δίδυμος, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Διδῶρος, Ἰουστίνος, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Θεοδώριτος, Ἀστέριος Ἀρειανὸς ἢ Ἀστέριος Ἀμασειάς, Ὑπάτιος, Ἀκύλας, Γρηγόριος Νύσσης, Εὐσέβιος, Γεώργιος, Σύμμαχος, Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, Θεόδοτος, Ἀπολλινάριος, Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, Θεόδωρος Ἡρακλείας, Σεβήρος ὁ Γαβάλων, Γεννάδιος, Νικόλαος πρεσβύτερος, Εὐδόξιος φιλόσοφος, Μάξιμος ὁμολογητής, Ἰωάννης Δαμασκηνός, Λεόντιος. Τοῦ κώδικος τούτου μέμνηται Διονύσιος ὁ Κλεόπας ἐν τῇ εἰσα-

γωγῆ (Ἑρμηνεία εἰς τοὺς ρν' ψαλμοὺς τοῦ προφητάνακτος Δα-
 βίδ, συντεθεισα ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων
 Ἀνθίμου, ἧς προτέταχται βιογραφία τοῦ συγγραφέως καὶ εἰσα-
 γωγὴ εἰς τὴν βίβλον τῶν Ψαλμῶν, ἀμφοτέρα συγγραφέντα ὑπὸ
 Διονυσίου Κλεόπα. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1855, τ. I, σ. κζ'). Τῶν
 ἐρμηνειῶν ὁ καλλιγράφος προέταξέ τινα κείμενα, ὧν ἡ τάξις
 ἔχει ὡδε. α') Ταινιώδες ἐρυθρὸν κόσμημα· μεθ' ὃ «Γνώσις τοῦ
 διάφαλα», ἧς ἡ ἀρχή· «Πολλάκις ζητησάντων τὴν αἰτίαν»,
 φ. 1.—β') «Ὅπως ἀνεχθείσης τῆς κιβωτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ συ-
 νέστη τὸ Ψαλτήριον». Ἀρχ. «Ἀνάγκης ἔχομεν, ἀγαπητοί, δεῖ-
 ξαι τίς ἡ δύναμις τῶν ψαλμῶν», φ. 1^β.—γ') «Περὶ τοῦ Ἀλλη-
 λούια, ὃ σημαίνει ἐκ τῆς ἑβραϊδος φωνῆς εἰς τὴν ἑλληνίδα»
 κτλ., φ. 2.—δ') «Περὶ τῶν ἀναβαθμῶν». Ἀρχ. «Πάλιν ἐτέρα
 ἐπιγραφὴ: ψαλμὸς τῶν ἀναβαθμῶν· τί δὲ βούλεται λέγειν» κτλ.,
 φ. 3.—ε') Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας «πρὸς Μαρχελλῖνον προϊ-
 μιον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Ψαλμῶν», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἄγαμαί σε
 τῆς ἐν Χριστῷ προαιρέσεως», φ. 3^β [Migne τ. 26, σ. 12].—
 ς') «Διαιρέσεις Εὐσεβίου εἰς τοὺς Ψαλμοὺς». Ἀρχ. «Τῆς βίβλου
 τῶν Ψαλμῶν ἦδε ἂν εἶη ἡ διαιρέσις», φ. 10 [Migne τ. 23,
 σ. 66].—ζ') «Κανόνες ψαλμῶν προγεγραμμένοι, δηλοῦντες τὴν
 ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, προφητευόμενοι περὶ τοῦ Χριστοῦ.
 Τοῦ αὐτοῦ Εὐσεβίου ἔκθεσις εἰς τοὺς ψαλμοὺς. Ἀ' Προτροπὴ θεο-
 σεβείας» κτλ., φ. 10 [Migne τ. 23, σ. 68].—η') «Ποταὶ πα-
 ραδόσεις εἰσὶ τῆς θείας Γραφῆς, ἧγουν ἀπὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ εἰς τὸ
 ἑλληνικὸν ἐρμηνεῖται, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ταύτην ἐρμηνεύσαντες καὶ
 πότε». Ἀρχ. «Πρώτη ἐστὶν ἡ τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἐρμηνευ-
 τῶν», φ. 11 [Migne τ. 106, σ. 125].—θ') «Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου
 Νύσσης, ὅτι ἀνακολούθως τῇ ζωῇ τοῦ Δαβίδ ἡ τῶν ψαλμῶν ἀκο-
 λουθία». Ἀρχ. «Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν τις εἰκότως ἐπιζητήσει»,
 φ. 11^β [Migne τ. 44, σ. 541].—ι') «Συλλογαὶ ἀπὸ βιβλίου διεφθο-
 ρότος, ὑποβρυχίου γεγονότος, τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου
 Νύσσης, εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ψαλμῶν». Ἀρχ. «Χρὴ τοίνυν τὸν
 μέλλοντα πρὸς ἀρετὴν βλέπειν», φ. 12^β.—ια') «Τοῦ ἁγίου Γρη-

γορίου ἐπισκόπου Νύσσης ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ψαλμῶν». Ἄρχ. «Καιρὸς ἂν εἴη κατανοῆσαι πῶς διὰ τῆς θεωρηθείσης» κτλ., φ. 13 [πρβλ. Migne τ. 44, σ. 445].—ιβ') «Ὀριγένους ὑπόμνημα εἰς τοὺς ψαλμούς», οὗ ἡ ἀρχή· «Οἱ ἐπιγεγραμμένοι ψαλμοὶ ὑπὲρ τῶν ληνῶν τρεῖς ὄντες», φ. 14^β. Τοῦτο δὲ τύποις ἐξέδωκε πλήρες ἐντεῦθεν ἀντιγράψας Διονύσιος ὁ Κλεόπας [Ἐρμηνεία κτλ. τ. I, σ. ρζ' - ριγ'].—ιγ') «Ἰωσήπου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ, κεφαλαίου ἑκατοστοῦ, τίνα ἐστὶ τὰ τῷ Δαβίδ πεπραγμένα εἰς αὐτὸν θαύματος ἄξια, πραχθέντα πρὸς τῷ τέλει». Ἄρχ. «Πᾶσαν αὐτοῦ συγγραφὴν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμπιπτόντων δι' ὕμνων συνεγράφατο», φ. 17^β [Migne τ. 106, σ. 85D].—ιδ') «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης εἰς τὸ διάψαλμα». Ἄρχ. «Χρὴ δὲ μηδὲ τὸ διάψαλμα παραδραμεῖν ἀθεώρητον», φ. 17^β [Migne τ. 44, σ. 533].—ιε') «Ἰππολύτου ἐπισκόπου Ῥώμης ὑπόθεσις διηγήσεως εἰς τοὺς ψαλμούς», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἡ βίβλος τῶν ψαλμῶν καινὴν διδασκαλίαν περιέχει», φ. 18 [Migne τ. 10, σ. 608].—ις') «Εὐσεβίου εἰς τὸ διάψαλμα». Ἄρχ. «Πολλάκις ζητήσας τὴν αἰτίαν», φ. 18 — ιζ') «Ἰσόφηφα· πῶς χρὴ μερίσαι τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα εἰς τρία μέρη ἰσόφηφα καὶ πῶς χρὴ κατορθοῦν ἐκφωνεῖσθαι αὐτὰ ἰστώντα τὸν μυριάριθμον», φ. 18. — ιη') «Στίχοι εἰς τὸν θεῖον Δαβίδ». Ἄρχ. «Δαβίδ μελωδέοντι τῆς ἐκκλησίας», φ. 18^β. — ιθ') «Ἐτεροὶ στίχοι, ὧν αἱ ἀρχαί· «Ἄκουε Δαβίδ τοῦ παρ' ἡμῖν Ὀρφέως», «Δαβιτικὴ πέφυκε δέλτος ἀσμάτων», «Δῶρον Θεοῦ πέφυκε δέλτος ἀσμάτων», «Σίγησον Ὀρφεῦ καὶ πεφίμωσο στόμα», «Ὡσπερ τὸ πνεῦμα τὸν Σαοὺλ τὸ συμπνίγον», «Ἡ μουσικὴ μὲν Ὀρφέως πάλαι λύρα», φ. 18^β. — κ') Ἀνεπίγραφον, οὗ ἡ ἀρχή· «Μετὰ Μωσέα καὶ τὸν τούτου διάδοχον», φ. 19.—κα') «Ἐτερον, οὗ ἡ ἀρχή· «Δέον ἡμῖν ἐστίν, ὧ φιλολογώτατε, καὶ αὐτῶν τῶν ἐρμηνευτῶν τὴν ὑπόθεσιν δηλῶσαι», φ. 19^β. — κβ') «Πρόλογος τῆς ἐρμηνείας τῶν ψαλμῶν», οὗ ἡ ἀρχή· «Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος», φ. 22.—κγ') «Διαιρέσεις ψαλμῶν». Ἄρχ. «Ἡ μὲν οὖν καθόλου τῶν ψαλ-

μῶν ὑπόθεσις», φ. 22^β.—κδ') «Ἐτέρα ὑπόθεσις», ἥς ἡ ἀρχή· «Ἔστι καὶ ἑτέρα ὑπόθεσις τῶν φαλμῶν, ἡ κατὰ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσία», φ. 22^β.

2. Κῶδιξ μεμβράνινος ἐκ φύλλων 293 (μήκους 0,375, πλάτους 0,28), ὧν τέσσαρα χάρτινα (136, 137, 234, 235), γραφεῖς περὶ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα· κείμενον δ' ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη δίσηλον ἐπεριέχει ἐκ γραμμῶν 43 (0,29 × 0,21) καὶ σφίζει, καθὰ φαίνεται, τὸ τέταρτον τῶν ἄχρι τοῦδε γνωστῶν ἡμῖν παλαιότερων ἀπογράφων τοῦ νομοκάνονος, ὃν ὁ πατριάρχης ἐπεθεώρησε Φωτίος, ἀναπληρώσας καὶ διατάξας αὐτὸν ὡς ἤρμοζεν ¹, εἰ καὶ Ζαχαρίας ὁ Lingenthal ἐσχάτως ἠγωνίσθη, διὰ τὴν ἀγνωσίαν, ὡς ἔοικεν, ἀρχαιοτάτων ἀντιγράφων, ἵνα διαπιστώσῃ ὅτι ψευδῶς ἀποδίδεται τῷ Φωτίῳ νομοκάνονος ἀναθεώρησις ἢ συγγραφή ². ὅπερ ὁμως ἀπαράδεκτον, ἐπειδὴ τινες τῶν ὑπὸ τοῦ Ζαχαρίου προσκομισθειῶν ἀποδείξεων ἀνατρέπονται νῦν καὶ τῇ παλαιότητι τοῦ κώδικος τούτου, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα τοῦ Φωτίου φανερώς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ δευτέρου φέρεται προλόγου, καὶ τῇ συναρμογῇ πολλῶν ἐν τῷ κώδικι σχολίων, ὧν ἡ σύνταξις ὑπάρχει φωτιακή· ἀνατρέπονται δ' οὐχ ἦττον καὶ τῇ μαρτυρίᾳ Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Ζωναρᾶ [ᾧρα Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 261-262], συγγραφέως μικρὸν ἀρχαιότερου τοῦ Βαλσαμῶνος, ὃν ὁ Ζαχαρίας ἀνέφερεν ὡς πρῶτον ἀποδόντα νομοκάνονα τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ. Ἄλλ' ἵνα τὸ πρᾶγμα βεβαιότατον ἀποβῆ, πάντως ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ τοῦ νο-

¹ J. Mortreuil, Histoire du droit byzantin, II, 416 — 419. Πρόσθετε τοῖς ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ κατηριθμημένοις ἀπογράφοις τὸν 24-ον κώδικα τῆς πατριαρχικῆς συλλογῆς (Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 89—96), ἐν ᾧ εὐρήται καὶ ὁ πρόλογος τοῦ Φωτίου, ἀλλ' ἀνωνόμως ἐν τῷ κρᾶσπέδῳ γεγραμμένος (φ. 30^β—31^α) διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ καλλιγράφου· ὑπάρχει δὲ καὶ ὅλον τὸ σύνταγμα (φ. 39^β—217), περιέχον αὐτολεξεῖ τοὺς κανόνας καὶ τοὺς νόμους καὶ σχόλια καὶ παρατηρήματά τινα περὶ τῶν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἀχρήστων διατάξεων· ἐν ἑτέρῳ δὲ τόπῳ τοῦ αὐτοῦ κώδικος (φ. 357^α—367^α) ὑπάρχει πάλιν ὁ ἐκ ἰδ' τίτλων νομοκάνων ἀνευ τῶν κειμένων. Τὸ ἀπόγραφον τοῦτο καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἀνωτέρω περιγραφόμενον ἐμελέτησε κατ' ἔκτασιν ἐλλόγιμος ἡμῶν φίλος, ὁ ἐν Μόσχᾳ διατρίβων ἱεροδιάκονος Κάλλιστος Ἀγιοταφίτης ὁ ἐκ τῆς νήσου Κρήτης.

² Ueber den Verfassern und die Quellen des pseudo-photianischen Nomokanon in XIV Titeln. St-Petersb. 1885.

μοκάνονος ἐκμελέτησις καὶ τῶν ἀντιρρήσεων τοῦ Ζαχαρίου ἢ κατὰ λεπτόν ἐπίκρισις· οὕτω γὰρ ἐμφανὲς γενήσεται τὸ τί προσέθηκεν ὁ Φώτιος ἀναθεωρήσας τὸν νομοκάνονα. Οὗτος μὲν οὖν ὁ κώδιξ ἐστὶ μελέτης ἄξιος, εἰ καὶ χεῖρες ἀμαρτωλαὶ μέρη τινὰ τοῦτου κατέστρεψαν, ὡς ὁ κάτω δεῖξει λόγος· ἦν δὲ κτῆμα «Τοῦ ἀγίου Γεωργίου τοῦ Στύλου» περὶ τὴν ιβ' ἑκατ. (φύλλ. 105^β καὶ 197^β), εἶτα τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ μετέπειτα τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάβα· μετὰ δὲ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ λαύρᾳ πρώτην ἐγκατοικησιν Πορφυρίου τοῦ Οὐσπένσκη μετηνέχθη τὸ τεῦχος εἰς τὴν μονὴν τοῦ τιμίου Σταυρου, καὶ νέφ' δεσίματι συμπηχθὲν ἰσχυρῶς ἐφυλάχθη καλῶς ἄχρι τοῦ νῦν· διήρηται δὲ εἰς μέρη κεχωρισμένα, ὧν ἕκαστον ἀριθμοὺς αὐξοντας ἔχει.

Μέρος πρῶτον· πρόλογοι καὶ τὸ σύνταγμα:

Α. Ἀδήλου «πρόλογος τοῦ κανονικοῦ καὶ θείου συντάγματος», οὗ ἡ ἀρχή· «Τὰ μὲν σώματα καταλλήλως ἐνόλου μεταλαμβάνοντα τροφῆς», φ. 1^α [Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ σύνταγμα, I, σ. 5-7] Ἦκμαζε δ' ὁ τοῦ προλόγου τούτου συντάκτης, ὡς φαίνεται, περὶ τὸ 700-ὸν ἔτος.

Β. «Ἐτερος πρόλογος Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ μὲν παρῶν πρόλογος, ἀφ' οὗ τὸ χριστιανῶν δόγμα» κτλ., φ. 2 [Συντάγμ. I, σ. 7-9]· ταύτην δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἔγραψεν αὐτὸς ὁ τοῦ κώδικος ἀντιγραφεὺς, οὗ τις ἄλλος ὕστερον αὐτοῦ.

Γ. «Παύλου τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστόλου διατάξεις περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν ις'». Ἀρχ. «Οἱ πρώτως προσιόντες τῷ μυστηρίῳ», φ. 2^β. Pitra, Juris eccles. graec. τ. I, σ. 64.— «Πέτρου καὶ Παύλου τῶν ἀγίων ἀποστόλων διατάξεις κανονικαί» (α'-ιη'). Ἀρχ. «Ἐγὼ Πέτρος καὶ Παῦλος διατάσσομεν», φ. 3 [Pitra I, σ. 67]. Σχόλιον διὰ τὴν ιη' διατάξιν, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ κρασπέδῳ· «Περὶ τοῦ φυλάττειν ἀκριβῶς ἕκαστον τάξιν καὶ λειτουργίαν», φ. 4.

Δ. Ἀδέσποτον περὶ τῶν ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων, οὗ ἡ ἀρχή· «Χρὴ γινώσκειν ἀκριβῶς πάντα χριστιανόν» κτλ., φ. 4 [Ῥάλλη

καὶ Ποτλῆ σύνταγμα I, σ. 370-374]. Προτέτακται δὲ τοῦ κειμένου τούτου σχόλιον, ἔχον ὧδε· «Ἰστέον ὅτι ἡ ἔκθεσις τῶν προκειμένων συνόδων οὐ γέγονε πρὸς τάξιν τῶν χρόνων, καθὼς συνήλθον· ἡ μὲν γὰρ ἐν Νικαία μεταγεγεστέρα κατὰ τὸν χρόνον οὔσα τῆς τε ἐν Ἀγκύρα καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρεία διὰ τὸ τῆς τιμῆς ἐξαιρετον προτέτακται· ἡ δὲ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν Καρθαγένῃ τῷ χρόνῳ τινῶν τῶν λοιπῶν συνόδων προτερεύουσαι μετ' αὐτάς ἐτέθησαν, διὰ τὸ πολλὰ περὶ τινῶν ἐπιχωρίων, ἤγαγον τῶν δυτικῶν μερῶν διορίσασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐπὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὠνωρίου τῶν βασιλέων ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα πασῶν μεταγεγεστέραν ἔλαχεν τάξιν, διὰ τὸ μὴ ζητήσεως ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλ' ἐγκαινίων χάριν τοῦ ἐν Ῥουφινιαναῖς εὐκτηρίου οἴκου τῶν ἀγίων ἀποστόλων αὐτοὺς συνελθεῖν, οὕτω τε τινῶν παρεμπεσουσῶν ἀμφισβητήσεων τὴν τομὴν ποιήσασθαι».

Ε. «Τάξις προκαθηδρίας τῶν ὀσιωτάτων πατριαρχῶν» καὶ «τάξις προκαθηδρίας μητροπολιτῶν καὶ αὐτοκεφάλων, τελούντων ὑπὸ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ταύτης τῆς θεοφυλάκτου βασιλίδος πόλεως», φ. 5^β-7. — «Ἐπαρχίαι ὑπὸ τὸν ἐνδοξότατον ἔπαρχον Ῥώμης, ἦτοι Ἰταλίας», φ. 7^β-8^β. Leonis Sapientis et Photii ordo παρὰ τῷ Parthey, Hier. Synecd. σ. 55 κέ.—Λείπει τοῦ καταλόγου τούτου ἡ ἀκολουθία διὰ τὸν ἐκπεσμὸν φύλλων τινῶν, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ἡ ἀρχὴ πίνακος τίτλων ἢ κεφαλαίων, ἐξ ὧν ἀρμόζεται ὁ τοῦ Φωτίου νομοκάνων.

[ζ]. Πίναξ ἀκέφαλος τοῦ ῥηθέντος νομοκάνωνος, φ. 9-12^β.— Νομοκάνων εἰς τίτλους ιδ', φ. 12^β-47^β [Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ σύνταγμα I, σ. 35-335]. Κατὰ τὸν κώδικα τοῦτον ὁ ιγ' τίτλος ἀριθμεῖ κεφάλαια μ'. Σχόλια τινὰ ἐν τοῖς κρασπέδοις, μικροῖς κεφαλαῖω-δεσι γράμμασι γεγραμμένα, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Φωτίου, καθὰ φαίνεται, συντεταγμένα, τὰ δ' ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ συντάκτου τῶν τίτλων· οἷόν ἐστι τὸ σχόλιον τόδε (φ. 25), ὅπερ ἀρμόζει τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ θ' τίτλου: «Τοῦτο τὸ νόμιμον κεκαίνισται ἐκ τοῦ νῦν φοιτήσαντος νόμου τῶν πανευσεβῶν ἡμῶν βασιλέων Ἡρακλείου καὶ Κώνσταντος, τοῦ γραφέντος πρὸς Σέργιον τὸν ἀγιώτα-

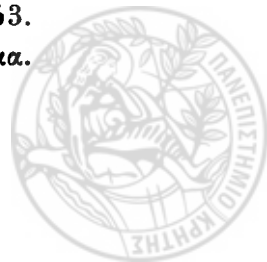
τον πατριάρχη· κελεύει γὰρ μήτε ἐπίσκοπον μήτε κληρικὸν μήτε μοναχὸν χρηματικῆς ἢ ἐγκληματικῆς χάριν αἰτίας παρὰ πολιτικῶ ἢ στρατιωτικῶ ἐνάγεσθαι ἄρχοντι, ἀλλὰ παρὰ μόνοις τοῖς ἰδίους ἐπισκόποις ἢ μητροπολίταις ἢ πατριάρχαις γενικῶς ἐν ὕλαις ταῖς πόλεσι τῆς φιλοχρίστου πολιτείας» [Πρβλ. Συντάγμ. I, σ. 15]. Καὶ πάλιν ἕτερον αὐτόθι σχόλιον, ὅπερ ἐστὶ φαίνεται τοῦ Φωτίου· «Οὐχ εὐρίσκομεν κανόνα κωλύοντα κληρικούς κληρικοὺς ὁμνύειν. Μήποτε οὖν ἡ παροῦσα νομοθεσία ἀπεῖθεν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν εὐαγγελίῳ εἰρημένον περὶ τοῦ μὴ ὁμνύειν τινά, καὶ ἀντὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς κανόνος ἐμνήσθη»; [Πρβλ. Συντάγμ. I, σ. 168]. Καὶ ταῦτα μὲν ἅπαντα τὰ κείμενα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κώδικος ἀναγεγραμμένα, ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἔχοντος ἐν τῷ κρασπέδῳ ἀριθμὸν αὐξόντα ($\bar{\alpha} - \bar{\zeta}$), τὸ πρῶτον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ νομοκάνου.

Μέρος δεύτερον· συνοδικά:

Α. «Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων περὶ» μετὰ σχολίων τινῶν ἐν τοῖς κρασπέδοις ἐγγεγραμμένων, φ. 48.

Β. «Κανόνες τῶν τιῆ ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐν ὑπατ(ε)ίᾳ Παυλίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν λαμπροτάτων, ἔτους $\chi\lambda\varsigma$ ἀπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐν μηνὶ Δεσίῳ ιθ', πρὸ ιγ' καλανδῶν Ἰουλίῳ», φ. 51. Κανόνες εἴκοσιν, ὧν τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ὁ καλλιγράφος ἔγραψεν ἐν τοῖς κρασπέδοις, ἐπιπροσθεὶς ἅμα σχολία τινὰ καὶ διάφορα τῶν κανόνων ἀναγνώσματα, ὡς εὔρε δηλαδὴ ταῦτα πιθανῶς ἐν τῷ παλαιτέρῳ τοῦ νομοκάνου ἀντιγράφῳ· ἐν δὲ τῶν σχολίων ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην (φ. 52)· «† Διονυσίου ἐ[πι]σκόπου Ἀλεξ[ανδρείας] περὶ τῶν χρόνω[ν] τῆς ἐν Νικαίᾳ γε[νο]μένης συνόδο[υ] ἐκ τῆς πρὸς Κόνω[να] ἐπιστολῆς περὶ τῶν [πα]ραπεσόντων ἐν δι[ω]γμῶ καὶ πρὸς τῆ ἐ[κδημίᾳ] τοῦ βίου αἰτούντω[ν] τυχεῖν ἀφέσεω[ς], τουτέστι κοινω[νίας] μεταλαβεῖν, καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν ζησάντων».

Γ. «Κανόνες τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνελθόντων μακαρίων πατέρων, οἵτινες προγενέστεροι μὲν εἰσι τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων, δευτερεύουσι δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου αὐθεντίαν», φ. 53. Κανόνες κε', ἔχοντες ἐπιγραφὰς ἐν τοῖς κρασπέδοις καὶ τινὰ σχόλια.

Δ. «Κανόνες τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων, οἵτινες δεύτεροι μὲν εἰσι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι, διὰ δὲ σεβασμιότητα προτέτακται αὐτῶν ἢ ἐν Νικαίᾳ», φ. 54^β. Κανόνες ιε'.

Ε. «Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρα συνελθόντων ἁγίων πατέρων, οἵτινες μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐξετέθησαν: $\bar{\kappa}$:», φ. 55' προτέτακται δὲ τούτων ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ καὶ περὶ τῆς συνόδου πρόλογος.

Ζ. «Κανόνες τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων» κε', φ. 56.

Ζ. «Κανόνες τῶν ἐν Λαοδικείᾳ συνελθόντων μακαρίων πατέρων» ξ', φ. 59.

Η. «Κανόνες τῶν ἁγίων ρν' πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐν ὑπατ(ε)ίᾳ Φλαβίου Εὐχερίου καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου τῶν λαμπροτάτων, πρὸ ἑπτὰ ἰδῶν Ἰουλίων: $\bar{\zeta}$ », φ. 60^β προτέτακται δὲ τῶν κανόνων ὁ «προσφωνητικὸς (λόγος) τῆς ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα τὸν μέγαν Θεοδοσίον».

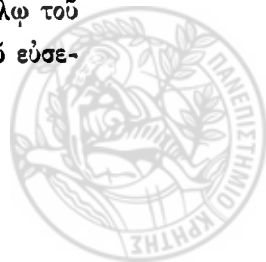
Θ. «Κανόνες τῶν διακοσίων ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων μετὰ τὴν ὑπατ(ε)ίαν Φλαβίου Θεοδοσίου τὸ ιγ' καὶ Φλαβίου Οὐαλεντινιανοῦ τὸ γ', τῶν αἰωνίων ἀγούστων, πρὸ δέκα καλανδῶν Ἰουλίων: $\bar{\eta}$ », φ. 62. Ἔπεται τοῖς κανόσι γράμμα τῆς συνόδου πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ σύνοδον.

Ι. «Κανόνες τῶν χλ' ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων (ἐπὶ τῆς) ὑπατείας Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου ἀγούστου καὶ τοῦ δηλωθησομένου τῇ πρὸ ὀκτώ καλανδῶν Νοεμβρίων: $\bar{\kappa}\bar{\zeta}$ », φ. 64.

ΙΑ. «Κανόνες τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων ἁγίων πατέρων: - $\bar{\kappa}\bar{\alpha}$ », φ. 67.

[ΙΒ]. «Κανόνες τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντων σιζ' μακαρίων πατέρων», φ. 70^β. Ἐπιστολαὶ καὶ πράξεις τῆς συνόδου ιγ'.— Φύλλ. 99-φ: «Οἰκουμενικὴ καὶ αὕτη ἡ σύνοδος. Ἐκ τῶνπραχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κ/πόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἐκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρης».

ΙΓ. «Κανόνες τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατιοῦ συνελθόντων ἁγίων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσε-

βεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως. Προσφωνητικὸς τῆς αὐτῆς ἀγίας συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβεστάτον Ἰουστινιανόν, ᾧ ὑπέταξαν τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθέντας κανόνας: $\overline{PB}$ ». Ἄρχ. «Τῆς ἀρρήκτου καὶ θείας χάριτος», φ. 100. Τῷ τελευταίῳ κανόνι τῶν συνοδικῶν ἀπάντων αἱ ὑπογραφαὶ σὺν ἀριθμοῖς αὐξοῦσιν ἔπονται, ὧν τινες ἐλλείπουσι ταῖς ἐκδόσεσιν, οἷον «νς' Σισίνιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς Λαμψακηνῶν μητροπόλεως τῆς Ἑλλησποντιῶν ἐπαρχίας ὀρίσας ὑπέγραψα - - ρμδ' Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Γερμανοκολωνιτῶν τῆς β' τῶν Γαλατῶν ἐπαρχίας ὀρίσας ὑπέγραψα - - - ρνε' Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀλαβανδῶν ἐπαρχίας Καρίας ὑπέγραψα - - - ρνθ' Παῦλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Κιβύρρας ἐπαρχίας Καρίας ὀρίσας ὑπέγραψα - - - ρση' Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος πόλεως Ὀτροῦ ἐπαρχίας Σαλουταρίων ὀρίσας ὑπέγραψα - - - ροθ' Ἰωάννης ἐλέω Θεοῦ ἐπίσκοπος πόλεως Πολυβιτῶν ἐπαρχίας Σαλουταρίων ὀρίσας ὑπέγραψα - - - ρπ' Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Φυτείας ἐπαρχίας ὀρίσας ὑπέγραψα - - - ρϷα' Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Τομανδῶν πόλεως τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας ὀρίσας ὑπέγραψα». Ἔχει δὲ τὸ κεῖμενον τοῦτο καὶ σχόλια τρία, τάδε· α') φύλλ. 100^α «Ὅτι ἐν τῇ Ϸ' συνόδῳ οὐκ ἦσαν πατριάρχαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οὐδὲ ἐν Ἱεροσολύμοις, τοποτηρηταὶ δὲ τῶν θρόνων ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ καὶ ὁ Ἀντιοχείας· ἐν δὲ τῇ μετέκτῃ αὐτοὶ οἱ τοποτηρηταὶ κυρωθέντες πατριάρχαι συνήδρευσαν ἅμα ταῖς καταλειφθεῖσιν ἐπισκόποις καὶ ἑτέροις πλείστοις, Θεοφάνους γεγονότος πατριάρχου Ἀντιοχείας διὰ τὸ καθαιρεθῆναι Μακάριον καὶ πεμφθῆναι εἰς Ῥώμην ὡς ἀπειθοῦντα. Ὑπῆρχον δὲ ἐν μὲν τῇ ἕκτῃ ρο', ἐν δὲ τῇ μετέκτῃ σμ' πατέρες. Ὅτι ἡ Ϸ' ἐπὶ Κωνσταντίνου γέγονεν ἔτει ιγ' τῆς αὐτοῦ βασιλείας, μηνὶ νοεμβρίῳ ἰνδ. θ', ἡ δὲ μετέκτῃ ἤρχθη μηνὶ ἰανουαρίῳ ἰνδ. [sic], ὡς ἀπέχειν ἀπὸ τῆς Ϸ' ἔτη κς'· ἡ μὲν γὰρ Ϸ' γέγονεν ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου Ϸρογ', ἡ δὲ μετέκτῃ ϷρϷθ'». β') Φύλλ. 102-φ σχόλιον, ὃ φαίνεται μοι Φωτίου εἶναι τοῦ πατριάρχου· «Σημ(είωσαι). Κάντευθέν ἐστι καταφωρᾶσαι τῆς τῶν εἰκονομάχων κακουργίας τὸ ἀναίσχυντον, οἱ διαβάλλειν τὴν τῶν

προκειμένων κανόνων επιχειροῦντες ἀκρίβειαν, διότι κατὰ τῆς ἐκφύλου αὐτῶν αἰρέσεως ἴστανται, φασὶ τοὺς ἐκθεμένους αὐτοὺς τῇ τῶν Μονοθελητῶν ἐνισχημένους νόσῳ καὶ κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ς' συνόδου ὑπογράψαι· οἱ δέ, ὡς ὄραν ἔστι παντί, ταύτην λαμπραῖς ταῖς φωναῖς ἀνακηρύττοντες τοὺς ὑπ' αὐτῆς κατακριθέντας ἅμα τῷ αὐτῶν ἐναγεστάτῳ φρονήματι ταῖς αὐταῖς εὐθύταις καὶ ἀραῖς ὑποφέρουσιν. Ἔοικεν οὖν τὸ γένος τοῦτο τῶν εἰκονομάχων τοὺς προγόνους Εὐτυχιανιστὰς καὶ Διοσκόρους μιμεῖσθαι. Ὡσπερ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ δ' συνόδῳ, ὅτι τὴν αὐτῶν λύσσαν καὶ ἐκκλησίαν τὰ Νεστορίου φρονεῖν, καίτοι λαμπρῶς αὐτὸν ἀναθεματίσαντας, συκοφαντῆσαι ἀπαναισχύντησαν [sic], οὕτως καὶ οἱ ἐκείνων ὡς ἀληθῶς γνήσιοι μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι τοὺς ἱεροὺς τούτους καὶ ἀγίους ἄνδρας λαμπρῶς μετὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου κατὰ τῶν δυσσεβῶν Μονοθελητῶν ἀνδραγαδιζομένους τὰ ἐκείνων τούτους φρονεῖν οὐκ ἐρυθριῶσι λοιδοροῦμενοι, ὅμοιόν τι τοῖς Ἰουδαίοις ποιοῦντες, οἱ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τῶν δαιμονίων τὸ πλάσμα καθαίροντα δαιμονίον τε ἔχειν οὐκ ἔφριττον ἐξυβρίζοντες (καὶ) ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων καθαίρειν αὐτοῦ τὴν δυναστείαν, ἥτοι ἀπελαύνειν τὰ δαιμόνια, τερατευόμενοι οὐκ ἐνεκαλύπτοντο». γ') Φύλ. 104^β σχόλιον εἰς τὸν ιβ' κανόνα· «Ὅτι ἕως τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοκοπημένου τινὲς τῶν ἐν Ἀφρικῇ ἐπισκόπων ἅς προεῖχον ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενοι γυναῖκας, ταύτας καὶ μετὰ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἐγνωρίζοντο συνοικοῦντες· ὁ δὲ παρῶν κανὼν τὴν τοιαύτην παράλογον ἐκόπτει πράξιν».

11Α. «Κανόνες τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων συνελθόντων τὸ β' ἔτει ςςτς' τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως, ἰνδικτ. ια', εὐσεβῶς βασιλευόντων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρός», φ. 118^β. Κανόνες κβ', ὧν ὁ β' ἔχει σχόλιον ἐν τῷ κρασπέδῳ τοιοῦτον, ὅπερ ἔστι, φαίνεται, τοῦ πατριάρχου Φωτίου· «Μηδὲν θαυμάσης, μηδὲ παράδοξόν σοι δόξῃ, ὅτι τὴν τῶν ψαλμῶν ἀπαιτεῖ γνῶσιν καὶ τὴν ἄλλην τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐπίγνωσιν τοὺς μέλλοντας εἰς ἀρχιερωσύνην (ἀνάγεσθαι) ὁ προκειμένος κανὼν οὗτος· τῆς γὰρ

Ἰσαύρων ἐπικρατούσης δυσσεβείας καὶ τῆς εἰκονομαχικῆς ἐμπλατυνομένης αἰρέσεως ἐπὶ τοσοῦτον ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθεν τὰ θεῖα ταῦτα μαθήματα, ὥστε μόλις εὐρίσκεισθαι τινας τῶν ὑποδεδοκῶτων τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ὄνομα—αὐτὸ γὰρ τοῦτο μόνον ὀλόκληρον, μή τι γε ἄλλο — τοὺς δαιυτικοὺς ψαλμοὺς εἰδέναί· διὸ ἐξ ἀνάγκης γέγονεν, εἰ καὶ μὴ καταθύμιον, τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ μεγάλῳ ἀρχιερεῖ Ταρασίῳ καὶ τῇ ἀγία καὶ οἰκουμενικῇ ζ' συνόδῳ τοιοῦτόν τινα περὶ τῶν ἀρχιερέων διατυπῶσαι κανόνα· τὸ γὰρ παράδοξον τῆς διορθώσεως τὴν ὑπερβολὴν ἐλέγχει, οὐχ ὕβριν φέρει τοῖς διορθουμένοις τῆς προκατασχούσης ἀθεότητος». Καὶ πάλιν ἕτερον σχόλιον εἰς τὸν ἰδ' κανόνα (φ. 121)· «Τὸ μὲν εἰς ἀναγνώστας τινὰς χωρὶς εὐχῆς καὶ χειροθεσίας περιχειρεσθαι νῦν οὐχ ὁράται, τῶν δ' ἡγουμένων τινὰς, κἂν πρεσβυτέρων βαθμὸν ἔχωσιν, χειροθετεῖν ἀναγνώστας, οὐδὲ τοῦτο νῦν ὁρῶμεν προβαῖνον».

ΙΕ. «Τῆς γενομένης συνόδου ἐπὶ Κυπριανοῦ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Καρχηδόνας, συναχθέντων ἐπισκόπων πρὸς εἰς τὴν αὐτὴν Καρχηδόνα, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἰρετικούς· ἦτις σύνοδος προγενεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ, δευτερεύει δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ἀυθεντίαν», φ. 123. Λεῖπει τὸ τέλος· ἀλλ' ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 127-ου φύλλου χεῖρ τῆς ιγ' ἐκατ. ἔγραψε τοῦτο· «λήποι ἀπ(ὸ) τὴν αὐτ(ὴν) σύνοδων κεφάλαια ββ' διὰ τὸ (να) λήπουν τέτραδα» κτλ. Σημειωτέον ὅτι τὰ πρακτικὰ ταῦτα διάφορα ἐστὶ τῶν ἐκτετυπωμένων ἑλληνιστί.

Μέρος τρίτον· ἐπιστολαὶ κανονικαὶ καὶ ἄλλα τινά:

Α. Λέοντος ἐπισκόπου Ῥώμης ἀκέφαλος ἐπιστολὴ πρὸς Φλαβιανὸν ἀρχιεπίσκοπον Κ/πόλεως, ἦτις ἄρχεται νῦν ὡδε· « - - ἢ Θεὸν μόνον ἄνευ ἀνθρώπου, ἢ δίχα Θεοῦ πιστεῦειν ἄνθρωπον μόνον», φ. 128.—"Ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι δ' οἰκουμενικῆς συνόδου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς ὁ Χριστός τῆς πίστεως τὴν γνῶσιν», φ. 129.—«Τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς πατέρων», «καὶ τὸ αὐτὸ τῶν ρν' ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Κ/πόλει συναχθέντων», φ. 129^β.

Β. «Τῷ τὰ πάντα ἀγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ

συλλειτουργῶ ἡμῶν κυρῶ Λέοντι πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Νικηφόρος ἐλέψ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κ/πόλεως χαίρειν». Ἀρχ. «Μέγας μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ ἀξιάγαστος», φ. 130^β (Σπυρ. Μήλια, Τῶν ἀγίων συνόδων - - - συνάθροισις. Ἐν Παρισίοις [γρ. Βενετία] 1761 - 1762, τ. II, σ. 8, στήλη β', γραμμῆ 42 κέ). Μέρος τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐλλείπει τῷ κώδικι· διὸ καὶ προσέθηκεν ὁ δέτης αὐτοῦ φύλλα δύο χάρτινα παντάπασιν ἄγραφα (φ. 136, 137).

Γ. «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως σύμβολον πίστεως. Κεφάλαια δι' ὧν ἐλέγχονται οἱ τῆς ἀποστασίας ἕξαρχοι προσκόφαντες εἰς τὴν ἀμώμητον καὶ ἱεράν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πίστιν» κτλ., φ. 139. Ἐξ ἐτέρου κώδικος ἐξέδωκε ταῦτα Μάιος ἐλλιπέστατα καὶ κάκιστα (Spicilegium Romanum X, σ. 152 - 156). Πλήρης ὅμως ἔκδοσις ἐγένετο διὰ τοῦ κώδικος τούτου [Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμ. Σταχυολογίας I, σ. 454-460].

Δ. «Τοῦ αὐτοῦ διαφορὰ εἰκόνος Χριστοῦ καὶ σταυροῦ ἐν δέκα ἀποδείξεων συλλογισμῶν τρόποις». Ἀρχ. «α' Ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ὁμοίωμα αὐτοῦ ἐστι», φ. 141. Mai, Spicileg. Rom. X, σ. 157 - 160.

Ε. «Τοῦ μακαρίου Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας» ἐπιστολὴ πρὸς Βασιλίδην, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐπέστειλάς με πιστότατε», φ. 142. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. IV, σ. 1.

Ϛ. «Τοῦ ἀγιωτάτου Πέτρου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος κανόνες φερόμενοι ἐν τῷ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ». Ἀρχ. «Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα», φ. 143^β [Σύνταγμα, IV, σ. 14]. Χάσμα μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ γ' κανόνος, ἕνεκα τῆς ἐκκοπῆς ἐνὸς ἐκ παλαιοῦ φύλλου.

Ζ. «Ἐπιστολὴ κανονικὴ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ, περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τῶν Βαρβάρων εἰδωλόθυτα φαγόντων ἢ καὶ ἕτερα ἅτινα πλημμελησάντων». Ἀρχ. «Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ», φ. 145^β. Σύνταγμα, IV, σ. 45.

Η. «Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ

πρὸς Ἀμοῦν μονάζοντα περὶ γονορροῦς» [sic]. Ἀρχ. «Πάντα μὲν καλὰ καὶ καθαρὰ», φ. 147. Σύνταγμα, IV, σ. 67.

Θ. «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς λθ' ἐορταστικῆς ἐπιστολῆς». Ἀρχ. «Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν αἰρετικῶν ἐμνήσθημεν», φ. 148. Σύνταγμα, IV, σ. 78.

Ι. «Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆ πρὸς Ῥουφινιανὸν ἐπίσκοπον», ἧς ἡ ἀρχή· «Σὺ μὲν τὰ υἱῷ ἡγαπημένῳ πρέποντα», φ. 148^β. Σύνταγμα, IV, σ. 82.

ΙΑ. Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῆ πρὸς Ἀδριανὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης «περὶ τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονιῶν». Ἀρχ. «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως», φ. 149. Σύνταγμα, IV, σ. 375.

ΙΒ. «Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου ἐπιστολῆ πρὸς Σέλευκον». Ἀρχ. «Χαίρειν κελεύω τὸν καλὸν τε καὶ ἀγαθόν», φ. 151^β. Στίχοι τλγ' τύποις ἐκδοθέντες τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἰωακείμ Zehner (Schlusingae 1609) ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀμφιλοχίου· εἶτα δὲ συνανενέμειξαν αὐτοὺς οἱ ἐκδότης τοῖς ποιήμασι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Πρβλ. Fabrici, Bibl. Graeca VIII, σ. 377.

ΙΓ. «Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τῶν Θεοφανείων ἐπιστάντων ἐν Κυριακῇ προσφώνησις», ἧς ἡ ἀρχή· «Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέπον», φ. 154. Migne τ. 65, σ. 33. Σύνταγμα, IV, σ. 342.

ΙΔ. «Τοῦ αὐτοῦ ὑπομνηστικόν, ὅπερ ἔλαβεν Ἀμῶν διὰ τὴν Λουκῶ». Ἀρχ. «Περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς», φ. 154. Migne τ. 65, σ. 36. Σύνταγμα, IV, σ. 343.

ΙΕ. «Τοῦ αὐτοῦ Ἀφυγγίῳ περὶ τῶν λεγομένων Καθαρῶν». Ἀρχ. «Δεδήλωκέν μοι ἡ σὴ εὐλάβεια», φ. 155.—«Τοῦ αὐτοῦ Ἀγάθῳ [sic] ἐπισκόπῳ». Ἀρχ. «Ἄγνοῶν τοὺς τῆς ἐκκλησίας νόμους», φ. 155^β.—«Τοῦ αὐτοῦ Μηῶ ἐπισκόπῳ». Ἀρχ. «Νόμιμον πρᾶγμα πεποιθήκασι», φ. 155^β. Migne τ. 65, σ. 44-45. Σύνταγμα, IV, σ. 351-354.

ΙΖ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολῆ πρὸς Δόμον, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς», φ. 155^β. Migne τ. 77, σ. 361. Σύνταγμα, IV, σ. 355.

ΙΖ. «Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἐπισκόποις». Ἄρχ. «Παντὸς τοῦ χρησίμου», φ. 156. Migne τ. 77, σ. 364. Σύνταγμα IV, σ. 361.

ΙΗ. «Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ Γενναδίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ/πόλεως καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἀγίας συνόδου πρὸς ἅπαντας τοὺς ὀσιωτάτους μητροπολίτας». Ἄρχ. «Ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ θεός», φ. 156^β. Σύνταγμα, IV, σ. 368-374. Ὁ κώδιξ ὑπογραφὰς ἀριθμεῖ πβ'.

ΙΘ. «Ἐπιστολὴ γραφεῖσα ἀπὸ Κ/πόλεως Μαρτυρίῳ ἐπισκόπῳ Ἄντιοχείας, περὶ τοῦ ὅπως χρῆ δεχέσθαι τοὺς αἰρετικούς προσερχομένους τῇ ἀγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ». Ἄρχ. «Τινὰ διελέχθη μοι», φ. 158^β. Pitra, Jur. eccles. Graec. τ. II, σ. 187.

Κ. «Μιχαὴλ συγκέλλου Ἱεροσολύμων, λίβελλος περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως». Ἄρχ. «Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν» κτλ., φ. 159.

ΚΑ. «Διάγνωσις ἐτέρα περὶ τῶν ἀγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων», ἧς ἡ ἀρχή· «Πρώτη σύνοδος γέγονεν οἰκουμενικὴ ἐν Νικαίᾳ», φ. 160^β.

ΚΒ. (Ἰωάννου Σχολαστικοῦ) πρόλογος ἀνεπίγραφος εἰς νομοκάνονα, διηρημένον εἰς ἐξήκοντα τίτλους. Ἄρχ. «Οἱ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος», φ. 162-163^α [Pitra, Juris eccles. Graec. τ. II, σ. 368 κέ]. Τὴν ὀπίσω σελίδα τοῦ 162-ου φύλλου, μείνασαν ἐξ ἀρχῆς ἄγραφον, ἐπλήρωσέ τις ὕστερον (τῇ γ' ἑκατ.) ἀποσπάσμασι μικροῖς, ἀκωλύτους ἢ κεκωλυμένους ἀναγράφουσι γάμους.

Μέρος τέταρτον· τεμάχη κανονικά:

Α. «Τοῦ ἀγίου Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας Ἀμφιλοχίῳ ἐπισκόπῳ Ἰκονίου περὶ κανόνων ἐπιστολὴ πρώτη». Ἄρχ. «Ἀνοήτῳ φησὶν ἐπερωτήσαντι σοφίαν», φ. 164 [Σύνταγμα, IV, σ. 88. Migne τ. 32, σ. 664]. Σχόλιον μέγα ἐν τῷ 165-ῳ φύλλῳ διὰ τὸν δ' κανόνα, οὗ ἡ ἀρχή· «Τὸ "διὸ καὶ ὁ Κύριος" αἰτία τοῦ διὸ οὐκ ἠνέσχετο ἐπὶ τοῦ τῆς πολυγαμίας ὀνόματος τὸ τρίγαμον ἀφεῖναι». κτλ. Καὶ τοῦτο τὸ σχόλιον εἶναι φαίνεται τοῦ πατριάρχου Φωτίου.

Β. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ κανόνων ἐπιστολὴ δευτέρα», ἧς ἡ ἀρχή·

«ἀ΄ Πάλαι πρὸς τὰς παρὰ τῆς εὐλαβείας σου» κτλ., φ. 167 [Σύνταγμα, IV, σ. 138. Migne τ. 32, σ. 716] διήρησε δὲ ταύτην ὁ τοῦ νομοκάνονος συντάκτης εἰς κεφάλαια λέ'.

Γ. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ κανόνων ἐπιστολὴ γ', κεφάλαια λγ'». Ἀρχ. «Ἀπὸ ὁδοῦ μακρᾶς ἐπανελθὼν» κτλ., φ. 169^β [Σύνταγμα, IV, σ. 206, ἔνθα λείπει τὸ προσίμιον. Migne τ. 32, σ. 792]. Καὶ διὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ κῶδιξ ἐν τοῖς κρασπέδοις ἔχει τινὰ σχόλια.

Δ. «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀμφιλόχιον γραφείσης ἐπιστολῆς περὶ τοῦ μὴ ἀγνοεῖν τὸν Κύριον τὴν ἡμέραν τοῦ τέλους καὶ τὴν ὥραν». Ἀρχ. «Τοῖς δὲ κομψοῖς Ἐγκρατίταις», φ. 172. Σύνταγμα, IV, σ. 257. Migne τ. 32, σ. 881 c.

Ε. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Διόδωρον τὸν Ταρσοῦ κατὰ τῶν δύο ἀδελφᾶς γαμούντων ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμουμένων». Ἀρχ. «Ἀφίκετο ἡμῖν γράμματα», φ. 172. Σύνταγμα, IV, σ. 259. Migne τ. 32, σ. 621.

Ϛ. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον, ὥστε χωρισθῆναι αὐτὸν τοῦ συνοίκου γυναιίου». Ἀρχ. «Ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι», φ. 173. Σύνταγμα, IV, σ. 269. Migne τ. 32, σ. 401.

Ζ. «Τοῦ αὐτοῦ χωρεπισκόποις, ὥστε μὴ γίνεσθαι χωρὶς αὐτοῦ ὑπηρέτας παρὰ τοὺς κανόνας». Ἀρχ. «Πάνυ μοι λυπεῖ», φ. 173^β. Σύνταγμα, IV, σ. 275. Migne τ. 32, σ. 400.

Η. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι». Ἀρχ. «Τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον», φ. 174. Σύνταγμα, IV, σ. 278. Migne τ. 32, σ. 396.

Θ. «Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ κζ' κεφαλαίου τῶν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γεγραμμένων». Ἀρχ. «Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων», φ. 174^β. Σύνταγμα, IV, σ. 283. Migne τ. 32, σ. 188A.

Ι. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ' κεφαλαίου τῆς αὐτῆς πραγματείας». Ἀρχ. «Πρὸς γε μὴν τὸ ἄγραφον», φ. 175^β. Σύνταγμα, IV, σ. 292. Migne τ. 32, σ. 200.

ΙΑ. «Ἐπιστολὴ κανονικὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου

Νύσσης πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Λητόιον ἐπίσκοπον Μελιτινῆς, περὶ τοῦ ὄρου τῶν ἐπιτιμιῶν». Ἄρχ. «Ἐν καὶ τοῦτο», φ. 175^β. Σύνταγμα, IV, σ. 295. Migne τ. 45, σ. 221.

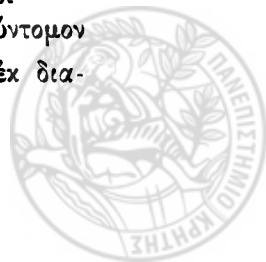
ΙΒ. «Τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτοῦ». Ἄρχ. «Θείοις ἐν λογίοισιν ἀεὶ γλώσση τε νόφ τε» κτλ., φ. 179.

ΙΠ. «Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου τοῦ Ἰκονίου ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον ἰάμβων». Ἄρχ. «Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνο προσμαθεῖν», φ. 179^β. Σύνταγμα, IV, σ. 365.

[ΙΔ]. «Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐνὸς τῶν ρν' ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸς τὰς ἐπενεχθεῖσας αὐτῷ ἐπερωτήσεις παρά τινων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν». Ἄρχ. «Ἐρώτησις. Ἐὰν παιδίον κατηχούμενον, φ. 180 [Σύνταγμα, IV, σ. 331]. Λεῖπει τὸ τέλος, ἀποκρίσεως ἐσχάτης οὔσης ἐν τῷ κώδικι τῆς ις', ἧ καὶ λήγει οὕτως· «περὶ τούτου τι ἀποκρίνασθαι οὐχ ἐφευρίσκω - - -». — Παρέπονται δὲ χωρὶς ἀριθμῶν ἕτερα μικρὰ κείμενα· α') «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τοῦ περὶ δογμάτων καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων». Ἄρχ. «Οὐδὲν γὰρ μοι δοκεῖ τοιοῦτον», φ. 181. — «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Εὐνομιανούς». Ἄρχ. «Οὐ παντός, ὧ οὔτοι, τὸ περὶ Θεοῦ φιλοσοφεῖν», φ. 181. — «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰρηκικοῦ α'». Ἄρχ. «Οὔτε νωθέστερον εἶναι τοῦ μετρίου», φ. 181^β. — «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας». Ἄρχ. «Ὡσπερ γὰρ οὐχ αἱ αὐταὶ λεόντων τε καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ὄρμαί», φ. 181^β. — «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἱερωσύνης». Ἄρχ. «Οὐ γὰρ μὴ κακὸν εἶναι δεῖ μονον», φ. 181^β - 182^α. Τὴν ὀπίσω τοῦ φύλλου τούτου σελίδα παντελῶς ἄγραφον εἶασεν ὁ καλλιγράφος.

Μέρος πέμπτον· παραρτήματα:

α') «Ἐκ τῶν μετὰ τὸν κώδικα θείων νεαρῶν διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ διάφοροι διατάξεις συνάδουσαι ἐξαιρέτως τοῖς θείοις κανόσι καὶ ἐκ περιουσίας τὴν οἰκείαν ἰσχὺν νέμουςαι· αἷς τάξιν τινα καὶ ἀριθμὸν ἐπεθήκαμεν πρὸς σύντομον εὔρεσιν τοῦ ἐπιζητουμένου κεφαλαίου, διὰ τὸ ὡς εἴρηται ἐκ δια-

φόρων διατάξεων εἶναι τὰ συναχθέντα, ὡς ὑποτέτακται. Τῆς ἐγκειμένης μετὰ τοὺς κανόνας τῶν συνόδων διατάξεως τὰ κεφάλαια» (πζ'), φ. 183 [G. Heimbach Ἀνεκδότα, τ. II, σ. 202-207]. Τὸ κείμενον ἀπὸ τοῦ 185-ου φύλλου, τοιαύτην ἔχον ἐπιγραφὴν· «Εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ νῦν συντεθειμένα μετὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῶν τε ἁγίων καὶ μακαρίων ἀποστόλων καὶ τῶν τοῖς ἔχουσιν αὐτῶν καθ' ἑκάστην σύνοδον ἀκολουθησάντων ὁσίων πατέρων μετεγράφη ἐκ τῶν σποράδην κειμένων καὶ ἐκφωνηθέντων ὑπὸ τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ μετὰ τὸν κώδικα θείων νεαρῶν διατάξεων, αἵτινες οὐ μόνον τοῖς τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν πατέρων κανόσιν ἀκολουθοῦσιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλικῆς ἰσχύος αὐθεντίαν χαρίζονται μετὰ προσθήκης ἐνόμου, τε καὶ θεαρέστου τὸ συμφέρον πάση τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει θεομιμήτως περισκοποῦσαι», φ. 185-213 [Heimbach Ἀνεκδότα, II, σ. 208]. Χάσμα μέγα μετὰ τὸ 190-ὸν φύλλον. Τὸ ὅλον εἰσὶν ἠριθμημένα κεφάλαια πζ', κατὰ τὸν πίνακα διὰ τὸν ἐκπεσμόν ὅμως πολλῶν φύλλων ἀπωλέσθη τὰ πλείω, τοῦ κειμένου λήγοντος νῦν εἰς τὰς λέξεις ταύτας (κεφ. λε'): «καὶ ἐμφυτεύσεις ποιεῖν καὶ τοῖς κληρικοῖς ὁ - - -» [Heimbach, σ. 222]. Κατόπιν ὑπῆρχε παράρτημα δεύτερον, οὐτινος, ὡς εἰκός, ἐλλείπει νῦν ἢ ἀρχή· τούτου μέντοι τὴν ἐπιγραφὴν ἐγὼ προστίθηναι, καθὼς αὐτὴν εὔρον ἐν τοῖς ἀνεκδότοις τοῦ Heimbach:

β') [Διατάξεις νόμων πολιτικῶν ἐκ τῶν νεαρῶν Ἰουστινιανοῦ βασιλέως, συνηγοροῦσαι καὶ ἐπικυροῦσαι τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων ἐκκλησιαστικούς κανόνας]. Καθάπερ ἐρρήθη τοῦ κειμένου τούτου νόμους ἀριθμοῦντος κε' λείπει νῦν ἢ ἀρχή· λείπεται δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτῆν νόμοι μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ε' νόμου, πρώτας ἦδη λέξεις ἐν τῷ κώδικι ταύτας ἐμφανίζοντος αὐτοῦ· «- - - τινὲ κατολιγωρεῖσθαι μηδὲ τὰς ἐν αὐταῖς θείας λειτουργίας ἐκ τῆς τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων ἀπουσίας ἐμποδίζεσθαι» κτλ. [Heimbach II, σ. 152-201]. Κώδ. φ. 191-213, ἔνθα προσετέθη καὶ τὸ «τοῦ αὐτοῦ [Ἰουστινιανοῦ] ἴσον θεοῦ νόμου».

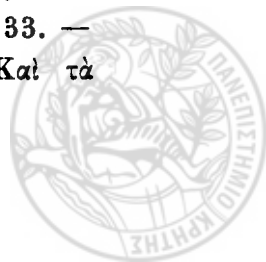
γ') «Πίναξ τοῦ νόμου Ἰουστινιανού ἐν ἰγ' τίτλοις» [in

marg].— «Νόμος Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· ἀρχὴ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος». Ἔπεται τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ πίναξ ἰγ' τίτλων, φ. 214-216. — «Συναγωγὴ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ κώδικι καὶ τοῖς διγέστοις καὶ ταῖς νεαραῖς διατάξεσιν», φ. 216-240. Τίτλοι ἰγ' καὶ τὰ τούτων παράτιτλα [Voelli et Justelli, *Bibl. juris canon.* II, σ. 1223-1361]. Μετὰ τὸ 233-ον φύλλον ὑπάρχει χάσμα, Πορφυρίου τοῦ Οὐσπένσκη παραλαβόντος ἐκεῖθεν (ὅτε τὸν νομοκανόνα κατεῖχεν ἡ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα) φύλλα δύο, ἅπερ ἔχει νῦν ἡ Πετροπούλεως αὐτοκρατορικὴ βιβλιοθήκη (ἀριθ. 385. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 141). Διὸ καὶ ὁ δέτης ἔπειτα προσέθηκεν ἐκεῖ χάρτινα φύλλα δύο παντάπασιν ἄγραφα (φ. 234, 235)· εἶχε δὲ τάποκοπέντα φύλλα τοὺς ἀριθμοὺς σμβ' καὶ σμγ'.

δ') «Συναγωγὴ τῶν σποράδην ἐν τοῖς διγέστοις καὶ INSTITUTUIS κειμένων περὶ ἱερῶν τόπων τε καὶ πραγμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γινομένων τε καὶ πλημμελουμένων, καὶ περὶ ἱερέων, ἔτι δὲ καὶ Ἰουδαίων καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἀπαγόντων τινὰς πρὸς ἀπηγορευμένην θρησκείαν, καὶ περὶ ἀποτροφῆς παιδῶν γερόντων καὶ ἀσθενῶν», φ. 240^β-244^α [Voel. II, σ. 1302].

ε') «Καὶ ἐκ τῶν μετὰ τὸν κώδικα νεαρῶν διατάξεων» ἑτέρα συναγωγὴ διηρημένη εἰς τίτλους τρεῖς, φ. 244-259^β [Voel. II, σ. 1312]. Ἄρχ. «Τίτλος α' περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν τριῶν. Νόμος περὶ τοῦ πῶς δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπους» κτλ.—Φύλλ. 259^β «Νόμος (Ἡρακλείου) βεβαιῶν τὰ τοῖς ὀσιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις κληρικοῖς λαϊκοῖς καὶ μονάζουσι τὰ παρὰ τῶν προβεβασιλευκότων αὐτοῖς δεδωρημένα προνόμια περὶ τοῦ ἐνάγεσθαι χρηματικῶς, προστιθεῖς ἐκ κοινῆς, ὥστε μηδεμίαν ἀράροdon κατ' αὐτῶν ἔχειν πολιτικούς ἢ στρατιωτικούς ἄρχοντας» [Zachariae, *Novellae constitutiones*, σ. 44].—Φύλλ. 261^β Ἡρακλείου «περὶ τοῦ ὠρισμένον εἶναι τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κ/πόλεως» κτλ. Ἄρχ. «Καὶ τοῖς ἄλλοις κατάλληλον» κτλ. Zachariae ἔνθ. ἀνωτ. σ. 33. — Φύλλ. 263 «Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Σεργίῳ» κτλ. Ἄρχ. «Καὶ τὰ

καλῶς τοῖς ἀνθρώποις». Zachariae ἔνθ. ἀνωτ. σ. 38. Σχόλιον ἐν τῷ 263^β φύλλῳ. «Αὕτη ἡ διάτ(αξις) καινίζει τὸν προλαβόντα τύπον, ἄδειαν παρέχουσα τῷ κατὰ καιρὸν πατριάρχῃ ὄσους ἀν συνείδη χειροτονεῖν κληρικούς».—Φύλ. 264. Τοῦ αὐτοῦ διάταξις ἑτέρα, ἧς ἡ ἀρχή «Τὴν κοινὴν ἅπασιν εὐκοσμίαν». Zach. σ. 40.

ς') «Ἐκθεσις ἦτοι ἀνάμνησις τῆς γενομένης τῆς ἐκκλησίας ἐνώσεως ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, τοῦ μὲν βασιλεύοντος, τοῦ δὲ τὸ τμηκαῦτα τῷ τοῦ βασιλειοπάτορος ἀξιώματι διαπρέποντος». Ἀρχ. «Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς» κτλ., φ. 265^β - 268^β. Τόμος τῆς ἐνώσεως [Zachariae ἔνθ. ἀνωτ. σ. 228 - 232], οὗ τὸ τέλος ὑποδείκνυσι καὶ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τὸ ἀπόγραφον ἐγένετο τοῦδε τοῦ νομοκάνονος· ἔξω δὲ τινων ἄλλων ἀξιολόγων ἀναγνωσμάτων, ὁ τόμος ἔχει καὶ τάξιν τῶν ἐπιφωνημάτων διάφορον τῆς γνωστῆς· οἶον· « - - - περισταμένου μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐβδόμου ἔτους: Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων:—Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, Κωνσταντίνου, Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη:—Μιχαὴλ τοῦ πορφυρογεννήτου πολλὰ (τὰ ἔτη), Σοφίας καὶ Ἑλένης τῶν εὐσεβεστάτων αὐγούστων πολλὰ τὰ ἔτη:—Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν τὴν οὐράνιον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων αἰωνία ἡ μνήμη:—Νικολάου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ἀοιδίου πατριάρχου αἰωνία ἡ μνήμη:—Στεφάνου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ἀοιδίου πατριάρχου αἰωνία ἡ μνήμη:—Τρύφωνος τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη:—Θεοφυλάκτου τοῦ θεοφιλεστάτου ὑποδιακόνου καὶ συγγέλλου πολλὰ (τὰ ἔτη):—Ἄπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Γερμανοῦ Ταρρασίου Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου γραφέντα ἢ λαληθέντα ἀνάθεμα:—Ἄπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Ἰγνατίου Φωτίου καὶ Στεφάνου, Ἀντωνίου Νικολάου καὶ Στεφάνου, γραφέντα ἢ λαληθέντα ἀ(νάθεμα):—Ἄπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν» καὶ τὰ ἐξῆς ἄχρι τῶν «οἷς εὐαρεστούμενος ὦφθης ἅγιος ἀμήν». Οὕτως ὁ κώδιξ ἔχει τὰ ἐπιφωνήματα· ἐπεὶ δ' ἐν αὐτοῖς ὁμοῦ πέντε *

πολυχρονίζονται βασιλείς τῷ πατριάρχῃ Τρύφωνι συνακμάσαντες, φανερόν ἄρα, ὅτι μεταξὺ τοῦ 928-ου καὶ τοῦ 930-ου ἔτους τὸ ἀπόγραφον, ὅπερ ἤδη περιγράφω, τοῦ κώδικος ἐγένετο· εἰ γὰρ ἦσαν οὗτοι τεθνεῶτες, ὅτε τὸ παρὸν ἐγράφετο τεῦχος, πάντως ἔγραφεν ἂν ἐν τούτῳ τῶν ἐπιφωνημάτων ἐτέραν ἀπογραφὴν ὁ καλλιγράφος, μεταγενεστέραν ἐκείνων· καὶ τοῦτο πᾶς ἕκαστος οὕτως ἔχον παραδέξαιτο ἂν ὑπολάβῳν, ὅτι τὸν τόμον τῆς ἐνώσεως ἔδει κατὰ διαδοχὴν ἐπικυροῦσθαι παρὰ τῶν πατριαρχῶν ἄχρις οὗ τὰ σκάνδαλα τῆς τετραγαμίας ὀλοτελῶς ὁ χρόνος ἐξηφάνισε. Καὶ τῆς μὲν πρώτης τοῦ τόμου κυρώσεως ἐπὶ Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ τὰ γενόμενα συνοδικὰ ἐπιφωνήματα, Κωνσταντίνου ἐβδόμου τοῦ πορφυρογεννήτου βασιλεύοντος (921), ἠγγόνηται διὰ τὴν σπάνιν ἀρχαίων ἀντιγράφων· ὅσα γὰρ ἤδη συνοδικὰ τὰ τετυπωμένα σφίζει βιβλία, τῆς ἐπὶ Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων ἐπικυρώσεως ἐπιφωνήματα περιέχει, Νικολάου τοῦ Χρυσοβέργου τότε πατριαρχοῦντος (996), ὅτε καὶ τὰ σκάνδαλα παντελῶς ἤρθη· ἃ δὲ νῦν ἐπιφωνήματα κατὰ τὸ σαβαίτικόν ἀπόγραφον ἐξεδόθη, ταῦτα τῶν ἐγνωσμένων ἀρχαιότερά ἐστι, κυρώσεως δὲ τάξιν, ὡς οἶμαι, τὴν τρίτην ἀποσφίζει· δευτέρα γὰρ κύρωσις ἐγένετο πάντως ἐπὶ Στεφάνου πατριάρχου τοῦ ἐξ Ἀμασειας (925 - 928), οὗ τὴν μνήμην ἢ κατ' ἐμὲ τρίτη μακαρίζει κύρωσις· ταύτη δὲ πάλιν εἰκαστέον ὅτι τρεῖς ἕτεραι κυρώσεις ἐπηκολούθησαν, ἤδη Θεοφυλάκτου καὶ Πολυεύκτου καὶ Ἀντωνίου τρίτου πατριαρχησάντων, οὓς ἢ παρὰ τῷ Ζαχαρίᾳ κύρωσις ὀνομάζει [Novel. constit. σ. 233].

ζ') «Ἀκριβῆς διάγνωσις περὶ τῶν ἐπιτιμωμένων», ἔχουσα κατὰ λέξιν ὧδε (φ. 267^β): «α' Ἰστέον ὅτι πρόσκλαυσις ἐστίν, ἠνίκα ιστάμενος ἔξω τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀμαρτήσας, ἐκάστῳ τῶν εἰσερχομένων ἐπιλέγει προσκλαίων εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, προσπίπτων καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν.—β' Ἀκρόασις ἐστὶ τὸ ἀκροᾶσθαι δηλονότι τῶν θείων Γραφῶν, ἐστῶτα τὸν αὐτὸν ἐν τοῖς λεγομένοις βασιλικοῖς πυλῶσι.—γ' Ὑποτύπωσις ἐστὶν ἢ ἔσω τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ὀπισθίῳ τοῦ ἁμβωνος μέρει στάσις, ἠνίκα ὁ αὐτὸς τῇ τῶν κατηγουμένων ἐκφωνήσῃ συνεξέρχεται:—

δ' Σύστασις δὲ ἢ μέχρι τῶν κατηγουμένων τῆς θείας μυσταγωγίας τοῖς πιστοῖς στάσις:—ε' Μετοχὴ δὲ τῶν ἀγιασμάτων ἢ τοῦ θείου καὶ ζωοποιῦ ἄρτου κοινωνία καὶ μέθεξις».

η') «Ἐτι παρασημειώσεις (α' - κγ') ἐγκληματικῶν κανόνων, ἐμφαίνουσα τοὺς χρόνους ἐκάστου ἀμαρτήματος». Ἀρχ. «α' Ὁ χειροτονῶν ὑπερορίᾳ καθαιρείσθω:—β' Ὁ διὰ χρημάτων χειροτονούμενος καθαιρείσθω καὶ ὁ χειροτονήσας:—γ' Ὁ ἐγγύας διδοὺς κληρικὸς καθαιρείσθω» κτλ.

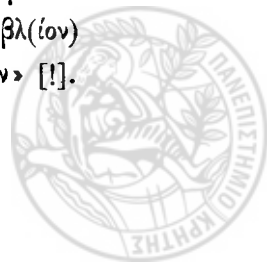
θ') [Προσθήκη γενομένη διὰ χειρὸς ἐτέρας περὶ τὸ τέλος ἴσως τῆς ι' ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ια' ἑκατ. Ἔστι δὲ ἡ γραφή ταύτης κεκλασμένη καὶ λεπτή, πολυαριθμούς ἔχουσα συγκεκομμένας λέξεις]. «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, ἱστορία μυσταγωγικὴ ἐκκλησιαστικὴ», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐκκλησία ἐστὶ ναὸς Θεοῦ, τέμενος ἅγιον, οἶκος προσευχῆς, συνάθροισις λαοῦ» κτλ. φ. 268 — 270 [Ἱεροσολυμιτ. Βιβλιοθ. Ι, σ. 118]. Τὴν ὀπίσθιον τοῦ 270-οῦ φύλλου σελίδα κατέλειπεν ὁ καλλιγράφος ἄγραφον· ἀλλ' ἐν αὐτῇ περιελήφθη τῇ ιζ' ἑκατ. σημεῖωμα τοιοῦτον· «Τῷ παρὸν νόμημον ὑπάρχει τοῦ Ἁγίου Τάφου παλεῶν χρόνων κτλ. Παῖσιος ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ».

ι') «Συναγωγὴ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν εἰς ν' τίτλους διηρημένη», φ. 271—293^α. Τῶν ὀκτώ πρώτων φύλλων ἀπεκόπη διὰ φαλίδος, ὡς φαίνεται, τὸ ἡμισυ μέρος, ἀφεθέντος ἀβλαβοῦς τοῦ πρὸς τὰ κάτω μόνον μέρους αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ 278-ον φύλλον ὑπάρχει χάσμα μέγα, ὃ ἐστὶν ἐξέπεσεν ἐκεῖθεν τετράδιον ἕν, οὗ τὰ φύλλα ἐκ παλαιοῦ ἀριθμοὺς εἶχεν ὀκτώ (σπζ'—σιδ'). Τίτλος α' «Περὶ τῆς ὀρισθείσης τοῖς πατριάρχαις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς, καὶ (περὶ) τοῦ μὴ ἐξεῖναί τινι αὐτῶν ὑφαρπάζειν ἐπαρχίαν ἐτέρῳ προσήκουσαν ἐπὶ χειροτονία καὶ διοικήσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑφαρπαγείσας ἤδη τοῖς ἀδικηθεῖσιν ἀνταποδίδοσθαι». Τελευταῖος τίτλος ὁ «Περὶ κανόνος εὐχῶν καὶ ψαλμωδίας καὶ ἀναγνώσεως καὶ (περὶ) τοῦ δεῖν ἐν Κυριακῇ καὶ Πεντηκοστῇ τὰ γόνατα κλίνειν τῶν προσευχομένων, καὶ περὶ τοῦ καιροῦ τοῦ πάσχα καὶ

τῶν κανονισθέντων βιβλίων». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κώδιξ ὄλος, ὡς νῦν ἔχει, περιλαμβάνει, τοῦ γραφέως αὐτοῦ παντάπασιν ἄγραφον ἀφέντος τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ σελίδα· ἔτι δὲ σημειωτέον, ὅτι ἔν τινι τῶν κρασπέδων (φ. 265^β) διὰ χειρὸς τῆς ιγ' ἑκατ. ἐγράφη τὸ «† Θεοῦ θυτῆρ Θεόδωρος ο Καρβουνης», ὃς ἦν ἴσως ἀναγνώστης ἢ τῆς βιβλίου κτήτωρ, καὶ ὅτι περὶ τὴν ις' ἑκατ. τὰ φύλλα τοῦ κώδικος ἦν 320, καθὼς ἐκδηλοῖ καὶ τῶν φύλλων αὐτῶν ἀριθμησις ἀρχαία καὶ τὸ σημείωμα τοῦτο (φ. 293^α). «† ἐχὴ τῷ παρον βιβλι(ον) τριάκόσια εἰκωσι † † †» [= φύλλα].

3. Τεῦχος μεμβράνινον, ὕπερ εὐρεθὲν παραλελυμένον ἔτει 1858-φ ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα μετηνέχθη πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν ἐν τῷ Σταυρῷ σχολῇ· ἀλλὰ καὶ τότε βιβλιοδέτης Ἱεροσολυμίτης ἀτυχῶς οὐ μόνον ἀπροσέκτως τὰ συνιστῶντα τὸν κώδικα φύλλα συνέδησεν ἰσχυρῶς, δέρματι λευκοχρόφ περικαλύψας αὐτά, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν φύλλων ἄκρα βαθέως οὕτως ἀπέκοψεν, ὥστε συμφθαρῆναι καὶ τῶν ἐπιγραφῶν οὐκ ὀλίγας, ἅς ἐν τοῖς κάτω κρασπέδοις ἐρυθροῖς γράμμασι περὶ τὸ τέλος τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος προσέθετο βιβλιογράφος ἕτερος, ὡς ἐγὼ νομίζω· δι' ὃ καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος, ὕπερ ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ὁ κώδιξ, ἀδύνατον ὄλως ὑπολογίσασθαι· ὡς δὲ νῦν ἔχει, μῆκους μὲν ἔστι 0,365, πλάτους δὲ 0,292· ἔστι δὲ τὸ κείμενον αὐτοῦ δίστηλον, μᾶς ἐκάστης τῶν στηλῶν γραμμὰς ἀριθμύσης 41 ($0,31 \times 0,242$). Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ὑπάρχει φύλλον ἐκ χάρτου, τὸ σημείωμα τοῦτο περιέχον· «Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ Β' ἐλήφθη καὶ ὁ παρῶν μεμβράνινος κώδιξ μετ' ἄλλων βιβλίων, ἐν ᾧ εἰσιν αἱ διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων εἰς ὀκτώ βιβλία, ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα βιβλιοθήκης τῆς ἐν τῷ πύργῳ, διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς σχολῆς (= τῆς ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Σταυροῦ), ἧς καὶ τῇ σφραγίδι ἐπεσφράγισται, πρὸς χρῆσιν μόνον τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων καὶ διδασκομένων. ἰωνή' ἀυγοῦστου θ'». Ἐν δὲ τῷ κρασπέδῳ τοῦ πρώτου φύλλου τοῦ κώδικος ἕτερον σημείωμα τῆς ις' ἑκατ. «Βιβλ(ιον) Κλήμεντος Ἀγχύρας ἐξήγησις εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων» [!].

Ἐν τῷ φ. 65^α, εὐθὺς μετὰ τὸ τέλος τοῦ κειμένου: «Τοῦ παπ(ᾶ) Ἰωσήφ», ὃς ἕξῃ φαίνεται τῇ ις' ἑκατ. Κατόπιν «† Ὡς θαυμαστὰ πάντα τὰ ὧδε γεγραμμένα. Κλήμεντος λόγοι, τὸ γλόκασμα τοῦ κόσμου | μᾶλλον δὲ πάντων τῶν σοφῶν ἀποστό(λων), | παρ' ὧν ὁ κόσμος ἀρδεύεται πλουσίως | καὶ τὸν χορηγὸν Χριστὸν ὑμνεῖ ἀξίως». Ἡ ὀπίσθιος τοῦ αὐτοῦ φύλλου σελὶς ἄγραφος· ἔχει μέντοι τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Τοῦ ἀγίου τάφου ὑπάρχει». Οὗτος μὲν οὖν ὁ κώδιξ ἐμπεριλαμβάνει τὰς λεγομένας ἀποστολικὰς διαταγὰς, εἰς ὅκτῳ βιβλία διηρημένας, ὧν ἕκαστον διακρίνεται ταινιδῶδι κοσμήματι· ἐγράφη δὲ περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, καὶ διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν ἐν ταῖς κάτω τῶν σελίδων ῥαῖς προσετέθησαν ὕστερον αἱ τῶν κεφαλαίων ἐπιγραφαί.—Φύλλ. 1 «[Ἀποστολ]ικὴ διδασκαλία. [περὶ] λαϊκῶν βιβλίον α'».—Φύλλ. 4 «Περὶ ἐπισκόπων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων βιβλίον β'».—Φύλλ. 17 «Περὶ χηρῶν βιβλίον γ'».—Φύλλ. 22 «Περὶ ὀρφανῶν βιβλίον δ'».—Φύλλ. 24^β «Περὶ μαρτύρων καὶ ἑορτῶν βιβλίον ε'».—Φύλλ. 33 «Περὶ σχισμάτων βιβλίον ς'».—Φύλλ. 43 «Περὶ πολιτείας καὶ εὐχαριστίας βιβλίον ζ'».—Φύλλ. 51^β-65^α «Βιβλίον η' τῶν ἀγίων ἀποστόλων», οὗ τὸ τέλος ἔχει ὧδε· «ἐπικουρεῖτε οὖν αὐτοῖς τὰ πρὸς τὰς χρείας ἐντολὴν κυριακὴν πληροῦντες. Διαταγαὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος πρὸς ἐθν - - - σταλεῖ[σαι]». Σημειωτέον, ὅτι τὸν κώδικα τοῦτον ἐμελέτησεν ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἱεροσολύμοις Albert ὁ Ehrhard (Centralblatt für Bibliothekswesen, τ. VIII, 1891, σ. 20-30. Histor. Jahrb. des Göresgesellschaft, τ. XIII, 1892, σ. 166-167).

4. Τεῦχος τῆς πεντεκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἠριθμημένων 321, ὧν τὸ κείμενον κατὰ σελίδα πᾶσαν μονόστηλον καὶ ἐκ γραμμῶν 29 ($0,363 \times 0,255 = 0,222 \times 0,123$)· δεόν ὅμως ἀριθμεῖσθαι τὰ φύλλα πάντα 324· τρία γὰρ αὐτῶν (126, 127 καὶ 181) δις ἠριθμῆνται τὸ τεῦχος ὅμως ἔχει καὶ τινὰς ἐλλείψεις, ἀποκοπέντων, ὡς φαίνεται, διὰ κοπίδος τριῶν αὐτοῦ φύλλων (μετὰ τὸ νῦν 163-ον φύλλον) καὶ πάλιν ἐτέρων τινῶν,

ἄπερ αὐτοῦ τὸ τέλος ἐμπεριεῖχεν· ἦν δὲ πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα. Περιέχεται μὲν οὖν ἐν αὐτῷ «Χρονικὸν Γεωργίου Παχυμέρι τοῦ πρωτεκδίκου καὶ δικαιοφύλακος», οὗ τὰ κεφάλαια τῶν πέντε πρώτων λόγων ἀνεγράφη μεταξὺ τοῦ 1-ου καὶ τοῦ 5-ου φύλλου· τούτου δὲ τοῦ τελευταίου φύλλου σελὶς ἡ ὀπίσθιος ἄγραφος ἀφέθη, ἵνα τὰ μὴ καταγεγραμμένα περιλάβῃ κεφάλαια τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ χρονικοῦ· ἀνέγραψε γὰρ ὁ ἀντιγραφεὺς τὰ ἑπτακαίδεκα μόνᾳ πρώτα τούτου κεφάλαια. Τὸ δ' ἔκτον φύλλον ἐμπεριέχει πίνακα, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων»· μετὰ δὲ τοῦτο τὸ κείμενον ἄρχεται τὸ τοῦ χρονικοῦ, διηρημένον εἰς βιβλία, ὧν τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται ὧδε· «Ἱστοριῶν συγγραφικῶν πρώτη. Προοίμιον τοῦ συγγραφέως καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων», οὗ ἡ ἀρχή· «Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνάκαθεν», φ. 7^α. Οἷαν δὲ κριτικὴν ἀξίαν ἔχει τὸ τεῦχος τοῦτο διὰ τὸ κείμενον τοῦ χρονικοῦ, σημειώσεις ἐκτενῆς ἐτράνωσε, γεγραμμένη μὲν ὑπ' ἐμοῦ, κατακεχωρισμένη δ' ἐν τῷ «Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος», τ. III, σ. 529—535.

5. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα μετενηνεγμένον, ὅπερ ἀριθμεῖ φύλλα συνηριθμημένα 263· δέον ὅμως ἅπαντα ταῦτα λογίζεσθαι 268, διὰ τὸ τὸν ἀριθμήσαντα ταῦτα παραδραμεῖν φύλλα πέντε, ἄπερ ἐγὼ κατόπιν οὕτως ἠρίθμησα: 74^α, 87^α, 88^α, 94^α, 113^α. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ τεῦχος, ὅπερ ἐγράφη, καθὰ φαίνεται, μεταξὺ τῆς δεκάτης καὶ τῆς ἑνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ἐκ παλαιοῦ φθορὰς τινος ὑπέστη, πολλῶν ἄκρων τῶν φύλλων αὐτοῦ βλαβέντων ὑφ' ὕδατος· ταύτας δ' ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα βιβλιοδέτης ἐπεδιώρθωσε, ἐπιθεὶς τοῖς ἄκροις αὐτοῖς τεμάχῃ μεμβράνινα βιβλίων ἐτέρων, ἄπερ αὐτὸς κατέστρεφεν· οἷον εἰλητὸν λειτουργίας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, γεγραμμένον τῇ ιγ' ἑκατ., τρία σλαβικὰ βιβλία τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, λατινικὸν κώδικα, μνηαῖον τῆς ια' ἑκατ., εὐαγγέλιον τῆς ι' ἑκατ., ὅπερ ἦν γεγραμμένον γράμμασι κεφαλαιώδεσι μέγалоις, καὶ πάλιν ἕτερον εὐαγγέλιον μικροῖς κεφαλαιώδεσιν ὡσάτως γράμμασι γεγραμμένον. Περιέχει δὲ τὸ τεῦχος ταῦτα·

1. Βίος τοῦ ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου ἀκέφαλος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων «[Γαστρὸς δὲ τίς] οὕτω κρατῶν ἦν, ἥ πρὸς νόμους ἐγκρατείας ὑπέικουσαν ἔχων» κτλ., φ. 1. Κείμενον τοῦ Μεταφράστου. Migne τ. 114, σ. 481, § ιδ'.

2. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου, οὗ ἡ ἀρχή· «Βασιλεόντος Δικινίου τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 28. Migne τ. 114, σ. 553.

3. «Νείλου μοναχοῦ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἁγίων ἀββάδων, τῶν ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει». Ἄρχ. «Ἀλώμενος ἐγὼ μετὰ τὴν ἔφοδον», φ. 33. Migne τ. 79, σ. 589.

4. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ διὰ Χριστὸν πτωχοῦ. Ἄρχ. «Τυραννικὸν τι χρῆμα», φ. 57. Λατινιστὶ ἐν τοῖς Act. Sanct. μηνὸς Ἰανουαρίου τ. I, σ. 1029 κέ. Ἔτερα ἀντίγραφα τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου, τύποις ἐτι ἀνεκδότου, ὄρα παρὰ τῷ Matthaei, Accurat. cod. graec. bibl. Mosquensium Sanct. Synodi notitia et recensio, σ. 87, 88, 100. Ἄ. Π. Κεραμέως, Μαυρογ. Βιβλιοθ. I, σ. 41, 43, 148. Fabrici-Harles, Bibl. Graeca X, σ. 262. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 37. II, σ. 224^β.

5. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Παύλου τοῦ Θηβαίου. Ἄρχ. «Καὶ ζωγράφους ἐκεῖνα τῶν ἀρχετύπων», φ. 66. Κείμενον τύποις ἀνεκδοτον. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 36. Matthaei, Accurata - - - notitia, σ. 86, 88, 100. Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. I, σ. 40, 43.

6. Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἀσκησις τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Ἄρχ. «Ἀγαθὴν ἀμιλλαν ἐνεστήσασθε», φ. 74^β. Migne τ. 26, σ. 835.

7. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθύμιου, οὗ ἡ ἀρχή· «Καὶ παντὸς μὲν ἄλλου πράγματος», φ. 125^β. Migne τ. 114, σ. 596.

8. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Τιμόθεον, οὗ ἡ ἀρχή· «Τιμόθεον τὸν μέγαν», φ. 170^β. Migne τ. 114, σ. 761.

9. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου. Ἄρχ. «Τῆς μεγάλης πόλεως Ἱεροσολύμων», φ. 175. Migne αὐτόθι, σελ. 773.

10. Βίος καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἐπισκόπου Ἀγκώ-

ρας. Ἄρχ. «Μετὰ διακοσιοστὸν καὶ πεντηκοστὸν ἔτος», φ. 189^β.
Migne αὐτ. σ. 816.

11. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Ξένης. Ἄρχ. «Ὁ καινὸς καὶ ξένος τῆς θαυμασίας», φ. 217. Migne τ. 114, σ. 981.

12. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἄρχ. «Συγκαλεῖ μὲν ἡμᾶς ὧ ἄνδρες», φ. 223^β. Migne τ. 35, σ. 244.

13. Βίος τοῦ ὁσίου Ξενοφῶντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Ἄρχ. «Ξενοφῶν ὁ θαυμάσιος», φ. 240. Migne τ. 114, σ. 1014.

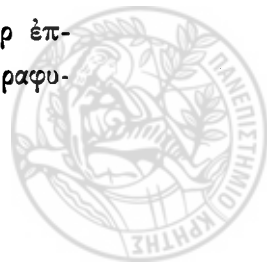
14. Δόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἄρχ. «Ἄλλὰ πῶς ἂν τις αἰτίας», φ. 250^β. Κείμενον τύποις ἀνέκδοτον. Fabrici, Bibl. Graec. X, σ. 211. E. Miller, Catalogue des MSS grecs de l' Escorial, σ. 268.

15. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἐφραίμ. Ἄρχ. «Ἐφραίμ ὁ θαυμάσιος», φ. 256^β. Ἐκδόσεως Assemani τῶν συγγραμμάτων Ἐφραίμ τ. I, σ. xx - xxix. Migne τ. 114, σ. 1253.

16. Βίος καὶ πολιτεία τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου. Ἄρχ. «Κύρος ὁ περιφανὴς τῶν μαρτύρων», φ. 261^β. Κείμενον ἀτελές. Migne τ. 114, σ. 1232.

17. Δύο φύλλων μεμβρανίνων ἐτέρου κώδικος τῆς ιβ' ἑκατονταετηρίδος λείψανα, περιέχοντα μέρη λόγου τινὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

6. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ τῶν τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, οὗ τὸ πρῶτον φύλλον πρόσθετον, ἐμπεριέχον τινὰ σημειώματα· οἷον, ἐν μὲν τῇ προσθίῳ σελίδι περιέχεται δυσανάγνωστον σημείωμα παλαιότατον, γράμμασι γεγραμμένον ἀραβικοῖς, ἐν ᾧ διακρίνεται τὸ ὅτι τὸν κώδικα τοῦτον ἀφιέρωσε τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου μικροῦ Μάρκου μοναχοῦ Ἀρσένιος ὀνομαζόμενος, ὑπηρέτης τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου· ἐν δὲ τῇ ὀπισθίῳ σελίδι σημείωμα πάλιν ἀραβικὸν ὑπάρχει, οὗ τὸ ἔτος ἀτυχῶς δυσξέμβλητον [7093? = 1585?]. λέγει μέντοι τὸ σημείωμα τοῦτο, ὅτι τὸ βιβλίον ἀφιερῶθη παρά τινος ἀββᾶ διδασκάλου, Ἀρσένιου καλουμένου, τῷ ἐν Ἄκρῃ μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ὅπερ ἐπὶ ὀνομάζεται Τίρε, καὶ ὅτι προσκαίρως ἐν τῷ μοναστηρίῳ παραφυ-

λάττεται Παναγίας τῆς ἐν Καφτίν, ἄχρις οὗ τὸ ῥηθὲν ἐν Ἐκρη μοναστήριον οἰκοδομηθῆ· τοῦτο δὲ τὸ σημεῖωμα καὶ μάρτυρες ταῖς ὑπογραφαῖς αὐτῶν ἐβεβαίωσαν, ὧν εἷς τὸ γένος Ἑλλήν ὑπέγραψεν ὧδε· «† Ὁ εὐτελής ἐν μοναχοῖς ἐλάχιστος καὶ ταπεινὸς ἱερομόναχος Ἰωάννης μαρτυρῶν ὑπέγραψα». Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι περιέχονται καὶ δύο σημειώσεις ἑλληνικαί, μνημονεύουσαι τὰ ὀνόματα «κῦρ Κωκῆ Μηᾶ» καὶ «Φωτεινῆς μοναχῆς». Ταῦτα μὲν οὖν ἐμπεριέχει τὸ πρόσθετον φύλλον· μετὰ δὲ τοῦτο τὸ κύριον ὑπάρχει βιβλίον, φύλλα περιλαμβάνον 277, ὧν τὸ κείμενόν ἐστι δίστηλον, γραμμὰς τῶν στηλῶν ἐκάστης ἀριθμούσης 28 ($0,345 \times 0,263 = 0,23 \times 0,165$)· ἐγγραφή δὲ τοῦτο τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· σημεῖωμα δὲ τῆς ιδ' ἑκατ. ταῦτα λέγει (φ. 277^β)· «† αὐτὶ ἡ βίβλος ηἰωραστη ἐξημῶν τοῦ ταπεινοῦ Γερμανοῦ ἱερο(μον)άρχ(ου) εἰστήν μωνὴν τοῦ ἀγίου Ἰω(άννου) τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν ἅγιον Ἰορδάνην». Ἐπιγραφή· «Μηνὸς δεκεμβρίου τὸ β'. Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος βιβλίου», φ. 1.

1. Ἀκέφαλον ὑπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἐν τῇ καμίνῳ παῖδας, οὗ ἡ ἀρχὴ κατὰ τὸν πίνακα· «Ἄρτι Ναβουχοδονόσορ» [Migne τ. 115, σ. 372]· νῦν δὲ τὸ κείμενον ἄρχεται τῶν λέξεων τούτων· « - - - προειρημένα· οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς διὰ τοῦτο καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων ἀνάληψιν ἐπιτηδείων» κτλ., φ. 2.

2. «Τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων». Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου λόγος εἰς τὸ μὴ πλησιάζειν θεάτροις καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Πολλοὺς οἶμαι τῶν πρώην», φ. 24. Migne τ. 56, σ. 541.

3. Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Βονιφατίου, οὗ ἡ μνήμη τῇ ιη' τοῦ δεκεμβρίου μηνός. Ἄρχ. «Καὶ τὰ τῶν ἄλλων μὲν τοῦ Χριστοῦ», φ. 47. Acta Sanct. μαΐου τ. III, σ. 19* - 22*. Migne τ. 115, σ. 241.

4. Μαρτύριον τῶν ἀγίων Σεβαστιανοῦ Νικοστράτου Κλαυδίου Τραγκολίνου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Ἄρχ. «Πολλῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς» κτλ., φ. 58^β. Migne τ. 116, σ. 793.

5. Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου, οὗ ἡ ἀρχή.

«Ἄρτι Τραϊανοῦ τὰ τῆς Ῥωμαίων», φ. 77. Migne τ. 114, σελ. 1269.

6. «Πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως». Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἐγὼ μὲν καὶ τήμερον παρεσκευαζόμεν», φ. 89. Migne τ. 48, σ. 747.

7. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἰουλιανῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Καὶ ἡ καλλίστη τῶν πόλεων», φ. 101. Migne τ. 114, σ. 1437.

8. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἀναστασία γυναικῶν ἡ καλλίστη», φ. 110^β. Migne τ. 116, σελ. 573.

9. Μαρτύριον τῶν ἐν Κρήτῃ δέκα μαρτύρων, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἄλλος μὲν ἄλλο τι», φ. 135. Migne τ. 116, σ. 565.

10. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Εὐγενίας, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Κοιμώδου μετὰ Μᾶρκον», φ. 139^β. Migne τ. 116, σ. 609.

11. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ καὶ Θεοφάνους τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἄρχ. «Τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ τὴν ἄθλησιν ἐλομένων», φ. 168. Migne τ. 116, σ. 653.

12. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον τὸν πρωτομάρτυρα, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Πάντες μὲν οἱ τῶν μαρτύρων ἀγῶνες», φ. 185. Migne τ. 63, σ. 931.

13. «Μαρτύριον τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰνδῆς καὶ Δόμνας καὶ τοῦ πλήθους τῶν δισημυρίων, τῶν ἐν Νικομηδείᾳ μαρτυρησάντων». Ἄρχ. «Ἄρτι Μαξιμιανοῦ», φ. 188^β. Migne τ. 116, σ. 1037.

14. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀρχιμανδρίτου Μαρκέλλου, μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων. Ἄρχ. «Ἐννοιά μοι πολλὰκις γέγονε», φ. 220^β. Migne τ. 116, σ. 705.

15. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Μελάνης τῆς Ῥωμαίας. Ἄρχ. «Ἦν ἄρα καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης», φ. 249^β. Migne τ. 116, σ. 753.

7. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς δυσκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ἀκέφαλον, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ δευτέρου φύλλου τοῦ δευτέρου τετραδίου· τελευταῖον δ' αὐτοῦ τετράδιον τὸ μ', οὗ τὸ ἔσχατον φύλλον ἄγραφον. Φύλλα τινὰ μέντοι παλαιότερον ἐκπεσόντα ἀνεπληρώθη τῇ

τρискаιδεκάτη ἑκατονταετηρίδι, οἷον τὰ ἕξ πρῶτα, τὸ 79-ον κατὸ 86-ον, ἄπερ ὡσαύτως ἐστὶ μεμβράνινα· τούτων δὲ τὸ πρῶτιστον ἐν τῷ κρασπέδῳ περιλαμβάνει τὸ σημεῖωμα τοῦτο, γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς Ἰωαννικίου τοῦ Σαβαΐτου· «Ἡ ἀρχὴ λύπη [=λείπει] καθὼς τὸ ἡῦρα, ἔτζη τὸ ἐστάχωσα, καὶ ἄς ἔχω συγγνώμην». Καὶ πάλιν ἕτερον· «τοῦτο ἔχει τὸ βιβλίῳ ἀπὸ τὸν νοέμβριον μήνα, ἕως ὄλον τὸν μήναν». ἦν δὲ πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα. Τὸ κείμενον ἐν ἑκάστη σελίδι δίστηλον ἐκ γραμμῶν 29 ($0,345 \times 0,26 = 0,225 \times 0,165$).

1. Βίος ἀκέφαλος Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ νῦν ἔχων ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων· « - - τῆς κτίσεως γίνεσθαι. ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις τῶν λόγων τοιαύτη», φ. 1.

2. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πλάτωνος, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Οὐ ξένα Γαλατῶν τὰ παρόντα», φ. 35. Migne τ. 115, σ. 404.

3. Γεωργίου Νικομηδείας «λόγος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ». Ἄρχ. «Καλὰς ἡμῖν ὑποθέσεω», φ. 43^β. Migne τ. 100, σ. 1420.

4. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου. Ἄρχ. «Καὶ τί τῶν καλῶν ἔσται», φ. 54^β. Migne τ. 116, σελ. 950.

5. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων. Ἄρχ. «Κάλλιστόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ», φ. 63. Migne τ. 116, σ. 189.

6. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου», φ. 110^β. Migne τ. 116, σελ. 276.

7. Κλήμεντος ἐπισκόπου Ῥώμης Ἰακώβῳ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, περὶ τῶν πράξεων καὶ περιόδων τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου· αἷς καὶ ὁ αὐτοῦ συμπεριεληπτὰ βίος. Κλήμεντος τῶν Πέτρου ἐπιδημιῶν κηρυγμάτων ἐπιτομή. Ἄρχ. «Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ κυρίῳ», φ. 126^β [Migne τ. 2, σ. 469]. Δεῖπει τὸ κ' τετράδιον, ὅπερ ἦν μετὰ τὸ νῦν 150-ὸν φύλλον.

8. Μαρτύριον τοῦ ἱερομάρτυρος Κλήμεντος, οὗ ἡ ἀρχή· «Αὐτὴ μὲν οὖν ἡ πλήρης», φ. 179^β. Migne τ. 2, σ. 617.

9. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἄρχ. «Ἐἶχε μὲν ἡ ἐπιφανὴς Νικομήδεια», φ. 193^β. Fr. Combeffis, *Illustrium Christi martyrum lecti triumphi, vetustis Graecarum monumentis consignati*. Parisiis 1660, σ. 189.

10. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μερκουρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Δέκιος ἠνίκα καὶ Βαλεριανός», φ. 205. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 224.

11. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀλυπίου τοῦ κιονίτου. Ἄρχ. «Καλοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν μαρτύρων ἄθλοι», φ. 264. Ἱεροσολομ. Βιβλιοθ. II, σ. 224.

12. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. Ἄρχ. «Ἀρκαδίου τὰ Ῥωμαίων διέποντος», φ. 230^β. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 50, 224.

13. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Στεφάνου τοῦ νέου. Ἄρχ. «Θεῖόν τι χρῆμα», φ. 241. Ἱεροσ. Βιβλιοθ. II, σ. 50, 224.

14. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστολον Ἀνδρέαν, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἄρτι τοῦ παιδὸς Ζαχαρίου», φ. 291^β. C. Tischendorf, *Acta apostolorum apocrypha*, σ. 132.

8. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ τῶν τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, γεγραμμένον τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι φιλοκάλως· ὅπερ ἐμπεριέχει καὶ κοσμήματα τέσσαρα καὶ δέκα, προσόμοια τῷ γράμματι Π, κεχρωματισμένα τε καὶ κεχρυσωμένα, καὶ τῶν λόγων ἐπιγραφὰς ὀλοχρύσους· ἔστι δὲ τὸ κείμενον κατὰ σελίδα πᾶσαν δίστηλον ἐξ 28 γραμμῶν ($0,34 \times 0,255 = 0,233 \times 0,158$)· φύλλα δὲ συναριθμεῖ τὸ τεῦχος 281, ὧν ἕνια μεταγενέστερα (1, 8, 24, 278 καὶ 279), προστεθέντα περὶ τὴν ιδ' ἑκατ., πρὸς ἀναπλήρωσιν ἰσαριθμῶν, ὡς φαίνεται, φύλλων προαπολεσθέντων¹. ὕστερον δὲ φύλλα τρία προέταξεν ὁ βιβλιοδέτης, ὧν τὸ μὲν τρίτον ἐμπεριέχει τὸν πίνακα τῶν ἐν τῷ τεύχει λόγων, γεγραμμένον τῇ ιδ' ἑκατ., τὰ δὲ πρὸ τούτου δύο ἐτέρω τινὶ προσήκει κώδικι τῆς

¹ Ἐγραψε δὲ τὰ προσθεταμένα Δανιὴλ ἱεροδιάκονος· ὄρα φ. 279^β.

ια' εκατ., λόγον ἀτελῆ περιλαμβάνοντα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὸν εἰς τὸ πάσχα καὶ τὴν βραδυτῆτα, ὃν ὁμως ἐντελῆ τὸ κύριον ἔχει τεῦχος (φ. 1 — 3)· τοῦτο γὰρ αὐτὸ λόγους ἐγκλείει Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου δέκα καὶ ἕξ, ὧν ἕσχατος ὁ περὶ φιλοπτωχίας. Σημειωτέον, ὅτι λόγος ἕβδομος ἀναγράφεται ὁ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐκφωνηθεὶς ἐπιτάφιος, καὶ ὅτι τούτου φύλλα δύο, ἅπερ ἦν μετὰ τὸ νῦν ἠριθμημένον 107-ον φύλλον, ἔχει τῆς Πετροπόλεως ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη· δέδωκε δὲ ταῦτα ταύτῃ Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης (ἀριθ. 333. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 131).

9. Εὐαγγέλιον ἐκ χάρτου, γραφὲν ἔτει 1535-φ καὶ φύλλα συναριθμοῦν 296· τῇ ἀληθείᾳ μέντοι φύλλα περιλαμβάνει 298· ὁ ταῦτα γὰρ ἀριθμήσας τὸ μὲν 291-ον ἠρίθμησε δις, τὸν δὲ 42-ον ἀριθμὸν παρέδραμε, φύλλα δὲ δύο παντελῶς ἀφῆκεν ἀναρίθμητα (τὸ νῦν 31^β καὶ τὸ 165^α). Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εὐαγγέλιον ἀριθμεῖ τετράδια λζ' καὶ δύο φύλλα περιπλέον· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,35, πλάτους δὲ 0,238· τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ χῶρον ἐν μιᾷ ἐκάστη τῶν σελίδων ἔχει ὡς $0,235 \times 0,155$ · περιέχει δὲ τὸ εὐαγγέλιον καὶ μεγάλα κεφαλαιώδη κόκκινα γράμματα φανταστικῶς περικεκοσμημένα, τὰς ἀρχὰς τῶν ἀναγνωσμάτων ἐπικοσμοῦντα, καὶ τινὰ ταινιοειδῆ κοσμήματα, καὶ πάλιν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τοῦ τεύχους ἕτερον τριχρώματον κόσμημα, παρεμφερὲς πρὸς τὸ Π γράμμα· τοῦ δὲ καλλιγράφου σφαλερὸν ἐπίγραμμα ταῦτα λέγει (φ. 295-296)·

Τίμιοι πάντες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες
εὐξασθαὶ ἅμα καὶ σύγγνωταί μοι φίλ(οι)
ἧτι ἐσφάλην ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ
εἰς τε γραμμάτων τὴν θέσιν καὶ τὴν λέξιν,
καὶ προσοδιῶν ἅμα καὶ ἀντιστίχων·
ἰδιοσεύω γὰρ λόγῳ καὶ τῇ γνώσει,
καὶ ὡς νομιζῶ οὔτε μιᾷ ἡμέρᾳ
ἢ ἡμίωρον ἢ στιγμῇ τῇ τελείᾳ
ἔμεινεν ἔνδων σύννουσ ὁ λογισμὸς μου·
ἀλλὰ μὴν τοῦτο μεθ' ὀμιλίας πάσης
μοναχῶν ἅμα καὶ κόσμου δηλονότι

καὶ παντόμεμπτον εὖ οἶδ' ὅτι τυγχάνει·
ὅμως σύγγνωτε, πατέρες οἱ ἐν τῷ κλήρῳ,
καὶ συγχωρεῖτε οἱ νῦν κατηλεγμένοι·
μᾶλλον δέησιν ὑπὲρ ἐμοῦ ποιῆσθαι,
πρεσβείαις νυνὶ τῆς ἀγράντου παρθένου
εὐρεῖν αὐτὴν ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει
βοηθὸν μέγα(ν) προστάτην τε καὶ ῥύστην·
σὺν αὐτῷ ἄμφω Γερασίμῳ τὰς πρεσβείας,
Γεράσιμον λέγω ἡμέτερον πατέρα,
τὸν ἐκλάμψαντος δίκην πυροῦ φωστῆρος,
οὗ τῶν εὐχῶν δέομαι ἐγὼ ὁ τάλας,
ὅτι ἄσωτος τυγχάνω καὶ παντλήμων·
διὸ καὶ συγχῶς μνήσκεσθαί μου, πατέρες,
οὐ δι' ἀρετῆν, οὔτε δι' ἡσυχίαν,
ἀλλὰ δωρεάν, ὡς ὁ Χριστὸς κελεύει,
καὶ δι' ἀγάπην ἀρχαίαν καὶ φιλίαν,
ἵνα δώῃ μοι συγγνώμην ὁ δεσπότης
καὶ συγχώρησιν τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων
ἐν τῇ μελλούσῃ αὐτοῦ δικαία κρίσει.

Καὶ μετὰ τοῦτο τὸ σφαλερὸν ἐπίγραμμα κεῖται σημείωμα, ὅπερ οὕτως αὐτολεξεῖ ἔχει· «Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Ξένης (μον)αχ(ῆς) τῆς Κυπριότησσας, τῆς πόθῳ κτισαμένης τὴν ἁγίαν βίβλον ταύτην· ἐγράφει δὲ χειρὶ Ἀμβροσίῳ ἱερο(μον)άχ(ου) τάχα καὶ ἀνάξιος ποιμὴν τῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῶν Ἀνδρείων ἐν πόλει Λευκουσίου· καὶ εἴτις βουλευθῆ σολῆσαι τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον τοῦτον ἀποῦ τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλήμ, ναῆχει ἀντίδικον τὸν δεσπότην ἐν ἡμέρα κρίσεως· ἐχρονίας τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας ἀφ' ἧς Χ(ριστοῦ). Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Τέλος».

10. «Ἦδε βιβλος κυρίου Θεοφίλου Κορυθαλέως, εἰς φιλοσοφίαν προδιοίκησις, μεταγραφείσα παρὰ ἐλαχίστου κὲ εὐτελοῦς Γρηγορίου ἱεροδιακόνου». Ἀρχ. «Τῶν ὅσα θηράσιμα πέφυκε» κτλ. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 252, γραφὴν περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,335, πλάτους δὲ 0,22.

11. Κῶδιξ ἐκ φύλλων χάρτου ἠριθμημένων κδ' + 970, γραφεὶς ἐπιμελῶς περὶ τὸ μέσον τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος,

οὗ τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον, ἐκ γραμμῶν 37 ($0,33 \times 0,225 = 0,27 \times 0,165$): περιέχει δὲ ὁ κώδιξ οὗτος τὴν ἱεροσολυμιτικὴν ἱστορίαν τοῦ πατριάρχου Δοσιθέου, κατὰ τὴν πρωτότυπον τοῦ συγγραφέως γλῶσσαν, καὶ πρότερον ἦν ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα.

1. Χρυσάνθου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων πρόλογος, οὗ ἡ ἀρχή: «Οἱ δόκιμοι τῶν ἱατρῶν», φ. α΄.

2. Τοῦ αὐτοῦ γράμμα πρὸς Νεόφυτον τὸν Νοταρᾶν, ἀρχιμανδρίτην Ἱεροσολυμίτην, οὗ ἡ ἀρχή: «Πολλὴ καὶ μεγάλη ὠφέλεια», φ. ε΄-θ΄. Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν σημειώματα δύο καὶ τρία φύλλα (ι΄-ιβ΄) παντάπασιν ἄγραφα· τὰ δὲ σημειώματα ταῦτα λέγει: «Ὁ ταπεινὸς Ἰωὴλ ἀρχιμανδρίτης ἀνέγων τὰ ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ, καὶ ἐχάρην πνευματικῶς. ρωμβ΄, ὀκτωβρίου ιθ΄». — «Ὁ ταπεινὸς ἱεροδιάκονος Θεόκλητος ἦλθον καὶ ἀνέγων τὰ ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ, καὶ ἐχάρην πνευματικῶς. ρωμζ΄, φεβρουαρίου κβ΄».

3. «Πίναξ καθολικώτερος τῆς βίβλου ταύτης», φ. ιγ΄-κδ΄.

4. «Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων» βιβλία τρισκαίδεκα, φ. 1-962. Μέρη τινὰ τοῦ χρονικοῦ τούτου, τέως ἀτόπωτα, περιέλαβεν ὁ πρῶτος τόμος τῶν Ἀναλέκτων Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, σ. 231-307.

5. Γεωργίου Κωνσταντινίδου λόγος ἀνεπίγραφος (φ. 963^β-965^β), ὃν αὐτὸς ὁ Κωνσταντινίδης ἔγραψεν ἐνταῦθα τῇ ε΄ τοῦ μαΐου μηνὸς ἔτους ρωμέ΄. ἐξεφώνησε δὲ τοῦτον ἐν αὐτῇ τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα, ἵνα τὸν ἐκεῖ τότε λειτουργήσαντα πατριάρχην Κύριλλον τὸν δεῦτερον ἐγκωμιάσῃ. Τὸ 966-ον φύλλον ἄγραφον.

6. Ἰωάσαφ ἱερομονάχου καὶ ἡγουμένου τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα προσφώνησις εἰς τοὺς προσκυνητὰς αὐτῆς (φ. 967-970), προσελθόντας τῇ 2-α τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς ἔτους 1836-ου· ἱστορεῖ δὲ ὁ λόγος τὰς ἐν τῇ λαύρα γενομένας διακοσμήσεις ὑπὸ Μισαὴλ μητροπολίτου Πέτρας καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἀρχιγραμματέως.

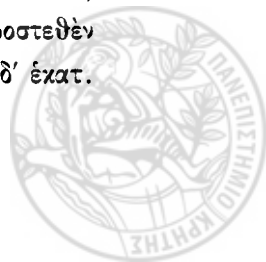
7. Ἀνθίμου Χίου, ἱερομονάχου τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἐξάστιχον ἐπίγραμμα εἰς Μισαὴλ μητροπολίτην Πέτρας καὶ Ἀνθιμον τὸν ἀρχιγραμματέα τοῦ Ἁγίου Τάφου, ποιηθὲν τῇ 10-ῃ δεκεμβρίου

μηγός έτους 1836-ου, φ. 970^β. Αυτόθι τοῦ αὐτοῦ ἕτερον ἐγκω-
μιαστικόν ἐπίγραμμα εἰς τόν αὐτόν Ἄνθιμον, ἀριθμοῦν στίχους
δέκα καί τέσσαρας.

12. Τεῦχος ἐκ χάρτου, μήκους 0,34, πλάτους 0,228, ὅπερ
ἀριθμεῖ φύλλα δ' καί σελίδας 147. Τό α' φύλλον ἔχει τήν ἐπι-
γραφήν ταύτην· «Χρυσάνθου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱερο-
σολύμων ἱστορία καί περιγραφή τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ,
ἐν ἧ καί περὶ τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς τῆς ἐν αὐτῇ μεγάλης ἐκ-
κλησίας, ἧτοι τοῦ σεβασμίου καί θείου ναοῦ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἀναστάσεως, κοινῶς ἤδη λεγομένης τοῦ Ἁγίου Τάφου, καί τῶν
μετά ταῦτα ἀνακαινισμῶν τοῦ αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιρούς». Τό
β' καί τό γ' φύλλον ἔχει τόν εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον πρόλογον Κων-
σταντίνου τοῦ Γορδάτου, γεγραμμένον ἐν Χίῳ, μηνὶ ἰανουαρίῳ
ἔτους 1726-ου, καί τρία τοῦ αὐτοῦ ἐπιγράμματα, τὸ πρῶτον εἰς
τὴν ὑπόθεσιν τῆς βίβλου, τὸ δεύτερον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερου-
σαλήμ, τὸ τρίτον ὡς ἀπὸ τῆς βίβλου. Μεθ' ὃ τὸ κείμενον ὑπάρχει
τῆς ἱστορίας τοῦ Χρυσάνθου· τοῦτο δέ, καθὰ φαίνεται, δεύτερον
ἔστι πρωτότυπον τοῦ συγγραφέως, ἐπειδὴ καί προσθήκας καί ἀφαι-
ρέσεις καί ἀποσβέσεις ἐμπεριέχει. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I,
σ. 173-175. Περὶ τῶν ἐκδόσεων ὄρα καί R. Röhricht, Biblio-
theca geographica Palestinae. Berlin 1890, σ. 305.

13. Ἐφραϊμ τοῦ Σύρου πονημάτια. Τεῦχος μεμβράνινον ἀκέ-
φαλον καί τέλους ἄνευ, μετενηνεγμένον ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου
Σάβα· ἐγράφη δὲ τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι. Τὸ κείμενον δίστη-
λον ἐκ γραμμῶν 36 ($0,33 \times 0,255 = 0,25 \times 0,175$). Φύλλα
συνηριθμημένα 278· τούτων ὅμως ἡ ἀρίθμησις ἐσφαλμένη· καί
γὰρ τὸ τεῦχος ὄντως ἀριθμεῖ φύλλα 282, καθὰ δεικνυσι τὸ παρα-
τήρημα τοῦτο· ὅτι δηλαδὴ 97-ος ἀριθμὸς φύλλου παντάπασιν οὐχ
ὑπάρχει, τοῦ τὴν ἀρίθμησιν ἐκπονήσαντος αὐτόν ὑπερπηδήσαντος·
πέντε δὲ φύλλα παντελῶς ἦν ἀναρίθμητα, ἅπερ ἐγὼ τοῖς ἀριθμοῖς
ἐδήλωσα τοῖσδε: 35^α, 63^α, 212^α, 231^α, 267. Σημειωτέον ἔτι,
ὅτι τὸ 211-ον φύλλον ἐστὶν ἐκ χάρτου βαμβακεροῦ, προστεθὲν
ἐν τῷ κώδικι πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐκπεσόντος κειμένου τῇ ἰδ' ἑκατ.

1. Ἐφφραίμ τοῦ Σύρου λόγος ἀκέφαλος: « - - - τύχωμεν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς », φ. 1.
2. « Τοῦ αὐτοῦ κατὰ μίμησιν τῶν παροιμιῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ θεοῦ φόβου ». Ἄρχ. « Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ », φ. 18^β. Assem. I, σ. 70.
3. « Τοῦ αὐτοῦ παραίνεσις πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐμπαθῶς διαγόντων καὶ τιμὰς ἀπαιτούντων ». Ἄρχ. « Ἀγωνιῶ ἀδελφοί μου », φ. 46. Assem. I, σ. 111.
4. « Τοῦ αὐτοῦ ἔλεγχος εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἔξομολόγησιν ». Ἄρχ. « Ἐν πολλοῖς ὁμῖν ἀδελφοί », φ. 51. Ass. I, σ. 119.
5. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ παθῶν ἀνάμνησις μετ' ἔξομολογήσεως καὶ εὐχαριστίας ». Ἄρχ. « Θέλω εἰπεῖν ἐνώπιον », φ. 67. Ass. I, σ. 144.
6. « Τοῦ αὐτοῦ προτρεπτικὸς εἰς μετάνοιαν ». Ἄρχ. « Ὁ κατελθὼν Κόριος ἐκ τοῦ κόλπου », φ. 69^β. Assem. I, σ. 148.
7. « Τοῦ αὐτοῦ εὐχαριστία πρὸς Κόριον μετὰ κατανύξεως ». Ἄρχ. « Δοτῆρ πάντων τῶν ἀγαθῶν », φ. 73^β. Ass. I, σ. 154.
8. « Τοῦ αὐτοῦ λόγος παραινετικὸς », οὗ ἡ ἀρχή· « Πρόσεχε σεαυτῷ, ὦ νεότης », φ. 76^β. Ass. I, σ. 166.
9. « Τοῦ αὐτοῦ λόγος πολλὴν ἔχων κατανύξιν », οὗ ἡ ἀρχή· « Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν », φ. 77^β. Ass. I, σ. 158.
10. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς πατέρας τελειωθέντας », οὗ ἡ ἀρχή· « Τὴν καρδίαν μου ἀλγῶ », φ. 79^β. Ass. I, σ. 172.
11. « Τοῦ αὐτοῦ ἕτερος λόγος εἰς πατέρας τελειωθέντας », οὗ ἡ ἀρχή· « Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ », φ. 82. Ass. I, σ. 175.
12. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ ψυχῆς, ὅταν πειράζεται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, πῶς ὀφείλει τῷ Θεῷ μετὰ δακρύων προσεύχεσθαι ». Ἄρχ. « Ψυχὴ τεθλιμμένη », φ. 86^β. Ass. I, σ. 193.
13. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ κρίσεως καὶ κατανύξεως ψυχῆς ». Ἄρχ. « Δεῦτε πάντες ἀδελφοί », φ. 90. Ass. II, σ. 50.
14. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὑπομονῆς καὶ συντελείας καὶ παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ἀδιαδόχου τε τῶν δικαίων βασιλείας καὶ ἀτελευτήτου τῶν ἀμαρτωλῶν κολάσεως, ὑπόθεσις τε ἔξομολογήσεως καὶ προ-

τροπή μελέτης τῶν θείων Γραφῶν, τίνες τε αἱ μεθοδεῖται τοῦ ἐχθροῦ καὶ τί τὸ τῆς ἡσυχίας ὠφέλιμον». Ἀρχ. «Λαμπρὸς ὁ βίος τῶν δικαίων», φ. 95. Ass. III, σ. 93.

15. «Τοῦ αὐτοῦ παραίνεσις πρὸς, Εὐλόγιον», ἧς ἡ ἀρχή· «Εἰς τὸν καρπὸν τῆς ὑπακοῆς», φ. 103^β. Ass. II, σ. 170.

16. «Τοῦ αὐτοῦ, ὅτι οὐ δεῖ μετεωρίζεσθαι καὶ γελαῖν, ἀλλὰ μάλλον πενθεῖν». Ἀρχ. «Ἀρχὴ καταστροφῆς ψυχῆς», φ. 106^β. Ass. I, σ. 254.

17. «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἀρχ. «Προσέλθετε καὶ δεῦτε», φ. 109^β. Ass. I, σ. 167.

18. «Τοῦ αὐτοῦ μακαρισμοί», ὧν ἡ ἀρχή· «Μακάριος ὁς μισήσας», φ. 112^β. Ass. I, σ. 292.

19. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ παρθενίας». Ἀρχ. «Περὶ παρθενίας καὶ ἀγιασμοῦ ψυχῆς», φ. 116. Ass. III, σ. 74.

20. «Τοῦ αὐτοῦ ἐξομολόγησις μετὰ προσευχῆς», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἰασαί με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι», φ. 120^β. Ass. I, σ. 199.

21. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀνυποτάκτους καὶ περὶ καταστάσεως καὶ φόβου Θεοῦ καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος» Ἀρχ. «Ἀγαπητέ, ἐὰν ἐλθῶν ἀδελφός», φ. 122. Ass. II, σ. 138.

22. «Παραίνεσις περὶ εὐλαβείας», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἀδελφέ, πρόσεχε σφοδρῶς», φ. 126^β. Ass. II, σ. 145.

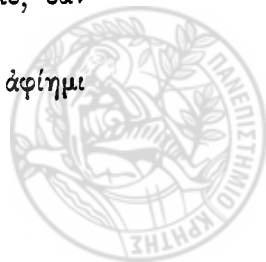
23. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐκπιπτόντων ἐξ οἰκείας ἀμελείας καὶ προφασιζομένων προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις». Ἀρχ. «Ἀδελφέ, τὸν μονήρη βίον», φ. 128. Ass. II, σ. 148.

24. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀδελφὸν ἐκπεσόντα καὶ περὶ μετανοίας». Ἀρχ. «Τοῖς ἐν ὑποταγῇ καθεζομένοις», φ. 132. Ass. II, σ. 154.

25. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀδελφὸν αἰτήσαντα πρὸς αὐτὸν πῶς εἴρηται κρεῖσσον γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι; ἀπόκρισις», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἄκουε τοῦ ἀποστόλου», φ. 137. Ass. II, σ. 164.

26. «Παραίνεσις περὶ ἀγάπης, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἀγαπητέ, ἐὰν ἀξιωθῆς γνώσεως», φ. 138. Ass. II, σ. 169.

27. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀκηδιαστὴν μοναχὸν λέγοντα: ἀφίημι

τὸ μοναστήριον καὶ εἰς τὸν κόσμον ὑπάγω». Ἄρχ. «Ἐφη ὁ Κύριος τῆς δόξης», φ. 139. Ass. II, σ. 174.

28. Τοῦ αὐτοῦ περὶ κακοηθείας καὶ ἀμελείας». Ἄρχ. «Ὁν τρόπον ξίφος νευροκοπεῖ», φ. 144^β. Ass. II, σ. 183.

29. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ διαφορᾶς τοῦ τε μοναδικοῦ βίου καὶ τοῦ κοσμικοῦ». Ἄρχ. «Ἀγαπητέ, ἀδελφέ, ἐὰν ἀποταξάμενος», φ. 145^β. Ass. II, σ. 185.

30. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ κρίσεως καὶ ἀναστάσεως». Ἄρχ. «Δεῦτε πάντες ἀδελφοί», φ. 149^β. Ass. III, σ. 148.

31. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος πρὸς ἄσκησιν ἐπαλείφων τὸν ἀγωνιζόμενον», οὗ ἡ ἀρχή· «Οἱ βουλόμενοι κατὰ ἀλήθειαν», φ. 151. Ass. III, σ. 38.

32. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὑπομονῆς καὶ κατανύξεως». Ἄρχ. «Ὁ βουλόμενος Θεῷ εὐαρεστῆσαι», φ. 154. Ass. II, σ. 326.

33. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὑπομονῆς καὶ κατανύξεως λόγος παραινετικός», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ πλάσας ἡμᾶς Θεός», φ. 157. Ass. III, σ. 86.

34. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν. Ἐρώτησις: τί ἐστὶν ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος "οὐδὲν εἰσηνέγαμεν εἰς τὸν κόσμον"; δῆλον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν δυνάμεθα. Ἀπόκρισις», ἧς ἡ ἀρχή· «Δοκῶ, ὅτι ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν», φ. 161^β. Ass. III, σ. 119.

35. «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀδελφὸν ἀντιλέγοντα περὶ Ἡλεί τοῦ ἱερέως». Ἄρχ. «Πρόσεχε σεαυτῷ μήποτε πολλὰ περιεργαζόμενος» κτλ., φ. 172. Ass. III, σ. 6.

36. «Τοῦ αὐτοῦ κεφάλαια ἑκατόν, ἔχοντα καὶ διηγήματα καὶ ἀποφθέγματα καὶ διδασκαλίαν μετὰ νουθεσίας, καὶ πῶς κτᾶται τις ταπεινοφροσύνην». Ἄρχ. «Ἀρχὴ καρποφορίας ἄνθος», φ. 175^β. Ass. I, σ. 299.

37. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀσκητοῦ». Ἄρχ. «Οὗτος ὁ ἄριστος τῶν ἀσκητῶν», φ. 194^β. Ass. III, σ. 254.

38. «Κεφάλαια τοῦ ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ παραινετικά», ὧν ἡ ἀρχή· «Τῆρει σαυτὸν ἀκριβῶς», φ. 198^β.

39. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ μνήμης θανάτου καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ

περὶ πλούτου». Ἀρχ. «Πειθαρχεῖν δεῖ τῷ λέγοντι», φ. 203. Ass. III, σ. 114.

40. «Τοῦ αὐτοῦ ὑπομνηστικόν, ὡς ἐν εἶδει ἐπιστολῆς», οὗ ἡ ἀρχή· «Πᾶσαν ὥραν ἐν νῷ ἔχω», φ. 206^β. Ass.

41. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν κεφάλαια ἐν ἐπιτόμῳ κγ'», ὧν ἡ ἀρχή· «Μακαρίζω τὴν ὑμῶν ζωὴν», φ. 210. Ass. I, σ. 1.

42. «Τοῦ αὐτοῦ συμβουλίαι περὶ πνευματικοῦ βίου πρὸς Νεόφυτον μοναχόν», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐπήνεσά σου τὴν πίστιν», φ. 219. Ass. I, σ. 258.

43. «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου». Ἀρχ. «Ἐφραίμ ὁ θαυμασίος», φ. 231. Ass. I, σ. κχ. Migne τ. 114, σ. 1253.

44. «Τοῦ μακαρίου Ἐφραίμ διδασκαλία πολιτείας ἀκριβοῦς καὶ ὑποτύπωσις ἀσκητικῆς ἀγωγῆς». Ἀρχ. «Παραίνεσις α'. Δόξα σοι ὁ Θεός», φ. 236^β [Ass. II, σ. 72]. Τελευταία παραίνεσις ἡ περὶ τοῦ ὅτι δεῖ τὸν μοναχὸν μακρόθυμον εἶναι καὶ ἀμνησίκακον.

45. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ παθῶν καὶ ὅτι ὁ ἐν ἀμελείᾳ διάγων ἑαυτὸν ἀπατά». Ἀρχ. «Ἀνὴρ ἐν ἀμελείᾳ διάγων», φ. 271. Ass. II, σ. 123.

46. «Πῶς δεῖ παρακαλεῖν τοὺς ὀλιγωροῦντας». Ἀρχ. «Ἀδελφὸς ἐζήτα τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν», φ. 272. Ass. II, σ. 124.

47. «Ὅτι δεῖ τὸν ἀναγνώσκοντα ἐν ὧσιν ἀδελφῶν φιλοπόνως ἀναγινώσκειν». Ἀρχ. «Ἀδελφέ, ἐὰν προσταχθῇ σοι τοῦ ἀναγῶναι», φ. 274^β. Ass. II, σ. 128.

48. «Ἀντιρρητικὸς περὶ παρθενίας καὶ σωφροσύνης», οὗ ἡ ἀρχή· «Τῷ ἀδελφῷ ἢ τῇ ἀδελφῇ», φ. 276. Ass. II, σ. 129.

49. «Παραίνεσις περὶ ἀγνείας ἀτελής, ἧς ἡ ἀρχή· «Παρεικάζε τὴν ἀγνείαν», φ. 277. Ass. II, σ. 132.

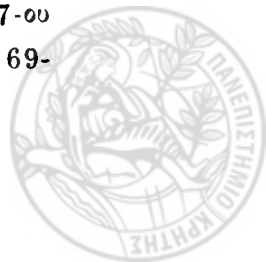
14. [Θεολογικὸν Ἀνθίμου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων]. Τεῦχος ἐκ χάρτου (0,32 × 223) γραφὲν περὶ τὸ τέλος τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, οὗ τὸ κείμενον μονόστηλον ἀριθμεῖ δὲ σελίδας ἡριθμημένας 689. Ἐν τῇ ἀρχῇ σημεῖωμα· «Ἐκ τῶν

τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, αὐλθ'».—Σελ. 1-143. Βιβλίον πρῶτον, διηρημένον εἰς κεφάλαια μγ', ὧν τὸ πρῶτον περὶ τοῦ τί ἐστι γνῶσις· μετὰ δὲ τὸ τελευταῖον κεφάλαιον γέγραπται τὸ "δέξατο ὧδε πέρας θείων λόγων ἱερὰ βιβλος, | Ἄνθιμος ἦν γε πόνω εὖ ὕφαν' ἀρχιθύτης".—Σελ. 144-221. Βιβλίον β' ἐκ κεφαλαίων νθ', ὃ πραγματεύεται "περὶ τῆς ἑξαήμερου δημιουργίας". ἔχει δὲ καὶ τοῦτο σημεῖωμα τοιοῦτον ἔμμετρον εἰς τὸ πέρασ αὐτοῦ· «Ἄθρει αὖ γε τέλος κοσμογονίας πέρι ὧδε, | ἦς γ' ἐπόνησε βιβλου Ἄνθιμος ἱροθύτης».—Σελ. 223-440. «Βιβλίον τρίτον περὶ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας» καὶ κατὰ αἰρέσεων, ἐκ κεφαλαίων μ'.—Σελ. 441-446 ἄγραφοι.—Σελ. 447-612 «Βιβλίον δ' περὶ τινων ἀναγκαίων ζητημάτων» ἐκ κεφαλαίων κθ'.—Σελ. 613-689 «Βιβλίον πέμπτον περὶ μυστηρίων», διηρημένον εἰς κεφάλαια κβ'.

15. Τριῶδιον καὶ Πεντηκοστάριον τῆς δυοκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ἐμπεριλαμβάνοντα καὶ στιχηρά καὶ κανόνας τινὰς τύποις ἀνεκδότους, καὶ πάλιν στιχηρά τινα μετὰ παρασημάνσεως, καὶ ἀναγνώσματα καθ' ἑκάστην ἀκολουθίαν ἐκ τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ἰδίᾳ δὲ τὸν ἀπόστολον καὶ τὸ εὐαγγέλιον. Τεῦχος μεμβράνινον ἀκέφαλον καὶ ἀτελές, ἐκ φύλλων 217 ($0,322 \times 0,23$), οὗ τὸ κείμενον δίστηλον πολλὰ δὲ τούτου φύλλα μεταγενέστερα (159-217), ὧν οὐκ ὀλίγα παλίμψηστα, προστεθέντα τῇ ιγ' ἑκατ. πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ κώδικος· ταῦτα μέντοι τὰ παλίμψηστα φύλλα οὕτω σφοδρῶς ἀπεσπογγίσθη, ὥστε σήμερον οὐδὲ λέξις τις ἐν αὐτοῖς τοῦ προτέρου διακρίνεται κειμένου. Σημεῖωμα τῆς ιε' ἑκατ. (φ. 77^β-78^α) λέγει, ὅτι τὸν κώδικα τοῦτον ἔφερε Ζαχαρίας τις καὶ ὅτι ἀφιερῶθη τῇ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ· ἕτερον δὲ σημεῖωμα, γεγραμμένον περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιθ' ἑκατ., λέγει τοῦτο· «Ἐκ τῆς τοῦ Παναγίου Τάφου βιβλιοθήκης». Ὑπάρχει δὲ καὶ σημεῖωμα γεωργιανὸν ἐν τινι κρασπέδῳ (φ. 147^β).

16. Συναξάρια τῶν μηνῶν ἰουνίου τε καὶ ἰουλίου καὶ αὐγούστου, μεταγεγραμμένα φιλοκάλως ὑπὸ δύο καλλιγράφων ἐκ τοῦ 17-ου κώδικος τῆς πατριαρχικῆς συλλογῆς [Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. I, σ. 69-

77], ὡς δὲ νομίζω, τῇ ἐκκαιδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι. Τεῦχος ἀκέφαλον ἐκ χάρτου, ληφθὲν ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα· τὰ πρῶτα τρία τετράδια λείπει· φύλλα δὲ νῦν ἀριθμεῖ 340· τὸ κείμενον μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 20 ἢ 21 ($0,322 \times 0,218 = 0,21 \times 0,135$).

1. Μαρτύριον ἀκέφαλον τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τοῖς Καϊουμαῖ (ἢ ἰουνίου). Ἄρχ. « - - - παράπαν εἰκόνα μὴ τῆς σῆς κατὰ σάρκα μητρὸς », φ. 1.

2. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Νικάνδρου καὶ Μαρκιανοῦ, ὧν ἡ μνήμη τῇ 9' μηνὸς ἰουνίου. Ἄρχ. « Στρατιωτικῆς ἐταιρείας καὶ φάλαγγος », φ. 4.

3. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης (1' ἰουνίου). Ἄρχ. « Τὰ κατὰ τὴν παρθένον Ἀντωνίαν », φ. 7.

4. « Περίοδοι καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα » (1' ἰουνίου). Ἄρχ. « Καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἁγίων », φ. 12^β.

5. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ὀνουφρίου (13' ἰουνίου). Ἄρχ. « Τὰ κατὰ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστόν », φ. 20.

6. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἀκυλίνης (1γ' ἰουνίου). Ἄρχ. « Καὶ γυναιξί τὸ τοῦ μαρτυρίου », φ. 27^β.

7. Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον (1δ' ἰουν.). Ἄρχ. « Καὶ τίς οὐκ ἂν ἀγάσαιτο », φ. 31^β.

8. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δουλά (1ε' ἰουν.). Ἄρχ. « Διοκλητιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς βασιλεύοντος », φ. 45.

9. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Τύχωνος, ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Κύπρου (1ς' ἰουν.). Ἄρχ. « Φιλόχριστοι τῷ Τύχωνι », φ. 48^β.

10. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μανουήλ Σαβὲλ καὶ Ἰσμαήλ (1ζ' ἰουν.). Ἄρχ. « Οἱ τρεῖς τῆς τριάδος προσκυνηταί », φ. 51.

11. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Λεοντίου (1η' ἰουν.). Ἄρχ. « Οὐεσπασιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς », φ. 58.

12. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστολον Ἰούδαν (1θ' ἰουν.). Ἄρχ. « Ἰίδος ἄρα καὶ Ἰούδας Ἰωσήφ », φ. 63^β.

13. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ζωσίμου (κ' ἰουν.). Ἄρχ. « Τραϊανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος », φ. 65^β.

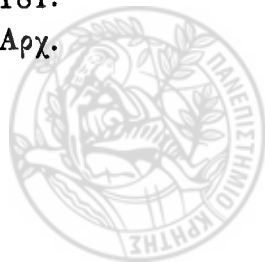

14. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ (κα' ἰουν.). Ἄρχ. «Διοκλητιανοῦ τοῦ τυράννου», φ. 69.
15. Ἄθλησις τοῦ ἱερομάρτυρος Εὐσεβίου Σαμοσάτων (κβ' ἰουν.). Ἄρχ. «Σαμόσατα πόλις ἐστὶ τῆς Συρίας», φ. 74.
16. Ἄθλησις τῆς ἁγίας Ἀγριππίνης (κγ' ἰουν.). Ἄρχ. Σὺν ἄλλοις ὅτι πλείστοις ἁγίοις», φ. 76^β.
17. Λόγος εἰς τὴν γέννησιν τοῦ προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου (κδ' ἰουν.). Ἄρχ. «Ἰωάννην τὸν πάνυ, τὸ μέγα κλέος», φ. 81.
18. Βίος καὶ μαρτύριον τῆς ἁγίας Φεβρωνίας (κε' ἰουν.). Ἄρχ. «Διοκλητιανὸς ὁ πάντων βασιλέων» κτλ., φ. 86.
19. «Βίος ἐν ἐπιτομῇ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δαυὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ» (κς' ἰουν.). Ἄρχ. «Ἦνεγκε μὲν σὺν ἄλλοις», φ. 92.
20. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Σαμφῶν τοῦ Ξενοδόχου (κζ' ἰουν.). Ἄρχ. «Σαμφῶν τοῦ μεγάλου», φ. 94.
21. «Ἐπόμνημα ἐν ἐπιτομῇ εἰς τὸν μέγαν ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ Πέτρον καὶ Παῦλον τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς» (κθ' ἰουνίου). Ἄρχ. «Ὁ πρωτόθρονος τῶν ἀποστόλων Πέτρος», φ. 103.
22. «Λόγος εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων τῶν ιβ'», οὗ ἡ ἀρχή· «Τὰς τοῦ καθ' ἕκαστον», φ. 112.
23. Ἄθλησις τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ὧν ἡ μνήμη τῇ α' μηνὸς ἰουλίου. Ἄρχ. «Σὺν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις ἁγίοις», φ. 115.
24. «Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου» (β' ἰουλίου). Ἄρχ. «Λέοντος τοῦ μεγάλου», φ. 117^β.
25. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἰακίνθου τοῦ κουβικουλαρίου (γ'). Ἄρχ. «Τραϊανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 123.
26. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης (δ'). Ἄρχ. «Δαμασκὸς ἡ πατρίς τῷ μεγάλῳ», φ. 126^β.
27. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπισκόπου Κυρήνης (ε'). Ἄρχ. «Καὶ τὰ περὶ Θεοδώρου τοῦ κλεινοῦ», φ. 128.
28. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κοίντου (ς'). Ἄρχ. Αὐρηλιανοῦ τοῦ ἀσεβεστάτου», φ. 131.

29. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως (ζ'). Ἀρχ. «Ἦνεγκε μὲν τὸ καλὸν τοῦτο φυτόν», φ. 133.
30. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Προκοπίου (η'). Ἀρχ. «Ὁ κλεινὸς ἐν μάρτυσι καὶ μέγας Προκόπιος», φ. 135.
31. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Προκοπίου ἐπισκόπου Ταυρομενίας (θ'). Ἀρχ. «Ἄρτι τοῦ τῶν ἀποστόλων ἐκκρίτου», φ. 147^β.
32. Μαρτύριον τῶν ἐν Νικοπόλει μαρτυρησάντων (ι'). Ἀρχ. «Βασιλεύοντος τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 149^β.
33. Θαῦμα τὸ τελεσθὲν διὰ τοῦ τόμου τῆς μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας (ια'). Ἀρχ. «Μαρκιανὸς ὅτε καὶ Πουλχερία», φ. 152.
34. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Πρόκλου καὶ Ἰλαρίωνος (ιβ'). Ἀρχ. «Πολλῇ τῇ λύσσει κατὰ χριστιανῶν», φ. 154.
35. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Γολινδοῦχ τῆς μετονομασθείσης Μαρίας (ιγ'). Ἀρχ. «Ἠνίκα Μαυρίκιος», φ. 156^β.
36. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μυρώπης (ιδ'). Ἀρχ. «Ἡ μυρεπώνυμος αὕτη», φ. 159^β.
37. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης (ιε'). Ἀρχ. «Διοκλητιανοῦ τοῦ τυράννου», φ. 161^β.
38. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀθηνογένους καὶ τῶν δέκα μαθητῶν αὐτοῦ (ις'). Ἀρχ. «Τοῦ κακόφρονος καὶ δυσσεβεστάτου Διοκλητιανοῦ», φ. 164.
39. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μαρίνης (ιζ'). Ἀρχ. «Ὀλύβριος ὁ δεινός», φ. 166.
40. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ (ιη'). Ἀρχ. «Τοῦ δυσσεβοῦς Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου», φ. 170.
41. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Θεοδοσίας (ιθ'). Ἀρχ. «Ἡμεδαπή καὶ ἐγγώριος», φ. 171^β.
42. Ἰπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν (κ'). Ἀρχ. «Ὁ μέγας ἐν προφήταις», φ. 173^β.
43. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Συμεῶν τοῦ σαλοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνασκητοῦ (κα'). Ἀρχ. «Συμεῶνην τὸν πάνυ», φ. 181.
44. Ἰπόμνημα εἰς Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν (κβ'). Ἀρχ. «Ἄρτι τοῦ ἔμοῦ Χριστοῦ», φ. 191.

45. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Φωκᾶ (κγ'). Ἀρχ. «Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως», φ. 163.
46. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Χρηστίνης (κδ'). Ἀρχ. «Τὴν χριστεπώνυμον μεγάλην» κτλ., φ. 194^β.
47. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐπραξίας (κε'). Ἀρχ. «Ἡ καλλίστη γυναικῶν Εὐπραξία», φ. 200.
48. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Ἐρμολάου Ἐρμίππου καὶ Ἐρμοκράτους (κς'). Ἀρχ. «Τῆς ἐπιφανοῦς Νικομήδους», φ. 304.
49. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος (κζ'). Ἀρχ. «Ἐἶχε μὲν τὴν Νικομήδους», φ. 206.
50. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ (κς'). Ἀρχ. «Σὺν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις ἁγίοις», φ. 214.
51. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Καλλινίκου (κθ'). Ἀρχ. «Ὁ θεῖος καὶ μέγας Καλλίνικος», φ. 216.
52. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἰουλίττης (λ'). Ἀρχ. «Ἰουλίτταν γυναικῶν τὴν καλλίστην», φ. 218^β.
53. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Εὐδοκίμου τοῦ νέου (λα'). Ἀρχ. «Εὐδοκίμου τοῦ κατὰ Θεὸν φερωνύμους», φ. 210^β. Τύποις ἐξεδόθη παρὰ Χρυσάνθου Δοπαρέβου, προσθέντος καὶ τὴν παλαιὰν σλαβικὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου. Памятники древней письменности, τεῦχος κςνι, ἐν Πετρούπολει 1893.
54. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μακκαβαίων (α' αὐγούστου). Ἀρχ. «Ὅτι τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὁ λογισμὸς», φ. 226.
55. Διήγησις περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου (β'). Ἀρχ. «Καὶ πῶς ἂν τις αἰτίας», φ. 232.
56. Βίος καὶ πολιτεία τῶν ὁσίων Ἰσαακίου Φαύστου καὶ Δαλμάτου (γ'). Ἀρχ. «Ὁ μέγας οὗτος καὶ θαυμαστός», φ. 235^β.
57. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου τοῦ κουβικουλαρίου (ιδ'). Ἀρχ. «Ἡμεδαπὸς ὁ Ἐλευθέριος», φ. 239^β.
58. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐσιγνίου (ε'). Ἀρχ. «Ἀντιοχείας τῆς κατὰ Συρίαν βλαστός», φ. 241^β.
59. Δόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ς'). Ἀρχ. «Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς», φ. 244.

60. Βίος καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δομετίου τοῦ Πέρσου (ζ'). Ἄρχ. «Ἦνεγκεν ἡ Περσῶν χώρα», φ. 248.
61. Βίος τοῦ ἁγίου Μύρωνος ἐπισκόπου Κρήτης (η'). Ἄρχ. «Τῆς Κρήτης βλαστὸς ὁ θαυμαστός», φ. 252.
62. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Στεφάνου πάπα Ῥώμης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ (θ'). Ἄρχ. «Κατὰ τοὺς χρόνους Οὐαλεριανοῦ», φ. 255.
63. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Λαυρεντίου Εὐστου καὶ Ἰππολύτου (ι'). Ἄρχ. «Δεκίου τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 259^β.
64. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐπλου (ια'). Ἄρχ. «Διοκλητιανὸς ἡνίκα καὶ Μαξιμιανός», φ. 262^β.
65. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Φωτίου καὶ Ἀνικήτου (ιβ'). Ἄρχ. «Διοκλητιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 265^β.
66. Βίος καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ (ιγ'). Ἄρχ. «Καὶ πῶς ἂν τὴν παρὰ τῶν φιλοκάλων», φ. 270.
67. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μαρκέλλου ἐπισκόπου Ἀπαμείας Συρίας (ιδ'). Ἄρχ. «Ὅτε Θεοδόσιος ὁ μέγας», φ. 273.
68. Ὑπόμνημα εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (ιε'), οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἄρτι τῆς δεσποτικῆς οἰκονομίας», φ. 275.
69. Ὑπόμνημα εἰς τὴν ἐξ Ἐδέσσης ἀνακομιδὴν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν τῆς ἀχειροποιήτου μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ισ'). Ἄρχ. «Ἄρτι τοῦ ἔμοῦ Χριστοῦ», φ. 279.
70. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διομήδους (τῆ αὐτῇ ις' αὐγούστου). Ἄρχ. «Καὶ τὸν κλεινὸν Διομήδην», φ. 282^β. Acta Sanct. τ. III αὐγ. σ. 268.
71. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Στράτωνος Φιλίππου Εὐτυχιανοῦ (ιζ'). Ἄρχ. «Τῆς Νικομήδους τὰ κάλλιστα», φ. 286.
72. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Φλώρου καὶ Λαύρου (ιη'). Ἄρχ. «Καὶ τὰ τῆς καλῆς ἔνωριδος», φ. 288^β. Acta Sanct. τ. III αὐγ. σ. 522.
73. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου (ιθ'). Ἄρχ. «Τὸν θαυμαστὸν Ἀνδρέαν», φ. 291^β.
74. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Βάσσης καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς Ἀγαπίου Θεογνίου καὶ Πιστοῦ (κ'). Ἄρχ. «Τὰ κατὰ τὴν μεγάλην μάρτυρα», φ. 295^β. Acta Sanct. τ. IV αὐγ. σ. 419.

75. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μύρωνος τοῦ ἐν Κυζίκῳ (κα'). Ἄρχ. «Τῆς ἐπιφανείας τοῦ μεγάλου», φ. 299^β. Acta Sanct. τ. III αὐγ. σ. 421.

76. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου (κβ'). Ἄρχ. «Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου τὴν βασιλείον ἀρχήν», φ. 302^β.

77. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Εἰρηναίου Ὁρ καὶ Ὁρέφω (κγ'). Ἄρχ. «Τὸν τῆς εἰρήνης ἐπόνυμον», φ. 305.

78. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Ἀθανασίου Χαρισίμου καὶ Νεοφύτου, καὶ βίος τῆς ὁσίας Ἀνθούσης (κδ'). Ἄρχ. «Οὐαλεριανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς», φ. 397. Acta Sanct. τ. IV αὐγ. σ. 502.

79. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Τίτον (κε'). Ἄρχ. «Τίτος ὁ περιφανής», φ. 310^β.

80. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Ἀνδρέου καὶ Ναταλίας (κς'). Ἄρχ. «Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου», φ. 313.

81. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ποιμένος τοῦ ἀναχωρητοῦ (κζ'). Ἄρχ. «Πολλοὺς καὶ ἄλλους ἤνεγκεν», φ. 321. Acta Sanct. τ. V αὐγ. σ. 30.

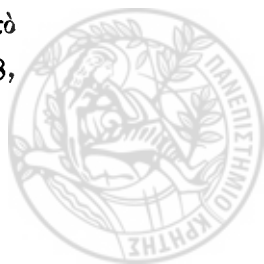
82. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Μωυσέως τοῦ Αἰθίοπος (κη'). Ἄρχ. «Οὐδὲ δούλοις οὐδὲ κακούργοις», φ. 324^β. Acta Sanct. τ. V αὐγ. σ. 209.

83. Ὑπόμνημα εἰς τὴν ἀποτομὴν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου (κθ'). Ἄρχ. «Ἄρτι τοῦ προδρόμου», φ. 327^β.

84. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Καλλινίκου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως (λ'). Ἄρχ. «Ἡμεδαπὸς ὁ Καλλίνικος», φ. 333^β.

85. Ὑπόμνημα εἰς τὴν κατάθεσιν τῆς τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου (λα'). Ἄρχ. «Φαιδρὰ καὶ πανεύσημος», φ. 836^β.

17. Τεῦχος ἐκ χάρτου, μετενεχθὲν ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, γεγραμμένον περὶ τὸ μέσον τῆς ἐκκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τριῶν, ὡς φαίνεται, καλλιγράφων, καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἠριθμημένων 454 καὶ ἕξ ἐτέρων φύλλων δέον ὁμως ἅπαντα τὰ φύλλα λογιζέσθαι 466, διὰ τὸ ἕξ τούτων ἔχειν ἀριθμούς, οὗς καὶ τὰ πρότερα φύλλα (τὸ 21, τὸ 67, τὸ 213, τὸ 225, τὸ 411, καὶ τὸ 436) ἔστι δὲ τὸ τεῦχος ὕψους μὲν 0,318,

πλάτους δὲ 0,218, οὗ τὸ κείμενον δίστηλον· ὀλίγων δὲ τινῶν φύλλων τὸ κείμενον ὑπάρχει μονόστηλον.

1. Λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Τοῦ ὄρθρου· εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου». Ἀρχ. «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις», φ. 1.

2. Ἄλλος λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Τῆς λειτουργίας». Ἀρχ. «Ὡσπερ παράδεισος ἄλλος ἀγαπητοί», φ. 36^β.

3. «Περὶ προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ μετανοίας». Ἀρχ. «Ἡ τῶν νηστειῶν ἀρχὴ ἀγαπητοί», φ. 10.

4. «Βίος τοῦ ὁσίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, συγγραφεὶς παρὰ Ἰωάννου πατριάρχου Ἱεροσολύμων». Ἀρχ. «Τοῖς τετηρηκόσι τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ», φ. 14. Migne τ. 94, σ. 429.

5. Ἰωάννου πατριάρχου τοῦ Γλυκῆ «λόγος περὶ προσευχῆς μνησικαχίας καὶ μετανοίας». Ἀρχ. «Ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος χάρις», φ. 40.

6. «Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Γλυκῆ, ὁμιλίας τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου εἰς καθὴν [sic] Κυριακὴν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ· ἃς ἐκλεξάμενος συνέθετο ἀπὸ τε διαφορῶν ἀγίων πατέρων καὶ ἐτέρων σοφῶν ἀνδρῶν», φ. 44^β-125, 159-213^α, 231-293^α, 325-454.

7. «Μάρκου μοναχοῦ κατὰ Λατίνων»· κείμενον ἀτελές, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ὅντως κατὰ μέθεξιν Θεοῦ ἐστιν», φ. 126-155.

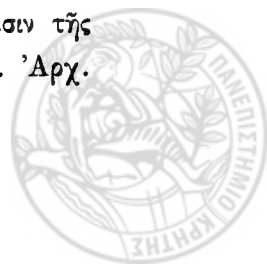
8. «Συναξάριον τῆ Δευτέρᾳ τοῦ ἀγίου πνεύματος». Ἀρχ. «Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἤγουν τῆ Δευτέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς», φ. 213.

9. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἀγίους πάντας, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἐξ οὗ τὴν ἱεράν πανήγυριν», φ. 216^β. Migne τ. 50, σ. 705.

10. Βίος καὶ πολιτεία ἐν ἐπιτομῇ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ἀρχ. «Ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν», φ. 222. Ἱεροσ. Βιβλιοθ. I, σ. 79.

11. Μαρτύριον τῆς ἀγίας Ἀγνῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Τῆς ἀειπαρθένου καὶ καλλίπαιδος Ἀγνῆς», φ. 227^β.

12. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου «ἐγκώμιον εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου». Ἀρχ.

«Τρίτον μήνυμα», φ. 293^β. Acta Sanct. τ. V Ιουνίου, σ. 631. Ίεροσ. Βιβλιοθ. I, σ. 234, 240.

13. (Μαρκέλλου ἀρχιμανδρίτου) «ἐξήγησις ἐκ παραδόσεως, ὅπως ἡ τιμία κεφαλὴ τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν Ἑμεσηγῶν ἀνεδείχθη πόλιν». Ἀρχ. «Μοναχοὶ δύο», φ. 298. Acta Sanct. τ. V Ιουνίου, σ. 615. Ίεροσ. Βιβλιοθ. I, σ. 234.

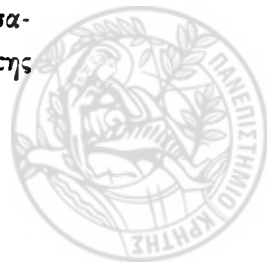
14. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Ἀρχ. «Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν ἀποστόλων διαμερισθέντων», φ. 305^β. Migne τ. 115, σ. 164.

15. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀλεξίου. Ἀρχ. «Ἐγένετο ἀνὴρ εὐσεβής», φ. 310. Fabrici-Harles, Bibl. Graeca, τ. X, σ. 191.

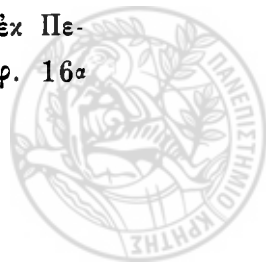
16. «Κοσμά βεστῆτορος λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ τιμίου καὶ ἁγίου λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου». Ἀρχ. «Ἦκουσται πάντως», φ. 315^β. Ίεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 79. II, σ. 329.

18. Τεῦχος ἐκ χάρτου τῆς 15' ἑκατ., συνιστάμενον ἐκ σελίδων 358, μήκους 0,325, πλάτους 0,215. Ἐπιγραφή: «Τοῦ μακαριωτάτου Αὐγουστίνου ἐπισκόπου Ἰππῶνος περὶ τριάδος βιβλία πέντε πρὸς τοῖς δέκα, ἅπερ ἐκ τῆς λατίνων διαλέκτου εἰς τὴν ἐλλάδα μετήνεγκεν ὁ σοφώτατος καὶ τιμιώτατος μοναχῶν κῦρ Μάξιμος ὁ Πλανούδης». Ἀρχ. «Δεῖν εἶναι φημὶ τὸν τάδε ἀναγνωσόμενον» [Fabrici-Harles, Bibl. Graeca. τ. XI, σ. 684]. Σελ. 358 «Τέλος τοῦ περὶ τριάδος βιβλίου Αὐρηλίου Αὐγουστίνου: — εἴληφε τέρμα βίβλος ἡ Αὐγουστίνου:— Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος: καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος». Ἐτερον σημείωμα λέγει ταῦτα: «Τὸ παρὸν χειρόγραφον μετηνέχθη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφίτικοῦ Μετοχίου, καὶ κατετέθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ διακόνου Φωτίου Ἀλεξανδρίδου τῷ 1874».

19. Τεῦχος ἐκ χάρτου, οὗ πολλὰ φύλλα ἄγραφα, μήκους 0,33, πλάτους 0,232. — Παρρησία τοῦ παρὰ τὴν Ίερουσαλήμ ἁγίου μοναστηρίου τοῦ Σταυροῦ, ἔχουσα ἔνδοξον τῆς πρώτης

πινακίδος εικόνα χεχρωματισμένην αὐτοῦ τούτου τοῦ μοναστηρίου. Ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ σημείωμα «Ὁ παρὼν κώδιξ μετεγράφη ἐκ τοῦ παλαιοῦ κώδικος, δι' ἐπιμελείας καὶ ἐπιστασίας τοῦ ἡγουμένου κυρίου Γερασίμου ἀρχιμανδρίτου, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κυρίου Ἀθανασίου πατριάρχου, ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ 1841, κατὰ Ἰούνιον». Ἐπιγραφή τοῦ κώδικος ἐν τῷ 2-ῳ φύλλῳ· «Κώδιξ τῆς παρούσης μονῆς τῶν Ἰβήρων τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἐν ᾧ καταγράφονται τὰ τε ζῶντα καὶ τεθνεῶτα ὀνόματα τῶν χάριν προσκυνήσεως ἐνταῦθα ἐρχομένων ἐντίμων προσκυνητῶν ἤρξατο δὲ ἡ καταγραφή ἐπὶ πατριαρχίας μὲν τοῦ ἀοιδίου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Νεκταρίου, ἐπὶ ἡγουμενείας δὲ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Ἰωσήφ Ἰβηρος». Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ὀνόματα κατεγράφη προσκυνητῶν ἄχρις ἔτους 1876-ου· ἡγουμένων δὲ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Σταυροῦ ὀνόματα καταγράφεται ἐν αὐτῷ ταῦτα: Ἀντώνιος 1743, φύλλ. 8^α. — γερο-Κύριλλος 1744, φύλλ. 8^α. — παπᾶ Γρηγόριος 1747, φ. 9. — Δαμιανὸς 1761, φ. 13. — Ἀντώνιος μοναχὸς ἐκ Καισαρείας τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ 1753, φ. 14. — γερο-Ἀρσένιος 1758, φ. 14^β. — Μελέτιος Κύπριος 1760, φ. 15^α. — γερο-Βησσαρίων Ἀθηναῖος 1763, φ. 15^β. — Ἱερεμίας 1764, φ. 16^α. — Μελέτιος Κύπριος 1776, φ. 16. — Ἱερεμίας μοναχὸς 1783, φ. 16^β. — Γαβριήλ μοναχὸς 1786-1789, φ. 17^α. — Γρηγόριος μοναχὸς ἐξ Ἐλασσῶνος 1805, φ. 18^α. — Νεόφυτος ἱερομόναχος 1808, φ. 18^β. — Ἀζαρίας μοναχὸς 1811, φ. 19^α. — Γρηγόριος μοναχὸς 1813, φ. 19^β. — Γαβριήλ 1814, φ. 20. — Ἰωακείμ ἀρχιμανδρίτης 1815, φύλλ. 20^β. — Κύριλλος μοναχὸς 1816, φ. 20^β. — Ἄνθιμος ἱερομόναχος, ψάλτης, ἐκ Μωρέως 1819, φ. 22^β. — Ἰγνάτιος Ἀριτζιανὸς πρωτοσύγκελλος 1830, φ. 23^β. — γερο-Τρύφων 1832, φ. 24^β. — Πολύκαρπος ἱερομόναχος ἐξ Ἀγχύρας 1834, φ. 26^β. — Διονύσιος μοναχὸς ἐκ Δακίας 1839, φ. 29^α. — Γεράσιμος ἀρχιμανδρίτης Ἰβηρ 1841-1845. — Πολύκαρπος μοναχὸς 1845. — Δανιήλ μοναχὸς ἐκ Πελαγονίας 1847-1850, φ. 37^α. — Σημειώματά τινα· α'), φ. 16^α

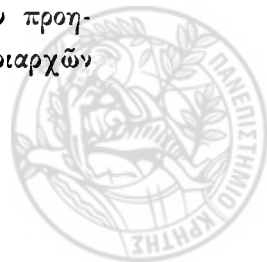
«Τῷ ἄψος' ἡγουμενεύοντος τοῦ ὀσιωτάτου κῦρ Μελετίου Κυπρίου ἀνηγέρθη ὁ τοῖχος τοῦ παρόντος μοναστηρίου, καὶ γεγόνασιν αἱ νέαι πέντε καμάραι καὶ τὰ πέντε ποδαρικά καὶ τὰ δύο ἀρχονταρίκια, ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ πανιερολογιωτάτου ἀγίου Ναζαρέτ κυρίου κυρίου Νεοφύτου Πελοποννησίου». β') φ. 30^β «Τὰ ὀπισθεν καὶ ἔμπροσθεν ὀνόματα ἀντέγραψεν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰωήλ, παρακλήσει τοῦ ἡγουμένου κυρίου κυρίου Γερασίμου, καθότι ἦσαν τὰ πρῶτα κακογραμμένα. Ἐν ἔτει ἰωμδ' ὀκτωβρίου κς'». γ') φ. 30^β κέ «Τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων τῶν Ἰβήρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἄλλων χριστιανῶν». δ') φ. 36^α «Κατὰ δὲ τὸ τρέχον ἔτος, ἤγουν ἰωμέ', κατέλιπε τὴν ἡγουμενεῖαν τῆς ἱεράς μονῆς ταύτης τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης κύριος Γεράσιμος Ἰβηρ, καὶ ἐγένετο διάδοχος αὐτοῦ ὁ μοναχὸς κῦρ Πολύκαρπος εἰς τὴν ἡγουμενεῖαν τῆς ἱεράς καὶ ἀγίας μονῆς ταύτης, δι' ἐπιταγῆς καὶ ἀποφάσεως τοῦ νέου μακαριωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου. Ἐν ἔτει ἰωμέ' μαΐου α'». ε') φ. 37^α «1847: ἐπὶ τῆς ἡγουμενεῖας Δανιὴλ μοναχοῦ τοῦ ἐκ Πελαγονίας. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἤλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐνταῦθα ἡ πρώτην βασιλοπούλα τῆς Ἄνω Ἰβηρίας κυρία Θάμαρ, ἐγγονὴ τοῦ αἰοδύμου βασιλέως Ἡρακλείου, καὶ προσκυνήσασα εὐλαβῶς ἔγραψε τὰ ὀνόματα ταῦτα: Ἰουλιανοῦ, Σαλώμης, Λέοντος, Δημητρίου, Βαχτάνγ, Μιριάν, Κετεβών, Βαρβάρας, Δαβίδ ἀρχιερέως, Δαβίδ, Αἰκατερίνης, Λουάρσαπ, Θάμαρ, Ἰωάννου, Νίνας, Ἡρακλείου καὶ τῶν γονέων αὐτῶν». ς') φ. 40^α «Ἐν ἔτει ἰωνα', κατὰ μῆνα μάιον, διετάχθη καὶ ἐψηφίσθη εἰς τὴν ἱεράν μονὴν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἀντὶ ἡγουμένου ἐπιστάτης ὁ ἅγιος καμαράσης κῦρ Θεοφάνης, καὶ οἰκονόμος ὁ Ἁγιοσαββίτης γέρων Ἀβράμιος, δι' ἐπιταγῆς ἐγγράφου τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου».

20. Τεῦχος τῆς ιθ' ἑκατ. ἐκ φύλλων 154, μήκους 0,322, πλάτους 0,216. Ἀδήλου «σύντομος εἰσαγωγή ἀραβικῆς γλώσσης». Ἀρχ. «Πρέπει τοὺς σπουδαίους νὰ σημειώουσι» κτλ.

21. Τεύχος ἐκ χάρτου τῆς ιζ' ἑκατ., μήκους 0,31, πλάτους 0,21, σελίδας ἀριθμοῦν 1088· λείπουν ὅμως φύλλα πέντε, ἀ, καθὰ φαίνεται, βιαίως τις ἀπέκοψε (σελ. 445-450 καὶ 916-917). Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 32 ($0,232 \times 0,145$)· περιλαμβάνει δὲ τοῦτο καλὸν ἀντίγραφον τῆς ὑπὸ Δοσιθέου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων συνταχθείσης ἱστορίας τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχησάντων· οὗ πολλὰ μέρη διαγεγραμμένα καὶ ἀνασυντεταγμένα διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Δοσιθέου. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κώδικος ὑπάρχει φύλλον ἀσελιδωτον, ἐν ᾧ γέγραπται τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Τὸ παρὸν χειρόγραφον ἐμπεριέχον σημεῖωματα περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων ἐλήφθη ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν τῇ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετὰ καὶ ἄλλων μεμβραίνων χειρογράφων, ἐν ᾗ καθιδρύθη ἡ μεγάλη πατριαρχικὴ σχολή, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ Β', καὶ ἐναποτίθεται ἤδη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς, ἧς καὶ τὴν σφραγίδα φέρει, πρὸς σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν ἐν αὐτῇ μόνον διατριβόντων. Ἐν ἔτει ἰαωνῆ ὀκτωβρίου ιε'».

22. Τεύχος ἐκ φύλλων χάρτου στυλπινοῦ 474, ὧν ἓνα παντάπασιν ἄγραφα (φ. 299-301 καὶ 472-474)· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,31, πλάτους δὲ 0,205. Τὸ κείμενον, γεγραμμένον ἐπιμελέστατα καὶ καλλιγραφικώτατα ἔτει 1563-φ, κατὰ πᾶσάν ἐστι σελίδα μονόστηλον· ἐκάστη δὲ τῶν σελίδων γραμμὰς ἀριθμεῖ 24 ($0,21 \times 0,12$)· κεκόσμηται δὲ τὸ τεύχος πολλαχοῦ καὶ μεγάλοις κεφαλαιώδεσι γράμμασι κοκκίνοις καὶ τῶν λόγων ἐπιγραφαῖς κοκκίναις ὡσαύτως· ἔχει δὲ καὶ κοσμήματα δύο κεχρωματισμένα (φ. 1^α καὶ 302^α). Ἐνδὸν τῆς πρώτης πινακίδος ὑπάρχουσι πρόσθετοι σελίδες κα', ἐν αἷς ἀναγινώσκεται πρόλογος εἰς τὰς ὁμιλίαις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ· ἐγράφη δ' οὗτος ὁ πρόλογος «ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἰαωνς', κατὰ μῆνα νοέμβριον»· οὗ ἡ ἀρχή· «Ἡ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως σωτήριος διδασκαλία» [Ἔορα τὸ βιβλίον τοῦτο: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ ὁμιλίαι τεσσαράκοντα καὶ μία, ὧν προηγοῦνται δύο ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι Φιλοθέου καὶ Νεΐλου πατριαρχῶν

Κωνσταντινουπόλεως, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμεναι μετὰ προλεγομένων. Ἐν Ἱεροσολύμοις, αωνζ', σ. I-XIII]. Κατὰ δὲ ταῦτα τὰ προλεγόμενα τὸν κώδικα, ὃν ἤδη περιγράψω, κατεῖχεν ἔτει 1856-φ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἐν Κ/πόλει μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου. Περιεχόμενα τοῦ κώδικος:

1 Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὀμιλίας μ', τύποις ἐκδοθεῖσαι ἐν Ἱεροσολύμοις ἔτει 1857-φ κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν κώδικα.

2. «Τοῦ παναγιωτάτου καὶ σοφωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ οἴκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Φιλοθέου, λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης· ἐν ᾧ καὶ τινων ἀπὸ μέρους ἱστορία θαυμάτων αὐτοῦ». Ἀρχ. «Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας», φ. 302. Migne τ. 151, σ. 551. Ἐκδ. Ἱεροσολύμων σ. α' - πς'. Τὸν αὐτὸν βίον παρέφρασεν Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, οὗ τὸ βιβλίον ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην: Ὁ Παλαμᾶς ἐκεῖνος, ἦτοι βίος ἀξιοθαύμαστος τοῦ ἐν ἁ. π. ἡ. Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσαλ. τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦπίκλην Παλαμᾶ, συγγραφεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κ/πόλεως κυρίου Φιλοθέου τοῦ Θεσσαλονικέως, μεταφρασθεῖς δὲ παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου κτλ. Ἐν Βιέννῃ 1784, σ. 60-215.

3. «Τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Νείλου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον, ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης». Ἀρχ. «Οὐδὲν οὕτως ἐπαχθές», φ. 437. Migne τ. 151, σ. 656. Ἐκδ. Ἱεροσολύμων σ. πς' - ρε'.

4. «Ἐκ τοῦ τόμου τοῦ κατὰ Προχόρου»· πρᾶξις καθαγιασέως Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο ἔλεγον», φ. 465. Ἀθανασίου Παρίου, Ὁ Παλαμᾶς ἐκεῖνος, σ. 217-219.

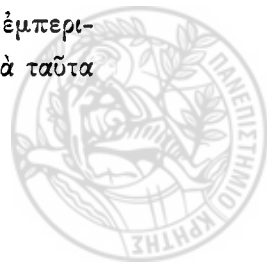
5. Σημειώματα τοῦ καλλιγράφου, ἔχοντα οὕτως (φ 467). «† Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βιβλος συνάρσει Θεοῦ κατὰ μῆνα ἰουνιον, τῆς σ' Ἰνδικτιῶνος τοῦ ζσα^β ἔτους. † Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο ἔστι τῆς μονῆς τῆς μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ ἁγίας Ἀναστα-

σίας τῆς Φαρμακολογίας, τῆς ἐν τῷ Μεγάλῳ Βουνῷ κειμένης. καὶ ὁ ἀποξενώσας αὐτὸ κλεψίας ἔνεκεν, ἀποξενώσει αὐτὸν κύριος ὁ Θεὸς ἐκ βιβλίου ζώντων· εὖρη δὲ καὶ τὴν μεγαλομάρτυρα μαχομένην αὐτῷ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν». — «Ὅσοις ἔπεστιν ἡ παρούσα βίβλος, | τούτοις δέ μοι πέφυκεν εὐχὰς προσφέρειν | λάτρη ταπεινῷ Νικοδήμῳ τῷ θύτῃ † τέλος». — «Χριστέ, δίδου μογήσαντι τὴν πολυόλβον ἀρωγὴν Νικοδήμῳ ἱερομονάχῳ τῷ Ἀναστασιώτῃ. — ἐν τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ ἔτει ἐγράφη ἡ βίβλος αὕτη, ἰνδικτιῶνος ἕκτης. Δόξα ὁ Θεός, δόξα ὁ Θεός, δόξα ὁ Θεός τῷ διδόντι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος † τέλος †».

6. «Πίναξ ἀκριβῆς τῶν ἡθικῶν τε καὶ διδασκαλικῶν λόγων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ Παλαμᾶ», φ. 468 - 471.

23. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, ὕπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἀγίου Σάβα, βλαβὲν ἐκεῖ σφοδρῶς ἐξ ὕδατος ἢ σήψεως· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,305, πλάτους δὲ 0,222· τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ μονόστηλον ὄν ἐκ γραμμῶν 25 χώρον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη περικλείει μήκους μὲν 0,188, πλάτους δὲ 0,126· γέγραπται δὲ μικροῖς γράμμασι τοῦ παλαιοῦ συστήματος ἐπ' αὐτῶν τῶν γραμμῶν· ἔχει μέντοι τὸ τεῦχος ἐν ταῖς ῥαῖς ἱκανὰ σχόλια, γεγραμμένα μικροῖς κεφαλαιώδεσι γράμμασιν ἄχρι τῆς 114-ης σελίδος, ἀπὸ δὲ ταύτης καὶ ἐξῆς ἐτέρως· καὶ φαίνεται, ὅτι δύο καλλιγράφοι τὸ τεῦχος ἔγραψαν, οἱ τὰ τε κοσμήματα τοῦ βιβλίου καὶ τὰ κεφαλαιώδη τούτου γράμματα, τὰ κοσμοῦντα τὴν ἀρχὴν ἐκάστου κεφαλαίου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτοῦ, κατεσκεύασαν ἀφελέστατα. Λεῖπει μέντοι τοῦ βιβλίου ἡ ἀρχή, τῶν πέντε πρώτων αὐτοῦ τετραδίων ἀπολεσθέντων ἐκ παλαιοῦ· λείπει δὲ καὶ ἕτερά τινα τετράδια, ὧν τὸ κείμενον ἀνεπληρώθη τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι διὰ χάρτου βαμβακεροῦ (ῥα σελ. 33 - 56, 330 - 331 καὶ 348 - 408). Τὸ τεῦχος μὲν οὖν ἐμπερικλείει συγγράμματα Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ τὰ διὰ ταῦτα

ἐρμηνεύματα Μαζίμου τοῦ ὁμολογητοῦ καθ' εἰρμὸν δὲ τὴν ἐξῆς ἔχει τάξιν ἐκεῖνα.

1. Περὶ θεῶν ὀνομάτων ἔργον ἀκέφαλον, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων « - - ἄλλ' ἔχει μὲν τὰ αἰτιατὰ τὰς τῶν αἰτίων ἐνδεχομένας εἰκόνας », σελ. 1-119, ἔνθα τὸ τέλος ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην « ΤΑΔΕ ΠΑΡΑΛΕΛΕΙΠΤΑΙ ἢ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ». Migne τ. 3, σ. 645c κέ.

2. Πίναξ τῶν κεφαλαίων, ἃ συμπληροῖ τὸ περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας ὑπόμνημα, σ. 120.

3. « Ἐπίγραμμα εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας », οὗ ἡ ἀρχή « Ἀγγελικῆς σοφίας ἀμαρύγματα », σ. 122. Migne τ. 3, σ. 116.

4. « Τῷ συμπρεσβυτέρῳ Τιμοθέῳ Διονύσιος πρεσβύτερος περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας » κεφάλαια ἐξ' ἐπιπέδου μετὰ σχολίων. Migne ἐνθ. ἄνωτ. σ. 120 κέ.

5. « Ἐπίγραμμα εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ». Ἀρχ. « Σύμβολα θεσπεσίων », σ. 195. Migne ἔ. ἀ. σ. 116.

6. Πίναξ τοῦ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας πονήματος, σ. 195.

7. « Ἐπίγραμμα εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον », οὗ ἡ ἀρχή « Οὐρανοῦ ἀστερόεντος ἔφους », σ. 196.

8. « Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν πρὸς Τιμόθεον περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας », σ. 196-300 [Migne ἐν. ἀ. σ. 369 κέ]. Σημειωτέον, ὅτι σελὶς 262-α οὐχ ὑπάρχει.

9. « Ἐπίγραμμα εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον περὶ μυστικῆς θεολογίας », οὗ ἡ ἀρχή « Καὶ νόον αἰγλήεντα », σ. 302. Migne ἔ. ἀ. σ. 117.

10. « Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν πρὸς Τιμόθεον ἐπίσκοπον περὶ μυστικῆς θεολογίας », σ. 302-310. Migne ἔ. ἀ. σ. 997 κέ.

11. Πίναξ ἐπιστολῶν τοῦ αὐτοῦ Διονυσίου, σ. 310.

12. « Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν ἐπιστολαὶ διάφοροι », σ. 311-349. Migne ἔ. ἀ. σ. 1065 κέ.

13. Ἀνεπίγραφον, οὗ ἡ ἀρχή· «Λόγος τῶν χαρίτων στεφανοῦ μου τὸ νόημα καὶ νόμος τῶν ῥημάτων φυσικῆς προφορᾶς ἐμποδίζεται· ἐννοίαις κεχαρμέναις καταντλοῦμαι τὴν αἴσθησιν» κτλ., σελ. 349.

14. «Πολυκράτους Διαδόχου, ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Βίκτορα τὸν διάδοχον καὶ ἀρχιεπίσκοπον τῆς μεγάλης Ῥώμης». Ἀρχ. «Καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν», σ. 369. Migne τ. V, σ. 1357.

15. «Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, ἡγουμένου τῆς σχολῆς, ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου αὐτοῦ λόγου Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος». Ἀρχ. «Ἴνα δὲ ἔτι θαρρῆς οὕτω μετανοήσας ἀληθῶς», σ. 369. Clem. Alex. liber: Quis dives salvetur; rec. Linder, Lipsiae 1861, σ. 60.

16. «Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν ἐπιστολαὶ διάφοροι», τὸ δευτέρον ἐν τῷ κώδικι γραφεῖσαι, πλὴν τῆς θ' καὶ τῆς ι' ἐπιστολῆς, σ. 373.

17. «[Ἐ]ρμηνεῖα λέξεων κατὰ στοιχεῖον, ἐμφερομένων [ἐν] τῆδε τῇ βίβλῳ τοῦ ἀγίου Διονυσίου», σ. 397. Migne τ. IV, σ. 23.

18. «[Φ]ίλωνος περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν ἅμα καὶ μοναχῶν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένου αὐτῷ λόγου περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ περὶ ἰκετῶν». Ἀρχ. «Πολλαχοῦ μὲν τῆς οἰκουμένης», σ. 403-405 [ἐκδ. Mangey τ. II, σ. 474]. Εἶτα φύλλα δύο παντάπασιν ἄγραφα.

19. Φύλλον ἐν μεμβράνινον, ἀπεσπασμένον ἐξ ἐτέρου διστήλου κώδικος τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, οὗ τὸ κείμενον ἐκ γραμμάτων κεφαλαιωδῶν περιέχει δὲ τοῦτο μέρος ἐρμηνείας εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν. Ὅρα J. Rendel-Harris, The Library of the convent of the Holy Sepulchre at Jerusalem [Studies published by the Faculty of Haverford College, № I, σ. 13-14]. Μικρὰν δὲ περιγραφὴν τοῦ 23-ου τούτου κώδικος ὄρα παρὰ τῷ Albert Ehrhard ἐν τῷ Histor. Jahrb. der Görresgesellschaft, τ. XIII, 1892, σ. 168.

24. Τεῦχος μεμβράνινον, γραφὲν περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης

ἡ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξῆς ἑκατονταετηρίδος καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἡριθμημένων 333, μήκους 0,295, πλάτους 0,232, ὧν τὸ κείμενον ἔχει χῶρον $0,205 \times 0,155$. πράγματι μέντοι ὁ κῶδιξ ἀριθμεῖ φύλλα 339, οὐχὶ *δὲ 333. τούτων γὰρ ἔξ ἀριθμὸν ἐγγεγραμμένον ἔχει, ὃν καὶ τὰ πρότερα φύλλα (φ. 129, 237, 250, 260, 261 καὶ 310)· ἐκάστη δὲ σελὶς ἀριθμεῖ γραμμὰς τριάκοντα. Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ὑπάρχει φύλλον ἐκ χάρτου, τὸ σημεῖωμα τοῦτο περιέχον· «Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ Β' ἐλήφθη καὶ ὁ παρὼν μεμβράινος κῶδιξ, ἐν ᾧ εἰσι τεσσαράκοντα καὶ δύο ὀμιλῖαι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῷ πύργῳ, διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς σχολῆς, ἧς καὶ τῇ σφραγίδι ἐπεσφράγισται, πρὸς χρῆσιν μόνον τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων· ἰαυονῆ' αὐγούστου θ'». — Βασιλείου Καισαρείας ὀμιλῖαι.

1. Ὀμιλῖαι ἑπτακαίδεκα ψαλμούς τινας ἐρμηνεύουσαι καὶ προτεταγμένον ἔχουσαι κόσμημα πρὸς τὸ Π στοιχεῖον παρεμφερές, φ. 1-140. Migne τ. 29, σ. 209 κέ. Τόμ. 30, σ. 72 κέ.

2. Περὶ νηστείας ὀμιλία, ἧς ἡ ἀρχὴ· «Σαλπύσατέ φησιν ἐν νεομηνία», φ. 140^β. Migne τ. 31, σ. 164.

3. Περὶ νηστείας ἐτέρα, ἧς ἡ ἀρχὴ· «Παρακαλεῖτέ φησιν ἱερεῖς», φ. 149. Migne τ. 31, σ. 185.

4. Εἰς τὸ Πρόσεχε σεαυτῷ. Ἄρχ. «Τοῦ λόγου τὴν χρῆσιν», φ. 154^β. Migne τ. 31, σ. 197.

5. Περὶ εὐχαριστίας λόγος, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἠκούσατε τῶν ῥημάτων», φ. 163. Migne τ. 31, σ. 217.

6. «Εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν καὶ εἰς τὰ λειπόμενα τῆς περὶ εὐχαριστίας». Ἄρχ. «Ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆς ἐκκλησίας», φ. 171. Migne τ. 31, σ. 237.

7. Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός. Ἄρχ. «Πολλοὶ τῆς διδασκαλίας οἱ τρόποι», φ. 181^β. Migne τ. 31, σ. 329.

8. Κατὰ ὀργιζομένων. Ἄρχ. «Ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἱατρικῶν», φ. 192. Migne τ. 31, σ. 353.

9. Περὶ φθόνου λόγος, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀγαθὸς ὁ Θεός», φ. 199^β. Migne τ. 31, σ. 373.

10. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου: Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας» κτλ. Ἀρχ. «Διπλοῦν τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν», φ. 205^β. Migne τ. 31, σ. 261.

11. Πρὸς τοὺς πλουτοῦντας ὁμιλία, ἧς ἡ ἀρχή· «Εἰρηται καὶ πρώην ἡμῖν», φ. 213. Migne τ. 31, σ. 277.

12. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν παροιμιῶν ἑτέρα, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἀγαθὸς ὁ τῆς εὐπειθείας μισθός», φ. 233^β. Migne τ. 31, σ. 385.

13. Προτρεπτικὴ εἰς τὸ βάπτισμα, ἧς ἡ ἀρχή· «Ὁ μὲν σοφὸς Σολομών», φ. 248^β. Migne τ. 31, σ. 424.

14. Κατὰ μεθυόντων. Ἀρχ. «Κινεῖ μὲν με πρὸς τὸν λόγον», φ. 257. Migne τ. 31, σ. 444.

15. Περὶ πίστεως. Ἀρχ. «Χριστοῦ μεμνησθαι μὲν διηνεκῶς», φ. 262^β. Migne τ. 31, σ. 464.

16. Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον. Ἀρχ. «Πᾶσα μὲν ἡ τῶν εὐαγγελίων φωνή», φ. 266. Migne τ. 31, σ. 472.

17. Περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἀρχ. «Ὁ βαπτιζόμενος εἰς τριάδα», φ. 270^β. Migne τ. 31, σ. 1429.

18. Εἰς Βαρλαάμ τὸν μάρτυρα. Ἀρχ. «Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων», φ. 272^β. Migne τ. 31, σ. 484.

19. Εἰς Γόρδιον τὸν μάρτυρα. Ἀρχ. «Νόμος ἐστὶ φύσεως», φ. 275. Migne τ. 31, σ. 489.

20. Εἰς τοὺς τεσσαράκοντα μάρτυρας. Ἀρχ. «Μαρτύρων μνήμης», φ. 282^β. Migne τ. 31, σ. 508.

21. Ὅμιλία ῥηθεῖσα ἐν Λαζικοῖς. Ἀρχ. «Ἀνταγωνίζεται ὁ ἐχθρός», φ. 289^β. Migne τ. 31, σ. 1437.

22. Περὶ ταπεινοφροσύνης. Ἀρχ. «Ὁφείλεν ἄνθρωπος», φ. 298. Migne τ. 31, σ. 525.

23. Περὶ τοῦ μὴ προσηλῶσθαι τοῖς βιωτικοῖς καὶ περὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ. Ἀρχ. «Ἐγὼ μὲν ὄμην ἀγαπητοί», φ. 304^β. Migne τ. 31, σ. 540.

24. Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λό-

γων. Ἄρχ. «Πολλά με τὰ παρακαλοῦντά ἐστι», φ. 315. Migne τ. 31, σ. 564.

26. Εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν. Ἄρχ. «Χριστοῦ γέννησις», φ. 326^β. Migne τ. 31, σ. 1457.

25. Τεῦχος γραφὲν περὶ τὸ τέλος τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἐπιμελέστατα καὶ καλλιγραφικώτατα, οὗ ἡ ἀρχὴ λείπει καὶ τὸ τέλος· ἀριθμῆι δὲ φύλλα 340 μεμβράνης λευκοτάτης καὶ λεπτῆς (0,29 × 0,24), ὧν τὸ κείμενον γέγραπται κατὰ σελίδα πᾶσαν δίστηλον ἐκ γραμμῶν 24 ἄχρις 26. Περιέχει δὲ τὸ τεῦχος σειρὰν ὑπομνηματιστῶν εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὰς ἐπιστολάς Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰούδα. Αἱ ἐπιγραφαὶ διὰ κινναβάρεως γράμμασι μικροῖς κεφαλαιώδεσιν ὡσαύτως καὶ τὰ τῶν ὑπομνηματιστῶν ὀνόματα, ὧν ἕνα κρυπτόγραφα· τὸ δ' ὄνομα τοῦ καλλιγράφου κρύπτει τὸ σημεῖωμα τοῦτο (φ. 283^β): «† 3NΠΩΑΒΨΗ ΠΧΨΗΕ, ΨΣΖΠΦ | ΤΘΝΨΗ, ΠΛΩΞΦΝ, 3ΛΝΘΥΛΝ» (= Μνήσθητι, Κύριε, τῷ γράψαντι Κοσμᾶν μοναχόν). Μετὰ δὲ τὸ 301-ον φύλλον ὑπάρχει χάσμα, κοπέντος ἐκεῖθεν, ὡς φαίνεται, διὰ ψαλίδος ἐνὸς καὶ μόνου φύλλου. Ὑπομνηματισταί: Ἀνώνυμος, Σεβήρος Ἀντιοχείας, Ἰωάννης Χρυσόστομος, Δίδυμος, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Εἰρηναῖος, Ἀμμώνιος πρεσβύτερος, Ἀπολλινάριος, Σεβηριανὸς Γαβάλων, Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, Νικόλαος μοναχὸς πρεσβύτερος, Γρηγόριος Νύσσης, Ἡσύχιος πρεσβύτερος, Θεόδοτος Ἀγκύρας, Εὐσέβιος Ἐμέσης, Ἀρσένιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως, Ἐπιφάνιος Κύπρου, Εὐσέβιος Καισαρείας, Εὐάγριος μοναχός, Βασίλειος Καισαρείας, Θεοδώριτος Κύρρου, Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, Θεόδωρος μοναχός, Θεόδωρος Ἡρακλείας, Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας¹. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κώδικος φύλλα δύο χάρτινα, γραφέντα ἔτει 1790-ῳ διὰ χειρὸς Ἰωαννικίου τοῦ Σαβαίτου· ἐν δὲ τῇ ᾧα τοῦ 6-ου φύλλου σημεῖωμα παλαιόν, ἔχον ὧδε· «Τὸ παρὸν βιβλίον τὸ προσιλόννο εἰς Ἅγιον Τάφον τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν. καὶ ἡ αναγιγνώσκοντες εὐχεσθε μοι του ἀμαρτωλου Βεστιαρῆτ(ου)

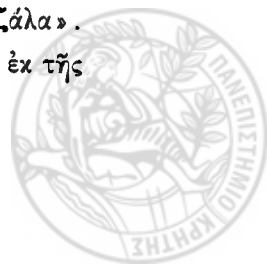
¹ Τὸν κώδικα τοῦτον ἐμελέτησε κατ' ἑκτασιν ὁ καθηγητὴς Βασιλεῖος Ἀντωνιάδης· ἀλλ' οὕτω τύποις ἐξέδωκε τὸ μελέτημα.

καὶ τοῦ πατρὸς μου Ἀντωνίου ἀναγνώστ(ου) καὶ τῆς μητρὸς μου Μαρίας».

26. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἀκέφαλόν τε καὶ τέλους ἄνευ, γεγραμμένον διστήλως εἰς δύο γλώσσας, ἑλληνιστί τε καὶ ἀραβιστί, τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· πολλὰ μέντοι φύλλα τοῦ κώδικος ἀνεπληρώθη προαπολεσθέντα τῇ τρίτῃ καὶ δεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· συναριθμεῖ δὲ νῦν, ὡς ἔχει, φύλλα 370, μήκους 0,275, πλάτους 0,222. Ἀπὸ δὲ τοῦ 250-οῦ φύλλου κεῖται ἡ ἀρχὴ συναξαρίου τῶν εὐαγγελίων περιέχει δὲ τὸ τεῦχος καὶ τινα κοσμήματα. Ἐν τῷ 142-ῳ φύλλῳ σημεῖωμα ἀραβικόν, ἐμπεριέχον πράξιν περὶ τῆς δι' ἐλεημοσύνης ἐξαγορᾶς τοῦ βιβλίου τούτου καὶ περὶ τῆς ἀφιερώσεως αὐτοῦ τῇ μονῇ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τῇ κειμένη μέσον τῆς Βηθλεὲμ καὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ· ἀφιερῶθη δ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου Ἡλία τοῦ ζωγράφου, ὃς ἐν τῇ αὐτῇ διέτριβε μονῇ. Καὶ πάλιν ἀραβικὸν σημεῖωμα ἐν τῷ 201-ῳ φύλλῳ, λέγον ὡς ἐν περιλήψει ταῦτα· «Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ταπεινοῦ σου δούλου τοῦ καλουμένου Ἀβραάμ ἱερομονάχου, τοῦ μὴ ἀξίου μνημονεύεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ἣτις ἐστὶν ἱερὸν εὐαγγέλιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ παπᾶ Ἐφραῖμ υἱοῦ Ζιχί, τοῦ βαπτισθέντος ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἰορδάνου, δηλαδὴ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῷ ἐγγὺς Ἰορδάνου ποταμοῦ - - - Μηνὶ φεβρουαρίῳ 14 ἔτους 6843 [= 1335]· ἐγράφη ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρὸς Ἡλία Irodī καὶ τοῦ πατρὸς Θωμᾶ - -». Παρέπονται δυσανάγνωστοι ὑπογραφαὶ δύο. Καὶ πάλιν αὐτόθι διὰ γραμμάτων ἀραβικῶν· «Αὕτη ἡ βίβλος ἀφιερῶται τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Ἡλιοῦ τῷ καλουμένῳ Der Moska» κτλ., καὶ διὰ στοιχείων ἑλληνικῶν· τὸ «Ἰνδικτιῶνος ιγ'. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τῷ ἁμαρτωλῷ». Καὶ πάλιν ἑτέρα σημεῖωσις ἀραβική, ἧς ἡ ἀρχὴ διὰ τῆς κοπιδος ἐκόπη βιβλιοδέτου, ἐν τῷ 265-ῳ φύλλῳ· τελευταία δὲ τοιαύτη σημεῖωσις ἐν τῷ 327-ῳ κεῖται φύλλῳ, λέγουσα ταῦτα· «Ἀνέγνω τὸ βιβλίον τούτο τὸ ταπεινὸν καὶ ἁμαρτωλὸν παιδίον Χαλῆλ υἱὸς Ἰβραῆμ, τὸ ἀπὸ τοῦ χωρίου Μπετζάλα».

27. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 392, μετενηγεγμένον ἐκ τῆς

λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, γραφέν δ' ἐκεῖ κάλλιστα τῆς ἐκκαιδεκάτης ἀκμαζούσης ἑκατονταετηρίδος· ἔστι δὲ τὸ κείμενον αὐτοῦ μονόστηλον, γραμμὰς ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη τριάκοντα καὶ μίαν ἀριθμοῦν ($0,31 \times 0,22 = 0,225 \times 0,145$)· τὰ δὲ πρῶτα πεντεκαίδεκα φύλλα προσέθετο καλλιγράφος Ἀγιοσαβίτης, ὁ μοναχὸς Ἰωήλ, ἔτει 1559-φ, καθὰ δείκνυσι τὸ ἐν τῷ 15-φ φύλλῳ κόκκινον αὐτοῦ σημεῖωμα.—Σύνταγμα νομοκάνονος.

1. «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἁγίῳ σύγγραμμα γενόμενον παρὰ Νείλου μοναχοῦ τοῦ Δοῦαπατρῆ, κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐγενεστάτου ῥηγῶς Σικελίας Ῥογερίου, περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῶν ὑπ' αὐτάς (-οὺς) ἀρχιεπισκοπῶν καὶ μητροπόλεων καὶ τῶν ὑπὸ τὰς μητροπόλεις ἐπίσκοπῶν, καὶ τῶν ἐνοριῶν ἐκάστου πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ πῶς καὶ πότε συνέστη ἕκαστος, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῶν καὶ τῶν (εἰ)δικῶν ἐκάστου ὀνομάτων, καὶ τίνα λόγον ἐπέχουσι· συνεγράφη δὲ ἔτους ςχνα' ἰνδ. ς'». Ἀρχ. «Παναγιώτατε αὐθέντα», φ. 1 κέ. G. Parthey, Hieroclis Synecdemus, σ. 265 κέ.

2. Λιβερίου Ῥώμης «ἐπιστολὴ πρὸς τὸν θεοφιλέστατον Ἀθανάσιον, ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, ὅτι τέλειον ἄνθρωπον ἀνέλαβεν ὁ Θεὸς Λόγος». Ἀρχ. «Ἔστιν οὖν ἡμῖν ἡ ὁμολογία», φ. 13^β. Migne τ. 28, σ. 1441.

3. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας «ἀντίγραφον, ὃ ἔγραψε Λιβερῖφ πάπα Ῥώμης, ὅτι τέλειον ἄνθρωπον ἀνέλαβεν ὁ Θεὸς Λόγος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας». Ἀρχ. «Εἰς Θεὸς ἀθάνατος», φ. 14. Migne τ. 28, σ. 1444.

4. «Πέτρου Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Βενετίας» ἐπιστολὴ. Ἀρχ. «Οὐδαμοῦ γέγραπται τὸν πρόεδρον Ἀκυλίας», φ. 15 [C. Will, Acta et scripta, σ. 211, 1]. Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ σημεῖωμα κόκκινον, ἔχον οὕτως· «† Κάλαμος γράφει, καὶ χεὶρ καυχᾶται. | Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ Ἰωήλ (μον)αχ(οῦ), ἕξιμα.—† τοῦ ς^οξζ^ο ἔτους, ἰνδ. β^ο, κατὰ μῆναν ἰαννουάριον».

5. «Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριελημμένων ἀπασῶν ὑποθέσεων τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι, πονηθέν τε ἅμα καὶ συν-

τῆς ἁγιαστικῆς», φ. 215. Πρβλ. Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. I, σ. 23. Συντάγμ. V, σ. 413.

15. «Τὰ κατὰ Νεστορίου γεγόμενα παρὰ τῆς τρίτης συνόδου κεφάλαια ιβ' τοῦ ἁγίου Κυρίλλου». Ἀρχ. «Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι», φ. 219.

16. «Περὶ Σιλβανοῦ ἐπίσκοπου Τρωάδος, ὅστις τοὺς φιλοῦντας τὸ δίκαιον ἐκάθιζε κριτὰς καὶ εἰρήνευεν συντόμως τοὺς κρινομένους». Ἀρχ. «Σιλβανὸς ὁ τῆς Τρωάδος ἐπίσκοπος», φ. 220.

17. «Ἐρωτήσεις τινῶν μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων, καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐτὰς γεγόμεναι παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Νικολάου, βασιλεύοντος τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ». Ἀρχ. «Ἐρώτησις· εἰ χρὴ μοναχὸν εἰσιέναι» κτλ., φ. 220. Συντάγμ. IV, σ. 417.

18. Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων, φ. 229.

19. Κανόνες τῶν οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων, φ. 233.

20. Κανόνες τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου, φ. 263^β

21. Κανόνες τῆς ἐπὶ Φωτίου πατριάρχου καὶ Βασιλείου Μακεδόνος αὐτοκράτορος ὀγδόης οἰκουμενικῆς συνόδου, φ. 268^β.

22. Κανόνες τῶν τοπικῶν συνόδων, Ἀγκύρας, Νεοκαισαρείας. Γάγγρας, Ἀντιοχείας, Λαοδικείας, Σαρδικῆς καὶ Καρθαγένης, φ. 269.

23. Διονυσίου Ἀλεξανδρείας «ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βασιλεῖδην ἐπίσκοπον, ἀποκρίσεις ἔχουσα περὶ διαφορῶν ἐρωτήσεων, ὧν ἐζήτησεν ὁ ἐπίσκοπος· κεφάλαια δ'» μεθ' ἐρμηνείας. Ἀρχ. «Ἀπέστειλάς μοι πιστότατε», φ. 313. Συντάγμ. IV, σ. 1.

24. Πέτρου Ἀλεξανδρείας «περὶ τῶν ἐν τοῖς διωγμοῖς παραπεπτωκότων κανόνες ιδ'». Ἀρχ. «Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα», φ. 320. Συντάγμ. IV, σ. 14.

25. «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ πάσχα» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐκ ἐγκαλέσει τις ἡμῖν», φ. 320. Συντάγμ. IV, σ. 43.

26. Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ «περὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰδωλόδοτα φαγόντων κεφάλαια ιβ'», ὧν ἡ ἀρχή· «Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ», φ. 320. Συντάγμ. IV, σ. 45.

27. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολή πρὸς Ἀμμοῦν μονάζοντα. Ἄρχ. «Πάντα μὲν καλὰ καὶ καθαρὰ τὰ τοῦ Θεοῦ», φ. 321^β. Συντάγμ. IV, σ. 67.

28. «Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς τριακοστῆς ἐνάτης ἐορταστικῆς ἐπιστολῆς». Ἄρχ. «Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν αἵρετικῶν ἐμνήσθημεν», φ. 323. Συντάγμ. IV, σ. 78.

29. «Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολή πρὸς Ῥουφι(νι)ανὸν ἐπίσκοπον». Ἄρχ. «Σὺ μὲν τὰ υἱῷ ἡγαπημένῳ πρέποντα», φ. 324. Συντάγμ. IV, σ. 82.

30. Βασιλείου Καισαρείας «ἐπιστολαὶ κανονικαὶ πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον, ἐπίσκοπον Ἰκονίου». Ἄρχ. «Ἀνοήτῳ φησὶν ἐπερωτήσαντι», φ. 324^β. Συντάγμ. IV, σ. 88 κέ.

31. Γρηγορίου Νύσσης «ἐπιστολή κανονικὴ πρὸς Λητόϊον, ἐπίσκοπον Μελιτινῆς· κεφάλαια ἡ'», ὧν ἡ ἀρχή· «Ἐν καὶ τοῦτο», φ. 340. Συντάγμ. IV, σ. 295.

32. «Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας - - - πρὸς τὰς προσενεχθεῖσας αὐτῷ ἐρωτήσεις παρά τινων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν». Ἄρχ. «Ἐὰν παῖδιον κατηγούμενον», φ. 344. Συντάγμ. IV, σ. 331.

33. Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας «προσφώνησις περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων, ἐπιστάντων ἐν Κυριακῇ· κεφάλαια ιδ'». Ἄρχ. «Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέπον», φ. 346^β [Συντάγμ. IV, σ. 342]. Ἔπεται τῇ προσφώνησει αἱ γνωσταὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου κανονικαὶ ἐπιστολαί.

34. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «ἐπιστολή κανονικὴ πρὸς Δόμνον». Ἄρχ. «Ἐκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων», φ. 347^β. Συντάγμ. IV, σ. 355.

35. «Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν ἐπισκόποις». Ἄρχ. «Παντὸς τοῦ χρησίμου», φ. 348. Συντάγμ. IV, σ. 361.

36. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτοῦ ποιημάτων περὶ τοῦ τίνα χρῆ βιβλία ἀναγινώσκεισθαι». Ἄρχ. «Ὅφρα δὴ μὴ ξείνησι», φ. 348^β. Συντάγμ. IV, σ. 363.

37. Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου «ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον ἰάμβων

47. «Περὶ ἱερέων ἀπολεσάντων τοὺς ἄρτους». Ἀρχ. «Οἱ πταίσαντες ἱερεῖς, οἱ τοὺς προηγιασμένους ἄρτους» κτλ., φ. 357^β.

48. (Μανουὴλ Κωνσταντινουπόλεως) «περὶ μεταθέσεως ἐπισκόπων». Ἀρχ. «Ἡ γοῦν μετριότης ἡμῶν», φ. 357^β. Συντάγμ. V, σ. 117, γρ. 34.

49. «Περὶ συμβολαίου προικὸς θαυμαστόν». Ἀρχ. «Δηλοῖ βιβλίον πέμπτον τοῦ κώδικος», φ. 358. Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. I, σ. 24.

50. «Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ μνηστείας». Ἀρχ. «Κόρη τις Εἰρήνη καλουμένη», φ. 358^β. Συντάγμ. IV, σ. 223, γρ. 21.

51. «Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων». Ἀρχ. «Ἡ μέντοι παραιτήσις τοῦ Μάκρης», φ. 358^β.

52. «Περὶ ἐπισκόπου ἀποκαρέντος». Ἀρχ. «Τοῦ δὲ χρηματίσαντος ἐπισκόπου Ἀμυκλείου κυροῦ Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος», φ. 359. Συντάγμ. III, σ. 27, γρ. 8.

53. «Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ». Ἀρχ. «Προκαθημένου Ἀλεξίου», φ. 359. Συντάγμ. V, σ. 36.

54. «Τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου νεαρὰ περὶ τῶν ἀποστατούντων». Ἀρχ. «Ἡ κατὰ τὸν ἰούλιον μῆνα», φ. 359^β. Συντάγμ. III, σ. 103. Zachariae, Jus graeco-romanum III, σ. 320.

55. «Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ τῶν ἀποστατούντων». Ἀρχ. «Τοὺς οὖν συμπράξαντας τοῖς τοιούτοις», φ. 359^β.

56. «Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως» σημείωμα, ὅπερ ἐστὶ πληρέστερον τοῦ παρὰ τῷ Heimbach κειμένου [Const. Harmenop. σ. 822]. Ἀρχ. «Ἐτερον παραπλήσιον ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος προβῆναι παρεσκεύασεν ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀνδρονίκῳ τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ, τῷ τῆς βασιλείας ταινιῶν αὐτὸν διαδῆματι κατὰ τὸ ρσψα' ἔτος» κτλ., φ. 360.

57. «Περὶ καταλύσεως ἱερῶν σκευῶν». Ἀρχ. «Τὰ ἱερὰ σκευὴ οὔτε πιπράσκειται», φ. 360.

58. «Περὶ τῶν συντέκνων». Προόμιον καὶ σημείωμα τοῦ πατριάρχου Νικολάου, γεγραμμένον ἰνδ. ιε', μηνὶ μαΐῳ ιζ', φ. 360^β.

59. Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος «μελέτη χάριν τῆς εἰς τοὺς θείους ναοὺς τῶν μοναστηρίων γινομένης μετακλήσεως διὰ σημαντήρων τριῶν». Ἄρχ. «Βλέπων ἀπειροκάλους τινάς», φ. 361. Συντάγμ. IV, σ. 520.

60. «Ἐρωτήσεις τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Μάρκου, καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐταῖς τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶν, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, πατριαρχούντος Γεωργίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ, ἐν ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ασγ'». Ἄρχ. «Ὁ μὲν θεόπτης Μωσῆς», φ. 362. Συντάγμ. IV, σ. 447.

61. Ἀνεπίγραφον, οὗ ἡ ἀρχή· «Περὶ τῶν ἀναξίως ἱερατευόντων ἠρώτησας με», φ. 381.

62. Θεοδώρου Στουδίτου «διδασκαλία χρονικὴ μονῆς τῶν Στουδίων». Ἄρχ. «Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, νῦν ἐπιχειρῶ πᾶσιν», φ. 382.

63. Ἀνάστασιου Σιναΐτου «ἐτέρα διδασκαλία χρονικὴ». Ἄρχ. «Ἀπὸ μὲν τῆς μεγάλης ἡμέρας τοῦ ἀγίου πάσχα», φ. 384^β. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 259.

64. «Νικηφόρου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου στίχοι περὶ διαίτης εἰς τὸν πρῶτον τοῦ Ἀγίου Ὁρους κυρὸν Ἰωαννίκιον, τὸν εἰς τὸ πρωτᾶτον τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους προϊστάμενον». Ἄρχ. «Πολλάκις μὲ ἤξιωσας», φ. 385. Pitra, Spicil. Solesm. τ. IV, σ. 489, ἐπ' ὀνόματι Νικολάου πατριάρχου.

65. Ἡσαΐου, ἡγουμένου τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα, «ἐπιτροπικὸν γράμμα», γεγραμμένον ἐν τούτῳ τῷ κώδικι παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἡσαΐου ἔτει 1550-φ, φ. 386^β. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυολογίας, IV, σ. 104-105.

66. «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἡσαΐου μοναχοῦ, πρεσβυτέρου καὶ ἐγκλείστου πύργου Νικομηδείας, περὶ τῶν διδομένων λειτουργιῶν ἐν ταῖς ἀγίαις τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαις». Ἄρχ. «Ἀποθνήσκων τις ἄρχων ἐξαίφνης ἐν Νικομηδείᾳ», φ. 387.

67. «Ἐχθεσις ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα περὶ κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτων γάμων, συντεθεῖσα παρὰ Μανουήλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς ἀγίας καὶ σεβασμίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης

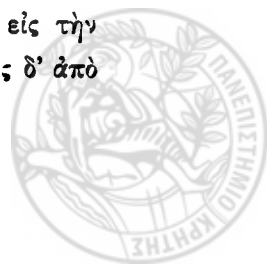

Ἐκκλησίας» κτλ. Ἄρχ. «Ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε», φ. 388. Τῆς πρώτης ἐκδόσεως τὴν ἐπιγραφὴν ὄρα παρὰ τῷ Ε. Legrand, Bibliogr. Hellénique, τ. II, σ. 1.

68. «Ἑρμηνεῖα περὶ τοῦ μαύρου μελανίου» καὶ «περὶ τοῦ πῶς νὰ κάμῃς κόλλαν μὲ τὰ πίτυρα», φ. 392β. Ἐγγραφή δὲ ταῦτα διὰ τῆς χειρὸς Ἡσαίου τοῦ προμνησθέντος ἡγουμένου. Παρέπεται γράμμα σλαβικοῖς γράμμασι γεγραμμένον πρὸς ἄρχοντά τινα, κτίτορα μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου, πιθανῶς ἐν Ἱεροσολύμοις.

28. Τεύχος ἐκ χάρτου στιλπνοῦ, γεγραμμένον ἐπιμελῶς, ὡς φαίνεται, μικρὸν πρὸ τοῦ 1584-ου ἔτους· σύγκειται δ' ἐκ φύλλων ἡριθμημένων 670, ὧν τινὰ μὲν ἄγραφα (τογ', τη', τηά', τηη', τηθ', φοή-φπγ'), πολλὰ δὲ λείπει· οἷον α'-αδ', τπζ', τπη', της, τηζ', υ'-υις', φπδ'-χγ'. δύο δὲ φύλλα, ἅπερ εἶχε τοὺς ἀριθμοὺς τιδ' καὶ τιέ', Πορφύριος ἀπέκοψεν ὁ Οὐσπένσκης, ὃς ἔδωκεν αὐτὰ κατόπι τῇ Πετροπόλεως αὐτοκρατορικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ (ἀριθ. 478. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 157). Τὸ κείμενον τοῦ τεύχους ἐν μᾶ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον, ἐκ γραμμῶν 28 (0, 318 × 0, 22 = 0, 21 × 0, 12)· ἦν δὲ τὸ πρόσθεν ὁ κῶδιξ ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάβα.

1. (Ἱεροθέου Μονεμβασίας) «σύνοψις ἱστοριῶν, ἀρχομένη ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ ἐσχάτου βασιλέως τῶν Ῥωμαίων· ἔτι περιέχουσα καὶ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Τουρκῶν μέχρι τοῦ νῦν σουλτὰν Σελήμη· πρὸς τούτοις διαλαμβάνουσα καὶ περὶ τῆς Βενετίας πότε ἐκτίσθη καὶ πόσοι τῶν δουκῶν ὤρισαν αὐτήν, καὶ πόσα καὶ ποῖα κάστρον ἔλαβον, πόσοι δὲ καὶ τῶν πατριαρχῶν ἐπατριάρχευσαν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας· συναχθέντα ταῦτα πάντα ἐκ διαφόρων βιβλίων, τὰ ἀναγκαιότερα καὶ γλυκότερα, καὶ εἰς πεζὴν μεταγλωττισθέντα φράσιν ἐν ἔτει ζοη^φ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ α^φ φ^φ ο^φ, μηνὶ αὐγούστῳ». Ἄρχ. «Θέλων ὁ σοφὸς καὶ δημιουργός», φ. κε'-τπα'. Τὸ κείμενον ἀτελές· λήγει γὰρ εἰς τὴν τπδ' σελίδα τῆς Ἑνετικῆς ἐκτυπώσεως ἔτους 1684-ου· τὰς δ' ἀπὸ

Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου μέχρι Σελήμ βασιλείας ἐπεξέρχεται τὸ τεῦχος εὐσυνοπτικώτατα· ὁ δὲ τῶν πατριαρχῶν κατάλογος διήκει μέχρις ἔτους 1608-ου· χεῖρ δὲ τινος ὄνομα Διονυσίου προσέθηκε σημείωμα περὶ τῆς ἔτει 1775-φ πατριαρχίας Σωφρονίου· παλαιότερον δὲ σημείωμα λέγει τοῦτο· «Γαβριήλ ὁ πρόην Θεσσαλονίκης (πατριαρχεύσας ἐν Κωνσταντινουπόλει 1596) διὰ φαρμάκου ἐτελιόθη· μεταταυτὸν δὲ Καρήκης ὁ πρῶην Ἀθηνῶν, καὶ αὐτὸς ὁμῖος ἐτελιόθη ὁσάντον Γαβρηήλ». Οὕτως ἐξηγεῖται νῦν τὸ πρῶτον τὸ διατιμικρὸν χρόνον ἐπατριάρχησεν ὁ Καρύκης· ὅπερ ἄλλοθεν ἡγνοοῦμεν. Ὅρα τὰ ἡμέτερα μελετήματα: Περί Θεοφάνους Καρύκη ἐπιστολιμαία διατριβή πρὸς Δημήτριον Γ. Καμπούρογλον [Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, τ. II, σ. 193-223]. Θεοфанъ Карукъ, патриархъ Константинопольскій [Журналъ Минист. Народ. Просв., часть ссхсш, 1894, № 5, отд. 2, σ. 1-20].

2. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος εἰς τὸν μάταιον βίον καὶ εἰς κατάνυξιν καὶ ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν». Ἀρχ. «Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια», φ. τπδ' [Ἐφραίμ Σύρου τὰ ἅπαντα, ἐκδ. Assemani τ. III, σ. 308]. Λεῖπει τὸ τέλος διὰ τὴν ἀποκοπήν δύο φύλλων.

3. (Προσθήκη Ἰωαννικίου Σαβαΐτου). Ἐφραίμ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν «ἀπάντησις πρὸς τὸν ζητήσαντα μετὰ καὶ τοῦ ὀφειλομένου ἐν Χριστῷ ἀσπασμοῦ», γραφεῖσα ἔτει 1759-φ, φ. τϵβ-τϵε'.

4. (Προσθήκη τοῦ αὐτοῦ Ἰωαννικίου 1784). Ἰωσήφ Βρυεννίου γράμμα πρὸς Νικήταν τὸν Μυρσινιώτην, οὗ ἡ ἀρχή· «Περὶ δὲ τῶν δις ἑπτὰ ζητημάτων», φ. υιζ'. Τεμάχιον ἐκ τῆς β' ἐπιστολῆς [Ἰωσήφ μοναχοῦ τοῦ Βρυεννίου τὰ παραλειπόμενα. Ἐν Λειψία 1784, σ. 130 γρ. 2].

5. Μαλαξοῦ νομοκάνων, διηρημένος εἰς κεφάλαια 294, φ. υιη'-φοζ'. Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ γέγραπται τοῦτο· «† Ἰερόθεος ἱερομόναχος χορεπίσκοπος ἐκνήσου Πάρου τῆς Νάουσας:—αψμζ'».

6. Βιβλίον ἀνεπίγραφον ἐκ νθ' κεφαλαίων (φ. χδ'-χο'), ὧν τὸ πρῶτον, «Ὅτι ἡ ἅγια τριάς εἶναι εἰς τρεῖς χαρακτῆρας, πλὴν δὲ ἓνας Θεὸς εἶναι καὶ οὐχὶ τρεῖς, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κατ'

εικόνα Θεοῦ, καὶ ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦγουν ὁ Χριστός, ἔχει δύο γεννήσεις, καθὼς καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου». Τὸ δὲ τελευταῖον κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ τοῦ ὅτι «περὶ τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἔχει ὄρον, ἦγουν ἀπόφασιν εἰς ποῖον καιρὸν νὰ γένη». Ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ φ. χξδ' σημεῖωμα Μητροφάνους ἐκ Κρήτης ἱερομονάχου, γραφέν ἔτει ζρκς' (1617-1618), καὶ πάλιν ἕτερον ἐν τῷ κατόπι φύλλῳ· «Ἔτος ζηβ' (1583-1584) ἔγινε πίνα μεγάλο: εἰστην ἀγίαν πόλιν Ι(ερουσα)λήμ· το μὸδη το αλεύρη φλορία β^{πθ} σουσ πολίτηχα ρκ' τζάρα το λάδη φλορία γ'· τα σύκα καντάρι φλορία ιε' χρόνον ἔνα. Δανιήλ».

29. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὕπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα· συνίσταται δ' ἐκ φύλλων 102, μήκους 0,302, πλάτους 0,24. Τὸ κείμενον αὐτῶν δίστηλον ἐκ 33 γραμμῶν ($0,225 \times 0,17$), ὕπερ ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ κεχόσμηται λαμπρῶ τινι κοσμήματι, προσομοιάζοντι τῷ κεφαλαίῳδε γράμματι Π, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ σώματι τοῦ βιβλίου κοσμήμασι δέκα ταινιοειδέσιν· περιέχει δὲ τὸ τεῦχος ἐκλογὰς ἐκ τῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, ὧν τὰς ἐπιγραφὰς ὁ καλλιγράφος ἔγραψε κοκκίνοις γράμμασιν ἐν ταῖς ῥαῖς· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλογῶν ἐκάστη διαίρεσις ἐπιγραφὴν ἰδίαν ἔχει.

1. Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου «λόγος περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας». Ἀρχ. «Εἰ βούλεσθε, προθῶμεν ὑμῖν», φ. 1. Migne τ. 63, σ. 701.

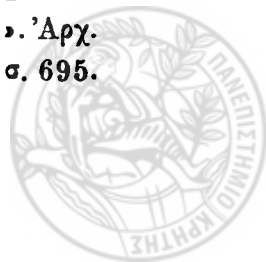
2. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ τῆς ἐλεημοσύνης λόγος», φ. 13^β. Migne ἔ. ἀ. σ. 715.

3. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἀγάπης», οὗ ἡ ἀρχή· «Βουλόμενος ὁ φιλάνθρωπος», φ. 28. Migne ἔ. ἀ. σ. 567.

4. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ διδαχῆς καὶ νουθεσίας». Ἀρχ. «Πρώτην μὲν ἐνεκαλοῦμεν», φ. 40. Migne ἔ. ἀ. σ. 605.

5. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἀμαρτίας καὶ ἐξαγορεύσεως». Ἀρχ. «Ἐπεδήμησέ τις ἐξ ὑμῶν», φ. 49. Migne ἔ. ἀ. σ. 731.

6. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δόξης». Ἀρχ. «Ὁ μακάριος λέγεται Κωνσταντῖνος», φ. 58^β. Migne ἔ. ἀ. σ. 695.

7. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ μελλούσης κρίσεως», οὗ ἡ ἀρχή· «Πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπων», φ. 64^β. Migne ἔ. ἀ. σ. 743.

8. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος». Ἀρχ. «Δειλὴν καὶ ἀνανδρον», φ. 76. Migne ἔ. ἀ. σ. 811.

9. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ ὄρκων», οὗ ἡ ἀρχή· «Μὴ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς ἀμελῶμεν», φ. 83^β. Migne ἔ. ἀ. σ. 771.

10. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ θανάτου». Ἀρχ. «Πολλὰ μὲν ἐπιέγεται μανθάνειν», φ. 89. Migne ἔ. ἀ. σ. 801.

11. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ παιδῶν ἀνατροφῆς», οὗ ἡ ἀρχή· «Δέομαι καὶ ἀντιβολῶ», φ. 99. Migne ἔ. ἀ. σ. 763.

12. Δύο φύλλα πρόσθετα μεμβράνινα, ἅπερ ἔχ τινος ἀγνώστου νῦν ἀπεσπασθῆ κώδικος, περὶ τὸ τέλος γραφέντος τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος· οὗ τὸ κείμενον ἐν ἑκάστη σελίδι μονόστηλον, ἔχ 33 γραμμῶν ($0,302 \times 0,248 = 0,235 \times 0,17$)· περιέχεται δ' ἐν τοῖς δυοῖς τούτοις φύλλοις ἀπόσπασμα συγγραφῆς ἀγνώστου, ἐν ᾧ μέρος οὗτος ἐπιτόμως τῶν κατ' Ἀλέξανδρον ἐπεξέρχεται τὸν Μακεδόνα· ὅπερ ἐξέδωκα τύποις ἔτει 1892-φ [Отрывокъ неизвѣстнаго греческаго историка объ Александрѣ великомѣ ἐν τῷ Журналѣ Министерства Народнаго Просвѣщенія, τεῦχος Ἰουνίου μηνὸς ἔτους 1892-ου]. Πρβλ. Théodore Reinach, Un fragment d'un nouvel historien d'Alexandre le Grand (Revue des études grecques, 1892, τ. V, σελ. 306-326).

30. Τεῦχος ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἔχ φύλλων μεμβρανίνων 166 ($0,29 \times 0,228 = 0,232 \times 0,18$), γραφέν, ὡς φαίνεται, μεταξὺ τῆς δυοκαιδεκάτης καὶ τῆς τρίτης καὶ δεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ἦν δὲ πρότερον ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἀγίου Σάβα. Λεῖπει τὸ τέλος καὶ μέρος ἕτερον αὐτοῦ τοῦ κώδικος, ὅπερ ὑπὸ τοῦ βιβλιοδέτου δι' ἑνὸς ἐδηλώδη φύλλου χάρτου λευκοῦ (ὅρα τὸ 63-ον φύλλον). Ἐν τούτῳ τοίνυν τῷ κώδικι περιέχεται στιχηράριον ἢ δοξαστάριον ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ μετὰ τε τῶν ἀναστασίμων, τῶν ἀποστίχων καὶ τῶν ὀκτωήχων ἀντιφώνων.

31. Τεῦχος μεμβράνινον, ὅπερ ἔχ δύο τῆς αὐτῆς ἐποχῆς

ἀπετελέσθη κωδίκων (φ. 1 - 248, 249 - 308)· ὁ δὲ τούτου βιβλιοδέτης ὀπίσω τῆς πρώτης πινακίδος προσέβηκεν ἕτερα τρία φύλλα, προσήκοντα δυσὶ κώδιξι καταστραφεῖσι· μεθ' ἃ φύλλον ἕτερον ὑπάρχει, γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ καλλιγράφου τοῦ πρώτου μέρους τοῦ κώδικος· περιέχει δὲ τοῦτο γράμμασιν ἐρυθροῖς πίνακα τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων γραφῶν. Ὡς μὲν οὖν ἔχει νῦν ὁ κώδιξ ὅλος, ἀριθμεῖ φύλλα 315· ἠρίθμει δὲ πρό τινων ἐνιαυτῶν 317· πλήν· ἀλλὰ τὰ λείποντα Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης ἀφείλετο.

1. Φύλλον ἐν ἔνδον τῆς πρώτης ὡς εἴρηται πινακίδος, ἀπεσπασμένον ἐκ μεμβρανίνου διστήλου κώδικος τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ὃ κατὰ σελίδα γραμμὰς ἀριθμεῖ 27· περιέχει δὲ τοῦτο μέρος ὁμιλίας εἰς τινα ψαλμόν.

2. Φύλλα δύο κώδικος ἐτέρου τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος, ὧν ἑκάστη τῶν σελίδων ἀριθμεῖ γραμμὰς 21· τὸ δὲ κείμενον αὐτῶν ἐστὶ δίστηλον· τοῦτο δὲ μέρος ἀποτελεῖ γραφῆς ἐγκωμιστικῆς, ὡς ἐγὼ νομίζω, περὶ Κωνσταντίνου ζ' αὐτοκράτορος, τοῦ πορφυρογεννήτου. Ὅρα Ἀναλέκτων ἱεροσολ. σταχυολογίας, τόμ. I, σ. 114-115.

3. Φύλλον ἐν κοσμήματι κοκκίνῳ κεκοσμημένον, σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, ἐν ᾧ κεφαλαιώδεις γράμμασι περιέχεται τὸ «† Ἐνταῦθα ἀκριβῆς τῆσδε τῆς βίβλου πίναξ»· προσήκει δὲ τοῦτο τῷ καθ' αὐτῷ κώδικι· ὀπίσω δὲ τοῦ αὐτοῦ φύλλου γέγραπται σημεῖωμα τῆς ἐκκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὃ λέγει ὅτι «ὁ παρῶν Μεταφραστῆς ἐστὶν τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα».

4. Μέρους κώδικος γραφέντος ἢ περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, οὗ τὸ κείμενον ἐστὶ κατὰ σελίδα δίστηλον ἐκ 31 γραμμῶν ($0,295 \times 0,23 = 0,205 \times 0,16$)· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 251, συναποτελοῦντα τετράδια λα' καὶ φύλλα τρία περιπλέον· πλήν ἀλλὰ τῶν φύλλων ἡ ἀριθμησίς ἐστὶν ἐσφαλμένη· δις γὰρ ἠριθμήθη τὸ τε 111-ον καὶ τὸ 199-ον φύλλον. Περιέχει δὲ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐννέα συναξάρια τοῦ δεκεμβρίου μηνός.

α') «Ἐθλησις τῆς ἀγίας καὶ καλλινίκου μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας», ἥς ἡ ἀρχὴ «Μαξιμιανῶι τῶι δυσσεβεῖ βασιλεῖ», φ. 1 [Migne τ. 116, σ. 301]. Ταύτην δὲ τὴν ἐπιγραφὴν χρυσοῖς γράμμασιν ἐχάραξεν ὁ καλλιγράφος ὑπὸ τι κόσμημα τῷ Π γράμματι προσόμοιον.

β') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα, οὗ ἡ ἀρχὴ «Οὐδὲν οὖτω κινῆσαι ψυχὴν», φ. 8^β. Fabrici, Biblioth. Graeca X, σ. 319.

γ') «Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν θαύμασι περιωνόμου Νικολάου, ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίων ἐπαρχίας». Ἀρχ. «Σοφόν τι χρῆμα», φ. 91. Migne τ. 116, σ. 317.

δ') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων. Ἀρχ. «Οὐαλεντινιανὸς μετὰ τελευτὴν Ἰουλιανοῦ», φ. 112^β. Migne, Patrol. Latin. τ. 14, σ. 45 - 66.

ε') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Παταπίου. Ἀρχ. «Οὐ πολλοὺς Αἴγυπτος», φ. 124. Migne τ. 116, σ. 357.

ς') Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μηᾶ Ἑρμογένους καὶ Εὐγράφου. Ἀρχ. «Μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ παρουσίαν», φ. 129^β. Migne τ. 116, σ. 368.

ζ') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Δανιὴλ τοῦ στυλίτου. Ἀρχ. «Ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἀριστέων», φ. 157. Migne τ. 116, σ. 969.

η') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος. Ἀρχ. «Μέγιστον εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν», φ. 196^β. Migne τ. 116, σ. 417.

θ') Ἐθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Εὐγενίου, Μαρδαρίου καὶ Ὁρέστου. Ἀρχ. «Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ», φ. 225. Migne τ. 116, σ. 468.

5. Δεῖψανον ἐτέρου τεύχους τῆς ἐνδεκάτης ἐκατ., οὗ τὸ κείμενον ἐστὶ δίστηλον, ἀριθμοῦν ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη γραμμὰς 23· περιέχει δὲ ταῦτα.

α') «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ νέου, τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ». Ἀρχ. «Μάτην οἱ πολλοὶ τὸν χρόνον αἴτιον ἀξιοῦσιν εἶναι», φ. 249 [Analecta Bollandiana, τ. XI, σ. 19 - 74 καὶ 136 - 181]. Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης ἀπέκοψε καὶ

σίας». Ἐν δὲ τῷ προτεταγμένῳ φύλλῳ, ὕπερ ἕξ ἀρχῆς οὐκ ἠριθμήθη παρὰ τοῦ καλλιγράφου, περιέχεται «προοίμιον ἕτερον» μετὰ σχολίων, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὅσα ἕνεκά του κινεῖται». Ἐν δὲ τῷ κρασπέδῳ τῆς πρώτης αὐτοῦ τοῦ κώδικος σελίδος ὀνόματα παλαιῶν αὐτοῦ κτητόρων ὑπάρχει· «Ἐκ τῶν τοῦ Συνάδων Γαβριήλ» — «Ἐκ τῶν τοῦ Ἐφραίμ» (πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων)—«τανῦν δὲ Γρηγορίου ἱερομονάχου». Καὶ πάλιν ἕτερον σημείωμα· «Τὸ παρὸν χειρόγραφον ἐπιγραφόμενον Δογικὴ τοῦ Κορυδαλέως ἐλήφθη ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς βιβλιοθήκης τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ Β' μετὰ καὶ ἄλλων αὐτοῦ βιβλίων, τῆς ἐν τῷ Πατριαρχείῳ τῷ ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀφιερῶνται ἔτι τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς σχολῆς, ἧς καὶ τῇ σφραγίδι ἐπεσφράγισται, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Ἐν ἔτει ἁωνῆ' ὀκτωβρίου ιε'».

34. Τὸ πρωτότυπον τοῦ 19-ου κώδικος, μήκους 0,298, πλ. 0,205. Σελίδας ἀριθμεῖ 82· προτέταχται δὲ κεχρωματισμένος πίναξ, ἐν ᾧ παρίσταται ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ καὶ τρία φύλλα παντελῶς ἀσελίδωτα, ἐν οἷς ὀνόματά τις ἀναγινώσκει γεγραμμένα γράμμασιν ἰβηρικοῖς, τουτέστι γεωργιανοῖς· ἐπιγραφὴν δὲ τὸ τεῦχος ἔχει τοιαύτην· «Βρεβείον πρόθεσις ζώντων καὶ τεθνεώτων, τῆς πᾶρ οὔσις μονῆς τῶν ὑβέρων του τιμιου, καὶ ζωποιοῦ Σταυροῦ εἰς ἀγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ, πατριαρχοῦντος τοῦ μακαριωτάτου, πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, κυ' κυρίου Νεκταρίου, ἡγουμενέβοντος τοῦ ὀσιωτάτου, κυρίου Ἰωσήφ Ἰβείρου, νῦν δὲ ἀνακενισθέν ἐπὶ ἔτους ραφλβ' [1732] ἰανουαρίου ιη' παρὰ του ἐν μοναχοῖς καὶ ὀσιωτάτου, ἀγίου καθ' ἡγουμένου, κυρίου κυρ Ἰγνατίου, τοῦ ἐκ Καισαρίας διασυνδρομῆς αὐτοῦ καὶ θαπάνης, καὶ εἰς αἰώνιον μνημόσυνον».

35. Τεῦχος ἐκ χάρτου, γραφὴν ἐπιμελῶς ὑπὸ τινος γυναικὸς ὄνομα Σμαράγδας περὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἑκατονταετηρίδα· περιέχει δὲ φύλλα συνηριθμημένα 451· ἐν ὅμοις αὐτῶν δις ἠριθμηται. τὸ 419-ον. Ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,29, πλάτους δὲ 0,20· τὸ δὲ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη δίστηλον ὑπάρχει καὶ γραμμὰς

ἀριθμῆ 35 (0,215 × 0,15). Δείπει τὸ τέλος, ἔνθα φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα τῆς Σμαράγδας ὑπῆρχε· διὸ καὶ τις τῶν παλαιῶν ἀναγνωστῶν τοῦ κώδικος ἰδὼν ἀτελῆ τοῦτον ἀποβάντα διὰ κλοπὴν ἢ διὰ πτώσιν τοῦ τέλους αὐτοῦ, παρεπέγραψεν ἐν τῇ νῦν ἐσχάτῃ σελίδι τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «† Γέγραπται ἡ παροῦσα βιβλος παρά τινος θεοφιλοῦς γυναικός, ὀνομαζομένης Σμαράγδας». Τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο πανηγυρικόν, ἐκόσμησεν ἡ καλλιγράφος μεγάλῳ τινὶ καὶ πολυχρωμάτῳ κοσμήματι παραπετάσματι θύρας ὁμοιάζοντι· ἐκόσμησε δὲ φανταστικῶς καὶ τὸ πρῶτον γράμμα πολλῶν τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περιεχομένων γραφῶν, ποιήσασα τοῦτο κεφαλαϊῶδες.

1. «Διήγησις Ἰακώβου εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου». Ἀρχ. «Ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν δώδεκα φυλῶν», φ. 1. Tischendorf, *Evangelia apocrypha*, σ. 1.

2. Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως «ἐγκώμιον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τῶν αὐτῆς γονέων». Ἀρχ. «Ἴδου καὶ πάλιν ἐτέρα πανήγυρις», φ. 6. Migne τ. 98, σ. 309.

3. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, οὗ ἡ ἀρχή· «Χριστὸς γεννᾶται», φ. 10. Migne τ. 36, σ. 312.

4. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐ μόνον φορεῖ σάρκα», φ. 14. Migne τ. 50, σ. 807.

5. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν, οὗ ἡ ἀρχή· «Χαῖρε σφόδρα θύγατερ», φ. 16^β. Migne τ. 33, σ. 1188.

6. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὰ Φῶτα, οὗ ἡ ἀρχή· «Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός», φ. 18^β. Migne τ. 36, σ. 356.

7. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος τῆ ἐπαύριον τῶν Φώτων». Ἀρχ. «Ἡ πηγὴ τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων», φ. 22^β. Migne τ. 50, σ. 805.

8. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν τελώνην καὶ εἰς τὸν τυφλόν. Ἀρχ. «Ἡ εἰς τὸν τελώνην», φ. 24.

9. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν ἄσωτον υἱὸν καὶ περὶ μετανοίας.

Ἄρχ. «Ἀεὶ μὲν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν», φ. 27. Migne τ. 60, σ. 723.

10. Τοῦ αὐτοῦ «λόγος τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀποκρέου περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας». Ἄρχ. «Φοβερὰ ἡ ἡμέρα ἐκείνη», φ. 30^β.

11. Τοῦ αὐτοῦ λόγος τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου. Ἄρχ. «Ἰδοὺ τὸ τῆς τεσσαρακοστῆς», φ. 34.

12. Τοῦ αὐτοῦ λόγος τῇ α' τῶν νηστειῶν. Ἄρχ. «Ἡ τεσσαρακονθήμερος αὕτη νηστεία», φ. 37^β.

13. Τοῦ αὐτοῦ περὶ μετανοίας λόγος, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐὰρ ἐμέμνησθε ἡμῶν», φ. 43. Migne τ. 49, σ. 277.

14. «Τοῦ αὐτοῦ «περὶ τοῦ μὴ ἐπαισχύνεσθαι ὁμολογεῖν τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ ὡς δι' αὐτοῦ ἔσωσεν ἡμᾶς ὁ Χριστός, καὶ δὴ ἐν αὐτῷ καυχᾶσθαι, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ ὅπως ἐφίεται τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης· λόγος τῇ γ' Κυριακῇ τῶν νηστειῶν». Ἄρχ. «Τοῦτό ἐστιν ἀδελφοὶ τὸ σημεῖον», φ. 48. Migne τ. 52, σ. 840.

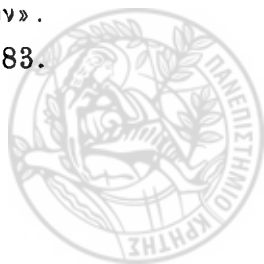
15. Ἰωσήφ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης «λόγος εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρὸν τῇ τρίτῃ Κυριακῇ τῶν ἀγίων νηστειῶν». Ἄρχ. «Σταυροῦ πρόκειται σήμερον ἑορτή», φ. 50^β. Ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου παρὰ τῷ Migne τ. 59, σ. 675.

16. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος τῇ τετάρτῃ Κυριακῇ τῶν ἀγίων νηστειῶν». Ἄρχ. «Μεσάσαντες τὸ πέλαγος», φ. 52.

17. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Ἄρχ. «Μυστήριον βασιλέως», φ. 55^β. Migne τ. 87, σ. 3697.

18. «Διήγησις ὠφέλιμος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας συλλεγεῖσα καὶ ἀνάμνησιν ποιούσα τοῦ παραδόξως γενομένου θαύματος, ἠνίκα Πέρσαι καὶ Βάρβαροι τὴν βασιλίδαν ταύτην τῶν πόλεων πολέμῳ περιεκύκλωσαν» κτλ. Ἄρχ. «Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλείου», φ. 64^β. Migne τ. 106, σ. 1336.

19. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος περὶ μετανοίας καὶ εἰς τὴν σκυθρωπότητα τοῦ βασιλέως Ἀγαάβ καὶ εἰς Ἰωνᾶν τὸν προφήτην». Ἄρχ. «Εἶδετε τῇ προτέρᾳ Κυριακῇ», φ. 68. Migne τ. 49, σ. 283.

20. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὡσπερ μήτηρ φιλότεκνος», φ. 62, σ. 775. Migne τ. 62, σ. 775.

21. Ἐπιφανίου Κύπρου λόγος εἰς τὰ βαΐα, οὗ ἡ ἀρχή· «Χαῖρε σφόδρα θύγατερ», φ. 73^β. Migne τ. 43, σ. 428.

22. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὰ βαΐα, οὗ ἡ ἀρχή· «Εὐλογητός ὁ Θεός· ἐκ θαυμάτων ἐπὶ τὰ θαύματα», φ. 75^β. Migne τ. 59, σ. 703.

23. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ «λόγος εἰς τὴν ξηρανθεῖσαν σουκὴν καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀμπελῶνος· ἐρρήθη δὲ τῇ ἀγία καὶ μεγάλη Δευτέρα». Ἄρχ. «Κινεῖ μὲ πρὸς τὸ λέγειν», φ. 78^β. Migne τ. 96, σ. 576.

24. «Λεοντίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως λόγος εἰς τὸν Ἰώβ τῇ μεγάλῃ γ'». Ἄρχ. «Εὐκαιρον ἐν τῷ παρόντι», φ. 82. Fabrici, Bibl. Graeca X, σ. 263. H. Coxe, Catal. cod. MSS bibl. Bodleianae, σ. 353.

25. Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου «λόγος εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἀμαρτωλὸν, τὴν ἀλείψασαν τὸν Κύριον μύρω, καὶ εἰς τὸν Φαρισαῖον». Ἄρχ. «Ἰκανῶς ἡμᾶς πρῶην», φ. 84^β. Migne τ. 39, σ. 65.

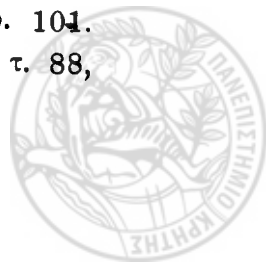
26. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος εἰς τὸ Πάτερ, εἰ δυνατὸν παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο». Ἄρχ. «Βαθεῖαν τομὴν τοῖς ἀρπάζουσιν», φ. 89^β. Migne τ. 51, σ. 31.

27. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας λόγος τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, οὗ ἡ ἀρχή· «Μέγα μὲν ὁ οὐρανὸς δημιουργημα», φ. 94. Migne τ. 28, σ. 1053.

28. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος περὶ τῆς παρουσίας Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἰς τὸν Ἄδην καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ ἐγκεκλεισμένους». Ἄρχ. «Ἀναγκαῖόν ἐστι σήμερον», φ. 95.

29. Τοῦ αὐτοῦ «λόγος εἰς τὸν Ἄδην καὶ εἰς τὸν Διάβολον καὶ εἰς τὸν Σταυρόν», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀκούσας ὁ Διάβολος», φ. 97^β.

30. Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ λόγος εἰς τὴν τρίήμερον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἄρχ. «Ἐπαινετός καὶ οὗτος», φ. 101. Ἐπ' ὀνόματι Γρηγορίου Ἀντιοχείας παρὰ τῷ Migne, τ. 88,

σ. 1848. Πρβλ. Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης τ. I, σ. 21 καὶ 102. Τόμ. II, σ. 5.

31. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ λόγος εἰς τὸ ἅγιον Σάββατον, οὗ ἡ ἀρχή· «Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου», φ. 106. Migne τ. 96, σ. 601.

32. Ἐπιφανίου Κύπρου λόγος εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Τί τοῦτο σήμερον», φ. 115. Migne τ. 43, σ. 440.

33. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν τριήμερον ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, οὗ ἡ ἀρχή· «Εὐκαιρον σήμερον ἅπαντας ἡμᾶς», φ. 121. Migne τ. 52, σ. 765.

34. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ», φ. 124^β. Migne τ. 61, σ. 733.

35. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον πάσχα λόγος γ', οὗ ἡ ἀρχή· «Χθὲς μὲν ἀδελφοί», φ. 127. Migne τ. 50, σ. 745.

36. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν ἀπιστίαν τοῦ Θωμᾶ καὶ εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ. Ἄρχ. «Ἴδου πάλιν ἑορτή», φ. 134.

37. «Λεοντίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως ὁμιλία εἰς τὴν Μεσοπεντηκοστὴν καὶ εἰς τὸν ἐκ γεννητῆς τυφλὸν καὶ εἰς τὸ μὴ κρῖνε κατ' ὄψιν». Ἄρχ. «Τοῖς φιλοῦσι τὸν Κύριον», φ. 137. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλ. I, σ. 22. Τόμ. II, σ. 24.

38. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν Μεσοπεντηκοστήν, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὡσπερ ἡ φασφόρος», φ. 141^β. Migne τ. 61, σ. 777.

39. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγος β', οὗ ἡ ἀρχή· «Ὅπου δ' ἂν ὁ δεσπότης», φ. 143^β. Migne τ. 61, σ. 741.

40. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν λόγος γ', οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐγὼ φιλόχριστοι», φ. 145.

41. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας λόγος εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἡ μὲν τῆς ἀναστάσεως μνήμη», φ. 145^β. Migne τ. 28, σ. 1092.

42. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Θεία τις, ὡς ἔοικεν, ἡ παροῦσα», φ. 148.

43. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν λόγος γ', οὗ ἡ ἀρχή· «Φαιδρόν μοι τὸ τῆς ἐκκλησίας», φ. 149^β. Migne τ. 52, σ. 797.

44. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν λόγος δ', οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐπειδὴ χάριτι Θεοῦ», φ. 151. Migne τ. 64, σ. 45.

45. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν λόγος α', οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐρανὸς ἡμῖν γέγονε σήμερον ἡ γῆ», φ. 153. Migne τ. 52, σ. 803.

46. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν λόγος β', οὗ ἡ ἀρχή· «Μέγα, ἀγαπητοί, καὶ πάντα λόγον», φ. 156. Migne τ. 50, σ. 463.

47. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους πάντας, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐξ οὗ τὴν ἱερὰν πανήγυριν», φ. 157^β. Migne τ. 50, σ. 705.

48. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας, οὗ ἡ ἀρχή· «Φρικτὸς ὁ τῶν μαρτυρίων ἀγών», φ. 163.

49. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς μάρτυρας, οὗ ἡ ἀρχή· «Πάλιν καιρὸς ἑορτῆς», φ. 163.

50. «Μαρτύριον τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων καὶ πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου». Ἄρχ. «Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν», φ. 164. R. A. Lipsius, Acta apostolorum apocrypha, σ. 178.

51. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀκούσατε τοῦ δεσπότου», φ. 171.

52. «Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ παρθένου ἡγαπημένου καὶ ἐπιστηθίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Ἄρχ. «Τῆς παναγίας ἐνδόξου», φ. 172^β. Tischendorf, Apocalypses apocryphae, σ. 95.

53. «Εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ». Ἄρχ. «Ἐτους διακοσιοστοῦ καὶ τριακοσιοστοῦ τοῦ πάθους», φ. 176.

54. «Διήγησις πάνυ ὠφέλιμος περὶ τοῦ ματαίου βίου τούτου». Ἄρχ. «Πάντας μὲν, ἀγαπητοὶ χριστιανοί, τοὺς κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῖς» κτλ., φ. 179.

55. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «ὑπόμνημα εἰς τὸ γενέσιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτι-

στοῦ». Ἄρχ. «Εὐκαιρος ἡμέρα, ὁσία ἑορτή», φ. 183. Migne τ. 61, σ. 757.

56. «Ἀποτομή τοῦ ἁγίου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου». Ἄρχ. «Πληρωθέντων ἐτῶν πενταχισχιλίων». φ. 196^β. Petri Lambecii commentariorum de aug. biblioth. caerarea Vindob. liber VIII, Vindob. 1679, σ. 219.

57. Εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἄρχ. «Ἐπεφάνη ὁ τρισόλβιος καὶ οἰκουμενικός», φ. 189.

58. «Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Προχόρου διήγησις περὶ τῆς μεταστάσεως τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου». Ἄρχ. «Τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν χάριν ἐπιτελοῦντος», φ. 191^β.

59. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης. Ἄρχ. «Ἐγένετο ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων», φ. 193^β. Analecta Bollandiana, τ. II, σ. 196.

60. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ἁγίας Θεοδώρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἄρχ. «Ἐν ταῖς ἡμέραις Ζήνωνος», φ. 197. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 573.

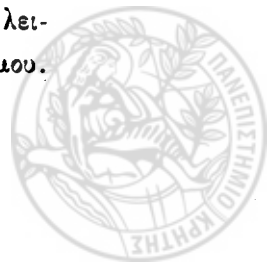
61. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ξενοφῶντος καὶ τῆς συμβίας αὐτοῦ Μαρίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Ἀρκαδίου καὶ Ἰωάννου. Ἄρχ. «Διηγῆσατό τις γέρων», φ. 202. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 79, 171, 286. II, σ. 67, 329, 456.

62. Ἀνδρέου Κρήτης λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῶν», φ. 206^β. Migne τ. 97, σ. 805.

63. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀλεξίου. Ἄρχ. «Ἐν τοῖς καιροῖς Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου», φ. 210. Κείμενον ἀσημείωτον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Φαβρικού.

64. Βίος καὶ θαύματα τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἄρχ. «Ἀγαπητοί, οὐκ ἦν ἀπεικὸς εὐγνώμονας υἱοῦς» κτλ., φ. 212^β. Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου τὰ εὕρισκόμενα, ἐκδ. Compefis σ. 155.

65. Κοσμά βεστήτορος λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου.

Ἄρχ. «Ἦκουσται πάντως ὑμῖν», φ. 226^β. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 329.

66. «Λεοντίου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα τῆς Ῥωμαίων πόλεως, διήγησις εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου καὶ μακαρίου Γρηγορίου, ἐπισκόπου γεναμένου τῆς Ἀκραγαντινῶν ἐκκλησίας, ἦτοι τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας».

Ἄρχ. «Φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα», φ. 231. Migne τ. 97, σ. 549.

67. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Βαρβάρας, οὗ ἡ ἀρχή· «Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς βασιλεύοντος» κτλ., φ. 254. Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 63 καὶ 178.

68. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Νικήτα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγένετο ἀνὴρ τις», φ. 256^β. Ἀσημεῖωτον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Φαβριχίου· δεύτερον ὕμωσ ἀντίγραφον ὄρα ἐν τῇ Μαυρογορδατείῳ μου Βιβλιοθήκῃ, τ. I, σ. 109, ἀριθ. 216.

69. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, οὗ ἡ ἀρχή· «Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου», φ. 260. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 68.

70. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὸ πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδυτῆτα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀναστάσεως ἡμέρα», φ. 265. Migne τ. 35, σ. 396.

71. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν Πεντηκοστήν, οὗ ἡ ἀρχή· «Περὶ τῆς ἑορτῆς βραχέα», φ. 266^β. Migne τ. 36, σ. 428.

72. Βασιλείου Καισαρείας λόγος εἰς τὴν Χριστοῦ γένναν, οὗ ἡ ἀρχή· «Χριστοῦ γέννησις», φ. 271^β. Migne τ. 31, σ. 1457.

73. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ βαπτίζομενος εἰς τριάδα», φ. 275^β. Migne τ. 31, σ. 1429.

74. Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ νηστείας, οὗ ἡ ἀρχή· «Σαλπίσσατέ φησιν ἐν νεομηνίᾳ», φ. 277. Migne τ. 31, σ. 164.

75. Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ νηστείας ἕτερος, οὗ ἡ ἀρχή· «Παρακαλεῖτέ φησιν ἱερεῖς τὸν λαόν», φ. 281^β. Migne τ. 31, σ. 185.

76. Γρηγορίου ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου Βασιλείου «λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον». Ἄρχ. «Συγκαλεῖ μὲν ἡμᾶς», φ. 284^β. Migne τ. 35, σ. 244.

77. «Τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου λόγος εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα καὶ τροπαιοφόρον Γεώργιον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων», φ. 298. Acta Sanctorum, τ. III ἀπριλίου, σ. xxv.

78. Βίος τοῦ ὁσίου Ἀρσενίου τοῦ μεγάλου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀλλὰ τῶν σπουδαίων ἄρα καὶ φιλαρέτων», φ. 311^β. Τέσσαρα ἀντίγραφα τοῦ τύποις ἀνεκδότου τούτου κειμένου ὄρα παρὰ τε τῷ Mathaei (Notitia cod. Mosquen. accuratae, σ. 91 καὶ 123) καὶ παρὰ τῷ Hardt, Catal. cod. mss. bibl. reg. Bavaricae, τ. V, σ. 291. Πρβλ. Архим. Владиміръ, Систематическое описание рукописей Московскоѣ Синодальной Библиотеки, τ. I, ἐν Μόσχᾳ 1894, σ. 568 καὶ 575.

79. Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Ἡλίαν, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἄρτι μὲν αἱ δώδεκα φυλαί», φ. 324. Λατινιστὶ παρὰ τῷ Λιπομάνῳ καὶ παρὰ τῷ Σουρίῳ, τῇ 20-ῃ τοῦ μηνὸς ἰουλίου. Ἀντίγραφα δὲ τοῦ τύποις ἀνεκδότου τούτου κειμένου ὄρα παρὰ τε τῷ Νικοδήμῳ (Συναξ. I, σ. 269) καὶ ἐν τῇ Μαυρογορδατείῳ μου Βιβλιοθήκῃ, τ. I, σ. 148.

80. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, οὗ ἡ ἀρχή· «Πάλαι μὲν ἐν τύποις», φ. 330. Migne τ. 115, σ. 1032.

81. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Χαριτίνης, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐκράτει ποτὲ τὰ τῆς ἀσεβείας», φ. 335. Migne τ. 115, σ. 907.

82. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας. Ἀρχ. «Ἄρτι τῆς θεογνωσίας», φ. 337. Migne τ. 115, σ. 1053.

83. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου. Ἀρχ. «Τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς», φ. 340^β. Migne τ. 115, σ. 32.

84. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἀπόστολον Λουκᾶν, οὗ ἡ ἀρχή· «Εἰ καὶ δικαίου μνήμην», φ. 344. Migne τ. 115, σ. 1129.

85. Βίος τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐν Παλαιστίνῃ πόλις ἐστίν», φ. 347^β. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 87.

86. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων», φ. 360^β. Migne τ. 116, σ. 1185.

87. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας. Ἄρχ. «Διττὰς ἡμῖν ὁ λόγος», φ. 365. Migne τ. 115, σ. 1293. Acta Sanctorum, τ. XII ὀκτωβρίου, σ. 520.

88. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, οὗ ἡ ἀρχή· «Βασιλεύοντος τοῦ ἄσεβεστάτου», φ. 369. Migne τ. 116, σ. 276.

89. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τοὺς Μακκαβαίους, οὗ ἡ ἀρχή· «Τί δαί; οἱ Μακκαβαῖοι» κτλ., φ. 376^β. Migne τ. 35, σ. 912.

90. Τοῦ αὐτοῦ «εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν». Ἄρχ. «Τίς ἡ τυραννίς», φ. 381^β. Migne τ. 35, σ. 1044.

91. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Νικολάου Μυρέων ἐπισκόπου. Ἄρχ. «Ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου», φ. 386. Petri Lambecii comment. liber VI, σ. 122. Hardt, Catal. cod. mss. bibl. reg. Bavaricae, τ. III, σ. 69. Πρβλ. Архим. Владимиръ, Систем. описаніе рукоп. Москов. Синод. Библиот. I, σ. 570.

92. «Διήγησις εἰς τὸν θρῆνον τοῦ προφήτου Ἰερεμία περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς τὴν ἄλωσιν ταύτης καὶ περὶ τῆς ἐκστάσεως Ἀβιμέλεχ». Ἄρχ. «Ἰερεμίας οὗτος ὁ μέγας», φ. 391^β. Hardt, Catal. τ. III, σ. 63.

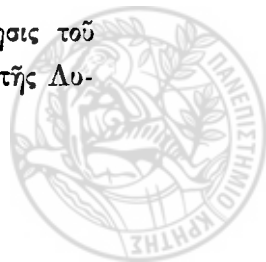
93. «Διήγησις καὶ ἀποκάλυψις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀρχίππου τοῦ ἐρημίτου καὶ προσμοναρίου τοῦ πανσέπτου καὶ σεβασμίου οἴκου τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν ταῖς Χώναις». Ἄρχ. «Ἡ ἀρχὴ τῶν ἱαμάτων», φ. 395^β. Ἱεροσολ. Βιβλ. τ. II, σ. 62.

94. (Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας) βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀγαθὴν ἄμιλλαν ἐνεστήσασθε», φ. 399^β. Migne τ. 28, σ. 835.

95. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου. Ἄρχ. «Βίον καλὸν καὶ ἐνάρετον», φ. 423^β. Migne τ. 114, σ. 568.

96. Ἀθλησις τῆς ἁγίας Εὐγενίας, ἧς ἡ ἀρχή· «Κομμόδου μετὰ Μᾶρκου», φ. 428. Migne τ. 116, σ. 609.

97. «Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν θαύμασι περιωνόμου Νικολάου, ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυ-

κίων ἐπαρχίας». Ἀρχ. «Σοφόν τι χρῆμα», φ. 440 [Migne τ. 116, σ. 317]. Κείμενον ἀτελές, ἕνεκα τῆς ἐκ παλαιοῦ φύλλων τινῶν ἀποκοπῆς.

36. Τεῦχος ἀκέφαλόν τε καὶ ἀτελές, συνιστάμενον ἐκ μεμβρανίνων φύλλων 215, ἀπάντων παλιμψήστων, ὧν τὸ παλαιὸν κείμενον ἀπεσπογγίσθη, καθὰ φαίνεται, περὶ τὸ τέλος τῆς δυοκαιδεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς κατόπιν ἑκατονταετηρίδος, ἵνα γραφῶσιν ἐπ' αὐτῶν τινα τῶν συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου Βασιλείου· ἦν δὲ καὶ τοῦτο πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ὁσίου Σάβα· ἔστι δ' αὐτοῦ τὰ φύλλα μήκους μὲν 0,282, πλάτους δὲ 0,206· τὸ δ' ἐν αὐτοῖς νεώτερον κείμενον, ὅπερ ἐστὶ μονόστηλον, χῶρον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη περιέλαβεν ὡς $0,23 \times 0,15$ · προσήκει δὲ τὸ παλαιὸν κείμενον δυοὶ κώδιξιν ἑτεροίοις, ὧν ἡ γραφὴ μικροῖς κεφαλαιώδεσι γράμμασι τῆς ὀγδόης ἐστὶν ἑκατονταετηρίδος, ὡς φαίνεται. Καὶ μέρος μὲν τοῦ παλαιοῦ κειμένου, σχηματίζον, ὡς ἐγὼ νομίζω, λείψανον ἰδίου παλαιοῦ κώδικος, ἐμπεριλαμβάνει γραφικῶν τινῶν ῥημάτων ἐρμηνείαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καθὰ δείκνυσι κόσμημα πορφυροῦν τετραγώνου σχήματος παραλληλογράμμου, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου περιέχεται· διέκρινα δὲ τὰ ἔχγη τούτου τοῦ κοσμήματος ἐν τῷ 85-φ φύλλῳ· τὸ δὲ λοιπὸν τῶν φύλλων, τὰ πλείω, προσήκει λειψάνῳ πάλιν ἑτέρου κώδικος, ἐν ᾧ περιέχεται μέρος ἐκ τῆς βίβλου τοῦ Ἰωβ μετὰ πολλῶν ἐν ταῖς ᾠαῖς ἐρμηνευμάτων, ἅπερ ἐν τοῖς γνωστοῖς ὑπομνήμασιν ὑπάρχει τοῦ Ὀλυμπιοδώρου. Τὸν κώδικα τοῦτον εἶδε πρότερον ὁ Tischendorf, ὃν ὁμῶς οὕτω περιέγραψε· «Plures libros palimpsestos vel graecos vel ibericos deteximus in monasterio S. Crucis prope Hierosolyma - - - In alio codice sub recentiore scriptura graecae litterae unciales saeculi VIII apparent. Cuius scripturae antiquioris exempla duo haec sunt: πολλοῖς τις ἵνα μη εἰς σφθαλμον λάβῃ την πληγην, τιμιον μελος δεχεται δερμα υπερ:- η κοπρια η παντος θρονου βασιλικου σεμνοτερα· απο μεν γαρ του θρονο . . . βασιλικου ουδεν - - κερδος αλλα προσκαιρος τερψις» [Anecdota sacra et profana ex

1. «Πρόλογος τῶν Πράξεων», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὅσοι τῆς ὄντως πάνυ πωρῆς ἀρχιθέου καὶ θεοφιλοῦς ἀθανασίας εἰσὶν ἐρασταί» κτλ.,

1 σελ.

2. «ὑπόθεσις τῆς βίβλου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων», ἧς ἡ ἀρχή· «Πράξεις Ἀποστόλων το βιβλίον καλεῖται», σελ. 4.

3. «Τῶν δὲ κατασταθέντων διακόνων παρὰ τῶν ἀποστόλων τὰ ὀνόματα ἐστὶ ταῦτα: Πρῶτος Στέφανος, εἶτα Φίλιππος» κτλ, σ. 5.

4. «Ἀποδημία τοῦ ἀποστόλου Παύλου». Ἀρχ. «Ἀπὸ Δαμασκοῦ ἤρξατο καὶ ἀνῆλθεν», σελ. 7.

5. «Τὸ μαρτόριον τοῦ ἁγίου Παύλου». Ἀρχ. «Ἐπὶ Νέρωνος τοῦ καίσαρος», σελ. 8.

6. «Ἐκθεσις κεφαλαίων τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων». Ἀρχ. «Ἐκ πατέρων ἡμεῖς καὶ διδασκάλων», σελ. 9.

7. «Αἱ Πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων», σελ. 14 - 84.

8. Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ μετὰ τῶν ὑποθέσεων Εὐδαλίου, σελ. 84 - 114.

9. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «προοίμιον ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς, περιέχον περὶ τῆς ἀτάξεως τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἐν ἐκάστη κεφαλαίων». Ἀρχ. «Συνεχῶς ἀκούων ἀναγινωσκομένων», σελ. 114.

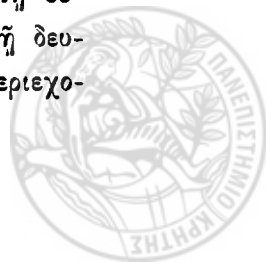
10. Ἐπιστολαὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου μετὰ τῶν ὑποθέσεων Εὐδαλίου καὶ πινάκων τῶν κεφαλαίων αὐτῶν, σελ. 124 κέ.

38. Γεωργίου τοῦ Φραντζῆ χρονικόν, τὸ παλαιότερον τῶν ἤδη γνωστῶν ἀντιγράφων, γενόμενον περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἠριθμημένων 104, ὧν ὅμως ἐξέπεσε τὸ πρῶτον· ὀκτώ δ' ἕτερα φύλλα (41 - 48) Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης ἀπέκοψε, δοὺς αὐτὰ τῇ Πετροπόλεως αὐτοκρατορικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ (ἀριθ. 479. Отчетъ Импер. Публ. Библи. за 1883 г., σ. 157)· ἦν δὲ καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σάβα, καὶ μήκους μὲν ἔστι 0,59, πλάτους δὲ 0,21· τὸ δὲ κείμενον, ὅπερ ἐστὶ μονόστηλον, ἀριθμῆται ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη γραμμὰς 42 (0,225 × 0,125). Ἐν τῇ ἀρχῇ κόσμημα κόκκινον, ὅμοιον εὐρυτάτῳ Π, ὅφ' ὃ γράμμασι

κοκκίνοις ὡσαύτως τὸ «Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ σὺν Θεῷ ἀγίῳ περὶ τῶν αἰτιῶν (τῆς) τῶν Παλαιολόγων βασιλείας βιβλίον πρῶτον, κεφάλαιον α΄», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ τῆς ἀρχῆς ἐπιβήτωρ Ἀλέξιος» κτλ. Διήρηται δὲ τὸ πρῶτον βιβλίον εἰς κεφάλαια λ΄. Κατὰ τὴν Βονναίαν ἔκδοσιν ἐκ τούτου τοῦ κώδικος λείπουσιν αἱ γραμμαὶ 13-16 τῆς 64-ης σελίδος· ὅσα δὲ κενὰ ὁ κώδιξ ἐμφανίζει Ρ, ἔχει τῷ ὄντι καὶ τὸ παλαιστίνον ἀντίγραφον. Τὸ τρίτον βιβλίον ἀκέφαλον διὰ τὴν ἀρπαγὴν ὀκτὼ φύλλων, ὡς εἴρηται· ἄρχεται δὲ νῦν ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων· «Ἰβηρία. ὡς οὖν παρεγενομένη εἰς Τραπεζοῦντα» κτλ. [Bonn. σ. 210, 20]. Μεταξὺ δὲ τῶν φ. 69-72 εὐρίσκεται ἡ «τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, ὁμιλία, ῥηθεῖσα περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως τῶν χριστιανῶν» ἑλληνιστί καὶ τουρκιστί. Τέλος τοῦ δ΄ βιβλίου· «τῷ δὲ θέρει τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ῥ'Ππε' ὁ ἀμηρᾶς ἀποστείλας πλεῖστον στρατόπεδον κατὰ τοῦ Ναυπάκτου, ἵνα παραλάβῃ αὐτόν, εἶτα εἰς τὴν Ἀγίαν Μαῦραν ἐπέλθῃ· ὅθεν βοηθεῖα Θεοῦ οὔτε τὸν Ναύπακτον παρέλαβε τῷ αὐτῷ ἔτει, οὔτε κατὰ τῆς Ἀγίας Μαύρας ἦλθεν, ἀλλ' ὑπέστρεψεν ἄπρακτος». Μεθ' ὃ σημεῖωμα ἦν, ὅπερ ἐκ παλαιοῦ τις ἀπέκοψεν, γράψας ἀντ' αὐτοῦ τάδε· «Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες ἐὰν καὶ λαθόντι συγχωρεῖτέ μοι διὰ τὸν Κύριον· τὸ γῆρας γὰρ τὸ ἐμὸν καὶ ἡ δεινὴ ἀσθένεια οὐκ εἶσάν με τὸ παρὸν πρωτότυπον μεταγράψαι καὶ διορθῶσαι, ἀλλ' ὡς ἐσχεδιάσα εἶσα τοῦτο· τοῖς βουλομένοις δὲ διορθῶσαι χάρις εἴη». Ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 65-ου φύλλου σημεῖωμα· «Βιβλίον τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ενεροκουροῖς» [sic]. Καὶ πάλιν ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 73-ου φύλλου· «† Ἰωάννης διάκονος τῆς Παναγίας τῆς Σουμελάς. 1672».

39. Τεῦχος ἐκ χάρτου στιλπνοῦ, γραφὴν ἔχει 1671-φ καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων 213, μήκους 0,29, πλ. 0,205. Γράψιμον λεπτοφυές, κανονικώτατον καὶ καθαρώτατον. Ἐν ἐκάστη σελίδι, ἧς ὁ χώρος ὡς 0,176 × 0,115, γραμμαὶ 31. Ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 1-ου φύλλου πίναξ τῶν ἐν τῷ κώδικι περιεχο-

μένων συγγραφῶν· τὸ δεύτερον φύλλον ὅλως ἄγραφον. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ προτέρου φύλλου κεῖται μακρὰ σημειώσεις, ἧς τὸ κυριωδέστερον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέρος οὕτως ἀπαραλλάκτως ἔχει· «1728 ὀκτωμβρίου α' ἀναικνήσθηκεν ἡκκλησία τὸν ἅγιον Ἀποστόλων δηλαδὴ ἡ μιτρόπολις ἐκ βάρθρον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πανιερωτάτου κϋρ Ἰωακείμ, ἐπισυνδρομῆς τοῦ λογιωτάτου κϋρ Μανόλη λογοθέτου, καὶ τοῦ τημησοτάτου κϋρ χατζῆ-Γιοβάνου προτεδέηκου, καὶ ἐμοῦ θύο [=θείου]. ἡπάρχοντες ἐπίτροπη ὁ χατζῆ-Μανόλης, Πηκέλος, καὶ Θωμᾶς Καρήδας, καὶ ἔγιναν ἔξοδα τῆς ἀνακοδομῆς αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας παράνο ἀπὸ τὰ δέκα πέντε πονκία, καὶ ἔσθο εἰς ἐνθήμεσιν τῷ παρὸν ὑπόγραμμα καμοῦ τοῦ χατζῆ-Δήμου υἱῷ Ἰωάννου τῆς Κοκόνας·- 1731 σεπτεμβρίῳ 23 ἐστάθηκα ἐγὼ ὁ ἄνωθεν χατζῆ-Δῆμος τοῦ Ἰωάννου ἐπίτροπος εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν τῆς ἐκκλησίας τὸν ἅγιον Ἀποστόλων χρόνους ἕξι, καὶ εἰς τὸν καιρὸν μου ἔγινεν καὶ ὁ παρὸν τέπλος μαζῆ καὶ ὁ θρόνος ὀρχιερατηκὸς μετὸν ἄμβωνα, καὶ ἔγιναν ἔξοδα εἰς αὐτὰ ἕος τριακόσαις χιλιάδες ἄσπρα, ἧστερα δὲ ἀγοράσαμεν καὶ τὰ ἀνάλογια γρόσια ἑκατὸν ὁμοίως εὐκηάσαμεν καὶ τέσ ἡκόνες τοῦ τέπλου καὶ ἐδόσαμεν καὶ εἰς αὐτὲς γρόσια ἑκατὸν εἴκοσι· ἀκόμα εὐκηάσαμεν καὶ τὴν πατερίτζα τὴν ὀρχιερατηκὴν, ἔκαλοπίσαμεν καὶ τὴν μαρμαρόστροσιν» κτλ.

Συμεῶν ὀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης ἔργα. Migne τ. 155*

1. «Διάλογος ἐν Χριστῷ κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, καὶ περὶ τῆς μόνης πίστεως τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἱερῶν τελετῶν τε καὶ μυστηρίων πάντων τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲν αὐτοῦ ἴδιον κεκτημένος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ τῶν πατέρων ἐρανισθεὶς αὐτῷ καὶ συντεθεὶς κατὰ δύναμιν, ἀπολογίαν διδοὺς ἐκάστῳ τῶν κατὰ καιροὺς ἠρωτηκόντων» κτλ. Ἀρχ. «Ἐν Χριστῷ μονογενεῖ», φ. 3.

2. «Ἀποκρίσεις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Πενταπόλεως κυροῦ Γαβριήλ». Ἀρχ. «Ἐδει μὲν τὰς τοιαύτας», φ. 158.

3. «Τοῦ αὐτοῦ ἐρμηνεία συνοπτικὴ κατὰ δύναμιν εἰς τὸ τῆς

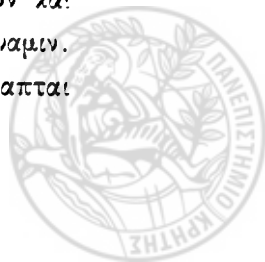
ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν χριστιανῶν θεῖον καὶ ἱερὸν σύμβολον». Ἀρχ. «Περὶ τοῦ ἱερωτάτου συμβόλου», φ. 183.

4. «Ἐκθεσις τοῦ αὐτοῦ ἀναγκαιοτάτη περὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ συμβόλου ῥήσεων, ὅθεν καὶ συνελέγησαν καὶ κατὰ τίνων αὐταὶ συγκείμεναί εἰσιν». Ἀρχ. «Καλὸν ἐκθέσθαι», φ. 195.

5. «Τοῦ αὐτοῦ περιεκτικὰ ὡς δυνατόν τῆς μόνης τῶν χριστιανῶν πίστεως κεφάλαια δώδεκα, ἅπερ τινές ἄρθρα καλοῦσι τῆς πίστεως, σαφέστερον συντεθέντα παρὰ τοῦ ταπεινοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης· καὶ ὅτι ταῦτα περιέχει τὸ θεῖον σύμβολον, καὶ περὶ τῶν περιεκτικῶν ἀρετῶν». Ἀρχ. «Ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη», φ. 197^β.

6. «Τοῦ οὗτοῦ - - - περὶ ἱερωσύνης πρὸς τινὰ τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, ἱερᾶς διακονίας ἡξιωμένον καὶ ἔτι τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου τελούντος τότε βαθμόν». Ἀρχ. «Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητέ», φ. 200.

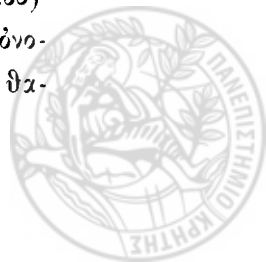
7. «Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ προτρεπτικὴ πρὸς σωτηρίας ὁδόν, ἀποσταλεῖσα ἐν ταῖς κατὰ πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις». Ἀρχ. «Συμεὼν ἑλάχιστος δούλος», φ. 205. Διήρηται δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἥτις ἀνέκδοτος ἀφῆθη τύποις, εἰς κεφάλαια πέντε καὶ δέκα. α') Περὶ ὑπακοῆς· πῶς δεῖ πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις. β') Πῶς δεῖ τηρεῖν τὴν πίστιν. γ') "Ὅτι οὐδὲν τῶν παρόντων μόνιμον καὶ ἄφθαρτον. δ') "Ὅτι δεῖ καταφρονεῖν τῶν παρόντων. ε') "Ὅτι δεῖ ἐπιμελεῖσθαι τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. ς') "Ὅτι δεῖ τιμᾶν τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας. ζ') "Ὅτι δεῖ τῆς ἐξομολογήσεως ἀντέχεσθαι. η') Πῶς δεῖ τοὺς ἱερωμένους πολιτεύεσθαι. θ') Πῶς δεῖ τοῖς λαϊκοῖς εὐλαβεῖσθαι τοὺς ἱερωμένους. ι') "Ὅτι δεῖ τοῖς πατρᾷσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἐθίζειν. ια') Πῶς δεῖ τοὺς ἀνδρας πρὸς τὰς ἑαυτῶν διακεῖσθαι γυναῖκας. ιβ') Πῶς δεῖ ταῖς γυναῖξί τοῖς ἑαυτῶν ἀνδράσιν ὑπέκειν. ιγ') "Ὅτι δεῖ ταῖς γυναῖξί τοὺς ἑαυτῶν παῖδας μὴ καταμολύνειν γοητείαις τισίν. ιδ') "Ὅτι δεῖ προσφέρειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν καὶ τῶν οἰκείων σωτηρίας καὶ μνήμας ἀγίων ποιεῖν κατὰ δύναμιν. ιε') Ἡθικὸν (συμπέρασμα). Μετὰ δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ γέγραπται

τὸ σημεῖωμα τοῦ καλλιγράφου, ὅπερ ἔχει ὧδε· «Ἐγγραφή τὸ παρὸν βιβλίον, ὁ ἐκκλησιαστικὸς διάλογος, παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἐπισκόπου Κίτρους Ἰωακείμ, ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Θεσσαλονίκης· καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες σὺν Θεῷ εὐχασθε, καὶ ἡμῶν μέμνησθε καὶ εἴ τι σφαλερὸν εἶη ἐπανορθώσατε· μή μοι μέμψη γένοιτο τῇ ἀμαθίᾳ· ὁμολογῶ τὸ ἥμαρτον καὶ τὸ ἄλφα οὐκ οἶδα. — Ἐπὶ ἔτους σωτηρίου *αχρα*^α, μηνὸς μαῖου *λ'*».

40. Συναξάριον καὶ τυπικὸν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ ἐντολῇ συνεγράφη τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ζ' τοῦ πορφυρογεννήτου. Καλὸν ἀντίγραφον, γενόμενον ἢ περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· σύγκειται δ' ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 246, μήκους μὲν 0, 277, πλάτους δὲ 0,21· ὧν τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη γραμμὰς ἀριθμεῖ 34, μονόστηλον ὄν καὶ χῶρον ἐμπεριλαμβάνον ὡς $0,207 \times 0,15$. Μετὰ τὸ 214-ον φύλλον ἐξερρῶη φύλλον ἐν ἐκ παλαιῶ, ὅπερ ἐσχημάτιζε μέρος ὄγδον τοῦ κς' τετραδίου· ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν φύλλων οὐκ ὀλίγα βροχῆς ἢ ὕδατος ἔβλαψεν εἰσβολή, σῆψιν μὲν ἐπὶ τὰς ἄκρας αὐτῶν οὐ μικρὰν ἐπαγαγοῦσα, τελείαν δ' ἐν τῷ κειμένῳ στίχων τινῶν ἐξαφάνισιν· ἠρίθμει δὲ τὸ τεῦχος τοῦτο τετράδια *λα'*, ὧν ἓν καὶ τὴν τάξιν ἄτακτον ἔχει νῦν· ἀρχαῖός τις ὅμως ἀναγνώστης αὐτὴν ἠνώρθωσεν, ἐγγραψάμενος ὡς εἰκὸς ὁδηγίας τινὰς πρὸς τοῦτο χρησίμους. Τέλος δὲ περιέχει τὸ βιβλίον ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ κόσμημα κόκκινον ὁμοιάζον εὐρυτάτῳ κεφαλαίῳδε· γράμματι Π.

1 Συναξάριον καὶ τυπικὸν ἀνεπίγραφον ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ μηνὸς αὐγούστου (φ. 1-214), οὗ τὸ τέλος, ὅπερ ἐμπεριεῖχε τῆς 30-ῆς καὶ τῆς 31-ῆς αὐγούστου μηνὸς τὴν ἀκολουθίαν, τὴν ἀρχὴν τε τῶν σὺν τῷ Τριωδίῳ τυπικῶν, ἐξέπεσεν. Ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ συναξαρίῳ περιέχονται καὶ μνήμαι πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου καθαριασθέντων, ὧν ἕσχατος ὁ Τρύφων (τῇ 18-ῃ μηνὸς ἀπριλίου)· ἐπειδὴ δὲ μόνος ἐν αὐτῷ Κωνσταντῖνος ὁ πορφυρογέννητος ὀνομάζεται, ἡ δὲ μνήμη τοῦ πατριάρχου λείπει· Θεοφυλάκτου, θα-

νόντος ὡς γνωστὸν ἔτει 956-φ, φαίνεται μοι βέβαιον οὕτως εἶναι, ὅτι τοῦτο τὸ συναξάριον ἀναμεταξὺ συνετάχθη τῶν ἐτῶν 945 καὶ 950.

2. Συναξάρια καὶ τυπικά τοῦ Πραξαποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Τριωδίου μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, φ. 215.

3. «Ἀρχοτέλεια τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, τὰ ἀναγιγνωσκόμενα ἀπὸ τῆς ἁγίας ν' μέχρι τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Ἀπόκρεω». Ἀρχ. «Τῇ β' ἡγουν τῇ ἐπαύριον τῆς ν' σύναξις τελεῖται» κτλ., φ. 236^β.

4. «Προκείμενα ἀναγνώσματα ἐωθινὰ τῶν ἡ' ἡχων καὶ ἀρχοτέλεια τῶν ια' εὐαγγελίων ὁμοίως τῶν ἐωθινῶν», φ. 240.

5. «Προκείμενα ἀναστάσιμα καὶ τῆς λειτουργίας», φ. 241.

6. «Προκείμενα καὶ ἀρχοτέλεια τῶν Εὐαγγελίων τῶν μεγάλων ἑορτῶν τοῦ ὄρθρου», φ. 241^β.

7. «Τάξις γινομένη εἰς ἐγκαίνια ἐκκλησίας», φ. 242.

8. «Ἀρχοτέλεια τῶν Σταυρωσίμων, τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸν θέλοντα Τετράδα καὶ Παρασκευὴν λειτουργίας ἐπιτελεῖν, εἴτε καὶ προηγιασμένην, εἴτε καὶ τελείας», φ. 242^β.

9. Εἰς διαφόρους λιτάς, φ. 243.

10. «Ἰππολύτου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ Δωροθέου ἐπισκόπου Τύρου καὶ ἱερομάρτυρος, περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἕκαστος αὐτῶν ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐτελειώθη». Ἀρχ. «Πέτρος· οὗτος ἐκήρυξε ἐν Γαλιλαίᾳ» κτλ., φ. 244.

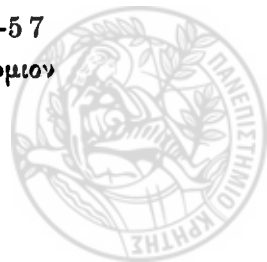
11. Γράμματος ἀντίγραφον, ὡς φαίνεται, πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν πορφυρογέννητον περὶ τῆς συντάξεως τούτου τοῦ συναξαρίου, ὅπερ ἐπιγράφεται «σύνοψις ἱστορίας τῶν (ἐν) ταῖς κυκλοφερικαῖς τοῦ ἔτους περιόδους τελουμένων ἁγίων ἑορτῶν». Ἀρχ. «Σὺ μὲν. ὦ θεϊότατε καὶ κράτιστε βασιλεῦ», φ. 245. Τίτλον ἔχει τὸ γράμμα ψευδεπίγραφον· «Ἐκ τῆς διηγήσεως Ἰππολύτου ἐπισκόπου Ῥώμης καὶ Δωροθέου ἐπισκόπου Τύρου καὶ Ῥώμης· ἀλλ' ὁ τίτλος οὗτος ἐπισφραγίζει βεβαίως τὸ πρὸ τῆς ἐπιστολῆς κείμενον· αὐτῆς δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ὁ καλλιγράφος ἔγραψεν ἐν τῷ κρασπέδῳ, γράψας ἐν αὐτῷ μόνον ἀπλῶς τὸ «ἐπιστολή». Τέλος δὲ καὶ οὗτος ὁ κῶδιξ πρότερον ἦν ἐν τῇ λαύρᾳ Σάββα τοῦ ἡγιασμένου.

41. Τεῦχος τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὑπερ ἦν ὡσαύτως ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα πρότερον, ἐκ φύλλων μεμβρανίνων συνιστάμενον ἠριθμημένων 319, τὸ δ' ἀληθές ἐκ 321, ἐπειδὴ τούτων δύο τὸν αὐτὸν ἐκ παραδρομῆς ἀριθμὸν ἔχει, ὃν καὶ τὰ πρότερα (φ. 36 καὶ 114 δις)· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,275, πλάτους δὲ 0,21. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι τὰ μέχρι τοῦ 216-ου φύλλου δίστηλα κείμενα παρὰ τριῶν ἐγράφη καλλιγράφων· τούτων δ' αἱ σελίδες γραμμὰς ἀριθμοῦσιν ὅτε μὲν 28 ἢ 29, ὅτε δὲ 33 μέχρι 40· τὰ δὲ κατόπι φύλλα μέχρι τέλους αὐτοῦ τοῦ κώδικος κείμενον ἔχοντα μονόστηλον ἐξ 28 ἢ καὶ 29 στίχων, τεῦχος ἀπετέλει πρότερον ἴδιον· ἐν ἀμφοτέροις ὅμως αἱ τε ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ κεφαλαίωδη στοιχεῖα γράμμασιν ἐγράφησαν ἀπανταχοῦ μέλασιν. Ἐν δὲ τῷ κρασπέδῳ τοῦ 1-ου φύλλου γέγραπται τοῦτο· «† Ὁ ἐν μοναχοῖς Θεόφιλος μητροπολίτης Πέτρας καὶ τῆς πόλεως Κοράκης». Καὶ πάλιν ἐν τῷ φύλλῳ 156^β σημεῖωμα μακρὸν ὑπάρχει, γεγραμμένον γράμμασιν ἀραβικοῖς, οὗ ἡ ἔννοια τοιαύτη: ὅτι τοῦτο τὸ βιβλίον ἀφιέρωσε τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῇ ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, Θεόφιλος ἀρχιερεὺς Πέτρας Ἀραβίας καὶ τῆς πόλεως Κάρακ· ἐπεκύρωσε δὲ τὸ σημεῖωμα γράμμασιν ἑλληνικοῖς αὐτὸς «† ὁ ἐν μοναχοῖς Θεόφιλος μητροπολίτης Πέτρας Ἀραβίας καὶ πόλεως Κορακῆς»· τοῦτο δὲ τὸ σημεῖωμα νομίζω γεγράφθαι περὶ τὸ τέλος τῆς τετάρτης καὶ δεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ὑπεγράψατο δὲ Θεόφιλος οὗτος αὐτοῦ τὸ ὄνομα καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τοῦ κώδικος (φ. 86^β). Ἔτερον δὲ σημεῖωμα τῆς ιβ' ἑκατ. οὕτως ἔχει (φ. 152^α)· «Ἰω(άννης) ὁμμουήλου γόνος καὶ Σταυρούλας υἱέας, ὁ ἐν Ἐξογύῳ φῦς καὶ ἐν Ἀδρεανουπόλει θραφῶν φωτιστῆς καὶ χάρις τῷ ζωοδώρῳ καὶ φωτοδοτί Χριστῷ».

1. Βίος ἀκέφαλος τοῦ ὁσίου Στεφάνου διακόνου τοῦ νέου, οὗ νῦν αἱ πρῶται λέξεις ἔχουσιν ὧδε· « - - - ἔννοιαν. ὁ μηδέποτε εἰς τοιοῦτον τι ἐπιχειρήσας πάσῃ μου δυνάμει ἑαυτὸν ἐπιδέδωκα, τὴν προγονικὴν τῆς Εὐας ἐν νῷ λαβὼν» κτλ., φ. 1-57

2. «Παντολέοντος διακόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐγκώμιον

εἰς τὸν παμμέγιστον Μιχαὴλ τὸν ἀρχιστράτηγον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ τῶν ἀύλων πνευμάτων κύριος», φ. 57. Fabrici, Bibl. Graeca X, σ. 199. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 393.

3. «Τοῦ αὐτοῦ Παντολέοντος, διακόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, διήγησις θαυμάτων τοῦ παμμέγιστου ἀρχαγγέλου Μιχαήλ». ἤς ἡ ἀρχή· «Μεγάλαι καὶ πολλαί», φ. 63 [Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 34, 356, 393. II, σ. 222]. Τέλος· «ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου - - - ».

4. «Νικῆτα, δούλου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ φιλοσόφου, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον τοῦ Χριστοῦ ἀθλοφόρον Εὐστράτιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Αὐξέντιον Εὐγένιον καὶ Ὀρέστην». Ἀρχ. «Τί λαμπρὰ τῶν ἀθλοφόρων ἡ μνήμη», φ. 70. Κείμενον ἀσημείωτον πάρα τε τῷ Νικοδήμῳ καὶ τῷ Φαβρικίῳ.

5. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «εἰς Βασιλείον ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας ἐπιτάφιος». Ἀρχ. «Ἐμελλεν ἄρα πολλὰς» κτλ., φ. 82. Migne τ. 36, σ. 493.

6. Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸ ἅγιον πάσχα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι», φ. 128^β. Migne τ. 36, σ. 624.

7. Βασιλείου Καισαρείας ὁμιλία προτρεπτικὴ εἰς τὸ βάπτισμα. ἤς ἡ ἀρχή· «Ὁ μὲν σοφὸς Σολομών», φ. 134. Migne τ. 31, σ. 424.

8. «Λεοντίου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα τῆς Ῥωμαίων πόλεως, διήγησις εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου καὶ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, ἐπισκόπου γεναμένου τῆς Ἀκραγανθ(ίνων) ἐκκλησίας, ἦτοι τῶν Σικελῶν ἐπαρχίας». Ἀρχ. «Φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα», φ. 153. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. III, σ. 80.

9. Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου λόγος εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐπειδὴ ὁ δῆμος ἐξεχεῖτο», φ. 217.

10. Τοῦ αὐτοῦ ὁμιλία εἰς τοὺς πρωτοπλάστους καὶ εἰς τὸν ὄφιν, ἤς ἡ ἀρχή· «Φέρε πάλιν τῆς ἐπαγγελίας ἀψώμεθα», φ. 229^β. Λόγος ἀκριβέστερον ἐπ' ὀνόματι Σεβηριανοῦ τοῦ Γαβάλων ἐπισκόπου παρὰ τῷ Migne τ. 56, σ. 484.

11. Μαρτόριον τῶν ἁγίων Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου, οὗ ἡ ἀρχή· «Λικινίου βασιλεύοντος καὶ μανικῶς», φ. 248. Πρβλ. Migne τ. 114, σ. 554.

12. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας «λόγος περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ γεναμένου θαύματος ἐν Βηρυτῶ τῇ πόλει». Ἀρχ. «Ἄρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας», φ. 252^β. Migne τ. 28, σ. 805.

13. «Κυριακῆ α' τῶν ἁγίων νηστειῶν. Ἰωάννου μοναχοῦ Ἱεροσολύμων ἐπιστολὴ πρὸς Κωνσταντῖνον, τὸν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ βασιλεύσαντα, περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων». Ἀρχ. «Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν», φ. 256. Migne τ. 95, σ. 309.

14. «Μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιδ'. Διήγησις Ἀμμωνίου μοναχοῦ περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν Βαρβάρων εἰς τὸ Σινὰ ὄρος καὶ ἐν τῇ Ῥαϊθοῦ ἁγίων πατέρων». Ἀρχ. «Ἐγένετό μοι ποτὲ καθεζομένῳ», φ. 272. Combefis, Illustr. mart. lecti triumphi, σ. 88. Σλαβικὴ μετάφρασις ἀρχαία: Аммонія мниха повѣсть о убиенныхъ св. отцахъ въ Синаѣ и Раиѣ по рукописи XIV в. библиотеки Московскоѣ Духовноѣ Академіи издалъ И. Помяловскій. Ἐν Πετροπόλει 1890.

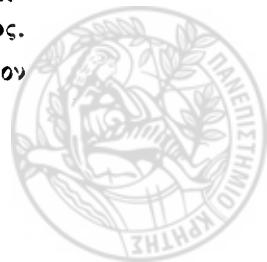
15. «Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Καλοβίτου». Ἀρχ. «Βίον καλὸν καὶ ἐνάρετον», φ. 285. Migne τ. 114, σ. 568.

16. «Τοῦ μακαρίου Κοσμᾶ βεστήτορος, λόγος εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου». Ἀρχ. «Ἦκουσται πάντως ὑμῖν», φ. 293^β. Ὅρα ἔμπροσθεν σ. 79.

17. «Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπου Πατάρων, λόγος εἰς τὴν Ὑποπαντὴν καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ Συμεῶνα καὶ Ἄνναν». Ἀρχ. «Πάλαι ἰκανῶς», φ. 311^β. Migne τ. 18, σ. 348.

18. «Διήγησις πῶς ἠδρέθη ἡ κεφαλὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ μάρτυρος». Ἀρχ. «Μοναχοὶ δύο» κτλ., φ. 319^β. Μόνον ἡ ἀρχὴ τῆς διηγήσεως.

42. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ἐνδεκάτης ἑκατ., συνιστάμενον

ἐκ φύλλων ἠριθμημένων 205, μήκους 0,27, πλάτους 0,195· τῶν φύλλων ὅμως ἡ ἀρίθμησις ἐσφαλμένη· φύλλον γὰρ 71-ον οὐχ ὑπάρχει· ἕτερα δὲ φύλλα τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἔχει, ὃν καὶ τὰ πρότερα (155, 158, 162, 169, 172) πραγματικῶς δὲ ὁ κῶδιξ ἀριθμεῖ ἐν συνόλῳ φύλλα 209¹· τούτων δὲ τινὰ ἐστὶν ἐκ χάρτου (φ. 25, 95, 128, 132, 140), ἃ πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐκπεσόντος κειμένου προσέθηκε χεῖρ τῆς ις' ἑκατονταετηρίδος· ἡ αὐτὴ δὲ χεῖρ ἀνεπλήρωσε διὰ χάρτου καὶ τρία ἡμίφυλλα μεμβράνινα (106, 120, 122)· ἀλλὰ καὶ τρία πλήρη μεμβράνινα φύλλα (τὸ 6-ον, τὸ 7-ον, καὶ τὸ 200-ὸν) τῆς ιγ' ἐστὶν ἑκατ. Ἦν δὲ καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα. Ὅρα Albert Ehrhard ἐν τῷ *Histor. Jahrb. der Görresgesellschaft*, XIII, 1892, σ. 169.

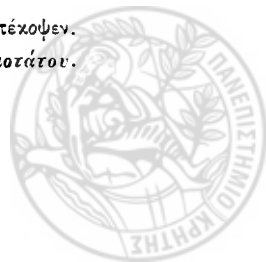
1. Προφητολογίου λείψανον ἐκ δέκα φύλλων (1-5 καὶ 201-205), προσηκόντων ἐτέρῳ τινὶ κώδικι τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ὧν τὸ κείμενον δίστηλον ἐκ 19 γραμμῶν· ἔχει δὲ τοῦτο καὶ πορφυρᾶ σημαδόφωνα.

2. «Βίος καὶ πολιτεία τῶν ὀσίων πατέρων ἡμῶν Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ καὶ ψυχικὴ² ὠφέλεια³ συγγραφεῖσα⁴ παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου⁵ πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ»⁶. Ἀρχ. «Ὅσοι πνεύματι Θεοῦ ἄγονται», φ. 6-200. Ἡ ἐπιγραφή τῆς ιγ' ἑκατ. Ἐν τῇ ὡς τοῦ 6-ου φύλλου σημεῖωμα τοιοῦτον «† Αὕτη ἡ βύβλος τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ ἡγιασμένου τῆς Παλαιστίνης τῆς λαύρας ἐκ τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ ὑπάρχει· καὶ ἀγόρασέν τ(ην) ο Γεράσιμος (μον)αχ(ός) καὶ συγχορίσατε αὐτόν ·· ἔτους 'ξξθ' [= 1560]. σεπτεβρίῳ ιδ': Θεόδουλος (μον)αχ(ός) ἐπήρην τ(ην) ἀπαυτὸν εἰς τὴν Κωνσταντινόπολη». Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 200-οῦ φύλλου «Ἐτους 'ξξθ' σεπτεβρήῳ ιδ' ἀγόρασεν αὐτὴν τὴν βύβλον ο Γεράσιμος μοναχός· καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν λαύραν τοῦ ἀγίου Σάββα τῆς Παλαιστίνης, τῆς ἀγίας πόλεως Ἱε-

¹ Πρότερον ἠρίθμει φύλλα 213· τὰ λείποντα Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκις ἀπέκοψεν.

² κῶδ. ψυχικῆ. ³ κῶδ. ὠφέλεια. ⁴ κῶδ. συγγραφῆσα. ⁵ κῶδ. ὀσιωτάτου.

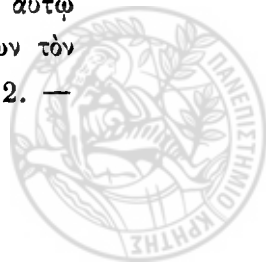
⁶ κῶδ. δαμασκινός.

ρουσαλήμ, καὶ ἐπίρα το ἐγῶ Θεόδουλος μοναχὸς ἐξ αὐτὸν καὶ συγχορίσατε τὸν Γεράσιμον. αὕτη ἡ βύβλος ἐξήγησις Βαρλαᾶμ καὶ Ἰωάσαφ· καὶ τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς [Ἀβεννήρ]. ἀγοράσθη εἰς τὴν Κωνσταντινόπολι(ν) ἄσπρα ξ'. Καὶ ἐν ταῖς ῥαῖς πολλῶν ἐτέρων φύλλων ἐγράφη σημειώματα μεταγενέστερα, ὧν ἓνια γράμμασι σλαβικοῖς, οἷον τὸ ἐν τῷ φ. 86^β ἐν δὲ τῷ 109^β-φ φύλλῳ κεῖται ἡ ὑπογραφή Ἀντωνίου ἱερομονάχου. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μεταγενεστέρων σημειωμάτων· τὸ δὲ κείμενον τοῦ βίου τῶν ἁγίων Ἰωάσαφ καὶ Βαρλαᾶμ ἐν τοῖς μεμβρανίνοις φύλλοις τοῖς παλαιοῖς ὑπάρχει μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 25 μέχρις 27 (0,186 × 0,13) καὶ πολλαχοῦ κεκόσμηται πίναξιν ἢ εἰκόσι (miniatures) κεχρωματισμέναις, ἀλλ' ὧν αἱ πλείους ἐφθαρμέναι. Τὰς δὲ τούτων ἐπιγραφὰς ἐρυθροῖς γράμμασιν προσέθηκε, ὡς φαίνεται, χεὶρ τῆς ιγ' ἑκατονταετηρίδος. Καταγραφή τῶν εἰκόνων. α') Ὁ βασιλεὺς Ἀβεννήρ ἐξαποστέλλων πρόσταγμα τοῦ διώκειν τοὺς χριστιανούς, φ. 9^β.— β') Ὁ αὐτὸς διαλεγόμενος μετὰ τοῦ ἀρχισατράπου, φ. 12.— γ') Ἡ γέννησις Ἰωάσαφ καὶ οἱ ἀστρολόγοι, φ. 17^β.—δ') Οἱ μοναχοὶ διωκόμενοι ἐκ τῶν περιχώρων τοῦ Ἀβεννήρ, φ. 19.— ε') Ὁ ἀσεβῆς ἀνὴρ διαλεγόμενος μετὰ τοῦ κυλλοῦ, φ. 19^β.—ς') Οἱ ἐνδιabάλλοντες ἄνδρες πρὸς τὸν βασιλέα τὸν εὐσεβῆ ἄνδρα, φ. 20^β.—ζ') Ὁ εὐσεβῆς διαλεγόμενος μετὰ τοῦ κυλλοῦ, φ. 22.— η') Ὁ αὐτὸς ἀμφιασάμενος τρίχινον ἀνῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, φ. 23.—θ') Ὁ Ἰωάσαφ διαλεγόμενος μετὰ Ἀβεννήρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ περὶ ἧς αἰτίας οὐκ ἔῤῥα αὐτὸν ἐξελεθεῖν τοῦ παλατίου, φ. 27.—ι') Ὁ Ἰωάσαφ ξενιζόμενος ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ τοῦ τυφλοῦ καὶ τοῦ λωβοῦ, φ. 28. — ια') Ὁ αὐτὸς ἰδὼν γέροντα ἀνηρώτα περὶ αὐτοῦ, φ. 29.—ιβ') Ὁ Βαρλαᾶμ ἀλλάξας τὸ σχῆμα καὶ κοσμικὰ περιβαλλόμενος εἰσῆλθεν εἰς νῆα καὶ ἀφίκετο εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν βασίλεια, φ. 30. — ιγ') Ὁ αὐτὸς διαλεγόμενος μετὰ τοῦ παιδαγωγοῦ περὶ τοῦ τιμίου λίθου, φ. 30^β.—ιδ') Ὁ αὐτὸς διαλεγόμενος περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ σπόρου, φ. 32^β. — ιε') Δύο εἰκόνες, ὧν ἡ μὲν τὸν τοῦ βασιλέως παρίστησιν ἀδελφὸν λέγοντα τῷ βασιλεῖ, ὅτι "οὐ καλῶς ἐποίησας καὶ προσεκύνησες τοὺς μοναχοὺς".

ή δ' ἑτέρα τὴν σάλπιγγα τοῦ θανάτου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, φ. 34. — ις') Ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς Ἰωάσαφ, ὡς ἤκουσε τοῦ Βαρλαάμ, ἀναστὰς τοῦ θρόνου καὶ περιπλακεὶς κατεφίλησεν αὐτόν, φ. 42^β. — ιζ') Ἡ παραβολὴ τῆς ἀηδόνος, φ. 56.—ιη') Ἡ ἀηδὼν δοκιμάζουσα τὸν ἱερευτὴν περὶ ὧν ἐδίδαξεν αὐτόν, εἰ ἔκαρπώσατο ὠφέλειάν τινα, φ. 56^β. — ιθ') Μέγας πίναξ ἀπεικάζων τὴν παραβολὴν τοῦ μονοκέρωτος: ὁ μονόκερως, ὁ βόθρος, τὸ μέλι, ὁ ἄνθρωπος, τέσσαρες ἀσπίδες καὶ ὁ διάκονος, φ. 77.—κ') Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ τοὺς τρεῖς φίλους ἐσχηκότος, φ. 79.—κα') Ὁ πρῶτος φίλος: ὁ πλοῦτος, φ. 79^β. — κβ') Ὁ δεῦτερος φίλος: ἡ γυνὴ καὶ οἱ παῖδες, φ. 80.—κγ') Ὁ τρίτος φίλος καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, φ. 80^β.—κδ') Ἡ παραβολὴ τῆς νήσου, φ. 83.—κε') Ἡ παραβολὴ τοῦ πίνοντος τὸν οἶνον, ὀρχουμένης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, οὗς ἐθεάσατο ὁ βασιλεὺς περιπατῶν τῆ νυκτί, φ. 91.—κς') Μέγας πίναξ εἰς δύο διηρημένος, ἀπεικάζων τὴν παραβολὴν περὶ τινος υἱοῦ πλουσίου ἀνδρός, ὃν καταλιπὼν φυγὰς ὄχητο· πορευόμενος δὲ ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ γηραιοῦ πένητος, οὗ ἡ θυγάτηρ μονογενῆς οὕσα παρθένος εἰργάζετο ταῖς χερσὶν καθεζομένη πρὸ τῶν θυρῶν, φ. 94. — κζ') [Λεῖπει, κοπείσης ἐνευθεν, ὡς φαίνεται, διὰ μαχαίριου τῆς εἰκόνης], φ. 95. — κη') Ὁ Βαρλαάμ ὑποδεικνύων τὸ σχῆμα, ὃ φοροῦσιν οἱ μοναχοί, φ. 103^β. — κθ') Παραβολὴ τῶν δορκάδων, φ. 104.—λ') [Λεῖπει], φ. 106.—λα') Μέγας πίναξ εἰς δύο διηρημένος: ὁ Βαρλαάμ βαπτίζων τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἰωάσαφ· ὁ Ἰωάσαφ μεταλαμβάνων τῶν ἀχράντων μυστηρίων, φ. 110. — λβ') Ὁ Ζαρδὰν ἐπερωτῶν τὸν Ἰωάσαφ, τί ἄρα διαλέγεται μετὰ τοῦ Βαρλαάμ· μή τί γε χριστιανός ἐστι καὶ πλανήτης; φ. 116. — λγ') Ὁ Ζαρδὰν ἔσωθεν τοῦ παραπετάσματος ἀκροώμενος τοῦ Βαρλαάμ, καὶ ὁ Βαρλαάμ ἀνακεφαλαίων τῷ Ἰωάσαφ ὅσα ἐδίδαξεν αὐτόν, φ. 116^β.—λδ') Ὁ Ἰωάσαφ διαβάλλων τὸν Ζαρδὰν τῷ βασιλεῖ, φ. 117^β.—λε') [Λεῖπει]: ὁ Ἰωάσαφ λαμβάνων τὸν χιτῶνα τοῦ Βαρλαάμ καὶ δούς αὐτῷ ἕτερον, φ. 120. — λς') [Λεῖπει]: ὁ Βαρλαάμ ἀποχαιρετίζων τὸν Ἰωάσαφ ἔλεγε τοῦ πορευθῆναι ἐν τῷ ἰδίῳ κελλίῳ, φ. 122. —

λζ') Ὁ Ζαρδάν ἀρρωστών ἤλθεν ὁ ἰατρὸς τοῦ θεάσασθαι αὐτόν, φ. 123.—λη') Ὁ Ζαρδάν ἀναστάς ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας ἤλθε πρὸς τὸν βασιλέα, φ. 123^β. — λθ') Ὁ Ἀραχῆς ἐκέλευσε κρατηθῆναι τοὺς μοναχοὺς, φ. 126.—μ') Κρατήσαντες δὲ τοὺς μοναχοὺς ἀπήγαγον πρὸς Ἀραχῆν, ὁ δὲ ἀνηρώτα αὐτοὺς περὶ τοῦ Βαρλαάμ, φ. 126^β. — μα') Οἱ ἀναχωρηταὶ ἀκρωτηριαζόμενοι προστάζει τοῦ βασιλέως Ἀβεννήρ, φ. 131.—μβ') Πίναξ εἰς δύο διηρημένος· ὁ βασιλεὺς Ἀβεννήρ ἐκφοβίζων τοὺς σοφοὺς· ὁ Ἰωάσαφ ἐκφοβίζων τὸν Ναχώρ ὑποκρινόμενος τὸν Βαρλαάμ· ὁ Ναχώρ διαλεγόμενος μετὰ τῶν φιλοσόφων, φ. 149. — μγ') Ὁ Ἰωάσαφ κατηγίζων καὶ ἀναρωννύων τὸν Ναχώρ, φ. 157^β. — μδ') Ὁ εὐσεβῆς μοναχὸς καὶ ἱερεὺς· ὁ ἱερεὺς βαπτίζων τὸν Ναχώρ, φ. 159. — με') Οἱ ἱερεῖς τοῦ βασιλέως ἐλθόντες παρεκάλεσαν τὸν Θεοδᾶν τοῦ ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ βοηθῆσαι αὐτοῖς τοῦ τιμᾶν καὶ θύειν τοῖς εἰδώλοις, φ. 161. — μς') Θεοδᾶς ὁ μάγος ἀνῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, φ. 161^β.—μζ') Ἡ παραβολή, ἣν εἶρηκε Θεοδᾶς ὁ μάγος περὶ τοῦ παιδὸς τοῦ μέλλοντος στερηθῆναι τοῦ φωτός, ἐὰν ἴδῃ φῶς ἢ πῦρ, φ. 163^β.—μη') Ὁ ἀρεσθεὶς εἰς τὰς γυναῖκας υἱὸς τοῦ βασιλέως, φ. 164.—μθ') Ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς Ἰωάσαφ διαλεγόμενος μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ ὑποχαυνούμενος τοῦ ἠττηθῆναι, φ. 164.—ν') Οἱ ἄγγελοι ὑποδεικνύοντες τῷ Ἰωάσαφ τὴν γῆν τῶν Παράξων, φ. 169.—να') Ἡ ἐπουράνιος βασιλεία, φ. 169^β.—νβ') Οἱ ἄγγελοι ὑποδεικνύοντες τῷ Ἰωάσαφ τὰ κολαστήρια, φ. 170.—νγ') Ὁ Ἰωάσαφ διδάσκων τὸν Θεοδᾶν τοῦ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι, φ. 178^β.—νδ') Ἡ βάπτισις Θεοδᾶ μάγου, φ. 179^β.—νε') Ὁ Ἰωάσαφ κατηγίζων τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς μεγιστάνας αὐτοῦ, φ. 188^β.—νς') Ἡ κοίμησις Ἀβεννήρ τοῦ βασιλέως, φ. 190.—νζ') Ὁ βασιλεὺς Ἰωάσαφ παρακαλῶν τὸν λαὸν συγχωρῆσαι αὐτῷ τοῦ γενέσθαι μοναχόν, φ. 192. — νη') Ὁ αὐτὸς παρακαλῶν τὸν Βαραχίαν τοῦ παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν, αὐτὸς δὲ ἔνα πορευθῆ πρὸς τὸν Βαρλαάμ, φ. 193. — νθ') Ὁ βασιλεὺς Ἰωάσαφ φεύγων τοῦ ἀπελθεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς τὸν Βαρλαάμ, φ. 194.—ξ') Ὁ Ἰωάσαφ εὐρῶν μοναχόν ἀνηρώτα αὐτόν περὶ τοῦ Βαρλαάμ, φ. 195^β.—

Ξα') Προσελθὼν Ἰωάσαφ εἰς τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου καὶ κρούσας "εὐλόγησον" εἶπε "πάτερ". ὁ Βαρλαάμ κατασπαζόμενος τὸν Ἰωάσαφ, φ. 196^β. — Ξβ') Ὁ Βαρλαάμ μεταδίδων τὰ ἄχραντα μυστήρια τῷ Ἰωάσαφ, φ. 198^β. — Ξγ') Ἡ κοίμησις τοῦ Βαρλαάμ, φ. 199. — Εἰκόνες ἕτεραι ὑπῆρχον ἐν τέσσαρσιν ἐτι φύλλοις, ἅπερ ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης ἀπέκοψε, δούς αὐτὰ τῇ βιβλιοθήκῃ Πετροπόλεως (ἀριθ. 379. Отчетъ Импер. Публ. Библи. за 1883 г., σελ. 140).

43. Τεῦχος ἀκέφαλον ἐκ μεμβρανίνων φύλλων 155, γραφὲν ἔτει 1122-φ, μήκους 0,30, πλάτους 0,225· μετὰ τὸ 150-ὸν φύλλον ὑπάρχει χάσμα δύο φύλλων, ἅπερ ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης ἀπέκοψεν, ὅτε τὸ τεῦχος ἦν ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἀγίου Σάββα (1860)· νῦν δὲ τὰ φύλλα ταῦτα κατέχει τῆς Πετροπόλεως ἡ δημοσία βιβλιοθήκη [ἀριθ. 359. Отчетъ Импер. Публ. Библи. за 1883 г., σ. 136]. Τὸ κείμενον μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 29 (0,235 × 0,165). Ἐπὶ τοῦ πρώτου φύλλου δύο τύποι σφραγίδων, ὁ μὲν τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου (1865), ὁ δὲ τῆς ἐν τῷ Σταυρῷ σχολῆς (1873). — Τυπικὸν τοῦ ναοῦ τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως διὰ τὴν μεγάλην τῶν Παθῶν ἐβδομάδα καὶ διὰ τὴν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου· οὗ τὸ κείμενον, ἔξω τῶν γραφικῶν ἀναγνωσμάτων, ἐντεῦθεν ἀντιγραφὲν κατεχωρίσθη ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῶν Ἀναλέκτων Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, σ. 1-254.

1. Ἀκέφαλος ἀκολουθία Σαββάτου τοῦ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, φ. 1. — «Τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας τῶν Βαΐων», φ. 14^β.

2. «Σὺν Θεῷ ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος», φ. 16.

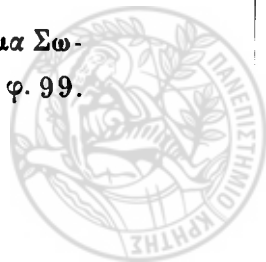
3. «Τάξις σὺν Θεῷ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Μύρου», φ. 75.

4. «Ἡ ἀκολουθία τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἀγίου Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου καὶ ἀδελφοθέου», φ. 80^β.

5. «Τάξις σὺν Θεῷ καὶ ἀκολουθία τοῦ Νιπτήρος», φ. 82.

6. «Τάξις σὺν Θεῷ καὶ ἀκολουθία τῶν ἀγίων παθῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», φ. 86.

7. «Σὺν Θεῷ ἀκολουθία τῶν ὠρῶν καὶ τὰ τροπάρια· ποίημα Σωφρονίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων τοῦ ἀρχαίου καὶ φιλοσόφου», φ. 99.

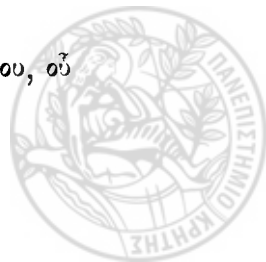
γραμμάτων ἀραβικῶν μετάφρασις τοῦ προσημειωθέντος λόγου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

13. Ἀκολουθίαί τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος, φ. 135^β.

14. Σημείωμα τοῦ καλλιγράφου. Φύλλ. 152^β - 153^α «† Ἐκτίσθ(η) ἡ δέλτος αὕτη κατὰ πρόσταξιν τοῦ εὐλαβοῦς Γεωργ(ίου) ἄρχαρτοφύ(λακος) χων(τος) καὶ κριτ(οῦ) τῆς Ἀγί(ας) Πόλε(ως) καὶ σκελλίου τὲ καὶ μεγάλου σκευοφύ(λακος) τῆς ἁγίας χυ τοῦ θυ ἡμῶν Ἀναστάσεως: καὶ ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τ(ὴν) ἐκκλη(σίαν) τῆς ἁγίας χυ τοῦ θυ ἡμῶν Ἀναστ(άσεως): καὶ ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τ(ὴν) ἐκκλη(σίαν) τῆς ἁγίας χυ τοῦ θυ ἡμῶν Ἀναστ(άσεως): ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτι(ῶν) αὐτοῦ: † Ἐγράφη δὲ καὶ εἰρμώσθη διὰ χειρὸς Βασιλείου τοῦ Ἀγιοπολίτου· γραφεῦστὲ καὶ ἐλαχίστου ἀναγνώστης τῆς ἁγίας χυ τοῦ θυ ἡμῶν Ἀναστ(άσεως) ἐν τῇ ἁγία πόλει Ἰλῆμ. εἴληφεν δὲ τέλος ἡ αὕτη δέλτος(ς) ἡμέ(ρα) β ὥρα γ' τῆς ἡμέ(ρας) εἰς τ(ὴν) κζ τοῦ φευρουαρίου μηνός· ἔτους κόσμ(ου) ἑξακισχιλιοστῶ· ἑξακοσίω τριάκοντα:— ἰνδ(ικτιῶνος) ιε: Παρακαλῶ ὄν καὶ λιπαρῶ τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ ἀναγινώσκοντας ἐντῆ ταύτῃ δέλτω εὐχεσθε ὑπεράμφοτέρων τῶ γράψαντι ἅμα καὶ τῶ κτισαμένω: ἵνα ῥυσθῶμεν ἄμφοτεροί τῆς αἰωνίου κολάσεως ἀμήν». Καὶ πάλιν φ. 153^β. «† Ἐτυπώθη δὲ τὸ παρὸν τεῦχος κατατὴν τάξιν τῆς ἁγίας χυ τοῦ θυ ἡμῶν Ἀναστάσεως καὶ οὐ δεῖ τίς προσθήσει ἢ ἐκλήψει ἀπαυτόν τι:—† Ἐῖτις ἀρχηγός» κτλ.

15. Σελίς ἄγραφος 154^α. Ὅπισθεν σημεῖωμα ἑλληνικὸν ἀπεσβεσμένον, τὸ ὄνομα “Ἰάκωβος”, καὶ τρία σημεῖωματα ἀραβικά. τὸ πρῶτον, οὗ τινος ἡ χρονολογία ἐφθαρμένη, Πέτρου Θεοδώρου, ἱερέως τῆς Ἀγίας Σιών· τὸ δεύτερον, οὗ τινος ἡ χρονολογία δυσδιάκριτος, μηνύει ὅτι τοῦτο τὸ βιβλίον ἀφιερώθη τῷ Ἀγιοταφειτικῷ κλήρῳ· τὸ τρίτον ἐμπεριέχει τυπικὴν διάταξιν διὰ τὴν τρίτην καὶ ἕκτην ὥραν, ὅτι συναθροισζόμενος ὁ κλήρος διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ οἱ μὲν ἴστανται πρὸς τὴν ἀχιβάδαν τῆς Θεοτόκου, οἱ δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, φάλλοντες ἀλληλούια ἀπὸ τῆς μεγάλης Δευτέρας μέχρι τῆς μεγάλης Πέμπτης.

16. Φύλλ. 155^α. Οἶκος τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου, οὗ

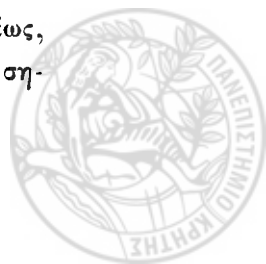

ἡ ἀρχή· «Ὁ συνέχων τὰ πάντα ἐπὶ σταυροῦ ἀνουψώθη». Ὑπακοή τῆς ἑορτῆς τῶν Βαθῶν εἰς ἧχον πλάγιον β', ἧς ἡ ἀρχή· «Μετὰ κλάδων ὑμνήσαντες». Φύλλ. 155^β σημείωμα ἀραβικὸν διακόνου τινὸς ὄνομα Χαλῆλ Γεωργίου Κορακιώτου, καὶ σημείωμα ἑλληνικὸν ἔχον οὕτω· «† Μν(ήσθ)ητι κε του δο(ύ)λου του θ(εο)υ αμαρτολου κε πτοχο(υ) κε ταπηνου Αβρααμ οιοποδιακονο(υ) κε κανο-ναρχου τισ αγιασ χυ το(υ) θυ ιμον Α(να)στασεος. ο θσ σιχορσει αυτ(ον) εν τι οιμερα τισ κρησεωσ. οι αναγινοσκοντες αυτον ευχεστε α(υ)τον». Ἐγγραφή δὲ τοῦτο τὸ σημείωμα περὶ τὴν ιδ' ἑκατ.

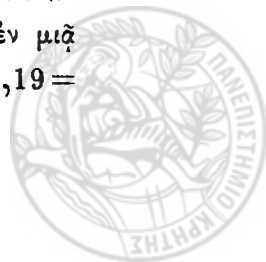
44. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον τῆς ἑνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, οὗ τὸ παλαιὸν δέσιμον ἀντικατέστη διὰ νεωτάτου, γενομένου ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα μεμβράνινα 387, μήκους 0,275, πλάτους 0,21. Τὸ κείμενον δίστηλον ἐκ γραμμῶν ὀκτωκαίδεκα (0,195 × 0,15), κοσμούμενον μεγάλοις τισὶ γράμμασι κεφαλαιώδεσι, τέσσαρσι κοσμήμασιν ἐρυθροῖς, ὧν τὸ σχῆμα προσόμοιον τῷ Π γράμματι, καὶ ἑτέρῳ τινὶ κοσμήματι ταινιοειδεῖ (ἄρα φ. 1, 70, 104, 199, 250). ἔχει δὲ τοιαύτην διαίρεσιν· α') Ἀναγνώσματα τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ἀπὸ τῆς μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, φ. 1. β') Ἀναγνώσματα τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἀπὸ Σαββάτου τοῦ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, φ. 70. γ') Ἀναγνώσματα τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου ἀπὸ Σαββάτου πρώτου τοῦ νέου ἔτους, φ. 104. δ') Εὐαγγέλια τῶν ἁγίων παιδῶν, φ. 231^β. ε') Εὐαγγέλια ἐωθινά, φ. 241^β. ς') Εὐαγγέλιον εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου, εἰς τὸν ὄρθρον, φ. 248^β. ζ') Συναξάριον τῶν εὐαγγελίων, φ. 250. η') Εὐαγγέλια ἀναγιγνωσκόμενα εἰς διαφόρους μνήμας καὶ λιτάς, φ. 383. Μετὰ δὲ τὸ 387-ον φύλλον ὁ δέτης ἔθηκε φύλλα δέκα χάρτινα (388-397) τῆς ις' ἑκατ., ἐν οἷς ἀναγινώσκεται συνέχεια εὐαγγελίου δι' ἀνομβρίαν μεθ' ὃ τινὰ τῶν ἐωθινῶν ἀναγνωσμάτων· προσήκει δὲ τὰ φύλλα ταῦτα ἑτέρῳ τινὶ λειτουργικῷ εὐαγγελίῳ, οὗ σελὶς ἦν ἐκάστη μονόστηλος ἐκ γραμμῶν ὀκτωκαίδεκα. Τὸ μεμβράνινον εὐαγγέλιον ἔχει που σημειώματά τινα ἀραβικά, οἷον τὸ ἐν τῷ 103-φ φύλλῳ Ἰωάννου τινὸς ἱερέως, Μιχαρδάου καλουμένου, ὅπερ ἐγγραφή ἔτει 1660-ῶ ἕτερον ση-

μείωμα Ἰωάννου τινὸς ἐκ Δαμασκοῦ ἐν τῷ 190-ῳ φύλλῳ. Ἔχει δὲ καὶ σημειώματα ἑλληνικὰ τοιαῦτα (φ. 102^β): «† Ἐσταχώθη τὸ παρὸν ἅγιον εὐαγγέλιον τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Βηθλεέμ. διαχειρὸς τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου ταύτης τῆς ἀγίας Βηθλεέμ Γρηγορίου: διὰ ἐξόδου κυροῦ Μωυσῆ. εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ. καὶ συνδρομῆς τῶν ἱερέων τῆς ἀγίας Βηθλεέμ κυροῦ Σολωμόντος· καὶ κυροῦ Νικολάου. καὶ διακόνου Σαίτη: μηνὶ ἰουνίῳ κςη τοῦ ρμ Π^{εξβ} [= 1454], ἰνδικτ. β'». — «1844 σήμερον, ὅπου ἔχομεν ἐποχὴν ἀπὸ κτίσεως κόσμου 7352, εἶναι 390 ἔτη ἀφ' οὗ ἔσταχώθη τὸ παρὸν. — Εἰς τὰ 1841 ἀπριλλίου 25 ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν Βηθλεέμ ὁ γνήσιος αὐτῆς ποιμὴν καὶ μητροπολίτης ἅγιος Βηθλεέμ κύριος Διονύσιος Γιανπολίτης Βούλγαρις. — Εἰς 1850 ἔκαμε τὴν νέαν στέρναν πρὸς ἀνατολάς, πλησίον τοῦ πύργου· ὁμοίως καὶ τὴν ἐπάνω μαγειρικὴν. Τῷ δὲ 1853 ἔτει ἐχρῶσσε τὸ τέμπλον, τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον, τὸν ἱερὸν ἄμβωνα, καὶ τὰ ἐπίλοιπα, ὡς οἴκοθεν ἀποδεικνύονται. 1853 ἔκτισε δὲ καὶ τὸ ἐμβαδὸν τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι τὸ ἱερὸν σκευοφυλάκιον».

45. Τετραεὐαγγέλιον ἀκέφαλόν τε καὶ ἀτελές, γραφὲν τῇ δυοκαίδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων 130, ὧν εἴκοσι καὶ ἓν χάρτινα, ἃ προσέθηκε χεὶρ τῆς ις' ἑκατ. Ἔστι δὲ μήκους 0,26, πλ. 0,205· τὸ δὲ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη δίστηλον ὃν γραμμὰς ἀριθμεῖ 29 (0,182 × 0,14). Φύλλ. 1 τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων « - - - Ἰωάννη ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε» (ια', 4). Φύλλ. 29 εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον. Φύλλ. 59 εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν. Φύλλ. 104 εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην ἄχρι τοῦ «οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα» (ιη', 20). Ἦν δὲ τὸ τεῦχος τοῦτο πρότερον ἐν τῇ λαύρα Σάβα τοῦ ἡγιασμένου.

46. Τετραεὐαγγέλιον ἐκ φύλλων 311, ὧν τὰ πρῶτα 168 μεμβράνινα, γραφέντα τῇ δυοκαίδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι, τὰ δὲ λοιπὰ χάρτου βαμβακεροῦ τῆς ιδ' ἑκατ. Τρία μέντοι τῶν μεμβρανίνων φύλλων (97, 98 καὶ 161) ἐγράφη τῇ ιε' ἑκατ. Τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ 18 γραμμῶν (0,25 × 0,19 =

0,162 × 0,112). Φύλλ. 1 τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἀνεπίγραφον. Φύλ. 103 τὸ κατὰ Μᾶρκον ὡσαύτως ἀνεπίγραφον. Φύλ. 169 τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον, οὗ προτέτακται εἰκὼν ἀνεπεξέργαστος, ἀπεικάζουσα τὸν Λουκᾶν. Φύλλ. 252 τὸ κατὰ Ἰωάννην, ἔχον ὡσαύτως ἐν τῇ ἀρχῇ μέλαιναν εἰκόνα τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου. Φύλλ. 311-ον παντάπασι ἀγραφον. Καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα.

47. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ιβ' ἑκατ., ἀκέφαλον, συνιστάμενον ἐκ φύλλων μεμβράνινων 352, μήκους 0,252, πλ. 0,202. Κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων κείμενον μονόστηλον ἐξ ὀκτωκαίδεκα γραμμῶν (0,17 × 0,125)· περιέχει δὲ τὸ τεῦχος λόγους τινὰς Συμεὼν μοναχοῦ [ὧν ἕτερα ἀντίγραφα ὄρα ἐν τοῖσδε τοῖς βιβλίοις: Ἄ. Π. - Κεραμέως, Κατάλ. τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σμύρνῃ βιβλιοθήκης τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, σ. 29 - 30. Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Παλαιᾶς Φωκαίας ἑλληνικῶν χειρογράφων, σ. 5. Μαυρογορδ. Βιβλιοθ. I, ἀ. 74]. Καὶ τοῦτο πρότερον ἦν ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα.

1. Δόγος ἑβδομος ἀκέφαλος περὶ πλεονεξίας, οὗ αἱ πρῶται λέξεις: « - - - ὁ θεριστῆς ἄγγελος ἤγγικεν ἤδη », φ. 1.

2. « Ἐτι περὶ ἀγνείας καὶ σωφροσύνης καὶ περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι πορνείας καὶ ἀσωτίας· λόγος ὀγδοος », οὗ ἡ ἀρχή: « Δεῦρο δὴ πάλιν, ἀθλία ψυχή », φ. 9^β.

3. « Περὶ γαστριμαργίας λόγος θ' ». Ἄρχ. « Πρῶην μὲν, ὧ ψυχὴ μου ἀθλία, περὶ ἀγνείας » κτλ., φ. 45^β.

4. « Περὶ νηστείας καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ μηδὸλως γογγύζειν λόγος ι' », οὗ ἡ ἀρχή: « Ἐπείπερ, ὧ ψυχὴ, τὸ τῆς γαστριμαργίας » κτλ., φ. 60.

5. « Περὶ μέθης λόγος ια' », οὗ ἡ ἀρχή: « Φέρε δὴ σήμερον, ψυχὴ », φ. 66.

6. « Περὶ τοῦ μὴ θαρρεῖν ἐν πίστει μόνῃ ἄνευ ἀγαθῶν ἔργων· λόγος ιβ' », οὗ ἡ ἀρχή: « Πολλῆς ἡμῖν νήψεως χρεία », φ. 74^β.

7. « Περὶ πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας· λόγος ιγ' ». Ἄρχ. « Πάντα μὲν, ὧ ψυχὴ ἀθλία, τὰ πονηρὰ πάθη » κτλ., φ. 99^β.

αὐτοῦ μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 23 ἄχρι 31, κοσμούμενον πολλοῖς μεγάλοις φαντασιώδεσι γράμμασι κεφαλαιώδεσι κιτρίνου τε καὶ κοκκίνου χρώματος· ἔστι δὲ τὸ τεῦχος μήκους 0,268, πλ. 0,18, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κοσμεῖ πλατὸν κόσμημα κόκκινον, προσόμοιον τῷ Π γράμματι· μεθ' ὃ τῆς βίβλου ἡ ἀρχή· «Τῆ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἄρχονται τὸ λυχνικὸν καὶ τὸ Κύριε ἐκέκραξα· φάλλεται τροπάριον» κτλ. Μετὰ τὴν ἔμπροσθεν σελίδα τοῦ 147-ου φύλλου κεῖται τὸ κατὰ μῆνα συναξάριον τοῦ προφητολογίου, ὃ λήγει εἰς τὸ νῦν ἔσχατον φύλλον τοῦ κώδικος, τὸ 174-ον· τούτου δὲ σελὶς ἡ δευτέρα περιέχει σημεῖωμα τοῦ γράψαντος τοῦτον τὸν κώδικα· «Ἐτελειώθ(η) τὸ παρὸν προφητικ(όν) διαχειρὸς ἐμοῦ Νικολ(άου) ἱερέ(ς) ἐν μη(νὶ) νοέμβριῳ ιβ' ἡμέ(ρα) γ':—τοῦ ἔτους ,ςψια' [=1202] ἰνδ [sic]—Εὐχ(ε)σθε ὑπὲρ τοῦ γράψαντος, διὰ τὸν κν· ὅτι ὁ γρα(φεὺς) παραγράφη». Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ἕτερα τέσσαρα σημειώματα, ὧν ἐν ἀπεσπογγισμένον, τὰ δὲ λοιπὰ τρία σφοδρῶς ἐφθαρμένα· διακρίνονται μέντοι ἐν αὐτοῖς ἐτῶν ἀριθμοί (ςψιδ', ,ςψπς', ,ςψπη')· ἔγραψε δὲ ταῦτα ἡγούμενός τις μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, πιθανῶς τῆς ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ κώδικος (φ. 121^β) ἔγραψε τοῦτο· «† Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλ(ου) σου Κοσ(μᾶ) ἱερομονάχου καὶ ἐκκλησιάρχου τῆς αὐτῆς μονῆς» κτλ.

49. Τεῦχος ἐκ τῆς λαύρας μετενεχθὲν ὡσαύτως τοῦ ἀγίου Σάβα· περιλαμβάνει δὲ βιβλία δύο χάρτινα, γραφέντα περὶ τὸ τέλος τῆς ὀκτωκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ἅπερ ὅμως διὰ ὕδατος εἰσβολὴν ἰκανῶς ἐφθάρη. Τὸ κείμενον αὐτῶν μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 29 (0,276 × 0,195 = 0,20 × 0,14).

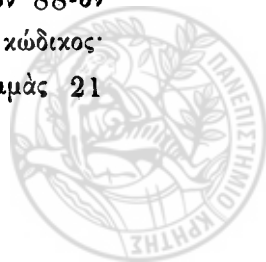
Α'. (Ἀνθίμου πιθανῶς Ἱεροσολύμων πατριάρχου) δογματικῆς θεολογίας ἐγχειρίδιον ἀνεπίγραφον εἰς ος' κεφάλαια διηρημένον· πραγματεύεται δὲ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας, περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, περὶ προσευχῆς καὶ περὶ τοῦ τί ἐστὶν ἀμαρτήμα· οὕτω δὲ ἄρχεται· «Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας τριάδος κεφάλαιον α'. Ἐ[ρώτησις]. Τί εἶσαι σύ; Ἀ[πόκρι-

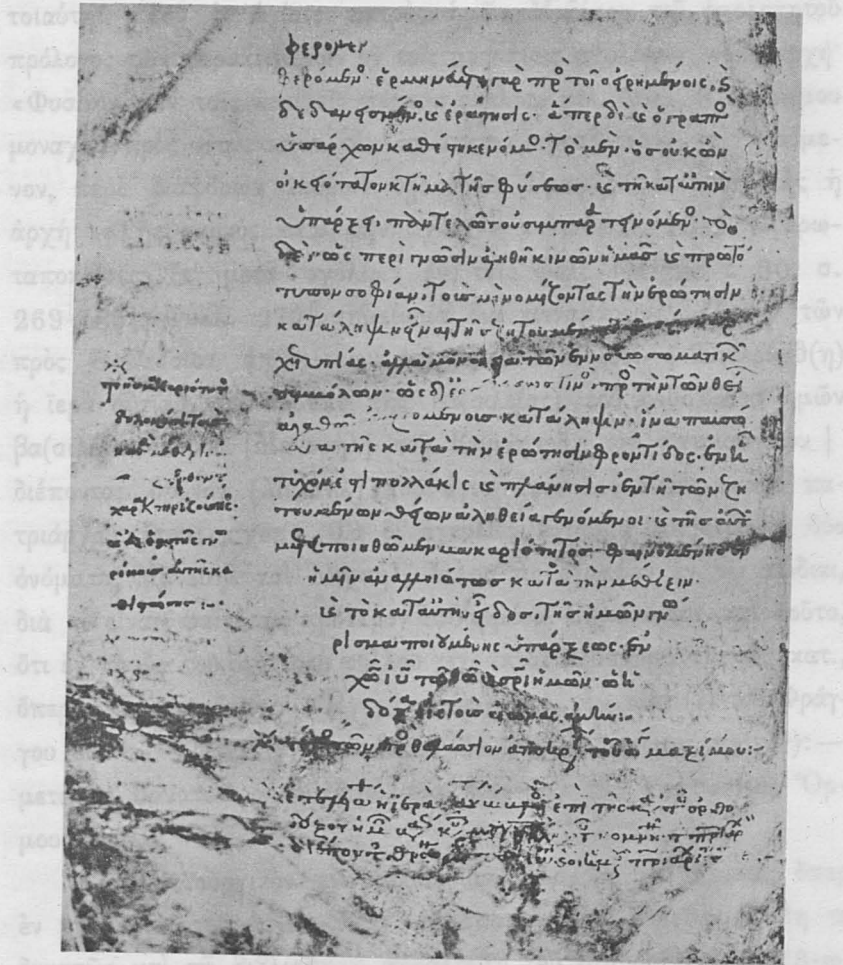
σις]. Χριστιανός. Ἐ[ρώτησις]. Τί λογιῆς χριστιανός; Ἀ. Ὁρθόδοξος, ἀνατολικός, καθολικός καὶ ἀποστολικός» κτλ., σελ. 1-79.

Β'. «Ἐρμηνεία κατ' ἐρωταπόκρισιν εἰς τὰ ἱερά εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν ὅλου τοῦ χρόνου καὶ ἄλλων τινῶν ἑορτῶν, κατὰ τὸν θεῖον Θεοφύλακτον ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας, εἰς σύντομον ἐκλογὴν διὰ τὸ εὐμνημόνευτον», σελ. 1-298. — «Ἐρμηνεία κατ' ἐρωταπόκρισιν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὅπου λέγονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κάθε ἄλλην ἑορτὴν ὅλου τοῦ χρόνου, ἐκ τῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἐρμηνείας κατ' ἐκλογὴν ἐρανισθεῖσα διὰ τὸ εὐμνημόνευτον», σελ. 299-511. Κατόπι φύλλα πολλὰ παντάπασιν ἄγραφα.

50. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ τῆς λαύρας ὡσαύτως Σάβα τοῦ ἡγιασμένου μετενεχθέν, γραφέν δὲ ἔτει 1166-φ ἢ 1167-φ, οὗ τὰ φύλλα ἡριθμημένα (1-277)· πλὴν ἀλλὰ φύλλον 105-ον οὐχ εὐρίσκεται δι' ἐσφαλμένην τῶν φύλλων ἡρίθμησην· ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ προσετέθη τῇ ιδ' ἑκατ. φύλλον ἐν, ὃ περιέλαβε πίνακα τῶν ἐν τῷ κώδικι περιεχομένων· τὸ δὲ τούτου κατόπιν, ὅπερ ὁ τὰ φύλλ' ἀριθμήσας ἀναρίθμητον ἀφῆκε, προσήκει αὐτῷ τῷ κώδικι· ἔστι γὰρ τὸ πρῶτον τοῦ πρώτου τετραδίου, καὶ ἐπειδὴ τούτου σελίς ἢ δευτέρα περιλαμβάνει πλαίσιον ἀπλοῦν μετὰ μικροῦ σταυροῦ, σκοπὸς ἦν οἶμαι τῷ καλλιγράφῳ ζωγραφῆσαι ἐν αὐτῷ τὴν εἰκόνα Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ· τούτου γὰρ ὁ κῶδιξ ἐμπερικλείει συγγραφὴν. Οὕτως οὖν τὸ τεῦχος ἀριθμεῖ φύλλα 278· πρότερον ὁμως ἡρίθμει, καθὰ φαίνεται, τέσσαρα περιπλέον, ὧν δύο μὲν ἀπέκοψε Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ τὴν αὐτοῦ κοπὴν ἐκπεσόντα εὔρον ἐγὼ κατόπιν ἐν τῷ πύργῳ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, ἃ καὶ προσέθηκα τῷ κώδικι (φ. 88^α καὶ 88^β)· διὸ καὶ νῦν οὗτος ἀριθμεῖ τῶν φύλλων 280· ἃ δὲ φύλλα Πορφύριος ἀπέκοψεν ὁ Οὐσπένσκης, ἔχει νῦν ἡ Πετροπούλεως αὐτοκρατορικὴ δημοσία βιβλιοθήκη [ἀριθ. 341. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 133]· ἦν δὲ ταῦτα πρότερον ἐν τῷ κώδικι μετὰ τὸ νῦν 88-ον αὐτοῦ φύλλον. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ κώδικος· ἔστι δὲ τὸ κείμενον αὐτοῦ κατὰ σελίδα μονόστηλον, γραμμὰς 21

ἀριθμῶν (0,262×0,201 = 0,157 × 0,112), ἢ δὲ γραφὴ λεπτὴ τε καὶ φιλόκαλος· λεπτὰ δὲ καὶ τὰ φύλλα καὶ ἐπιβρωμένα· ὄν τὸ πρῶτον ἐμπεριέχει κόσμημα διὰ χιναβάρεως γαγγραμμῆνον, προσόμοιον τῷ Η γράμματι· ὅπῃ δὲ αὐτὸ ἀναγινώσκεται ἐπιγραφή τοιαύτη

Σελ. 107.

Κώδιξ ἔτους 1166—1167-ου ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ, ἀριθ. 50, φ. 277β.

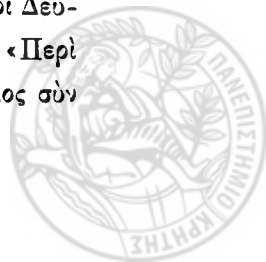

ται δὲ τὸ κείμενον αὐτοῦ ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων « - - - ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ » κτλ. (Ἰωάνν. ε', 36). Ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 1-ου φύλλου ἀνάγνωσμα ὑπάρχει « Σαββάτου β', ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην » εὐαγγελίου. Φύλ. 88^β κέ. εὐαγγέλια ἐωθινά, μεθ' ἃ (φ. 92^β-101) συναξάριον τῶν εὐαγγελίων ἀπὸ τῆς α' τοῦ σεπτεμβρίου μέχρι τῆς ις' τοῦ μαρτίου μηνός· μετὰ δὲ τοῦτο τέσσαρα πρόσθετα φύλλα, καθάπερ εἴρηται, προσήκοντα ἐτέρῳ τινὶ λειτουργικῷ εὐαγγελίῳ τῆς ια' ἑκατ., ὧν τὸ κείμενον ὡσαύτως δίστηλον ἐκ γραμμῶν 29, τετονισμένον τε διὰ σηματοφώνων ἐρυθρῶν καὶ μεγάλοις κεφαλαιώδεσι γράμμασι κεκαλλωπισμένον· ἔχει δὲ τὰ γράμματα ταῦτα σχῆμα φαντασιῶδες καὶ χρώματα ποικίλα.

52. Τεῦχος ἐκ χάρτου βαμβακεροῦ, μετενεχθὲν ὡσαύτως ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 213 καὶ ὀκτὼ πρόσθετα χάρτινα μικροτέρου σχήματος· ἐγράφη δὲ μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ δεκάτης καὶ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ κείμενον ἐν ἑκάστῃ σελίδι μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 25 ($0,26 \times 0,175 = 0,176 \times 0,11$). Τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον φύλλον ὑπέστη σῆψιν, ὅλον δὲ τὸ βιβλίον ἐβλάβη ὑφ' ὕδατος. Ἐπιγραφή (φ. 1^α)· « Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς [ἀκολουθίας, κατὰ τὴν τάξιν τῆς] ἁγίας λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν [Σάβα· αὕτη δὲ ἡ] ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς [ἐκκλησιαίαις τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίων μονῶν] ». Ἀρχ. « Εἶδησις τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ. Πρὸ τοῦ δῶναι τὸν ἥλιον, ἤγουν περὶ ὥραν » κτλ.—Φύλλ. 1^β « Περὶ τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ ».—Φύλ. 7 « Εἶδησις τῶν ἀγρυπνιῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ».—Φύλ. 8 « Ἐκφρασις ἐν ἐπιτομῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίων μονῶν ». — Φύλ. 11^β « Ἀκολουθία τῆς ὄλης Πεντηκοστῆς ».—Φύλ. 17^β « Ἀκολουθία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμοφθίας τε καὶ συναξέως τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, ἀρχομένη ἀπὸ μηνὸς σεπτεμβρίου μέχρι μηνὸς αὐγούστου ». — Φύλ. 96 « Ἀκολουθία τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης μ' » μέχρι Δευτέρας τῆς μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν ἁγίων πάντων.—Φύλ. 150 « Περὶ τοῦ πῶς δεῖ θυμιᾶν » κεφάλαιον, οὗ τὸ τέλος ἔχει τοῦτο· « Τέλος σὺν

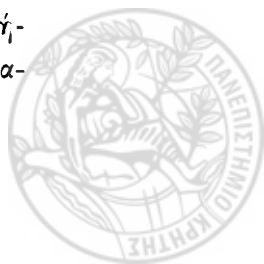

Θεῶ ἀγίῳ τοῦ τυπικοῦ».—Φύλ. 152 Πίναξ τῶν τυπικῶν κεφαλαίων Μάρκου, οὗ τὸ τέλος ἐπισφραγίζεται διςίχῳ τινὶ ἐπιγράμματι «Τὰ δυσχερῆ πως τῆς τυπικοῦ πυξίδος | πολλοῖς ὁ πολὺς πρὸς διάγνωσιν λύει».—Φύλ. 155 «Μάρκῳ ἀμαρτωλῶ ἱερομονάχῳ σύνταγμα πονηθὲν εἰς τὰ ἀπορούμενα τοῦ τυπικοῦ», διηρημένον εἰς κεφάλαια 28'.—Φύλ. 211 «Τὰ ἀναστάσιμα προκείμενα τῶν ἡ' ἤχων· ἄμνημα».—Φύλ. 211^β «Τὰ ἀναστάσιμα ἀλληλουάρια τῶν ἡ' ἤχων, τὰ ἄμνημα».—Φύλ. 212^β «Τὰ φωταγωγικὰ τῶν ἡ' ἤχων», ὧν τὸ τέλος (φ. 313) ἔχει σημεῖωμα παντελῶς ἀσήμαντον, ἔτους 1672-ου.—Τετραδιονέξ ὀκτῶ φύλλων κοινοῦ χάρτου (φ. 214-221), γραφὲν τῇ ις' ἑκατ. περιέχει δὲ τὸν ἀκάθιστον ὕμνον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

53. Λεῖψανον Ὁρολογίου μεμβρανίνου, εὐρεθὲν ὡσαύτως ἐσπαραγμένον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα καὶ δυνατῶς εἶτα συνδεθὲν· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 76 (μήκους 0,24, πλ. 0,181), ὧν τὸ κείμενον μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 18 (0,16 × 0,11)· ἐγράφη δὲ μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ δεκάτης καὶ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ λεῖψανον τοῦτο σφάζει τινὰ τέλεια τετραδία, νῦν ἀτάκτως συνδεδεμένα, καὶ δύο φύλλα ἐτέρου τινὸς τετραδίου· ἕτερα δὲ φύλλα τέσσαρα (60-63) εὖρον ἐγὼ κατόπιν ἐν αὐτῇ τῇ λαύρα. Τὰ τετραδία νῦν ἔχει τὰς τοιαύτην: ἡ', θ', ι', ια', ιβ', ιγ', ιδ', ιε' (δύο φύλλα μόνον), ιε'.

54. Τεῦχος τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ἐκ χάρτου κοινοῦ, μήκους 0,25, πλ. 0,17· ἀριθμεῖ δὲ σελίδας 144. Ἄνωμόμου «Θώραξ Πίστεως», εἰς ια' μέρη διηρημένον· τοῦ δὲ προοιμίου ἡ ἀρχὴ τοιαύτη: «Ὁ πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐνθερμος ζῆλος καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ἀδελφική μου, ἀδελφοὶ χριστιανοί, ἀγάπη μὲ ἐκίνησεν εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς συγγραφῆς τοῦ παρόντος πονήματος» κτλ.

55. Τεῦχος μεμβράνινον εὐρεθὲν ὡσαύτως ἐσπαραγμένον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα καὶ δεθὲν εἶτα δυνατῶς· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 153· ὀρθότερον ὅμως 156, ἐπειδὴ τρία τούτων (1^α, 103^α, 139^α) ὁ δέτης ἀναριθμητὰ κατέλιπε· προσέθηκε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἔνδον τῶν πινακίδων ἕξ φύλλα μεμβράνινα ἐτέρου τινὸς μονοστήλου κώδικος ἐξ 25 γραμμῶν, ὧν ἡ γραφὴ τῆς ἐνδεκάτης ἑκα-

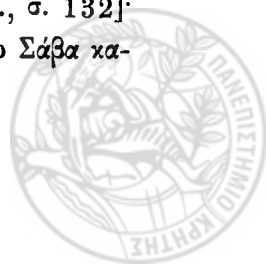
τονταετηρίδος, λεπτή τε καὶ ἀραιά· προσήκει δὲ ταῦτα δυσὶν ὁμιλίαις ἀγνώστου μοι συγγραφέως περὶ τε βαπτίσματος καὶ βασιλείας οὐρανῶν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προσθέτων αὐτὸς δὲ ὁ κῶδιξ, γραφεὶς ἔτει 927-φ, πρότερον ἠρίθμει, καθὰ φαίνεται, τετράδια μς'. Καίτοι δὲ τὰ φύλλα περιέκοψεν ὁ δέτης, οὐχ ἦττον οἱ ἀριθμοὶ πολλῶν τετραδίων διακρίνονται ($\overline{ΚΘ} - \overline{ΜΔ}$), πάντες ἐν ταῖς ἄνω τῶν πρώτων αὐτῶν φύλλων ἄκραις γεγραμμένοι· βέβαιον δὲ τοῦτο, ὅτι τὰ πρώτιστα εἴκοσι καὶ ἕξ τετράδια παντελῶς ἀπώλετο, εἰ μὴ ταῦτα νῦν εὐρωπαϊκὴ τις ἔχει βιβλιοθήκη. Τὸ σχῆμα τῶν φύλλων, ὡς τοῦτο δυστυχῶς ὁ δέτης ἐμόρφωσεν, ἔστι νῦν μήκους 0,232, πλάτους δὲ 0,17· τὸ δὲ κείμενον ἐν ἐκάστη σελίδι μονόστηλον ὄν καὶ γραμμὰς ἀριθμοῦν 25, χῶρον ἐμπεριγράφει $0,18 \times 0,12$. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τετράδιά τινα (φ. 85-140) δεύτερος ἔγραψε καλλιγράφος τοῦ αὐτοῦ 927-ου ἔτους.

1. Ὑπὸ κόσμημα πλατύ, καθὰ τὸ φωτοτύπωμα δείκνυσιν, ἐπιγραφὴ τοιαύτη· «† Νείλου μοναχοῦ περὶ φιλοσοφίας». Ἀρχ. «Φιλοσοφεῖν ἐπετήδευσαν μὲν καὶ Ἑλλήνων πολλοὶ» κτλ., φ. 1 [Migne τ. 79, σ. 720]. Καὶ πάλιν ὑπὸ τὸ τέλος τοῦ κειμένου γράμμασι κεφαλαιώδεσι· «ΝΕΙΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΕΡΗΜΙΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ».

2. «† Νείλου μοναχοῦ πρόλογος περὶ προσευχῆς ρηγ' κεφαλαίων». Ἀρχ. «Πυρέττοντά με τῷ φλογμῷ» κτλ., φ. 56. Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν. Ἐνετίησιν 1782, σ. 153. Migne τ. 79, σ. 1165.

3. «Τοῦ αὐτοῦ περὶ προσευχῆς» κεφάλαια. Ἀρχ. «α'. Εἴ τις βούλοιο εὐῶδες θυμίαμα» κτλ., φ. 57^β.

4. «Τοῦ αὐτοῦ Νείλου μοναχοῦ περὶ τῶν ἠ' λογισμῶν». Ἀρχ. «α' Περὶ γαστριμαργίας. Ἀρχὴ καρποφορίας ἄνθος» κτλ., φ. 71^β [Migne ἔ. ἀ. σ. 1145]. Δύο φύλλα τούτου τοῦ πονηματίου, ἐν οἷς ὁ Νείλος περὶ κενοδοξίας ὁμιλεῖ, κόψας ἔδωκε τῇ Πετροπούλεως αὐτοκρατορικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκις [ἀριθ. 339. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 132]· ἔκοψε δὲ ταῦτα, ὅτε τὸ τεῦχος ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα κατέκειτο διεσπαραγμένον.

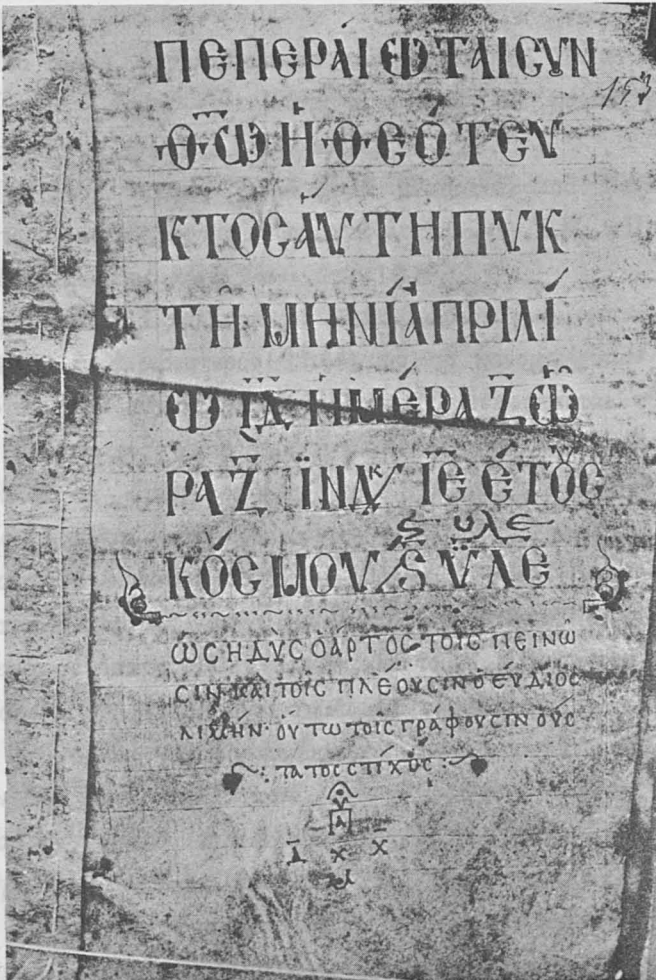

5. Ὑπὸ κόσμημα προσέροιον τῆ Π γράμματι ἐπιγραφή τοιαύτη
 «Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου πρὸς τοὺς τῆς Ἰνδίας
 προτρέφοντας μονάχοις παρακλητικῶς περὶ λαοῦ». Ἀρχ. «Τοῖς
 ἐπὶ γῆς βασιλεῦσιν ἑσπέρῳ ἀνδρῶν», φ. 85. Ἱεροσόλυμ. Βιβλιοθ.
 Π, σ. 52.

Σελ. 111.

Κωδὶξ ἔτους 927-ου ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ, ἀριθ. 55, φ. 153a.

αὐτὴν ἐπιγραφήν οὕτως: «Ἱερά ἱστορία περὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ μα-
 γάλου βασιλέως καὶ πάσης Π... συνεργουσίας ἐκ πολ-
 λῶν καὶ...
 τῶν ματεργουμένων, προσηκουμένων μέλλοις τοῦ παναγίου καὶ ζω-
 δόχου Ἰωάννου, ἕως ἀρχεται ἀπὸ τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ καὶ ἰησοῦ
 κατὰ τὸ πᾶν ἔτος τὸ σωτήριον ἐν ἡ προσηκούσῃ καὶ ἀποστολῇ

5. Ὑπὸ κόσμημα προσόμοιον τῷ Π γράμματι ἐπιγραφὴ τοιαύτη· «Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου πρὸς τοὺς τῆς Ἰνδίας προτρέψαντας μοναχοὺς παρακλητικός· κεφάλαια ρ'». Ἀρχ. «Τοῖς ἐπὶ γῆς βασιλεῦσιν ἑαρινὰ ἄνθη», φ. 85. Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. II, σ. 525 - 526.

6. «Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου ἄλλα κεφάλαια ρις'», ὧν ἡ ἀρχὴ· «ἀ. Καλὰ ἐξ ἀγαθοῦ τὰ πάντα γέγονασιν», φ. 113. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 526.

7. «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀββᾶ Κασιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου πρὸς Κάστορα ἐπίσκοπον περὶ τῶν ὀκτώ λογισμῶν». Ἀρχ. «Πρῶν τὸν περὶ διατυπώσεως κοινοβίων», φ. 131^β.

8. Σημείωμα τοῦ καλλιγράφου κεφαλαιώδεις γράμμασι κοκκίνοις (φ. 153^α ἢ ἀκριβέστερον 156^α), οὗ τὸ πανομοιότυπον ὄρα ἐν τῷ φωτοτυπικῷ πινάκι· λέγει δὲ ταῦτα· «Πεπεραῖωται σὺν | Θ(ε)ῶ ἡ θεότευκτος αὐτη πυκ|τῆ μηνί ἀπριλί|ω ἰδ' ἡμέρα ζ', ὦ|ρα ζ' ἰνδικ. ἐ' ἔτους | κόσμου ,συλε' [=927]. | Ὡς ἡδὺς ὁ ἄρτος τοῖς πεινῶ|σιν. καὶ τοῖς πλέουσιν ὁ εὐδῖος | λιμὴν· οὕτω τοῖς γράφουσιν ὁ ὕ|στατος στίχος: — | Παῦλο(ς) μο(να)χ(ος) δ(ου)λος) Χ(ριστοῦ)». Οὕτως ἀναγινώσκω τὸ μονόγραμμα, ὅπερ ὑπὸ τὸ σημεῖωμα γέγραπται. Σημειωτέον καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τινι τόπῳ τοῦ κώδικος (φ. 153^β) ὑπάρχει σημεῖωμα τῆς ἰδ' ἑκατ. ἀσήμαντον.

56. Τεῦχος ἐκ χάρτου πολυμερές, μήκους 0,226, πλάτους 0,16. Ἐν τῇ ἀρχῇ φύλλα τινά, ὧν τὸ πρῶτον ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· «Ἱερὰ ἱστορία χρονολογικὴ τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ πολλῶν ἱστορικῶν ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Συμαίου, τοῦ καὶ ἱεροδιδασκάλου χρηματίσαντος καὶ ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ εὐαγοῦς μοναστηρίου». Ἔτερον δὲ φύλλον ἔχει τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν οὕτως· «Ἱερὰ ἱστορία περὶ τῆς πόλεως τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ πάσης Παλαιστίνης, συναραινθεῖσα ἐκ πολλῶν παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, πρὸς πληροφориαν καὶ ὠφέλειαν τῶν μετερχομένων προσκυνητῶν μάλιστα τοῦ παναγίου καὶ ζωδόχου Τάφου, ἧτις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ προπάτορος Ἀδάμ καὶ λήγει κατὰ τὸ ,αωα' ἔτος τὸ σωτήριον· ἐν ἧ προσετέθη καὶ συνοπτικῇ

περιγραφή τῆς Ἁγίας Γῆς· διαιρεῖται δὲ ἡ ἱστορία εἰς τμήματα τρία, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄρχεται ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ λήγει εἰς τὸ θεομητορικὸν γενέσιον, τὸ δὲ β' ἄρχεται ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν ὑπερφυᾷ αὐτῆς κοιμήσιν, τὸ δὲ γ' ἄρχεται κατὰ συνέχειαν τῶν χρόνων ἀπὸ τοῦ θεαδέλφου Ἰακώβου, τοῦ πρώτου ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ φθάνει εἰς τὰς πανολβίους ἡμέρας τοῦ νῦν πατριαρχοῦντος τῆς Ἱερουσαλήμ κυρίου κυρίου Ἀνθίμου, ἕως τοῦ ρωα' δηλαδὴ σωτηρίου ἔτους». Καὶ εἶτα· «Ἐκ τῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου».

Α') Ἱερὰ ἱστορία τῆς Ἱερουσαλήμ· τμήμα α', σ. 1-116· τμήμα β', σ. 117-214· τμήμα γ', σ. 215-439. Εἶτα φύλλα ἑπτὰ παντάσιν ἄγραφα· μεθ' αὐτῶν φύλλα 45, ἐν οἷς περιέχεται

Β') Συνοπτικὴ περιγραφή τῆς Ἁγίας Γῆς· εἶτα πάλιν ἑπτὰ φύλλα, ἐν οἷς περιέχονται

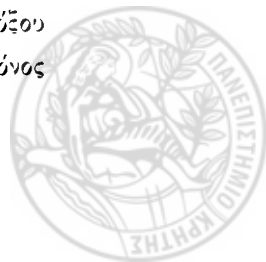
Γ') «Κανόνες δύο φαλλόμενοι εἰς τὴν μνήμην τῶν αἰοδίων πάντων πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, μετὰ τὴν πανήγυριν τοῦ θεαδέλφου Ἰακώβου, τῆ καδ' ὀκτωβρίου, ὡς ἔθος». Ἀρχ. «Τοὺς τῆς Σιών ἀνομνήσωμεν» κτλ. Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. II, σ. 216. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχυολογίας, I, σ. 124 κέ.

Δ') «Ἀνανέωσις τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα καὶ τὴν Διακαινίσαιμον, ἣν ἐν ἔτει ρωδ', μαρτίου ζ', ἐνέτοχον ἐν τῇ ἱερᾷ τοῦ ἡγιασμένου Σάββα βιβλιοθήκῃ, ἐν τῇ αὐτοῦ λαύρα. Ἡ ἀρχὴ λείπει». Ἀρχ. «Δεῦτε καὶ ἡμεῖς σήμερον», σελ. 1-172. Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀκολουθίας ταύτης ὄρα ἔμπροσθεν (ἀριθ. 43), τὸ δὲ κείμενον ἐν τοῖς Ἀναλέτοις, τ. II, σ. 1-254. Τὴν ἐν τῷ κώδικι τούτῳ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας ἐπιτομήν, γενομένην ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Συμαίου, τύποις ἐξέδωκεν ὁ καθηγητῆς Δημητριάδης [Богослужение страстной и пасхальной седмицы во Св. Иерусалимѣ IX-X в. Текстъ, снабженный, кромѣ предисловія, археологическими и литургическими примѣчаниями издается по рукописи 1804 года Иерусалимской патриаршей библиотеки. А. Дмитриевскаго. Ἐν Καζανίῳ (1888)-1894]. Μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μεγάλης

Ἐβδομάδος ἀναγινώσκειται σημεῖωμα τοιοῦτον (σ. 136)· «Αὕτη ἡ διάταξις ἐπεκράτει τὸ πάλαι εἰς τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἣν κατεστρώσαμεν καὶ αὐτὴν ἐνταῦθα πρὸς εἶδησιν τῶν φιλοϊστόρων προσκυνητῶν τῶν θεοβαδίστων ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ κοσμοσωτηρίων τόπων, ἀντιγράψαντες αὐτὴν ἀπὸ χειρογράφου μεμβραίνου παλαιοτάτου, ὅπερ εἰς τὸ τέλος περιεῖχεν οὕτως: Ἐκτίσθη ἡ δέλτος αὕτη κτλ. Ἀντεγράφη δὲ ἐν ἔτει Χγ' αὐδ' ὀκτωβρίου κα', ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, ἔνθα προσετέθη καὶ ἡ ἐφεξῆς ἀκολουθία τῆς Διακαινησίμου ἐκ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς βίβλου ἀπαρλλάκτως, ἄνευ τινὸς προσθέσεως ἢ ἐλλείψεως, ὅλη δηλαδὴ ἀντεγράφη, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνεκαινίσθη ἐκεῖνο τὸ θεῖον τεῦχος, διὰ ψυχικὴν μου σωτηρίαν». Καὶ πάλιν ἐν τῇ 172-α σελίδι· «Εἴληφε τέλος καὶ αὕτη ἡ τῆς Διακαινησίμου χαρμόσυνος καὶ κοσμοσωτήριος ἀναστάσιμος ἀκολουθία ἐν ἔτει ρωε', ἰουλίου ις', ἡμέρα Κυριακῆ, ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ».

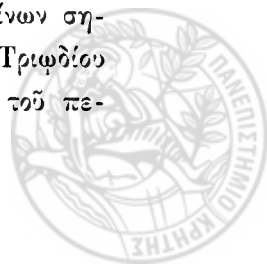
Ε') Ἀσματικὴ ἀκολουθία τῶν κεκοιμημένων κληρικῶν τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως, ψαλλομένη τῇ κα' τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, σ. 1-15, ἔνθα τὸ «ἀντεγράφη ἐν Ἱερουσαλήμ ρωε', ἰουλίου κ'». — Σελ. 16-64 κανόνες ἀσματικοὶ ὀκτώ πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, ἀντιγραφέντες ἔτει ρωε', ἰουλίου κς'. — Σελ. 65-72 «Ἔτερος κανὼν φέρων ἀχροστιχίδα τήνδε, χωρὶς τῶν τριαδικῶν καὶ τῶν θεοτοκίων: Ἀρχιερέων Θεοῦ πόλεως αἰνῶ τοὺς ἄθλους». Ἀντεγράφη δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ 135-ου Σαββαίτικου κώδικος. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 216.

ς') «Ἀκολουθία εἰς ἀγιασμόν. Μετὰ τὴν εὐλόγησιν τοῦ ἱερέως ποιούμεν τρισάγιον. Παναγία τριάς. Πάτερ ἡμῶν» κτλ., σελ. 1-14, ἔνθα τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Αὕτη ἡ ἀκολουθία ἐν ἔτει ρωε', ἰουλίου θ', ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀντεγράφη παρὰ τινος βιβλίου μεμβραίνου, ἀπὸ τῶν τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐξαμηνιαίου ὀνομαζομένου, ἀρχομένης ἀπ' ἀρχῆς Σεπτεμβρίου καὶ ἀφιερωμένου παρὰ τοῦ Κρήτης Νικηφόρου τῇ σεβασμίᾳ μονῆ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου τοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, μηνὶ ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος

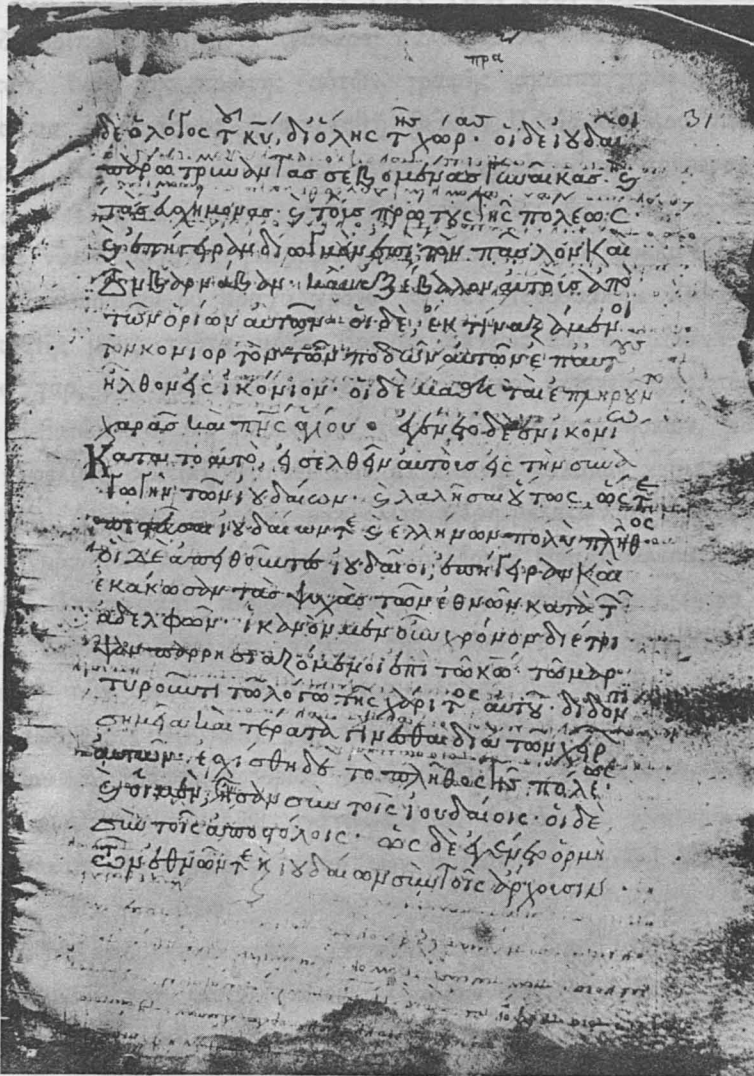
ιδ', ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ ρωκδ', ἦτοι ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1316, ἐπὶ τοῦ τῶν Γραικο-Ρωμαίων βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου β' τοῦ Παλαιολόγου» [Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 84-85]. Κατόπιν ἄγραφα πολλὰ φύλλα.

57. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα παραληφθέν· σφίζει τετράδια ἑκκαίδεκα (α'-ια', ιδ', ιε', ιη', ιθ', κ'), φύλλα δὲ συναριθμεῖ, κατὰ τὴν αὐτῶν ἀρίθμησιν, 184, ἀκριβῶς δὲ 186, ἐπειδὴ τούτων δύο τὸν αὐτὸν ὄν καὶ τὰ πρὸ τούτων ἀριθμὸν ἔχει (φ. 83^α καὶ 95^α). Τὰ πρῶτα 146 φύλλα μεμβράνινα, τὰ δὲ κατόπι χάρτινα, ἅπερ ἔγραψε Λαζάριος ἱερεὺς ἔτει 1481-φ, κατὰ δηλοῦ τὸ σημεῖωμα τοῦτο (φ. 169^β): «ταπινου ἐπισκόπου Ἰωσήφ. Καστωριάς καὶ Μολεῖσκου καὶ Ἀνεσελίτζας. | — ταπινου ἐπισκόπου Ἰωσήφ. | ἐν ἔτει ρϞϠϠ' [=1481] φευρουαρίου κδ' | κύκλος [ἡλίου ιη'], ☉ κύκλος ιζ', τὸ θεμέλιον ι' | Ἰνδικτ. ιε'. Ἱερεὺς Λαζαρίου». Τὰ μεμβράνινα φύλλα ἐγράφη μετὰ τῆς δυοκαίδεκάτης καὶ τῆς τρίτης καὶ δεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ τεῦχος ὅλον ἐμπεριέχει τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιστολάς τῶν ἀποστόλων, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τὴν κανονικὴν, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ἐλλειμμάτων, διὰ τὴν ἐκ παλαιοῦ τεσσάρων τετραδίων ἀφαίρεσιν (ιβ', ιγ', ιδ', ιε'). Ἐν ταῖς ᾠαῖς ὑπάρχουσιν ἐκ κινναβάρους ἐπιγραφαὶ κεφαλαίων καὶ σημεῖωματα περὶ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις ἀναγινωσκομένων περιχοπῶν. Ἡ μέντοι ἀποκάλυψις λήγει εἰς τὴν δευτέραν σελίδα τοῦ 169-ου φύλλου ἀπὸ δὲ τοῦ 170-ου καὶ ἐξῆς ὑπάρχουσι πρῶτον ἀκέφαλοι τῶν ἀρχοτελειῶν οἱ πίνακες, εἶτα δὲ τὸ συναξάριον τοῦ Πραξαποστόλου. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι τὸ ιδ' τετράδιον εὐρίσκεται μετὰ τὸ ιε', ὅτι τὸ τεῦχος ἔστι μήκους 0,23 καὶ πλάτους 0,175, ὅτι τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ὄν ἀριθμεῖ γραμμὰς 22 μέγχις 25, καὶ ὅτι τοῦ κώδικος ὁ δέτης ἐν τῇ ἀρχῇ προσέθηκε φύλλα δύο μεμβράνινα μονοστήλου Τριωδίου τῆς ια' ἑκατ. ἐκ γραμμῶν 24, ἐν οἷς ἀναγινώσκεται μέρος ἀκολουθίας, τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ ψαλλομένης, ἧς τὰ δοξαστικά τροπάρια τετονισμένα διὰ κοκκίνων σηματοφόρων· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἕμισυ φύλλον τοῦ αὐτοῦ Τριωδίου εὐρίσκεται ἔνδον τῆς δευτέρας πινακίδος. Ταῦτα περὶ τοῦ πε-

μεχομένου ἐν τούτῳ τῷ κώδικι καὶ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ
 τοῦ κώδικος, οὗ τὰ πλείω τῶν φύλλων ἐστὶ παλιμψηφιστὰ καθαρά

Σελ. 114.

Κώδιξ παλιμψηφιστος ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ, ἀριθ. 57, φ. 31α.

ριεχομένου ἐν τούτῳ τῷ κώδικι καὶ περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ τοῦ κώδικος, οὗ τὰ πλείω τῶν φύλλων ἐστὶ παλίμψηστα· καθαρὰ γὰρ ἔστι τάδε μόνα· 115, 117-121, 134, 135, 139, 140-146· τὰ δὲ λοιπὰ προσήκοντα τέσσαρσι παλαιστοτάτοις κώδιξιν ἀπεσπάσθη τούτων, ἵνα, τῆς πρώτης αὐτῶν γραφῆς ἀποσπογγισθείσης, διὰ δευτέρας ἐγχαράξεως ἀποτελεσθῆ βιβλίον Πραξαποστόλου παλίμψηστον. Καὶ τίνα μὲν παλαιὰ κείμενα περιελάμβανε πρότερον τὰ καθάπερ εἴρηται λείποντα τετράδια, παντελῶς ὡς εἰκὸς ἀγνοῶ¹· τὰ δὲ νῦν ὑπάρχοντα γνωρίζει μετὰ πείσμονα τῶν φύλλων ἐξέτασιν, ἀναλώσασαν οὐ βραχὺ χρόνον τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ πολυπόνου διατριβῆς μου, ταῦτα μόνα, βραχέα πάντως καὶ οὐχ ἱκανά· νομίζω γὰρ, ὅτι χρήζομεν ἐρεύνης τοῦ κώδικος ἐκτενεστέρας, τὸ μὲν ἐπὶ βεβαιώσει ἢ μὴ βεβαιώσει τῶν ἐμῶν παρατηρήσεων, τὸ δὲ ἐπ' ὠφελίμῳ κριτικῇ χρήσει τῶν ἐν ἐκείνῳ παλαιῶν κειμένων.

α') Ἀνέγων εὐχερῶς οὐκ ὀλίγα μέρη μελετῶν Διβανίου, οἷον τοῦ Κορινθίων λόγου, Κίμωνος, Νεοκλέους, Θεμιστοκλέους, ὧν ἡ γραφή λεπτή καὶ πλήρης στενογραφικῶν σημείων· ἐγένετο δὲ αὕτη κατ' ἐμὲ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ἐκάστη τῶν σελίδων ἀριθμεῖ γραμμὰς τριάκοντα καὶ δύο (φύλλ. τοῦ κώδικος 1-90, 93, 94, 95, 102-105, 114, 122). Πολλῶν φύλλων ἡ γραφή σφοδρῶς ἀποξεσθεῖσα οὐ διακρίνεται, ἐτέρων δὲ οὐκ ὀλίγων εὐχερῶς ἀναγινώσκειται, ἐπειδὴ τὸ νεώτερον κείμενον ὅτε μὲν ἐγράφετο κάτω τῶν παλαιῶν γραμμῶν, ὅτε δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν γραμμῶν.

β') Λειτουργικοῦ τινος εὐαγγελίου φύλλα δύο (116 καὶ 119), γεγραμμένα γράμμασιν ὀγκίνοις κεφαλαιώδεσι τῆς ε' ἑκατ. Ἐκάστη τῶν σελίδων ἀριθμεῖ γραμμὰς 23.

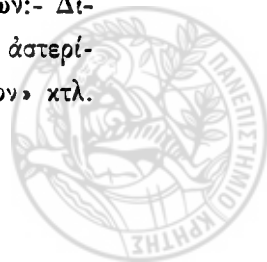
γ') Φύλλα τεύχους ἐτέρου τῆς ε' ἑκατ., ὧν ἡ γραφή μονόστηλος ἐξ 28 γραμμῶν (φ. 106-113, 123-132, 137 καὶ 138). Ἐκ τοῦ φ. 125^α μετέγραψα ταῦτα· «φειδὸμ - - - καὶ ἔβαλεν οὐκ

¹ Τὰ τετράδια ταῦτα περιελάμβανεν ἐκ τοῦ νέου κειμένου μέρος τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς, τὴν πρὸς Κορινθίους α' ἄχρις καὶ κεφαλαίου, ἀκολουθίαν τῆς β' πρὸς Κορινθίους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἄχρι τοῦ ιδ' κεφαλαίου.

- - - - - τῆς μάχης μέρος. ἀλλ' ὄντινα πρῶτον ἴδ - - -, τοῦτον ἀνήλπισκε. αὐτὴ μὲν οὐχ ὀρωμένη, ἀλλὰ ῥαδίως πρὸς τὴν πυρκαϊᾶν τοὺς ἔμαν - - - ». Ἐξ ἐτέρου δὲ φύλλου ταῦτα (124^β) «κἀκείνη τὴν ἐπιβουλήν συνθείσης [ἔπειτ'] Ἄντικλῆς ὅπως μὲν ὁ πῆρ αὐτῷ δημεύσει τῶν ὄντων ὑποβληθεῖη συστάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν κατὰ γένος τῆι Δημενέτηι προσηκόντων. καὶ πρὸς ὑπ[όνο]ιαν φόνου τὸν δῆμον κατ' αὐτοῦ κινήσαντων». Εὔρε δὲ Ῥιχάρδος ὁ Foerster ἐρωτηθεὶς εἶναι ταῦτα ῥήματα τῶν Αἰθιοπικῶν Ἡλιοδώρου, βιβλ. ζ', κεφ. β', σ. 320 Didot, γρ. 39-43.

δ') Λεῖψανον τοῦ πρωτοτύπου τυπικοῦ βασιλείσης Εἰρήνης τῆς Δουκαίνης (φ. 91, 92, 100, 101, 133, 136) διὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μονὴν Θεοτόκου τῆς Κεχαριτωμένης· ἔστι δὲ τοῦτο πιθανῶς μέρος τοῦ Παρισιακοῦ 384-ου κώδικος, ἐξ οὗ τὸ τυπικὸν ἀτελές, ὡς γνωστόν, ἐξετυπώθη [Migne τ. 127, σ. 992 κέ. H. Omont, Inventaire sommaire des MSS grecs de la Bibliothèque Nationale, I, σ. 40]. Τεμάχη ἀναγνωσθέντα ὑπ' ἐμοῦ: φ. 92^α «Ἐτέρα εἰκὼν ὁμοία ὁ ἅγιος Βασίλειος: — Ἐτέρα εἰκὼν μετὰ καὶ θύρων ὁ προφήτης Δανιήλ, καὶ [οἱ] ἅγιοι - - - ». Φύλλ. 100^β «Ἐτέρα εἰκὼν ἡ Θεοτόκος μετὰ τοῦ βρέφους μετὰ περιφερίων ἀργυροδιαχρῶσων ἱστορημένων ἐκ διαφόρων ἀγίων καὶ ὑελίων διαφόρων: - - ». Φύλλ. 100^α «Περὶ τῶν τέμπλων, τῶν κρηνῶν, τῶν σταυρῶν [καὶ τῶν] τούτων καμαρῶν, τῶν ἀγίων θυρῶν, τῶν κεφαλίδων, τῶν ἀμουφνίων (?), καὶ τῶν ἐν τοῖς κίοσιν ἐμπεπηγμένων ἀργυρῶν διαχρῶσων - - - ». Φύλλ. 91^β « - - - διὰ στίχων: Ἄνασσα δῶρον Εἰρήνην σταυροῦ ξύλον | μονῆ βραβεύη [sic] σῆ Κεχαριτωμένη. Ἐσωθεν αὐτῆς τίμιον ξύλον μετὰ βουτίων χρυσῶν (φ. 92^α) καὶ ὑελίων β': — Ἐτέρα θήκη τιμίου ξύλου ἀργυρᾶ ὀλοδιάχρυσος ἔχουσα - - - ». Φύλλ. 101^β «Διὰ τῶν τιμίων σταυρῶν: — Σταυρὸς ἀργυροῦς διάχρυσος ὁ ἱστάμενος ἄνωθεν τοῦ βήματος ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω τζαπωτός. ἀργυροδιάχρυσος ἔχον [sic] ἐν τῷ ἔμπροσθεν μέρει αὐτοῦ καὶ τὸ - - - ». Φύλλ. 101^α «Περὶ τῶν ἱερῶν δισκοποτηριῶν καὶ ἀντιδίσκων: - Δισκοποτήριον ἀργυροῦν διάχρυσον ἐν μετὰ λαβίδος ἰθμοῦ καὶ ἀστερίσκου. ἰστών λίτρας ὀκτώ, οὐγγίαν μίαν: Ἐτερον δισκοποτήριον» κτλ.

58. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 261, μήκους 0,222, πλάτους 0,16, μετενεχθὲν ὡσαύτως ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα· ἧς τὸ ὄνομα περιέχει τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ προσθετῶν φύλλων ἐν ἔνθα καὶ σημειώματα λατινικά· οἷον, «Octavo armario. Loco.... ex Aluisi Darmer principiae a di 2 april 1518. 2 finis a di 5 april 1521. et ha libri. n° 3 filis n° 2. et tre ducal n° 130» κτλ. Τὸ τεῦχος ἐγράφη διὰ τριῶν, ὡς φαίνεται, γραφῶν τῆς ἐκκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Φύλλα ἄγραφα: 94—97, 139, 149^β—151, 164—168, 219^β—223.

Α'. Γράψιμον ἱερέως ἐκ Κρήτης, ὄνομα Μακάριος. α') Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὑπόμνημα εἰς τοὺς Ψαλμούς, οὗ ἡ ἀρχή· «Πᾶσαι μὲν ἄγιοι αἱ θεῖαι Γραφαί», φ. 1-12.—β') «Υπόθεσις Εὐσεβείου τοῦ Παμφίλου εἰς τοὺς Ψαλμούς», ἧς ἡ ἀρχή· «Τῆς βίβλου τῶν Ψαλμῶν ἦδε» κτλ., φ. 13.—γ') «Βίος καὶ πολιτεία Ἀδάμ καὶ Εὔας τῶν πρωτοπλάστων, ἀποκαλυφθεὶς ἐκ προσταξέως Θεοῦ διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου τῷ Μωϋσῇ, τῷ θεράποντι αὐτοῦ, ὅτε καὶ τὰς πλάκας τῆς διαθήκης ἐδέξατο». Ἀρχ. «Ἀδὰμ καὶ Εὔας τῶν πρωτοπλάστων. Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου», φ. 28 [Tischendorf, Apocalypses apocryphae, σ. 1 κέ].—δ') Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος περὶ ψευδοπροφητῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ ἀθέων αἰρετικῶν, καὶ περὶ σημείων τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου· ἐρρέθη μέλλοντος αὐτοῦ ἐκδημεῖν ἐκ τοῦ σώματος». Ἀρχ. «Ὁδυνηρὸς ὁ λόγος», φ. 49^β—93^β, ἐνθα γέγραπται τὸ «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Μακαρίου τλήμωνος ἱερέως πόνος, τοῦ ἀπὸ Κρίτης» [sic].

Β'. Γράψιμον ἐτέρων. α') «Ἐκλογαὶ διαφόρων τῆς Παλαιᾶς ῥητῶν, περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, συναχθεῖσαι παρὰ τοῦ ἱερωτάτου ἐπισκόπου Κύπρου κυροῦ Ἐπιφανίου», φ. 98-138.—β') «Ὁ πρόλογος τοῦ βιβλίου τοῦ Πατερικοῦ, ἦτοι τοῦ Γεροντικοῦ, τοῦ λεγομένου Παραδείσου. Πρόλογος περὶ βίου καὶ ἀσκήσεως τῶν μακαρίων καὶ ἁγίων πατέρων». Ἀρχ. «Ὁ ὦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν» κτλ., φ. 140—149^α. Τὸ κείμενον δίστηλον.—γ') Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου «λό-

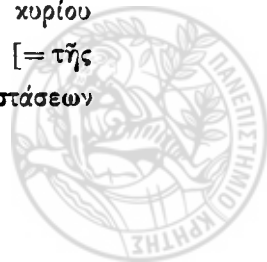

γος περί τῆς ἁγίας συνάξεως, καὶ περί τοῦ μὴ κρίνειν καὶ τοῦ μνησικαχεῖν». Ἀρχ. «Ἀεὶ μὲν ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις», φ. 152. Τὸ κείμενον δίστηλον.—δ') Ἀνεπίγραφον περί τῶν ἱβ' σοφῶν καὶ περί Παύλου τοῦ ἰλλουστρίου, φ. 160. Ἀσκητικὰ διηγήματα δύο γεγραμμένα διστήλως.—δ') «Ἐκλογαὶ διάφοροι τῶν θείων προφητῶν περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περί τοῦ πάθους αὐτοῦ, καὶ ὅτι θέλει ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος προτίτερα τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου· τὰ ὁποῖα ἐμετεγλωττίσθησαν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς διαλέκτου εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν ἐν ἔτει ζοζ', μηνὶ νοεμβρίῳ» [= 1568], φ. 162 - 234.—ε') «Κανὼν ψαλλόμενος εἰς καιρὸν ἀνομβρίας· ποίημα τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Μιχαὴλ ἱερομονάχου». Ἀρχ. «Ἦχος δ'. Σταγόνας, ἐλέησον | πανυπεράγαθε, στάλαξον», φ. 235^β.—ζ') «[Π]ερὶ τῶν μὴ φυλασσόντων τὰ νόμιμα» καὶ περί προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Ἀρχ. «Ἡμεῖς οἱ ἱερεῖς, οἱ μὴ φυλάσσοντες τὰ νόμιμα», φ. 240^β.—ζ') Συνταγαὶ ἱατροσοφίου, φ. 241^β.

Γ'. Πρόσθετα πεντάδια δύο. «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Ῥωμαίου, τοῦ εὐρεθέντος ἀπὸ εἰκοσιμιλίων τοῦ Παραδείσου». Ἀρχ. «Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί», φ. 242—261. Πρβλ. Α. Vassiliev, *Anecdota graecobyzantina*, σ. 135.

59. Αὐτόγραφος ἐκ χάρτου κοινοῦ κῶδιξ Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου, μήκους 0,235, πλάτους 0,175· ἀριθμεῖ δὲ σελίδας 63. Μετὰ τὴν πρώτην πινακίδα φύλλον ἐξ ἀρχῆς ἄγραφον, ὅπερ ἐμπεριέλαβεν ὕστερον τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Ἀφιεροῦται τῇ ἡμετέρᾳ Πατριαρχικῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, ἐν' ἀποτεθῇ τῇ ἐκεῖ βιβλιοθήκῃ. Ἐν Ἱερουσαλήμ τῇ 16 μαρτίου 1885. † Ὁ Ἱεροσολύμων Νικόδημος».

1. «Λόγος ἐπιβατήριος, συντεθεὶς παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀρχιγραμματέως Ἀνθίμου μοναχοῦ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου, ἐπὶ τῇ προπαρασκευαζομένῃ ἐνδημίᾳ εἰς Ἱερουσαλήμ τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Ἀθανασίου, ὅπως ἐκφωνηθῇ ἔνδον τοῦ ἁγιωτάτου Ναοῦ [= τῆς Ἀναστάσεως]· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἀναγκαιτισθεὶς ὑπὸ τῶν περιστάσεων

ἐγενετο εἰς Κωνσταντινούπολιν αἰοίδιμος δι' ὃ καὶ ἔμεινε ὁ λόγος ἀνεκφώνητος. Ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ ἁωλγ'. Ἀρχ. «Ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος», σελ. 1.

2. «Περὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τελούντων ἐξ μητροπολιτῶν, ἐπτὰ ἀρχιεπισκόπων καὶ ἑνὸς ἐπισκόπου· πόσας πόλεις ἔχουσι καὶ χωρία, ἐν οἷς οἰκοῦσι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ ἑτερόδοξοι». Μετὰ τὸ πέρας· «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἔκθεσις τῆς περιουσίας μου κατὰ τὴν Ἀγίαν Γῆν, γενομένη κατὰ τὸ ἁωλε' ἔτος, διηρημένη κατὰ τοὺς θρόνους τῶν ὑποτελούντων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων ὑπὸ τὸν ἀγιώτατον πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς περιέργων ἀρχαιοτήτων διαλαμβάνουσα· συντεθεῖσα παρ' ἐμοῦ Ἀνθίμου μοναχοῦ ἀρχιγραμματέως τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου. Ἐν Ἱερουσαλήμ», σελ. 6—28. Ἐξεδόθη ῥωσιστὶ ζῶντος ἔτι τοῦ συγγραφέως: О предѣлахъ апостольскаго патриаршаго Иерусалимскаго престола, и о подвластныхъ ему епархіяхъ. Составлено по повелѣнію блаженнѣйшаго патриарха Аѳанасія, писмоводителемъ его монахомъ Анѳимомъ, въ Иерусалимѣ 1838 года. Ἐν Πετρούπολει 1840, σελίδες 43 σχήματος 8-ου.

3. «Ἐπόμνημα εἰς τὸν βίον τοῦ αἰοίδιμου ἀγίου Πέτρας κυρίου Μισαήλ, σχεδιασθὲν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ μακαριωτάτου ἡμῶν δεσπότη κυρίου Ἀθανασίου ὑπ' ἐμοῦ Ἀνθίμου γραμματέως τοῦ ἐξ Ἀγγιάλου». Μετὰ τὸ πέρας· «Ἐν Ἱερουσαλήμ ἁωλζ' ἀπριλίου κε'», σελ. 29—36.

4. «Συνταγματίον παρὰ τοῦ Νείλου τοῦ λεγομένου Δοξαπατρῆ, κατὰ κέλευσιν τοῦ ῥηγὸς Σικελίας Ῥογερίου, περὶ τῶν ἐπατριαρχικῶν θρόνων, πῶς καὶ πότε συνέστη ἕκαστος, καὶ (περὶ) τῆς τάξεως αὐτῶν καὶ τίνα λόγον ἐπέχουσι· ἐν ἔτει ρχνα'. Ἀντεγράφη δὲ ἐκ παλαιοῦ χειρογράφου καὶ διερρωγῶτος, εὐρεθέντος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἱερουσαλήμ, παρ' ἐμοῦ Ἀνθίμου μοναχοῦ ἀρχιγραμματέως. ἁωιζ'», σ. 37—48.

5. «Προσφωνημάτιον πρὸς τὸν σοφολογιώτατον ἅγιον ἀρχιμανδρίτην καὶ σεβαστὸν μοι γέροντα κύριον Δανιήλ, παρ' ἐμοῦ

τοῦ συντεθεικότος τὴν ἱερὰν ταύτην κατήχησιν· ὅς δὴ καὶ ἀπο-
νέμω τὴν δουλικὴν μου προσκύνησιν», σελ. 49. Μετὰ τὸ πέρας·
«Ἐν Ἱερουσαλήμ, ἁωιέ' μαΐου ζ'. Ὁ ταπεινὸς αὐτῆς δούλος
Ἄνθιμος μοναχὸς Παγώνης».—Σελ. 50.-63 «Ἰερὰ κατήχησις ἐκ
τῶν ἱερῶν Γραφῶν συνερανισθεῖσα καὶ συντεθεισα ἐν τῷ ἀγιω-
τάτῳ Πατριαρχεῖῳ τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, ἕνεκα τῶν ἀπὸ
τῆς Δυτικολατινικῆς αἰρέσεως ἐπιστρεφόντων. Αἱ ἐρωταποκρίσεις
ἐνικῶς ὡς πρὸς ἕνα· εἰ δὲ καὶ πολλοὶ εἶεν, πάλιν ἐνικῶς, ἐνὸς
ἀποκρινομένου, ὡς ἀπὸ προσώπου τῶν πάντων». Ἀρχ. «Καὶ δὴ
πρῶτον ὁ ἱερεὺς λαβὼν περιτραχήλιον ποιεῖ εὐλογητὸν» κτλ.

60. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος, τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Ἑρμηνεία, ὑπὸ τοῦ Ἱερο-
σολύμων Ἀνθίμου συλλεγεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων Ἀρέθια
καὶ Ἀνδρέα, εἰς τὴν ἱερὰν ἀποκάλυψιν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ
πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου». Ἀρχ. «Ἀπο-
κάλυψις ἐστὶ δῆλωσις τῶν ἀπορρήτων», σελίδες 1-215. Τεῦχος
ἐκ χάρτου, μήκους 0,225, πλ. 0,17, γραφὲν ἐν Κωνσταντινου-
πόλει περὶ τὸ τέλος τῆς ιη' ἑκατ. Ἐν τῇ ἀρχῇ σημεῖωμα τοιοῦ-
τον «Τὸ παρὸν χειρόγραφον, ἐπιγραφόμενον ἑρμηνεία εἰς τὴν
ἱερὰν ἀποκάλυψιν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἦν πρότερον ἐν τῇ
βιβλιοθήκῃ τοῦ Παναγίου Τάφου, τῇ ἐν τῷ Μετοχίῳ τῷ ἐν Κων-
σταντινουπόλει Οὐσα δὲ ἀνέκδοτος ἀπεστάλη ἐκεῖθεν ἐπὶ τῆς
πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ β', καὶ ἐξεδόθη εἰς τὸ ἐνταῦθα πα-
τριαρχικὸν τυπογραφεῖον τῇ ἐγκρίσει αὐτοῦ· νῦν δὲ ἐναποτίθεται
τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς σχολῆς, ἧς καὶ τὴν
σφραγῖδα φέρει, καὶ φυλάττεται ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἄλλων χειρο-
γράφων, πρὸς μελέτην τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων καὶ διδασκομέ-
νων. Ἐν ἔτει ἁωνη', ὀκτωβρίου ιε'». Ἡ τύπωσις ἔχει τὴν ἐπι-
γραφὴν ταύτην· «Ἑρμηνεία εἰς τὴν ἱερὰν ἀποκάλυψιν τοῦ ἁγίου
ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ
Θεολόγου· συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου πατριάρχου Ἱεροσολύμων
Ἀνθίμου, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδεται κελεύσει τοῦ μακαριωτάτου
καὶ θειοτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλ-

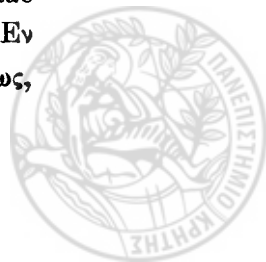

λου. Ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Παναγίου Τάφου, διευθυνομένης ὑπὸ Ἰ. Λαζαρίδου. 1856», σελίδες 188 σχήματος 8-ου.

61. Τεῦχος ἐκ χάρτου, γραφὲν ἀμφὶ τὸ τέλος τῆς ἑπτακαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ Σεβαστοῦ, καθάπερ οἶμαι, Τραπεζουντίου τοῦ Κυμνίτου· ἔστι δὲ μήκους 0,223, πλάτους 0,162· τῶν δὲ σελίδων ὁ χῶρος $0,17 \times 0,103$ · ἀριθμεῖ δὲ σελίδας 321, καὶ τούτων ἑκάστη γραμμὰς 30, ἠριθμημένας ἀνὰ πέντε. Ἐν τῇ $\omega\alpha$ τῆς 1-ης σελίδος ἦν σημεῖωμα παλαιοῦ τῆς βίβλου, καθὰ φαίνεται, κυρίου, ὅπερ ἕτερος ὕστερον ἀπέσβεσε σφοδρῶς· πρὸ δὲ τῆς σελίδος ταύτης εὐρίσκεται φύλλα πέντε, περιέχοντα τὴν ἐπιγραφὴν τῆς βίβλου καὶ πίνακα τῶν αὐτῆς κεφαλαίων. Ἐπιγραφὴ· «Εἰς τὸ β-ον τῆς θεολογίας. Βιβλίον τῆς θεολογίας τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ· παραφράσεις τε καὶ ζητήματα ἐκδοθέντα παρὰ Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητός, κήρυκος τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν ἐπιστημῶν κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους κοινῷ διδασκάλου». Ἄρχ. «Προθεωρία. Μνησθήσομαι δὴ τῶν ἔργων Κυρίου» κτλ. Λεῖπει τὸ τέλος, ἄγραφον ἀπομεινῶν. Πρβλ. Ἄ. Δημητρακοπούλου προσθ. καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν Κ. Σάδα. Ἐν Λειψία 1871, σ. 53.

62. Ἀντίγραφον ἐντύπου φυλλαδίου. Σελίδες 61. Ἐπιγραφὴ· «Ἡ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Δύσις, ἥτοι ἱστορικοκριτικὴ θεωρία τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Δυτικῶν ἱεραποστόλων. Ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Γ. Καροοφύλλη 1860».

63. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 58, μήκους 0,22, πλάτους 0,155, γραφὲν ἔτει 1588-φ διὰ τῆς χειρὸς Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου. Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 34-36 ($0,16 \times 0,12$). Ἐπιγραφὴ· «Maximi Margunii episcopi Cytherensis elucidatio librorum D. Augustini de Trinitate, in qua quid ille vir sanctus, reliquique sancti doctores ecclesiae tam Graeci quam Latini de processione ipsis sancti - - - sanctae Scripturae, eorumdemque auctoritatibus verè explanatur». Ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 58-ου φύλλου σημεῖωμα τοῦ συγγραφέως,

ὅτι τὸ πόνημα τοῦτο πέρας ἔσχεν ἐν Βενετία, ἔτει MDLXXXVIII· διαιρεῖται δὲ τὸ βιβλίον εἰς κεφάλαια ἑνεακαίδεκα. Πρβλ. Ἄ. Δημητρακοπούλου προσθ. καὶ διορθ. σ. 22.

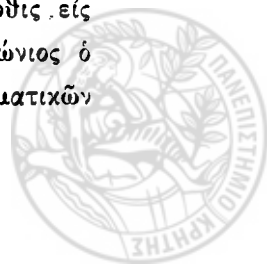
64. Τεῦχος ἐκ χάρτου, φύλλα συναριθμοῦν 247, μήκους 0,22, πλάτους 0,165. Τὸ κείμενον αὐτοῦ κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 21. Τὰ πρῶτα 139 φύλλα διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐγγραφή χειρός, τὰ δὲ κατόπιν ἐκείνων ὑφ' ἐτέρων χειρῶν.

1. «Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς τῆς Ὀκτωήχου ἀναβαθμούς, ἐκδοθεῖσα παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου», φ. 1-92. Ἐν ταῖς ῥαῖς ὑπάρχουσι παραπομπαί, διορθώσεις τοῦ κειμένου καὶ διάφοροι γραφαὶ ἐτέρων ἀντιγράφων· ἐγγραφή δὲ ταῦτα πάντα τῇ χειρὶ Κυρίλλου Ἀθανασιάδου ἀρχιμανδρίτου, πρώτου τῆς ἐρμηνείας ἐκείνης ἐκδότου. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ χειρόγραφον ἦν τῆς αὐτοῦ τυπώσεως τὸ πρωτότυπον· ἡ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει ταύτην· «Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀναβ. τῆς Ὀκτωήχου παρὰ Ν. Κ. τοῦ Ξ. Ἡδὴ πρῶτον ἐκδοθεῖσα κελεύσει τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου τοῦ β'. Ἦς προτέτακται καὶ προλεγόμενα συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν ἱεροδιακόνοις Κυρίλλου Ἀθανασιάδου. Ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Π. Τάφου. ρωξβ'», σελίδες ξε' + 158 σχήματος 8-ου.

2. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πηγὴ γνώσεως ἀνεπίγραφος. Κεφάλαια νε', φ. 93 κέ.

3. «Θεοφράστου ἠθικαὶ χαρακτῆρες». Κεφάλαια ξς', φ. 140-163. Πρὸ δὲ τοῦ κειμένου τούτου φύλλον ἄγραφον καὶ παντάπασι ἀνάριθμον ἔχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις Ἰωάννου Παπαδοπούλου».

4. Ἀντωνίου Βυζαντίου τοῦ Σπανδωνῆ χρηστοθήθεια ἀνεπίγραφος, φ. 164 μέχρι φ. 169^β, ἔνθα τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Χρηστοθήθεια μὲν τὸ παρὸν ὀνομάζεται σύγγραμμα, χρηστότητα ἡθῶν καὶ κοσμιότητα τρόπων ὑποτιθέμενον· μετενήνεκται δ' ὑπό τινος ἐκ τῆς λατινίδος φωνῆς εἰς ἀπλῆν, ἣν μετωχετεύσατο αὐθις εἰς ἑλληνικὴν ὁ ἐλλόγιμος καὶ ἐν σπουδαίοις ἄριστος Ἀντώνιος ὁ Βυζάντιος, ὁ τῆς Κωνσταντίνου (πόλεως) σχολῆς τῶν γραμματικῶν

μαθημάτων καθηγητής, ἃ μὲν προσθεῖς, ἃ δὲ ἀφελόμενος, τοῦ ἀπλοῦ ἀτελοῦς καὶ ἀκοσμήτου τυγχάνοντος· καταγλαίσας δὲ ἐκεῖνος τῷ κάλλει τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, ναὶ μὴν καὶ κοσμήσας ποικίλως τῇ προσθήκῃ τῶν νοημάτων, εἰς φῶς ἤγαγε καὶ τοῖς φιλολόγοις καὶ ἀναγινώσκουσι αὐτό, ὅπως ἔχουσι ἐντεῦθεν ῥυθμίζειν τὸν βίον καὶ τὰ ἔθνη κοσμεῖν, πολλὰς ὑποθήκας ἐνέθηκεν· ὧστιν καὶ οἱ ἐντυγχάνοντες τὸν ἄνδρα θαυμαζόντων τῷ τε ὕψει τῆς φράσεως καὶ τῇ λόγου ιδέᾳ, καὶ δι' εὐφήμου γλώττης ὅτι μάλα ἀγόντων». Τύποις ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Βενετία ἔτει 1802-φ [ἔρα Βρετοῦ, Νεοελ. Φιλολογ. II, σ. 121, ἀριθ. 336. καὶ σ. 136, ἀριθ. 385]· ἑτέρα δὲ ἔκδοσις ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην «'Αντωνίου τοῦ Βυζαντίου, συγγραφῆς τῆς ια' (!!) ἑκατονταετηρίδος, χρηστοθήθεια, ἣτοι τρόποι τοῦ ἑλληνοπρεπῶς φέρεσθαι, ἐκδιδόμενοι χάριν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας μετὰ καὶ τῆς εἰς τὴν καθωμιλημένην παραφράσεως, γενομένης ὑπὸ Ν. Κ. Ἐν Ἀθήναις 1881».

5. «Θεοφίλου Κοροδαλέως διαίρεσις τῆς ποιητικῆς κατὰ τὰ εἶδη αὐτῆς, καὶ τίσιν ἕκαστον τούτων διαφέρει». Ἄρχ. «Ἔοικε τοιγαροῦν τῶν θειοτάτων εἶναι ἡ ποίησις», φ. 187 κέ.

6. «Σωφρονίου πατριάρχου περὶ στιγμῆς». Ἄρχ. «Ἐν τῷ περὶ στιγμῆς μέρει λόγου», φ. 198.— «Περὶ συντάξεως ἀπαρεμφάτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων». Ἄρχ. «Ἐγκλίσις ἐστὶ πλῆθωσις τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος», φ. 200.

7. Συναγωγὴ καὶ ἐξήγησις ὧν ἐμνήσθη ἱστοριῶν Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς κατὰ Ἰουλιανοῦ στηλιτευτικοῖς καὶ ἐν τῷ εἰς Βασίλειον ἐπιταφίῳ λόγῳ, φ. 202.

8. «Νικολάου Μαυροκορδάτου τοῦ Κωνσταντινουπολίτου, περὶ γραμμάτων σπουδῆς καὶ βιβλίων ἀναγνώσεως». Ἄρχ. «Ἡ βιβλίων ἀνάγνωσις», φ. 243. Ἐξέδωκε τοῦτο Κύριλλος Ἀθανασιάδης, ἀρχιμανδρίτης: Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωήχου παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου. Ἐν Ἱεροσολύμοις 1862, σ. νε' - ξα'.

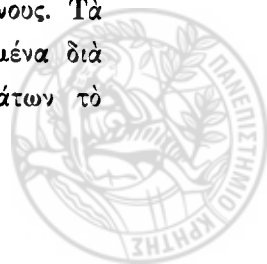
9. «Ἐράσμου» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή: «Ἐπεὶ τὸν εὐγενῆ καὶ ἐλευθέριον παῖδα τὸ ἥρμοσμένον» κτλ., φ. 247.

65. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 233, μήκους 0,22, πλ. 0,158, ληφθὲν ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάβα· περιέχει δὲ ἀσματικὰς ἀκολουθίας ἑορτῶν ἑπτά· α') Μεταμορφώσεως, β') Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, γ') Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, δ') Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ε') Χριστουγέννων, ς') Θεοφανείων, ζ') Ὑπαπαντῆς. Τὸ κείμενον μονόστηλον· κεφαλαιώδη γράμματα, ἐπιγραφαὶ καὶ τυπικὰ διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν· ὡσαύτως καὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ γραφέως τῆς βίβλου· «† Τῷ συντελεστῇ πάντων καλῶν Θεῷ χάρις· ἀμήν·. † ὁ δὲ γράφας τὰπεινὸς Καλλιῶπιος· ἀμαρτωλὸς τάχα καὶ ἱερεὺς, καὶ ἐν πικρῆς Ἀγῖοσαββήτης μὲν τὴν κλήσιν λεγόμενος, τῷ δὲ τρόπῳ μακρὰν ἀπεχόμενος ἀπ' αὐτῶν·· ἔτους μὴν δεκέμβριος κγ', αφοθ' [1579], ἔτους ζπζ'. Ἰνδικτιῶνος ζ', ἡλίου κύκλοι γ' ἀπὸ τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπίσεως· αφοθ'. Ἰνδικτιῶνος ζ'. ἔτους ζπζ' ἡμέρα Τρίτη». Τὰ κάτω ἄκρα τοῦ βιβλίου σητόβρωτα.

66. Θεοτοκάριον, οὗ τὰ ἄκρα σητόβρωτα, γραφὲν ἀμφὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιζ' ἑκατ. Τεῦχος ἐκ χάρτου, μήκους 0,22, πλ. 0,16. Ἐν τῇ ἀρχῇ κόσμημα καὶ σημειώσεις ἐν τῇ ᾠῃ· «Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Γεωργίου». Ἐπιγραφή· «Κανόνες ἱκετηρίου εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ δέσποιναν ἡμῶν Θεοτόκον· ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου, τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας. Ὁδὴ α', ἦχος α'. Σοῦ ἡ τροπαιοῦχος. Πάντων καὶ ἀγγέλων καὶ βροτῶν» κτλ. Δύο γραφικὸὶ χαρακτῆρες. Λεῖπει τὸ τέλος.

67. Πραξαπόστολος μήκους 0,222, πλ. 0,176. Τὸ κείμενον δίστηλον ἐκ γραμμῶν 22. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐλλείπουσι. Φύλλα 155, ὧν ἱκανὰ ἐκ χάρτου, τὰ δὲ λοιπὰ μεμβράνινα. Σελίδες τινὲς ἐγράφησαν τῇ ιε' ἑκατ. (21-22, 37-38, 151-152, 151²-152², 165²-166², 167-168 καὶ 169-170), ἕτεραι δὲ τῇ ιδ' ἑκατ. ἐπὶ χάρτου βαμβακεροῦ (281-304). Τὰ μεμβράνινα φύλλα ἐγράφη τῇ ἐνδεκάτῃ ἑκατ. Ἡ τάξις τῶν ἀναγνωσμάτων προσήκει τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καθὼς ἀποδείκνυσι τὸ πρὸς τῷ τέλει συναξάριον, ὅπερ ἐμπεριέχει τυπικὰς ὁδηγίας ἀφθόνους. Τὰ ἐν τοῖς μεμβρανίνοις φύλλοις ἀναγνώσματα ἔστι τετονισμένα διὰ μουσικῶν σημαδίων πορφυρῶν· αὐτῶν δὲ τῶν ἀναγνωσμάτων τὸ

πρῶτον γράμμα κεφαλαιῶδες, μέγα καὶ πορφυροῦν· πορφυραῖ δὲ εἰσι καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων αἱ ἐπιγραφαί. Μεταγενεστέρα χεῖρ ἐν ταῖς ῥαῖς ἔγραφε προσθήκας, ἑτέρα δὲ πάλιν διὰ γραμμάτων ἀραβικῶν ἠρμήνευσεν ἐν ταῖς ῥαῖς ὡσαύτως τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων. Ἄρχ. « - - - Ματθαῖος, Ἰακώβος Ἄλφαῖος καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου· οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες » κτλ. Μετὰ τὸ νῦν δεύτερον φύλλον ὑπάρχει· χάσμα, δύο φύλλον, ὡς ἔοικεν, ἀποκοπέντων ἐκεῖθεν. — Σελ. 199 - 272 Συναξάριον τοῦ Πραξαποστόλου. — Σελ. 272 κέ. ἀναγνώσματα εἰς ἐγκαίνια ναοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων, εἰς λιτὰς καὶ λειτουργίας, εἰς μνήμην φόβου, εἰς ἐφόδους Βαρβάρων κλπ. — Σελ. 279 Προκείμενα. — Σελ. 282 Ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας τοῦ Πάσχα, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς. — Σελ. 289 Ἀντίφωνα τοῦ συναξαρίου μέχρι τοῦ φεβρουαρίου μηνός. — Σελ. 302 Προκείμενα εἰς ἁγίους ἀνωνύμους.

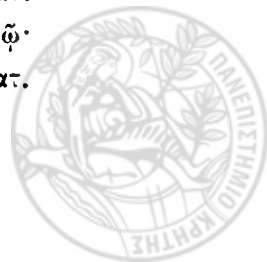
68. Τεῦχος ἐκ φύλλον χάρτου 282, μήκους 0,212, πλ. 0,153, γραφὴν τῆ ἰς' ἑκατ. Φύλλα ἄγραφα: 7^β - 8 καὶ 253 - 282. Μετηνέχθη καὶ τοῦτο ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα.

1. « Στίχοι πολιτικοὶ τοῦ μακαριωτάτου ὑπερτίμου, τοῦ Ψελλοῦ, ἐφερμηνευτικοὶ τῶν ἐπιγραμμάτων τῶν φαλμῶν: στοιχηδόν ». Ἄρχ. « Οὐκ ἔστι τὸ Ψαλτήριον, ἀγαπητέ, βιβλίον », φ. 1 - 7^α. Μέννηται τοῦτου τοῦ ἀντιγράφου Διονύσιος ὁ Κλεόπας. Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ρν' φαλμούς, τ. I, σ. ριγ'.

2. « Ἄπαντα τὰ ἐπιγράμματα τὰ πρὸ αὐτῶν (τῶν) φαλμῶν », φ. 9 κέ.

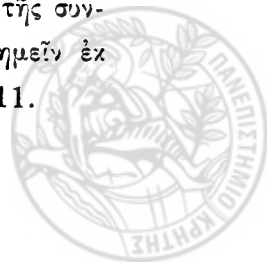
3. « Ἐξήγησις τῶν φαλμῶν τοῦ Δαβίδ, ἦτοι παράφρασις εἰς κοινὴν γλῶσσαν ». Ἄρχ. « Μακάριος (ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ποθῆ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην) ἠμπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν περιπατεῖ τὸν δρόμον » κτλ., φ. 17 - 152. Ἐρμηνεία μέχρι τοῦ ριε' φαλμοῦ. Τὸ κείμενον δίστηλον ἢ μὲν πρώτη στήλη περιέχει τὸ παλαιὸν κείμενον, ἢ δ' ἑτέρα τὴν ἐρμηνείαν.

69. Τεῦχος ἐκ χάρτου στιλπνοῦ, συνδεθὲν ἔτει 1790-ῳ· ἀριθμεῖ δὲ τετράδια κς'. Ἐγράφη περὶ τὸ τέλος τῆς ιε' ἑκατ.

Μήκους 0,205, πλ. 0,163. Τὸ κείμενον μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 22 (0,16 × 0,098). Μετηνέχθη καὶ τοῦτο ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάβα.

1. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «ὕπόμνημα εἰς τοὺς ψαλμούς». Ἄρχ. «Πᾶσαι μὲν ἅγιοι αἱ θεῖαι Γραφαί», φ. 1.
2. «Ἰπóθεσις Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου εἰς τοὺς ψαλμούς». Ἀρχ. «Τῆς βίβλου τῶν ψαλμῶν ἦδε ἂν εἶη» κτλ., φ. 9.
3. «Ἰπóθεσις Εὐσεβίου εἰς τὸ διάψαλμα». Ἄρχ. «Πολλάκις ζητήσας τὴν αἰτίαν» κτλ., φ. 9^β.
4. Γρηγορίου Νύσσης «ἐρμηνεία εἰς τὸ διάψαλμα». Ἄρχ. «Χρῆ δὲ μηδὲ τὸ διάψαλμα παραδραμεῖν», φ. 10.
5. «Στίχοι εὐρυθμοὶ πολιτικοὶ εἰς τὸ Ψαλτήριον καὶ τὰς τῶν ψαλμῶν ἐπιγραφάς, καὶ εἰς τὸ διάψαλμα ποίημα τοῦ σοφωτάτου καὶ ὑπερτίμου Ψελλοῦ, τοῦ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων γραφέντες εἰς τὸν εὐσεβέστατον κύριον Μιχαὴλ τὸν Μονομάχον». Ἄρχ. «Οὐκ ἔστι τὸ ψαλτήριον, δέσποτά μου, βιβλίον, | ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν ἴσως ἐξ ἀγνοίας», φ. 10^β. Ἐξέδωκε δὲ τούτους τοὺς στίχους ἔτει 1855-φ Διονύσιος ὁ Κλεόπας, βασισθεὶς εἰς τούτον τὸν κώδικα [Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ρν' ψαλμούς, I, σ. ρζ' καὶ ριγ'-ριζ']. ἀγνοηθείσης δὲ τῆς ἐκδόσεως ταύτης, ἐξετόπωσε τοὺς αὐτοὺς στίχους εἶτα Charles Émile-Ruelle [Ἐικοσιπενταετηρίς τοῦ Ἑλλήν. Φιλολογ. Συλλόγου. Ἐν Κ/πόλει 1888, σ. 609 - 614].
6. Ψαλτήριον πλήρες μεθ' ἐρμηνείας τῶν ἐπιγραφῶν ἀπάντων τῶν ψαλμῶν, φ. 16 κέ.
7. Αἱ ἐννεά τοῦ Ψαλτηρίου ψδαί, φ. 157.
8. «Βίος καὶ πολιτεία Ἀδάμ καὶ Εὐας, ἀποκαλυφθεὶς ἐκ προταξέως Θεοῦ διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου τῷ Μωϋσῆ τῷ θεράποντι αὐτοῦ, ὅτε καὶ τὰς πλάκας τῆς διαθήκης ἐδέξατο». Ἄρχ. «Ἀδάμ καὶ Εὐας τῶν πρωτοπλάστων. Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς» κτλ., φ. 168^β.
9. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «λόγος περὶ ψευδοπροφητῶν καὶ ψευδοδιδασκάλων καὶ ἀθέων αἰρετικῶν, καὶ περὶ σημείων τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου· ἐρρέθη μέλλοντος αὐτοῦ ἐκδημεῖν ἐκ τοῦ σώματος». Ἄρχ. «Ὁδυνηρὸς ὁ λόγος», φ. 182-211.

70. Ἀνθολογία μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς, γραφεῖσα περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιη' ἑκατ. συνίσταται δ' ἐκ φύλλων χάρτου στυλπνοῦ 438, μήκους 0,21, πλ. 0,152. Ἐν τῇ ἀρχῇ μεμελισμένον τὸ «Ἅγιος Ἰσχυρὸς» ὑπὸ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Νέων Πατρῶν (φ. 1-2)· εἶτα τὸ κείμενον διατριβῆς, ἧς ἡ ἐπιγραφή· «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τῶν σημαδίων τῆς μουσικῆς τέχνης, τῶν τε ἀνιόντων καὶ κατιόντων» κτλ., φ. 3. Κατόπι μετροφωνία Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Νὰρ Θετταλικὸν καὶ ἕτερα ποιήματα, μεμελισμένα ὑπὸ πολλῶν ψαλτῶν, οἷον Ἰωάννου Ἐηροῦ δομεστίκου, Ἰωάννου τοῦ Γλυκέος, Γρηγορίου Ἀλυάττου, Κορώνη, Ἰωάννου Κουκουζέλη, Πλουσιαδηνοῦ, Καμπάνη, Γεωργίου Κοντοπετρῆ, Μανουὴλ Χρυσάφη, Ἀγάθωνος, Ἰωάννου πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἀναστασίου Ραφτανιώτου καὶ πολλῶν ἑτέρων.

71. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, συνιστάμενον ἐκ φύλλων 296, μήκους 0,205, πλ. 0,15, οὗ τὸ κείμενον μονίστηλον. Τὰ πρῶτα 32 φύλλα χάρτινα, γραφέντα τῇ ιδ' ἑκατ. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου σημεῖωμα, ὅτι ἐλήφθη «ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ», καὶ ὅτι κατετέθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν τῷ Σταυρῷ σχολῆς τῇ 9-ῃ τοῦ μηνὸς αὐγούστου, ἔτους 1858-ου. Ἐν δὲ τῷ κρασπέδῳ φύλλου τινὸς (131^β) ὑπάρχει σημεῖωμα τῆς ιδ' ἑκατ., δηλοῦν ὅτι τὸ τεῦχος ἐπώλησεν ἱερεὺς ὄνομα Παναγιώτης, καὶ ὅτι ἀνετέθη μονῆ τινι τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 1-ου φύλλου γέγραπται τὸ «Ἐκ τῶν τοῦ Ἐφραίμ», διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἐφραίμ Ἀθηναίου, πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Περιέχεται δὲ τέλος ἐν τῷ τεύχει ἡ θεία Κλίμαξ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ, ἧς προτέτακται βίος αὐτοῦ ἐπιτομος· μεθ' ὃν στίχοι Δανιὴλ μοναχοῦ τοῦ Ραϊθηνοῦ, πρόλογος τῆς Κλίμακος καὶ ἐπιστολαὶ δύο. Τὸ κείμενον τῆς Κλίμακος λήγει εἰς τὸ φ. 212^β. Εἶτα «σχόλια τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Κλίμακος τῶν Ἀπορρήτων», ὧν ἡ ἀρχὴ· «Νοεραὶ νεάνιδες, αἱ ψυχικαὶ καταστάσεις», φ. 212^β. — Φύλλ. 249 κέ. Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας «πρὸς Ἀντίοχον ἄρχοντα περὶ πλει-

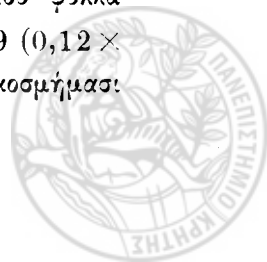

στων καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἀπορουμένων καὶ παρὰ πᾶσιν χριστιανοῖς γινώσκεσθαι ὀφειλομένων» ἀποκρίσεις, ὧν τὸ τέλος ἐξέπεσεν ἐκ πολλοῦ.

72. Τεῦχος ἐκ χάρτου (μήκους 0,205, πλ. 0,145), σελίδας ἀριθμοῦν 188, αἱ περιβάλλονται πλαϊσίσι· ἐγράφη δὲ «ἐν ἔτει αἰωδ', μηνὶ σεπτεμβρίῳ». Ἐπιγραφή· «Ἀκολουθία τῆς ἀγίας μεταλήψεως, ὡς εὐρηται ἐν τινι μεμβραίνῳ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐν ᾧ διὰ τὴν παλαιότητα ἔλιπε καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας ταύτης, καὶ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, οὐχὶ τῆς ἀκολουθίας· ὅθεν καὶ ἄγνωστος ἡμῖν ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐκεῖνο ἐγράφη· ἔτι δὲ καὶ ὁ γράψας καὶ ὁ συνθεὶς καὶ ὅπου ἀφιερώθη» κτλ. Ὅρα Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 602.

73. Τυπικὸν ἐκ μεμβράνης (0,192 × 0,15), ὅπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα σφόδρα παραλελυμένον διὸ καὶ τὰ τετράδια κατόπιν ὁ δέτης ἤρμωσεν ἀτάκτως. Ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 172, μεμβράνινα μὲν 116, χάρτινα δὲ 56, ὧν δύο μὲν ἔνδον τῆς πρώτης πινακίδος, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς τῷ τέλει τοῦ τεύχους. Δύο μεμβράνινα φύλλα τοῦ αὐτοῦ κώδικος εὔρον ἐγὼ ἔτει 1887-ῳ ἐν αὐτῇ τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα, ἃ καὶ προσέθηκα πρὸ τοῦ κειμένου τῶν κεφαλαίων Μάρκου τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροῦντος. Τὸ κείμενον τῶν μεμβρανίνων φύλλων μονόστηλον ὄν ἐκγραμμῶν 24 (0,148 × 0,12) ἐγράφη περὶ τὴν ιβ' ἑκατ., τὸ δὲ τῶν χαρτίνων τῇ ιε' ἑκατ.—Φύλ. 1^α «Ἀκολουθία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμωδίας τε καὶ συνάξεως τοῦ ὕλου ἐνιαυτοῦ, ἀρχομένη ἀπὸ μηνὸς σεπτεμβρίου μέχρι μηνὸς αὐγούστου».

74. Τετραευαγγέλιον τῆς δεκάτης ἑκατ., εὐρεθὲν ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα παραλελυμένον, ὃ καὶ συνηρμώσθη διὰ δεσιμάτος ἰσχυροῦ· πλην ἀλλὰ φύλλα πολλὰ τούτου τάξιν ἔχει τανῶν ἄτακτον. Ἀριθμεῖ δὲ τὸ τεῦχος ἐν συνόλῳ φύλλα 183, μήκους 0,19, πλ. 0,145· πρότερον ὅμως ἠρίθμει πολλῶ πλείω· λείπει γὰρ αὐτῷ τὰ πρῶτα ἔνδεκα τετράδια, τοῦ δὲ δευκαίδεκάτου τετραδίου φύλλα δύο. Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 19 (0,12 × 0,08), χαριέστατα γεγραμμένον, κοσμοῦμένον τε πέντε κοσμήμασι

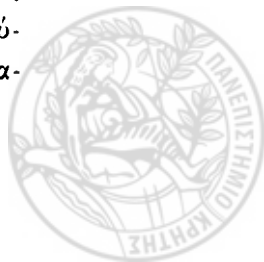

κεχρωματισμένοις, μεγάλοις τέ τισι κεφαλαιώδεσι γράμμασι πολυχρωματίστοις, καὶ πολλοῖς ἐτέροις μικροῖς μὲν, ἐρυθροῖς δέ· ἐρυθραὶ δὲ ὡσαύτως εἰσὶν αἱ τῶν κεφαλαίων ἐπιγραφαί. Ἐν τῷ κάτω κρασπέδῳ τοῦ 1-ου φύλλου διὰ τῆς χειρὸς Ἰωάσαφ, ἡγουμένου τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, γέγραπται τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Χάριν εὐλογίας ἐδόθη τῷ κυρίῳ Ἀβραὰμ Νόροφ ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα παρὰ τοῦ πνευματικοῦ Ἰωάσαφ». Ἐν ἄλλῳ τινὶ φύλλῳ γέγραπται τὸ Φ γράμμα διὰ τῆς χειρὸς Πορφυρίου τοῦ Οὐσπένσκη, μὴνύον ὅτι καὶ τούτου τοῦ κώδικος ἀπέσπασεν οὗτος φύλλα τινά. Ἐν τῷ φύλ. 168^β κεῖται σημεῖωμα διὰ γραμμάτων ἀραβικῶν, τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἴσως ἑκατονταετηρίδος, ὃ λέγει, ὅτι τοῦτο τὸ τετραευαγγέλιον ἀφιέρωσε τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τῇ ἐγγὺς Ἰορδάνου ποταμοῦ, Ἰβραχὴμ ἱεροδιάκονος, υἱὸς Μασσοῦδ, ὃ ἐκ τῆς κόμης Καφριπχέμ (𐤊𐤃𐤋) ἐπαρχίας Χάμας (= Ἐπιφανείας).

1. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον ἀπὸ τοῦ β' στίχου κεφ. κς' μέχρι ιθ' στίχου κεφαλ. κς', φύλ. 10-15. Ἀρχ. « - - τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε » κτλ. Τέλος· « μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σὴ - - - ».

2. Εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον», οὗ προτέτακται κόσμημα χρυσοῦν τε καὶ πολύχρωμον, φ. 1-2, 6-9, 4-5, 16-65. Φύλλ. 66^β-67^β παντάπασι ἄγραφα. Φύλλ. 68-70 «Τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια»· αὕτη δὲ ἡ ἐπιγραφή κεφαλαιώδεσι γράμμασι χρώματος κυανοῦ τε καὶ πορφυροῦ καὶ πρασίνου, ἧς ὑπέρεκειται κόσμημα ταινιοειδές· κεφαλαιώδη δὲ καὶ πορφυρᾶ τὰ τῶν κεφαλαίων γράμματα.

3. «Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν», οὗ προτέτακται κόσμημα, φ. 71 μέχρι φ. 168^α, ἔνθα διὰ γραμμάτων πορφυρῶν ἀναγινώσκεται τοῦτο· «Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν· ἐγγράφη ἑλληνιστὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν μεγάλην μετὰ ιε' ἔτη τῆς ἀναλήψεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἐν τῷ φ. 109^β τὸ κείμενον ἔχει ὧδε· «ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν· στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κόμην» (Λουκ. θ', 54, 55). Ἄλλ' ἐν τῷ κρα-

πέδω δια τῆς χειρὸς τοῦ καλλιγράφου αὐτοῦ τούτου τοῦ κώδικος ἐγράφη τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὧδε· «Ἐν ἄλλοις εὐρηται οὕτω: Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἶδατε οἴου πνεύματος ἐστὲ ὑμεῖς; ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. Καὶ στραφεὶς ἐπετίμησεν αὐτοῖς».

4. Πίναξ τῶν Ἰωάννου κεφαλαίων, φ. 169.

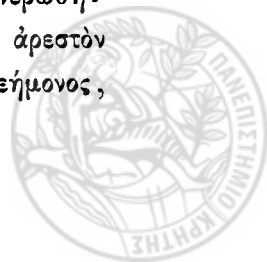
5. «Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην» μέχρι τῶν λέξεων «ὕγιης ἐγένετο ὃ δῆποτε κατείχετο» (ε', 4), φ. 170 κέ. Ἐν τῇ ἀρχῇ κόσμημα.

75. Μαθηματάριον ἐκ φύλλων χάρτου 468, μήκους 0,21, πλ. 0,14, γραφὴν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1781 καὶ 1789. Ἐπιστολαί, λόγοι τινὲς καὶ τινα τῶν ἐμμέτρων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ψυχαγωγικαὶ ἐρμηνεῖαι τοῦ πρωτοτύπου κειμένου καὶ παραφράσεις οὐκ ὀλίγων ὁμιλιῶν. Τὰ φύλλα 341-400 ἐγράφη ἔτει 1781-φ, τὰ δὲ πρῶτα 321 ἔγραψε τελειώσας ἔτει «1789 φευρουαρίου 14 Κεραμεὺς Ἐμμανουήλ».

76. Μαλαξοῦ νομοκάνων, διηρημένος εἰς κεφάλαια χ^{τδ'}. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 205 (μήκους 0,21, πλ. 0,158), γραφὴν τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ ἑκατ. Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 22 (0,162 × 0,105)· περὶ δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμετέρας ἑκατονταετηρίδος οὗτος ὁ νομοκάνων ἦν Νικάνδρου ἀρχιμανδρίτου.

77. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 158, μήκους 0,218, πλ. 0,164, γραφὴν τῇ ις' ἑκατ. — Λαυσαϊκὸν Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως ἄχρι κεφαλαίου τοῦ περὶ τοῦ ἀββᾶ Πιάμμωνος.

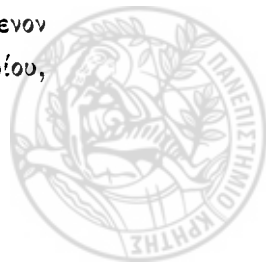
78. Τεῦχος ἀτελὲς ἐκ φύλλων χάρτου 279, μήκους 0,212, πλ. 0,15, γραφὴν περὶ τὸ μέσον τῆς ις' ἑκατ. Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 20 (0,145 × 0,092). — Παραφράσεις ἀρχαίων κειμένων, ἐξ ὧν σημειοῦμαι κατ' ἐκλογὴν ταῦτα· α') «Δόγος κατ' ἐπιτομὴν διαλαμβάνων περὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ προφήτου Προδρόμου». Ἀρχ. «Πάλιν εἰς ἡμᾶς, ἀδελφοί, ὁ μέγας ἐφανερῶθη» κτλ., φ. 1. — β') Βίος τοῦ ἀγίου Φιλαρέτου. Ἀρχ. «Βίον ἀρεστὸν τῷ Θεῷ», φ. 11β. — γ') Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος,

μεταφρασθὲν ὑπὸ Ἰγνατίου ἱερομονάχου. Ἄρχ. «Αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις», φ. 34. — δ') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου. Ἄρχ. «Βίον καλὸν καὶ ἐνάρετον», φ. 63^β. — ε') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ἀλεξίου. Ἄρχ. «Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας» κτλ., φ. 77. — ς') Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ξενοφῶντος καὶ τῶν παιδῶν αὐτοῦ. Ἄρχ. «Διηγήσατό τις γέρων», φ. 86. — ζ') Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐπραξίας· μετάφρασις Ἰγνατίου ἱερομονάχου. Ἄρχ. «Ἄλλο δὲν εἶναι πιθανώτερον», φ. 101. — η') Μαρτύριον τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης. Ἄρχ. «Εἰς τοὺς τριανταπέντε χρόνους», φ. 152^β. — θ') Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Ἄρχ. «Ἐναν καιρὸν ἦτόν τις», φ. 175^β. — ι') Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὸν μάταιον βίον, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια», φ. 181. — ια') Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου λόγος περὶ ὠφελείας ψυχῆς, οὗ ἡ ἀρχή· «Δεῦτε, ἀγαπητοί, δεῦτε», φ. 187^β. — ιβ') Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος περὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνης, οὗ ἡ ἀρχή· «Βασιλέως μὲν τοῦ ἐπιγείου», φ. 202. — ιγ') «Διήγησις περὶ τινος γέροντος σημειοφόρου μοναχοῦ, πῶς ἀπεκαλύφθη αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου». Ἄρχ. «Γέρων τις ἐκαθέζετο», φ. 216. Παρέπονται διηγήσεις ἕτεραι, ὧν μία περὶ τῶν Σαρανταρίων. — ιδ') Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ λόγος περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. Ἄρχ. «Τὰ τῶν βρωμάτων ἡδέα», φ. 249. — ιε') «Ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Διατάξεων». Ἄρχ. «Τοῦ νομοθέτου Μωϋσέως εἰρηκότος», φ. 277^β. — ις') Τεμάχη διάφορα.

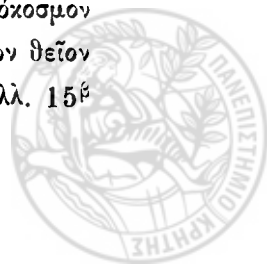
79. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου λόγοι ἀσκητικοί. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 197, μήκους 0,21, πλ. 0,15, παραλελυμένον, ἀκέφαλον, ἀτελές καὶ τὰ ἄκρα σητόβρωτα ἔχον· ἐγγραφή δὲ μεταξὺ τῆς ιδ' καὶ τῆς ιε' ἑκατ. Τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 18 (0,132 × 0,092). Ἐλήφθη καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάβα.

80. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς δυοκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐκ φύλλων 156, μήκους 0,22, πλ. 0,165· οὗ τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον. — Μηναῖα τῶν μηνῶν Σεπτεμβρίου,

Οκτωβρίου και Νοεμβρίου, ἔχοντα και δύο φύλλα ἐκ χάρτου (32-ον και 33-ον), ἄπερ ἐγράφη πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐκπεσόντος κειμένου τῆ ἰς' ἑκατ., αἱ δὲ τελευταῖαι τέσσαρες ῥοδαὶ τοῦ ψαλλομένου κανόνος εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Στάχυν (τῆ 31-ῆ τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου) ἐλλείπουσιν ἐκ παλαιοῦ τῷ κώδικι Τὸ τέλος αὐτοῦ σημείωσιν ἀραβικήν ἔχει δυσανάγνωστον· τέλος δὲ και οὗτος ὁ κώδιξ ἐκ τῆς λαύρας ἐλήφθη τοῦ ἀγίου Σάβα.

81. Ψαλτήριον ἐκ χάρτου, γραφὲν περὶ τὸ μέσον τῆς ἐκκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐπιμελῶς, και συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἡριθμημένων 344 (μήκους 0,205, πλ. 0,16), ἀκριβῶς δὲ ἐκ φύλλων 346, ἐπειδὴ τούτων δύο τοὺς αὐτοὺς ἀριθμοὺς ἔχει, οὗς και τὰ δύο πρότερα (56 και 137). Ἐν τῆ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου κόσμημα ταινιοειδὲς και μέγα κεφαλαιῶδες γράμμα, τὸ Π, ποικιλόχρουν και περικεκοσμημένον. Περικεκοσμημένον δὲ και πολύχρουν ὡσαύτως ἐστὶν ἐκάστου ψαλμοῦ και τῶν κατόπιν ῥοδῶν τὸ πρῶτιστον γράμμα, κεφαλαιῶδες ὡς εἶκὸς ὑπὸ τοῦ καλλιγράφου γραφέν. Τῶν ψαλμῶν και τῶν ῥοδῶν αἱ σελίδες ἀριθμοῦσι γραμμὰς δέκα και τέσσαρας (0,128 × 0,08), τῶν δὲ λοιπῶν κειμένων πολλῶ πλείους (0,138 × 0,085).—Φύλλ. 1 «Γνωῖσις τοῦ διάψαλμα. Πολλάκις ζητησάντων τὴν αἰτίαν τοῦ ἐπιγράφεσθαι μεταξὺ τῶν ψαλμῶν διάψαλμα» κτλ.—Φύλλ. 5^β «Περὶ τοῦ Ἀλληλοῦτα, ὃ σημαίνει ἐκ τῆς ἑβραϊδος φωνῆς εἰς τὴν ἐλληνίδα μετατιθέμενον».—Φύλλ. 8^β «Περὶ τῶν ἀναβαθμῶν. Πάλιν ἑτέρα ἐπιγραφή: ψαλμὸς τῶν ἀναβαθμῶν. Τί δὲ βούλεται λέγειν; ποίων ἀναβαθμῶν» κτλ.—Φύλλ. 11 «Πρόλογος τῆς ἐρμηνείας τῶν ψαλμῶν. Πᾶσα γραφή θεόπνευστος» κτλ.—Φύλλ. 12 «Εὐσεβείου εἰς τὸ διάψαλμα. Ἐγραψαν τὸ διάψαλμα οἱ ἐρμηνεύσαντες τέσσαρες ἄρχοντες» κτλ.—Φύλλ. 13 «Στίχοι εἰς τὸ θεῖον και ἱερὸν Ψαλτήριον. Ψαλτήριον τοῦτο ἐστὶ τερπνὸν μετα κιθάρας, | ὕπερ ὠργάνωσε σοφὸς ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος» κτλ.—Φύλλ. 14 «Ἐτεροι στίχοι εἰς τὸ ἱερὸν Ψαλτήριον. Τὴν ἄσματοδοφαλτοσύνην τον βίβλον | τὴν θεοκοσμοκόσμον ψυχόσωστον θεῖαν πυξίδα» κτλ.—Φύλλ. 14^β «Στίχοι εἰς τὸν θεῖον Δαυίδ. Ἄκουε, Δαυίδ, τοῦ παρ' ἡμῶν Ὀρφέως» κτλ.—Φύλλ. 15^β

ἐν τῇ ἄνω ῥα τοῦ 5-ου φύλλου, ἐν τῇ προσθίῳ σελίδι· «Φιλοθέου οεῖθωπκε». Καὶ πάλιν αὐτόθι ἐν τῇ κάτω ῥα· «Ἐκ τῶν τοῦ Ἐφραιμ» Ἀθηναίου, πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Φύλλ. 1-4 πίναξ τῶν ἐν τῷ κώδικι συγγραφῶν ἀναλυτικός.

1. «Ῥητορικῆς τέχνης Θεοφίλου Κορυθαλέως προοίμιον», οὗ ἡ ἀρχή· «Τὴν ἔμφυτον ἐπιθυμίαν καὶ ἔφεσιν» κτλ. Εἶτα κείμενον ῥητορικῆς, διηρημένον εἰς τρία βιβλία καὶ σχολίαις ἐν ταῖς ῥαῖς ἐπεξηγημένον, φ. 5-97, ἐνθα τὸ τέλος ἔχει ὧδε· «- - - τοῖς ἐπιμόνωσ ἐνδιατρίβουσι τούτοις τοῖς ἀτελέσι τῆς κατὰ ῥητορικὴν τελειότητος ἐγκρατεῖς γενέσθαι καὶ προθύμως ταύτην μετιέναι:— Ἔλαβε πέρας ἡ παρούσα δέλτος, διὰ χειρὸς καμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀμαρτωλοῦ Φιλοθέου διακόνου ἐκ νήσου Κύπρου κατὰ μῆνα ἀπρίλλιον, ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῶ ἐπτακοσιοστῶ τριακοστῶ ἦτις ἐρμηνεύθη παρὰ τοῦ ἔλλογωτάτου ἱεροδιδασκάλου κυρίου Ἰακώβου Πατμίου κατὰ μῆναν ἀπρίλλιον ἐν ἔτει ἀψλγ'».

2. Ἀνόνομα κεφάλαια «περὶ παραλήψεως» καὶ «περὶ περιπλοκῆς», φ. 98. Φύλλα ἄγραφα: 98^β-104^β.

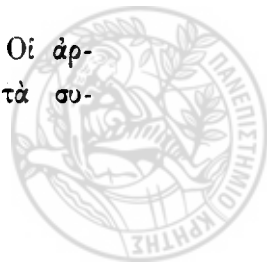
3. Ῥητορικὴ κατ' ἐρωταπόκρισιν ἀνεπίγραφος (Ἀλεξάνδρου Μαυροκοροδάτου). Ἀρχ. «Τί ἐστὶ Ῥητορικῆ; Ῥητορικὴ ἐστὶ τεχνικὴ δύναμις λόγων» κτλ. Φύλλ. 202 «Ἐγράφη παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Φιλοθέου διακόνου Θωμᾶ κατὰ τὸ ἀψλ' μαίτου 21. Ἀπὸ Η-ην ἄχρις χβ' ἰουνίου ἀνεγνώσθη».

83. Τεῦχος ἐξ ἐπτὰ φύλλων χάρτου καὶ μεμβρανίνων 139, ὅπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα.

Α'. Φύλλα χάρτινα, γραφέντα περὶ τὸ μέσον τῆς ἰδ' ἑκατονταετηρίδος.

1. Γερμανοῦ β', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, σιγίλλιον ἀκέφαλον «ἐπὶ τοῖς παραλαυρίοις τῶν πατριαρχικῶν μονῶν», οὗ αἱ πρῶται λέξεις ὧδε· «- - - ἀρχὴν ἐσχηκότα πατριαρχικὸν σταυροπήγιον», φ. 1. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ. V, σ. 111, γρ. 11 κέ.

2. «Ἐτερον τοῦ αὐτοῦ μηνὶ ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος ιγ'. Οἱ ἀρχιερεῖς ὁ δεῖνα καὶ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα». Ἀρχ. «Τὰ κατὰ συ-

ναρπαγὴν λαβόντα σύμπηξιν οὐθ' ὁ καιρὸς περιτρέχει» κτλ., φ. 1^β.
Σύνταγμα, τ. V, σ. 112 - 113.

3. Σιγίλλιον ἀνεπίγραφον πατριάρχου τῆς Ἀχρίδος, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀννηέχθη τῇ ἡμῶν μετριότητι», φ. 3. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχυολ., I, σ. 474 - 476.

4. «Ἐκ τοῦ ἐναποκειμένου ὑπομνήματος τῷ εὐαγεῖ χαρτοφυλακείῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, τοῦ γεγονότος παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε θείας καὶ ἱεραῆς συνόδου, ἔχοντος, πρὸς ἄλλοις κεφαλαίοις ἐκκλησιαστικοῖς, καὶ ταῦτα». Ἀρχ. «Κληρικούς κληρικούς διαμφισβητοῦντας» κτλ., φ. 4^β. Σύνταγμα, τ. V, σ. 28, γραμμῆ 15.

5. Πίναξ τῶν περιεχομένων ἐν τοῖς μεμβρανίνοις φύλλοις τούτου τοῦ κώδικος, φ. 5^β - 7^β.

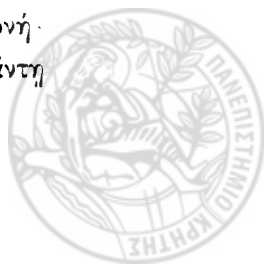
Β'. Φύλλα μεμβράνινα, γραφέντα περὶ τὸ τέλος τῆς ιγ' ἐκατ., ὧν τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον (0,201 × 0,14).

1. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πηγὴ γνώσεως, φ. 8. Τῶν κεφαλαίων ἡ τάξις σφόδρα διάφορος τῆς ἐν τῷ τετυπωμένῳ κειμένῳ· ἐλλείπει γὰρ οὕτω τῷ κώδικι τὰ πρῶτα τριάκοντα κεφάλαια καὶ τὸ σὺνήθες ξη' κεφάλαιον· ἔχει μέντοι κεφάλαιά τινα παντάπασιν ἀτύπωτα.

2. Τοῦ αὐτοῦ «ἔκδοσις ἀκριβῆς περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως», ἧς ἡ ἀρχή· «Θεὸν οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε» κτλ., φ. 69 - 76 + 45 - 68 + 37 - 44 + 77 - 129. Migne τ. 94, σ. 789 κέ.

3. Τοῦ αὐτοῦ «ἐπιστολὴ γραφεῖσα πρὸς Ἰορδάνην ἀρχιμανδρίτην περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου». Ἀρχ. «Τῷ θεοτιμήτῳ κτλ. Τοῦ πρὸς σέ μου πόθου ἡ ἀκρότης» κτλ. φ. 130 - 141. Migne τ. 95, σ. 21.

4. «Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τοῦ ἀχράντου σώματος τοῦ Κυρίου, ὃ μεταλαμβάνομεν:—Ἰστέον, ὅτι εὑρον τοῦτο τὸ κεφάλαιον εἰς χαρτίον παλαιότατον, κατεφθαρμένον, ἐξ ἰδιοχείρου αὐτοῦ, ἐσχεδιασμένον γράμμα κατὰ σιγίλ(λ)ον ὡς ἡδυνήθην δὲ τὰ σωζόμενα ἀνελεξάμην, εἰ καὶ ἀτελῶς, ἵνα μὴ πάντῃ

τὸ πατήρ καὶ τὸ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἀναίτιον» κτλ., φ. 144. Ἔστι δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ 10-ον κεφάλαιον τῆς Ἐκδόσεως ἀκριβοῦς ὀρθοδόξου πίστεως [Migne τ. 94, σ. 837], ὅπερ εὑρίσκειται καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ τοῦ κώδικος, φ. 48^β-49^α.

6. «Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκ τοῦ Β-ου βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχή· Περὶ τῆς θυσίας τοῦ ἀμνοῦ». Ἀρχ. «Ἔως μὲν γὰρ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ» κτλ., φ. 144^β.

7. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ «ἔτι περὶ θεῶν ὀνομάτων ἀκριβέστερον· λείπει δὲ ἐντὸς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κεφαλαίων, τρισκαιδέκατον ὄν». Ἐν τῷ κρασπέδῳ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ καλλιγράφου· «Εὐρηται δὲ εἰς βιβλίον τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων». Ἀρχ. «Τὸ θεῖον ἀκατάληπτον», φ. 145 κέ [Migne τ. 94, σ. 845-849]· διὸ καὶ ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ 50-οῦ φύλλου γέγραπται τοῦτο· «Ζήτει εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ὃ λείπει, τρισκαιδέκατον ὄν».

84. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 183 (μήκους 0,208, πλ. 0,14), οὗ τὰ ἄκρα ὑπὸ πυρᾶς ἐβλάβη· ἦν δὲ καὶ τοῦτο πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα. Ἐνθὸν τῆς δευτέρας πινακίδος· «Καὶ τὸδε σὺν τοῖς ἄλλοις Νεοφύτου Ῥοδίου».

1. «Μεταμόρφωσις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ [τοῦ νέου] γενεαί, ἧτοι βίβλος κατανοητικὴ περὶ [τῶν τεσ]σάρων τοῦ ἀνθρώπου ἐσχάτων, μεταφρ[ασθεῖ]σα ἐκ τῆς λατινίδος εἰς τὴν κοινήν τῶν Ἑλληνορωμαίων διάλεκτον παρὰ Ἰωάννου Κομνηνοῦ τοῦ ἱατροῦ». Ἀρχ. «Τῷ φιλαναγνώστῃ. Ἀπόφασις εἶναι μαρτυρημένη», φ. 1-54^β, ἔνθα τὸ σημεῖωμα τοῦ καλλιγράφου· «[Ἐν] Ἱπτολεμαίδι τῆς [Φοινίκης ἀπριλλίου κτ-η. Νεόφυτος δοῦλος ὑμῶν Ῥόδιος, ἀψμδ'] [1744].

2. (Νεοφύτου Ῥοδίου) ἐγκωμιστικὸς λόγος εἰς Μελέτιον μητροπολίτην Καισαρείας Παλαιστίνης, ἐπίτροπον Χρυσάνθου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀρχ. «Καθὼς ἀπὸ ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ προτερήματα», φ. 55. Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ γέγραπται, ὅτι Μελέτιος ὁ Καισαρείας «καὶ σπουδαστήριον τῆς μουσικῆς τέχνης» συνεκρότησεν ἐν Ἱεροσολύμοις.

3. Λόγοι διάφοροι νεοελληνικοί, φ. 59^β-83^β.

4. Ὀμηρόκεντρα μετὰ ψυχαγωγικῆς ἐρμηνείας, φ. 84-166.

5. (Νεοφύτου Ῥοδίου) λόγοι τρεῖς, φ. 167-183. α') Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου· ἐρρήθη ἐν Ῥόδῳ «αψνςφ» [1756]. β') Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου· ἐρρήθη «αψνθφ ἀπριλλίου ιη'» [1759]. γ') Εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν.

85. Τεῦχος ἐκ χάρτου (0,205 × 0,155), γραφὴν περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκκαιδεκάτης ἑκατ. καὶ φύλλα συναριθμοῦν 299, ὧν ἄγραφα τάδε: 22, 37^β-38, 42, 43, 46^β-51, 55^β-56^α, 57^β-57 (δίς), 73-76, 114-117, 132, 133, 194^β-197, 214-216, 237^β-249, 252-257, 261, 262, 275^β-277, 283^β-285. Ἐν τῇ ἀρχῇ φύλλον ἄνευ ἀριθμοῦ, περιέχον τοῦτο μόνον τὸ σημεῖωμα· «Ρητορικά Ερμογενῆ, ΧΑ ᾠ (= Χριστόδουλος μοναχός).—Post obitum R. P. Bezzanslii bibliothecae Mohilevensis applicitus».

1. Στοιχεῖα ῥητορικῆς ἀνωμόμου. Ἄρχ. «Γίνωσκε, ὅτι ὁ Ἐρμωγένης γένος μὲν ἦν Ταρσεύς, πατὴρ δὲ εὐδαίμονος» κτλ., φ. 1.

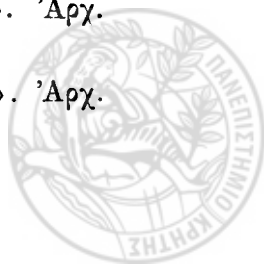
2. «Προλεγόμενα εἰς τὴν ῥητορικὴν». Ἄρχ. «Τέσσαρά εἰσι τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι περὶ παντὸς πράγματος», φ. 23.

3. «Historie in genere των καθεκαστα γνωσιν etc. Ἄρχ. «Historia a veteribus non est in solum» κτλ., φ. 31.

4. «Περὶ ἐποποιίας τῶν ἠρωϊκῶν στίχων». Ἄρχ. «Πᾶσα συλλαβὴ ἢ δι' ἐνός φωνήεντος τῶν μακρῶν φύσει» κτλ., φ. 33.— «Περὶ τῶν τῆς τραγωδίας προλεγομένων». Ἄρχ. «Τραγωδία πόθεν παράγεται; Ἀπὸ τοῦ τράγου, ἢ ἀπὸ τῆς τρυγός, ἢ ἐλάμβανον, ἢ γουον ἢ λείφοντο» κτλ., φ. 39.— «Περὶ ῥαψωδίας. Τί ἐστι ῥαψωδία; Ποίημα ἐμπεριειληφός τινα ὑπόθεσιν, καὶ ἄλλως μέρος τοῦ ὅλου ποιήματος» κτλ., φ. 44.— «Περὶ ῥήματος. Τρία γάρ τινα σημαίνει τὸ ῥῆμα, ἐνέργειαν καὶ πάθος» κτλ., φ. 52.— Ἐκ τῆς Φωτίου βιβλιοθήκης ἀπόσπασμα περὶ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίνου, φ. 64-72.

5. «Τὰ ὀφρῖκια τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων, ἅπερ ἐτόπωσε καὶ ἔστησεν αὐτὸς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς». Ἄρχ. «α' ὁ βασιλεὺς, β' ὁ σεβαστοκράτωρ» κτλ., φ. 77.

6. «Περὶ τοῦ πῶς χρῆ συντάττειν τὰς ἐπιστολάς». Ἄρχ.

«Ἐπειδὴ τὰς ἐπιστολάς οἱ τὴν ἀρχὴν εὐρόντες διὰ πρόσρησιν εὔρον» κτλ., φ. 80.

7. Παροιμία ἐκ τοῦ Α στοιχείου. Ἄρχ. «Ἄγαθοὶ δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες· ἐπὶ τῶν σφόδρα πρὸς ἔλεον ῥεπόντων», φ. 88-93. Macarii cent. I, 12.

8. «Τρύφωνος περὶ τρόπων· γράφεται δὲ καὶ Φιλοπόνου». Ἄρχ. «Φράσις ἐστὶ λόγος ἐγκατάσκευος, ἢ λόγος κατὰ τινα δῆλωσιν περισσοτέραν ἐκφερόμενος», φ. 95. Walz, Rhetores Graeci, τ. VIII, σ. 728.

9. «Λόγος εἰς Γρηγόριον τὸν Θεολόγον τοῦ σοφωτάτου Κορθησίου τοῦ Ἡπειρώτου». Ἄρχ. «Νόμος οὗτος ἤνθησε παρὰ τοῖς πρὸ τῶν ἡμετέρων χρόνων ἀκμάσασιν Ἑλλήσι», φ. 118.

10. «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ αἰδεσιμώτατον καρδινάλιον Καρασφαν» λόγος, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐ σμικρὰν ἀχαριστίας ὑπόνοιαν ἀποκλίνειν ἔχοιμεν», φ. 125.

11. «Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὀκνοῦντά με τὰ θεάτρα τῶν πανδήμων συλλόγων», φ. 129. Κείμενον ἀτελές.

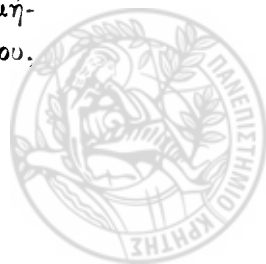
12. «Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Ἀντωνίῳ τῷ Κορέγγῳ Κορθησιος ὁ Βρανάιος εὖ πράττειν». Ἄρχ. «Ἐγὼ μὲν, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή», φ. 134.

13. Λόγος ἀνεπίγραφος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐν μεγίστῃ ἀπορία καθέστηκα», φ. 135^β.

14. Λόγος ἀνεπίγραφος εἰς τὸν ἀπόστολον Ἀνδρέαν, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὐκ ἀπεικός, δέσποτά μου πανιερώτατε», φ. 137.

15. «Τοῦ ὑπερτίμου κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ περὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων: ἐρμηνεία ἐκ διαφόρων ἁγίων πατέρων». Ἄρχ. «Κατὰ πρῶτον λόγον ἐκκλησία οἰκοδομεῖσθαι παρεδόθη» κτλ., φ. 160.

16. Ἄνεπίγραφον περὶ τοῦ πῶς γράφονται αἱ εἰκόνες Ὀμήρου, Ἀριστοτέλους, Γαληνοῦ, Σιβύλλας, Πλάτωνος, Πλουτάρχου, Σωκράτους καὶ Πυθαγόρα, φ. 165.

17. «Κυρίλλου» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή: «Τί ἦν τὸ ἐφουδῶ, δι' οὗ ἐπηρώτα ὁ ἱερεὺς τὸν Θεόν», φ. 166.

18. «Ἐπιφανίου περὶ τῶν ἐβ' λίθων τῶν ἐν τῷ λογίῳ τοῦ ἱερέως ἐμπεπερωμένων». Ἀρχ. «Σάρδιον τὸ Βαβυλώνιον καλούμενον», φ. 167. Eriphanii opera ed. G. Dindorfii, τ. IV, σ. 233.

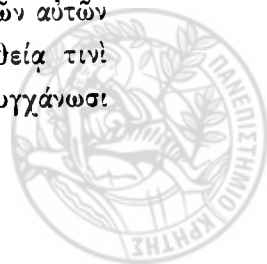
19. «[Π]οίημα ὡς ἐν συνόψει περὶ φύσεως ἀνθρώπου. Μελετίου μοναχοῦ». Ἀρχ. «α' Περὶ μὲν τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς», φ. 172. Κείμενον ἀτελέστατον.

20. «[Ἐ]ρωτήσεις διάφοροι ἐρωτηθεῖσαι παρὰ Ἀντιόχου τινὸς ἄρχοντος πρὸς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον». Ἀρχ. «[Π]ολλὴ παρὰ ἀνθρώποις ὑπάρχει ζήτησις», φ. 179.

21. «Λόγος Ἰωάννου Μποναφέδη εἰς τὸν μέγαν Γρηγόριον», οὗ ἡ ἀρχή: «Ἐδει μὲν, αἰδεσιμώτατοι ἔμοι γε πατέρες καὶ δεσπότες λαμπρότατοι, λοιποὶ δ' ὅσοι ἀκροαταὶ θεοφιλεῖς καὶ φιλέοργοι» κτλ., φ. 190. Περὶ τοῦ συγγραφέως ὄρα Ἐ. Legrand, Bibliographie hellénique, τ. II, σ. 210-213, 224, 378, 423.

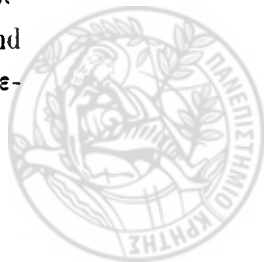
22. «Ἐπιστολαὶ Θεοδώρου Ῥεντίου τοῦ Χίου» ὀκτώ, ἐτοιμασθεῖσαι πρὸς τύποις ἔκδοσιν, φ. 198. Ἐτέραν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ὄρα παρὰ τῷ Legrand, Bibliogr. hell., τ. I, σ. 128-129, καὶ πάλιν ἑτέραν παρὰ τῷ Δημητρακοπούλῳ, Προσθ. καὶ διορθ. σ. 37. Ματθαῖος ὁ Παρανίκας ἐξετύπωσε τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου «ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους παράφρασιν». Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος, τ. XII, σ. 75-100, ἐν δὲ τῷ IX-ῳ τόμῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου κατεχώρισε βιογράφημα περὶ τοῦ Ῥεντίου, σ. 207.

23. «Δημήτριος Χαλκοκονδύλης τῷ λαμπροτάτῳ ἡγεμόνι Οὐρβίνου εὖ πράττειν. — Εὖ, οἶμαι, εἴρηται τινὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ὡς τὰ μήπω μὲν ὀφθέντα ἀγαπᾶν οἶοί τ' ἐσμέν, ἥμισυ δὲ τὰ μὴ γνωσθέντα, ὡς τῶν καλῶν τῆς ψυχῆς ἀγνοουμένων καὶ τὸν πρὸς ἑαυτὰ ἔρωτα ἀφαιρουμένων· τούτων δὲ γνωριζομένων, μὴ μόνον ἱκανῶν ὄντων ἐπισπᾶσθαι πολλοὺς πρὸς τὴν σφῶν αὐτῶν ἔφεσιν καὶ ζῆλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐμοιροῦντας αὐτῶν θεία τινὶ φύσει καὶ προσηκούσῃ παιδείᾳ, γὰρ ὡς πορρωτάτω τυγχάνωσι

διστηκότες, μηδ' ὄφει μηδέπω τοῦ φιλοῦντος ὑποπεπτωκότες, ἀναγκαζόντων ἡμᾶς φιλεῖν καὶ διὰ θαύματος ἄγειν. Κάγω τοῖνον, κράτιστε δέσποτα, τοιοῦτόν τι πεπονθῶς πρὸς σέ γενναῖον τῷ ὄντι ὑπάρχοντα καὶ πολλοῖς καὶ καλλοῖς πλεονεκτήμασιν εὖ μάλα κεκοσμημένον, ἔτι τε φιλομαθῆ τε καὶ λόγων ἐλληνικῶν ἐραστήν ὄντα, εἰκότως, καὶ μήπω ἑωρακῶς μηδὲ συγγενόμενος, σφόδρα ἐρωτικῶς διάκειμαι περὶ σέ, εὐχόμενός ποτε καὶ ἰδεῖν καὶ ὡς ἱερόν τι καὶ σπάνιον ἀσπάσασθαι χρῆμα. Ἄλλὰ τούτου μὲν Θεῷ μελήσει φασίν, καὶ γένοιτο τυχεῖν ὀψέποτε τοῦ ποθομένου· νῦν δὲ Λουκά τοῦ ἀδελφοῦ, μᾶλλον δὲ πατρὸς καὶ καθηγεμόνος, ἐπανερχομένου πρὸς τὴν σὴν ἐκλαμπρότητα, ἔγνων διὰ βραχέων δηλῶσαι πρὸς σέ τὴν ἐμὴν διάθεσίν τε καὶ γνώμην· νῦν γὰρ ἤλιον ἢ πρότερον, καιροῦ λαβόμενος, ποιητέον τὸ πάλαι σκοπούμενον ἐδόκει, τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ προτρεψαμένου με πρὸς τοῦτο, ᾧ αὐτός τε διδασκάλῳ πρὸς γεωμετρίαν ἄσμενος ἐχρησάμην, ἀρίστῳ γε ὄντι καὶ τὰ πρῶτα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς μαθήμασι μὴ μόνον φερομένῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν σὴν ὑψηλότητα ἤρδειν δεσπότην ἑαυτοῦ εὐμενῆ καὶ εὐεργέτην ἀπανταχοῦ κυρόντωντι. Τούτῳ τε οὖν καὶ ἑμαυτῷ χαριζόμενος νῦν πρῶτον τὰ πρὸς τὴν σὴν λαμπρότητα ἐνεχείρισα γράμματα, καὶ τοῦ λοιποῦ δέ, ἂν περ αἰσθωμαί σοι κεχαρισμένα ποιῶν, οὐκ ὀκνήσω ἐπιστέλλειν, δεικνὺς τῆν τε εὐνοϊαν καὶ διάθεσιν, ἣν τρέφων πρὸς σέ τυγχάνω, ὡς εἰς τῶν σῶν εὐνων καὶ πιστῶν οἰκετῶν, καὶ προθυμίαν τοῦ πάνθ' ἠδέως ὑπηρετεῖν ὅσα ἂν ἡμῖν ἐπιτάττης, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χάριν ὁμολογεῖν, εἴ τι τῶν ἡμῖν δυνατῶν ὑπὸ σοῦ κελουόμεθα. Εἵης εὐδαιμονῶν διὰ παντός, ἄριστε ἄρχων, καὶ ἡμῶν ὡς πάλαι μὲν τῆ γνώμῃ σῶν, νῦν δὲ καὶ γράμμασι τοῦτ' αὐτὸ ἐκφαιρόντων, οὐκ ἀμνημονῶν». Φύλλ. 205.

24. Ἐπιστολαὶ Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάργου, φ. 206-216. α') Πέτρῳ Βέμβῳ, Ἐνετ. Ποσειδεῶνος ἠ' ἱσταμένου 1537. Ἀρχ. «Ὁσπερ αἰ μέλιτται». Legrand, Bibliogr. hell. II, σ. 361. β') Φουλίβῳ Οὐρσίῳ. Ἀρχ. «Ἰερώνυμος ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος». Legrand αὐτόθι, σ. 372. γ') Βακκίῳ Παλδίνῳ. Ἀρχ. «Κόσμος ὁ τῶν Με-

δίκων». Legrand αὐτόθι, σ. 373. δ') Φαρνεσίῳ καρδινάλει. Ἄρχ. «Οἶος ἐξ ἀρχῆς ἐδείχθης». Legrand αὐτόθι, σ. 370.

25. Ἀλεξικὸν περὶ πνευμάτων, ἐκλεγὲν ἐκ τῶν πνευμάτων Τρύφωνος, Χοιροβοσκοῦ, Θεοδωρήτου καὶ ἐτέρων». Ἄρχ. «Τὸ α πρὸ τοῦ β φιλοῦται. Ἄβυδος, Ἀβειρών, Ἀβιμέλεχ» κτλ., φ. 217 κέ. Egenolf, Die orthoepischen Stücke der byzantinischen Litteratur. Leipzig 1887, σ. 20.

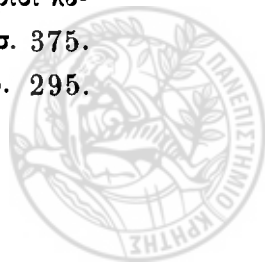
26. Ἀωνόμου «περὶ φωνῆς». Ἄρχ. «Ἐπειδὴ σκοπὸς ἡμῖν ἐστὶ διαλαβεῖν περὶ πάσης ἀπλῶς φιλοσόφου φωνῆς», φ. 250.

27. Ἀωνόμου α') «περὶ τῶν ἰβ' ὀρῶν τῆς γῆς». Ἄρχ. «Ὁρος α'. Πρῶτον ὄρος τὸ καλούμενον Ἄτλας» κτλ., φ. 258. β') «Περὶ τῶν τεσσάρων θαλασσῶν». Ἄρχ. «Τέσσαρες θάλασσαί εἰσιν ἐν τῷ κόσμῳ» κτλ., φ. 259. γ') «Περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ ποταμοῦ». Ἄρχ. «Κύκλωθεν τῆς γῆς ὅλης ἐστὶ ποταμός», φ. 360.

28. «Τοῦ αὐτοῦ, ἔτι ἐν διακόνοις ὄντος, πρόλογος τῶν πινδαρικῶν παρεχβολῶν, ἤγουν τοῦ Εὐσταθίου». Ἄρχ. «Ἄπαντι μὲν ποιητῇ μέμηλε τοῦ ἄδειν», φ. 263. Eustathii opuscula ed. L. Tafel, σ. 53.

29. «Τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ χαρακτῆρες ἐπιστολῶν διάφοροι». Ἄρχ. «Ἐπιστολὴ πρώτη παραινετικὴ ἐξ ἐπιχειρήματος προσωπικοῦ. Τῶν πανταχόσε διαφημιζομένων σπουδαίων ἀνδρῶν» κτλ., φ. 278. Ἐπιστολῶν ὁκτώ τύποι. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Κῆπος χαρίτων. Ἐνετίησιν 1819, σ. 250.

30. Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου ὁκτὼ ἐπιστολαί. α') Σιρλέτῳ καρδινάλει. Ἄρχ. «Ἄρτι παραγενόμενος», φ. 286. Legrand, Bibl. hell. II, σ. 367. β') Ἀμουλίῳ καρδινάλει. Ἄρχ. «Πλάτων ὁ θεῖος», φ. 287^β. γ') Πίῳ Ῥώμης ἐπισκόπῳ. Ἄρχ. «Τὸ περὶ τῆς συνόδου ἱερὸν σου παράγγελμα, φ. 288. δ') «Ἐπιτροπικὸν γράμμα Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου πρὸς Μάρκον Ἀντώνιον τὸν Γαλδῆνον, νέον φιλομαθῆ καὶ σπουδαῖον». Ἄρχ. «Προθυμούμενος κατὰ τοὺς νόμους», φ. 293. ε') Τῷ αὐτῷ Γαλδίνῳ. Ἄρχ. «Τρισὶ λόγοις ἐμαυτὸν πείθω», φ. 294. Legrand, Bibl. hell. II, σ. 375. ζ') Σιρλέτῳ καρδινάλει. Ἄρχ. «Οὕτω πέφυκεν ἀρετή», φ. 295.

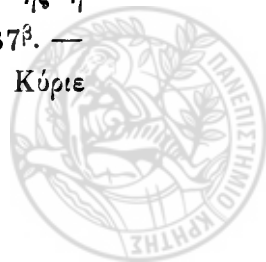

Legrand, II, σ. 368. ζ') Καρδινάλει Τράνης. Ἄρχ. «Εὐστόχου φύσεως», φ. 295^β. Legrand, II, σ. 368. η') Ἀντωνικίῳ Περενότῳ. Ἄρχ. «Περὶ μὲν τῶν ἐκτὸς λεγομένων», φ. 297. Legrand, II, σ. 364.

86. Εὐχολόγιον ἐκ χάρτου σητόβρωτον, ὕπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα, φύλλα συναριθμοῦν 152, σχήματος 8-ου· ἐλλείπει μέντοι τῷ κώδικι ἢ τε ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Ἐγράφη τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· ὅμως δὲ πολλὰ φύλλα προσετέθη τῇ κατόπιν ἑκατ.—Κατ' ἐκλογὴν ἐγὼ σημειοῦμαι τάδε· α') «Ἐτέρα εὐχὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον», ἧς ἡ ἀρχή· «Παναγία δέσποινά μου Θεοτόκε, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων», φ. 2^β.—β') «Εὐχὴ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους». Ἄρχ. «Δέσποινα Θεοτόκε, ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου καὶ σκέπη καὶ σωτηρία μου», φ. 3.—γ') «Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ», ἧς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανόν», φ. 4^β.—δ') «Εὐχὴ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», ἧς ἡ ἀρχή· «Σὲ μὲν καρδιογνώστα», φ. 5.—ε') Ἐτέρα εὐχὴ λεγομένη εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». Ἄρχ. «Κύριε ὁ Θεὸς ὁ καὶ πατὴρ καὶ μητὴρ περὶ ἡμᾶς κηδεμονικώτερος», φ. 6^β.—ς') «Εὐχὴ Παύλου μοναχοῦ», ἧς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα παντοκράτωρ καὶ ποιητὰ τοῦ παντός», φ. 8.—ζ') «Εὐχαὶ διάφοραι [sic] ψυχωφελεῖς, καὶ εἰς τὸν ἐνουπνι(α)σμόν». Ἄρχ. «Ἄχραντε, ἀμόλυντε, πολυεὐσπλαγγχε Κύριε», φ. 9.—η') «Εὐχὴ ἑτέρα τοῦ μεγάλου Βασιλείου», ἧς ἡ ἀρχή· «Πολυέλεε καὶ πολυεὐσπλαγγχε Κύριε, ἀκήρατε, ἀμόλυντε» κτλ., φ. 11^β.—θ') «Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Συμεῶν τοῦ θαυματουργοῦ». Ἄρχ. «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, (οὐ)ὲ τοῦ Θεοῦ, ἀθάνατε λόγε, ὁ μὴ καταισχύνων» κτλ., φ. 11^β.—ι') «Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Νίκωνος», ἧς ἡ ἀρχή· «Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ ἰσχυρός», φ. 12.—ια') «Εὐχὴ ἑτέρα», ἧς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ αἰδῖος φύσις» κτλ., φ. 13.—ιβ') «Εὐχὴ ἑτέρα», ἧς ἡ ἀρχή· «Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ἐν ἐλέει πλούσιος», φ. 16^β [Εὐχαὶ κατανοητικαὶ διαφόρων ἁγίων. Ἐν Τεργεσίῳ 1804, σ. 41].—ιγ') «Εὐχὴ τοῦ Χρυσοστόμου». Ἄρχ. «Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν», φ. 18.—

ιδ') «Εὐχή ἐτέρα», ἤς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε ὁ Θεὸς τῶν ἀπάντων», φ. 19. — ιε') «Εὐχή ἐτέρα», ἤς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ ζῶντος Θεοῦ», φ. 19^β. — ις') «Εὐχή τῆς ἁγίας Μακρίνης, ἀδελφῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου». Ἄρχ. «Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, εἰς ὃν ἐπερρίφην ἐκ κοιλίας» κτλ., φ. 20. — ιζ') Πέντε εὐχαὶ ἀνώνομοι. — ιη') «Εὐχή τοῦ μεταφραστοῦ κυροῦ Συμεῶν», ἤς ἡ ἀρχή· «Ὁ μόνος καθαρὸς καὶ ἀκήρατος Κύριος, ὁ δι' οἶκτον φιλανθρωπίας» κτλ., φ. 24. — ιθ') Πολλὰ εὐχαὶ ἀνώνομοι. — κ') «Εὐχή τοῦ Χρυσοστόμου», ἤς ἡ ἀρχή· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς κοινὰς ταύτας» κτλ., φ. 27^β. — κα') «Εὐχή εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, πάνυ ὠφέλιμος διὰ στίχου». Ἄρχ. «Ἄλλ' ὦ παρθένε δέσποινα, ἄχραντε Θεοτόκε», φ. 29 [Εὐχαὶ κατανοκτικαὶ διαφόρων ἁγίων. Ἐν Τεργαστίῳ 1804, σ. 47]. — κβ') «Εὐχή κατανοκτικὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον κατὰ ἀβ». Ἄρχ. «Ἄνομῶ σου τὴν χάριν, ὦ δέσποινα», φ. 30^β. — κγ') «Ἐπειτα αὕτη ἡ θαυμασία εὐχὴ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους». Ἄρχ. «Πᾶσα ἡ πληθὺς τῶν ἀσωμάτων», φ. 31. — κδ') «Εὐχή τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου τοῦ μεγάλου», ἤς ἡ ἀρχή· «Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς», φ. 32. — κε') «Εὐχή τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου Στουδίτου». Ἄρχ. «Δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος τοῦ Μανασσῆ τὴν ἐξαγόρευσιν», φ. 34^β. — κς') «Εὐχή τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ», ἤς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε ὁ Θεὸς ὁ τοῖς πάθεσί σου τὰ πάθη μου θεραπεύσας», φ. 35. — κζ') «Εὐχὴ ἐξομολογήσεως», ἤς ἡ ἀρχή· «Κύριε βασιλεῦ ἐπουράνιε, παράκλητε», φ. 35^β. — κη') «Εὐχὴ ἐτέρα τοῦ Χρυσοστόμου», ἤς ἡ ἀρχή· «Φιλάνθρωπε δέσποτα καὶ δημιουργὲ τῆς ὀρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως», φ. 36. — κθ') «Εὐχὴ ἐτέρα τοῦ μεγάλου Βασιλείου», ἤς ἡ ἀρχή· «Δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς κοινὰς ταύτας καὶ συμφώνους» κτλ., φ. 37. — λ') «Εὐχὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου», ἤς ἡ ἀρχή· «Ἡ παναθενῆς καὶ ζωοποιὸς παναγία τριάς», φ. 37^β. — λα') «Εὐχὴ ἐτέρα τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ», ἤς ἡ ἀρχή· «Σοὶ Κύριε

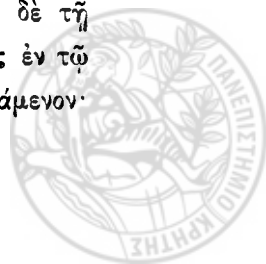
τῷ μόνῳ ἀγαθῷ καὶ ἀμνησικάκῳ», φ. 38. — λβ') «Εὐχὴ ἑτέρα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ». Ἄρχ. «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ἐλέει πλούσιος καὶ οἰκτιρμοῖς», φ. 39^β. — λγ') «Εὐχὴ τοῦ ἀγίου Εὐστρατίου», ἧς ἡ ἀρχὴ «Μεγαλύνων μεγαλυνῶ σε, Κύριε», φ. 41. — λδ') «Εὐχὴ τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας». Ἄρχ. «Παρθένε δέσποινα Θεοτόκε, ἡ τὸν Θεὸν Λόγον κατὰ σάρκα γεννήσασα», φ. 41^β. — λε') «Εὐχὴ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον». Ἄρχ. «Δέχου τοίνυν εὐμενεστάτη», φ. 44^β. — λς') Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. Ἄρχ. «Προφῆτα θαυμάσιε», φ. 46. — λζ') Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον. Ἄρχ. «Λάμπεις τῆ πατρίδι σου αἰεί», φ. 47. — λη') «Ἄλλος κανὼν εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον· ποίημα Γεωργίου τοῦ Σκυλίτζη, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Μύρου γεραίρω τὴν χάριν Δημητρίου Γεώργιος Σκυλίτζης». Ἦχος πλάγιος δ'. Ἄρχ. «Μύρου εὐώδους καὶ σεπτοῦ, Δημήτριε» κτλ., φ. 50^β. — λθ') «Κανὼν τοῦ Χρυσοστόμου, φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε: Τῷ χρυσογλώσσῳ πατρὶ καὶ χρυσοστόμῳ ὕμνος κροτεῖται μακρὸς ἐξ Ἰωάννου τοῦ Μαυροπόδι» [sic]. Ἦχος πλάγιος δ'. Ἄρχ. «Τὸ χαριτόπνουν τῆς σοφίας ὄργανον», φ. 55. — μ') «Ἀκολουθία εἰς τὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, συγγραφεῖσα παρὰ Ἰωάννου Εὐχαΐτων τοῦ Μαυροπόδ(ι)». Στιχηρὰ, ἦχος β'. Ἄρχ. «Ποίοις ὕμνωδιῶν ἄσμασιν», φ. 61. Μετὰ τὰ στιχηρὰ κανῶν. — μα') «Κανὼν τοῦ ἀγίου Γεωργίου, φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε: Γεωργίῳ μάρτυρι τὴν ὥδην φέρω Γεώργιος Σκυλίτζης». Ἦχος πλάγιος δ'. Ἄρχ. «Γεωργηθεῖσαν ἐκ καρδίας αὐλαξιν» κτλ., φ. 65^β. Fabrici-Harles, Bibl. Graeca, XII, σ. 37. — μβ') «Ἀκολουθία εἰς τοὺς ἁγίους μεγαλομάρτυρας Θεοδώρους, τὸν Τήρωνα καὶ τὸν στρατηλάτην» κτλ. Εἶτα «Ὁ κανὼν εἰς τοὺς ἁγίους μεγαλομάρτυρας Θεοδώρους, φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε: Θεοδώρων εἰς ὕμνος ἀθλητῶν δύο· Γεώργιος». Ἦχος β'. Ἄρχ. «Θαυμαστὴ γενέσθω», φ. 70^β. — μγ') «Ἀκολουθία εἰς τὴν ὁσίαν μητέρα ἡμῶν Θεοδώραν τὴν μυροβλύτιδα». Ἄρχ. «Ποίοις ὕμνωδιῶν κάλλεσιν», φ. 73^β. Εἶτα «Ὁ κανὼν εἰς τὴν ὁσίαν Θεοδώραν ποίημα Δη-

μητρίου τοῦ Κανίσκη, ἔχον ἀκροστιχίδα ἐν τοῖς θεοτοκίοις Δημητρίου· καθ' ἐν τροπάριον τὸ Μύρον». Ἦχος α'. Ἀρχ. «Ἀναστάσεως ἡμέραν», φ. 75. — μδ') Κανῶν εἰς τὸν ὄσιον Σάβαν, οὗ ἡ ἀρχή· «Θεοσεβείας ἀληθῶς ὁ βίος σου» κτλ., φ. 76^β. — με') Ἔτερος κανῶν εἰς τὸν αὐτόν, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐκ θείας δόξης φρουρούμενος», φ. 78. — Ἔπονται παρακλητικοὶ κανόνες διάφοροι καὶ τινες εὐχαί.

87. (Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ) Θεοτοκάριον, οὗ ἡ ἀρχή· «Πάντων καὶ ἀγγέλων καὶ βροτῶν» κτλ. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 207, σχήματος 8-ου, σητόβρωτον, ἐψθαρμένον καὶ κακόγραφο, ὃ δῶρον ἔδωκεν Ἀναστάσιός τις ἔτει 1664-φ τῇ μονῇ τοῦ Σταυροῦ· ἐγράφη δὲ τῇ ἐκκαίδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι. Ἐπὶ φύλλου τινὸς ὑπάρχει σημεῖωμα (ἔτους 1717-ου) Νεοφύτου ἱερομονάχου Κυπρίου καὶ τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ ἐφημερίου.

88. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ιβ' ἑκατ., μήκους 0,208, πλ. 0,16, φύλλα σῶζον 59, ὧν τὸ κείμενον ἀριθμεῖ κατὰ σελίδα γραμμὰς 40 (0,16 × 15)· ἦν δὲ καὶ τοῦτο πρότερον ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σάβα. «Ψαλτήριον τερπνόν, εἰς Θεὸν μέλος»· ὅπερ ὅμως, ὅτε τὴν μονὴν ἐκόσμει τοῦ ἁγίου Σάβα, κατέφθειρεν ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης, ἀποκόψας διὰ ψαλίδος μέρη φύλλων τινῶν, ἐν οἷς ὑπῆρχον εἰκονίσματα μικρά, καὶ πάλιν ἕτερα φύλλα ῥιζηδόν, εἰκόνας ἔχοντα μεγάλας· οἷον τὸ κάτω ἥμισυ τοῦ 29-ου φύλλου, ὃθεν ἤρχεται ψαλμός· τὸ ἄνω ἥμισυ τοῦ 55-ου φύλλου, ὃθεν ἄρχεται ψαλμός, οὗ ἡ ἀρχή· «Μικρὸς ἤμην ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου»· φύλλον ὅλον, ὅπερ ἦν μετὰ τὸ νῦν 57-ον, καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ τεύχους πίναιζ ὑπάρχει νῦν ἐγκεκοσμημένος, σχήματος τετραγώνου, οὗ τὸ μέσον ἀπεικάζει προτομὴν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, ἔνδον κύκλου χρυσοῦ κεκλεισμένην. Ἐν τῷ 56-φ φύλλῳ γέγραπται μικρὸν εἰκονίσμα, ὅπερ ἀπεικάζει τὸν Μωϋσέα διαπερῶντα τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μετὰ τοῦ λαοῦ Ἰσραήλ· ἐκεῖ καὶ ἡ «ῶδὴ Μωϋσέως ἐν τῇ Ἐξόδῳ»· ἐν δὲ τῇ ὀπισθίῳ σελίδι τοῦ αὐτοῦ φύλλου, ἔνθα ἡ «ῶδὴ Μωϋσέως ἐν τῷ Δευτερονομίῳ», παρέστησεν ὁ ζωγράφος τὸν Μωϋσέα ἰστάμενον·

καὶ ἐν τῇ προσθίῳ σελίδι τοῦ 57-ου φύλλου τὴν ἁγίαν Ἄνναν· ἐκεῖ γὰρ καὶ ἡ «ὠδὴ Ἄννης μητρὸς Σαμουήλ»· ἐν δὲ τῇ ὀπισθίῳ σελίδι τὸν προφήτην ἐξεικόνισεν Ἀββακούμ, οὕτινος ὅμως ἡ ὠδὴ κεκολοβωμένη· τελευτᾷ γὰρ εἰς τὰς λέξεις «ἔβαλες εἰς κεφαλὰς ἀνόμ - -». Ἐν τῷ 59-ῳ φύλλῳ εἰκὼν ἐστὶν ἀπεικάζουσα τοὺς τρεῖς παῖδας ἐν τῇ καμίνῳ καὶ τούτων ἄνωθεν ἄγγελον ἠνεωγμένας ἔχοντα τὰς πτέρυγας· μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα τὸ κείμενόν ἐστι τῆς ὠδῆς αὐτῶν, ἥπερ ἀριθμεῖται ὀγδόη· καὶ πάλιν ἐν τῇ ὀπισθίῳ σελίδι τοῦ αὐτοῦ φύλλου μικρὰ εἰκὼν, ἀπεικάζουσα τὴν Θεοτόκον ἱσταμένην· ἐστὶ δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ ὠδὴ αὐτῆς καὶ ἡ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου μέχρι τῶν λέξεων «ἐξ ὕψους ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει».

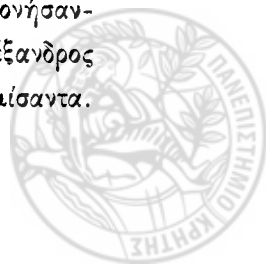
89. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 96, μήκους 0,205, πλάτους 0,15, ὅπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα ἐγγράφη δὲ περὶ τὸ μέσον τῆς 1η' ἑκατ.—Φύλλ. 1-94^α «Παροιμίαι συλλεγεῖσαι ἀπὸ διαφόρων βιβλίων ὑπὸ Παρθενίου ἱερομονάχου Κατζιούλη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, εἰς χρῆσίν τε καὶ ὠφέλειαν τῶν φιλοπόνων σπουδαίων καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφῶν». Φύλλ. 95-96 «Ἐπιγράμματα διαφόρων» ὀστίχα, ὧν ἡ ἀρχὴ· «Εἰς κόρεις. Οἱ κόρεις ἄχρι κόρου κορέσαντό μου» κτλ.—Τοῦ αὐτοῦ Παρθενίου βιβλίον ἐξεδόθη ἔτει 1728-ῳ, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα ἁγίων πατέρων καὶ φιλοσόφων, συλλεχθέντα παρὰ τοῦ ἐν ἱεροδιδασκάλῳ λογιωτάτου κυρίου Παρθενίου τοῦ Κατζιούλη, προσφωνηθέντα δὲ τοῖς εὐγενεστάτοις καὶ χρησιμωτάτοις αὐταδέλφοις κυρίῳ Ζαχαρίᾳ καὶ κυρίῳ Νικολάῳ Σελέκη τῶν ἐξ Ἰωαννίνων· τανῶν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα καὶ μετὰ πλείστης τῆς ἐπιμελείας διορθωθέντα. Ἐνετίησι ἁψκῆ', παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ» [Ἄ. Π.-Βρετοῦ, Νεοελληνικὴ φιλολογία, τ. I, σ. 66].—Ἡ δὲ τῶν παροιμιῶν συλλογὴ τὴν ἀρχὴν ἔχει ἀπὸ τοῦ προλόγου τούτου.

Οἶμον ἀνακτορίων διζήμενος ὦ τὰν Ἀθήνης,
οἶμον ἄθροι πυκνῶς τήνδε παροιμιῶν
ἔμφρονα γὰρ ψυχὴν κάστειν ἔσοχα δεῖξεις,
Παρθενίῳ εἰδῶς καὶ χάριν ἀθάνατον.

«Τοῖς ἐντευξομένοις ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφοῖς εἰδήμοσι,
*
»

πᾶσί τε καὶ σπουδαίοις, ὅσοι τε τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ὅσοι τε τοῦ λαϊκοῦ καταλόγου, ὑγίαν καὶ σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ. — Ἄγαθὸν τι χρῆμα τὸν πόνον ἀποφάναντά τινα τῶν ἐπὶ φιλοσοφία βεβοημένων ἀνδρῶν κομιδῇ θαυμάσας τὰ μέγιστα ἐπηνεσάμην, ὡς κάλλιστα τε καὶ δοκιμώτατα φιλοσοφήσαντα· διὰ πόνου γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεισρέει τὰ ἀγαθὰ, διὰ πόνου πάντες τιμῆς ἀξιούνται· διὰ τούτου πλουτοῦσι, διὰ τούτου Θεοῦ βασιλείαν κληρονομοῦσιν. Ὅντως ἀγαθὸν ὁ πόνος· τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ Θεὸς συλλαμβάνει, κατὰ τὴν παροιμίαν. Τούτῳ δὴ καὶ αὐτὸς τῷ πόνῳ ὡς μέσῳ τινὶ χρησάμενος ἔρχομαι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητα ἀσπασόμενος ὑμᾶς τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν· ἐπόνησα γὰρ οὐ μετρίως περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν· καὶ γὰρ, ὡς δῆλον, διεσπαρμένων τυγχανουσῶν καὶ μὴ ἐν ταύτῳ, πόνον τε οὐκ ὀλίγον τοῖς θέλουσι χρῆσθαι ταύταις παρεχουσῶν, συνελεξάμην ἔγωγε ταύτας ἀπὸ βιβλίων διαφόρων, ἀπὸ τε Βαρίνου καὶ Σουίδα, ἀπὸ τε Μιχαήλου Ἀποστολίου καὶ Ταρραίου καὶ Διδύμου, ἀπὸ τινος Γραικολατίνου καὶ ἄλλων ἀνωμόμων, πολλὰς τε ἀπὸ τῆς τῶν χυδαίων γλώττης, ἃς καὶ μετήνεγκα εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς ἐλληνίδος διαλέκτου, παρ' ἧς καὶ ἐπέξευσαν· τῶν δὲ λαχουσῶν μοι οὐδεμίαν παρῆκα. Τούτων δὲ τὸ χρήσιμόν τε καὶ ὑπουργὸν ἐγνωσμένον ὑμῖν· ἤδη γὰρ παραινῶσι καὶ πάθη ἐπανορθοῦσι· λόγος γὰρ βιωφελὴς ἢ παροιμία. Καὶ εἰσὶν οἷον ὕλη ἀναγκασιότατη τοῖς λόγου καὶ ἐπιστήμης μετεσχηκόσιν· ὑπουργοῦσι γὰρ ὑμῖν πρὸς τὸ ὁμιλεῖν ἀστείως καὶ συγγράφειν κοσμίως. Τοῦτο κἀγὼ προορῶν ἐπόνησα περὶ τὴν συλλογὴν τῶν αὐτῶν· ἃς τάξεως ἀμοιρούσας εὐρών, ταύτην ἐχαρισάμην αὐταῖς· ἐξ ὧν τὰς μὲν εἰς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν συντεινούσας, ἃς καὶ ταῦτοσημάντους καλέσας, ἐν τῷ τέλει μετεθέμην τοῦ βιβλίου. Τοῦτον οὖν τὸν πόνον προσανατίθημι τῇ ὑμῶν λογιότητι, ὃν ὑπίταις ὑποδέξασθε χερσὶν ἀξιῶ, οὐκ ἀφορῶντες εἰς τὸ τοῦ δῶρου λιτόν, ἀλλὰ τὸ πρόθυμόν τοῦ πονήσαντος μετὰ φιλοφροσύνης δεξιῶσασθε· καὶ γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας οὐκ ἀπηξίωσε τὸν ὀλίγον τι ταῖς χερσὶν ὕδωρ κομίσαντα.

Μετ' οὐ πολὺ δέ, ἦν Θεὸς διδῶ, καὶ ἄλλην συλλογὴν, τὴν τῶν ἀποφθεγμάτων προσοίσω ὑμῖν· ἀδελφὰ γάρ, κατὰ τὸν εἰπόντα, παροιμίαι καὶ ἀποφθέγματα. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὧ σεβασμία ὀμήγουρις, ὃ κατὰ δύναμιν εἶχον, πάρεστιν· ὑμῶν δὲ ἕκαστος τὸν οἰκεῖον ἔρανον μὴ ἀποστερείτω, καθὰ δυνάμεως ἔτυχε· οὕτω δὲ ποιούντες ἐντολὴν πληροῦμεν Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Ἐρρωσθε μὲν τῷ σώματι, ὑγιαίνετε δὲ τῇ ψυχῇ, κατὰ Χριστὸν ἀδελφοί. Παρθένιος ἱερομόναχος ὁ Κατζιούλης, ἐξ Ἰωαννίνων, τῆς ὑμετέρας λογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός».

90. Τεῦχος ἐκ φύλλων ἠριθμημένων στιλπνοῦ τε καὶ χονδροῦ χάρτου 190, ὃν ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκις ἀπέκοψε τὸ τε 186-ον καὶ τὸ 187-ον· ἔχει δὲ ταῦτα νῦν ἡ Πετροπούλεως αὐτοκρατορικὴ δημοσία βιβλιοθήκη [ἀριθ. 458. Отчетъ Импер. Публ. Библиот. за 1883 г., σ. 153]. Τὸ τεῦχος μήκους ἐστὶ 0,202, πλάτους 0,142· ἐγγραφή δὲ μεγαλογραμμάτως καὶ ἀραιῶς ἔτει 1619-φ. Ἐπιγραφή «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ὁγιασμένου [sic] καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου, μεταφρασθὲν [sic] εἰς τὴν κοινὴν γλώτταν». Ἄρχ. «Δὲν εἶναι κανένα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ παρακινᾷ ἔτζι εὐκολα» κτλ. Μετὰ τὸ κείμενον σημεῖωμα τοῦ καλλιγράφου· «Ἐμεταφράσθη ὁ τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα βίως, ἐκ τῆς ἐλληνίδως εἰς τὴν κινήν γλώτταν, πόνω καὶ ἰδρωτί(ι) Νεοφύτου ἱερομονάχου Ροδύνου τοῦ Κυπρέου, ἐν Γιάσι πόλ(ει) τῆς Ἀνω-Δακίας, ἡγεμονέβωντος τοῦ *Αιχλῶν*, Ἰωάννου Ρανδοῦλα, βοεβῶνδα, ὕγουμενέβωντος ἐν μὲν τῇ μεγίστῃ Λαύρα Δανιὴλ ἱερομονάχου, ἐν δὲ τῷ παρόντι καταγωγίω, Γαλακτίωνος ἱερομονάχου. Ἐτει ὀρίω, ἀχιθ' [1619]· εἴληψε δὲ πέρας ἰανουαρίω κή». Περὶ Νεοφύτου τοῦ Ῥοδίνου ὄρα Κ. Σάβα, Νεοελλην. φιλολογ. σ. 266. Ἄ. Π-Κεραμέως, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νοελλ. φιλολογίας [Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλ. τ. XVII, σ. 57-58, 79-80]. Κ. Οἰκονόμου τὰ σφζόμενα φιλολογικὰ συγγράμματα, τ. I, σ. 432-434.

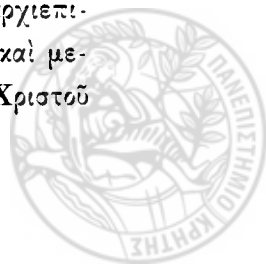
91. Ὁρολόγιον ἀκέφαλον, ἐμπεριέχον τὰς ἀκολουθίας ὄρθρου μετὰ τῶν ὥρων, ἐσπερινοῦ καὶ μεγάλου ἀποδείπνου, καὶ πολλὰς εὐχὰς

έξομολογητικάς τε καί παρακλητικάς· έγγραφή δὲ περὶ τὸ τέλος τῆς ι' ἑκατ., καὶ φύλλα μὲν ἀριθμεῖ χάρτου χονδρῶ καὶ στιλπνοῦ 236, ἐν μιᾷ δ' ἑκάστη τῶν σελίδων γραμμὰς πεντεκαίδεκα ($0,205 \times 0,152 = 0,145 \times 0,10$)· ἔχει δὲ καὶ τινὰ κεφαλαιώδη γράμματα πεποικιλμένα μὲν, κακότεχνα δέ.

92. Τεύχος ἐκ χάρτου χονδρῶ τε καὶ στιλπνοῦ, γραφὲν ἔτεϊ 1581-φ καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων 155, μήκους 0,202, πλ. 0,151, ὧν τὸ κείμενον κατὰ μίαν ἑκάστην τῶν σελίδων μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 20 ἢ 21 ($0,15 \times 0,095$)· ἔνδον τῆς πρώτης πινακίδος ἐπὶ φύλλου προσθέτου σεσημείωται, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος «ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ», τῇ 9-ῃ μηνὸς αὐγούστου ἔτους 1858-ου. Σημείωμα δὲ τοῦ καλλιγράφου ἐν τῷ τελευταίῳ κείμενῳ φύλλῳ (155^β)· «Ἐτελειώθει τὸ παρὸν βιβλίον, παρὰ συνδρομεῖς τοῦ ἐν ἱερομονάχοις καὶ καθ' ἡγουμένου (= τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα), κυροῦ Τιμοθέου· - ἐπὶ ἔτι, ζ' πθ': ἐν μηνὶ αὐγούστῳ, εἰς τὰς ιβ': ἡμέρα Σαββάτω». Τὸ γράψιμον ἐπιμεμελημένον καὶ ἀραιόν, κεκοσμημένον δὲ καὶ τισὶ κεφαλαιώδεσι γράμμασι κοκκίνοις περιπεποικιλμένοις· ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ τεύχους ὑπάρχει κόσμημα ταινιοειδὲς καὶ τὸ στοιχεῖον Α κεχρωματισμένον τε καὶ πάνυ μέγα· ἐν δὲ ταῖς ῥαῖς τῶν φ. 8^β-9^α σημείωμα παλαιόν ἐστὶ, δηλοῦν ὅτι τὸ τεῦχος ἦν μονῆς τινος ἐπὶ ὀνόματι τιμωμένης ἁγίου Γεωργίου τοῦ μεγαλομάρτυρος· ἐν ἑτέρα δὲ ῥα (φ. 127^β) εὐρίσκεται τὸ «Ὁ ἐν ἱερομονάχοις Νεόφυτος καὶ πρωτοσύγκελλος», ὕπερ ἐγράφη τῇ ιη' ἑκατ.

1. «Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου ἡγουμένου τῶν Στουδίου κατηχήσεις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου μέχρι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος». Ἀρχ. «Τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Θεός, ὁ διδοὺς ἡμῖν τὸ ζῆν» κτλ., φ. 1-140. — Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου «προοίμιον εἰς τὸν ῥηθέντα κατηχητικὸν λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης λαμπρᾶς Κυριακῆς, περὶ τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου Χριστοῦ

ἐκ τῆς ἀστάτου κινήσεως | τῶν ἐνύλων ἐν φωτὶ ἀύλω ἀναδρα-
 μῶν | ἐπέβη ψαλμικῶς ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων, | ἀναπετάσας τὸν
 νοῦν διὰ πίστεως πρὸς Θεόν· | τὸν γὰρ σταυρὸν ἀναλαβὼν | ὡς
 κλῆμα ἔφερε τὰς ὑψώσεις αὐτοῦ, | πρακτικώτατα μελετῶν διὰ
 παντὸς ἐν τῷ λάρυγγι, | καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀναπηγαζούσης χάριτος
 κατηυγάσθη τὴν ψυχὴν, | φῶς δεύτερον γεγωνὸς κατὰ μέθεξιν·
 ἀλλ' ὦ πατὴρ ἡμῶν ὅσιε, | συναγελάζων τοῖς ἀγγέλοις πρέσβευε |
 λυτρωθῆναι ἐκ πάσης περιστάσεως | καὶ κολάσεως αἰωνίου ῥυ-
 σθῆναι τοὺς δούλους σου».

4. «Ἐπίγραμμα», ἔχον ὧδε (φ. 164):

- Σὺ δίστομὸς τις καὶ τομώτατος πτέρυξ,
 τέμνων παθῶν ῥίζωμα καὶ πυρὶ φλέγων
 τῷ τῶν ἐλέγχων, Ἰωάννη πάνσοφε·
 τὸν σὸν βίον καθάρσιον ἐννοιῶν, πάτερ,
 5 ψυχῆς ἀγνισμὸν καὶ παθῶν σαρκὸς λύτρον
 εἰπὼν τις οὐκ ἂν τῆς ἀληθείας πέσοι·
 τὸν σὸν λόγον μάχαιραν ἐκτεθηγμένην,
 ἢ ἀξίνην ὀξεῖαν, ἢ ὀξὺ ξίφος
 κόπτον πέτρας λέγοντες οὐ ψευσθήσομεν.
 10 Ὁ μὲν παλαιὸς Ἰακώβ ἀπλοῦς τρόπον,
 ἄπλαστος, εὐθύς, χριστοειδῆς ἦθος ὢν,
 ὃς Ἀβραάμ μὲν ἔγγονος σαφῶς ἔφυ,
 γόνος δὲ λαμπρὸς Ἰσαάκ, πατρὸς τέκνον·
 οὗτος σοφισθεὶς μητρικαῖς συμβουλίαις
 15 τὸν δεινὸν Ἡσαῦ, σύγγονον σαρκὸς μόνον,
 ἐπτέρνισε δίς, πατρικὰς εὐκληρίας,
 πρεσβυτικὴν τε τὴν προτίμησιν φέρων,
 οὕτως ἐχώρει μητρικὰς πρὸς ἐστίας·
 ἐνούπνιον δὲ θεῖον ἱερά κλίμαξ
 20 ἀρρήτως παρέστη γῆ μὲν ἐρριζωμένη,
 κόλπεις (δ') ἐπῆρτο μέχρι δι' ἀνθρώπων κύτους·
 ἐφ' ἣν ἐπεστήρικτο Χριστὸς ὑψόθεν·
 λαμπροὶ δ' ἐπ' αὐτὴν ἱεουργικοὶ νόες
 ἀνήεσαν τε καὶ κατήεσαν φόβῳ.
 25 Σὺ δ' αὖ, μοναστῶν ἱερῶν ἢ ἀκρότης,

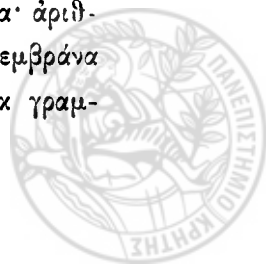
ἄλλος τις ἡμῖν Ἰσραὴλ ὤφθη νεός·
 τοῦ Ἀβραάμ δὲ πίστιν ἐξησκημένος,
 τοῦ Ἰσαάκ τε τὸν πανευαγγῆ τρόπον,
 ἀμφοῖν τέκνον τὸ πνεῦμα καὶ πράξιν πέλεις.

- 30 Ἐντεῦθεν λαμπραῖς τῆς σοφῆς ἐκκλησίας
 ὡς μητρός ὄντως ἐντολαῖς ἡγνισμένος
 τὸν σάρκινον νοῦν καὶ λίχνον παθοτρόφον
 ὡς ἄλλος Ἡσαῦ πτέρνισας ῥίψας κάτω,
 αὐτὴν καταθρεῖς τὴν πανύμνητον θέαν,
 35 τὴν μυστικὴν ἄγνωστον ἔνθεον τρίβον,
 δι' ἧς ἄνεισι πρὸς Θεὸν Θεοῦ τέκνα.
 Αὕτη κλίμαξ πέφυκεν οὐρανοδρόμος,
 κλίμαξ ἐφ' ἣν χωροῦσιν οἱ θεοὶ νόες,
 ἦν ὡς λίθοι ἡγειραν ἐν στερροῖς λόγοις.

5. Τεμάχη καὶ σχόλια πρὸς ἐρμηνεῖαν τῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ, φύλ. 165-208 (Βασιλείου, Θαλασσίου, Ἀντωνίου, Μαξίμου, Γρηγορίου Νύσσης, Ἰσαάκ, Εὐαγρίου, ἀββᾶ Ἡσαίου, Μάρκου μοναχοῦ, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Διαδόχου, Δωροθέου, Σολομώντος, Σειράχ, Ἰσιδώρου, Ἐφραίμ, Θεοδώρου Ἐδέσσης, Συγκλητικῆς, Νεῖλου, Ἰωάννου Καρπαθίου, Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου, Βαρσανουφίου, Μακαρίου καὶ Φωτίου πατριάρχου· τὰ δὲ τοῦ Φωτίου σχόλια ὕρα τετυπωμένα ἐν τῷ βιβλίῳ μου τῷ ἐπιγεγραμμένῳ: «Φωτίου τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως τὸ περὶ τοῦ τάφου τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπομνημάτιον καὶ ἄλλα τινὰ πονημάτια τοῦ αὐτοῦ ἔλληνιστί τε καὶ ἀρμενιστί γεγραμμένα». Ἐν Πιερρουπόλει 1892, σελ. 21-25.

6. «Τοῦ μακαρίου Μάρκου περὶ μετανοίας τῆς πᾶσι πάντοτε προσηκούσης, ἧς τὴν δύναμιν οἱ πιστοὶ καὶ πρὸ τῆς ἐργασίας διὰ τοῦ βαπτίσματος ἔλαβον. Λόγος πρῶτος», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐπειδὴ πολλάκις ἐβουλήθητε γνῶναι» κτλ., φ. 213. Migne τ. 65, σ. 965.

94. Τεῦχος μεμβράνινον, γραφὲν μεταξὺ τῆς ιγ' καὶ τῆς ιδ' ἑκατ., ὅπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάβα· ἀριθμ. δὲ φύλλα 3 + 250 μήκους 0,20, πλάτους 0,16. Ἡ μεμβράνα λεπτή. Κοσμήματά τινα ἀκαλλῆ. Κείμενον μονόστηλον ἐκ γραμ-

μῶν 31 ἢ 32 ($0,16 \times 0,112$). Τὰ τρία πρώτιστα φύλλα πρόσθετα, ὧν τὸ πρῶτον ἐμπεριέχει συναξαρίου τῶν Εὐαγγελίων τεμάχιον, τὰ δὲ λοιπὰ δύο πίνακα πασχαλίων ἀπὸ τοῦ ρωλ' μέχρι τοῦ ρωξή' ἔτους (= 1322-1360). Ἀπὸ τοῦ 173-ου φύλλου μέχρι τέλους τοῦ κώδικος διακρίνονται τρία ἢ τέσσαρα γραψίματος ὕψη. Σημειωτέον καὶ τοῦτο, ὅτι δύο φύλλων ἀριθμοὶ (172 καὶ 176) δις ἐγράφησαν.

1. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, φ. 1.—Κατὰ Μᾶρκον, φ. 38.—Κατὰ Λουκᾶν, φ. 59.—Κατὰ Ἰωάννην, φ. 39.

2. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, φ. 115.

3. Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ κατόπιν αὐτῶν Παύλου, ὧν τελευταία ἡ πρὸς Φιλήμονα· τὴν δὲ πρὸς Ἑβραίους οὐχ εὔρον ἐν τούτῳ τῷ κώδικι· πάσης δ' ἐπιστολῆς ἡ συνήθης ὑπόθεσις Εὐθαλίου προτέτακται.

4. Ἀποκάλυψις ἀκέφαλος Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων· « - - - διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε » κτλ., φ. 236. Μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς σημεῖωμα τοιόνδε· « Ἀποκάλυψις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου: τέλ(ος): τέλος εἰληφῶς πανσόφῳ ῥήτωρ γλώττη ». Τὸ τελευταῖον φύλλον ἄγραφον.

95. Τεῦχος μεμβράνινον, γραφὴν περὶ τὸ τέλος τῆς ιβ' ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιγ' ἑκατ., ὅπερ ἦν πρότερον ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάβα· ἀριθμεῖ δὲ φύλλα 252 + 2 μήκους 0,182, πλ. 0,136, ὧν τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 28 ($0,135 \times 0,085$). Φύλλων τινῶν οἱ ἀριθμοὶ δις ἐγράφησαν (56, 140 καὶ 200)· ἀριθμὸς δὲ 235-ος οὐ σεσημειώται.

1. Φύλλον ἄγραφον ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ ὕστερον ἐμπεριελάβε τινα σημειώματα, οἷον· « † Ἐτους ρωμια (1383) νομικο πασκα, απριλ. α. επαρελαβα: ετοῦτο ις 'τ' Καφα:απε το κηρι Θεοδωρο τ(ου) Κυνοπι(να) ιμιρα Σαβατ̄ δια εθιμισι Μανου(η)λ ο Κυνιγος:—† Ετος ρωτζ' (1388) μιμι οκτοβριου ρ̄ του αγιου Στεφανου: εγενιθι ονομα . . . Θεοδορο υ Κυνοπινα » κτλ.

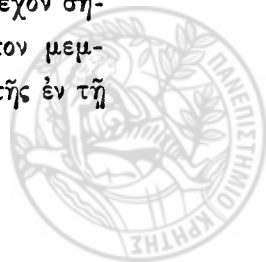
2. «Συναξάριον - - - τῶν Εὐαγγελίων, ἀρχόμενον ἀπὸ τὸ ἅγιον Πάσχα», φ. 2.

3. «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ μηνολογίου», φ. 7^β.

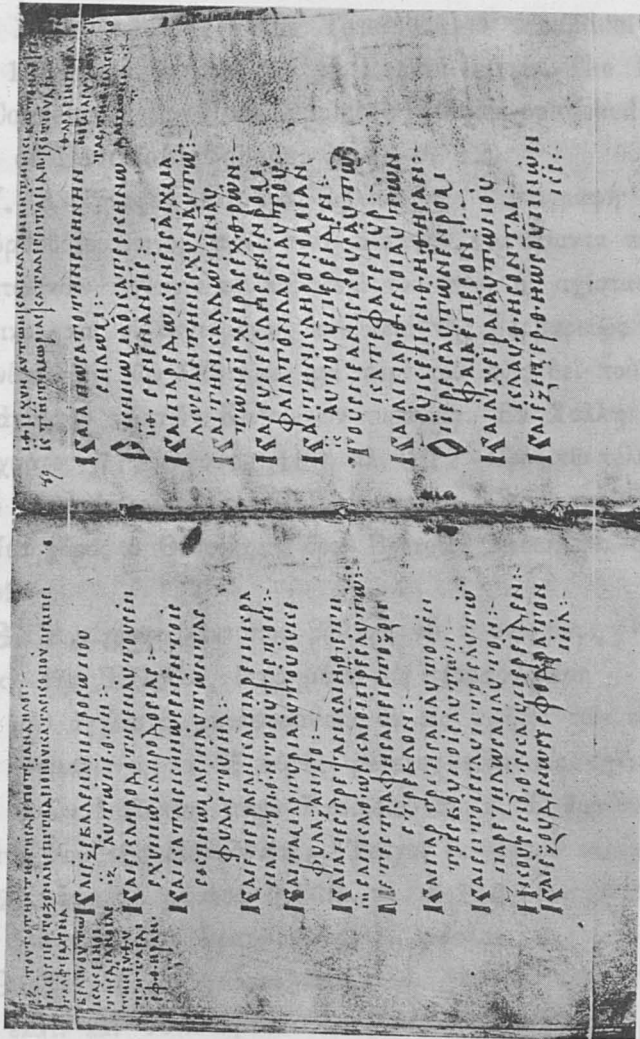
4. «Εὐαγγέλια ἀναγίνωσκόμενα εἰς διαφόρους ἀγίους καὶ εἰς προφήτας καὶ εἰς λιτὰς καὶ παννουχίδας καὶ λειτουργίας», φ. 1.

5. Τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια (Ματθαῖος, Μάρκος, Λουκᾶς, Ἰωάννης) μετὰ τῶν ὑποθέσεων καὶ πινάκων τῶν κεφαλαίων αὐτῶν· ἕκαστον δὲ τῶν εὐαγγελίων ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει κόσμημα ταινιοειδὲς ἐκ κιτρίνου καὶ κοκκίνου χρώματος· ἐν δὲ ταῖς ῥαῖς τοῦ κειμένου κόκκινά ἐστι σημειώματα, δηλοῦντα τὰς τε ἐπιγραφὰς καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν κεφαλαίων καὶ τὰς ἀναγνωστὰς περικοπὰς ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις.

96. Ψαλτήριον τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἀκέφαλόν τε καὶ σφόδρα κεκολοβωμένον, συνιστάμενον ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 182 μήκους 0,18, πλάτους 0,142· γέγραπται δὲ διὰ κεφαλαιωδῶν ὀγκίνων γραμμάτων τὸ κείμενον διηρημένον εἰς καθίσματα μονόστηλόν ἐστιν ἐκ γραμμῶν 21 (0,13×0,095). Τὸ πρῶτιστον ἐκάστου ψαλμοῦ γράμμα μέγα· καὶ τῶν στίχων τὰ πρῶτιστα γράμματα κεχρωματισμένα διὰ κιτρίνου ἢ διὰ πορφυροῦ χρώματος. Ἐν δὲ ταῖς ῥαῖς ὁ καλλιγράφος διὰ γραμμάτων ὡσαύτως κεφαλαιωδῶν ἔγραφε τινα σχόλια, ἧτοι ἐρμηνευτικά, ἢ κριτικά, ἢ γραμματικά, καὶ τινα ἀναγνώσματα διαφόρων ἐρμηνευτῶν, οἷον Θεοδοτίωνος, Συμμάχου καὶ ἀνωνύμου τινός. Τῶν ψαλμῶν αἱ ἐπιγραφαὶ πορφυραῖ. Ἄρχεται δὲ τὸ Ψαλτήριον ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων· «Ὅτι θῆσεις αὐτοὺς εἰς κλίβανον πυρὸς» (κ', 10). Τέλος· «Πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύσεται» (ρμη', 6). Αἱ ἄνω γωνίαι τῶν πρώτων 16 φύλλων ἐβλάβησαν ὑπὸ σήψεως· μετὰ δὲ τὸ 72-ον φύλλον ὑπάρχει χάσμα φύλλων ἕξ, ἅπερ ὁ Πορφύριος Οὐσπένσκης ἀπέκοψε, δοὺς ὕστερον αὐτὰ τῇ Πετροπολεως αὐτοκρατορικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ (ἀριθ. 263. Отчетъ Импер. Публ. Библ. за 1883 г., σ. 120). Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ἐστὶ φύλλον ἐκ χάρτου πρόσθετον, ἐμπεριέχον σημείωμα περὶ τοῦ ὅτι «ἐλήφθη καὶ τὸ παρὸν ἀρχαιότατον μεμβράνιον Ψαλτήριον μετὰ σχολίων εἰς τὰ περιθώρια ἐκ τῆς ἐν τῇ

λαύρα του Αγίου Σάββα, ο οποίος της εν τῷ Πόρτῳ, τῆ 9-ῃ
μηρὸς αὐγούστου ἔτους 1858-ου. Ἐν ἑτέρῳ δὲ τόμῳ τοῦ κώδικος
(φ. 82^β) ἀπάρχει σημεῖον κροκοτερμακίου σφοδρῶν. Περὶ τοῦ
πολιτισμοῦ τούτου κώδικος ἴσα Tischendorf, Acta sacra.

Σελ. 156.
Κωδ. τῆς θ' ἑκατ. ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ, ἀριθ. 96, φ. 88β - 89α.

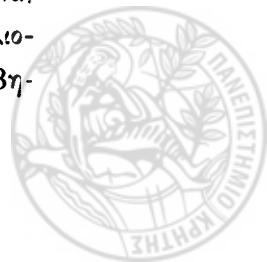

καύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῷ Πύργῳ», τῇ 9-ῃ μηνὸς αὐγούστου ἔτους 1858-ου. Ἐν ἐτέρῳ δὲ τόπῳ τοῦ κώδικος (φ. 82^β) ὑπάρχει σημεῖωμα κρυπτογραφικὸν σφόδρα νέον. Περὶ τοῦ πολυτίμου τούτου κώδικος ὄρα Tischendorf, *Anecdota sacra*. Lipsiae 1861, σ. 224, *Vetus Testamentum secundum LXX*. Lipsiae 1887, ἐκδ. 7-ης σ. 45. J. Rendel-Harris, *The Library of the Convent of the Holy Sepulchre* (Studies published by the Faculty of Haverford College, № I), σ. 12.

97. Ἀντίγραφον ἐντόπου βιβλίου, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Ἀποκρίσεις ὀρθοδόξου τινὸς πρὸς τινὰ ἀδελφὸν ἐρωτήσαντα περὶ τῆς τῶν Κατολικῶν δυναστείας καὶ περὶ τοῦ τίνες οἱ σχίσται καὶ οἱ σχισματικοὶ καὶ οἱ ἐσχισμένοι, καὶ περὶ τῆς βαρβαρικῶς λεγομένης Οὐνίας καὶ τῶν Οὐνιτῶν, καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ τοὺς ὀρθοδόξους ἀπαντᾶν τῇ τῶν Κατολικῶν τυραννίᾳ. Ἐν Χάλλῃ 1775». Φύλλα χάρτου 77, μήκους 0,188, πλ. 0,12. Πρὸς τῷ τέλει· «Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωὴλ ἀρχιμανδρίτου Πελοποννησίου». Συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης· ὄρα Βρετοῦ, *Νεοελλην. φιλολογ.* I, σ. 95.

98. Ἀντίγραφον ἐντόπου βιβλίου, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος, διηρημένη εἰς τέσσαρα μέρη - - -, συντεθεισα μὲν ἀγγλιστί, μεταφρασθεῖσα δὲ εἰς χρῆσιν τῶν σχολείων εἰς τὴν γερμανικὴν, καὶ ἐξ αὐτῆς μετενεχθεῖσα εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ἡμῶν διάλεκτον παρὰ Βασιλείου π. π. Εὐθυμίου, τοῦ ἐκ Κωνσταντῆζικου τῆς Μακεδονίας». Τεῦχος ἐκ χάρτου σελίδας ἀριθμοῦν 421. ἔστι δὲ μήκους 0,168, πλ. 0,118. Πλήρη τὴν ἐπιγραφὴν ὄρα παρὰ τῷ Βρετῷ, *Νεοελλ. φιλολογ.* II, σ. 146.

99. Τεῦχος ἐκ χάρτου σιλιπνοῦ, γραφὲν περὶ τὸ μέσον τῆς 15' ἑκατ. καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων 194 μήκους 0,165, πλ. 0,115. Τὸ κείμενον κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 22 (0,135 × 0,085). Τὸ γράψιμον ἐπιμεμελημένον. Κεφαλαιώδη τινὰ στοιχεῖα μεγάλα καὶ περικεκοσμημένα. Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ἐπὶ φύλλου προσθέτου «Τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις θεολογικῆς σχολῆς. † Ὁ πρῶν Βη-

ρυτου Κύριλλος. 1870 Ιουνίου 18». Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ κώδικος ἕτερα σημειώματα· «† Τὸ παρὸν Ψαλτήριον ὑπάρχει κάμου τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἐλαχίστου Γρηγορίου ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Σαντορήνης τῆς νήσου· μηδεὶς δὲ τολμήσει κτλ. ,αχλ' [1630]. — † Ἐδόθη μοι τὸ παρὸν Ψαλτήριον παρὰ Γρηγορίου ἱερομονάχου ἐμοῦ Παρθενίου ἱερομονάχου ἐκ νήσου Σαντορήνης κτλ. — † Ἐδόθη μοι . . . παρὰ Παρθενίου ἐμοῦ Ἀκακίου κτλ. — † Ὁ προηγούμενος Ἀκάκιος ,αχοβ' [1672]. — † Νῦν δὲ Ἰωακείμ προηγούμενου καὶ σκευοφύλακος τῆς αὐτῆς μονῆς ,αψκα' [1721] ἐκ νήσου Σαντορήνης».

1. «Διατύπωσης πῶς δεῖ λέγειν τὸ Ψαλτήριον κατὰ μόνας». Ἄρχ. «Ἀρξάμενος λέγειν τὸ Ψαλτήριον εἶπε τὸν στίχον, εἶτα τὸ Βασιλεῦ οὐράνιε» κτλ., φ. 1.

2. Ψαλτήριον μετὰ τῶν ψδῶν, φ. 3 - 126.

3. «Ἦμος τριαδικὸς σὺν εὐχῇ εἰς τὸ μεσονυκτικόν· ἐκλογή καὶ σύνταξις Θηκαρᾶ μοναχοῦ». Ἄρχ. «Δόξα τῇ ἀπειροτάτῃ» κτλ., φ. 127.

4. «Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄρθρου ἕμνος τοῦ σοφωτάτου κῦρ Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδου». Ἄρχ. «Σὺ Κύριε ὁ μόνος ἀγαθός», φ. 128^β.

5. «Ἀκολουθία τῆς ἀγίας μεταλήψεως», φ. 143.

6. «Εὐχὴ τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραίμ εἰς ἐξομολόγησιν». Ἄρχ. «Ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ», φ. 158.

7. «Κανὼν καταनुκτικὸς εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἰησοῦ γλυκύτατε», φ. 160. Ἦχος δευτερος.

8. «Ἄλλος κανὼν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», οὗ ἡ ἀρχή· «Οἱμοί! τί κλαύσω» κτλ., φ. 163. Ἦχος πλάγιος δ'.

9. «Ἀκολουθία τῆς Ἀκαθίστου, ἧτοι τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», φ. 166.

10. «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ποιήμα Θεοστηρίκτου μοναχοῦ». Ἄρχ. «Τῇ Θεοτόκῃ ἐκτενωῶς νῦν προσδράμωμεν», φ. 178^β.

11. «Κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον· χαιρετισμός». Ἄρχ. «Χαῖρε ἰλαστήριον ψυχῶν», φ. 182^β.

12. «Κανὼν παρακλητικός εἰς τὸν φύλακα τῆς τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς Ἄγγελον». Ἄρχ. «Τὸν ἄγρυπνον φύλακα», φ. 186.

13. «Εὐχὴ εἰς τὸν αὐτὸν φύλακα», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἄγιε ἄγγελε, ὁ ἐφειστώς τῆς ἀθλίας μου ψυχῆς», φ. 190^β.

14. «Κανὼν φαλλόμενος εἰς τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους ἰκετήριος», κατ' ἀλφάβητον. Ἄρχ. «Ἄναρχε Λόγε, ἱεραῖς δεήσεσι», φ. 191.

100. Τεῦχος μεμβράνινον, γραφὲν ἢ περὶ τὸ τέλος τῆς ιβ' ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιγ' ἑκατ., καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων 121 + 2, μήκους 0,165, πλ. 0,108, ὧν τὸ κείμενον κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων μονόστηλον (0,12 × 0,07). Ἄπαντα τὰ φύλλα παλίμψηστα· ἦν δὲ ἡ προτέρα γραφὴ ἐν τισι μὲν φύλλοις μικρά, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς κεφαλαιώδης· ἀλλ' οὕτως ὀξέως ἐστὶν ἀπεξεσμένη, ὥστε μόλις ἀναγινώσκει τις ἤδη λέξεις τινὰς ἐσπαρμένας. Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ἐπὶ φύλλου χάρτου προσθέτου σημείωμα περὶ τοῦ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος «ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῷ Πύργῳ», τῇ 9-ῃ μηνὸς αὐγούστου ἔτους 1858-ου. Ἐν τῇ ᾧα τοῦ 1-ου φύλλου διὰ τῆς χειρὸς τοῦ καλλιγράφου· «ΔΡ βιβλίον του αγ(ίου) Παύλου» τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ.

1. Ὑπὸ κόσμημα ταινιοειδὲς ἐρυθροῦ χρώματος ἐπιγραφὴ καθολικὴ τοῦ κώδικος· «Βίβλος μοναχικοῦ σχήματος πρὸς δοκιμὴν τῶν ἀπερχομένων κοσμικῶν ἐν μοναστηρίοις». Ἐῖτα· «Κατήχησις τοῦ ἐρχομένου λαϊκοῦ ἐν μοναστηρίῳ:—Χρὴ γινώσκειν, ὅτι τὸν ἐρχόμενον ἀπὸ κόσμου πρῶτον ἐπὶ χρόνον τινὰ μετὰ ἀκριβείας πολλῆς δοκιμάσαι, ἐπιτάσσοντες αὐτῷ πυκνῶς καὶ αὐστηρῶς εἰς πᾶσαν διακονίαν» κτλ., φ. 1.

2. «Τάξις ἄρχαρίου ἐρχομένου ἀπὸ κόσμου εἰς τὸν μοναχόν». Ἄρχ. «Δεῖ δὲ εἶδέναι, ὅτι τὸν ἐρχόμενον ἀπὸ κόσμου εἰς τὸν μοναχὸν δοκιμάζειν τριετίαν χρόνον», φ. 8.

3. «Ἀκολουθία σὺν Θεῷ τοῦ πρώτου σχήματος». Ἄρχ.

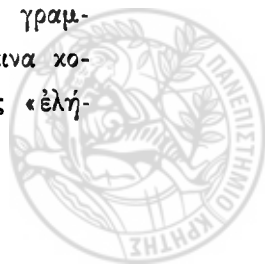
«Μετά τὴν εἴσοδον ποιεῖ μετάνοιαν τῷ καθηγουμένῳ ὁ τὸ σχῆμα μέλλων λαβεῖν», φ. 9^β.

4. «Τάξις καὶ ἀκολουθία τῆς τῶν ματαίων ἀποταγῆς τῶν μοναζόντων (διὰ τοῦ) ἀγιωτάτου καὶ τελείου μεγάλου σχήματος καὶ ὕψηλοῦ». Ἀρχ. «Ἀπὸ ἐσπέρας εἰσφέρονται τὰ ἱμάτια τοῦ μέλλοντος κουρεύεσθαι εἰς τὸ θυσιαστήριον», φ. 17. Μετὰ τὸ πέρασ διὰ τῆς χειρὸς τοῦ καλλιγράφου σημεῖωμα (φ. 56^β). «Ἡ τῆδε βίβλος Ἰωσήφ | μονοτρόπου: — | τοῦ ἐκ τῶν Λάτρων | τῆς μονῆς τῆς τοῦ Παύλου. . | ἱεραρχούντος Χερσῶνος Ζαχαρίας».

5. Σημεῖωμα τῆς ιδ' ἑκατ., ἔχον ὧδε· «Ευρισκονται με(σα) εἰς την εκκλησιαν μου βιβλήα οσα θελω γράψην· εὐαγγέλια β', Ἀπόστολοι β', Προφητίες β', Εὐχολόγια β', Εἰρημολόγια β'· το ἐν τονισμένον καὶ το ἄλλον ἀτόνιστον με τριαδικούς κανόνας. Κατηχ(ησις) με Ἐσδιαστηκόν καὶ Πασχάλ(ιον). Ψαλτήρια β', Ἐξαῦμερον δεύτερον, Μεταφραστῆς, Πανηγυρικόν, ἕτερον Ἀναγνωστικόν· κάμνει ἀπὸ τοῦ τελωνου καὶ του φαρισαίου μέχρι τῶν αγίων πάντων. Παλαι[ὸν] Συνοπτικῶν, Μιναία γ'· τοεν τριμόναιον· καὶ τὸ ἕτερον διμόναιον· καὶ τὸ ἕτερον παλαιὸν με κανόνας καὶ Ἐκλογάδη. Τριόδια β' καὶ ἕναί τοέναν του μοναστορίου. Τίτυκὸν καλὸν βεβράνηνον. Παπα[δι]κῆ με σανηδόπουλα. Συναξάρι ἑξαμυναί[ου] καὶ ἕτερον Ἐαθόπουλος. Σχηματολόγην. Στηχ[ηράρι]ν βεβράνηνον με βαρζερὸν ἐντιμένον». Φύλλα ἄγραφα: 57^β—58^β.

6. «Ἀρχὴν καλὴν δίδου μοι καὶ τέλος, Λόγε: — Ἀκολουθία εἰς τὸ ἐνταφιάσαι μοναχόν, τάξιν ἔχουσα τοιαύτην». Ἀρχ. «Μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸν ἀδελφὸν ὁ μέλλων ἀποσφουγίσαι (κῶδ. ἀποσφουγγήσαι) αὐτὸν ποιεῖ σταυροὺς γ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μετὰ τοῦ σπόγγου καὶ εἰς τὸ στήθος γ'» κτλ. Τέλος· «ἐκεῖ ὅπου ὁ μισθὸς τῶν ἔργων ὑπάρχει, ἐκεῖ ὅπου ἡ - - - ».

101. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ιδ' ἑκατ., συνιστάμενον ἐκ φύλλων 237, ὧν τὸ 123-ον ἐκ χάρτου· ἔστι δὲ μήκους 0,15, πλ. 0,115, τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ μονόστηλον ὃν ἀριθμῆί γραμμάς 31-34 (0,12 × 0,075)· περιέχει δὲ καὶ τινα κόκκινα κοσμήματα (φ. 8^α, 37^α, 89^α, 124^α). Καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος «ἐλή-

φθῆ ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ». Σημειωτέον ἔτι, ὅτι μετὰ τὸ 224-ον φύλλον προσέθηκεν ἕτερος ἕτερα κείμενα.

1. Συναξάριον τῶν Εὐαγγελίων, φ. 1.
2. Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, φ. 6.
3. Τετραστιχὸν ἱαμβικὸν ἐπίγραμμα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀνθρωπικὸν πρόσωπον ματαίως φέρει», φ. 7^β. Αὐτόθι «στίχοι πολιτικοί», ὧν ἡ ἀρχή· «Εἰ θέλεις, ἄνθρωπε, τυχεῖν ζωῆς ἀκηράτου καὶ μοίρας τῆς ἐκ δεξιῶν» κτλ.
4. Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, φ. 8 - 35.
5. Κεφάλαια τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου, φ. 36^β.
6. Τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον, φ. 37 - 55^α.
7. Κεφάλαια τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου, φ. 56.
8. Τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον, φ. 57.
9. Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, φ. 88^β.
10. Τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, φ. 89 - 114^α.
11. Συναξάριον τοῦ Πραξαποστόλου, φ. 115 - 120^β.
12. «Δήλωσις διαλαμβάνουσα τὴν τοῦ χρόνου τῶν εὐαγγελίων ἀνάγνωσιν καὶ τὴν τῶν εὐαγγελιστῶν διαδοχὴν, πότε ἄρχονται καὶ ποῦ καταλήγουσιν». Ἀρχ. «Ἰστέον ὅτι ἀναγινώσκειται τὸ ὕφος» κτλ., φ. 120^β.
13. «Δήλωσις ὅπως δεῖ εὐρίσκειν τὰ ζητούμενα ἀποστολοευαγγέλια». Ἀρχ. «Ἐπειδὴ σοι διήρηται εἰς ἕκαστος» κτλ., φ. 123^β.
14. «Ἐπιδιόρθωσις τῆς ἐρμηνείας τῆς χρονικῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀποστολοευαγγελίων». Ἀρχ. «Ἰστέον ὅτι τὸ συναξάριον τῆς τοῦ ἀποστόλου» κτλ., φ. 123^β. Τὸ τέλος ἐλλείπει.
15. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, φ. 124.
16. Ἐπιστολαὶ Παύλου μετὰ τῶν ὑποθέσεων, φ. 152.
17. Ἐπιστολαὶ καθολικαί, φ. 214.
18. «Κανὼν εὐχαριστήριος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Χαράς δοχεῖον, σοὶ πρέπει χαίρειν μόνῃ. Ἰωσήφ». Ἦχος δ'. Ἀρχ. «Χριστοῦ βιβλίον ἔμφυχον», φ. 225^β.
19. «Ἀκολουθία τῆς Ἀκαθίστου», φ. 230.

20. «Ἐτερος κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν πανάχραντον Θεοτόκον». Ἦχος πλάγιος δ'. Ἀρχ. «Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς», φ. 232^β.

21. «Κανὼν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν βασιλέα· ποίημα τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Φιλοθέου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Τὸν βασιλέα καὶ ἱερέα σὲ μόνον σέβω: ἐν δὲ τοῖς θεοτοκίαις: Φιλόθεος. Λέγομεν δὲ πρῶτον τὰ παρόντα δύο ἰδιόμελα πρὸς μίαν. Ἦχος πλ. δ'. Συγκαταβαίνων βασιλεῦ» κτλ., φ. 234.—Τοῦ κανόνος ἡ ἀρχὴ· «Ἰησοῦ γλυκύτατε Χριστέ», φ. 236.

22. Συνταγὴ πρὸς κατασκευὴν γραφικοῦ μέλανος διὰ τε μεμβράνας καὶ χάρτας, φ. 237^β.

102. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 294, γραφὲν μέσον τοῦ 1574-ου καὶ τοῦ 1575-ου ἔτους, μήκους 0,154, πλ. 0,103· οὗ τὸ κείμενον κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 20 (0,103 × 0,062), κεκοσμημένον δ' ἐνιαχοῦ μεγάλοις τισὶ κεφαλαιώδεσι γράμμασι περικεκοσμημένοις. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τεύχους φύλλα τρία παντάπασιν ἄγραφα, περιέχοντα μόνον σημειώματα δύο, τὸ μὲν ὅτι «τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει Γρηγορίου ἱερομονάχου», τὸ δὲ ὅτι κατόπιν ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάβα βιβλιοθήκης, «τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ», τῇ 9-ῃ μηνὸς αὐγούστου, ἔτους 1858-ου.

1. «Βιβλεῖον [sic] χρονογραφικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ καταλήγον ἕως τῆς βασιλείας κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου». Ἀρχ. «Ἀπ' ἀρχῆς ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν» κτλ., φ. 1—269^β, ἔνθα τὸ «† Οἱ ἀναγινόνσκοντες, εὐχεσθαι καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦ ταῦτα συγράψαντος. ὅτ' ἄμηρος ἡμῖ τῆς θείας γραφῆς: — ἔτους ςπγω» [1574-1575].—Φύλλ. 270 «Οἱ βασιλεύσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει χριστιανοὶ καὶ αἰρετικοί». — Φ. 272 «Περὶ τῶν Τουρκῶν τῶν βασιλέων ἐν ποίῳ χρόνῳ ἔλαβαν τὰ κάτωθεν κάστρον». Ἀρχ. «Ἔτους ἀπὸ Ἀδάμ 6854 ἐπέρασαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Δύσιν» κτλ. — Φ. 273 «Ἐτέραν διήγησιν». Ἀρχ. «Ἔτους ςζωι' ἐπέρασαν οἱ Ἀγαρηνοὶ εἰς τὴν Δύσιν· πρῶτος

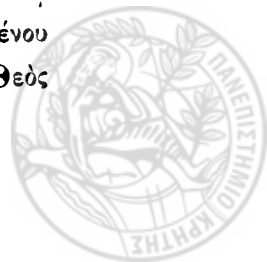

αυθέντης ὁποῦ ἐπέρασεν ἦτον ὁ Ἄτουμάνης» κτλ. Ἡ διήγησις λήγει εἰς τὸ ζ' ἔτος. — Φ. 275 «Ὅτι ἐπτὰ ἡλικίας ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ πῶς καλοῦνται».

2. «Λέοντος τοῦ σοφωτάτου» χρησμὸς, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Ἐν τῇ πρώτῃ τῆς Ἰνδίκτου», φ. 275^β.

3. «Διήγησις τινὸς φιλοσόφου περὶ τὴν ἄνω πρόνοιαν τῶν ζ' φιλοσόφων». Ἀρχ. «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις Διογένους τοῦ φιλοσόφου», φ. 276^β.

4. «Ἀνάμνησις μερικὴ περὶ τοῦ ἁγίου ὄρους τοῦ Ἄθω, τὰ λεγόμενα πάτρια». Ἀρχ. «Μετὰ τὴν φρικτὴν ἀνάστασιν», φ. 279-286, ἔνθα τὸ «Τέλος τῆς πατρίδος τοῦ Ἁγίου Ὄρους». Ἔτερον ἀντίγραφον παρὰ Νικολάῳ τῷ Κατραμῆ, Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1880, σ. 186. Καὶ πάλιν ἕτερον ἔν τι κώδικι τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ὑπερ ὅμως ἐστὶν ἐλλιπές, ὡς ἡ Μανουήλ τοῦ Γεδεὼν ἐκτύπωσις, εἴπερ ἀκριβὴς ἐστὶν, ἐδηλώσεν [Ὁ Ἄθως· ἀναμνήσεις ἐγγραφα σημειώσεις. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1885, σ. 296 - 306]· ἐλλείπει γὰρ αὐτῶ τὸ ἐφεξῆς κεφάλαιον. « - - - καὶ ἦν ὁ Εὐστράτιος—οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο—ποιμαίνων ἐν Χριστῶ τὸ αὐτὸ ποιμνιον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνη:—Περὶ τοῦ Ξηροποτάμου τῆς μονῆς:—Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐκτίσθη καὶ ἡ τοῦ Ξηροποτάμου μονὴ μετὰ βασιλικῶν ἀναλωμάτων μετὰ γὰρ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου προσκαλεσάμενος τὸν ἀρχιερέα τοῦ καθιερωῶσαι τὸν ναόν, ὅς καὶ προσελθὼν κατὰ τὴν τάξιν ἤρξατο καθιερωῶσαι· μετὰ δὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ναοῦ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μεγάλων μαρτύρων τῶν ἐν Σεβαστεία, παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐκφωνηθέντι (κῶδ. ἐκφωνηθέν), ᾧ τοῦ θαύματος ἔφ' ὑπὸ χαμαὶ τῷ ἐδάφει τῆς ἁγίας τραπέζης μανιτάριον, καὶ ὑψωθὲν ἐφ' ὕψει κατεσκήνωσεν ὄλον τὸ θυσιαστήριον· ὅπερ ἔχει (κῶδ. ὁ περιέχων) τεσσαράκοντα μῆλα ἐπὶ τοῖς ὄρπηξιν αὐτοῦ εἰς εἶδος μανιταρίων· τοῦτο δὲ ἦν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μεγάλων μαρτύρων, ὥστε τοὺς πάντας ἐκπλαγῆναι τῇ θεᾷ καὶ δοξάσαι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου γενομένου παραδόξου θαύματος· πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα σημεῖα ἔδειξεν ὁ Θεός

ἐφ' ὄλφ τῷ Ἀγίῳ Ὁρει καὶ πρῶτον καὶ ἐν ὑστέροις, εἰς δόξαν καὶ εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου τόπου καὶ τῶν κατοικούντων (κῶδ. τὸν κατοικοῦντα) ἐν αὐτῷ ἐν ἀγιωσύνη, ὅτι αὐτῷ πρέπει τιμὴ δόξα κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. Τέλος τῆς πατρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους».

5. Τεμάχιον «ἐκ τοῦ τυπικοῦ τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ὅπερ ἐξεδόθη καὶ ἐτυπώθη κατὰ τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων ἐπὶ Μανουήλ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀντωνίου τοῦ θείου, ἐπὶ συνόδου κζ' ἀρχιερέων, κατ' αἵτησιν τοῦ τε πανοσιωτάτου πρώτου κυροῦ Δομετίου ἱερομονάχου καὶ ὀσιωτάτου καθηγουμένου τῆς βασιλικῆς μονῆς Λαύρας κῦρ Γρηγορίου ἱερομονάχου, κατὰ μῆνα μάιον τῆς β' ἰνδ. ἔτους ςΠβ [1394] κτλ., φ. 286^β. Τὸ ὅλον κείμενον τοῦ τυπικοῦ ὄρα παρὰ τῷ Ph. Meyer, Die Haupturkunden für die Geschichte der Alhosklöster. Leipzig 1894, σ. 195-203.

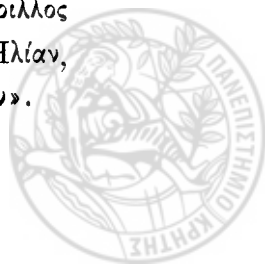
6. Τεμάχιον Ἰωάννου «τοῦ Χρυσοστόμου», οὗ ἡ ἀρχή· «Εἰ μὲν διὰ τοῦτο συνάγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν», φ. 287^β.

7. «Διήγησις περὶ τῶν ἀναιρεθέντων πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει ὑπὸ τῶν Λατινοφρονούντων». Ἀρχ. «Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν παρεδυναστεύοντο οἱ Βούλγαροι», φ. 288.

8. «Στίχοι ἱαμβικοὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν περὶ τῶν παθημάτων αὐτῆς». Ἀρχ. «Βύζαντος αὐλή, ἐστία Κωνσταντίνου», φ. 291.

9. «Τὰ πατριαρχικὰ ὄφφικια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καθὼς εὐρίσκονται σήμερον». Ἀρχ. «[Ὁ] μέγας οἰκονόμος κρατῶν τὰ κτήματα», φ. 291^β.

103. Τεῦχος ἐκ χάρτου διμερές, οὗ ἡ γραφὴ λεπτὴ καὶ κανονικὴ, γενομένη τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· ἔστι δὲ μήκους 0,13, πλ. 0,105. Τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἑκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 20 (0,077×0,05). Ἐν τῇ ᾧα τοῦ 1-ου φύλλου σημεῖωμα· «† Τὸ παρὸν βιβλίον τὸ ἤφερα ἐγὼ ὁ παπὰ Κύριλλος Νιότης ἀπὸ τὴν Ὀχριδα καὶ τὸ ἀφιέρωσα εἰς τὸν Προφήτην Ἥλιαν, καὶ εἷτις τὸ ἀποξενώση ἅς [ἔχει] ἀντίδικον τὸν ἅγιον Ἥλιαν».

α') Φύλλ. 1-117 Ψαλτήριον ἀκέφαλον, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ε' ψαλμοῦ· τὸ κατόπι τοῦ Ψαλτηρίου φύλλον, ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς ἄγραφον, ἐμπεριέχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «1697 κ θ ν ε λ φ χ ψ λ ω ψ β ν β' θ π λ ω ζ Π θ φ λ ψ θ χ ψ θ» = «1697 παπα Νεόφυτος· Τηνηακὸς γράφο ταῦτα».

β') Φύλλ. 1-236 Ὁρολόγιον, ἐμπεριέχον τὰς ἀκολουθίας μεσονυχτικοῦ, ἐτέρου μεσονυχτικοῦ τοῦ Σαββάτου, ὄρθρου, ἑσπερινοῦ, ἀποδείπνου καὶ μικροῦ ἀποδείπνου· εἶτα «κανὼν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἰησοῦ γλυκύτατε», φ. 118^β.— «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, εἰς νόσον φαλλόμενος». Ἀρχ. «Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς», φ. 126^β.— «Ἔτερος κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν Ἀκάθιστον, οὗ ἡ ἀκροστιχίς· Χαρᾶς δοχεῖον σοὶ πρέπει χαίρειν μόνῃ Ἰωσήφ», φ. 129^β.— «Ἔτερος κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον», οὗ ἡ ἀρχή· «Πῶς μου θρηνήσω τὸν βίον», φ. 134. — «Περὶ τῶν ἐπισήμων ἑορτῶν, ἐν αἷς ὀφείλομεν καταλύειν εἰς ἔλαιον καὶ οἶνον, εἰ ἐν τῇ Τετάρτῃ καὶ Παρασκευῇ τόχωσι, καὶ περὶ ἀργίας τῶν ἔργων. Ἀρχὴ τοῦ μηνολογίου. Συναξάριον σὺν Θεῷ ἐν ἐπιτομῇ τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ», φ. 143.

104. Τεῦχος μεμβράνινον ἐκ φύλλων 330, μήκους 0,122, πλ. 0,095, οὗ τὸ κείμενον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 19-20 (0,09 × 0,055)· ἐγγραφή δὲ τῇ δυοκαίδεκάτῃ ἑκατοταετηρίδι. Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ὁ δέτης ἔθθη φύλλον λευκοῦ χάρτου, ἐν ᾧ σεσημείωται, ὅτι «ἐλήφθη καὶ τὸ παρὸν μεμβράνινον τετραευάγγελον μετ' ἄλλων βίβλων ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἔτερον σημεῖωμα τῆς ις' ἑκατ. ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ· «Τὸ αὐτὸ θεῖον καὶ ἱερὸν ἅγιον τετραευάγγελον ἐδόθη καὶ ἀφιερῶθη τῷ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ» κτλ. Τὰ πρῶτα τρισκαίδεκα φύλλα χάρτινα· περιέχει δὲ ταῦτα «δήλωσις διαλαμβάνουσαν τὴν τοῦ χρόνου τῶν εὐαγγελίων ἀνάγνωσιν», τὸ μηνολόγιον, τὰ κεφάλαια καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου.—Φύλ. 14 τεμάχιον ἀκέφα-

λον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου περὶ τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου. Ἄρχ. « - - - χρημάτων περιουσία, δυναστείας μέγεθος καὶ ἀρχαὶ καὶ δόξαι καὶ τιμαὶ » κτλ. — Φύλ. 16^β «Τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον». Ἄρχ. «Ματθαῖος ὁ μακάριος ἅτε Ἑβραίοις γράφων» κτλ. — Φ. 16^β «Ὁριγένους» τεμάχια δύο. Ἄρχ. «Πρῶτος δὲ τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν γεγράφηκεν ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ τὸ παρὸν εὐαγγέλιον ἑβραϊδὶ φωνῇ» κτλ. — Φ. 17^β «Ἰππολύτου Θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ συντάγματος». Ἄρχ. «Ἰάκωβος ὁ γεγωνῶς ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ἐλογίζετο κατὰ σάρκα εἶναι» κτλ. — Φ. 20^β «Εὐσεβίου ὑπόθεσις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον», ἧς ἡ ἀρχή· «Κατὰ Ματθαῖον τὸ εὐαγγέλιον ἐπιγέγραπται» κτλ. — Φ. 21^β «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ πρὶν τελώνης καὶ σχολάζων τοῖς φόροις». — Φ. 22 - 102 Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, οὗ τὸ πέρασ ἔχει τὸ «ἐγράφη καὶ ἀντεβλήθη ἐκ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις παλαιῶν ἀντιγράφων τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἀποκειμένων ἐν στίχοις βυπδ', κεφαλαίοις τυζ'». — Φ. 103 «Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου προοίμιον εἰς τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον», οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ δεῦτερος Πέτρου ἐν Ῥώμῃ» κτλ. — Φ. 103^β «Εὐσεβίου ὑπόθεσις εἰς τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον». — Φ. 104^β «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Μᾶρκον», οὗ ἡ ἀρχή· «Πέτρου μνηθεὶς τοῖς ἀπορρήτοις». — Φ. 104^β «Ἄλλο Νικήτα», οὗ ἡ ἀρχή· «Υἱὸν Πέτρου τὸν Μᾶρκον». — Φ. 105 Κεφάλαια τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου. — Φ. 108 - 162 Τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον, οὗ τὸ πέρασ ἔχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «ἐγράφη καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως ἐκ τῶν ἐσπουδασμένων ἐν στίχοις ρφν', κεφ. σλδ'». Ἐπεταὶ φύλλον ἄγραφον· μεθ' ὃ ἦν ἕτερον, ὕπερ ἐλλείπει νῦν ἀποκοπὴν ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου ἢ ἄλλου τινός. — Φ. 164 Πρόλογος ἀκέφαλος εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον, οὗ ἡ ἀρχή· « - - - ὧν πρώην μεμάθηκεν, ἵνα γνῶς φησιν ἀκριβῶς » κτλ. — Φ. 165 «Εὐσεβίου ὑπόθεσις εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν». Ἄρχ. «Κατὰ Λουκᾶν τὸ εὐαγγέλιον ἐπιγέγραπται» κτλ. — Φ. 166 Κεφάλαια τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου. — 168^β «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Λουκᾶν», οὗ ἡ ἀρχή·

«Τρίτος δὲ Λουκᾶς. — Φ. 168^β Ἔτερον ἐπίγραμμα Νικήτα, οὗ ἡ ἀρχή· «Ζωῆς τὸν ἄρτον». Κατόπι φύλλον ἄγραφον. — Φ. 170-257. Κείμενον τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου, ὅπερ «ἐγράφη καὶ ἀντεβλήθη ὁμοίως ἐκ τῶν αὐτῶν ἀντιγράφων ἐν στίχοις βψξ', κεφαλαίοις τμβ'». — Φ. 258 «Προοίμιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου ἐξ ἀνεπιγράφου». Ἀρχ. «Τὴν ἅπασαν ἱστορίαν τῆς Χριστοῦ παρουσίας». — Φ. 259^β «Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου προοίμιον τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου». Ἀρχ. «Τίνος ἔνεκεν τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν» κτλ. — Φ. 261 «Θεοδώρου Μοφουεστίας» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν» κτλ. — Φ. 263 «Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας» τεμάχιον. Ἀρχ. «Μετὰ τὸν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν σταυρὸν» κτλ. — Φ. 263 «Εὐσεβίου ὑπόθεσις εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον». Ἀρχ. «Κατὰ Ἰωάννην τὸ εὐαγγέλιον ἐπιγέγραπται» κτλ. — Φ. 264 «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον», οὗ ἡ ἀρχή· «Βροντῆς τὸν υἱὸν τις βροτῶν». — Φ. 264^β Ἔτερον, οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ παρθένος τί τὸν τεκόντα» κτλ. — Φ. 264^β Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. — Φ. 266-329 Κείμενον τούτου τοῦ εὐαγγελίου.

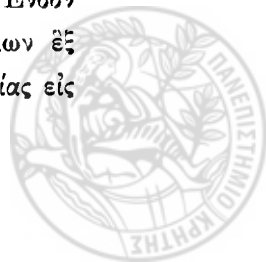
105. Ψαλτήριον μεμβράνινον τῆς ιγ' ἑκατ., βεβλαμμένον ὑπὸ πυρᾶς, οὗ τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον· ἔστι δὲ μήκους 0,13, πλ. 0,092. Μετὰ τὸ κείμενον τῶν ῥόδων «Ὁ κανὼν μεσονυκτικός», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἀκατάληπτε Θεέ, ὁ ὑποδείξας διὰ Δαυὶδ με | μέσον τῆς νυκτὸς ἐξανίστασθαι» κτλ. Κατόπι «τροπᾶριον τοῦ Ἀμώμου τῆ Κυριακῆ πρωί· ἦχος πλάγιος α'». Ἀρχ. «Τῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος κατεπλάγη» κτλ. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κώδικος ἐρυθρὸν ἔστι κόσμημα σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου.

106. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ιγ' ἑκατ., συνιστάμενον ἐκ φύλλων 213, ὧν ἡ ἀρίθμησις ἐν τῷ κώδικι μικρὸν ἐσφαλμένη· οἱ γὰρ ἀριθμοὶ φύλλων 131 καὶ 160 δις ἐσημάνθησαν ἐν αὐτῷ· ἐλήφθη δὲ καὶ τοῦτο τὸ τεῦχος «ἐκ τῆς ἐν τῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα βιβλιοθήκης, τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ», τῇ 9-ῃ μηνὸς αὐγούστου, ἔτους 1858-ου. Καὶ μήκους μὲν ἔστι 0,11, πλά-

τους δὲ 0,092, τὸ δὲ κείμενον ἐκ γραμμῶν 18 ἢ 19 μονόστηλον (0,08 × 0,06). — Φύλλ. 1 «Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα· αὕτη δὲ ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς (ἐκκλησίαις) τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μονῶν». Διαιρεῖται τὸ τυπικὸν τοῦτο ὡδε· α') Εἰδήσις τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ.—β') Περὶ τῆς ἀγρυπνίας διατάξεις, φ. 1^β.—γ') «Εἰδήσις τῶν ἀγρυπνιῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ», φ. 10.—δ') «Ἐκφρασις ἐν ἐπιτομῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίων μοναστηρίων», φ. 11.—ε') «Ἀκολουθία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμωδίας καὶ συνάξεως τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, ἀρχομένη ἀπὸ μηνὸς Σεπτεμβρίου μέχρι μηνὸς αὐγούστου», φ. 26.—ς') «Ἀκολουθία τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς», φ. 145.—ζ') «Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος», φ. 174^β. — η') «Ἀκολουθία τῶν ὠρῶν τῆς μεγάλης Παρασκευῆς· ποίημα Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας», φ. 178^β. — θ') Ἀκολουθία τοῦ Πεντηχοσταρίου. — ι') «Νηστεία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων», φ. 190^β. — ια') «Περὶ τοῦ πῶς δεῖ θυμιᾶν», φ. 192^β.—ιβ') «Τὰ ἀναστάσιμα προκείμενα τοῦ Ἀποστόλου τῆς ὀκτωήχου, ἦτοι τὰ ἄμνημα», φ. 194. — ιγ') «Τὰ ἀναστάσιμα ἀλληλουάρια τῆς ὀκτωήχου, τὰ λεγόμενα ἄμνημα», φ. 194^β. — ιδ') Προκείμενα ἀναστάσιμα, φ. 196. — ιε') Κανῶν παρακλητικὸς εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, φ. 197· τούτου δὲ μόνον ἡ ἀρχή. Τὰ κατόπι φύλλα (198-205) συνδεῖ κεφάλαιον ἕτερον, ὑπερ ὑπάρχει πρὸ τοῦ 182-ου φύλλου.

107. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὑπερ ὑφ' ὕδατος βλαβὲν ὑπέστη διὰ τοῦτο πολλαχοῦ σῆψιν· ἐξήλειψε δὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ γράμματα πολλαχοῦ, μάλιστα δὲ τὰ τῶν σχολίων, ὧν ὀλίγιστα νῦν ἀναγινώσκειται. Τὸ γράψιμον τοῦ κειμένου λεπτόν, τὸ δὲ τῶν σχολίων λεπτότερον· ἔστι δὲ τὸ τεῦχος μήκους 0,091 καὶ πλ. 0,08. Τὸ κείμενον ἐκ γραμμῶν 29 κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων ἐμπεριλαμβάνει χῶρον αὐτῆς ὡς 0,06 × 0,05. Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος ὑπάρχει τεμάχιον Ὁρολογίου ἐκ φύλλων ἑξ μεμβράνινων, ἐν οἷς ἀναγινώσκειται μέρος ἀσματικῆς ἀκολουθίας εἰς

τὸν ὄρθρον· μεθ' ὃ καθίσματα κατανοκτικά, εὐχή ἐπὶ κοίτης καὶ εὐχή πρωϊνή.—Φύλλ. 1-171 Ψαλμοὶ ρν' μετὰ σχολίων ἐν ταῖς ῥαῖς, ἔχοντες ἐν τῇ ἀρχῇ κόσμημα κόκκινον, ὅμοιον τῷ Π γράμματι.—Φ. 172-189 Ὁδαὶ καὶ προσευχαί.—Φ. 190 «Ἕμνος ἐωθινὸς ἐκ τῶν Διαταγῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων». —Φ. 190^β «Εὐχὴ κατανοκτικὴ πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». —Φ. 196^β Εὐχὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον». —Φ. 197 «Οἱ μακαρισμοί». —Φ. 198^β «Ἐκ τῆς Ἡσαΐου προφητείας». Τοῦτο τὸ τεῦχος πρότερον ἦν, τῇ ἐκκαιδεκάτῃ ἑκατ., Ἰωακείμ ἱερέως Κυπρίου, εἶτα δὲ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα. Ἰωακείμ ὁ Κύπριος ἐπὶ τοῦ πρώτου φύλλου τοῦ κώδικος ἔγραψε τὸ σημείωμα τοῦτο· «Ἐχοιμύτην ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ κύρ παπᾶ Συμεὼν ὁ μακαρίτης, καὶ ἐγὼ καθεζομένου μου εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ· ὁμοίως καὶ ὁ μακαρίτης (οἰ)κονόμος καὶ ὁ μακαρίτης ἱερομόναχος, ὁποῦ ἐκάθιζεν εἰς τὸν Ἅγιον Λουκᾶν, καὶ ὁ μακαρίτης Σενιούρος».

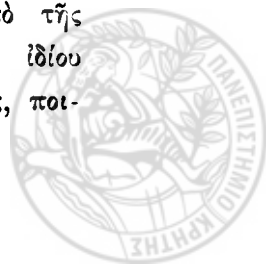
108. Φύλλον μεμβράνινον (μήκους 0,615, πλ. 0,442) εἰς δύο τεμάχη, τὸ πρωτότυπον ἀποτελοῦντα γράμματος ἐξ εἴκοσι καὶ ὀκτῶ γραμμῶν ἐγκυκλίου Σωφρονίου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπευθυνόμενον πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ χριστιανοὺς ὀρθοδόξους ὑπὲρ βοήθειας ὑλικῆς εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον ἄρχεται δὲ ὧδε· «Ὅσοι τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου». Τὸ πρῶτον Ο γράμμα κεφαλαῖως καὶ μέγιστον, περιπεποιικιλμένον δὲ χαριέντως καὶ χρώματος ὄν κοκκίνου. Ἔτερον ὁμογενὲς γράμμα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, συνταχθὲν ἐλληνιστὶ ἔτει 1599-φ ὑπὸ Μαξίμου τοῦ Μαργουνίου ὄρα ἐν ταῖς ἐμαῖς Συμβολαῖς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλ. τ. XVII, σ. 70-71.

109. Εἰλητὸν ἐκ μεμβράνης, μήκους ὀκτῶ μέτρων καὶ πεντήκοντα ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, πλάτους δὲ ἑκατὸν ἐνενηκόντα καὶ πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρου. Τὸ μέχρι τοῦ 82-ου ἑκατοστοῦ μέρος αὐτοῦ προσετέθη περὶ τὴν δυοκαιδεκάτην ἑκατονταετηρίδα· ἀναγινώσκειται δ' ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦ εἰλητοῦ σελίδος ἡ θεία λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, διηρημένη ὅμως διὰ τὴν ῥηθεῖσαν προσθήκην εἰς δύο μέρη διακεκριμένα.

α') Εὐχή τῆς προθέσεως καὶ εὐχή τῶν ἀντιφώνων α', β', γ' προσετέθησαν δὲ αὐταὶ τῇ ιβ' ἑκατ. Ἐν τῇ ἀρχῇ γέγραπται μετὰ χρωμάτων πίναξ ἀπεικάζων τὴν πρόσοψιν ἱεροῦ βήματος, τουτέστι στοὰν μετὰ καμάρας, ἧς τὸ μέσον κατέχει Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἱστάμενος (ὑψ. 0,19), ἐνδεδυμένος δὲ στολὴν ἱερατικὴν, τουτέστι φελώνιον, ἐπιγονάτιον, ἐπιτραχήλιον καὶ διακονικὸν ὠράριον, καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ θεῖον εὐαγγέλιον, τῇ δεξιᾷ δὲ εὐλογίαν ἀπονέμων μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα ταύτην ὑπάρχει κόσμημα τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, καὶ μετὰ τοῦτο χρυσοῖς γράμμασι τὸ «† Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

β') Τὸ κυρίως ἀρχαῖον εἰλητόν, ἐμπεριέχον γράμμασι τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος τὴν θεῖαν λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἣ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τῆς εὐχῆς ἔχει τῆς εἰσόδου· ἐκόσμησε δὲ τοῦτο τὸ εἰλητόν ὁ καλλιγράφος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄχρι τέλους πλαισίῳ καλλίστῳ, χῶρον ὀριζοντίως ἐπὶ τῆς μεμβράνης κατέχοντι ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρου, πολλοῖς τε κοσμήμασι, κεφαλαιώδεσι τε γράμμασιν, ἐπιγραφαῖς τε χρυσαῖς καὶ πολυαριθμοῖς εἰκόσιν, ἔξωθεν τοῦ πλαισίου γεγραμμέναις· ὅπως δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τοῦ εἰλητοῦ κατεκόσμησεν ὁ καλλιγράφος, δείκνυσιν ἡ ἀπέναντι ταύτης τῆς σελίδος φωτοτυπικῆ εἰκὼν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπεικάζονται δύο στήλαι συνδεόμεναι μὲν διὰ καμάρας, περικλείουσαι δὲ κόσμημα τετράγωνον, οὗ τὸ κέντρον σταυροειδὲς ὄν κατέχει εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, παριστῶσα τοῦτον καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ κρατοῦντα τὸ θεῖον εὐαγγέλιον, τῇ δεξιᾷ δὲ τοὺς ἀχρωμένους εὐλογοῦντα τῆς ἱεράς λειτουργίας· ἄνωθεν δὲ τούτου τοῦ κοσμήματος ὑπάρχουσιν εἰκόνες πέντε μετ' ἐπιγραφῶν, Γεωργίου τοῦ μεγαλομάρτυρος, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Μαρίας τῆς παρθένου καὶ Βασιλείου τοῦ μεγάλου. Μετὰ δὲ πᾶσαν ταύτην τὴν κεφαλαιώδη κόσμησιν τὸ κείμενον τῆς ἱεράς ἄρχεται λειτουργίας ἀπὸ τῆς εὐχῆς τῆς εἰσόδου, ἣν ὁ καλλιγράφος ἐνέκλεισεν ἔνδον ἰδίου πλαισίου· τοῦτο δ' αὐτὸ ἐποίησε καὶ διὰ τὰς λοιπὰς εὐχάς, ποι-

ήλας τὸ σχῆμα τῶν κλεισίων αὐτῶν τὰς δ' ἐκφράσεις γρά-
φαις γροσοῖς γράμμασι παραλαβῶσαν ἐγώρισε τὴν εὐχὴν διὰ
ταινωθῆναι

Τῆς μέ-
ξω τοῦ
παριστά-
κλεισίων
τὴν προ-
τον γρά-
τοῦ κλει-
ναντι, τ-
κου· με-
ραθεν
γλιος·
ἀρχάγ-
λος Κ-
νοῦς ἐ-
ζὲν εἰς
κάθηρα
παριστά-
εχοντα
ἀναρο-
μα, τὸ
τὸν Χρ-
τοῦτο
ἐκφάν-
ης τὸ
ὁ Χρ-
στοῦ.

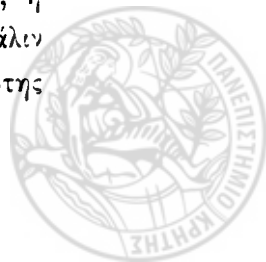
Σελ. 170.

Εὐλητόν τῆς ια' ἑκατ. ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ, ἀριθ. 109.

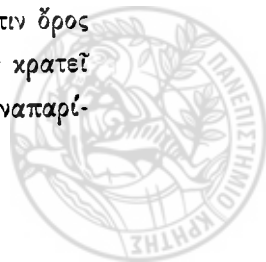

κίλας τὸ σχῆμα τῶν πλαισίων αὐτῶν· τὰς δ' ἐκφωνήσεις γράφας χρυσοῖς γράμμασι κεφαλαιώδεσιν ἐχώρισε τῶν εὐχῶν διαταινωδῶν κοσμημάτων, ἵνα τοῖς ἱερεῦσι ὧσιν ἐκεῖναι φανόταται. Τῆς μὲν οὖν πρώτης εὐχῆς τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Δ, γέγραπται ἔξω τοῦ πλαισίου κατὰ σχῆμα εἰκόνος, τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ παριστώσης· ἀπέναντι δ' αὐτοῦ, ἔξω τῆς ἐτέρας τοῦ πλαισίου πλευρᾶς, εἰκὼν ἐστὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου· μετὰ δὲ τὴν πρώτην ἐκφώνησιν ἡ «εὐχή τοῦ τρισαγίου», ἧς τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Ο, κεῖται, καθὰ καὶ τὸ τῆς προτέρας εὐχῆς, ἔξω τοῦ πλαισίου, φέρον ἔνδον εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔχον ἀπέναντι, πρὸς τὴν ἐτέρα» τοῦ πλαισίου πλευράν, εἰκόνα τῆς Θεοτόκου· μέχρι δὲ τοῦ πέρατος ταύτης τῆς εὐχῆς ὑπάρχουσιν ἑκατέρωθεν τοῦ πλαισίου εἰκόνες ἑπτὰ· α') δύο Χερουβίμ, β') ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, γ') ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, δ') ὁ Οὐριήλ, ε') ὁ ἀρχάγγελος Ῥαφαήλ, ς') ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ ζ') ἕτερος ἄγγελος Κυρίου. Μετὰ δὲ τὴν δευτέρα» ἐκφώνησιν ἡ εὐχή τῆς ἐκτενοῦς ἐστὶν ἰκεσίας, ἧς τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Κ, κατὰ σχῆμα γραφὲν εἰκόνος, ἀπεικάζει τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ τινα θρόνον, ἐφ' οὗ κάθεται Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· ἀπέναντι δὲ τούτου εἰκὼν ἐτέρα· παριστώσα ἱερέα τινὰ προσευχόμενον καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκάλυπτον ἔχοντα. Τῇ τρίτῃ ἐκφωνήσει ἔπεται «εὐχή κατηχομένων τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», ἧς τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Κ, κατὰ σχῆμα γραφὲν ὡσαύτως εἰκόνος, ἀπεικάζει Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, εἰλητὸν ἠνεωγμένον κρατοῦντα· καὶ πάλιν ἀπέναντι τούτου ἐτέρα εἰκὼν, παριστώσα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐστῶτα. Εἶτα ἐκφωνήσις καὶ «εὐχή πιστῶν α' μετὰ τὸ ἀπλωθῆναι τὸ εἰλητὸν», ἧς τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Ε, σημαίνει ναόν, ἐν ᾧ Ἰωάννης ἐστὶν ὁ Χρυσόστομος· ἀπέναντι δὲ τούτου πάλιν εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τῆς β' εὐχῆς πιστῶν τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Η, ἀπεικάζει τὴν Ὑπαπαντὴν, τουτέστι ναόν, τὸν τε Συμεῶνα καὶ τὴν Θεοτόκον αὐτῶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐγχειρίζουσιν. Ἀπέναντι πάλιν εἰκὼν ἐτέρα, ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Ἰωσήφ, ὡς δίδωσι ταύτῃ δύο νεοττούς. Καὶ πάλιν ἐκφωνήσις καὶ «εὐχή, ἣν ποιεῖ ὁ ἱερεὺς καθ' ἑαυτόν». Καὶ ταύτης

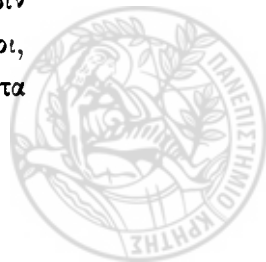

τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Ο, φέρει ἕνδον εἰκόνα προτομῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι δὲ ταύτης ἱερεύς ἐστιν ἀκαλύπτως εὐχόμενος. Εἶτα «εὐχή προσκομιδῆς μετὰ τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῶν δώρων ἀπόθεσιν», ἧς ἠγεῖται πίναξ τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, ἀπεικάζων ἕνδον θυσιαστήριον πορφυροῦν, τρία φέρον ἱερὰ ποτήρια καὶ ὀπισθεν μὲν ἔχον ἐστῶτα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκατέρωθεν δὲ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ ἀγγέλους δύο ῥιπίδια κρατοῦντας. Τὸ δὲ πρῶτον γράμμα ταύτης τῆς εὐχῆς, τὸ Κ, κατὰ σχῆμα γραφὲν εἰκόνας, ἀπεικάζει ἄγγελον Κυρίου θυμιῶντα ἀπέναντι δ' αὐτοῦ εἰκὼν ἐτέρου Ἀγγέλου. Τῇ προτέρᾳ εὐχῇ ἔπεται ἕτερα, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἄξιον καὶ δίκαιον σέ ὑμνεῖν»· ταύτης δὲ τὸ πρῶτον γράμμα παρίστησιν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν ἀνεγείροντα γερόντιον· τούτου δὲ ὀπισθεν ἐστὶ πρόσωπον ἡγιασμένου ἀνδρός. Ἀπέναντι τῆς εἰκόνας ταύτης εἰκὼν ἕτερα, ἡ τῶν προφητῶν Ἰωακείμ τε καὶ Ἄννης· τὸ δὲ πρῶτον γράμμα τῆς εὐχῆς, ἧς ἡ ἀρχή «Μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τῶν μακαρίων δυνάμεων», ἀπεικάζει τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Λαζάρου, ἔχον ὡσαύτως ἀπέναντι ἕτεραν εἰκόνα (γέροντος καὶ νεανίου). Καὶ πάλιν ἕνθεν καὶ ἕνθεν τοῦ πλαισίου εἰκόνας δύο, τῆς μὲν παριστώσης τὸν Χριστὸν ἄρτον προσφέροντα τοῖς περὶ αὐτὸν ἕξ ἀποστόλοις καὶ λέγοντα τὸ «Λάβετε, φάγετε», τῆς δὲ τὸν αὐτὸν Χριστὸν, τοῖς λοιποῖς ἕξ ἀποστόλοις λέγοντα τὸ «Πίετε ἕξ αὐτοῦ πάντες», μετὰ δὲ μανδηλίου ποτήριον κρατοῦντα πορφυροῦν. Εἶτα πάλιν εἰκόνας δύο, τῆς μὲν ἀποσχηματισούσης τὸ Μ γράμμα καὶ παριστώσης τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ, τῆς δὲ γέροντα καὶ δύο νεανίας. Μετὰ δὲ τὴν μυστικὴν εὐχὴν, ἧς ἡ ἀρχή «Μεμνημένοι τοίνυν τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς», ὁ καλλιγράφος ἔγραψε τὸ «Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Καλῆς», ἵνα φανερώσῃ πιθανῶς τὴν δαπανήσασάν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τούτου εἰλητοῦ· τὸ δὲ πρῶτον γράμμα τῆς μυστικῆς εὐχῆς «Ἔτι προσφερόμέν σοι» κτλ. παρίστησιν, ὡς ἡ ἐπὶ ταύτης ἐπιγραφή δείκνυσι, τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, τουτέστιν ὄρος μετὰ τροῦλλου σταυροφόρου καὶ τρεῖς ἀγγέλους, ὧν ὁ μεσαῖος κρατεῖ μανδηλίον ἀνοικτόν, ἵνα δῆλον γένηται, ὅτι ἡ εἰκὼν ἀναπαρί-

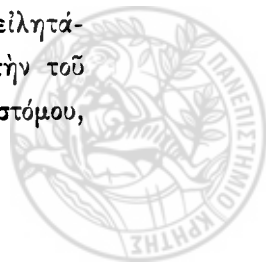

στησι τὸ γράμμα Ε· τούτου δὲ τὴν κάτω πλευρὰν δείκνυσιν ἡ στάσις δύο παιδίων. Ἀπέναντι δέ, πρὸς τὴν ἐτέραν τοῦ πλαισίου πλευρὰν, εἰκὼν ὑπάρχει τῆς Βαΐοφόρου, τουτέστιν Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ πώλου καθημένου λευκοῦ καὶ δύο πεζοποροῦντας ἄνδρας ἔχοντος ὄπισθεν. Καὶ πάλιν εἶτα δύο εἰκόνες, ὧν ἡ μὲν ἀπεικάζουσα τὴν Ἀγίαν Τριάδα σχηματίζει τὸ W γράμμα τοῦ «Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς», ἡ δὲ ἐτέρα παρίστησι τὸν Ἀβραάμ, ἄρτον τῇ παναγίᾳ προσφέροντα Τριάδι. Καὶ κατόπιν εἰκόνες δύο· ἡ μὲν πρὸς ἀριστερὰν σχηματίζει τὸ γράμμα T, ὅπερ ἀρχὴ ἐστὶ τοῦ «Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου προφήτου προδρόμου» κτλ. τούτου δὲ τὸ μέσον ἀπεικάζει τὸν Ἰησοῦν, τὸ δὲ κάτω σκέλος Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον· ἡ δὲ πρὸς δεξιὰν εἰκὼν ἀπεικάζει τὸν μεγαλομάρτυρα Γεώργιον προσευχόμενον ὄρθιον. Ἐν ταῖς κατόπιν ἐκφωνήσεσι τοῦ ἱερέως ἀναγράφεται καὶ τὸ «Μνήσθητι, Κύριε, τῆς πόλεως, ἐν ἧ κατοικοῦμεν»· οὗ τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ M, παρίστησι τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ τὴν ἁγίαν Ἐλένην τὸν σταυρὸν κρατοῦντας· πρὸς δὲ τὴν ἐτέραν τοῦ πλαισίου πλευρὰν ἀπεικάζεται ἡ Κωνσταντινούπολις, ὡς ἡ ἐκεῖ λέγει ἐπιγραφή, τουτέστι τεῖχος μετ' ἐπάλξεων καὶ πύλης. Τὸ δὲ πρῶτον γράμμα τοῦ «Σοὶ παρακατατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν», σχήματος ὄν τετραγωνικοῦ, ἄνω μὲν ἔχει τροῦλλον μετὰ σταυροῦ καὶ εἶτα τὴν προτομὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς αὐτοῦ κυρίας πλευρᾶς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐπισκόπου τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας· ἔστι δὲ καὶ τούτου τοῦ γράμματος ἔναντι πῖναξ ἕτερος ἀπεικάζων τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ αὐτοῦ Πέτρου. Τὰ δὲ Ἅγια τῶν Ἀγίων σχηματίζει τὸ E γράμμα τοῦ «Εὐχαριστοῦμέν σοι βασιλεῦ ἀόρατε»· καὶ τούτων ἀπέναντι εἰκὼν ἄνδρός καὶ δύο γυναικῶν ἡγιασμένων· τὸ δὲ Π γράμμα τοῦ «Πρόσχευ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ» παρίστησι τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου· ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἀπέναντι τὴν εἰκόνα τεσσάρων ἀποστόλων ἐπὶ νεφελῶν ἐρχομένων εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Καὶ πάλιν τὸ E γράμμα τοῦ «Εὐχαριστοῦμέν σοι, δέσποτα φιλόνηρωπε», ἀπεικάζει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐλογοῦντα

ιερέα γονυκλιτῶς προσευχόμενον· τούτου δὲ ὑπεράνω ἵπταται εἰς ἄγγελος. Ἀπέναντι δὲ ταύτης τῆς εἰκόνος ὁ καλλιγράφος ἀπέεικασε δι' ἑτέρας εἰκόνος τὸ «Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε γρηγορῆσαι, ὅπερ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων». Ἀπεικάζεται τοίνυν ἐκεῖ ὄρος ὑψηλὸν καὶ γῆ χλοερά, ἐφ' ἧς κáθηνται μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἕνδεκα. Τὸ δὲ πρῶτον γράμμα τῆς ὀπισθαμβώνου εὐχῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ «Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντας σε», περικλείει τὴν εἰκόνα τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου. Τὸ εἰλητὸν ἔχει πρὸς τῷ τέλει καὶ «Εὐχὴν λεγομένην ἐντὸς τοῦ σκευοφυλακείου», ἧς ἡ ἀρχὴ· «Τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου· ταύτης δὲ τὸ πρῶτον γράμμα σχηματίζει τὴν εἰκόνα τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου· ἀπέναντι δ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν ἑτέραν τοῦ πλαισίου πλευράν, ὑπάρχει ἑτέρα εἰκὼν, ἀπεικάζουσα τὴν Θεοτόκον καὶ Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. — Καὶ ταῦτα μὲν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς ἡ πρώτη τοῦ εἰλητοῦ ἐπιφάνεια, ὅπερ, ὡς εἴρηται, ἐγράφη τῇ ἑνδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· τῇ δὲ κατόπιν ἑκατονταετηρίδι ἐπὶ τῆς ἑτέρας ἐπιφανείας ἐγράφη «ἡ θεία λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου», ἧς τὴν ἀρχὴν μνηθεὶ κόσμημα ταινιοειδές· εἰσὶ δὲ καὶ ταύτης αἱ μὲν ἐκφωνήσεις χρυσογραφεῖς, τὰ δὲ κεφαλαιώδη γράμματα κεχρωματισμένα καὶ περιπεποικιλμένα πολλαῖς εἰκόσιν. Ἀλλὰ καὶ τῇ ἰδ' ἑκατονταετηρίδι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας ἐγράφη «ἡ θεία λειτουργία τῶν προηγιασμένων», ἧτις ἐτέθη κατόπι τῆς τοῦ Βασιλείου· τὸν δὲ γραφέα τῆς τῶν προηγιασμένων λειτουργίας μνηθεὶ τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Μνήσθητι καμοὶ Νικολάω ἀναξίω θύτῃ». Μετὰ δὲ τοῦτο γέγραπται σημεῖωμα τοιόνδε· «Τὸ παρὸν εἰλητάριον, ὃν ἐν τῇ ἰδιωτικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ μακαριωτάτου καὶ λίαν φιλομούσου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ β', ἀφιέρωται ἤδη παρ' αὐτοῦ μετὰ καὶ ἄλλων βιβλίων τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μεγάλης πατριαρχικῆς αὐτοῦ σχολῆς, ἧς καὶ τὴν σφραγίδα φέρει, ἵνα ἔχη αὐτό, ὡς καὶ τάλλα χειρόγραφα, θησαυρὸν ἀνεκτίμητον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς προγονικῆς ἡμῶν φιλοκαλίας καὶ φιλοπονίας. Τὸ εἰλητάριον τοῦτο περιέχει τὰς δύο θείας καὶ ἱεράς λειτουργίας, τὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,

ὧν ἡ μὲν τοῦ πρώτου ἀπλῶς ἐστὶ γεγραμμένη, ἡ δὲ τοῦ δευτέρου μετὰ πολλῆς τῆς ζωγραφικῆς καλλιτεχνίας φέρει διάφορα γραμμικὰ σχήματα, ἐν οἷς εἰσι γεγραμμένοι αἱ ἱεραὶ εὐχαί, καὶ ἐκάστης εὐχῆς τὸ ἀρκτικὸν στοιχεῖον παρίσταται διὰ τινος εἰκόνας· ἔχει δὲ πενήκοντα καὶ τρεῖς εἰκόνας, ὧν αἱ μὲν δύο εἰσὶ μέτριαι, αἱ δὲ ἄλλαι μήκιστα μὲν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ζωηροτητος, αἵτινες διεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν τοῦ θεατοῦ. Ἐν ἔτει ἁωνη' ὀκτωβρίου ις'».

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἀφιερωθέντων ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου πρώην

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

τῆ κεντρικῆ βιβλιοθήκῃ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων¹.

1. Μαθηματάριον ἐκ φύλλων χαρτοῦ 324, ὧν ἄγραφα τὰδε: 2-12, 67-70, 99-102, 121-135, 167, 199-207, 214-215, 246, 247, 282-314, 317-320², 321³-323³, 324. Ἐπὶ τοῦ 1-ου φύλλου σημειώματα δύο, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐγράφη περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἰθ' ἑκατ., τὸ δ' ἕτερον ἔτει 1846-φ. α') «Ἰστέον, ὅτι ἐλθόντος τοῦ κῆρ Μακαρίου νὰ ζητήσω τὰ θέματα τοῦ Παλαμᾶ² καὶ τὸ λογιῶριον τοῦ Εὐστρατίου». β') «Ὡς κτῆμα εἰμί καὶ ἔσομαι Ἀνθίμου Βιδυνοῦ, καγὼ δικαίως λέγω» κτλ.

1. Θέματα, φ. 13-66, ἐνθα τὸ «Τέλος καὶ τῶ ἐν τριᾶδι Θεῶ ὀξᾶ ἀίδιος, καὶ ἐμοὶ τῶ γεγραφότι συγγνώμη τῶ τάλανι, τοῖς δὲ προθύμως τούτοις ἀδολεσχοῦσι καὶ πράττειν ἐσπουδακῶσι βασιλεία αἰώνιος. Γένοιτο ἀφάτω καὶ θείῳ ἐλέει». Καὶ πάλιν θέματα, φ. 71-89 καὶ 103-120.

2. Θέματα ἕτερα, ὧν ἡ ἀρχὴ ἐγράφη ἔτει «ἀψπε' [1785] σεπτεμβρίου ζ'», φ. 136-166 καὶ 168-198.

3. «Θέματα εἰς τοὺς ἐπιστολικοὺς τύπους», φ. 208-213 καὶ 216-245.

¹ Τοὺς κώδικας τούτους ἐγκλείει κιβώτιον, ὑπερὸ πατριάρχης Νικόδημος ἀφίερωσε τῆ ῥηθείῃ βιβλιοθήκῃ μετὰ πάσης τῆς λοιπῆς αὐτοῦ βιβλιοθήκης, τῆς συνισταμένης ἐκ πολυαριθμῶν καὶ χρησιμωτάτων ἑλληνικῶν τε καὶ ῥωσικῶν ἐντύπων βιβλίων.

² Οὗτός ἐστι Παναγιώτης ὁ Παλαμᾶς, περὶ οὗ ὄρα τὴν εἰδικὴν πραγματείαν Π. Θεοπροποῦ [Πανδώρας τ. ΧVII] καὶ Κ. Σάθα νεοελλ. φιλόλογ. σ. 573-578.

2. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 506, γραφὲν ὑπερμεσοῦσης τῆς ιη' ἑκατ. ἔστι δὲ μήκους 0,23, πλ. 0,17.

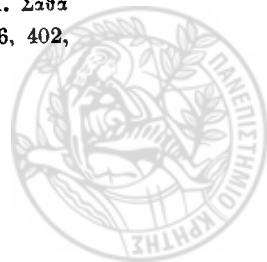
1. Βικεντίου τοῦ Δαμῳδοῦ φυσιολογία μετὰ σχημάτων, διηρημένη εἰς ἕξ τμήματα, φ. 1-436. Ἄρχ. «Προλεγόμενα εἰς τὴν φυσιολογίαν. Διὰ νὰ ἀρχήσωμεν τὴν φυσικὴν ταύτην ἐπιστήμην» κτλ. Τὴν ἐπιγραφὴν τῆς τύποις ἀνεκδότου ταυτης βίβλου Γεώργιος ὁ Ζαβίρας [Νέα Ἑλλάς ἢ ἑλληνικὸν θέατρον, ἐκδοθὲν ὑπὸ Γ. Κρέμου. Ἀθήνησι 1872, σ. 208] οὕτω παραδίδωσι· «Φυσιολογία αἰτιολογικὴ εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον ἀριστοτελικὴ σχολαστικὴ καὶ νεωτερικὴ, ἐν ᾗ περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἔστιν ὁ λόγος· συνθεθεῖσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ ἱερᾷ θεολογίᾳ καὶ ἀμφοτέροις τοῖς νόμοις δαφνοφόρου Βικεντίου Δαμῳδοῦ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας».

2. «Προσθήκη περὶ τοῦ καλενδαρίου τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου περὶ τῶν κύκλων ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τοῦ θεμελίου αὐτῆς καὶ ἄλλων τοῦ χρόνου ἰδιωμάτων ἔστιν ὁ λόγος», φ. 437-506. Συνεγράφη ἔτει 1744-φ. "Ὅρα τὸ 490-ὸν φύλλον.

3. «Λεξικὸν ἑλληνο-ῤωσικὸν» ἀνώνυμον ἐκ σελίδων 1317, γραφὲν περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιθ' ἑκατ. Μήκους 0,234, πλ. 0,188.

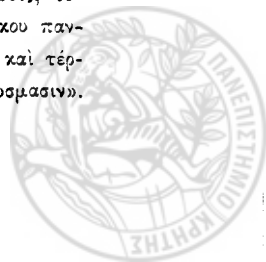
4. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 24, μήκους 0,22, πλ. 0,158.— «Κανὼν ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ποιηθεὶς παρὰ Προκοπίου, ἱεροδιδασκάλου Πελοποννησίου καὶ καθηγητοῦ χρηματίζοντος τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ σχολῆς¹, προτροπῆ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Ἀβραμίου· ὅστις ψάλλεται ἐν τῷ τῆς ἁγίας Γεθσιμανῆς σεβασμίῳ ναῶ τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ κανόνος τοῦ μεγάλου Σαββάτου, παρισταμένων τῶν ἱερέων κύκλω τοῦ ἐπιταφίου τῆς Θεοτόκου, ἐν ᾧ ὑπάρχει τεθειμένη ἡ εἰκὼν τῆς κοιμήσεως αὐτῆς, ἐνδοξομένων τὴν ἱερατικὴν στολὴν. Ὁ οὖν πρῶτος τῶν ἱερέων λαβὼν θυμιατήριον μετὰ τὴν

¹ Περὶ τοῦ Προκοπίου τούτου ὄρα Γ. Ζαβίρα Νέας Ἑλλάδος σ. 521, Κ. Σάθα νεοελ. φιλολογ. σ. 553, καὶ τῆς Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. I, σ. 315, 360, 385, 386, 402, 403. II, σ. 29.

ἐννάτην ὥδην θυμιᾶ σταυροειδῶς τὸν ἐπιτάφιον καὶ ἄρχεται φάλ-
 λειν τὸ πρῶτον τροπάριον εἰς ἦχον πλάγιον α': Ἡ ἀγνή ἐν τάφῳ
 κατετέθη κτλ., φ. 3—21, ἔνθα τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Τὸ πα-
 ρὸν βιβλίον ἐγράφη παρ' ἐμοῦ Παΐσιου ἱερομονάχου τοῦ Ἁγιο-
 ρίτου, τοῦ ἐκ τῆς Βουλγαρίας - - ἐν ἔτει ραψγ' [1783], ἐν μηνί
 ἰουλίῳ χβ'». Καὶ πάλιν (φ. 22^α)· «Τὸ παρὸν βιβλίον συνετέθη
 καὶ ἀφιερῶθη τῷ τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς σεβασμίῳ ναῷ τῆς ὑπε-
 ραγίας Θεοτόκου παρ' ἐμοῦ Προκοπίου ἱεροδιδασκάλου Πελοποννη-
 σίου, ἐν τῷ ραψγ', μηνί ἰουλίου, ἡγουμενεύοντος Ἀγαπίου πρω-
 τοσυγκέλλου τοῦ ἐκ Λιβαδίας, ἐξ Ἀθηνῶν». Τὸ πρῶτον φύλλον
 ἄγραφον· τὸ δεύτερον ἔμπεριέχει τοῦ συγγραφέως ἐπιστολὴν ἀφιε-
 ρωτικὴν πρὸς Νεόφυτον, μητροπολίτην Ναζαρέτ (21 ἰουλίου 1783)
 ἔχει δὲ αὕτη ὥδε: ¹ «Τὸ μὲν τὰ καλῶς ἔχοντα μετακινεῖν, πανιε-
 ρολογιώτατε δέσποτα, λυμεῶνος μᾶλλον ἢ οἰκονομοῦντός ἐστιν ἀν-
 τικρυσ· τὸ δὲ τὰ κακῶς πως διακείμενα διορθοῦν πειρᾶσθαι, οὐ
 μᾶλλον οἰκονομικοῦ, ἢ τοῦ τὰ καλὰ ζηλεῦντός ἐστιν ἴδιον. Ὅποιās
 δ' οὖν μοίρας τυγχάνω ὧν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι μου ποιηματίῳ

¹ Ὅρα τὸν πρόλογον τοῦ φυλλαδίου, οὗ ἡ ἐπιγραφή· «Ἀκολουθία ἱερά εἰς τὴν με-
 τάστασιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἐκδίδοται
 κελεύσει τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου κυρίου Κυρίλλου. Ἐν
 Ἱεροσολύμοις, ἐκ τοῦ τοπογραφείου τοῦ Π. Τάφου ραψβ'». Αὐτόθι γέγραπται καὶ τοῦτο·
 «Οὕτως οὖν ἔκτοτε ἄχρι δεῦρο ταῦτα τὰ παρὰ τοῦ Προκοπίου πεποιημένα ἐγκωμια-
 στικά ἄσματα ἀντὶ παντός ἄλλου κατὰ πατριαρχικὴν ἐπικύρωσιν καὶ ἐπιταγὴν ἐφά-
 λοντο ἐν χειρογράφοις (ἐν τῇ Γεθσημανῇ), καὶ ὑπὲρ πάντα προετιμῶντο πάντοτε, καίπερ
 τὸ ραψβ' καὶ ἕτερα ἐν Βενετία τύποις ἐξεδόθησαν, φέροντα ἐπιγραφήν τοιάνδε: "Ἀκο-
 λουθία ἱερά εἰς τὴν μετάστασιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρ-
 θένου Μαρίας, ἐκ πολλῶν ἐρανισθεῖσα εἰς χρῆσιν τῶν φιλεόντων χριστιανῶν". Πλὴν
 ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν κανόνα (Προκοπίου τοῦ Πελοποννησίου), ἐπειδὴ περ οὐκ ἦν ἐν
 πᾶσι τελείως ἄρμονικός, οὐκ ἔδει καταλειφθῆναι ἀνεπεξέργαστον καὶ ἀδιώρητον. Καὶ
 δὴ πρῶτον μὲν τῶν τροπάρων τινὰ ἐπιμελεῖα τοῦ πανοσιωτάτου καθηγουμένου τῆς
 ἁγίας Γεθσημανῆς κ. Σαμουὴλ τοῦ Πελοποννησίου ἀκριβέστερον θεωρηθέντα καὶ ἐπὶ τὸ
 καθ' εἰρμὸν ἄρθεσθαι μεταρρυθμισθέντα ἐπιδιωρθώθη· νῦν δὲ τὸ δεύτερον κελεύσει τοῦ
 μακαριωτάτου πατριάρχου κυρίου κυρίου Κυρίλλου, ἀναθεωρηθεὶς ὅλος ἐξ ὑπαρχῆς ὁ
 κανὼν καὶ κατὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τὸ τελειώτερον διασκευασθεὶς, τύ-
 ποις ἐκδίδοται, πρὸς εὐκολίαν μὲν τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου παν-
 σέπτῳ ναῷ τὴν ἐπιτάφιον κατ' ἔτος ψαλλόντων ἀκολουθίαν, εὐφροσύνην δὲ καὶ τέρ-
 ψιν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, ὅσοι τοις τοιοῦτοις ψυχτερπέσι χαίρουσιν ἀναγνώμασιν».

τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ κανόνος τῆς τῆς Θεοτόκου κοιμήσεως, γινώσεται σαφῶς ἡ πανιερολογιότης αὐτῆς, μετ' ἐπιστάσεως τῆς προσηκούσης παραβαλοῦσα τοῦτο τῷ παρά τινος Ἐμμανουήλου μεγάλου ῥήτορος ποιηθέντι καὶ (ὡς οἶδε) μέχρι τοῦδε πρὸ χρόνων ἱκανῶν ἐν τῷ τῆς ἁγίας Γεθσιμανῆς σεβασμίῳ ναῶ τῆς Θεοτόκου, ἐν τῇ τῆς κοιμήσεως αὐτῆς μνήμῃ φαλλομένῳ, ἀποχρώντως ἔχουσα εἰς τὴν τούτων διάγνωσιν· ἄλλως τε οὐδὲ οἴκοθεν ὄρμησα εἰς τὴν τούτου μετακίνησιν, οἷα δὴ τις τῇ φιλοτιμίᾳ δωρούμενος, ἀλλ' ὡς τῷ κοινῷ πατρὶ καὶ πατριάρχῃ ἡμῶν πειθαρχῶν μετακινήσαι τοῦτο, ὡς μὴ καλῶς ἔχον, ἅτε δὴ ταυτολογίας πλήρες καὶ που καχοσύντακτον, προτρέψαντί με. Εἰ μὲν οὖν δοκεῖ τι τοῦτο ὑπερτερεῖν τοῦ τοῦ Ἐμμανουήλου συντάξει τάξει τε καὶ νοήμασι, καθ' ἣν ἔσχεν ἐπ' ἐμοὶ προσδοκίαν ὁ κοινὸς πατήρ, ἢ ἄλλου του ἄλλῳ τῷ ποιηθέντος, τῆς πανιερολογιότητος λοιπὸν αὐτῆς ἐστὶν ἐπιτάξαι τοῦτο ἀντ' ἐκείνου ἀπ' ἄρτι φάλλεσθαι ἐν τῇ τῆς κοιμήσεως μνήμῃ τῆς Θεοτόκου, τῆς τὸ πρόσωπον τοῦ κοινοῦ πατρὸς ἐπιφερούσης, μέχρις ἂν κάκειθεν κανονισθεῖ· εἰ δὲ μὴ ἔξεστιν αὐτῇ παίζειν τὰ παίγνια, καὶ αὐτὸ τοῦ Ἐμμανουήλου ἐπικρατεῖτω ὡς καλῶς ἔχον, μέχρις ἂν τις ὡς μὴ καλῶς ἔχον ἀποδείξῃ ἄλλος μετακινήσας (καὶ) τὸ κάλλιον τούτου ποιήσαι, ἢ περ ἐμὲ δύνασθαι».

5. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 39, μήκους 0,23 πλ. 0,10. Τὸ κείμενον μονόστηλον ἐξ 23 γραμμῶν (0,195 × 0,12). — «Ἐκ τῶν Νικομάχου Γερασίνου δύο βιβλίων ἀριθμητικῆς». Ἀρχ. «Ἀριθμὸς ἐστὶ πλήθος ὠρισμένον [Ἐκδόσ. R. Hoche, σ. 13, 7]. Φύλλ. 39 «Τέλος ἐκ τῶν τῆς ἀριθμητικῆς Νικομάχου Γερασίνου. Σὺν Θεῷ ἀντεγράφη ἐν ἔτει σωτηρίῳ ραα' [1801], φευρ: ι'. ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ Ἱερουσαλήμ, διὰ χειρὸς ἀναξίου δούλου τοῦ Θεοῦ Μαξίμου» [= τοῦ Συμαίου].

6. «Σύντομος περίβλεψις τῆς ὑποχονδρίας καὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς, συγγραφεῖσα μὲν ὑπὸ Ἡλιοῦ Ἐνεγάλμου - - -, μεταφρασθεῖσα δὲ εἰς τὴν νεωτέραν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Δημητρίου Παππαδοπούλου τοῦ Βοζαντίου, τοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ἰατρο-

χειρουργικῆ ἀκαδημία τῆς Πετροπόλεως». Φύλλα χάρτου 30, μήκους 0,222, πλ. 0,18.

7. «Σύντομος ἔκθεσις τοῦ συστήματος τοῦ Γάλλου, ἡ ἐπιστήμη περὶ τῶν μυελωδῶν (ἐγκεφαλωδῶν) κυβερνήσεων, ἐκδοθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ἀκροατοῦ αὐτοῦ Πολυκάρπου Πουζίνου, ἀυλικῆ συμβούλου καὶ ἱππέως, μεταφρασθεῖσα δὲ εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Δημητρίου Παππαδοπούλου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ἱατροχειρουργικῆ ἀκαδημίᾳ τῆς Πετροπόλεως, ἀσχολίας περὶ ἱατρικὴν σπουδὴν ἄγοντος. Ἐν Πετροπόλει. Ἐκ τῆς τυπογραφίας --- 1827». Ὅπισω τοῦ τίτλου τούτου τόπος ἀδείας πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς συντόμου ταύτης ἐκδόσεως, ἐνσφράγιστος καὶ ἐνουπόγραφος ὑπὸ λογοκριτοῦ τῆς Πετροπόλεως (30 Σεπτ. 1829). Φύλλα χάρτου 84, μήκους 0,216, πλ. 0,18.

8. Ματθαίου Τζιγάλλα πασχάλιον αἰώνιον, ἀντιγραφὸν περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιη' ἑκατ. Φύλλα χάρτου 28, μήκους 0,222, πλ. 0,18.

9-10. Μουσικὸν βιβλίον μετὰ περιεχρυσωμένον καὶ κοκκίνου δέρματος ὑπὸ βιβλιοδέτου συμπεπηγμένον, διηρημένον δὲ εἰς δύο τόμους, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀριθμεῖ σελίδας 595, ὁ δὲ ἕτερος 397· ἔστι δὲ μήκους 0,17, πλ. 0,118. Ἐπιγραφή· «Ταμεῖον ἀνθολογίας, ἐμπεριέχον ἅπαντα τὰ ἐλλείποντα ἐν ταῖς ἀνθολογίαις Χουρμουζίου καὶ Θεοδώρου Φωκέως». Ἐνδον τῆς πρώτης πινακίδος τοῦ α' τόμου φύλλα ἑπτὰ παντάπασιν ἄγραφα, ὧν τὸ ἔσχατον μόνον ἔχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Καὶ τότε πέλει Νικολάου Χρηστίδου, νῦν δὲ Νικόδημος ἱεροδιάκονος», ὁ κατόπιν ἀρχιμανδρίτης, εἶτα ἀρχιεπίσκοπος Θαβωρίου, καὶ πάλιν ὕστερον Ἱεροσολύμων πατριάρχης (1883-1891). Σελίδες τινὲς ἄγραφοι (596-603). Καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ β' τόμου φύλλα ἕξ, ὧν τὸ ἔσχατον ἔχει μόνον τὸ «Καὶ τότε Νικολάου Χρηστίδου», τὸ δευτερον δὲ σημειώματά τινα γεγραμμένα διὰ τῆς χειρὸς τοῦ πατριάρχου Νικόδημου μόλις τὴν ἐφήβου διανύοντος ἡλικίαν· ταῦτα δὲ κατὰ λέξιν ἔχει ὧδε· «Μετὰ τεσσαρακονθήμερον ἀσθενεῖαν ἐτελεύτησεν ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἀθανάσιος πατριάρ-

χης Ἱεροσολύμων, κατὰ τὴν ις' τοῦ δεκεμβρίου μηνός, κατὰ τὸ αὐμδ' ἔτος μ. Χ., ἐτῶν ὦν 93, καὶ ἐτάφη κατὰ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Νεοχώριον, κατὰ τὴν ιθ' τοῦ δεκεμβρίου.—Κατὰ δὲ τὸ αὐμε' ἐτελεύτησεν ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ καὶ καθηγούμενος τοῦ Ἀγιοταφιτικοῦ Με(το)χίου, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀνανίας, κατὰ τὸν Ἰαννουάριον μῆνα.—Κατὰ δὲ τὸ αὐμε', μαρτίου ις', ἐπροβιβάσθη πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁ ἀπὸ Λύδδης κ. κ. Κυρίλλος, τὴν πατρίδα Σάμιος, ἐτῶν 55, ὁ εὐκλεῶς ἤδη πατριαρχεῶν.—Κατὰ δὲ τὸ αὐμη', δεκεμβρίου ς', ἐχειροτονήθη ἱεροδιάκονος παρὰ τοῦ μακαριωτάτου κ. Κυρίλλου. ἔνδον τοῦ Κουβουκλίου τοῦ Π. Τάφου, ἐν Ἱερουσαλήμ. Νικόδημος ἱεροδιάκονος, τὴν πατρίδα Βοζάντιος.—Περὶ δὲ τὸ 1849, νοεμβρίου 8, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἱερουσαλήμ ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κύριος κύ: Κύριλλος β': διὰ Κωνσταντινούπολιν. Ἐγὼ ὑπελείφθη μόνος ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκπληρῶν χρέη ὑποδιδασκάλου.—Μηνὶ δ' αὐτῷ ἀπριλίῳ φθίνοντι κατήχθη πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην μοι Κωνσταντινούπολιν· ὀλίγων δὲ διελευσῶν ἡμερῶν τῇ μουσοτρόφῳ καὶ μουσοστεφεῖ σχολῇ τῆς θεολογίας παρεδόθη παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ μοι πατρὸς καὶ πατριάρχου κ. Κυρίλλου: ἔτει σωτηρίῳ αὐγῶνβ', αὐγούστου 4: φθίνοντος. Νικόδημος». Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόμῳ τοῦ β' τόμου (ὄρα τὸ τέλος τοῦ πίνακος) ἔγραψε τότε: «Εἰς τὰ 1843 ἐγράφησαν οἱ παρόντες δύο τόμοι παρὰ Πέτρου, πρωτοφάλλτου τοῦ Ἀγιοταφιτικοῦ Μετοχίου, εἰς Κωνσταντινούπολιν. Νικόλαος) Ὀρφ(ανός)».

11. «Ἀκολουθίαι τῆς Παρακλητικῆς ἔξ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος· μεθ' ἧς προσετέθησαν καὶ δεκαοκτῶ ἀκολουθίαι ἀνώνμων ἁγίων καὶ ἐτέρα τῆς Ὀκτωήχου, χρήσιμα ἅπασαι ἐν ὄλῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ ὁδοιπόρῳ χριστιανῷ. Προσετέθη καὶ τῷ τέλει καὶ μηνολόγιον. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐγῶνβ' [1802], κατὰ αὐγουστον». Τεῦχος ἐκ χάρτου, μήκους 0,166, πλ. 0,114. Σελ. 587.

12. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 234 (μήκους 0,166, πλ. 0,115), ὦν πολλὰ παντάπασιν ἄγραφα· ἐγγραφή δὲ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1793 καὶ 1820.

1. Ἐπιστολαὶ Παρθενίῳ πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας (φ. 8^β), Νεοφύτῳ ζ' πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως (φ. 25), Δανιὴλ τῷ Κεραμεῖ, διδασκάλῳ τῆς ἐν Πάτμῳ σχολῆς (φ. 31), Κωνσταντίνῳ Μιχαὴλ Σούτζῳ βοεβόδα τῆς Οὐγκροβλαχίας (φ. 70^β), τῇ συζύγῳ αὐτοῦ καὶ δόμνα Οὐγκροβλαχίας (φ. 73^β), Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντίνῳ Μουρούζῃ βοεβόδα Οὐγκροβλαχίας (φ. 75^β), Ἀνθεμίῳ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας (φ. 84^β), Γερασίμῳ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης (φ. 88^β), Προκοπίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως (φ. 90), Φιλαρέτῳ μητροπολίτῃ Οὐγκροβλαχίας (φ. 91).

2. Νεοφύτου ζ', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔκδοσις ἀδείας πρὸς τὸν Οὐγκροβλαχίας Φιλάρετον, ἵνα μεταθέσῃ τὸν Σεβαστῆς ἐπίσκοπον Ἰωσήφ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἀρτζεσίου, φ. 95. Ἐγράφη τῇ κα' νοεμβρίου 1793.

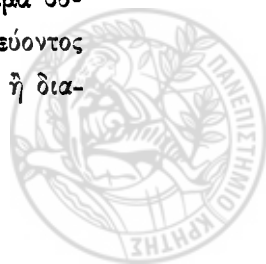
3. Ἐπιστολὴ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ἀληπασσαν τῆς Ἡπείρου, δι' ἧς ὁμολογοῦνται τούτῳ χάριτες ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν πατριάρχῃν εὐμενείᾳ, φ. 96. Τὴν ὑπονοουμένην ἐν τῷ γράμματι εὐμένειαν ἔμαθεν ὁ πατριάρχης διὰ γραμμάτων τῶν ἀρχιεπισκόπων Καστορίας, Γρεβενῶν, Σισανίου.

4. Νεοφύτου ζ', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας πατριάρχῃν Ἀνθέμιον, περὶ τοῦ τρόπου τοῦ παραδέχεσθαι ἐν τῷ πληρώματι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τοὺς ἐξ αὐτῆς μὲν πρότερον ἀποσιρτήσαντας καὶ λατινίσαντας, εἶτα δὲ μετανοήσαντας καὶ ἐπιστρέψαντας, φ. 97^β. Ἐγράφη τῇ 6-ῃ δεκεμβρίου 1793.

5. Ἐπιστολὴ πρὸς Δοσίθεον μητροπολίτην Οὐγκροβλαχίας, φύλ. 100^β.

6. Σεβαστῆς, δόμνας Οὐγκροβλαχίας, ἀπόκρισις εὐχαριστήριος εἰς οἰκουμενικὸν πατριάρχῃν διὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ εὐλογηθέντα γάμον τῆς θυγατρὸς αὐτῆς δομνίτζης Εὐφροσύνης, τὸν συναφθέντα μετὰ τοῦ πείζαδὲ Δημητρίου τοῦ Μουρούζη, φ. 102.

7. Κορίλλου ς', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, γράμμα συνοδικὸν πρὸς τὸν Οὐγκροβλαχίας μητροπολίτην, ἡγεμονεύοντος Μιχαὴλ τοῦ Σούτζου, παρέχον ἄδειαν αὐτῷ τοῦ συνδιαλλάξαι ἢ δια-

ζεῦξαι τὸν ἄρχοντα κόμισσον Βασιλάκην Ῥοσσέτον καὶ τὴν αὐτοῦ σύζυγον Ῥοζάνδραν, φ. 104.

8. Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Σούτζου, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας, ἐπιστολὴ φιλόφρων πρὸς Ἀθανάσιον, μητροπολίτην Νικομηδείας, φύλ. 123^β.

9. Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου Μουρούζη, ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας, ἐπιστολὴ πρὸς Ἀθανάσιον μητροπολίτην Νικομηδείας, φύλ. 124.

10. Δημητρίου Μουρούζη γράμματα δύο πρὸς ἀρχιερέα, φ. 124^β.

11. Ἀλεξάνδρου Μουρούζη γράμμα πρὸς Ἀθανάσιον, μητροπολίτην Νικαίας, φ. 126^β.

12. Παΐσιου, μητροπολίτου Διδυμοτείχου, γράμμα πρὸς ἕτερον μητροπολίτην, φ. 127^β.

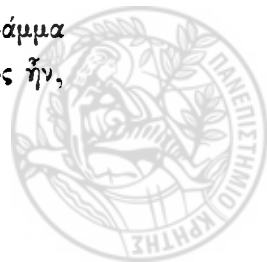
13. Νεοφύτου ζ', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιστολὴ πρὸς Ἀθανάσιον, Μητροπολίτην Νικομηδείας, φ. 129^β. Ἐγράφη τῆ 7 μαΐου 1792. Εἰδήσεις τινὰς περὶ τούτου τοῦ μητροπολίτου ὄρα παρὰ τῷ Β. Μυστακίδῃ, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεσμέ. Ἐν Ἀθήναις 1888, σ. 22, 25, 27, 39, 67.

14. Ἰωακείμ, μητροπολίτου Ἀγχιάλου, γράμμα πρὸς τὸν αὐτοῦ προστάτην Ἀθανάσιον, μητροπολίτην Νικομηδείας, ἐγκωμιάζον οἰκουμενικόν τινα πατριάρχην διὰ τὴν αὐτοῦ σώφρονα τῆς ἐκκλησίας διοίκησιν, τὴν ἐπιμαρτυρηθεῖσαν ἐπὶ συνελεύσεως γενομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ οἴκῳ, τῷ ἐν τῷ προαστείῳ Ἀρναοῦτ-κιοί, φ. 130. Οὗτος ὁ Ἰωακείμ ἐγένετο κατόπι Κυζίκου μητροπολίτης. Β. Μυστακίδου ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεσμέ, σ. 25.

15. Γράμμα εἰδήσεως ἀνώνυμον ἐπὶ τῷ διορισμῷ νέου δραγουμάνου τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως (= Δημητρίου Μουρούζη), φ. 133. Ἐγράφη τῆ 24 ὀκτωβρίου 1809. "Ὁρα Ἐ. Σταματιάδου βιογρ. τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηγέων. Ἀθήνησι 1865, σ. 160.

16. Ἀνωνύμου πρὸς Νικόλαον Σούτζον, φ. 139^β. Ἐγράφη τῆ 25 ἀπριλίου 1819.

17. Εὐφροσύνης Καλλιμάχη, δόμνας Οὐγκροβλαχίας, γράμμα φιλόφρον πρὸς ἄρχοντά τινα, φ. 141^β. Ἡ Εὐφροσύνη σύζυγος ἦν,

ώς φαίνεται, Σκαρλάτου τοῦ Καλλιμάχη, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας. Ὅρα Ἐ. Σταματιάδου βιογρ. τῶν Ἑλλ. μεγ. διερμηνέων, σ. 175 κέ. Β. Μυστακίδου ἱστορ. εἰδήσεις περὶ Κουρουτζεσμέ, σ. 81. Σκαρλάτου Βυζαντίου ἢ Κωνσταντινούπολις, τ. II, ἐν Ἀθῆναις 1862, σ. 110-111.

18. Ἐπιστολὴ Πατριῶν μοναχοῦ πρὸς ἡγούμενον τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς, ἔχουσα ὧδε (φ. 148^β)· «Τὴν πανοσιότητά σας ἀπὸ καρδίας εὐχόμενος ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι. Ἐπειδὴ ὁ ὑψηλότατος καὶ εὐμενέστατος ἡμῶν αὐθέντης κύριος Μιχαὴλ Γρηγορίου Σούτζος βοεβόδας¹, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ εἰς τύπον ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Ἰασίου τὰ ἅπαντα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς ὄργουον τῆς κόλλας, καὶ ἐπειδὴ ἐπληροφορήθη, ὅτι εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μοναστηρίου εὐρίσκονται παλαιὰ χειρόγραφα σχόλια εἰς τὸν θεῖον τοῦτον τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον, τοῦ Νικήτα Σερρών, τοῦ Ζωναρᾶ καὶ τῶν χρηματισάντων ἀοιδίμων διδασκάλων ἐν τῇ αὐτόθι ἱερᾷ σχολῇ, καὶ προσέειπε ὅτι καὶ τὰ ἅπαντα εἶναι χειρόγραφα ἐν μεμβράναις τῇ ἰδίᾳ χειρὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ βασιλέως, μετεκαλέσατό με ἢ ὑψηλότης του εἰς τὴν κούρτην καὶ με ἐπρόσταξε νὰ γράψω εἰς τὴν πανοσιότητά σας, διὰ νὰ φροντίσητε νὰ εὑρετε εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοὺς σχολιαστὰς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου νὰ τυπωθῶν ὁμοῦ με τὸ κείμενον καὶ νὰ ἐκδοθῶν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ γένους, καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ χειρόγραφα ὁμοῦ με τυπωμένα βιβλία δωρεὰν νὰ σταλοῦν διὰ χειρὸς μου ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἱερὸν μοναστήριον. Ἐπειδὴ δὲ ἐκτὸς τῶν χειρογράφων ἐν μεμβράναις Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ εὐρίσκονται καὶ εἰς τὸ μοναστήριον καὶ εἰς τὸ σχολεῖον τὰ ἅπαντα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τυπωμένα, με ἐπρόσταξεν ἢ ὑψηλότης του νὰ σᾶς γράψω, ὅτι νὰ διορίσητε δύο πεπαιδευμένους ἀδελφούς, ὅπου ὁ εἷς νὰ ἔχῃ εἰς χεῖρας τὸ ἐν μεμβράναις χειρόγραφον καὶ ὁ ἕτερος τὸ τυπωμένον, καὶ ἀναγινώσκων ὁ εἷς νὰ προσέχῃ ὁ ἕτερος, καὶ ἂν ἔχῃ λάθος ὁ τύπος, ἢ εἰς λέξιν, ἢ εἰς περίουον, νὰ τὸν διορθώ-

¹ Ὅρα Ἐ. Σταματιάδου βιογρ. τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, σ. 168. Σ. Βυζαντίου ἢ Κωνσταντινούπολις. τ. II, σ. 114.

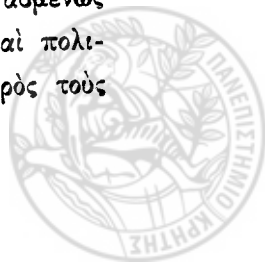
νουν εἰς τὸ κενάρι, ἕως οὗ νὰ διέλθουν ἕλον τὸ βιβλίον τῶν ἀπάντων τοῦ θεοῦ τούτου ἀνδρός· καὶ αὐτὸ τὸ τυπωμένον βιβλίον, ὅπου ἔχει νὰ διορθωθῆ, νὰ μὲ τὸ στείλετε ὁμοῦ μὲ τὰ εὐρισκόμενα σχόλια. ὅπου ὁ τυπογράφος ἔχων πρωτότυπον διορθωμένον ἀπὸ χειρόγραφον, νὰ ἀκολουθήσῃ κατ' ἐκεῖνο νὰ τυπώνη, διὰ νὰ γένη ἡ ἔκδοσις διορθωμένη καὶ ἐπωφελῆς εἰς τὸ γένος. Διὰ δὲ τὸ διορθωμένον τυπωμένον βιβλίον, ὅπου θὲ νὰ μὲ στείλετε, σᾶς στέλλω ἀντ' ἐκείνου ἔκδοσιν νέαν μὲ τὰ σχόλια· καὶ οἱ πατέρες, ὅπου ἔχουν νὰ κοπιᾶσουν εἰς τὴν παραλληλίαν τῶν δύο βιβλίων, πληρώνονται δι' ἐμοῦ διὰ τὸν κόπον τους, ἢ μὲ παράδες, ἢ μὲ ἓν σῶμα βιβλίον εἰς τὸν καθ' ἓνα ὅπως ἀγαποῦν. Αὕτη ἡ πρὸς ἐμὲ ἐπιταγὴ τοῦ ὕψους του· τὴν ὁποίαν πρετενδῆρει νὰ ἐκτελεσθῆ ὅσον τάχιστα μὲ ἄκραν περιέργειαν τοῦ παραλληλισμοῦ τῶν δύο βιβλίων. Ὑπεστέθη λοιπὸν τῇ ὑψηλότητι του τὰ πάντα, καὶ ὅτι οἱ πατέρες τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου γνωρίζοντες εὐεργέτην καὶ δεφενδευτὴν αὐτῶν τὸν μακαρίτην πάππον τῆς Μιχαὴλ βοεβόδα¹, θέλουν προθυμοποιηθῆ νὰ δουλεύσουν κατὰ τοῦτο καὶ τὴν ὑψηλότητά τους, διὰ νὰ ἀνανεώσουν τὴν δεφένδευσιν καὶ βοήθειαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀπὸ μέρους τῆς ὑψηλότητός του νὰ ἔχουν καὶ τὸν ἐγγονόν, ὡς καὶ τὸν πάππον, βοηθὸν αὐτῶν καὶ θερμὸν ἀντιλήπτορα· ἡ δὲ ὑψηλότης του παρεδέχθη τοὺς λόγους μου, καὶ εἶπεν ὅτι ἀπὸ νεότητος παρὰ τοῦ πάππου ἀκούων καὶ παρὰ τοῦ μακαρίτου Βιζύης Δανιὴλ σῶζει ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν καὶ σέβας πρὸς τὸ ἱερὸν ἡμῶν μοναστήριον. Δὲν λείπω λοιπὸν διὰ τοῦ παρόντος μου νὰ σᾶς δηλοποιήσω τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, καὶ σᾶς παρακαλῶ ἀδελφικῶς, λαμβάνοντες τὸ παρόν μου, νὰ ἐπιμεληθῆτε ἀμέσως νὰ περιεργασθῆτε νὰ εὕρητε τοὺς σχολιαστάς. Ὅμοιως τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ νὰ διορίσητε καὶ δύο πεπαιδευμένους ἀδελφούς, διὰ νὰ παραβάλουν τὸ τυπωμένον βιβλίον μὲ τὸ ἐν μεμβράναις χειρόγραφον· τὰ ὅποια μὲ σίγουρον ἄνθρωπον νὰ τὰ στείλετε εἰς Σμύρνην, εἰς ὅποιον μέρος ἔθιλε σᾶς διορίσει

¹ Διονυσίου Φωτεινοῦ ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, τ. II, ἐν Βιέννῃ 1818, σ. 357-360 καὶ 376.

ἀπὸ Πόλεως ὁ ὁδᾶς τῶν κυρίων Ἀποστόλου Παπᾶ υἱῶν καὶ συντροφία· παρ' ὧν ἔρχονται εἰς ἐμὲ διὰ ξηρᾶς μὲ τὸν ταχυδρόμον ἀσφαλέστατα. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ διὰ χατῆρί του καὶ διὰ νὰ δείξετε δούλευσιν πρὸς τὸν αὐθέντην, καὶ διὰ νὰ γένη τὸ καλὸν ἐτοῦτο εἰς ὅλον τὸ γένος, θέλετε προθυμοποιηθῆ εἰς τὸ νὰ γένη ἡ αἴτησις τοῦ ὕφους τοῦ αὐτῆ προθυμότερον καὶ ταχύτερον. Ὅθεν καὶ περιμένω βία Σμύρνης διὰ τῆς πόστας ἀπόκρισίν σας, ὅτι ἀρχίσατε τὸ ἔργον μὲ προθυμίαν, διὰ νὰ εἰδοποιήσω τὸ ὕφος του καὶ νὰ ἔχω λόγον καὶ παρρησίαν περισσοτέραν εἰς τὸ νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου. Καὶ ταῦτα μὲν ἀδελφικῶς· τὰ ἔτη ὑμῶν εἶησαν σωτηριωδέστατα. Τῆς πανοσιότητός σας πρόθυμος ἀδελφός καὶ ἐν Χριστῷ εὐχέτης:—Τῷ πανοσιωτάτῳ καθηγουμένῳ τοῦ εἰς Πάτμον ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ λοιποῖς, προηγουμένοις καὶ ὀσιωτάτοις πατράσι, συναδέλφοις μοι ἀγαπητοῖς καὶ περιποθήτοις εὐτυχῶς. 1820 φεβρουαρίου α'.

19. Αἴτησις τῶν ἐν Ἰασίῳ μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας πρὸς τὸν Μολδαβίας ἡγεμόνα Μιχαήλ Σουτζον περὶ τύποις ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (φ. 151)· ἔχει δὲ ὧδε· «Υψηλότατε, εὐσεβέστατε καὶ εὐμενέστατε ἡμῶν αὐθέντα. Ὅτι μὲν τὰ συγγράμματα τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θησαυρός ἐστὶ πάσης καὶ παντοίας ὠφελείας πλήρης τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι, οὐ μόνον πνευματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς θεωρούμενα, καὶ ὁ πάλοι καὶ ὁ νῦν αἰὼν ἐκήρυξε καὶ κηρύττει διαπρυσίως· ἐν τούτοις γὰρ ὁ θεῖος πατὴρ καὶ τὰ ἄπορα τῆς Γραφῆς, παλαιᾶς τε καὶ νέας, σοφώτατα ἐπιλύει, καὶ τὰ παναγῆ καὶ σεπτὰ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως μυστήρια ἄριστα διερμηνεύει καὶ ἠθικώτατα πᾶσαν τὴν ἱερὰν Γραφήν, τὰ τε πρὸς Θεὸν ὅσια καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια ἡμῖν ὑποτίθεται, τὴν ἀρετὴν ἀγαπητὴν τῶντι διαζωγραφῶν, ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας τοῖς λόγοις κατακλιῶν ἀσμένως αἰρεῖσθαι τὴν πολλοὺς ἔχουσιν πόνους - - - Εἰ δέ τις καὶ πολιτικῶς ἐπιστήσειε τοῖς πονήμασιν αὐτοῦ, ἄρχων τε τὴν πρὸς τοὺς

ἀρχομένους ἐπιείκειαν καὶ δικαιοσύνην διδάσκειται, καὶ ἀρχόμενος τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας εὐπειθειαν καὶ πίστιν μανθάνει, καὶ συλλήβδην ποταμὸς ἀνεξάντλητος καὶ μεταλλεῖον ἀκένωτον σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ εὐγλωττίας ὑπάρχων σοφοὺς ὄντως ἀποδείκνυσι τοὺς Χρυσόστομον αὐτὸν ὀνομάσαντας. Ταῦτ' ἄρα καὶ τότε πάλαι καὶ τοῖς νῦν περὶ πολλοῦ ἦν καὶ ἔστι τὰ τοῦ πατρὸς τούτου πονήματα, καὶ τύποις πολλάκις ὑπ' Εὐρωπαϊῶν ἐθνῶν σὺν τῷ πρωτοτύπῳ ἐξεδόθη, φιλοτιμουμένων ἑαυτοῖς τ' ἐπιδειξασθαι μὴ ἀναισθήτους τῶν ἡμετέρων ὄντας καλῶν καὶ τὴν σφῶν γλώτταν τοῖς ἐκείνου πλουτίσαι νοήμασιν. Ἀλλὰ τὸ τῆς ἐκδόσεως ὀγκῶδες καὶ διὰ τοῦτο δυσμεταχειρίστον καὶ τὸ τῆς τιμῆς ὑπέρογκον, καὶ μάλιστα πάντων τὸ σπάνιον, οὐκ ἐπέτρεψε διαδοσίμον γενέσθαι τὸ καλόν, ἀλλ' ἀπεστέρει τοὺς ὁμογενεῖς ὀρθοδόξους τῆς ἐκ τῶν συγγραμμάτων τούτων ὠφελείας. Αὐτὸ δὴ τοῦτο κατιδόντες ἡμεῖς, καὶ κοινότερον ἐθέλοντες ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν καὶ προχειρότερον καὶ μᾶλλον εὐπόριστον, συνελθόντες κοινῇ καὶ διασκεψάμενοι ἔγνωμεν τύποις ἐκδοῦναι τὰ εἰρημμένα τεύχη, ἄνευ τοῦ λατινικοῦ, εὐχρηστα μὲν διὰ τὸ μικρὸν τοῦ ὄγκου, εὐπόριστα δὲ διὰ τὸ μέτριον τῆς τιμῆς, ἐν λαμπροῖς χαρακτῆρσι καὶ χάρτῃ καλῇ καὶ ὅσον ἔνεστι διωρθωμένα μᾶλλον, ἢ τὰ μέχρι νῦν ἐκδεδομένα, ἅτε παραλληλισμοῦ ἐσομένου τριῶν ἐκδόσεων καὶ χειρογράφου κώδικος, ὅσον ἐνδέχεται ἀρχαίου. Τὴν οὖν τοιαυτὴν ἡμῶν πρόθεσιν ταπεινῶς ἀναφέροντες, ὅτι τὰ τοῦ Χρυσορρήμονος πανωφελῆ συγγράμματα ἐπὶ τῆς χρυσῆς τῳόντι καὶ κοινωφελεστάτης ἐποχῆς τοῦ θεοφρουρήτου αὐτῆς ὕψος καὶ ἐν τοῖς τυπογραφείοις τῆς ὑμετέρας θεοσώστου καθέδρας εἰς φῶς αὐθις προκύψαι θερμῶς παρακαλοῦμεν, ὅπως εὐμενῶς ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ἀντιλάβηται ἡμῶν τῇ ἡγεμονικῇ αὐτῆς προστασίᾳ παντοιοτρόπως, καὶ μάλιστα ὡς καλὸς πρύτανις χορηγήσῃ ἡμῖν ἀρχαιότατα χειρόγραφα τῶν συγγραμμάτων τούτων, γράψασα περὶ τούτου πρὸς τε τὸν παναγιώτατον καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ πρὸς οὓς ἂν ἄλλους ἐγκρίνη, ἵν' ἀποσταλῶσιν ἡμῖν ἐκ τε τῶν ἐν τῷ ἀγιωνύμφῳ ὄρει τοῦ Ἀθῶνος καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν μοναστηρίων χειρόγραφα πα-

λαιά, πρὸς εὐχερεστέραν διόρθωσιν τῶν ἐν τοῖς ἐκδοδομένοις κειμένοις εἰσφρησάντων σφαλμάτων· ἅπερ καὶ ἀποδοθήσεται τοῖς ἀποστείλασιν ἀβλαβῆ καὶ σῶα ἐν καιρῷ, δωρηθέντος ἐκάστω καὶ ἐνὸς σώματος τῆς νέας ἐκδόσεως πρὸς εὐγνωμοσύνην. Οὕτω δ' εὐεργετήσασα καὶ ἐξευμαρήσασα ἡμῖν τὴν τοῦ ἔργου δυσχέρειαν, ἡμᾶς τε στεντορείους ἔξει κήρυκας τῆς εὐεργεσίας καὶ τοῦ φιλοκάλου αὐτῆς ζήλου, καὶ παρὰ Θεοῦ τὸν μισθὸν πλοῦσιον, ἀντιβραβεύοντος δαφιλῶς τὴν φιλόχριστον καὶ φιλοχρυσόστομον αὐτῆς διάθεσιν. Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος πρὸς Θεὸν εὐχέται διάπυροι καὶ δοῦλοι. 1820 ἀπριλίου 12».

20. Ἐπιστολὴ Μιχαὴλ Γρηγορίου Σούτζου, βοεβόδα αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδαβίας, πρὸς Ἀθανάσιον μητροπολίτην Νικομηδείας, ἀγγέλλουσα τὴν ἀπόφασιν ἐκτυπώσεως τῶν συγγραμμάτων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὴν παρὰ τῆ συνόδου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου ἀντίληψιν ἐκείνου αἰτουμένη πρὸς ἀποστολὴν ἀντιγράφων, φ. 153.

21. Μιχαὴλ Σούτζου, ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, γράμμα πρὸς Γρηγόριον ε', πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως (φ. 154), αἰτούμενον τὴν ἀποστολὴν παλαιῶν ἀντιγράφων τῶν συγγραμμάτων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ὑπισχνούμενον ἅ καὶ τὸ γράμμα τῶν ἐκδοτῶν· εἰσὶ δὲ οὗτοι· Βενιαμὴν ὁ μητροπολίτης Μολδαβίας, Γρηγόριος ὁ μητροπολίτης Εἰρηνοπόλεως ¹, ὁ ποστέλνικος Δημήτριος Μάνος, ὁ ποστέλνικος Ἰακωβάκης Ρίζος, ὁ καμινάρης Ἐμμανουὴλ καὶ ὁ δικαιοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Νικόλαος Λεβίδης ² (22 ἀπριλίου 1820).

22. Σημείωμα τοιοῦτον (φ. 233^β)· «Σήμερον περὶ τὴν τετάρτην ὥραν προσεκάλεσαν τὸν κῆρ Γρηγόριον παναγιώτατον χρηματίσαντα, τὸν καὶ πάλαι ποτὲ πατριάρχην, εἰς δευτέραν πατριαρχεῖαν, καὶ τοποτηρητῆς ἐγένετο ὁ Προϊλάβου Παρθένιος. ἄως' σεπτεμβρίου κδ', ἡμέρα Δευτέρα».

¹ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων βίος Γρηγορίου μητροπολίτου Εἰρηνοπόλεως καὶ Βατοπαιδίου. Ἀθήνησι, ἄωξ'. — ² Ἀγνοεῖ τοῦτον ὁ Γεδεών, Χρονικά τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ. Ἐν Κ/πόλει 1884, σ. 194 - 195:

23. Σημείωμα δεύτερον (φ. 234^β). «Σήμερον περί τήν ς' ὥραν ἐπῆγεν· εἰς τὸ Πασακαπισὶ ὁ μικρὸς Ἰπριόραγας σταλμένος, καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου Ἰσοῦφ-πασα τὴν βούλλαν ¹, εἰπὼν αὐτῷ τὸ ἄζλι του, καὶ τοῦ τὴν ἔδωσε· καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰμπροόρης μὲ τὸ ἐμινέτι ἐκαβαλλίκευσε καὶ ὁ Ἰσοῦφ-πασας, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλήν, ἔτοιμον ὄν τοῦ μποσταντζίπασι τὸ καίκι ἐκεῖ, τὸν ἐδέχθη καὶ περὶ τὴν ἡ' ὥραν ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ Ἄρ-ναούτκιοῖ καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Μπέι-κουζοῦ καὶ ἔμεινε· ἐγένετο δὲ καϊμακάμης ὁ καπισιλάρ-κιαχαγιασίς, ὁ υἱὸς τοῦ Μελέκι-πασᾶ· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Μελέκι-πασᾶς προσεκλήθη εἰς τὸ βεζιρᾶτο ²· ὄν κύριος ὁ Θεὸς ἀναδειξάιτο πολυχρόνιον, εὐμενῆ καὶ εὐσπλαγχνον. (αψ)Ἐγ' ἀπριλίου κβ'» (1793).

13. Κατάστιχον λογαριασμῶν, ἡμερολόγιον καὶ συλλογὴ συνταγῶν ἱατρικῶν. Φύλλα χάρτου 85 (μήκους 0,167, πλ. 0,12), ὧν πολλὰ παντάπασιν ἄγραφα. Ἐπὶ τοῦ 1-ου φύλλου τὸ «Ἐκ τῶν τοῦ Παρθενίου μοναχοῦ τοῦ Θεσσαλονικέως, ἦτοι Γαλατζιά-νου. αψπζ'» [1787]. Σημειωτέα τάδε·

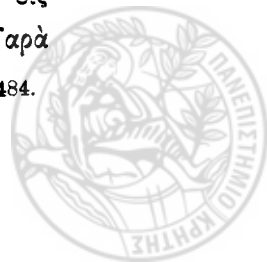
1. Παράκλησις καὶ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ σλαβοβλαχιστί, φ. 2-35.

2. «Τραγῳδίον τοῦ οἰκουμενικοῦ (πατριάρχου) Νεοφύτου (ζ')· ποίημα Ἰακωμῆ», γραφὲν ἔτει 1790-ῶ. Ἀρχ. «Ἦ μαῖου νου-μενιά καὶ πρωτομαγιά αἰσία», φ. 38.

3. Τραγῳδίον τῆς ἐν Τζεσμέ ναυμαχίας τοῦ τε Ἑρωσικοῦ καὶ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου. Ἀρχ. «Ἦ Ἄνδρες, παιδιὰ, γυναῖκες, ὅλοι νάριθμηθῆτε | τὴν συμφορὰν νάκούσετε τοῦ καπετάν-πασα, | ποῦ βγήκεν ἀπ' τὴν Πόλιν μ' ἀρμάδα φοβερῆ» κτλ., φ. 38^β-41.

4. [Παρθενίου μοναχοῦ Θεσσαλονικέως] σημειώματα περιοδείας ἀπὸ τῆς πόλεως Ἐνετίας ἄχρις Ἰόππης (κς' νοεμβρίου 1792—α' ἰου-λίου 1793) Ἀρχ. «† αψἘβ' νοεβρίου κς' ἐπέβην τὴν ναῦ μετὰ τοῦ καπετάν Γαβριὴλ Σκάρπα» κτλ., φ. 41^β-45^α. Ἐπεταὶ σημείωμα τοῦ αὐτοῦ, ἔχον ὧδε (φ. 46^α). «Ψαριανὸς Δημήτριος Βαρβάκης εἰς Ἀστραχάνι, κύριος τῶν χαβζιαρίων, ἔχει γαμπρὸν εἰς τὰ Ψαρά

¹ Σ. Βυζαντίου ἢ Κωνσταντινούπολις, τ. II, σ. 482. — ² Αὐτόθι σ. 483-484.

τοῦνομα χατζῆ-Νικολῆ Κομνηνός. Ὁ Δημήτριος ἔστειλε πεντακόσια πουγγεῖα εἰς Ψαρὰ διὰ σχολεῖον, καὶ ἔχει εἰς Πόλιν χίλια πουγγεῖα, ὧν τὸ διάφορον διὰ τοὺς διδασκάλους τοῦ τόπου· νὰ δοθῆ ἓν γράμμα τῷ χατζῆ-Δημητρίῳ εὐχητικὸν καὶ ζητητικὸν εἰς τοὺς ἄρχοντας, εἰς Νικολῆ Ἀποστόλη καὶ Νικολῆ Μιλαίτι καὶ λοιπούς».

5. «Χρησμός ἐπισκόπου τινὸς τῆς Κωνσταντίας, ἐπαρχίας Ῥωσίας, ὃν τελευτήσας κατὰ τὸ αὐτῷ σωτήριον ἔτος κατέλειπεν ἐγγράφως τὰ παρόντα ἰβ' κεφάλαια περιχλειστα, ὡς ἀνοιχθησόμενα κατὰ τὸ αὐτῷ ἔτος καὶ τότε πληρωθησόμενα», φ. 51. Μετὰ τὸ κείμενον τῶν κεφαλαίων· «Ἦλθόν μοι ταῦτα ἐκ Πόλεως αὐτῆς, Ἰουνίου γ'».

6. «Ἑρμηνεῖα εἰς τὴν φλεβοτομίαν τοῦ μαῖστορος κῦρ Ἰωάννου Σαρακηνοῦ, τοῦ χρηματίσαντος ἱατροῦ τοῦ αὐθεντοῦ τῆς Ἰνδίας, ὀνόματι Ρενέλειος, εἶτα χριστιανοῦ γεγονότος καὶ Ἰωάννου κληθέντος· ἡ δὲ Ἑρμηνεῖα ὀλοῖ τὰς καλὰς καὶ κακὰς ἡμέρας τοῦ φλεβοτομεῖν», φ. 53^β.

7. «Ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Καζαμίου διὰ τὰ πολεμικὰ συμβεβηκότα τοῦ τρέχοντος ἔτους αὐτῷ», φ. 60. Εἶτα σημειώματά τινα ἱστορικά, ὧν ἓν περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἕτερον περὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ διὰ τὸ 1829-ον ἔτος.

14. Τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου 93 (μήκους 0,150, πλ. 0,11), γραφὲν περὶ τὸ τέλος τῆς ἡ' ἑκατ. — α') Θεοδώρου Προδρόμου ποίημα «ἐπὶ ἀποδήμῳ τῆς φιλίας. Ἐένος καὶ φιλία», φ. 1-9. — β') «Ἑρμηνεῖα τοῦ Ζωναρᾶ εἰς τὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τετράστιχα», φ. 10-92. — γ') Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ «περὶ τῶν τριάκοντα ἀργυρίων». Ἀρχ. «Ἰστέον, ὅτιπερ λεπτὰ καλοῦντας τὰ ἀσάρια», φ. 93^β.

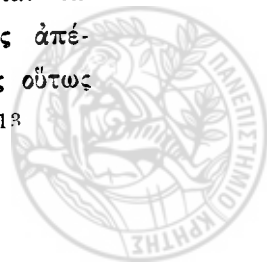
15. «Αὐτὸ τὸ βιβλίον ἐμπεριέχει τὴν θείαν ἱερουργίαν ἀραβιστὶ καὶ τινα ὀνόματα ζῶντά τε καὶ τεθνεῶτα, μεμιγμένα, ὧν καὶ ἀντιγραφέντων κατὰ διαταγὴν τοῦ πανιεραλογιωτάτου ἁγίου Γάβριηλ κυρίου κυρίου Προκοπίου καὶ σεβαστοῦ ἐπιτρόπου τῆς θ(εο)τάτης α(ὐτοῦ) μ(ακαριότη)τος. Ἐν Ἱερουσαλὴμ 1870».

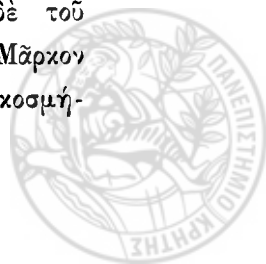
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΕΙΩΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΦΥΛΑΤΤΟΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ.

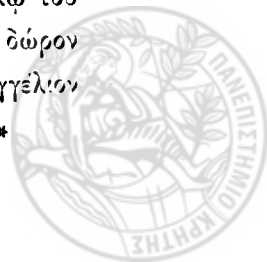
1. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ φύλλων χάρτου δυνατοῦ καὶ στυλπινοῦ 261, γραφέν τε καὶ κοσμηθὲν εἰκόσι κεχρωματισμέναις, κοσμήμασί τε διαφόροις, ἔτει 1646-φ ἢ 1647-φ· ἔστι δὲ μήκους μὲν 0,417, πλάτους δὲ 0,285· τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ, γεγραμμένον ὡσαύτως ἐπιμελέστατά τε καὶ καλλιγραφικώτατα, κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων ὑπάρχει δίστηλον ἐκ γραμμῶν 27 ($0,275 \times 0,17$). Ἡ πρώτη τοῦ 1-ου φύλλου σελὶς ἄγραφος· ἡ δ' ἑτέρα περιλαμβάνει μετὰ πλαισίου πίνακα τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἐπὶ σκίμποδος ἀπεικάζοντα καθήμενον καὶ τὸν αὐτοῦ μαθητὴν Πρόχορον, καθήμενον ὡσαύτως ἐπὶ σκίμποδος ἀντικρὺ τοῦ Ἰωάννου καὶ παρὰ τὴν εἴσοδον ἄντρου, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, γράφοντά τε τὰ λεγόμεν' αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ βιβλίου τινὸς εἰλητοῦ, τὸ δεξιὸν αὐτοῦ γόνυ καλύπτοντος· ὀπίσω δ' ἀμφοτέρων ὄρος ὑψοῦται πεντακόρυφον. Τὸ δεύτερον φύλλον ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀναγνώσματος ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου εἰς τὸ Πάσχα· προτέτακται δὲ τούτου κόσμημα τετράγωνον, σχήματος παραλληλογράμμου, ὃ περιβάλλει πλαίσιον, ἄνωθεν ἄνθεσί τε καὶ ταῶσι περικεκοσμημένον· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ κοσμήματι δεσμός ἀνθέων ἀπεικάζεται, οὗ τὸ μέσον τὴν Ἁγίαν Τριάδα παρίστησι· σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ κείμενον τοῦ 2-ου φύλλου γέγραπται διὰ γραμμᾶτων ὀλοχρῶσαν, καὶ ὅτι μετὰ τοῦτό τις ἄγνωστος ἀπέκοψεν ἐκ παλαιοῦ, καθὰ φαίνεται, φύλλα τινά, προξενήσας οὕτως

ἐν τῷ κώδικι χάσμα. Ἐν δὲ τῷ 8-φ φύλλῳ πίναξ ὑπάρχει μικρὸς τὴν ταφὴν ἀπεικάζων τοῦ Σωτῆρος· ἐν δὲ τῷ 14-φ πίναξ ἕτερος ἀπεικάζων ἐκ τοῦ εὐαγγελίου τὴν τοῦ παραλύτου σκη- νήν. Εἶτα δὲ κεῖνται πίνακες ἕτεροι, οἷον α') ἡ Πεντηκοστή (φ. 16^β), β') ἡ Σαμαρεῖτις (φ. 18^β), γ') ἡ τοῦ τυφλοῦ θεραπεία (φ. 23^β), δ') Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς προσευχόμενος καὶ λέγων τὸ "Πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα" (φ. 28^β). Μετὰ δὲ ταύτας καὶ τινες ἑτέρας εἰκόνας ὁ κώδιξ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῶν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἀναγνωσμάτων (φ. 34^α), διακρινομένην ὡσαύτως ὑπὸ καλ- λίστου κοσμήματος· τούτων ὅμως τῶν ἀναγνωσμάτων ἡγεῖται πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ (φ. 33^β), παριστῶν οἰκήματα δύο καὶ μέ- σον αὐτῶν τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ἐπὶ σίμπος καθήμενον, ἀναλογεῖόν τε κατέμπροσθεν ἔχοντα, τό τε καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον γράφοντα καὶ παρά τινος ὀπισθεν ἐμπνεόμενον Ἄγγέλου· ἔχουσι δὲ καὶ τὰ τοῦ εὐαγγελίου τούτου ἀναγνώσματα ποικίλας εἰκόνας ἐν μικρῷ σχήματι, οἷον τοὺς Ἁγίους Πάντας (φ. 37^α), τὴν μετὰ Πέτρου συνάντησιν τοῦ Σίμωνος (φ. 39^α), τοὺς δαιμονιζομένους (φ. 48^β), τὴν ἐπὶ κλίνης ἴασιν τοῦ παραλυτικοῦ (φ. 52^α), τὴν ἴασιν τῶν δύο τυφλῶν (φ. 55^α), τοὺς πενταχιλίους ἄρτοις πέντε τραφέντας (φ. 58^α), τὸν ἐπὶ θαλάσσης περίπατον Ἰησοῦ (φ. 62^α), τὴν ἴασιν τοῦ σεληνιαζομένου (φ. 64^β), ἀπεικάσματα τῶν παρα- βολῶν (φ. 74^β-75^α) κτλ. Μετὰ δὲ τὰ κατὰ Ματθαῖον ἀναγνώ- σματα φύλλον ὑπάρχει περιλαμβάνον ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι πίνακα μέγαν ἐν πλαισίῳ τὸν εὐαγγελιστὴν ἀπεικάζοντα Λουκᾶν ἐν μέσῳ δύο οἰκημάτων, καθήμενόν τε καὶ τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον γρά- φοντα· τὸ δὲ τούτου κατόπι φύλλον ἔχει τὴν ἀρχὴν τῶν ἀναγνωσμά- των τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου καὶ κόσμημα τετραγώνου σχήμα- τος παραλληλογράμμου, οὗ τὸ μέσον ἀπεικάζει τὸν Χριστὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἡρώδου κρινόμενον· εἰκονίσματα δὲ μικρὰ διὰ τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον ἔχει τα φύλλα ταῦτα: 93^α, 99^α, 105^β, 109^α, 122^α, 128^β, 134^β, 137^β, 141^α, 144^α, 150^β. Ἀπὸ δὲ τοῦ 159-ου φύλλου ποιεῖται τὴν ἀρχὴν ὁ κώδιξ τῶν κατὰ Μᾶρκον ἀναγνωσμάτων, ὧν τὸ πρῶτον ἐπικοσμεῖται τετραγώνῳ τινὶ κοσμή-

ματι σχήματος παραλληλογράμμου, τὰ σπόριμα καὶ τρεῖς ἔνδον ἀπεικάζονται μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ στάχους τίλλοντας, αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν καὶ τινὰ τῶν Φαρισαίων· πρὸ τούτου μέντοι τοῦ φύλλου κεῖται πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ (φ. 158^β) τὸν εὐαγγελιστὴν Μάρκον ἐν μέσῳ δύο οἰκημάτων ἀπεικάζων καθήμενον καὶ τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον ἀναγινώσκοντα· μικρὰς δὲ καὶ διὰ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον εἰκόνας ἐμπεριλαμβάνει τὰ φύλλα ταῦτα: 159^β, 160^α, 161^α, 162^α, 163^α, 163^β, 165^β, 176^α, 178^α, 179^α, 183^α, 188^β, 189^β, 190^β, 192^β, 193^β, 194^β, 195^β, 196^α, 197^α, 197^β, 205^α, 205^β, 206^β, 207^α, 207^β, 208^α, 208^β, 209^β, 210^β, 211^α, 212^β, 213^α. Τὸ δὲ κατόπι φύλλον (214^β) κοσμεῖται πίνακι παριστῶντι τὰ δώδεκα ζώδια κυκλοτερῶς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ τούτων ὁ Θεός ἐστι καθήμενος εὐλογῶν τε ταῦτα χερσὶ τεταμμέναις καὶ κεκυκλωμένος ὑπὸ χερουβὶμ ἑπτὰ. Τὸ δ' ἕτερον φύλλον (215^α) ἔχει τὴν ἀρχὴν Συναξαρίου τοῦ Εὐαγγελίου, ὃ διήκει μέχρι τοῦ 260-οῦ φύλλου· κοσμεῖται δὲ καὶ τὸ συναξάριον ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ κοσμήματι τετραγώνῳ σχήματος παραλληλογράμμου, παριστῶντι συμπεπλεγμένα τινὰ ἄνθη, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ κειμένῳ μικροῖς τισι πίναξι τὴν ὕψωσιν ἀπεικάζουσι τοῦ Σταυροῦ (φ. 217^α καὶ 219^α), τὴν εἰς τὸν ναὸν εἴσοδον τῆς Θεοτόκου (φ. 228^β), τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ (φ. 233^α), τὴν αὐτοῦ βάπτισιν (φ. 239^α), τὴν Ὑπαπαντήν (φ. 243^β), τὴν Μεταμόρφωσιν (φ. 257^α), τὴν τε κοίμησιν τῆς Θεοτόκου (φ. 259^α) καὶ τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (φ. 260^α). Καὶ τοιοῦτος μὲν ἐν σμικρῷ τοῦ κώδικος ὁ κόσμος, ὃν οὐχ ἤττον αὔξει πολλαχοῦ καὶ γραμμῶν κεφαλαιωδῶν οὐκ ὀλίγων ἢ ποικιλία τὰς ἀρχὰς τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ὑποδεικνύοντων· ἔστι γὰρ ταῦτα μέγιστα τε κεχρωματισμένα τε καὶ κεχρυσωμένα· τινὰ δὲ τούτων ἐν εἰκόσιν ἀπεικάζει τῶν ἀναγνωσμάτων ὑποθέσεις· αἱ δὲ τῶν ἀναγνωσμάτων αὐτῶν ἐπιγραφαὶ χρυσογραφεῖς εἰσι· χρυσογραφῆς δ' ὡσαύτως καὶ πᾶσα τοῦ κειμένου τῶν εὐαγγελίων ἢ στίξεις· τέλος δ' ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ κώδικος (261^β) ἀναγινώσκεται τὸ σημείωμα τοῦτο· «Θεοῦ τὸ ὄρον καὶ Ἡσαΐου πόνος· | Τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἱερὸν ἐ βαγγέλιον

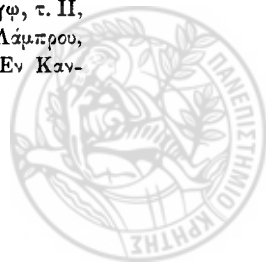

ἐγράφη εἰς τὴν | Οὐγκροβλαχίαν ἀπὸ τὸν τεβόντος κυ' Ἰωάννου | Ματθαίη βοεβόδα .: ¹ | "Ὅσοι δὲ ἀναγινώσκετε αὐτὸ | συγχωρήσατέ μοι τὰ σφαλέντα. | ἔτους ζρνέ'».

2. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον, γεγραμμένον πολλῶ κόσμῳ ἔτει 1610-ω παρὰ τοῦ καλλιγράφου Ματθαίου, μητροπολίτου Μυρέων ². Ἀριθμεῖ δὲ φύλλα χονδρῶ τε καὶ στιλπνοῦ χάρτου 294, μήκους 0,428, πλ. 0,28, ὧν τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 29 (0,255 × 0,166). ἔστι δὲ τὰ γράμματα μήκους 0,004· τοῦ δὲ κειμένου τὰς ἐπιγραφὰς ἐποίησεν ὁ καλλιγράφος χρυσογραφεῖς· χρυσῶ δὲ καὶ τὴν στιβὴν αὐτοῦ περιέβαλε· ἐνὶ δ' ἐκάστῳ πρωτίστῳ γράμματι τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ἔδωκε σχῆμα μέγιστον, χρώματά τε ποικίλα, μάλιστα δὲ τὸ χρυσοῦν· τῶν δὲ τοιούτων γραμμάτων ἀπάντων μέγιστόν ἐστι τὸ T (φ. 260^β), δόντος αὐτῷ τοῦ καλλιγράφου μήκος ὀκτωκαιδέκα ἑκατοστῶν τοῦ γαλλικοῦ μέτρο. Φύλλα τοῦ κώδικος ἄγραφα: 41^β, 42, 43, 44^α, 105^β, 106, 190, 292^β, 293, 294. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ φύλλον ἐμπεριέχει πλατὺ κόσμημα τετραγώνου σχήματος (μῆκ. 0,045), οὗ τὸ ἔδαφός ἐστι χρυσοῦν· ἀπεικάζει δὲ τοῦτο συμπεπλεγμένα κυανοῦ τε καὶ φαιοῦ χρώματος ἄνθη καὶ γράμμα κεφαλαϊῶδες, τὸ E, οὗτινος αἱ ἄκραι παριστῶσι δύο ταῦ. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ κόσμῳ περιέλαβεν ὁ καλλιγράφος καὶ μέρος τοῦ κατὰ Ἰωάννη ἀναγνώσματος, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν». Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 44-ου φύλλου κατεσκευάσε πίνακα κεχρυσωμένον μετὰ δύο πλαισίων (μῆκ. 0,287, πλ. 0,201), τοῦ μὲν ὀλοχρύσου, τοῦ δ' ἐξ ἀνθέων κυανῶν ἐπὶ χρυσοῦς ἐπιφανείας, ἐν ᾧ τοῦ τε κατὰ Ματθαίου εὐαγγελίου χρυσογραφῆς ἢ συνήθους ἐπιγραφῆς εὐρίσκειται καὶ μέρος ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶ χρυσογραφῆς ὡσαύτως. Οὗτος ὁ κώδιξ ἔχει τρεῖς ἔτι πίνακας ὁμοίους διὰ τε τὸ κατὰ Λου-

¹ Διονυσίου Φωτεινοῦ ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας. Ἐν Βιέννῃ 1818, τ. II, σ. 168-196.

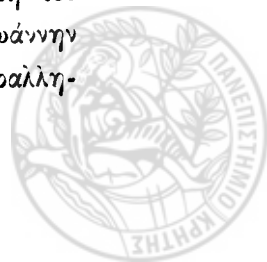
² Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. τ. I, σ. 257, 258. Ἄ. Π.-Κεραμέως ἔκθ. παλαεογρ. ἐρευνῶν ἐν Θράκῃ, σ. 36. Ἐμ. Ἰωαννίδου βιβλιογραφία ἐν τῷ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγῳ, τ. II, σ. 64. Μ. Γεδεῶν μνημεῖα μεσ. ἑλλ. ποιήσεως, ἐν Ἀθήναις 1877, σ. ιε'. Σ. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κωνσταντινῶν 1895, τ. I, σ. 380.

κᾶν καὶ τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον (φ. 107^α καὶ 191^α) καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῶν «Εὐαγγελίων τῶν ἁγίων παθῶν» (φ. 223^α)· ἔχει δὲ καὶ δύο ταινιοειδῆ κοσμήματα (φ. 168^β καὶ 260^β) καὶ πάλιν κόσμημα ἕτερον ὡσεὶ τι Π γράμμα κεφαλαιῶδες εὐρύτατα πεποιημένον ἐν τῷ 252-φ φύλλῳ, ἔνθα καὶ ἐπιγραφή τοιαύτη· «Εὐαγγέλια ἐωθινὰ ἀναστάσιμα ια'· μεθ' ᾧ «Μηνολόγιον σὺν Θεῷ ἁγίῳ τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ». Σημεῖωμα δὲ τοῦ καλλιγράφου λέγει ταῦτα (φ. 292^α)· «Τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἐγράφη διὰ | χειρὸς Ματθαίου τοῦ ταπεινοῦ μ(η)τροπολίτου Μύρων | τῆς Λυκίας· σπουδῆ δὲ καὶ δαπάνῃ καὶ προθυμίᾳ πολλῇ τῆς τιμιωτάτης καὶ ἐνδοξοτάτης κυρίας | Καταλίνας καὶ μεγάλης μπανέσας τῆς Κραγιόβας. | καὶ ἀφιερῶθη ἐν τῇ σεβασμίᾳ καὶ βασιλικῇ | μεγάλῃ λαύρα, τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν | Σάββα τοῦ ἡγιασμένου. ἐν Ἱεροσολύμοις, εἰς | μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τῶν γονέων αὐτῆς· καὶ | εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ | Χριστοῦ. καὶ πόθον τὸν πρὸς τὸν ἅγιον Σάββα:— | Ἐν ἔτει, Ἰριτῆ· ἰν(δικτιῶν)ος, η-ης. | ἰαννουαρίῳ | κδ'. | ἐν τῇ σεβασμίᾳ | μονῇ | τοῦ | Τάλλου:—». Σημειωτέον ἔτι, ὅτι τὸ 44-ον φύλλον εἶχεν εἰκόνα τινά, ἣτις ἐκ παλαιοῦ, καθὰ φαίνεται, διὰ μαχαιρίου τεχνηέντως ἀφηρέθη παρὰ τινος ἀναγνώστου τοῦ κώδικος.

3. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον, γραφὴν ἔτει 1633-φ καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων χάρτου στιλπνοῦ τε καὶ δυνατοῦ 234, ὧν ἄγραφα τάδε: 1^α, 31, 32^α, 84, 85, 86^α, 149^β, 150^α, 232, 233, 234· ἔστι δὲ τὰ φύλλα μήκους 0,414, πλ. 0,27· τὸ δὲ κείμενον αὐτῶν ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη δίστηλον ἐκ γραμμῶν 28 (0,28 × 0,155). Τὸ πρῶτιστον γράμμα ἐνὸς ἐκάστου τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ἐστὶ μέγα κεφαλαιῶδες, ὅτε μὲν κεχρωματισμένον, ὅτε δὲ χρυσοῦν ὅλως· ἡ δὲ στίξις ὀλόχρυσος ἀπανταχοῦ. Ἡ δευτέρα τοῦ 1-ου φύλλου σελὶς ἐμπεριέχει πίνακα μετὰ μεγάλου καλλίστου πλαισίου τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἀπεικάζοντα τὸ καθ' αὐτὸν ἀπογράφοντα θεῖον εὐαγγέλιον· ἡ δὲ πρώτη τοῦ 2-ου φύλλου σελὶς, ἣτις ἔχει τὴν ἀρχὴν τῶν κατ' Ἰωάννην ἀναγνωσμάτων, κοσμεῖται τετραγωνῶ τινὶ κοσμηματι παραλλη-

λογράμμου σχήματος, σταυρόν ἔνδον στεφάνης ἄνωθεν ἐπιφέροντι· στηρίζουσι δὲ τὴν στεφάνην ἑκατέρωθεν οἱ πόδες λεόντων δύο. Καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 32-ου φύλλου πίναξ ἕτερος ἔνδον πλαισίου, παριστῶν τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον καθήμενον καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ βιβλίον ἠνεωγμένον κρατοῦντα, τῇ δεξιᾷ δὲ πτερόν· τοῦ δὲ Ματθαίου παραπλευρῶς ἐκ δεξιῶν ἴσταται νεανίας ἐσταυρωμένος ἔχων τὰς χεῖρας· ὑπὲρ δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ Ματθαίου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς ἀπεικάζεται. Κόσμημα σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου ἔχει τὸ κατόπι φύλλον ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι, ὁπόθεν ἡ ἀρχὴ τῶν κατὰ Ματθαῖον ἀναγνωσμάτων· τοῦτο δὲ τὸ κόσμημα παρίστησι φυτὸν ἠνθισμένον ἐκ δώδεκα κλάδων. Ἔτερον δὲ μέγιστον κόσμημα ἐν τῇ πρώτῃ κεῖται σελίδι τοῦ 87-ου φύλλου, ὁπόθεν ἡ ἀρχὴ τῶν κατὰ Λουκᾶν ἀναγνωσμάτων· αὐτοῦ δὲ τοῦ Λουκᾶ τὴν εἰκόνα περιλαμβάνει τὸ 86-ον φύλλον ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι μετὰ πλαισίου. Παρίσταται τοίνυν ἐκεῖ προτομὴ τοῦ Λουκᾶ γράφοντος τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον, ὀπίσω τὸ σύνηδες αὐτῷ σύμβολον ἔχοντος· ὑπὸ δὲ τὴν προτομὴν εἰκονίζεται τις ἐκκλησία θολωτὴ· περὶ δὲ ταύτην καὶ τὴν προτομὴν ὁ καλλιγράφος ἐσχέδιασε στεφάνους συνδεδεμένους, ὧν ἕκαστος ἐγκρύπτει λωτοῦ ἄνθος. Ἡ δὲ τοῦ Μάρκου εἰκὼν, παρισταμένου κατὰ προτομὴν ὠσαύτως, τό τε καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον γράφοντος καὶ τὸ σύνηδες αὐτῷ σύμβολον ὀπίσθιον ἔχοντος, ἐν τῇ δευτέρᾳ κεῖται σελίδι τοῦ 150-οῦ φύλλου. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ κατόπι φύλλου, ἔνθα τῶν κατὰ Μᾶρκον ἀναγνωσμάτων ἡ ἀρχή, περιέχεται μέγα τετραγώνου σχήματος κόσμημα· ἕτερον δὲ ταινιοειδὲς ἔχον τὸ σχῆμα ἐν τῷ 175-ῳ φύλλῳ κεῖται, ἔνθα καὶ ἐπιγραφή τοιαύτη· «Εὐαγγέλια τῶν ἁγίων παθῶν». Καὶ πάλιν κόσμημα ταινιοειδὲς ἐν τῷ 189-ῳ φύλλῳ καὶ ἐπιγραφή τοιαύτη· «Εὐαγγέλια τῶν ὠρῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς». Καὶ πάλιν ἕτερον κόσμημα ταινιοειδὲς ἐν τῷ 201-ῳ φύλλῳ καὶ ἐπιγραφή τοιαύτη· «Εὐαγγέλια ἐωθινὰ ια'». Ἔτερον δὲ κόσμημα, οὗ τὸ σχῆμα προσόμοιον τῷ γράμματι Π, προτέταχται τοῦ Συναξαρίου τῶν εὐαγγελίων (φ. 207^β). Σημειωτέον ἔτι, ὅτι ἐν τῇ

δευτέρα σελίδι τοῦ 231-ου φύλλου γέγραπται σημεῖωμα τοῦ καλλιγράφου χρυσοῦν, ὕπερ οὕτως ἀπαραλλάκτως ἔχει· «Ἐτελειώθη τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, διὰ χειρὸς Πορφυρίου ἱερομονάχου συνδρομῆ δὲ καὶ δα|πάνι, κυροῦ Βασιλείου τοῦ χριστιανικωτάτου καὶ | εὐγενεστάτου μεγ(άλου) βόρνικ(ου) τῆς Μολδοβλαχίας. καὶ | ἀφιερῶθη εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, τοῦ $\overline{\kappa\upsilon}$ καὶ $\overline{\theta\upsilon}$ καὶ $\overline{\sigma\rho\varsigma}$ ἡμῶν $\overline{\iota\omega}$ $\overline{\chi\upsilon}$: | διὰ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, | καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ: $\overline{\omega}$ | $\overline{\alpha\chi\lambda\gamma}$, $\overline{\zeta\rho\mu\alpha}$. μὴν δεκέμβριος ἰδ. | Μετὰ ταῦτα δὲ, ὁ ἄνωθεν κύρ Βασίλειος, $\overline{\theta\upsilon}$ εὐδο|χοῦντος, ἔγινεν αὐθέντης, πάσης Μολδοβλαχίας· καὶ | ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, εἰς τοὺς $\overline{\alpha\chi\lambda\delta}$. ἀπὸ Ἀδάμ, δέ, $\overline{\zeta\rho\mu\beta}$. ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ, κζ'. | καὶ ἐφάνη νέος κτήτορας τῶν θείων μοναστηρίων, | καὶ καύχημα τῶν Ῥωμαίων».

4. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ φύλλων χονδροῦ τε καὶ σιλπνοῦ χάρτου 420, ὧν τὸ τελευταῖον ἄγραφον, συναποτελούντων ἠριθμημένα τετράδια νδ' (μήκους 0,395, πλ. 0,266)· ἐγράφη δὲ ἔτει 1594-φ, καθὰ δῆλον ἐκ τοῦδε τοῦ σημεῖώματος (φ. 419^α)· «Ἐτελειώθη τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἱερὸν ἅγιον Εὐαγγέλιον, διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ εὐτελοῦς ἐπισκόπου Μπουζέου Λουκά, τοῦ Κυπρίου. ἐν ἡμέραις τοῦ εὐσεβεστάτου αὐθεντὸς ἡμῶν Ἰω(άννου) Μηχαήλ βοεβόνδ(α)¹· ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ $\overline{\kappa\upsilon}$ ἡμῶν Ἰω $\overline{\text{X}\delta}$. $\overline{\alpha\phi\tau\delta\omega}$. Ἰνδικτιῶνος, ζ'. μηνὶ ἰουνίῳ, δη, ἡμέρα Γη. — † καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθέ μοι, διὰ τὸν Κύριον». Τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη δίστηλον ἐκ γραμμῶν 21 (0,25 × 0,15), ἡ δὲ στίξεις χρυσογραφῆς· ἐπιμελέστατα δὲ γεγραμμένον, ἀραιότατα καὶ μεγαλοπαχέσι γράμμασι, κοσμεῖται πολλοῖς ἐκ χρυσοῦ κεφαλαιώδεσιν ἀρκτικοῖς γράμμασιν, ἐπιγραφαῖς τε χρυσαῖς, εἰκόσι τε πολυχρωμάτοις οὐκ ὀλίγαις καὶ τέσσαρσι κοσμήμασι. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τοῦ 1-ου φύλλου σελὶς ἄγραφος, ἡ δ' ἑτέρα μεγάλῳ τινὶ κοσμεῖται πίνακι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἰστάμενον ἀπεικάζοντι καὶ τὸν αὐτοῦ μαθητὴν Πρόχορον, ἔξω σπηλαιοῦ καθήμενον καὶ γράφοντα τὰ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ὑπα-

¹ Διονυσίου Φωτεινοῦ ἱστορία τῆς παλαιᾶς Δακίας, τ. II, σ. 112-147.

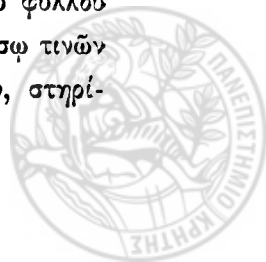

διὰ χειρὸς Ἀρσενίου, μητροπολίτου Ἐλασσῶνος¹. ἔστι δὲ μήκους 0,402, πλ. 0,265, καὶ μία τῶν σελίδων ἐκάστη κείμενον ἔχει μονόστηλον, ὃ γραμμὰς ἀριθμεῖ ὀκτωκαίδεκα ($0,24 \times 0,135$). κοσμεῖται δὲ πολλαῖς εἰκόσι κεχρυσωμέναις καὶ πολυχρωμάτοις καὶ γράμμασι μεγίστοις κεφαλαιώδεσι. Καὶ ἐν μὲν τῇ ὀπισθίῳ σελίδι τοῦ 1-ου φύλλου πίναξ ὀλοσέλιδος ὑπάρχει μετὰ πλαισίου σφόδρα κεκοσμημένου, τῆς νήσου Πάτμου βράχους τινὰς ἀπεικάζων. Ἰωάννην τε τὸν εὐαγγελιστὴν ἰστάμενον ἐν ἐκστάσει καὶ τὸν αὐτοῦ μαθητὴν Πρόχορον ἔξω σπηλαίου καθήμενον καὶ σλαβιστὶ τὸ κατ' Ἰωάννην εὐαγγέλιον γράφοντα· ἐν δὲ τῇ προσθίῳ σελίδι τοῦ 2-ου φύλλου κόσμημα γέγραπται τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, οὗ τὴν κάτω πλευρὰν ὁ ζωγράφος ἀνθέων ἐσχημάτισε φυλλάδι· τὰς δὲ τρεῖς ἐτέρας ἐκόσμησεν ἐννέα κυκλοειδέσι θήκαις εἰκόνας ἰσαρίθμους ἐμπερικλειούσαις, οἷον Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ, τῆς θεοτόκου Μαρίας, τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν (Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου), Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Νικολάου τοῦ Μυρέων ἐπισκόπου καὶ Σάβα τοῦ θεοφόρου· μετὰ δὲ τοῦτο τὸ κόσμημα συμπεπλεγμένοις χρυσοῖς γράμμασι κεφαλαιώδεσι κεῖται τὸ «Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλη Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην» εὐαγγελίου· λήγει δὲ τὰναγνώσματα τοῦ κατ' Ἰωάννην εὐαγγελίου εἰς τὸ 64-ον φύλλον, διηρημένου καθὰ σύνηθες ὄντος εἰς 49 περικοπὰς· ὧν αἱ ἀρχαὶ κοσμοῦνται ἐνὶ μικρῷ τετραγώνῳ πίνακι, τὴν ὑπόθεσιν ἐν εἰκόσι παριστῶντι μιᾷς ἐκάστης τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 65-ου φύλλου πίναξ ὡσαύτως ὀλοσέλιδος ὑπάρχει μετὰ πλατυτάτου κεκοσμημένου πλαισίου τὸν εὐαγγελιστὴν ἔνδον ἀπεικάζων Ματθαῖον ἀνά μέσον οἰκίῶν ἐπὶ σκάμνου καθήμενον, τοὺς δὲ πόδας ἐφ' ἐδράνου στηρίζοντα καὶ τράπεζαν ἔμπροσθεν ἔχοντα μετὰ δοχείου μελάνης, ταῖς δὲ χερσὶν ἠνεωγμένον εἰλητὸν κρατοῦντα, ἐν ᾧ σλαβικοῖς γράμμασιν ἡ ἀρχὴ τοῦ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίου γέγραπται· ἐν δὲ τῇ προσθίῳ σελίδι τοῦ κατόπι φύλλου κόσμημα κεῖται τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, οὗπερ ἡ μὲν ἄνω πλευρὰ

¹ Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. Ι. σ. 194. Κ. Σάβα, Νεοελλ. φιλολογίας σ. 206.

δοχείον ἐπιφέρει σταυρὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πώματος ἔχον, ἡ δὲ κάτω παρίστησιν Ἄγγελον ἐπὶ νεφελῶν ἠνεωγμένας ἔχοντα τὰς πτέρυγας, τὰ γόνυ κεκλιμένα, βιβλίον τε κρατοῦντα καὶ χιτῶνα πορφυροῦν ἠμφιεσμένον· τούτου δ' ὑπεράνω πυξίδες ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ κοσμήματος πλευραῖς ὑπάρχουσιν ἑννέα τὰς εἰκόνας ἐμφέρουσαι τάσδε: Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ, Μαρίας τῆς θεοτόκου, τῶν εὐαγγελιστῶν (Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου) καὶ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν (Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου)· ὑπὸ δὲ τοῦτο τὸ μέγα κόσμημα χρυσοῖς γράμμασι συμπεπλεγμένοις ἀναγινώσκεται τὸ «Τῆ β' τῆς α' ἐβδομάδ(ος) μ(ε)τ(ᾶ) τὴν Πεντηκοστὴν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον» εὐαγγελίου· τούτου δ' αἱ περικοπαὶ λήγουσιν εἰς τὸ 171-ον φύλλον, καὶ τῆς μὲν πρώτης αὐτῶν τὴν ἀρχὴν ἐπικοσμεῖ πίναξ μικρὸς ἐναπεικάζων τὸν Ἰησοῦν εὐλογοῦντα παιδία δύο, πολὺν τε ὄχλον καὶ πόλιν ἐπ' ὄρους, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ Θεὸν τὸν παντεπόπτην ἐπὶ θρόνου μέσον Ἄγγελων καθήμενον· ἀπεικάζεται δὲ πάλιν ὁ Χριστὸς ὄχλον διδάσκων ἐπ' ὄρους ἐν ἐτέρῳ μικρῷ πίνακι (φ. 71^β) κοσμοῦντι τὴν ἀρχὴν εὐαγγελίου τῆ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν Ἀγίων Πάντων ἀναγινωσκομένου· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 173-ου φύλλου πίναξ ὑπάρχει τρίτος ὀλοσέλιδος ἀπεικάζων ἕνδον πλαισίου Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν ἐπὶ σκάμνου καθήμενον, καὶ τοὺς μὲν πόδας ἐφ' ἐδράνου στηρίζοντα, γράφοντα δ' ἑλληνιστὶ τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον ἐπὶ τῶν αὐτοῦ γονάτων καὶ τράπεζαν ἔμπροσθεν ἔχοντα δοχεῖόν τε μελάνης ἐπιφέρουσαν, ἑτέραν τε γραφικὴν ὕλην καὶ βιβλίον ἠνεωγμένον· τὴν δ' ἀπέναντι σελίδα τούτου τοῦ πίνακος ἡ ἀρχὴ κατέχει τῶν ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου περικοπῶν καὶ κόσμημα μετὰ πυξίδων ἑννέα περικλειουσῶν ἰσαριθμούς εἰκόνας, ὃ φέρει λέων τοῖς ὄνουσι τῶν ἔμπροσθίων αὐτοῦ ποδῶν βιβλίον τε κρατῶν, τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον· ἑτέρα δὲ τινι τούτου περικοπῇ (φ. 218^α) προσγέγραπται πίναξ μικρὸς ἐν εἰκόνι τὰ κατὰ Ἰάειρον ἀπεικάζων· ἐν δὲ τῇ ὀπισθίῳ σελίδι τοῦ 319-ου φύλλου πίναξ ὡσαύτως ἐμπλαίσιος ὑπάρχει μέγας ἀπεικάζων ἐν μέσῳ τινῶν οἰκιῶν Μᾶρκον τὸν εὐαγγελιστὴν ἐπὶ σκάμνου καθήμενον, στηρί-

ζοντά τε τοὺς πόδας ἐφ' ἑδράνου καὶ τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον ἀντιγράφοντα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, ὃ φέρει τὸ παρά τινα τράπεζαν ἀναλογεῖον· τὴν δὲ τῶν περικοπῶν αὐτοῦ ἀρχὴν ἐνέχει τὸ 320-ὸν φύλλον, ἔνθα καὶ κόσμημα γέγραπται φερόμενον ὑπ' αἰετοῦ τοῖς ποσὶ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον συγκρατοῦντος· ἐν τούτῳ δὲ τῷ κοσμήματι περικλείονται πίνακες ὡσαύτως ἐννέα κυκλωτερεῖς εἰκόνας ἰσαρίθμους ἐμφέροντες, Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ, Μαρίας τῆς παρθένου, Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, τῆς ὁσίας Ἐένης, Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου, Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ προφητῶν δύο ἕτερον δὲ κόσμημα προτέτακται τοῦ μηνολογίου (φ. 441)· ἐν δὲ τῷ 515-φ φύλλῳ ἀναγινώσκονται «Στίχοι Ἰαμβοί», οὕτως ἔχοντες·

Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ Ἀρσενίου πόνος,
καὶ ἀρχιθύτης, τοῦ θρόνου Ἐλασσόνος.
Χεὶρ σήπεται γράψασα τὴν βίβλον ταύτην,
ἀλλ' ἦδε βίβλος εἰς τὸν αἰῶνα μένει.

Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 516-ου φύλλου «Στίχοι πολιτικοί», οὕτω γεγραμμένοι·

Τέρμα ἢ δέλτος ἤληφε τῇ ἕκτῃ τοῦ μαρτίου,
διαχειρὸς Ἀρσενίου τάχα καὶ ἀρχιθύτου.
τῆς θεοσώστου πόλεως φημί τοῦ Ἐλασσόνος,
ὅπου ἔστι καὶ εὐρίσκειται πλησίον τῆς Ἑλλάδος.
ἐπτάκις χιλιάδος τε ἑκατοστοῦ τετάρτου,
ἀπ' ἐξ ἀρχῆς συστάσεως καὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου.
ἐν πόλει Μοσχοβία τε μεγάλης τῆς Ῥωσίας,
τὰ σκήπτρα μὲν ἰθύνοντος ἐκείνης βασιλείας,
Θεόδωρος ὁ βασιλεὺς ὁ αὐτοκράτωρ μέγας,
Βλαντιμερίου Μόσχοβου καὶ πάσης Ἀρκτωρίας.
καὶ πέμφθη εἰς μνημόσυνον ἐμοῦ καὶ τῶν γονέων,
καὶ ἀδελφῶν μου σαρκικῶν ἀρχιερομονάχων.
Θεόδωρος ὁ ἱερεὺς ὑπῆρχεν ὁ πατήρ μου,
καὶ Χριστοδοῦλη ἡ μήτηρ μου καὶ πάλιν ἀδελφοί μου,
Ἰωάννα μὲν ὁ τῶν Σταγῶν, Μάρκος Δημητριάδος,
Ἀθανάσιος, Παχώμιος, τῶν ἱερομονάχων κλέος.
εἰς σεβασμίαν τὴν μονὴν Σάββα ἡγιασμένου,
τὴν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τε πλησίον Ἰορδάνου,
εἰς δόξαν πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ πνεύματος ἁγίου.
τῆς τρισηλίου τῆς σεπτῆς τριάδος ἀχωρίστου.

6. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐπιμελέστατα καὶ κάλλιστα γραφέν ἔτει 1599-φ, καθὰ δῆλον ἐκ τοῦδε τοῦ σημειώματος (φ. 259^α). «Ἐτελειώθη τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διὰ χειρὸς Ματθαίου ἱερομονάχου καὶ πρωτοσυγγέλου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς. Συνδρομῆ δὲ καὶ δαπάνῃ κυροῦ Κωνσταντίνου Κορπέτε Δεπή, τοῦ χριστιανικωτάτου καὶ εὐγενεστάτου, τοῦ ἐξ Ἀγγύρας τῆς Γαλατίας· καὶ ἀφιερώθη ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Παναγίας μου τῷ ὄντι ἐν Γιάσιω τῆς Μολδοβλαχίας, μετόχιον τοῦ Ἁγίου Σάββα. ὅς δ' ἂν τις τῶν ἐκεῖσε ἀδελφῶν ἦ καὶ ὁ προεστὼς βουλευθῆ μετακομῆσαι αὐτὸ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Σάββα, ἢ ἐν ἄλλῳ δῆποτε τόπῳ, ἐχέτω τὴν Παναγίαν μου ἐκδικητὴν ἐν τῇ φορᾷ (γρ. φοβεραῖ) ἡμέρα τῆς κρίσεως. † Ἐν ἔτει, ζρζ'. ἰν(δικτιῶν)ος ιβη. φευρουαρίφ κβ': † Προμυθία δὲ καὶ κυρίου Δημητρίου τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν». Συνίσταται δὲ τοῦτο τὸ τεῦχος ἐκ φύλλων χάρτου στιλπνοῦ 265, ὧν οὐκ ὀλίγα παντάπασιν ἄγραφα (φ. 32^β-36^β, 91^β-94^β, 164-166, 260-265), καὶ μήκους μὲν ἐστὶ 0,355, πλάτους δὲ 0,25· τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ κατὰ μίαν ἐκάστην τῶν σελίδων ἐστὶ μονόστηλον καὶ γραμμὰς ἀριθμεῖ 25 (0,225 × 0,14)· κοσμήματα δὲ μεγάλα χρυσῷ τε καὶ χρώμασι διαφόροις εἰργασμένα τέσσαρα περιέχει (φ. 1^α, 37^α, 95^α καὶ 167^α), ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 258-ου φύλλου στίχους τρεῖς·

Θύτης μοναχὸς ἀμαρτωλὸς Ματθαῖος,

Πωγωνιανῆς ἐκ Παλαιᾶς Ἡπείρου,

Ἐγραφε ταύτην τὴν θεόπνευστον βίβλον.

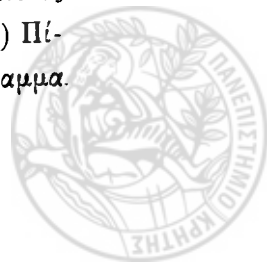
Σημειωτέον ἔτι, ὅτι οὗτος ὁ κῶδιξ ἐν τῇ ἀρχῇ χάρτινα φύλλα περιέχει παντάπασιν ἄγραφα ἑπτὰ, ὧν τὸ πρῶτον ἔχει τὸδε μόνον τὸ σημείωμα· «Τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον εἶναι τοῦ Ἁγίου Σάββα εἰς Γιάσιον ἐδώσαμεν ἡμεῖς ἄλλο ἐκεῖ, καὶ τοῦτο ἐστείλαμεν εἰς τὸν Ἁγιον Τάφον. — 1677, ἀγούστου γ'. — Ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος».

7. Τετραευαγγέλιον ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 303, μήκους 0,35, πλάτους 0,26, ὧν τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκά-

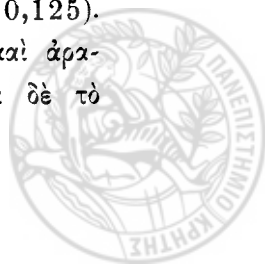

στη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 22 ($0,235 \times 0,17$)· ἐγγραφή δὲ περὶ τὸ τέλος τῆς δεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνδεκάτης ἑκατ., καὶ κοσμήμασι κοσμεῖται πολλοῖς (φ. 1^β, 2^α, 3^β, 4^α, 5^β, 6^α, 7^β, 8^α, 11^α, 14^α, 17^α, 94^α, 94^β, 95^β, 98^α, 146^α, 147^β, 151^α, 238^β, 240^α), πίναξι δὲ τέσσαρσιν ὁλοσελίδοις, ἀπεικάζουσιν ἐν πλαισίοις ἐπὶ χρυσοῦ τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστὰς καθημένους καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς εὐαγγέλια γράφοντας, Ματθαῖον, Μάρκον, Λουκᾶν καὶ Ἰωάννην (φ. 16^β, 97^β, 150^β, 239^β)· ἔχει δὲ καὶ τινὰς σελίδας ἄλλως ἀγράφους (φ. 1^α, 2^β, 3^α, 6^β, 7^α, 9^β, 10^α, 10^β, 15^β, 16^α, 96^β, 97^α, 149^β, 150^α, 239^α). Σημειώματα δὲ σφόδρα μεταγενέστερα ταῦτα καὶ μόνον ἔχει· πρῶτον μὲν ἐν τῷ ἐσχάτῳ φύλλῳ, τῷ καὶ προσκεκολλημένῳ τῇ δευτέρᾳ πινακίδι· «† Σωφρόνιος πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ»· δεύτερον δ' ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ· «† Δϋτη ἡ βίβλος ἀφιερῶθη εἰς τὸν ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον τοῦ Χριστοῦ διαψυχικήν σωτηρίαν, καὶ μνημόσυνον τοῦ εὐσεβεστάτου κυροῦ Μούσα, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σεημγῶ, καὶ Φουρτζάλα, Σουλεμάν, Ἰωσήφ, Νάσαρα, καὶ ὅστις κτλ. Ἐν ἔτει ζϞνϞ ἰνδ. ιε' [= 1541-1542].—† Γερμανὸς ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης». Τρίτον δὲ σημεῖωμα ἐν τῇ δευτέρᾳ κείται σελίδι τοῦ 4-ου φύλλου, ταῦτα λέγον· «† Κἀγὼ πατριάρχης Σωφρόνιος τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ ἀφιέρωσα τῷ παρῶν τετραβάγγελον ἡστον ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον τοῦ Κυρίου ἐντὸς τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ. καὶ ὅστις κτλ. ἔτος ζπζ' [= 1578-1579]. Μνήσθητι, Κύριε, τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου Κωνσταντίνου ἱερέως, Ἐλένης πρεσβυτέρας, Θεοδόρου ἱερεως, Σταμάτη καὶ Σταματίου ἱερεως, Θεοδόρας καὶ των τεκνον, Γεωργίου, Νικολάου ἱερεως, Ἰωάννου». Καὶ πάλιν ἕτερον σημεῖωμα ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ 5-ου φύλλου σελίδι γράμμασι γεγραμμένον ἀραβικοῖς, ὑπογραφὴν δὲ φέρον τοιαύτην ἑλληνικὴν· «Σωφρόνιος ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης Ἱερουσαλήμ. ἔτος ζιιεί, ἰνδικτ. ιε'» [= 1586-1587]. Τέλος δὲ τὸ βιβλίον ἔχει ταύτας τὰς διαιρέσεις· α') «Ἐπίθεσις κανόνος τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίας» ὑπὸ Εὐσεβίου, φ. 1^β.—β') Πίνακες τοῦ κανόνος, φ. 3^β-4^α, 5^β-6^α, 7^β-9^α. — γ') «Πρόγραμμα.

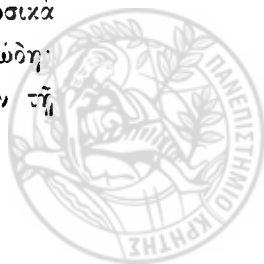
εις τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐλθωμεν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοὺς εὐαγγελιστὰς» κτλ., φ. 11^α.—δ') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, φ. 14^α. - ε') Κείμενον τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου εἰς ἕ' κεφάλαια διηρημένον, φ. 17^α.—ς') «Στίχοι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον», ὧν ἡ ἀρχή· «Τὸν ἐκ τελώνου θαύμασον», φ. 94^α.—ζ') Πρόγραμμα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Μᾶρκον», οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ δεύτερος», φ. 94^β. — η') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου, φ. 95^β. — θ') «Εὐαγγέλιον τοῦ κατὰ Μᾶρκον» διηρημένον εἰς μῆ' κεφάλαια, φ. 98· λήγει δὲ τοῦτο εἰς τὸ 145-ον φύλλον, ἔνθα καὶ σημείωμα τοιούτου· «Ἐχει δὲ τὸ βιβλίον (στίχους) βῶ κ,ε κ,ε (=κεφάλαια) τμβ': τίτλους πγ'».—ι') «Στίχοι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Μᾶρκον», ὧν ἡ ἀρχή· «Υἱὸν Πέτρου τὸν μάρτυρα», φ. 146^α.—ια') «Πρόγραμμα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν», οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ Λουκᾶς ὁ τρίτος», φ. 146^α.—ιβ') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου, φ. 147^α. — ιγ') «Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν», διηρημένον εἰς πγ' κεφάλαια, φ. 151^β.—ιδ') «Στίχοι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν», ὧν ἡ ἀρχή· «Ζωῆς ἄρτον», φ. 236^β.—ιε') «Πρόγραμμα εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην», οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ θεολόγος Ἰωάννης», φ. 237^α. — ις') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, φ. 238^α.—ιζ') «Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην», φ. 240^α.—ιη') «Στίχοι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην», ὧν ἡ ἀρχή· «Ὁ παρθένος τί», φ. 302^α. — ιθ') «Περὶ τῆς μοιχαλίδος». Ἀρχ. «Καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν» κτλ. Τέλος· «πορεύου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ μηκέτι ἀμάρτανε». Σημειωτέον ἔτι, ὅτι τῶν κεφαλαίων οἱ πίνακες καὶ τρία τῶν ἐπιγραμμάτων χρυσοῖς ἔγραψεν ὁ καλλιγράφος γράμμασιν.

8. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ φύλλον ἁρτῶν 440, ὧν τὰ πλείω βαμβακεροῦ ἁρτῶν, γραφὴν ἐπιμελέστατα τῇ πεντεκαίδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· ἔστι δὲ μήκους 0,312 καὶ πλ. 0,21· τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ μονόστηλον ἐκ γραμμῶν εἴκοσι (0,21 × 0,125). Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ κεῖται σημείωμα ἑλληνικὸν τε καὶ ἀραβικὸν Ἰωακείμ Ἀντιοχείας ὀρθοδόξου πατριάρχου· λέγει δὲ τὸ

γράμμασιν ἑλληνικοῖς γεγραμμένον τάδε «† Ἐγὼ ὁ Ἰωακείμ ὁ πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας ἐπροσίλοσα τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον εἰς τὴν λαύραν ταῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρος ἡμῶν Σάβα τοῦ ἡγιασμένου, καὶ εἴτις κτλ. Ἔτει ἀφ'εἰ [= 1565]. — † Ἰωακείμ ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀντιοχείας». Σημειωτέον ἔτι, ὅτι τοῦτο τὸ βιβλίον ἐμπεριέχει πολλὰ μεγάλα κεφαλαιώδη γράμματα, κεκαλλωπισμένα πολυτρόπως, κεχρυσωμένα τε καὶ κεχρωματισμένα· ὧν οὐκ ὀλίγα παντελῶς ἢ τεχνίτης ἀτελῆ κατατέλειπεν.

9. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 235. διανεμημένων εἰς ἄνισα τετράδια λα'. ὧν τοὺς ἀριθμούς ὁ καλλιγράφος ἐν τῇ ἀνωτάτῃ ἐξοχῇ τοῦ πρώτου φύλλου ἐνὸς ἑκάστου τῶν τετραδίων ἐσήμανεν· ἀριθμεῖ δὲ τούτων τὸ ἔσχατον φύλλα τρία μόνον, τούτων δ' αὖ τὸ τρίτον ἐμπεριέχει τοῦ καλλιγράφου σημεῖωμα διὰ κινναβάρεως ἐγγεγραμμένον, ὃ λέγει τάδε· «† Ἐτε λειώθ(η) τὸ ἱερώτ(α)τ(ον) καὶ ἅγιον Εὐαγγέ(λιον), | διὰ συνδρομῆς πόθου τε πολλ(οῦ) καὶ ἐξόδ(ου), | τοῦ τιμιωτ(ά)τ(ου), (μον)αχ(οῦ) καὶ ἱερέως Γερασίμ(ου) | καὶ ἐτέθη εἰς τὸν πανόμνητον ναόν | τῆς ὑπὲρ ἀμώμου, ὑπερενδόξου | δεσποίνης ἡμῶν Θ(εοτο)κου. τῆς κατ(ά) | τὴν τῆς Τιβεριάδος, ἀρχιεπισκοπῆν, ὅσιντις δὲ βουληθεῖη τοῦτο τῆς αὐτῆς ἀγ(ίας) ἐκκλησίας) ὑστερῆσαι διὰ τινὰ χρεῖαν. ἔξει ταύτην | κατάδικον, ἐν τ(ῆ) τοῦ υἱοῦ αὐτῆς κρίσει, ὅθεν | δεσμὸν ἄλυτον τῆς ἀκοινωνισίας, καὶ | τῆς τοῦ ἐψητοῦ μεταλήψεως † | † εὐχεσθ(ε) δὲ τῷ ταύτην τὴν βίβλον κτησαμένῳ | ἕγγον τῷ ῥηθεντ(ι) μον)αχ(ῶ), καὶ ἐμοὶ τῷ γραφ(εῖ) εὐτελ(εῖ) ἱερεῖ Γεωργ(ίω) | † ἔλαβε δὲ τέλος τὸ ἱερώτ(α)τ(ον), καὶ ἅγιον | εὐαγγέλιον, κατ(ά) τὸν ἀπρίλλ(ιον) μῆνα τῆς τρεχούσης αἰῆς Ἰνδικτιωνο(ς), | ἔτους δὲ, «Ϡ Ϡ Ϡ» [= 1152]. — Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εὐαγγέλιον μήκους ὄν 0,302, πλάτους δὲ 0,205, κείμενον ἔχει διδίστηλον ἐκ γραμμῶν εἴκοσι καὶ ὀκτώ (0,234 × 0,147), διὰ δε κινναβάρεως ἐπιγραφάς τε τῶν ἀναγνωσμάτων, σημεῖά τε μουσικά καὶ τινὰ κοσμήματα ταινιοειδῆ καὶ γράμματά τε κεφαλαιώδη· κοσμεῖται δὲ καὶ τρισὶ πίναξιν. ὧν ὁ πρῶτος ὀλοσελίδος ἐν τῇ

δευτέρα τοῦ 1-ου φύλλου σελίδι, παριστῶν ἐν πλασίῳ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔξω τινὸς οἰκίας ἐπὶ θρόνου καθήμενον καὶ τὸ καθ' αὐτὸν εὐαγγέλιον γράφοντα· τὸν δεύτερον δὲ πίνακα τὸ κατόπιν ἔχει φύλλον· ἀπεικάζει δ' οὗτος κόσμημα τετράπλευρον ἐξ ἀνθέων, τὸν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ περιέχον ἐπὶ κύκλου χρυσοῦ· τὸν δὲ τρίτον πίνακα, σελιδιαῖον ὄντα, περιλαμβάνει τὸ 150-ὸν φύλλον ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι, καὶ παρίστησιν ἐπὶ χρυσοῦ δαπέδου τὴν Θεοτόκον ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενην, ἐν δὲ ταῖς ἀγκάλαις ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ βρέφος Ἰησοῦν κρατοῦσαν· ἔχει δὲ καὶ τοιαύτην ἐπιγραφήν·

MP ΘV

Ἡ ΤΙΒΕΡΙ ΔΙΔΙΘΗΣΑ

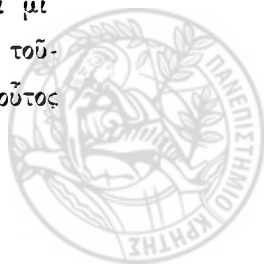
Σημειωτέον ἔτι, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ κώδικος ὑπάρχει σημεῖωμα ἀραβικόν, ὕπερ ὑπεγράψατο πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἑλληγιστί (ἐμοὶ δὲ τοῦτο δυσανάγνωστον ἐφάνη), ὅτι σελίδας τινὰς ὁ καλλιγράφος ἀφῆκεν ἀγράφους (φ. 33, 85^β, 86, 209), ὅτι προσέθηκε τὸ κατὰ μῆνα συναξάριον τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν (φ. 209-233^α), καὶ ὅτι ἐν τῷ 85-φ φύλλῳ κατεχώρισε τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Χρὴ γινώσκειν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο τῆς Χαναναίας, διὰ τὸ πολλάκις συμβαίνειν γίνεσθαι τὸ πάσχα ἔξω, ὧδε μὴ οὐ χωρεῖ ἀναγινώσκεσθαι εἰς τὸ Σαββατοκυριακὸν τοῦ Ματθαίου, ὅτι οὐδέποτε ἀνεγνώσθησαν εἰς Κυριακαί· ὀφείλει δὲ ἀναγινώσκεσθαι εἰς τὸν Λουκᾶν, ἥγουν τῇ Κυριακῇ τῇ πρὸ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.—† Ἐλαβον ἐνταῦθα τέλος αἱ ἐβδομάδες τοῦ Ματθαίου. Θεῷ χάρις τῷ τελειώσαντι».

10. «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ ἀγίῳ εὐαγγέλιον, περιέχον (κῶδ. περιέχων) τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν», ἐκ φύλλων χάρτου 220, γραφὴν ἴσως ὑπὸ Ματθαίου μητροπολίτου Μυρέων, νεάζοντος ἔτι, περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος· ἔστι δὲ μήκους 0,305, πλ. 0,21, καὶ τὸ κείμενον ἔχει δίστηλον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη, ἐκ γραμμῶν 27 (0,20 × 0,12)· κοσμεῖται δὲ τισι κοσμήμασι ταινιοειδέσιν ἐρυθροῖς καὶ γράμμασι κεφαλαῖωδεσιν οὐκ ὀλίγοις, ἐρυθροῖς ὡσαύτως, ἔτι δὲ τῶν ἀναγνωσμάτων

ἐπιγραφαῖς ἐρυθραῖς· ἐν δὲ φύλλῳ τινὶ ἀγράφῳ περιέχεται τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «† Δέδοται τὸ παρὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ Βηθλεέμ, τοῦ εἶναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου ἀναπόσπαστον εἰς τὸ διηγεκέσ, κατὰ τὸ ἀχζῆ^{ον} ἔτος τὸ σωτήριον [1666]. † Ὁ τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ Νεκτάριος».

11. Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 252, μήκους 0,288, πλάτους 0,217, γραφὲν περὶ τὸ μέσον τῆς τρίτης καὶ δεκάτης ἑκατ. καὶ τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἑκάστη δίστηλον ἔχον ἐκ γραμμῶν 26 ($0,228 \times 0,15$), κοσμούμενον δ' ἐνὶ κοσμήματι (φ. 1^α) καὶ πολλοῖς κεχρωματισμένοις γράμμασι κεφαλαιώδεσιν· ἔχει δὲ πρὸς τῷ τέλει (φ. 221-251) καὶ τὸ κατὰ μῆνα τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν συναξάριον· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 252-ου φύλλου γέγραπται τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «† Τὸ παρὸν ἅγιον, καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον διαἐξόδου τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἰωάννου υἱοῦ Μιχαὴλ Ἀλεξίου. καὶ ἐπεδώθη(η) δι' ἀψυχηκὴν σωτηρίαν εἰς τὸν ναῶν τῆς ὑπὲρ εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀεὶ παρθένου Μαρίας τῆς ἐπ' ὀνομαζομένης Βαραγγιότησης. καὶ εἴτις βουληθεὶ ὑστερήσει αὐτῷ ἐκ τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Βαραγγιότησης ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν τιγ' θεοφόρων πατέρων, καὶ τὴν Παναγίαν ἀντίδικον ἐν ἡμέρα κρίσεως. ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν. †».

12. Τεῦχος τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος συνιστάμενον ἐκ φύλλων ἠριθμημένων σλβ', μήκους 0,282, πλάτους 0,208, καὶ τὸ κείμενον ἔχον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἑκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 31 μέχρι 37 ($0,215 \times 0,155$)· προτέτακται δὲ φύλλον ἀσελίδωτον, ἐν ᾧ χειρὶ τοῦ καλλιγράφου γέγραπται «Πίναξ τοῦ παρόντος βιβλίου»· ἔχει δ' οὗτος εἰς τὸ πέρας αὐτοῦ σημεῖωμα τοιοῦτον· «† Ὁμοῦ λόγοι δεκαεπτὰ. ἀφ' ὧν. δύο τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου· ἕξ τοῦ Γρηγορά. δύο τοῦ Κυπρίου. εἰς τοῦ Γαβρά. εἰς Γεωργίου Νικομηδείας. ἕτερος Ἰωάννου μητροπολίτου Εὐχαΐτων. τρεῖς τοῦ Πλανούδη. καὶ δύο τοῦ μαγίστρου». Ἐπὶ τούτου τοῦ φύλλου καὶ τύπος ἐστὶ μι κρᾶς σφραγίδος, ἔνδον μὲν σταυρὸν ἐχούσης ($\frac{N}{10} \frac{K}{Xc}$), περὶ δὲ τοῦτον ἐπιγραφὴν τοιάνδε· «† ΜΑΚΑΡΙΩΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧ»· ἑξῆς δὲ οὗτος

ὁ Μακάριος, οἶμαι, τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι· τέλος δὲ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ τεύχει κείμενα καθ' εἰρμὸν οὕτως ἔχει·

1. «Τοῦ σοφωτάτου ἐπὶ τοῦ κανικλείου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Χούμνου λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», οὗ ἡ ἀρχή· «Χριστοῦ δὲ τοῦ ἐμοῦ σωτῆρος καὶ θεοῦ μεταμορφουμένου», φ. α'. Τοῦτου τοῦ λόγου, τύποις ὄντος ἀνεκδότου, πλήρες ὡσαύτως ἀντίγραφον ἐν τῷ 2105-φ Παρισιακῷ κεῖται κώδιξι. H. Omont, *Inventaire sommaire des MSS grecs de la Bibl. Nationale*, τ. II, σ. 195.

2. «Μηνὶ αὐγούστῳ εἰ'. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου». Ἄρχ. «Ἄ μὲν ἡ τοῦ Θεοῦ μήτηρ», φ. ς^β (Migne τ. 140, σ. 1497). Τὸ κείμενον ἐν τῷ κώδιξι λήγει εἰς τὸ ιβ' φύλλον· τὸ μέντοι ια' ἐλλείπει.

3. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῦ λόγος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, διαλαμβάνων τὴν τε γέννησιν καὶ τὴν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων εἴσοδον καὶ ἀνατροφήν αὐτῆς». Ἄρχ. «Ἀκούω Μωσέα τὸν μέγαν», φ. ιγ'. Ἔτερον ἀντίγραφον ὄρα παρὰ τῷ Λαμπεκίῳ, *Commentariorum de aug. bibl. Caesarea Vindobonensis liber VIII*, 1679, σ. 64. Jo. Boivini *Nicephori Gregorae vita ἐν τῷ Corpus script. hist. byzantinae, pars XIX*, σ. L.

4. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῦ λόγος εἰς τὸν μέγαν ἐν βασιλεῦσι καὶ ἰσαπόστολον Κωνσταντῖνον», οὗ ἡ ἀρχή· «Τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ἐνταῦθα σπουδῆς», φ. κα^β. Lambecii *comment. liber VIII*, σ. 64-70. Πρβλ. Fabrici-Harles, *Bibl. Gr. τ. X*, σ. 213. Jo. Boivin ἐν τῷ *Corpus script. hist. byzantinae, XIX*, σ. L.

4. «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Θεοφανῶ τὴν βασιλίδαν». Ἄρχ. «Πολλὰ μοι πολλάκις τῶν ἀρετῆ καὶ συνέσει διαφερόντων προσίασιν», φ. μη^β. Ἔτερα τοῦ αὐτοῦ λόγου ἀντίγραφα ὄρα ἐν τοῖσδε τοῖς βιβλίοις· Lambecii *comment. l. IV*, 1671, σ. 61. J. Hardt, *Catal. cod. MSS bibl. reg. Bavaricae, τ. I*, σ. 49. Λατινικὴ μετάφρασις ἐν τινι κώδιξι τῶν Βρυξελλῶν, ὃν ἐδήλωσεν H. Omont, *Catal.*

des MSS grecs de la bibl. royale de Bruxelles. Gand 1885, σ. 39. Ὅρα καὶ Harles ἐν τῇ Φαβρικίου Bibl. Gr. τ. X, σ. 339. Jo. Boavini, Nicephori Gregorae vita ἐν τῷ Corpus script. hist. byzantinae, pars XIX, σ. L. Τῆς Θεοφανοῦς ὑπάρχει τύποις ἐκδεδομένη πλήρης ἀκολουθία, ἧς ἡ ἐπιγραφή· «Ἀκολουθία τῆς ἀγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ πανευζήμου Εὐφημίας σὺν τῇ τῆς ὁσίας Θεοφανοῦς τῆς βασιλίδος». Ἐκδ. β' ὑπὸ Δανιὴλ ἱεροδιακόνου τοῦ ἐκ Μετζόβου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1857, σ. 37-52.

5. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῶ λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου». Ἀρχ. «Ἐμοὶ δὲ τῶν ζωγράφων ἐκείνους πολλακίς ἐπήγει θαυμάζειν» κτλ., φ. ξ'. Ἐτερον ἀντίγραφον ὄρα παρὰ τῷ Λαμπεκίῳ, Comment. I. VIII, σ. 64. Jo. Boivin ἐνθ. ἀνωτ. σ. L.

6. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῶ λόγος εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Δημήτριον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐγένετό ποτε ἀπίοντα τινὰ τῶν πάλαι τῆς Ῥώμης στρατηγῶν» κτλ., φ. ξξ^β. Κείμενον ἀσημείωτον ἐν τῇ περὶ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῶ συγγραφῇ τοῦ Boivin.

7. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Γρηγοῶ λόγος εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Μερκούριον», οὗ ἡ ἀρχή· «Καὶ κυβερνήτης δὲ πρὸς ἀνέμων παραταττόμενος βίαν» κτλ., φ. σδ^β. Ἐτερον ἀντίγραφον ὄρα παρὰ τῷ Hardt, Catal. τ. I, σ. 50. J. Boivin ἐνθ. ἀνωτ. σ. XLIX-L.

8. «Τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου λόγος εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα καὶ τροπαιοφόρον Γεώργιον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων», φ. ση'. Migne τ. 142, σ. 300.

9. «Τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀοιδίμου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου λόγος εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ἐνδοξον μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Μαρίναν». Ἀρχ. «Καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἄρα» κτλ., φ. ςα^β. Ἐτερον ἀντίγραφον ἐδήλωσε Lambecius, Comment. liber VIII, σ. 71. Πρβλ. Harles ἐν τῇ Bibl. Gr. τ. X, σ. 287.

10. «Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Γαβρᾶ λόγος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τὴν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων». Ἀρχ. «Ὁ νῦν ἐν λόγοις οὗτος ἀγὼν» κτλ., φ. ρβ'. Boissonade, *Anecdota Graeca*, τ. III, σ. 71-111.

11. «Γεωργίου ἐπισκόπου Νικομηδείας εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ εἰς τὸ σωτήριον πάθος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸ Εἰστήκεσαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ». Ἀρχ. «Πρὸς ὑψηλοτάτην ἡμῖν ἀναδραμῶν ὁ λόγος περιωπὴν» κτλ., φ. ριε'. Migne τ. 100, σ. 1457.

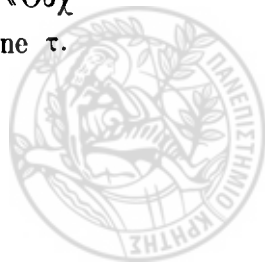
12. «Ἰωάννου μητροπολίτου Εὐχαϊτῶν ἐγκώμιον εἰς τοὺς τρεῖς μεγάλους ἀγίους, Βασίλειον, Γρηγόριον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον». Ἀρχ. «Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς», φ. ρκζβ'. *Iohannis Euchait. metrop. quae in cod. Vatic. graeco 676 supersunt*, ed. P. de Lagarde. Gottingae 1882, σ. 106-119. Ἄ. Π. Κεραμέως, Μαυρογορδ. βιβλιοθ. I, σ. 41 ἐν ὑποσημειώσει.

13. «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου μοναχοῦ κυροῦ Μαξίμου τοῦ Πλανοῦδη λόγος εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» Ἀρχ. «Ἄ μὲν ἄν τις εἰκάσῃ», φ. ρλς'. Migne τ. 147, σ. 985.

14. «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων, Πέτρον καὶ Παῦλον». Ἀρχ. «Ἐδόκει μοι λέγειν τι», φ. ρμε'. Migne τ. 147, σ. 1017.

15. «Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Διομήδη», οὗ ἡ ἀρχὴ: «Ἄλλοις μὲν ἄλλως ἐπηνέθη τὰ τῶν μαρτύρων», φ. ροβ'. Ἔτερον ἀντίγραφον ἐν τῷ 441-φ κώδικι τῆς ἐν Μόσχᾳ συνοδικῆς βιβλιοθήκης. Ἀρχιμ. Βλαδιμίρου, *Систематическое описание рукоп. Московскоѣ Синод. библ.* σ. 676.

16. «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Θεοδόλου τοῦ μαγίστρου λόγος εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν καὶ ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον τὸν Θεολόγον». Ἀρχ. «Οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν εἶς οἶμαι τῶν πάντων» κτλ., φ. ρη'. Migne τ. 145, σ. 215-352.

17. «Τοῦ αὐτοῦ σοφωτάτου κυροῦ Θεοδούλου μοναχοῦ τοῦ μαγίστρου ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν τοῦ Χριστοῦ βαπτιστὴν καὶ πρόδρομον Ἰωάννην». Ἀρχ. «Ἄλλ' ἔμοι γε τοῖς σοῖς ἐπιβαλεῖν ἐγκωμίους» κτλ., φ. σκβ^β. Fabrici, Bibl. Graeca X, σ. 257.

13. «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλ(λ)έως, τοῦ Ἀθηναίου, εἰς τὰ περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλία ὑπομνήματα» μετὰ ποικνῶν ἐν ταῖς ῥαῖς σχολίων. Φύλλα χάρτου γεγραμμένα 217, μήκους 0,285, πλ. 0,195. Τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 32 (0,22 × 0,115). Ὑπὲρ δὲ τῆν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει κόσμημα μελαν, ἐν ᾧ γέγραπται σημεῖωμα κεφαλαιώδεσι γράμμασιν, ἔχον ὧδε· «† Ἐν ἔται καθ' ὃ γέγραπται ἀψνά', ἀπρ(ιλίου) κα', παρὰ Κωνσταντίνου μαθητοῦ τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Δακίας β^{ου} διδασχ(άλου) χρηματι(ισαντος)». Ὁ δὲ Θεόδωρος οὗτός ἐστι καὶ συγγραφεὺς τύποις ἀνεκδότου βιβλίου, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ· «Σημειώσεις τινὲς εἰς τὸ ἐπιστολάριον τοῦ Κορυδαλ(λ)έως παρὰ τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει γενομένου διδασκάλου τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ἡγεμονικοῦ γυμνασίου κυροῦ Θεοδώρου τοῦ ἐκ Δρύστρας, κατὰ τὸ ἀφπῆ' ἔτος τὸ ζῆ' ἐκμετρήσαντος». C. Erbiceanu ἐν τῇ ῥωμουνικῇ Rev. Teologica III, σ. 29-30.

14. Τετραευαγγέλιον τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, συνιστάμενον ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 191 (μήκους 0,223, πλάτους 0,148), ἔχον δὲ τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἐκάστη μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 27 (0,155 × 0,155), κοσμήματά τε τέσσαρα (φ. 11^α, 57^α, 91^α, 146^α), πολυχρώματα καὶ χρυσᾶ, πίνακας τε κανονίων μετὰ κόσμου πολλοῦ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ὀλοχρόσους· τῇ δὲ γ' ἑκατ. τὸ κείμενον ὑπὸ τινος ἀναγνώστου πολλαχοῦ διωρθώθη, προσθέντος ἐν τῷ κώδικι καὶ τινὰ σχόλια κοκκινόγραπτα καὶ σημειώματα τἀναγινωσκόμενα ἐν ταῖς ἐκκλησίας δεικνύοντα μέρη τῶν εὐαγγελίων· χρυσοῖς δὲ γράμμασιν ὁ τοῦ κώδικος ἀντιγραφεὺς ἔγραψε τὰ τοῖς εὐαγγελισταῖς ἀνατεθειμένα ἐπιγράμματα καὶ τοὺς πίνακας κεφαλαίων οἷς τὰ εὐαγγέλια διήρηνται.—α') «Ἰπύθεισι κανόνος τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίας» ὑπὸ Εὐσε-

βίου, φ. 1.—β') «Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐλθωμεν λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοὺς εὐαγγελιστάς», φ. 2.—γ') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, φ. 3^β.—δ') «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον», οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ πρὶν τελώνης», φ. 4^β.—ε') Πίνακες τῶν κανονίων, φ. 5^β.—ς') «Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον», φ. 11.—ζ') «Ἐπίγραμμα εἰς τὸ ἅγιον Μᾶρκον», οὗ ἡ ἀρχή· «Τὴν τοῦ Θεοῦ κένωσιν», φ. 56.—η') «Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου» τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ δευτέρος», φ. 56.—θ') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου, φ. 56^β.—ι') «Εὐαγγέλιον κατὰ Μᾶρκον», φ. 57.—ια') «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστήν», οὗ ἡ ἀρχή· «Τρίτος δὲ Λουκᾶς», φ. 87.—ιβ') Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ Λουκᾶς ὁ τρίτος», φ. 87^β.—ιγ') «Παραγραφή», ἧς ἡ ἀρχή· «Καὶ οὗτος ὁ κήρυξ τῆς Νέας Διαθήκης μετὰ ταῦτα τοῖς ἄλλοις ἐξεῖπεν», φ. 88.—ιδ') «Κεφάλαια τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου», 88^β.—ιε') «Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν», φ. 91.—ισ') «Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην καὶ εὐαγγελιστὴν καὶ θεολόγον», Ἄρχ. «Ἀεὶ γὰρ οὗτος», φ. 143^β.—ιζ') Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου τεμάχιον, οὗ ἡ ἀρχή· «Οὗτος ὁ θεολόγος Ἰωάννης», φ. 143^β.—ιη') Κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, φ. 145.—ιθ') «Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην», φ. 146.—κ') «Ἀρχοτελῖαι [sic] τοῦ εὐαγγελίου, ἀρχόμεναι ἀπὸ τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ μέχρι συμπληρώσεως τοῦ χρόνου», φ. 185.—κα') «Ἀναγνώσματα τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων ἀπὸ μηνὸς Ἰουνίου καὶ ἐξῆς, ἕως τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ», φ. 192^β. Τὸ τέλος ἐλλείπει.

15. Τετραεὐαγγέλιον γραφὸν ἢ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐνδεκάτης ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς δυσκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, καὶ συνιστάμενον ἐκ φύλλων μεμβρανίων 258 (μήκους 0,215, πλ. 0,155), ὧν τὸ κείμενόν ἐστι κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 22 (0,14 × 0,09)· κοσμεῖται δὲ τισι κοσμήμασι (φ. 10^α, 77^α, 121^α, 124^α, 201^α) καὶ τέσσαρσιν ἀκαλλέσιν εἰκόσι τῶν εὐαγγελιστῶν, Ματθαίου Μάρκου Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου (φ. 9^β, 76^α, 123^β, 200^β).

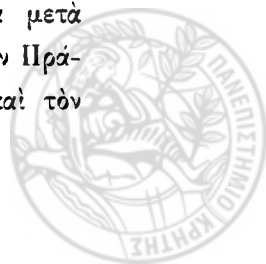

φύλλα δέ τινα παντάπασιν ὁ καλλιγράφος ἀφῆκεν ἄγραφα (1^β, 2, 3, 4, 9^α, 122^β, 123^α, 199^α, 200^α, 259^β, 260). ἦν δὲ πρότερον ὁ κῶδιξ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα (φ. 258^β). Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ σελίδι τεμάχιον ὑπάρχει τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου (ιζ' 5-12), ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ 5-ου φύλλου ὑπόθεσις εἰς τοῦτ' αὐτὸ τὸ εὐαγγέλιον ἐπ' ὀνόματι Κοσμά Ἰνδικοπλεύστου· τούτου δὲ τοῦ Κοσμά ὑποθέσεις εἰς ἕτερα δύο εὐαγγέλια πάλιν ὁ κῶδιξ ἐν ἄλλοις ἔχει τόποις (φ. 121^α, 197^β)· αὐτὰ δὲ τὰ εὐαγγέλια, προτεταγμένους ἔχοντα πίνακας τῶν κεφαλαίων οἷς διήρηνται γράμμασι κοκκίνοις, τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ποιοῦσιν ἀπὸ τῶνδε τῶν φύλλων: 9^β, 77^α, 124^α καὶ 201^α. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 255-ου φύλλου γέγραπται σημείωσις, ἧς ἡ ἀρχή· «Ἰάκωβος γενόμενος ἐπίσκοπος πρῶτος Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀδελφός μὲν τοῦ Κυρίου κατὰ σάρκα ἐλέγετο εἶναι, υἱὸς δὲ τοῦ τέκτονος Ἰωσήφ· Ἰωσήφ γὰρ ἐκ τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἀδελφός Σίμωνος καὶ Ἰούδα καὶ Ἰωσή· τέσσαρας γὰρ υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἰωσήφ καὶ δύο θυγατέρας, τὴν τε Αἰσθῆρ καὶ τὴν Θάμαρ ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Σαλώμης, θυγατρὸς δὲ Ἀγγαίου τοῦ ἀδελφοῦ Ζαχαρίου τοῦ ἱερέως, τοῦ πατρὸς Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ» κτλ. Ἐν δὲ τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 256-ου φύλλου ἡ ἀρχὴ διατριβῆς ὑπάρχει περὶ τοῦ «Ὅτι οὐ διαφωνοῦσιν οἱ τέσσαρες εὐαγγελισταὶ περὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν», καὶ πάλιν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ 259-ου φύλλου διατριβῆς ἑτέρας ἡ ἀρχὴ περὶ τοῦ «Ὅτι διαφύρωσ κατα τὴν ἀνάστασιν ὤφθη τοῖς μαθηταῖς» ὁ Χριστός.

16. Τεῦχος μεμβράνινον τῆς δυοκαιδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 336 (μήκους 0,206, πλ. 0,155), κείμενον ἔχον κατὰ σελίδα μονόστηλον ἐκ γραμμῶν 32 ἢ 33 (0,143 × 0,10), λεπτοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐπιμελῶς, καὶ τῶν κειμένων χρυσᾶς ἐπιγραφάς, εἰκόνας δὲ πολυχρωμάτους οὐκ ὀλίγας· φύλλα δὲ πλήρη παντάπασιν ἄγραφα τάδ' ἔχει: 1, 2, 7, 66, 132, 170, 188, 283 καὶ 297· σελίδας δὲ μονὰς ἀγράφους τάσδε: 8^α, 9^β, 10^α, 45^α, 69^α, 133^α, 171^α, 189^α, 259^β, 260^α, 261^β, 262^α, 284^α, 296^β, 298^α, 327^β καὶ 328^α. Σημειωτέον,

ὅτι ἐν τῷ 2-ῳ φύλλῳ περιέχεται σημειῶμαι περὶ τοῦ εἶναι τοῦτο τὸ τεῦχος «Τοῦ ἁγίου Σταυροῦ τῶν Ἰβήρων». — Τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, Πράξεις, ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων καὶ Ψαλτήριον. α') φ. 3-6. Κανόνια τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ὑπὸ στοᾶς κεκαλλωπισμένας. β') φ. 8^β. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἀπεικάζων ἐν μέσῳ βουνῶν τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον νεάζοντα, τῇ δεξιᾷ κρατοῦντα βιβλίον καὶ προσευχόμενον, ἐκ δὲ τοῦ οὐρανοῦ προβάλλει χεὶρ αὐτῷ ρίπτουσα χάρτην. γ') φ. 9^α. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ, οὔτινος αἱ τέσσαρες γωνίαι κατέχονται ἐκ συμβόλων τῶν εὐαγγελιστῶν, τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ σταυρὸν ἔχει μετὰ πυξίδος ἐν τῷ κέντρῳ, τὴν προτομὴν τοῦ Χριστοῦ φερούσης· περὶ δὲ τὴν πυξίδα τεσσάρων ὑπάρχουσιν ἀγγέλων ἀπεικάσματα. δ') φ. 10^β. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ παριστῶν οἰκίας ἀναλογεῖον καὶ Ματθαῖον τὸν εὐαγγελιστὴν καθήμενον καὶ γράφοντα. ε') φ. 11-44. Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, οὗ τὴν κεφαλίδα κόσμημα κοσμεῖ τετράπλευρον, ἄνω μὲν δύο περιστερὰς ἔχον, ἐν δὲ τῷ μέσῳ πυξίδα προτομὴν ἐγκλειούσαν τοῦ Χριστοῦ. ς') φ. 45^β. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ παριστῶν οἰκίας, ἀναλογεῖον μετὰ εἰλητοῦ βιβλίου ἀνεπτυγμένου καὶ Μᾶρκον τὸν εὐαγγελιστὴν καθήμενον, τῇ μὲν ἀριστερᾷ κρατοῦντα βιβλίον καὶ γραφίδα, τὴν δὲ κεφαλὴν ἔχοντα κεκλιμένην ἐστηρικμένην τε τῇ δεξιᾷ χειρὶ. ζ') φ. 46 κέ. Τὸ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγέλιον, οὗ τὴν ἀρχὴν κόσμημα τετραγώνου παραλληλογράμμου κοσμεῖ σχήματος. η') Πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ παριστῶν οἰκίας ἀναλογεῖον καὶ Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν καθήμενον. θ') φ. 70 κέ. Τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον μετὰ τετραγώνου παραλληλογράμμου κοσμήματος. ι') φ. 106^α. Κόσμημα τετράπλευρον ἔχον ἐν τῷ μέσῳ πυξίδα μετὰ κεφαλῆς νεανίου, καὶ ἀρχὴ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. ια') φ. 133^β. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἐν πλαισίῳ παριστῶν οἰκίας καὶ τὸν Λουκᾶν ἰστάμενον, τὴν μὲν δεξιὰν ὑψωμένην ἔχοντα, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦντα εἰλητὸν ἀνεπτυγμένον. ιβ') φ. 134^α. Κόσμημα μετὰ πυξίδος, ἐγκλειούσης προτομὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀρχὴ τῶν Πράξεων. ιγ') φ. 171^β. Πίναξ ὀλοσέλιδος ἀπεικάζων οἰκίας καὶ τὸν

ἀπόστολον Ἰακώβον, τὴν μὲν δεξιὰν ὕψωμένην ἔχοντα, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦντα εἰλητόν ἀνεπτυγμένον. ιδ') φ. 172^α. «Ἰακώβου ἐπιστολή καθολική». ιε') φ. 175^β. «Πέτρου τοῦ ἀποστόλου καθολική ἐπιστολή α'» καὶ πίναξ ἀπεικάζων αὐτὸν εὐλογοῦντα κεκλιμένως καὶ κρατοῦντα εἰλητόν. ις') φ. 179^α. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολή β'. ιζ') Ἰωάννου καθολική ἐπιστολή α' καὶ πίναξ ἀπεικάζων αὐτὸν γέροντα κεκυφότα καὶ βιβλίον ἀναγινώσκοντα. ιη') φ. 185^α. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολή β'. ιθ') φ. 185^β. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολή γ'. κ') φ. 186^β. Ἰούδα καθολική ἐπιστολή καὶ πίναξ ἐν μέσῳ δύο οἰκιῶν ἐπ' ὄρεων ἀπεικάζων αὐτὸν ἱστάμενον, τὴν μὲν δεξιὰν ὕψωμένην ἔχοντα, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦντα βιβλίον. κα') φ. 189^β. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων ἐν μέσῳ οἰκιῶν ἱστάμενον Παῦλον τὸν ἀπόστολον πωγωνοφόρον, εὐλογοῦντά τε καὶ βιβλίον κρατοῦντα. κβ') φ. 190—259^α. Ἐπιστολαὶ Παύλου. ὧν ἡ πρὸς Ἰβραῖους πρὸ τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς. κγ') φ. 260^β. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων ὄρος τρικόρυφον καὶ νεανίαν τινα κατῆμενον. τὸν Δαυὶδ, ψαλτήριον παίζοντα, ἑκατέρωθεν τε δύο παιδας ἔχοντα, τὸν μὲν κιθάραν κρούοντα, τὸν δὲ κύμβαλον. κδ') φ. 261^α. Πίναξ ὁλοσέλιδος, ἐν ᾧ φρούριον ἀπεικάζεται μετὰ θυρίδος, ἐξ ἧς κεφαλὴ γυναικὸς ἐστεμμένης προβάλλει· παρέρχονται δὲ εἰς τὸ φρούριον ζῶα τινα φέροντα θάλαμον, ἐν ᾧ κατῆται γυνή τούτων δὲ προπορεύεται νεανίας χιτῶνα βραχὺ φέρων πορφυροῦν καὶ περικνημίδας ὑψηλάς. κε') φ. 262^β. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων οἰκίας καὶ τούτων μέσον νεανίαν ἡγιασμένον, τὸν Δαυὶδ, κατῆμενόν τε καὶ ψαλτήριον κρούοντα. κς') φ. 263^α. «Ψαλτήριον τερπνόν, εἰς Θεὸν μέλος», καὶ κόσμημα τὸν Χριστὸν ἀπεικάζων ἱστάμενον ἐν τῷ μέσῳ. κζ') φ. 284^β. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων τὸν Δαυὶδ κατῆμενον ἔξω μεγάρου καὶ διαλεγόμενον τῷ προφῆτῃ Νάθαν· πρὸς δὲ τὸν Δαυὶδ ἐξ οὐρανοῦ κατέρχεταιί τις ἄγγελος. κη') φ. 297^α. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων ὄρος οἰκίαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὄμιλον, ὃν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἱστάμενος εὐλογεῖ. κθ') φ. 327^α. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν μετὰ Γολιάθ τοῦ γίγαντος πάλην. λ') φ. 328^β. Πίναξ ὁλοσέλιδος ἀπεικάζων τὸν Μωσέα τὴν Ἐρυθρὰν

διασχίσαντα Θάλασσαν καὶ διερχόμενον ταύτην μετὰ τοῦ Ἰσραήλ. λα') φ. 329^α. Ὁδὴ Μωϋσέως ἐν τῇ Ἐξόδῳ καὶ μικρὸς πίναξ ἐγκλείων εἰκόνας τριῶν γυναικῶν. λβ') φ. 330^α. Ὁδὴ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ καὶ πίναξ μικρὸς ἀπεικάζων τὸ ὄρος Σινὰ καὶ τὸν Μωϋσέα προσευχόμενον ἐν κατανώξει. λγ') φ. 331^β. Ὁδὴ Ἄννης τῆς προφήτιδος καὶ μικρὸς πίναξ ἀπεικάζων ναὸν καὶ τὴν Ἄνναν γονυπετὴ προσευχομένην. λδ') φ. 332^α. Ὁδὴ Ἀμβρακίου καὶ πίναξ μικρὸς ἀπεικάζων αὐτὸν ἐπ' ὄρους προσευχόμενον. λε') φ. 333^α. Ὁδὴ Ἰωᾶ καὶ πίναξ μικρὸς παριστῶν αὐτὸν ἐκ τοῦ στόματος ἰχθύος ἐρευγόμενον καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας ἀναπέμποντα. λς') φ. 334^α. Προσευχὴ τῶν τριῶν παιδῶν καὶ πίναξ αὐτοῦ ἀπεικάζων γονυπετεῖς προσευχομένους. λζ') φ. 335^β. Ὁδὴ τῶν αὐτῶν καὶ πίναξ αὐτοῦ ἐν καμίνῳ παριστῶν, τὴν δὲ κάμινον ἄγγελος σκέπει. λη') φ. 336^α. Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου καὶ πίναξ ἀπεικάζων ναὸν καὶ τὴν Θεοτόκον προσευχομένην. λθ') φ. 336^β. Προσευχὴ Ζαχαρίου.

17. Τεῦχος ἐκ χάρτου. Σελίδες κειμένου 271 καὶ πίνακος ἀλφαριθμητικοῦ 9. — Αυτόγραφον Νεοφύτου Ἀγιοταφίτου Κυπρίου, οὔτινος ἢ σύνταξις ἐλήξε τῇ 3-ῃ μαρτίου μηνός, ἔτους 1829-ου. «Ἐμπρησμός τῆς Παλαιονομίας, ἧτοι ἀντίρρησις εἰς τὴν πρὸς ὀρθοδόξους Ἑλληνας ἡμᾶς ἐπιστολὴν τῶν Δουθηροκαλβίνων, Παλαιονομία ὀνομαζομένη»¹. Ἐν τῷ προλόγῳ γέγραπται καὶ τοῦτο. Οἱ Δουθηροκαλβίνοι «ἐτύπωσαν τόσα βιβλιάρια τὴν κακοδοξίαν των περιέχοντα εἰς διαφόρους γλώσσας, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὰ διεμέρισαν εἰς πολλοὺς τόπους, ἀποστείλαντες πολλὰ ἐκ τούτων καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ· τὰ ὑποῖα ἡμεῖς ἀναγνώσαντες, καὶ τὰς εἰς αὐτὰ περιεχομένας αἱρέσεις καὶ βλασφημίας κατιδόντες καὶ κατηγορίας κατὰ τῶν δογμάτων καὶ ἐθίμων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, δὲν ἐλείψαμεν τοῦ νὰ κατακρίνωμεν ταῦτα καὶ νὰ ἀπαγορεύσωμεν τὴν τούτων ἀνάγνωσιν εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς ἐκκλησιαστικῶς».

¹ Περὶ Κ. Οἰκονόμου τὰ σωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Ἀθήνησι, αὐξβ'-αὐξς', τ. II, σ. 334.

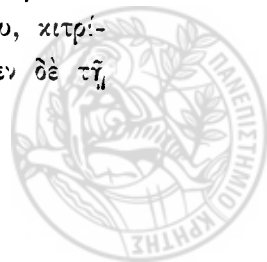

18. Λειτουργικὸν ἑλληνικὸν εὐαγγέλιον σφόδρα πολυτίμον, ὑπερ ἕκ προστάξεως αὐτοκρατορικῆς ἐγράφη καὶ δῶρον ἔτει 1596-φ δεδώκασιν κοινῇ τῷ Παναγίῳ Τάφῳ Ῥώσος δικτάτωρ, Βόρισος ὁ Γουδουνόβιος, καὶ Ῥώσος αὐτοκράτωρ, ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου μηνύει δὲ τούτων τὴν δωρεὰν ἐπιγραφὴ ῥωσικὴ τε καὶ ἑλληνικὴ, ἣν ἔχουσι γράμμασιν ἀναγλύπτοις αἱ καλύπτουσαι τὰς πινακίδας χρυσαὶ τε καὶ λιθοποιικίλοι πλάκες¹. Ἔστι μὲν οὖν τὸ βιβλίον μήκους 0,392, πλάτους 0,27· φύλλα δὲ χάρτου στιλπνοῦ τε καὶ παχέος ἀριθμῆι 446, ἔξω τῶν ὑπὸ τοῦ σταχωτοῦ προστεθέντων ἔνδον τῶν πινακίδων· καὶ γὰρ οὗτος ἔνδον μὲν τῆς πρώτης αὐτῶν ἔθετο χάρτου φύλλα παντάπασιν ἄγραφα τὸν ἀριθμὸν ἔνδεκα, ἔνδον δὲ τῆς ἐτέρας ἔξ· ταύτας δὲ τὰς πινακίδας καλύπτουσι πλάκες ἐν Μόσχᾳ κατειργασμέναι παχύταται καθαρωτάτου χρυσοῦ, ὧν ἡ μὲν δευτέρα φέρει πυξίδας ἐγκλειούσας ἔκτυπα χερουβίμ, καὶ κόσμον ἕτερον γλυπτὸν ἔγκαυστον, εἰκόνας τε γλυπτῶν ἀνθέων καὶ χρυσᾶς πόρπας πέντε, τέσσαρας μεγάλους περιβαλλούσας πολυτίμους λίθους, ὅ ἐστι σαπφείρους, μέσον ἔχοντας κίτριου χρώματος ἕτερον λίθον, τοπάζιον· ἡ δὲ πρώτη πλάξ ἔχει λίθους μεγάλους πολυτίμους ὡσαύτως οὐκ ὀλίγους, ἑπτακαίδεκα μὲν πρασίνου χρώματος, σμαράγδους, σαπφείρους δ' ἑννέα, λυχνίτην δὲ λίθον ἕνα, ἰάσπεις δὲ πέντε ῥοδόχρους, ἕνα δὲ ἀμέθυστον ἰόχρουν, ὀκτωκαίδεκά τε μεγάλους μαργαρίτας καὶ πολλοὺς ἐτέρους μικροὺς, ἔτι δ' ἐκτόπους ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ γλυπτὰς εἰκόνας τῶν εὐαγγελιστῶν Ματθαίου Μάρκου Λουκᾶ τε καὶ Ἰωάννου, ἐτέραν τε γλυπτὴν εἰκόνα τὴν ἔγερσιν ἐξ Ἄδου τοῦ Ἀδάμ ἀπεικάζουσαν, ἔκτυπά τε χερουβίμ τέσσαρα, εἰκόνα πάλιν ἐτέραν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλακὸς ἀπεικάζουσαν τὴν εἰς Ἄδου τοῦ Χριστοῦ κάθοδον καὶ τὴν ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ· ὁ δὲ σταυρὸς δυοὶ κεκόσμηται λίθοις, χρώματος βυσσινοῦ, τουτέστι πορφυροῦ· πάντων δὲ τούτων

¹ Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης ὁ Ἀθανασιάδης βεβαίωσι, ὅτι «τὸ ἱερόν καὶ πολυτίμον τοῦτο εὐαγγέλιον εὑρέθη τὸ 1858 ἔτος ἐν ἀγνώστῳ τινὶ τόπῳ λίθους καὶ κονιάματα κεκαλυμμένον ἐντὸς τοῦ σκευοφυλακείου τοῦ θείου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ὅτε ὁ σκευοφύλαξ Σεραφεῖμ κατεγίνετο εἰς ἐπισκευὰς αὐτοῦ». Σωτήρ, XII, 1889, σ. 55.

τῶν ἐκτύπων ἢ ὑπόθεσις ἐκδηλοῦται γράμμασι ῥωσικοῖς ἐν τῇ πλακί κεχαραγμένοις. Τὰς δὲ πλάκας αὐτὰς συμπεπλεγμένοις γράμμασι κεφαλαιώδεσιν ἐπιγραφαί δύο περίβállουσιν, ὧν ἡ μὲν ἑλληνικὴ λέγει τάδε· «Ζρε' (= 1595-1596). Τὸ παρὸν ἅγιον βιβλίον, ὅπερ ἐκ τοῦ καθαρωτάτου καὶ θεϊκωτάτου αὐτοῦ στόματος τοῦ Κυρίου ὠνομάσθη εὐαγγέλιον, ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν τὴν φωτηνοτάτην [sic] τῆς τριημέρου Ἀναστάσεως τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὕψηλωτάτην [sic] τράπεζαν, ἄνωθεν εἰς τὸν θεωτηχόν [sic] αὐτοῦ τάφον τὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσολῆμ [sic], Μπαρούσιος . . . αὐτοῦ Θεόδωρος». Ἡ δ' ἐτέρα ἐπιγραφή λέγει τάδε ῥωσιστί· «Лѣта 7104-го сию святую книгу отъ пречистыхъ и божественныхъ оустъ самымъ Господемъ глаголемое евангилье положилъ во святую церковь пресвѣтлаго и тридневнаго Воскресения великого Господа Бога и Спаса нашего Исуса Христа на святѣй превысокиѣ престолѣ надъ божественнымъ его гробомъ иже есть во святемъ граде Иерусалиме многогрѣшный Борисъ и Θεодоръ». — Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πρὸς ἔκφρασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς βίβλου κόσμου· αὐτὴ δὲ ἢ βίβλος γεγραμμένη κάλλιστα γράμμασι μεγάλοις ἀραιῶς (μήκους 0,005) κεκόσμηται πλουσίως· ἔξω γὰρ τῶν ὀλοχρύσων ἐπιγραφῶν, τῶν τε μεγάλων πολυχρῶμων κεφαλαιωδῶν γραμμάτων, τῶν κοσμούντων τὴν ἀρχὴν ἐκάστης εὐαγγελικῆς περικοπῆς, καὶ τῶν οὐκ ὀλίγων ταινιοειδῶν ἀξιολόγων κοσμημάτων, ἡ βίβλος ἔχει πρὸς μὲν τῷ τέλει δυσπερίγραπτον ὀλοσελίδον κόσμημα, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τοῦ 1-ου φύλλου σελίδι πίνακα μέγαν ἐν πλαισίῳ σφόδρα κεκοσμημένῳ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἱστάμενον ἀπεικάζοντα, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐστραμμένον ἔκθαμβον (ὄθεν ἀκτινοβολοῦσι τρεῖς ἀκτῖνες) καὶ τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, τὸν Πρόχορον, καθήμενον παρὰ τὴν εἴσοδον σπηλαίου τινὸς καὶ γράφοντα· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ 2-ου φύλλου σελίδι πλαίσιον ὑπάρχει τὴν σύνθεσιν ἄφθονον, τέμαχος περιβάλλον ὑφάσματος μεταξίνου, κιτρίνου χρώματος, ἵνα σκέπη τοῦτο τὸν ῥηθέντα πίνακα· ἐν δὲ τῇ

πρώτη του 3-ου φύλλου σελίδα πλαίστιον ἀσπιδίως ὑπάρχει μετὰ
 περιβάλλον ἕνω μὲν κόσμησιν ἢ καλλίστων τετραγώνιου παραλλη-
 λογράμμου σχήματος, ὑπὸ λέντας ἐπιπεφρασμένον περικλυτῷ (κρα-
 τούντος

ἔχοντι
 οὐς
 Κορια
 ποῖθα
 φῆν
 ἡς τὸ
 αὐτῷ
 Ἐν δὲ
 σιος ὁ
 κίας
 βλίου
 πλαίστιον
 ἐπιστε
 τος
 φοντο
 μασιν
 δων
 ἀρχῆν
 ἐβρομ
 ταύτη
 ἕτερος
 ται
 τε πο
 πῆ

Σελ. 221.

Εὐαγγ. τῆς 15' ἑκατ. ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως
 ἀφιερωθὲν αὐτῷ ὑπὸ Βορίσου τοῦ Γοδουνῶφ, φύλλ. 3α.

μασι συμπελαγμένους

πρώτη τοῦ 3-ου φύλλου σελίδι πλαίσιον ὡσαύτως ὑπάρχει μέγα-
 περιβάλλον ἄνω μὲν κόσμημά τι κάλλιστον τετραγώνου παραλλη-
 λογράμμου σχήματος, ὑπὸ λέοντος ἐπιστεφόμενον πτερωτοῦ (κρα-
 τοῦντος ἠνεωγμένον εὐαγγέλιον καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπανταχόθεν
 ἔχοντος ἀκτινοβολοῦσαν), κάτω δὲ τούτου συμπεπλεγμένοις χρυ-
 σοῖς κεφαλαιώδεσι μεγάλοις γράμμασι τὸ «Τῆ ἀγία καὶ μεγάλη
 Κυριακῆ τοῦ Πάσχα», ὕπερ ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο γραπτὰς ἔχει
 πυξίδας ἐγκλειούσας ἀγγέλων ἀπεικάσματα· μετὰ δὲ τὴν ἐπιγρα-
 φὴν ὑπάρχει τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου περικοπῆς ἡ ἀρχή,
 ἧς τὸ πρῶτον γράμμα ποικίλως ἐκόσμησεν ὁ καλλιγράφος, δοὺς
 αὐτῷ σχῆμα μέγιστον (ὄρα τὴν ἀπέναντι φωτοτυπικὴν εἰκόνα).
 Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ 53-ου φύλλου πίναξ ἕτερος ἐμπλαί-
 σιος ὑπάρχει τὸν εὐαγγελιστὴν ἀπεικάζων Ματθαῖον ἔξω τινὸς οἰ-
 κίας καθήμενόν τε καὶ πρὸ τραπέζης ἐπὶ εἰλητοῦ γράφοντα βι-
 βλίου καὶ πάλιν ἡ ταύτης τῆς εἰκόνας ἀπέναντι σελίς (φ. 54^ο)
 πλαίσιον ἔχει μέγα, περιβάλλον ἄνω μὲν κόσμημά τι κάλλιστον
 ἐπιστεφόμενον ὑπὸ τινος ἀγγέλου (τὰς πτέρυγας ἠνεωγμένας ἔχον-
 τος καὶ γράμμασι σλαβικοῖς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον γρά-
 φοντος), ὑπὸ δὲ τοῦτο τὸ κόσμημα μεγάλοις κεφαλαιώδεσι γράμ-
 μασιν ἐπιγραφὴν μετὰ δύο γραπτῶν ἐν ταῖς ἄκραις αὐτῆς πυξί-
 δων ἐγκλειουσῶν εἰκόνας ἀγγέλων, τῆς δ' ἐπιγραφῆς ὕστερον τὴν
 ἀρχὴν περικοπῆς τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, «τῆ β' τῆς α'
 ἑβδομάδος μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν» ἀναγινωσκομένης· ἔστι δὲ καὶ
 ταύτης τὸ πρῶτον γράμμα μέγα τε καὶ ποικιλόκοσμον. Καὶ πάλιν
 ἕτερος ὀλοσέλιδος πίναξ, ἐμπλαίσιος ὡσαύτως, ἐν τῇ δευτέρᾳ κεῖ-
 ται σελίδι τοῦ 140-ου φύλλου, παριστῶν οἰκήματα δύο, τεῖχος
 τε πόλεως καὶ Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν καθήμενόν τε πρὸ τρα-
 πέζης καὶ γράφοντα, ἐφ' ἧς ὑπάρχει βιβλίον ἠνεωγμένον καὶ ὀ-
 χεῖον τοῦ γραφικοῦ μελανίου· ἡ δὲ τῆς εἰκόνας ταύτης ἀπέναντι
 σελίς (φ. 141^α) ἐμπλαίσιος ὡσαύτως οὖσα κόσμημα περικλείει
 τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, ἐπιστεφόμενον ὑπὸ τοῦ
 συμβόλου τοῦ Λουκᾶ, ἐπιγραφὴν τε χρυσοῦν κεφαλαιώδεσι γράμ-
 μασι συμπεπλεγμένοις καὶ τὴν ἀρχὴν περικοπῆς ἀναγινωσκομένης

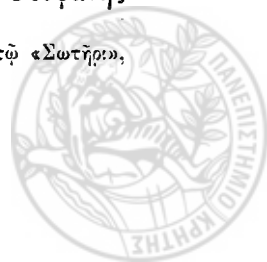

«τῆ β' τῆς α' ἑβδομάδος τοῦ νέου ἔτους»· ἔστι δὲ καὶ ταύτης τὸ πρῶτον γράμμα μέγα καὶ ποικιλόκοσμον. Αὐτὰ δὲ ταῦτα κατεσκεύασεν ὁ καλλιγράφος καὶ πρὸ τῶν περικοπῶν τοῦ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίου, προτάξας μὲν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα (φ. 265^β), τῶν δὲ περικοπῶν αὐτοῦ τὴν πρώτην (φ. 266^α) κοσμήσας ἐν πλαισίῳ κοσμήματι μεγάλῳ, ἐπιγραφῆ τε χρυσοῦ καὶ γράμματι κεφαλαιώδει μήκους 0,907. Τέλος δὲ καὶ συναξάριον τὸ κατὰ μῆνα τῶν εὐαγγελικῶν ὑπάρχει περικοπῶν ἐν τούτῳ τῷ κώδικι (φ. 370-444), κόσμημα τὴν αὐτοῦ κεφαλίδα περιβάλλον, ὡς εἰκός, καὶ μετρικὸν ἐπίγραμμα οὕτως ἀπαρραλλάκτως ἔχον (φ. 445):

Μέδων μέγιστος πάσης χθονὸς Ῥωσίας,
 Τεῦχε τὸ παρὸν, χρυσήλατον πυκτίον,
 Ὄψασεν δ' αὐτῷ, ἐν τῷ σεπτῷ ἡρίῳ,
 Χριστοῦ ἄνακτος, καὶ γῆς ἀνάκτων πάσης.
 Παρούσιος κέκληται, ὅτε Καλοῖς,
 Ἦκιστος δ' αὐτός, ἀπάντων ἀρητήρων,
 Θεοφάνης εἴληφα, κείνου χειρῶν τε:—
 Οἶακας δὲ ἴθυνε Αἰλίας τῆμος,
 Θεοῖο Σωφρόνιος τῆς ἐκκλησίας,
 Πέμπτος δ' ἓνος ἔπλετο θεογονίας,
 Χιλιεστός δὲ, καὶ ἕξ ἑκατοντάδες,
 Ἐν τῷδε ἡνίκα ἠνέχθη τῷ τόπῳ¹.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα σημεῖωμα Θεοφάνους αὐτόγραφον ὑπάρχει, τοῦ γενομένου πατριάρχου μετὰ Σωφρόνιον· ἔχει δὲ τοῦτο ὧδε· «† Θεοφάνης ἱερομόναχος ὁ κομίσας τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνάκτου βασιλέως Παρισίου εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, ἐκνήσος [=ἐκ νήσου] Πέλοπο(ς) ὡσπερ λέγουσι καὶ ἡ [=οἱ] ἄνωθεν στίχοι:—Σωφρόνιος π(α)τριάρχης τότε ὁπότεν ἦλθεν:—εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον τοῦ Κυρίου ἔτους Ἱρῖγῖ» [=1604-1605]. Ἄτερον δὲ σημεῖωμα τοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους αὐτόγραφον ὑπάρχει ἐν τῷ πρωτίστῳ φύλλῳ τοῦ κώδικος, τοῦτο· «Θεοφάνης

¹ Πρβλ. Κυρίλλου Ἀθανασιάδου τὰ κατὰ Θεοφάνην πατριάρχην ἐν τῷ «Σωτήρι», XII, σ. 55. Γρηγορίου Παλαμᾶ Ἱεροσολυμιᾶδος σ. υα'.

Σελ. 223.

Σελίς εὐαγγελίου (ἔτους 1642—1643) φυλαττομένου ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ
 τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Εἰκὼν Ματαίη Βασαράβα, ἡγεμόνος
 Οὐγκροβλαχίας.

ἑλπίθ' Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως· Ἱεροσολίμα καὶ πάσης
 Παλαιστίνης· — † Μηδεὶς τολμήσῃ νὰ γράψῃ ἐκ τῷ Εὐαγγελίῳ
 τοῦτο· ὅτι ἔχω αὐτὸν ἀσυγχώρητον καὶ μετὰ θάνατον ἄλιτον καὶ
 τιμωρίαν· καὶ μετὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἁγίας πόλεως τοῦ
 Χριστοῦ οὗτο·

19. Διὰ
 ὅτι οὐκ εἶδον
 λαβὸν ἐκ σημείων
 Κωνσταντίνου. Τὸ
 κῆν ἀργυρίων
 μὲν πρώτη π
 φηγῶν τε καὶ
 σταυροειδῶς τῶ
 ἀκροῦν δὲ τῶ
 χθρῶν γράμ
 λαϊοῦδων ἐλλ
 εὐαγγελιστάτου
 Δαχίας Οὐγκ
 πρώτου γράμ
 εὐλόγητον καὶ
 πῖνακα ὁλοκα
 λίδος ταύτης
 ταίην Βασσαρά
 Ματαίη πῖναξ
 οἰκῶν (= εἰκῶν)
 ἑστάτω ἀθῆνα

λαυ,
 παρέ
 τοῦ
 πλο
 καὶ ἡ
 προ
 τῆς
 ννας
 ἀρ
 πρ
 γει
 ῶνα
 τε
 πο
 ῶ
 σε
 Με
 το
 Ἡ

Σελ. 223.

Σελὶς εὐαγγελίου (ἔτους 1642—1643) φυλαττομένη ἐν τῷ
 σκευοφυλακίῳ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Εἰκὼν δόμνης
 Ἑλένας, συζύγου Ματαίη Βασαράβα.

Οὐγκροβιλαχίαν
 ἱερὸν καὶ ἀγ
 Ἐνά· (=1642-1643)
 μονάχου», πιθανῶς τοῦ Ἱβήρου.

ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης: — † Μηδεὶς τολμήσῃ νὰ χαλάσῃ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦτο νὰ πάρῃ ἢ μάλαμα ἢ πέτρα ἢ μαργαριτάρη ἢ τίποτε ἐκ τοῦτο· ὅτι ἔχω αὐτὸν ἀσυγχώρητον καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτον καὶ τιμπανιέον καὶ μετὰ Ἰούδα κριθεῖ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ οὕτω δίδωμεν αὐτόν:— Ὁ Θεοφάνης Ἱεροσολύμων».

19. Δειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἐκ χάρτου σχήματος μεγάλου, ὅπερ οὐκ εἶδον ἐγώ· ὅσα δὲ περὶ τούτου γράφω νῦν ὧδε, παρέλαβον ἐκ σημειώματος τοῦ σοφωτάτου καθηγητοῦ Νικοδήμου τοῦ Κοντακῶφ. Τοῦτο τοίνυν τὸ εὐαγγέλιον πινακίδας ἔχει μετὰ πλακῶν ἀργυρῶν κεκαλυμμένας, αἱ φέρουσιν ἐκτύπους εἰκόνας· καὶ ἡ μὲν πρώτη πλάξ ἔκτυπον ἔχει τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, προφητῶν τε καὶ ἀποστόλων ἔκτυπα, ἡ δ' ἑτέρα πλάξ ἔκτυπον τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τινων ἀποστόλων ἐκτύπους εἰκόνας· ἀπασῶν δὲ τούτων τῶν εἰκόνων αἱ ἐπιγραφαὶ σλαβικοῖς ἐχαράχθησαν γράμμασιν· ἡ μέντοι πρώτη πλάξ ἔχει γράμμασι κεφαλαιώδεσιν ἑλληνικοῖς ἐγχαράκτοις τὸ σημεῖωμα τοῦτο «Δέσις εὐσεβεστάτου ἀθηνῶς Ἰω(άννου) Ματαίη Μπασαράμπα βοηβόδα Δαχίας Οὐγκροβλαχίας καὶ εὐσεβεστάτης δόμνης Ἐλένης». Τὸ πρῶτον γράμμα ἐκάστης εὐαγγελικῆς περικοπῆς ἐστὶ μέγα, ποικιλόχρουν καὶ τινι ζῶφ κεκοσμημένον· ἔχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ δύο πίνακας ὀλοσελίδους (ὧν τὴν φωτοτυπικὴν ἔκφρασιν ὄρα τῆς σελίδος ταύτης ἀπέναντι), τῆς μὲν ἀπεικαζούσης τὸν βοεβόδα Ματαίην Βασαράβαν, τῆς δὲ τὴν αὐτοῦ σύζυγον Ἐλένην· ὁ δὲ τοῦ Ματαίη πίναξ ἐν ταῖς ῥαῖς ἔχει σημειώματα δύο, ταῦτα· α') «Ἡ οἰκῶν [= εἰκῶν] τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου καὶ ἐνδοξοτάτου ἀθηνῶς κυρίου Ἰωάννου Ματαίη Μπασαράμπα βοηβόδα· ὁ ὅπιος ἀνηγορεύθη ἀθέντης καὶ ἐξουσιαστής ὑπὸ παντός τοῦ λαοῦ ἱερομένον τε λαηκῶν ἀρχόντων τε καὶ στρατιγῶν εἰς τὴν Οὐγκροβλαχίαν καὶ πατρίδα αὐτοῦ, ἐν ἔτι ζρμ' [= 1632]· τὸ δὲ ἱερὸν καὶ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐγράφη διασυνδρομῆς αὐτοῦ, ἐν ἔτι ζρνα' [= 1642--1643].— β') «Ἐγράφη διαχειρὸς Ἀνθίμου ἱερομονάχου», πιθανῶς τοῦ Ἰβηρος.

21. Δύο τόμοι χάρτινοι (β' και γ') συγγραφῆς ἱερομονάχου Νεοφύτου τοῦ Κυπρίου, γραμματέως τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ἐπιγραφή· «Εἰκοσαετηρίς, ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἱστορίας τῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ ἀγία ἐκκλησίᾳ ἡ τῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων διατρεξάντων μετὰ τὸ ἰωακὰ ἔτος καὶ ἐξῆς μέχρι τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ἰωακὰ, μαρτίου α', συγγραφείσα παρὰ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερομονάχοις Νεοφύτου Ἀγιοταφίτου τοῦ Κυπρίου ἐν Ἱερουσαλήμ».

22. Τρεῖς τόμοι χάρτινοι συγγραφῆς αὐτογράφου Νεοφύτου τοῦ Κυπρίου, ἐν ᾗ περιγράφονται μετ' ἀκριβείας ἡ Παλαιστίνη καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ Ἅγιοι Τόποι. Ὅρα τὴν ἐπιγραφὴν καὶ δεύτερον τῆς συγγραφῆς ταύτης ἀντίγραφον ἐν τῇ Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. τ. II, σ. 552.

ρον)· ἐκεῖ δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠὲδοκίμησε διὰ τῶν εὐαγγελικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, διδασκῶν τὰ σωτήρια τοῖς χριστιανοῖς καὶ συλλέγων τὰς κατὰ προαίρεσιν προσφορὰς τῶν χριστιανῶν διὰ τὰς τότε ἀνάγκας τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπανακάμψας εἰς Ἱερουσαλήμ διωρίσθη γραμματεὺς ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐν ᾧ διεμίεινε μονάζων ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη. Ἐκεῖ φίλεργος ὢν συνέγραψε τὸ Θέατρον τῆς Ἁγίας Γῆς εἰς δύο τόμους, εἰς φύλλον μέτριον [Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 552], τὴν Εἰκοσαετηρίδα εἰς 4-ον μικροῦ φύλλου [Ἀναλ. Ἱεροσολ. Σταχυολ., τ. III, σ. 457—509], ἐν ᾧ συγγράμματι ἐμπεριέχονται πολλὰ καὶ σπουδαῖα γεγονότα ἀναγόμενα εἰς τὰ πανάγια προσκυνήματα καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, τὴν περιγραφὴν ἣ ἐκθέσειν τῆς κατὰ τὸ 1808 ἔτος πυρπολήσεως τοῦ θείου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως διὰ στίχων [Ἀναλέκτων Ἱεροσολ. Σταχυολ. III, σ. 387—410] καὶ ἄλλα διάφορα ἱστορικὰ ὑπομνήματα [Ἀναλ. τ. II, σ. 405—463. III, σ. 410—456]. Δι' ἐπιστασίας καὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ ἐτοιχογραφήθη ὁ ἅγιος Γολγοθᾶς, ἐν ᾧ ἐκάστην ἰδέαν τῶν τοῦ Κυρίου παθῶν παρέστησε δι' εἰκόνων».

ΚΩΔΙΞ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ μοναστηρίῳ τῷ λεγομένῳ

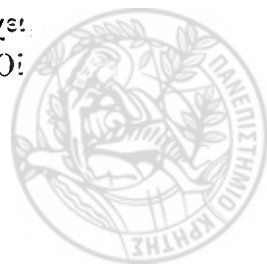
«ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ»¹.

Λειτουργικὸν εὐαγγέλιον ἔτους 1061-ου ἢ 1062-ου (τεθειμένον ἐν τινι θήκῃ), οὗ τὰς πινακίδας ἀργυραῖ καλύπτουσι πλάκες ἐπίχρσοι, ὑπὸ τινος, ὡς ἔοικεν, Ἱεροσολυμίτου ἀργυροχόου εἰργασμέναι ἔτει 1615-φ· τούτων δὲ τῶν πινακίδων ἡ μὲν κάτω πλάξ παρίστησιν ἐν ἐκτύπῳ τὴν εἰς Ἄδου τοῦ Χριστοῦ κατάβασιν, δώδεκά τε προφήτας, τρεῖς τε ἱεράρχας, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, Βασίλειόν τε τὸν μέγαν καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, καὶ τινας ἐτέρους ἁγίους· ἔχει δ' ἡ πλάξ αὕτη καὶ γράμμασιν ἀραβικοῖς ἐπιγραφὴν τινα βραχεῖαν, τοῦνομα δηλοῦσαν, ὡς φαίνεται, τοῦ τεχνίτου· ἡ δ' ἑτέρα πλάξ εἰκόνας ἐκτύπους ἔχει τῆς τε κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, προφητῶν τε δέκα καὶ τῆς Θεοτόκου πάλιν καθημένης, εἰς οὐρανοὺς ὑπ' ἀγγέλων ὀδηγουμένης· ὑπὸ δὲ τὰς εἰκόνας ταύτας ἐπιγραφὴ κεχάρακται γράμμασι κεφαλαιώδεσιν ἑλληνικοῖς, οὕτως ἔχουσα κατὰ γράμμα· «† Το ἱερὸν καὶ θίον εὐαγγελιον. τὸ ἐκκόσμισεν. ἡ Μαγδαλινὴ ἡ Κιπρέα ἡγουμενι. καὶ τὸ ἐπροσίλοσε εἰς τὴν μονὴν τῆς ὑπεραγῆς Θεοτόκου. τῶν Καλογρηᾶδων τῆς ἁγίας πόλεως. Ἱερουσαλήμ καὶ ἴτις τὸ ἀποξενῶσι ναῆχι τὰς ἀρας των τριακόσιων δέκα καὶ ὀκτὸ θεοφόρον πατέρων τον εΝικαῖα σινῶδου:. ἔτους ,αχιε'». Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου τούτου τοῦ εὐαγγε-

¹ Πρὸλ. C. R. Gregory, Prolegomena, σ. 712, ἀριθ. 159, ἐνθα τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον ἐσφαλμένως ὡς ἀντίγραφον τῆς γ' ἐκπτονταετηρίδος ἀναγράφεται.

λίου· αὐτὸ δὲ τὸ εὐαγγέλιον ἀριθμεῖ μεμβράνινα τετράδια λγ' καὶ τινὰ φύλλα, ὡς εἶναι πάντα τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου τὸν ἀριθμὸν 267, ἔσω δύο περιττῶν φύλλων, ἅπερ ὁ σταχωτῆς ἔνδον τῆς πρώτης ἔθετο πινακίδος· ἔστι δὲ τὰ φύλλα πάντα μήκους μὲν 0,276, πλάτους δὲ 0,215· τὸ δὲ κείμενον ἀριθμεῖ δίστηλον ὄν κατὰ σελίδα πλήρη γραμμὰς ἔννεακαίδεκα, ὡς εἶναι τὸν χῶρον αὐτῶν ἐν τῇ σελίδι μήκους μὲν 0,18, πλάτους δὲ 0,14. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εὐαγγέλιον, ἐπειδὴ λειτουργικόν ἐστὶ, τὰς περικοπὰς ἔχει μεμελισμένας διὰ τόνων μουσικῶν κοκκίνων· ἔχει δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν κοκκίνας ὡσαύτως καὶ γράμματα κεφαλαιώδη μεγάλα, κεχρωματισμένα, τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἐπικοσμοῦντα περικοπῆς, καὶ κοσμήματα ἑπτὰ κεκαλλωπισμένα ποικίλως, ὅμοια πλατυτάτῳ πισειδεῖ σχήματι (φ. 3^α, 62^β, 89^β, 123^α, 161^β, 177^α, 250^β)· ἔχει δὲ καὶ πίνακά τινα σελιδιαιῖον ἐπὶ δαπέδου πορφυροῦ παριστῶντα τὴν Θεοτόκον ἰσταμένην, χιτωνίσκον τε καὶ χιτῶνα ποδῆρη φέρουσαν, ὑψοῦσάν τε τὰς χεῖρας πρὸς οὐρανόν, ὃν ὁ ζωγράφος ὅμοιον ἐποίησε κύκλῳ μέσον ἔχοντι σχῆμα τετράγωνον καὶ τέσσαρας περὶ τοῦτο ἀστέρας· ἐκ δὲ τούτου τοῦ κύκλου χεῖρ ἐκβάλλεται μετ' ἀκτίνων· πρὸ δὲ τῆς οὕτω παρισταμένης ἐν τῷ πίνακι Θεοτόκου γονυπετῆς ἀπεικάζεται πωγωνοφόρος ἀνὴρ, ἀπτόμενος μὲν αὐτῆς τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, αὐτῇ δὲ τῇ Θεοτόκῳ λέγων ἱκετικῶς ἐπίγραμμα τι κεφαλαιώδεις· κοκκίνοις ὑπεράνω τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς γράμμασι γεγραμμένον, τόδε· «† Ὁ τὸ γόν[υ κ]λίνον (=κλίνων) σὺ (=σοι) Βασίλ(ειος) πέλων (=πέλων) | πολλὸς (=πολλοῖς) περιπέπτο(=ω)κα κακὸς ἀπλίστος (=κακοῖς ἀπλίστως) | καὶ αἰσχροῖς ἐρρύπα(=ω)σα ψυχ(ῆς) χητόνα (=χιτῶναν)· | νῦν δὲ τοῖς ἀχράντοις σου ποσὶν ἠψάμην | προσένεγχο(=ω)σὺ (=σοι) τόδε τὸ μεγαλί(=εἶ)ον, | καὶ ἐ(=αί)τούμενος ἀντίλυτρον λαβὴν (=εἶν) με | πρέσβυσσον, ὡς ἔχουσα μητρῶα σπλάγχχ(να), | προσὸν (=πρὸς ὄν) γαρ ὄν (=ὄν) ἔτεκες δεσπότην) πάντων, | τοῦ ἐπιβραβεύ(sic) ἐ(χ) πολ(λ)ῶν πταισμάτων λύσιν». Καὶ τοῦτον μὲν τὸν πίνακα μετὰ τοῦ τοιοῦδε ἐπιγράμματος ἔχει· τοῦ πρώτου φύλλου σελὶς ἡ δευτέρα· ἡ δὲ πρώτη σελὶς ἀπλῶς ἔχει κεφαλαιώδεις· γράμμασι τετονισμένοις ἐπίγραμμα τοιοῦτον· «† Ο:

φιλόχρη(=ι)στοι και φηλόφυχη (=φιλόφυχοι) πάντες | και τὸν
 Θεὸν φέροντες ἐν τῇ(=ῆ) καρδίᾳ (=καρδίᾳ) | μέμνησθε τῆνος
 (=τινός), πλὴν πάθους, Βασιλείου, | τοῦ πόθῳ κτησαμένου τὴν
 δέλτον ταύτην | εἰς λυτρον εἰς ἄμηψην (=ἄμειψιν) ἀ(=ἀ)μαρτη-
 μάτων, | εἰς ἀποτροπὴν πάντων τῶν αἰ(=ἐ)ναντίων | ἐτελέσθη
 γὰρ τὸ ὄντη (=τῶντι) μεγαλήων (=μεγαλειῶν) | ἔτους πέλουσα
 (sic) ἑξακησχηλιάδος (=ἑξακισχηλιάδος) | νῦν και πεντακὸς ἐξή-
 κοντα (=πεντακοσεξήκοντα) και θ', | ἰνδικτηῶνος (=ἰνδικτιῶνος)
 δὲ τεσσαρησκαίδεκάτης (sic) [1561-1562], | βᾶσηλεύοντος (=βα-
 σιλεύοντος) Δουκὸς τοῦ Κωσταντήνου (sic) | και Εὐδοκίας τῆς
 τοῦτου (sic) γὰρ σὺνεύνου (sic), | παίδας (=παῖδα) ἔχοντες (sic)
 Κωνστάντηνον (sic) [τὸν] μέγαν». Ἄλλα και ἡ πρώτη τοῦ δευ-
 τέρου φύλου σελὶς ἔχει τὴν εἰκόνα σταυροῦ $\left(\frac{IC}{NI} \frac{XC}{KA}\right)$ μήκους 0,24,
 περὶ δὲ τοῦτον ὀκτῶ κύκλους ἐνέχοντας ἐπιγραφὴν οὕτω διη-
 ρημένῃν: «ΚΕΔΟΧΡΗΝΗΝ|ΤΟΙΣ ΕΥΑΓΓΕ|ΛΗΖΟΜΕΝΟΙΣ|ΔΥΝΑΜΗΝ|
 ΠΟΛΛΗΝΟΒΑ|...|ΔΥΝΑΜΕΩΝΤ///|ΑΓΑΠΗΤ» = «Κύριε, δὸς εἰρή-
 νην τοῖς εὐαγγελιζομένοις, δύναμιν πολλὴν ὁ βα[σιλεὺς τῶν] δυνά-
 μων τ[οῖς] ἀγαπητ[οῖς]». Πίνακα δὲ σελιδιαῖον, ἐπὶ दाπέδου γεγραμ-
 μένον ἰώδους, ἔχει και σελὶς ἡ δευτέρα τοῦ αὐτοῦ δευτέρου φύλλου
 τοῦ κώδικος· ἀπεικάζει δ' οὗτος ὁ πίναξ τρεῖς στήλας, συνηνωμένας
 ὑπὸ κοσμήματος ταινιοειδοῦς, ὧν ἐκάστη φέρει κουβούκλιον μετὰ
 κρεμαμένων λυχνιῶν· μέσον δὲ τῶν στηλῶν εἰκόνες ὑπάρχουσι
 τεσσάρων ἀνδρῶν ἰσταμένων, τῶν εὐαγγελιστῶν, τῇ μὲν ἀριστερᾷ
 βιβλία κρατούντων, τὰ ἑαυτῶν εὐαγγέλια, τῇ δὲ δεξιᾷ κατὰ τὸ
 σύνηδες εὐλογούντων. Ἐγραψε δὲ τὸν κώδικα καλλιγράφος τις
 Ἰωάννης, ὡς τὸ σημεῖωμα δηλοῖ τοῦτο (φ. 266β). «Ἰδρώτι πολλῶ
 και πόνῳ συσχηθέντες· | μόλλης ἠύραμεν τὸ γλυκύτατον τέλος |
 ὡσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα· | οὕτως και τὸ γράφοντι
 βιβλίου τέλος· | ἀναξ ἀνάκτων Χὲ καρδιογνώστα | ὡσπερ (=ὡσπερ)
 ἔδωκας τὴν χάριν ἀποστόλοις | οὕτως δίδου μοι τὴν γνώσιν τὸν
 γραμμάτων: — Κ(ύριε) βοήθ(ει) τὸν σὸν δούλον Ἰω(άννην) ἀμαρ-
 τ(ω)λ(όν) τὸν κε γράφοντι» (sic). — Ἡ ἀρχὴ δὲ τοῦ εὐαγγελίου

ὕπάρχει ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ 3-ου φύλλου, ἔνθα καὶ ἡ ἐπιγραφή «Ἐκλογάδην σὺν Θῶ τῶν ἀγίω(ν) εὐαγγελίω(ν) τοῦ χρόνου ὅλου», καὶ σταυροῦ εἰκὼν ἐπὶ βάρου, καὶ γράμμα κεφαλαιῶδες, τὸ Ε, μέγα πάνυ καὶ περικεκοσμημένον· οὗ τὸ μέσον σέλος εὐλογούσαν ἀπεικάζει χεῖρα. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι ἐν τῇ κάτω ῥα τοῦ αὐτοῦ φύλλου διὰ γραμμάτων τῆς ιγ' ἑκατ. δηλοῦται ὅτι τὸ βιβλίον ἦν «Τοῦ Ἁγίου Γερασίμου», μοναστηρίου οὕτωςι λεγομένου, κειμένου δὲ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Ἱεριχοῦς· ἐν δὲ τῇ ῥα τοῦ κατόπι 4-ου φύλλου σημείωμά τι παλαιὸν ἔχει οὕτως· «Μνυσθίτι τυς ψυχυσ τυς δουλήσοῦ Πελαῦας μοναχισ Μαρηαμνη μοναχῆσ Πελαγῦας μοναχῆσ· ἐν ἐτέρα δε ῥα (φ. 17^β) σημείωμα πάλιν ἕτερον, τοῦτο· «† Ἐτι δεῶμεθα ὑπὲρ δούλης τοῦ Κυρίου Θεοδούλης μοναχῆς». Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ (φ. 267^β) διὰ γραμμάτων τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος· «† Τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον εὑρίσκεται τῆς μοναχῆς Εὐφροσύνης τῆς Τραπεζουτίας· ἐτέθη ἐν τῷ ναῶ τῆς Θεοτόκου Κυρίου, τῆς Παναγίας· ἕνεκα μνημοσύνου αὐτῆς· ὅστις δὲ ἐπάρει αὐτῷ ἀπὸ τὴν Θεοτόκον μου ἀσεχει τὰς ἀρὰς τῶν ἀγίων τῆ θεοφόρων πρων τῷ ἐν Νικαία †». Αὐτόθι καὶ σημείωσις ἀραβικῆ.

ΕΤΕΡΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ.

1. (Εν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων).—Κωδῆξ ἐκ χάρτου τῆς 17' ἑκατ., ἐμπεριέχων ἀντίγραφα πολλῶν ἐπιστολῶν Δοσιθέου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἕτερα ἅπαντα κείμενα ¹. Ἐν τῇ 1-ῃ σελίδι ἐπιγραφὴ τοιαύτη: «Ἐπιγράμματα εἰς τὸν μακαριώτατον καὶ ἀοίδιμον πατριάρχην Ἱεροσολύμων κύριον Δοσίθεον, καὶ εἰς τὸν νῦν ἐλέει Θεοῦ μακαριώτατον καὶ σοφώτατον πατριάρχην τῆς Ἁγίας Πόλεως κύριον κύριον Χρῦσανθον»· μετ' αὐτὴν ἐπίγραμμα μακρόν, οὗ ἡ ἀρχή: «Μὴ κλαῖε πυκινὰ χλωσμένη πτόλις ἱρὰ Σολύμων | Δοσίθεον λαοῦ ποιμένα ἱρὸν σεῦ» κτλ. Ἐν τῇ 2-ῃ σελίδι δύο ἐπιγράμματα Καλλινίκου. Τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται οὕτω: «Καλλινίκου ἱερομονάχου εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μακαριώτατον καὶ σοφώτατον πατριάρχην Ἱεροσολύμων κύριον Δοσίθεον, οὗ ἡ ἀροστιχίς Καλλινίκου». Ἐν τῇ 37-ῃ σελίδι ἐπιγραφὴ: «Τοῦ μακαριωτάτου σοφωτάτου τε καὶ παναγιωτάτου κυ-

¹ Τὸν κώδικα τοῦτον Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης ὁ Ἀθανασιάδης οὕτω περιγράφει: «Κωδῆξ ἐμπεριέχων 701' ἐπιστολάς (τοῦ Δοσιθέου), διαλαμβανούσας περὶ πολλῶν καὶ σπουδαίων ὑποθέσεων τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, οἷον περὶ τῶν μεταξὺ ἡμῶν καὶ Λατίνων καὶ τῶν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων διὰ τὰ ἅγια προσκυνηματα· περὶ οἰκοδομῶν καὶ ἐπισκευῶν τῆς σεβασμίας λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, τοῦ ἐν Ἰόππῃ μοναστηρίου, τῶν ἄλλων ἱερῶν μονῶν καὶ τοῦ Πατριαρχείου· προστίθενται δὲ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐπιστολῶν διαταγαὶ διάφοροι αὐτόγραφοι περὶ βιβλιοθήκης, περὶ κοινοβίου καὶ ἄλλων· μετὰ ταῦτα δὲ ἔπονται αἱ ἐν τῷ ναφ τῆς Ἀναστάσεως περὶ τῶν ἀκολουθιῶν τῶν τριῶν ἔθνων, Ἑλλήνων Λατίνων καὶ Ἀρμενίων, τάξεις· ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ ναφ τῷ ἐν Βηθλεὲμ· ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ κώδικος προτέθενται δύο ἐπιγράμματα, ὧν τὸ μὲν ἀναφέρεται πρὸς τὸν Δοσίθεον, τὸ δὲ πρὸς τοὺς δύο θεῖον καὶ ἀνεψιόν, οἷον Δοσίθεον καὶ Χρῦσανθον». Σωτήρ, 1692, τ. XV, σ. 332-333.

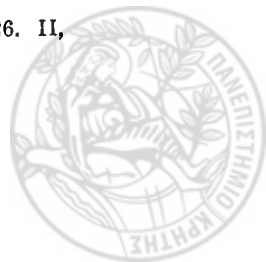
τέσσαρα μόνον ἔγγραφα τύποις ἦν ἀνέκδοτα, ὧν δύο κατεχώρισα ἐν τοῖς ἑμοῖς Ἀναλέκτοις [τ. II, σ. 298. III, σ. 67].

4. (Ἐν τῷ ἡγουμενείῳ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα).—Κῶδιξ ἐκ φύλλων χάρτου 40, οὗ ἡ ἐπιγραφή: «Σημειώματα ἰδιόχειρα τοῦ μακαρίτου ἀρχιμανδρίτου καὶ πνευματικοῦ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, Ἰωάσαφ τοῦ Κρητός, ἐλθόντος εἰς τὸν Ἅγιον Σάββαν τῷ 1819 ἔτει καὶ ἀποθανόντος, τῷ 1875». Φύλλ. 1-7 Διήγησις περὶ τῶν ἐν τῇ λαύρᾳ γενομένων ἀπὸ τοῦ 1821-ου μέχρι τοῦ 1836-ου ἔτους. — Φ. 7^α Ἀνθίμου ἱερομονάχου τοῦ Χίου, Ἀγιοταφίτου, στίχοι πρὸς Ἀνθιμον γραμματικὸν τὸν ἐξ Ἀγχιάλου.—Φ. 7^β-8^α Συνέχεια τῆς διηγήσεως ἀπὸ τοῦ 1840-ου μέχρι τοῦ 1845-ου ἔτους. — Φ. 8^β Στίχοι οἱ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς λαύρας. — Φ. 8^β-11^α Κλεόπα γέροντος ἔμμετρος ἐπιστολὴ (22 ἰουλίου 1838) πρὸς τοὺς ἐν Ἱερουσαλήμ ἐπιτρόπους, καὶ ἕτερα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεβαστείας ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον, ὃς εἶτα πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐγένετο. — Φ. 12-21 «Πῶς ἔγινεν ἀφορμὴ καὶ ἀγοράσαμεν (=οἱ Ἀγιοσαβίται) εἰς τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ ἐλαίας, συκέας, ἀμπέλια, ὁμοίως καὶ τὰ ἀμπέλια ὅπου ἔχομεν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον, καὶ ποῖος μᾶς ἔστειλεν ἐδῶ τὰ βαρέλια καὶ τὸ καζάνι ὅπου εὐγάνομεν τὸ ραχί». Ἀρχ. «Εἰς τοὺς ῥαυθ' (1819), δεκεμβρίου κθ', ὅπου ἦλθον αὐτὸς ἐγὼ καὶ ἐμόνασα ἐδῶ εἰς τὴν ἁγίαν λαύραν» κτλ. — Φ. 21^β-40 «Πόσοι ἀδελφοὶ ἐκοιμήθησαν εἰς τὰς ἡμέρας μας, ἀπὸ τοὺς ῥαυθ' (1819), δεκεμβρίου 29, ἕως σήμερον ῥαυμέ' (1845) νοεμβρίου 20». Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ περιγράφεται ὁ βίος καὶ ὁ χαρακτήρ τεσσαράκοντα πατέρων Ἀγιοσαβιτῶν, Παγκρατίου Μωραΐτου, Ἀγαθαγγέλου Ῥώσσου, Γερμανοῦ Βλάχου, Ἀβερκίου, Μιχαὴλ Κυπρίου, Ἰακώβου Κρητός, Ἱερεμίου προχρηματίσαντος ἡγουμένου Βηθλεὲμ, Σωφρονίου Ῥοδίου, Ἀθανασίου Μυτιληναίου, Πολυκάρπου, Μελετίου Χαμπέσου (= Αἰθίοπος), Δαβίδ Μυτιληναίου, Σαμουὴλ Κυπρίου, Δαμιανοῦ Ἀδριανοπολίτου, Ἀθανασίου εὐνούχου Κυπρίου (προχρηματίσαντος ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ

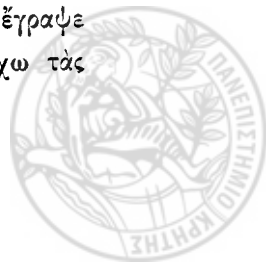

προφήτου Ἡλίου), Θεοδωρήτου τοῦ ἐκ Τεσσαράκοντα Ἐκκλησιῶν, Κυρίλλου Χίου, Παγκρατίου Χαμπέσου, Ναοῦμ Χαμπέσου, Νικοδήμου Ῥώσσου, Τρύφωνος Ῥώσσου, Παΐσιου Βουλγάρου, Ἀθανασίου Ἀγιορίτου, Ἰωακείμ Κρητὸς (πρώην ἡγουμένου Βηθλεέμ), Τίμωνος Ῥώσσου, Δανιήλ Ῥώσσου, Σεργίου Ῥώσσου, Λουκά Ῥώσσου, Ἀρχαδίου Ῥώσσου, Ἰωαννικίου Μυτιληναίου, Ἐφραίμ, Γερασίμου Κυπρίου, Ἀντωνίου, Ἀγαθαγγέλου, Ὀνουφρίου Ῥώσσου, Νικοστράτου Ἀθωνίτου, Προδρόμου Ῥώσσου, Γεδεών Κυπρίου, Θεοδοσίου Κωνσταντινοπολίτου καὶ Κλεόπα τοῦ ἐξ Αἴνου. Διὰ τὸν πρῶτον μοναχόν, τὸν Παγκράτιον, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ὅτι «ἔγραψε διήγησιν εἰς ἓνα φυλλάδι πῶς ἐπατήθη ἀπὸ κλέπτας ἡ ἅγια μονὴ αὐτὴ εἰς τὰς ἐδικὰς του ἡμέρας»· διὰ τὸν Μιχαὴλ Κύπριον, ὀνομαζόμενον πρότερον Μελχισεδέκ, λέγει ὅτι διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς λαύρας· διὰ τὸν Ἰάκωβον Κρήτα, ἱερομόναχον ὄντα, λέγει ὅτι «ἐχρημάτισεν ἡγούμενος (τῆς μονῆς) τοῦ Ἀβραάμ· ἦτον καὶ καλογράφος καὶ ἔγραψε πολλὰς φυλλάδας» καὶ ἐν τῇ λαύρᾳ καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως¹. διὰ τὸν Μυτιληναῖον Ἀθανάσιον λέγει· «εἰς τοῦτον ἔγραψε μίαν ὠραίαν νουθεσίαν ὁ μοναχὸς Διονύσιος ὁποῦ ἑκατοῖκα εἰς τὸν ἕξω πύργον τοῦ ἁγίου Συμεών, ἐπειδὴ ἦτον μαθηματικός»· διὰ τὸν Ἀγαθάγγελον, Ἀζαρίαν πρότερον ὀνομαζόμενον, λέγει ὅτι «ἔμαθε καλὰ τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ ἔγινε καὶ παραδραγουμάνος καὶ κανδηλάπτης εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἡγούμενος εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ τιμίου Σταυροῦ». Μετὰ δὲ τὸν βίον τοῦ Δαβίδ Μυτιληναίου γράφει ταῦτα (φ. 28-29)· «Μετὰ τοῦτον ἀπέθανεν ὁ παπᾶ Σαμουήλ. Οὗτος ἦτον ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ ἔχων θεῖον τὸν γέρων Μιχαὴλ, τὸν εἶχε κοντὰ του εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ἔβαλε καὶ εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἔχει ἐδῶ πολλὰ βιβλία πατερικὰ μεταγραμμένα, καὶ εὐρίσκονται ἐδῶ εἰς τὴν λαύραν². ὕστερον ἔγινε καὶ ἡγούμενος εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Ἄφ' οὗ δὲ ἔγινεν ὁ θεὸς του Μιχαὴλ ἡγούμενος ἐδῶ εἰς τὴν λαύραν, ἤρχετο καὶ αὐτὸς ἐδῶ, καὶ βλέποντας ὅτι δὲν εἶχαν ἐφη-

¹ Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. II, σ. 398, 778. — ² Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 326, II, σ. 214, 382, 431, 574, 577, 603, 604, 619, 782.

μέριον, και παρακαλώντες τον και οι αδελφοι ηλθε και εκατοικησεν εδω και ητον εφημέριος είκοσι χρόνους· επειδή δέ επινε ταμπάκον, ηθελε να γίνεται η λειτουργία των προηγιασμένων ταχύτερον· ο δέ τότε οικονόμος δέν ηθελε και εγόγγυζεν, και εκ τούτου παροργισθεις επαραίτησε την λειτουργίαν και έγινεν εφημέριος ο παπᾶ Ίάκωβος. Όταν δέ εφυγεν εις Ίερουσαλήμ ο παπᾶ Ίάκωβος, οι αδελφοι εγραψαν εις τους αγίους επιτρόπους, και ερχόμενος εδω ο αγιος Πέτρος Μισαήλ πρώτον εκαμεν εμε (= τόν Ίωάσαφ) μεγαλόσχημον και υστερον εχειροτόνησεν ιερομόναχον και εφημερεύω· ητον δέ ούτος ο παπᾶ Σαμουήλ απλούστατος και ακακος άνθρωπος, και υπηρέτει με πολλήν ταπεινοφροσύνην τόν θεϊόν του Μιχαήλ, οποῦ ητον κουτζός και εκανε την χρείαν του εις τὸ κελλίον του. Και εις τὰς κοινὰς υπηρεσίας ητον πρώτος και εις την εκκλησιαστικὴν ακολουθίαν, και εζησεν εδω περισσότερον ἀπὸ τριανταπέντε χρόνους· ασθενήσας δέ βαρέως και γενόμενος μοναχός μεγαλόσχημος απηλθε πρὸς Κύριον».—Διὰ δέ τὸν μοναχὸν Κλεόπαν ταῦτα γράφει (φ. 39 κέ). «Μετὰ τοῦτον (= Θεοδόσιον) απέθανεν ο γέρων Κλεόπας. Οὔτος ητον ἀπὸ τὴν Αἴνον και έγινεν Ἀγιοταφίτης παιδιόθεν, και εχρημάτισε δευτερεύων εις τρεῖς πατριάρχας, τὸν αἰοίδιμον Ἀνθιμον, Πολύκαρπον και Ἀθανάσιον, εις τοῦ ὁποίου τὰς ἡμέρας καταλιπὼν πάντα ηλθε και εκατοικησεν εδω εις τὴν λαύραν και έγινε μεγαλόσχημος, και επεριπάτει τὴν στενήν και τεθλιμμένην ὁδὸν τῆς μοναδικῆς πολιτείας. Εἰς τὴν νεότητά του υπήγεν εις ταῖς Κυδωνίαις και εσπούδαζε, και ητον μαθηματικὸς και εσύνθεσε πολλὰ τροπάρια, τὰ ὁποῖα ἔχει γραμμένα εις μερικὰ Ὁρολόγια, και εσύνθεσεν και εις τὸν ἅγιον Καλλίνικον και τὸν ἀπόστολον Κλεόπαν· επειδή δέ ητον καλομαθημένος τόσοις χρόνοις οποῦ ἐκάθητο εις τὴν Βασιλεύουσαν, εστενοχωρεῖτο και ἀπήρχετο κάποτε εις τὸ Πατριαρχεῖον και εις ἄλλα μέρη, και πάλιν ηρχετο εδω εις τὴν λαύραν, και εκ τούτου εγραψαν οι τότε ἐπίτροποι τοῦ μακαριωτάτου να μὴν πηγένη κανένας πουθενά χωρὶς τὴν ἀδειάν τους, και τότε εγραψε τὴν ἐπιστολὴν τούτην· «Δεσπότηι μου πανσέβαστοι, να ἔχω τὰς

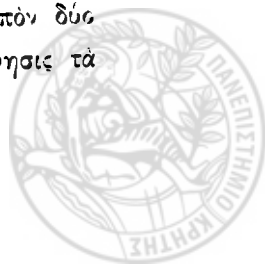
εὐχάς σας. Ἐχω μικρὸν ἐρώτημα, ζητῶ τὰς ἀκοάς σας. Καὶ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον νὰ καθίσῃ· ὅμως μετὰ ὀλίγας ἡμέρας, ἐπειδὴ ἦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀγίου Συμεὼν καὶ ἐπήγαμεν εἰς τὸν ἔξω πύργον καὶ ἐλειτουργήσαμεν, ἦλθεν ἐκεῖ, καὶ κατεβαίνοντας εἰς τὴν σκάλαν εἰς τὸ κάτω ἓνα δύο σκαλοπάτια, ἔπεσέ καὶ ἐκ τούτου ἔγινε κατάκοιτος πολὺν καιρὸν, καὶ μόλις μὲ δύο πατερίτζαις ἤρχετον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἕως ἔξῃ χρόνους ὅπου ἔζησε μετὰ ταῦτα· καὶ τὸν ἐκύταζεν ὁ γέρων Ἰγνάτιος εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς χρόνους. Μίαν ἡμέραν ὅπου ἐμετάλαβαν ὅλοι οἱ ἀδελφοί, ἐμετάλαβε καὶ οὗτος τῶν ἀχράντων μυστηρίων· εἶτα ἐζήτησε νὰ τοῦ κάμωμεν εὐχέλαιον [καὶ] ἐκοιμήθῃ ἐν εἰρήνῃ. Τούτου εἶναι ἀνεψιὸς ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιεπίσκοπος κϋρ Ἰωβ, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τούτου τοῦ θείου του γέρων Κλεόπα μᾶς ἔστειλε πέντε χιλιάδας γρόσια, καὶ μὲ τὰ ἡμισυ ἀγοράσαμεν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸ ἀμπέλι τοῦ Σεχ-Δβατάλα καὶ ἔγινε καὶ τὸ τουβάρι ὄλον, ὁμοῦ καὶ τοῦ ἀμπελίου ὅπου ἔχει τὴν κουκουναρίαν· μὲ τὰ δὲ τὰ ἄλλα ἡμισυ ἀγοράσαμεν ἐλαιίας εἰς τὴν ἁγίαν Βηθλεέμ. Ἐστειλε καὶ πεντακόσια γρόσια χωριστά, τὰ ὅποια ἐμοιράσθηκα εἰς τοὺς ἀδελφούς, διὰ νὰ εὐχωνται καὶ τὸν κοιμηθέντα καὶ τὸν ἀποστειλάντα. Ἐγγράφησαν δὲ τὰ παρόντα τέτραδα εἰς τοὺς ἡμῶν, δεκεμβρίου 12, παρὰ τῆς ἐμῆς ἐλαχιστότητος Ἰωάσαφ ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ οἱ ἀναγινώσκοντες».

5. (Ἐν τῷ ἡγουμενείῳ τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα).—Κῶ-
διξ ἐκ φύλλων στυλπνοῦ χάρτου 238, φέρων ἐξωθεν τὸν ἀριθμὸν $\frac{293}{2}$ (ὄρα Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθ. II, σ. 698. III, σ. 149). Ἐπι-
γραφή· «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν
Σάββα τοῦ ἡγιασμένου καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου, μεταφρασθὲν
[sic] εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν». Ἀρχ. «Δὲν εἶναι κανένα πρᾶγμα
ὅπου νὰ παρακινᾷ» κτλ. Ἐν τῷ 238-ῳ φύλλῳ· «Ἐμεταφράσθη
ὁ τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα βίος ἐκ τῆς ἐλληνίδος εἰς τὴν

κινήν γλώτταν. πόνος καὶ ἰδρῶς. Νέοφιτου ἱερομονάχου Ῥοδίου τοῦ Κιπρίου, ἐν Γιάσι πολ' τῆς Ἀνο-Δακίας. ἡγεμονέβοντος τοῦ ὑψηλωτάτου Ἰωάννου Ρανδολᾶ βόεβωνδ'. ὕγουμενέβωντος ἐν μὲν τῇ μεγίστῃ λαύρα Δανιήλ ἱερομονάχου, ἐν δὲ τὸ παρώντι καταγογιῶ Γαλακτίωνος ἱερομονάχου τοῦ Χίου, ἔτει ὀριῶ ἀχιθ' [1619]. ἤληφε δὲ πέρασ ἰανουαρίῳ κη». Ἐν τῷ 239-φ φύλλῳ «Τῷ παρῶν βηβλήον ὑπάρχη Δαμασκηνοῦ ἱερόμονάχου».

6. (Ἐν τῇ λαύρα τοῦ Χουζιβαῖ παρὰ τῷ ἡγουμένῳ Καλλι-νίκῳ). — Φύλλον ἐκ χάρτου γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Μοσχονησίου ἐπισκόπου Καλλινίκου· «Τὰ περὶ τοῦ πρώην Μοσχονησίου Καλλινίκου. Εἰς τὰ 1818 διάκονος ὦν ἦλθον εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἐκοινοβίασα εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν. Ἐκεῖ εὐρῆκα καὶ τὸν πατριάρχην Γρηγόριον τὸν κρεμασθέντα, καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπατριάρχευσε· ἐμὲ δὲ ἡ ἱερὰ μονὴ μὲ ἓνα προηγούμενόν της μᾶς ἔστειλε ταξειίδι εἰς τὴν Ὑδραν· ἔχει ἐκεῖ τὸ μοναστήρι μετόχι. Ἐκαθίσασμεν ἐκεῖ ἕως τὸν καιρὸν τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων χρόνους δεκατρεῖς, καὶ ἀφ' οὗ ἡσύχασεν ἡ ἐπανάστασις ἠθέλησα νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν κατεδαφισμένην, τὰ Μοσχονήσια, καὶ ἐπειδὴ τὰ Μοσχονήσια καὶ τὸ Αἶβαλί κατήντησαν ἀκατοίκητα, τὰ κτήματα δὲ καὶ τῶν δύο μερῶν ἡ Κυβέρνησις τὰ κατέκτησεν, ἕνεκα τῆς ἀποστασίας των, διὰ τοῦτο δὲν ἠμπόρουν πλέον οἱ ἐντόπιοι νὰ ζήσουν ἄνευ τῶν κτημάτων. Ἐσκέφθησαν λοιπὸν τὰ δύο μέρη καὶ ἐνέκριναν νὰ μὲ κάμουν ἀπόλυτον πληρεξούσιον, νὰ μὲ στείλουν εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ ἠμπορέσω νὰ ἐλευθερώσω τὰ κτήματά των. Διὰ πολλῶν οὖν πλέον παρακλήσεων ἐνεκρῖνα νὰ θυσιάσω τὸν ἑαυτὸν μου, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος μου, καὶ ἀπεφάσισα καὶ ὑπῆγα εἰς Κωνσταντινούπολιν. Πηγαινάμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ μέρους τῆς ἐκκλησίας ἐνεκολπώθη τὸν πατριάρχην Χρῦσανθον κατὸν Μακάριον τὸν Ἐφέσου· ἀπὸ μέρους τῶν πολιτικῶν τὸν Χουστρέφ-πασσᾶν καὶ τὸν Στεφανάκη-βέην. Ἠγωνισθὴν λοιπὸν δύο ἔτη, ἕως οὗτου ἐκατωρθώσαμεν νὰ παραχωρησῆ ἡ Κυβέρνησις τὰ

κτήματα εἰς τοὺς χριστιανούς, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ σουλτάν Μαχμούτ. Αὐτὰ ἐτελείωσαν διὰ πολλῶν κόπων καὶ ἐξόδων. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἔπεσεν ὁ Χρῦσανθος καὶ ἔγινεν ὁ Κωνσταντῖος ὁ ἀπὸ Σιναίου πατριάρχης. Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίου ἐτελείωσεν ἡ ὑπόθεσίς μου. Ἐπῆρα τὰ φερμάνια νὰ καταίβω εἰς τὴν πατρίδα· ὁ δὲ πατριάρχης καὶ ὁ Στεφανᾶκη-βέης ἐνέκριναν νὰ ὑπάγω ὡς ἀρχιερεὺς καὶ ὄχι ὡς ἀπλοῦς ἱερεὺς. Μὲ κατέπεισαν λοιπὸν καὶ μὲ ἐχειροτόνησεν ὁ πατριάρχης Κωνσταντῖος ὁ ἀπὸ Σιναίου εἰς τὰ 1832 καὶ ἐτελείωσα καὶ τινὰ μυστήρια! Ἐκάθισα εἰς τὴν πατρίδα δεκαπέντε ἔτη καὶ ἀρχιεράτευσα. Μετὰ τὸν δεκαπενταετῆ τοῦτον καιρὸν διὰ ὑποθέσεις πολιτικὰς ὑπῆγα εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπειδὴ εἶδα τὴν γλύκα τῆς πατερίτζας, ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν ἔκαμεν ἐκλογὴν ἕνα ἐφημέριόν της ὀνόματι Μελέτιον, ἐφταμηνίτην. Τὸν ἐσυμβούλευσα πῶς πρέπει νὰ φέρηται εἰς τὴν πατρίδα· αὐτὸς ἐφέρετο ὅλως τὸ ἐναντίον, καὶ ἔτσι μετ' ὀλίγον καιρὸν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἔστειλεν ἐξορία εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος· αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγον καιρὸν ἠθέλησε νὰ δραπετεύσῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸ καίκι καὶ τὸν ἔθαψαν εἰς τὴν Σκιάθον. Ἐγὼ δὲ ἐρχόμενος εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος μέχρι τῆς σήμερον ἡσυχάζω ἐνταῦθα. Ἀρχιερεὺς ἔχω εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος ὀποῦ ἡσυχάζω πενήντα ἔτη. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὀποῦ ἐπάτησα τὸ Ἅγιον Ὅρος εἶμαι ἕως τώρα Ἀγιορείτης ἐξήκοντα καὶ πέντε ἔτη. Ἐχω ἡλικίαν ἑνενήκοντα καὶ ἐπτὰ ἐτῶν. Πάντα ματαιότης!—Ὁ πρῶγν Μοσχονησίωv Καλλίνικος»¹.

7. (Μόσχα. Ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Ἁγίου Τάφου). — Τεῦχος ἐκ χάρτου, οὗ τὰ τρία πρῶτα φύλλα λογαριασμοὺς ἀγορῶν καὶ δαπανῶν ἐμπεριέχει, γεγραμμένους τοὺς πλείους ὑπο Ἰωάννου Σαλτέλη τοῦ Κυδωνιέως (1809-1813)· εἶτα φύλλα τὸ τεῦχος ἠριθμημένα ἔχει 98, περιέχοντα «Φυσικῆς συντάγματα,

¹ Πρὸβλ. Ε. Δρακου, Μικρασιανὰ, ἡ ἱστορία τῶν Μοσχονησιῶν ὑπο ἐκκλησιαστικῆν ἐποψίν. Ἀθήνησι [γρ. ἐν Σμύρνῃ] 1895, σ. 21—31.

συνεραμισθέντα παρά Βενιαμίν ιερομονάχου τοῦ Λεσβίου· ὧν ἡ ἀρχή· «Ἐγὼ πρόσκειμαι καὶ ἐρευνῶ» κτλ. Μετὰ δὲ ταῦτα λογαριασμοὶ πάλιν ἐν πολλοῖς ὑπάρχουσι φύλλοις (1801-1816), γεγραμμένοι ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Σαλτέλη καὶ Παρασκευᾶ τοῦ Σάλτα Κυδωνιέως.

Σελ. 238.

Κωδ. τῆσ ια' ἑκατ. ἐν τῇ Σαβαιοτικῇ συλλογῇ, ἀριθ. 363.
 "ῶρα τόμ. II, σ. 479—480.

Κωδ. τῆσ 1924—1925 ἐν τῇ Σαβαιοτικῇ συλλογῇ, ἀριθ. 363, σ. 479.
 "ῶρα τόμ. II, σ. 357—361.

...ελάτο ε αλτομ

τισ οργισ του θυ· ου γιρασ σεμμομ· ου παλαιω
 παρεσιω· ουχι εραπκη τιμη· ηρι και ωμ
 ακου ομην τωρ θειω γραφωρ· και αρχαι
 οδχορ οσ λποσ αφειρι τι τωρ ιδιωρ και τα δι
 αμοιαν· τι πιατε τε θμβλιω κβροι ειπωμ
 προς ατομ· πιασ κσ εμ πασι τοισ ρχοισ
 ατου· και οσισ εμ πασι τοισ εργοισ ατου·
 ε τελειωθη· η παροσ ωβιμος· του κν
 εφραιμ· ος επι τροπης· του καθηγουμ
 τσ φασμ μομης τσ πμ περ· εμ τω ιδι
 και πμ κσ περ ημωρ κν παμωρ ιδροσ
 λχορ οσ εμου του αμαρτωλσ· και πμ
 αμαρτωλων αμα τωλσ και κατακεκενη
 ματθα· ιδροσ α +
 τοιοσ γ ω λη +

δεκμιομ
 με
 6434
 ημωρ κμωμ

Σελ. 238.
 Κωδ. έτους 1929—1930 εν τη Σαβαιτικη συλλογη, αριθ. 230, φ. 483.
 Όρα τόμ. II, σ. 481—478.

Σελ. 238.
 Κωδ. έτους 1929—1930 εν τη Σαβαιτικη συλλογη, αριθ. 230, φ. 483.
 Όρα τόμ. II, σ. 357—361.

Μ ΠΑΝ Ε ΠΛΗΡΟ ΦΛΑΜΕΛΙΝΑΙΣΟ ΦΗΝΙ ΖΗΤΗΕ
 Ε ΕΥΡΥΤΑΡΜΕΡΥ ΤΗΝΙΟΛΑ ΖΗ ΕΙΡΗΝΗ
 Τ ΑΥΤΗΡ ΠΑΤΕΡ ΔΕ ΔΗΝΑ Μ ΕΝΕΙΣΙ ΔΡΑΠΗ ΖΗ Θ ΤΑΛΙΟΡ
 Η ΤΑΥ Η ΠΑΝΙΑ ΝΙ ΕΡ ΕΡΑΙ ΕΝ ΑΡ ΤΗ Η ΠΑΝΙΑ
 Τ ΤΩ ΚΑΡΩ ΔΙΑΓΝΕΣ Η ΜΟΡΘΟΒΑΡΤΩ ΤΩ ΕΧΧΟΙ
 ΠΡΩΤΩ ΣΩΑ ΕΡ ΜΩΟ ΜΑΤΡΗ ΜΑΙ ΧΑΝ ΒΟΤΙΟ
 ΟΥ ΣΑΒΗ ΡΟΥ ΣΑΙ ΜΑΤΟΣ ΕΚΛΩΣ ΔΕΙΛΑΙ Σ ΠΟΛ
 ΛΑΥΤΑ ΟΥ ΣΑΙΤΟΣ ΤΩ ΜΟΡ ΜΙ ΣΑΡ ΟΥΡ ΠΑΥ
 ΕΛΑΥΤΑ ΜΙ ΣΑΥΝ ΤΑ ΤΑΡ ΑΠ Τ ΚΑΡ ΜΡ ΤΩ ΣΤΑΛ
 ΕΒΗ Ε Φ ΕΚΛΩΣ ΑΙ Ο Η ΜΑΛΛΟ Μ ΠΟ ΧΕΡ ΟΥ
 ΕΡ ΔΟΥ ΣΑΙ Ο ΜΟΥ ΣΑΥΤΑ ΕΒΗ ΤΟΥ ΔΥ ΕΡ ΦΟΥ ΣΑ
 ΕΒΗ ΤΩ Δ ΤΩ Ο ΠΙ ΣΟΒΗ ΙΟ ΜΑΤΟ ΤΩ ΜΙ ΜΑΤΙ
 ΕΟ Μ ΠΟ ΟΥ ΕΡ ΕΚΛΩΣ ΑΙ Ο Η ΜΑΛΛΟ Μ ΠΟ ΧΕΡ ΟΥ
 ΑΠ ΤΟΥ ΑΥΤΟ ΜΑΙ ΟΥΣ ΘΕ ΣΑ ΜΑΙ ΚΑΙ ΕΒΗ ΤΩ Ο
 ΕΣ ΚΑΡ ΜΡ ΔΕ ΚΑΡ ΜΡ ΤΩ ΕΙ ΜΑΤΟ ΣΑΥΤΗ ΚΑΙ
 / ΟΥ ΕΚΡΟΣ ΤΩ ΟΥ ΜΑΤΗ Ο Η ΤΑΥΤΑ ΟΥΣ ΤΑ ΜΑΙ
 ΕΤ ΓΥΟΝ ΚΑΙ ΕΥ ΘΕ ΣΑ ΟΥΣ ΕΒΗ ΓΥΟΝ ΣΕ ΒΙ ΟΥΣ
 ΤΩ ΕΣ ΣΑΤΟ Ο ΔΙ ΜΟ ΑΡ ΜΑΤΩ ΕΥ ΘΟΥ ΣΑΤΗ ΔΙ ΤΑΡ
 Ε ΕΡ ΦΟΥ ΣΑ ΜΑΤΗ ΕΡ ΕΚΛΩΣ ΑΙ Ο Η ΜΑΛΛΟ Μ ΠΟ ΧΕΡ ΟΥ
 Ε ΜΑΤΗ ΟΥ ΜΑΙ ΚΑΙ ΕΡ ΕΚΛΩΣ ΑΙ Ο Η ΜΑΛΛΟ Μ ΠΟ ΧΕΡ ΟΥ

Σελ. 238.
 Κωδ. τής θ' έκστ. εν τη Σαβαίτιχη συλλογή, αριθ. 360.
 "Ορα τὸμ. Π, σ. 471—473.

ΤΩΝ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ἀναγνώσεις ἀμετάλλακτοι.

Σελὶς 52. Πίναξ φωτοτυπικός ἀπεικάζων τὴν 5-γν σελίδα τοῦ 23-ου κώδικος, ἧς τὸ κείμενον ἔχει ὧδε· « - - πλήρους ἐν τῇ διακρίσει τῷ πάντων εἶναι, | τῶν ὄντων ὑπερούσιωσ ἐξηρημένον. καὶ τῇ | ἐνιαῖα των ὄλων προἀγωγῇ. καὶ τῇ ἀνελατ|τώτω χύσει τῶν ἀμειώτων αὐτοῦ μεταδόσει|ων· ἀλλὰ καὶ ἐν, ὦν. καὶ παντι μέρει. καὶ ὄλω. | καὶ ἐνί, καὶ πληθει. τοῦ ἐνόσ μεταδοῦσ. | ἐν ἐστὶν ὡσαύτως ὑπερουσίωσ· οὔτε μέρος | ὄν τοῦ πλήθουσ· οὔτε ἐκ μερῶν ὄλον· καὶ | ὄυτως ὄυτε ἐν ἐστὶν. ὄυτε ἐνοσ μετέχει· πόρ|ρω δὲ τούτων ἐν ἐστὶν· ὑπὲρ τὸ ἐν τῷισῶσιν ἐν· | καὶ πλήθος ἀμερῆσ· ἀπλήρωτον· ὑπερ|πλήρεσ· πὰν, ἐν. καὶ πλήθος παράγον καὶ | τελειοῦν· καὶ συνέχον· πάλιν τῇ ἐξαυτοῦ | θεώσει· τῷ κατα δύναμιν ἐκάστου θεοειδεῖ | θεῶν πολλων γιγνομένων· δοκεῖ μὲν εἶναι | καὶ λεγεται τοῦ ἐνοσ θεοῦ διάκρισις καὶ πολ|λαπλασιασμός. ἐστὶν δὲ οὐδὲν ἧττον ὁ ἀρ|χίθεος καὶ ὑπέρθεος ὑπερουσίωσ εἶσ, | θεός. ἀμέριστος ἐν τοῖσ μεριστοῖσ· ἠνωμέ|νοσ ἐαυτῷ καὶ τοῖσ πολλοῖσ· ἀμιγῆσ καὶ | ἀπλήθυντος· καὶ τοῦτο ὑπερφύωσ ἐννο|ήσασ ὁ κοινος ἡμῶ καὶ τοῦ καθηγεμονος· | ἐπι τὴν θεϊαν φωτοδοσίαν χειραγωγός. ὁ | πολυσταθεῖα τὸ φωστοῦ κόσμου. τάδεφη|σιν ἐν-θεαστικῶσ ἐν τοῖσ ἱεροῖσ αὐτοῦ γραμ|μασιν· καὶ γὰρ εἴπερ εἰσιν λεγόμενοι θεοί». Τὰ δὲ τῆσ αὐτῆσ σελίδος ἄκρα σχόλια μικροῖσ ἔχει κεφαλαιώδεσι γράμμασι, ταῦτα· «Ἐὰν θεοὶ πολλοὶ καὶ κριοὶ - - - - - | δηλοὶ ὅτι ἡ παντων αἰτία καὶ

- - - - - οσ θεότησ - - - - - | καὶ ἀσχεδαστον
 τῆς ἐπωνυμίας τῆς οἰκειας θεότητος καὶ - - - - - | λεγομένους
 θεοὺς καὶ κυρίους προηγαγεν, οὐ κατακερματιστον - - - - - | τος
 ἐν μερει θεοτήτων ὡς χρυσοσ εἰς νομισματα πολλὰ οὐδε - - -
 - - - - - | ων συμπληροῦντων τὴν αὐτοῦ θεοτητα. ὄν τροπον
 τὰ πολλὰ εἶδη τ - - | κοσμον· ἀλλὰ πλη|νεσθαι λέγεται ὁ θεοσ |
 το καθεκαστον | εἰς παραγωγὴν τῶν | ὄντων βουληματι | προνοη-
 τικαῖς προσ|δοις πολλαπλασιαζο|μενοσ· μένειν δὲ ἀ|μερίστωσ ἐν
 ὡσπερ | ἥλιοσ ἀκτίνας πολ|λάσ ἐκπέμπων καὶ | μενων ἐν τη ἐνώ|
 τητι· εἶρηται γάρ | καὶ περι τοῦ ἡλίου | τῆσ δικαιοσύνησ. ὁ |κα-
 θῆμέραν μεριζό|μενοσ καὶ μὴ δαπα|νώμενοσ. καλῶσ δὲ | ἐπι τῶν
 θείων εἶρη|ται τὰσ ἐνώσεισ τῶν | διακρίσειων ἐπικρα|τεστέρασ εἶναι·
 καὶ | γάρ οὐ δεῖ τὸν νουνε|χῶσ ακρωμενον περι| θυ ἐναδε περι
 ἀυ|του ἀκουοντα ὑπο|νοειν ἀσθενειαν. | ὅτε ἀπλοῦν ὡσ ἀδύ|ναμον.
 οὐδὲν γαρ | ἐπιθ(εο)ῦ οἰκειῶσ λέγε|ται τῆσ ἰδιότητοσ | ἐκείνησ ἀφι-
 κνού|μενον· ὅτε κατα | στέρισιν ὡσ ἀθανατοσ | καὶ τὰ ὅμοια· ὅτε
 κα|τα θεσίω ὡσ ζωῆ τοι|χὸν καὶ ἐν. ἀλλὰ τὸ | ἐν ὡσ πάσιν ἀσυμ-
 βλητον ρητεον. ὅ|περ ὡσάυτωσ ἔχει | καὶ ἐν τοῖσ ἀνεκ|φυτητοῖσ τῆσ
 οἰ|κειασ ἐνάδοσ τῶν | λοιπῶν ὑποστασε|σι· μένει γάρ ὁ ἀυ|τὸσ καὶ το
 βούλη|μα δοκοίη διακρινεσθαι εἰσ τὴν τῶν λοιπων παραγωγὴν. πασησ
 ὄῶν δια|κρίσειωσ τοῦτ' ἐστιν εἰσ τὸ εἶναι τὰ ὄντα παρόδοσ προαιτία
 καὶ ἐπικρα|τεστέρα ἢ τοῦ θεοῦ ἀμέριστοσ ἐνάσ. ἐπει δὲ τῶν ἀι-
 σθητῶν τὸ ἐναντιον. οὐ|δὲν γαρ αὐτων ἐστιν ἐνασ. ἀλλ' αἰ δια-
 κρίσεισ τῶν στοιχειων προϋπόσαι συ[ν]δρομοι γινόμεναι καὶ ἐνου-
 μεναι δευτερασ τασ ἐκ τῆσ συνθέσειωσ ἐν - - - | ἐργαζονται. ἐπει
 δὲ τῶν θείων οὐχ' ὁυτωσ· ἐπι αὐτῶν γάρ προῦ - - - | ἡ ἐνωσισ.
 τὰσ διακρίσεισ βουλή|ματι δευτερασ ποιεῖ· - ».

Σελ. 83. Πίναξ ἀπεικάζων τὸ 155-ον φύλλον τοῦ 36-ου
 παλιμψήστου κώδικοσ· ἐν δὲ τῷ φύλλῳ τούτῳ μέρος ἐμπεριέχεται
 συγγραφῆσ, ὡσ οἶμαι, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, γραφείησ ἀμφὶ
 τὸ τέλος τῆσ ὁγδόησ ἑκατονταετηρίδοσ· τούτου δὲ σπογγισθέντοσ
 ἐγράφη περι τὸ τέλος τῆσ δυοκαιδεκάτησ ἢ περι τὴν ἀρχὴν τῆσ

κατόπιν ἑκατονταετηρίδος μέρος τῆς πρὸς Ὀλύμπιον ἐπιστολῆς Βασιλείου τοῦ μεγάλου· ὅπερ οὕτως ἀναγινώσκεται· « - - - τὰ περιφερόμενα καθ' ἡμῶν ταῦτα συντάγματα διὰ | τὸ καὶ πρότερον αὐτὸν ἐμὲ δεδέχθαι τὴν ἐπιστολὴν πρέ|πουσαν ταῖς ἀμαρτίαις μου· οὐ μὴν προσδοκηθεῖσάν | ποτε γραφήσεσθαι παρὰ τῶν ἐπιστει- λάντων· ἀλλ' ὅμως τὰ δεύτερα | τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐφάνη ἡμῖν ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τῆς | πικρίας ὥστε ἐπισχοτίσαν τοῖς προλαβοῦσι· πῶς γὰρ οὐ | μικροῦ τῶν φρενῶν ἔξω ἐγενόμην τῶν ἑμαυτοῦ, ἐντυχῶν | τῇ πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἀδελφὸν Δαζίναν ἐπιστολῇ· μο|ρίων μὲν ὕβρεων καὶ κατηγοριῶν ἀφορήτων γεμούση καθ' ἡμῶν καὶ ἐπαναστάσεων, ὡς ἐν τοῖς χαλεπωτάτοις | ἡμῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας βουλευμασιν εὐρεθέντων· εὐ|θύς δὲ καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἶναι ἀληθεῖς τὰς καθ' ἡμῶν | βλασφημίας ἐπέιχθησαν ἀπὸ συγ- γράμματος οὐκ οἶδ' ὑ|πὸ τίνος γραφέντος· μέρει μὲν γὰρ ἐπέγνων ὁμολογῶ | περὶ τοῦ Λαοδικέως Ἀπολιναρίου γεγράφθαι· καὶ αὐτὰ οὐδὲ | ἀναγνοὺς ἐξ ἔργων ποτὲ ἀλλ' ἀκούσασ ἐτέρων ἀπαγγει|λάν- των· ἄλλα δὲ τινα εὔρον ἐγγεγραμμένα ἃ μῆτε ἀ|νέγνω ποτὲ· μῆθ' ἐτέρου λέγοντος ἤκουσα· καὶ τούτων ὁ|μάρτυς ἐν οὐρανῶ πιστὸς. πῶς οὖν οἱ τὸ ψεῦδος ἀποστρεφό|μενοι· οἱ τὰ ἀσθενήματα βα- σιάζειν τῶν ἀδυνάτων | ἐπαγγελόμενοι, ταύτας ἡμῖν κατεδέξαντο τὰς συκοφαν|τίας ἐπενεγεῖν καὶ ἀπὸ ἀλλοτριῶν συγγραμμάτων ἡμᾶς | κατακρίναι πολλὰ λογισάμενος κατ' ἑμαυτὸν ἐπινοεῖν, | τὴν αἰτίαν οὐκέχω· εἰμὴ ὅπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον μέρος ἔ|χρινα εἶναι τῶν ὀφειλομένων μοι διὰ τὰς ἀμαρτίας | κολάσεων, καὶ τὴν ἐπὶ τού- τοις λύπην· πρῶτον μὲν γὰρ κατεπένησα τῇ ψυχῇ ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ | τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων· ἔπειτα δὲ καὶ ἐφο- βήθην αὐτὸς περὶ ἑμαυτοῦ | μὴ ποτε προσθῶ ταῖς ἄλλαις ἀμαρ- τίας καὶ τὴν μισανθρωπίαν πάθω» [Migne, Patrolog. graec. τ. 32, σ. 565-568].

Σελ. 98. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν πρώτην σελίδα τοῦ 121-ου φύλλου κώδικος ἐκ μεμβράνης ἔτει 1122·φ γραφέντος ἐν Ἱερο-

σολύμοις (ἀριθ. 43)· ἔχει δὲ τὸ κείμενον αὐτῆς ὡδὲ· «Πν(εῦμ)α
 κ(υρί)ου ἐπεμὲ· οὗ ἦνεκεν ἔχρισέν με: - τέ(λος) καὶ εὐφροσύ|νη
 εὐφρανθήσονται ἐπὶ κ(υρί)ον: - ΙΒ' Βασιλειῶν· τὸ | Ἐγένετο ἡμέρα
 καὶ διέβη Ἐλισσαιέ: τέ(λος): καὶ ἔλαβεν τὸν | υἱὸν αὐτῆς καὶ
 ἐξῆλθεν: — ΙΓ' Προφ(ητείας) Ἡσαίου· τὸ ἀνά(γνωσμα) | Τάδε λέγει
 κ(υρί)ος: ποῦ ἐστὶν ὁ ἀναγαγὼν· τέ(λος): καὶ τῶν ὁδῶν σου | μνη-
 σθήσονται: — ΙΔ' Προφ(ητείας) Ἰερεμίου τὸ ἀνάγ(νωσμα) | Τάδε
 λέγει κ(υρί)ος· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται: — τέ(λος) οὐ μὴ μνη|σθῶ
 ἔτι: — ΙΕ' Προφ(ητείας) Δανιήλ τὸ ἀνα(γνωσμα) | Ἔτους ὀκτώ
 καὶ δεκάτω: τέ(λος) αἰνοῦμεν εὐλογοῦμεν προ|σκυνοῦμεν τὸν κ(ύ-
 ριο)ν: — καὶ ὀφείλει δὲ πάλιν ἰστανται | οἱ δύο χοροὶ καὶ ἕτεροι
 τρεῖς ψάλτ(αι) ἵνα ψάλωμ(εν) τὸ εὐλογεῖ|τε πάντα τὰ ἔργα κ(υ-
 ρί)ου τὸν κ(υρί)ον η(χ)ος πλ(άγιος) α καὶ ἀποκρίνουσιν | οἱ δύο
 χοροὶ· ὁμνεῖτε· καὶ ὑπερψοῦτε αὐτὸν εἰς τ(οὺς) αἰῶνας: — | καὶ
 οὕτως ἕως τέλους τῆς προφητ(είας): καὶ μετ(ά) τοῦτο τὸ πα(λιν) |
 εὐθ(ύς) εἰσέλθη ὁ π(ατ)ριάρχ(ης) εἰς τ(ὸ) ἅγιον βῆμα: καὶ ρογεύει
 τὸ θυμιάμα | τῶν μ(ητ)ροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρ(ε-
 σβυτέρων)· καὶ ἄρξουντ(αι) θυμιάσιν | αὐτὸς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 ἱερεῖς μεταυτοῦ θυμιάσου(ν) | τὸν ναὸν ἔξωθ(εν) τοῦ Ἁγίου Τά-
 φρου καὶ κυκλώνουν αὐτῷ Γ' | φορᾶς· καὶ αὐτὸς κεκλησμ(ένος)
 ὁμοίως καὶ ὁ ναὸς τρεῖς φορᾶς· | εὐθ(ύς) ἐξέλθουσιν καὶ ἀναβαί-
 νου(ν) εἰς τ(ὸν) Ἁγιον Γολγοθ(ᾶν)· μετ(ά) τὸ θυμιάσου(ν) κάτ(ω)-
 θ(εν)· ὁμοίως καὶ τὸν Ἁγιον Κῆπον· καὶ τὸν Ἁγιον | Κωνσταν-
 τίνον· καὶ τὴν Ἁγίαν Φυλακὴν ἕως οὗ ἔλθωσιν | εἰς τ(ὴν) πόλιν
 τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως ὃν καλεῖται ἡ Πύλη τῶν Μύροφόρων· |
 τότε παραλαμβάνουσιν οἱ ὑποδιάκονοι τοὺς θυμι|ατοὺς ἐκ τῶν
 ἀρχιερέων καὶ ἱερέων: καὶ ἐισελεύσονται ὅλη εἰς τ(ὸ) | Ἁγιον
 Βῆμα· καὶ ἄρξε(ται) ὁ π(ατ)ριάρχ(ης) τὸ Κ(ύρι)ε ἐλέ(ησον) καὶ
 τότε κράζουσιν | ὁ λαὸς ὅλος τὸ Κ(ύρι)ε ἐλέ(ησον) ἐκτενωῶς καὶ ἀκα-
 ταπαύστως· | καὶ τότε ἐξέλθ(η) ὁ π(ατ)ριάρχ(ης) ἐκ τοῦ Βήματος
 αὐτὸς τε καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος | καὶ ὁ πρωτοδιάκω(ν) κρατοῦσιν τὰς
 χεῖρας αὐτοῦ ἐνθ(εν) καὶ ἐνθ(εν)» [Ἀ. Π. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα
 Ἱεροσολ. Σταχυολ., τ. II, σ. 183-184].

Σελ. 100. Πίναξ ἀπεικάζων δύο σελίδας (φ. 152^β-153^α) τοῦ 43-ου κώδικος· τούτων δὲ τὸ κείμενον ὄρα ἐν τούτῳ τῷ καταλόγῳ, σ. 100.

Σελ. 107. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν δευτέραν σελίδα τοῦ 277-ου φύλλου κώδικος γραφέντος ἔτει 1116 ἢ 1167-φ· τὸ δὲ κείμενον αὐτῆς οὕτως ἔχει· « - - φερόμενος· ἐρμηνεύεται γὰρ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ | δεδανεισμένους· καὶ ἐρώτησις· ἅπερ δὲ καὶ ὁ γραπτὸς | ὑπάρχων καθέστηκε νόμος· τὸ μὲν, ὅς οὐκ ὦν | οἰκειότατον κτῆμα τῆς φύσεως· καὶ τῆ κατ' αὐτὴν | ὑπάρξει, παντελῶς οὐ συμπαραινόμενος· τὸ | δὲ, ὡς περι γνῶσιν ἀληθῆ κινῶν ἡμᾶς καὶ πρωτότυπον σοφίαν, τοὺς μὴ νομίζοντας τὴν ἐρώτησιν | κατάληψιν εἶναι τῆς ζητουμένης τῶν θείων ἀρχετυπίας· ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν ἐννο//ω σωματικῶν | συμβόλων· ὡς δ' ἐς - - - τινός, πρὸς τὴν τῶν θείων | ἀγαθῶν ἐργαζομένους κατάληψιν· ἵνα παυσώμεθα τῆς κατὰ τὴν ἐρώτησιν φροντίδος· ἐν ᾗ | τυχόν ἐστὶ πολλάκις καὶ πλάνησις, ἐν τῇ τῶν ζητουμένων θείων ἀληθεία γινόμενοι· καὶ τῆς αὐτῶν | μεταποιηθῶμεν μακαριότητος· φαινομένης ἐν | ἡμῖν ἀναλλοιώτως κατὰ τὴν μέθεξιν· | καὶ τὸ κατ' αὐτὴν εἶδος, τῆς ἡμῶν γνώρισμα ποιουμένης ὑπάρξεως· ἐν | Χ(ριστῷ) Ἰ(ησοῦ) τῷ θ(εῷ) καὶ σ(ωτῆ)ρι ἡμῶν· ὡ ἡ | δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν; — | ·)·(· τέλος τῶν πρὸς Θαλάσσιον ἀποκρίσεων τοῦ ἀγ(ίου) Μαξίμου: — | ·)·(· ἐτελειώθ(η) ἢ ἱερά αὐτ(η) βίβλος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ· τὸν π(ατ)ριαρχικὸν | διέποντος θρόνον Μιχαὴλ τοῦ ἀγιωτ(άτου) καὶ οἰκουμενικοῦ π(ατ)ριάρχου». Καὶ ἐν τῇ ᾠᾳ· «)·(· Τῆς μακαριότητος | δηλονότι· τοὺς | κατὰ μέθεξιν | - - - θόντας | χαρακτηρίζουσας. | ἐξ ἑαυτης γνωρίμους αὐτῆς καθιστάσης».

Σελ. 110. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν πρώτην σελίδα τοῦ 85-ου φύλλου κώδικος ἔτει 927-φ γραφέντος· ἀναγινώσκειται δὲ αὕτη οὕτως· «Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου πρὸς | τοὺς τῆς Ἰνδίας προτρέψαντας μοναχοὺς παρακλητικός· κεφάλαια : : ρ : : Τοῖς ἐπι

γῆς βασιλεῦσιν ἐαρινὰ ἄνθη προσά|γοντες τινες τῶν προσαιτούν-
των· οὐ μόνον οὐκ | ἀπόβλητοι γεγόνασιν πολλάκις. ἀλλὰ γὰρ |
καί τινες ἀντέλαβον δωρεάς· καγὼ τοί|νον παρ' ὑμῶν ἐπιταχθεῖς.
μίαν ἑκατοντά|δα ποθεν δανισάμενος. καὶ προσφέρων | λογίων κα-
λῶν. ὑμῖν τοῖς τὸ πολίτευμα ἐν οὐ|(ρα)νοῖς ἔχουσιν· εὐπρόδεκτος
γενοίμην. καὶ τὴν τῶν εὐχῶν δωρεάν παρ' ὑμῶν ἀντιλάβοιμι· |
ἃ Ὄσω διεινεκῆς, ὁ τῶν ὄλων βασιλεὺς. οὐκ ἀρ|χὴν· οὐ πέρασ
τῆς βασιλείας. ἔχων τῆς οἰκεί|ας· τοσοῦτον τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ·
καὶ ὑπὲρ | τῶν ἀρετῶν πονεῖν προερούμενοις. ἐπικερ|ιδεστέραν
εἶναι. συμβέβηκε τὴν σπουδὴν· | αἱ μὲν γὰρ τοῦ παρόντος βίου
τιμαί· κὰν ἄγαν ὧσιν λαμπραί. τῷ παρόντι βίῳ συγκα|ταλύονται
πάντως· αἱ δὲ παρὰ θ(εο)ῦ νεμό|μεναι τοῖς ἀξίοις· ἄτε, συν αφθαρ-
σία δι|δόμεναι. εἰς τὸ παντελὲς διαμένουσιν· ἐντεῦ|θέν τε μακαρί-
ζειν ὑμᾶς, ἐπέρχεται μοι. | τοὺς τοῦ κρείττονος ἐραστάς:—».

Σελ. 111. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν πρώτην σελίδα τοῦ 153-ου
φύλλου κώδικος ἔτει 927-φ γραφέντος· τὸ δ' ἐν αὐτῷ σημεῖωμα
ἄρα ἐν τῇ 111-ῃ σελίδι τούτου τοῦ βιβλίου.

Σελ. 114. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν πρώτην σελίδα τοῦ 31-ου
φύλλου παλιμψήστου κώδικος (ἀριθ. 57)· τὸ νέον αὐτῆς κείμενον οὕτως
ἔχει· « - - δὲ ὁ λόγος τοῦ κ(υρίο)υ, δι' ὅλης τῆς χώρας· οἱ δὲ Ἰου-
δαῖοι | παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας. καὶ | τὰς εὐσχήμο-
νας. καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως· | καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ
τὸν Παῦλον καὶ | τὸν Βαρνάβαν· καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ | τῶν ὀρίων
αὐτῶν· οἱ δὲ, ἐκτιναξάμενοι | τὸν κοινορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ'
αὐτούς, | ἤλθον εἰς Ἰκόνιον· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο | χαρᾶς
καὶ πν(εύματο)ς ἁγίου· ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ | Κατὰ τὸ αὐτὸ,
εἰσελθεῖν αὐτούς εἰς τὴν συνα|γωγὴν τῶν Ἰουδαίων· καὶ λαλήσαι
οὕτως, ὥστε | πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆ-
θος· | οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, ἐπήγειραν καὶ | ἐκάκωσαν τὰς
ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν | ἀδελφῶν· ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον
διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κ(υρίῳ)· τῷ μαρ|τυροῦντι τῷ

λόγω τῆς χάριτος αὐτοῦ· διδόντι | σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι
 διὰ τῶν χειρῶν | αὐτῶν· ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· | καὶ
 οἱ μὲν, ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις· οἱ δὲ, | σὺν τοῖς ἀποστόλοις· ὧς
 δὲ ἐγένετο ὁρμὴ | τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχου-
 σιν. - - » [Πράξ. ιγ' 49-ιδ' 5].

Σελ. 156. Πίναξ ἀπεικάζων δύο σελίδας Ψαλτηρίου, γραφέν-
 τος τῇ θ' ἑκατονταετηρίδι· ἀναγινώσκονται δὲ αὗται οὕτω· «Καὶ
 ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου | αὐτῶν ἔθνη:— | Καὶ ἐκληροδοτήσεν
 αὐτούς ἐν | σχυσιω κληροδοσίας:—Καὶ κατεσκηνωσεν ἐν τοῖς |
 σκηνωμασιν αὐτῶν τὰς | φυλάς τοῦ Ἰ(σρα)ήλ:— | Καὶ ἐπέερασαν
 καὶ παρεπικρα|ναν τὸν θ(εὸ)ν τὸν ὑψιστον:— | Καὶ τὰ μαρτυρία
 αὐτοῦ οὐκ ε|φυλαζαντο:— | Καὶ ἀπεστρεψαν καὶ ἠθετήσαν καθῶς
 καὶ οἱ π(ατέ)ρες αὐτῶν:— | Μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλον:— |
 Καὶ παρωργήσαν αὐτὸν ἐν | τοῖς βουνοῖς αὐτῶν:— | Καὶ ἐν τοῖς
 γλυπτοῖς αὐτῶν | παρεζήλωσαν αὐτον:— | Ἦκουσεν ὁ θ(εὸ)ς καὶ
 ὑπερεῖδεν:— | Καὶ ἐξοῦδενωσε σφόδρα τὸν | Ἰ(σρα)ήλ:— | Καὶ
 ἀπώσατο τὴν σκηνὴν | Σηλώμ:— | Σκηνώμα ὃ κατεσκηνω|σεν ἐν
 ἀνθρώποις:— | Καὶ παρεδωκεν εἰς ἀ|χμα|λωσίαν τὴν ἰσχύον αὐ-
 τῶν:— | Καὶ τὴν καλλονὴν αὐ|τῶν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν:— | Καὶ
 συνέκλησεν ἐν ρομ|φαία τὸν λαὸν αὐτοῦ:— | Καὶ τὴν κληρονο-
 μίαν | αὐτοῦ ὑπερεῖδεν:— | Τοὺς νεανίσκους αὐτῶν | κατέφαγε
 πῦρ:— | Καὶ αἱ παρθενοὶ αὐτῶν | οὐκ ἐπειθήθησαν:— | Ὅτι ἱερεῖς
 αὐτῶν ἐν ρομ|φαιά ἔπεσον:— | Καὶ αἱ χεῖραι αὐτῶν οὐ | κλαυθή-
 σονται:— | Καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν | κ(ύρι)ος:— | » [Ψαλμ.
 οζ', 55-65]. Ἐν δὲ τῇ ᾠδῇ τῆς πρώτης σελίδος ὑπάρχει σχόλιον
 ιζ', ὅπερ ἀναφέρεται πρὸς τὸν δεύτερον τῆς σελίδος στίχον· «ἸΖ
 Τοῦτο τὴν τῆς γῆς δεσποτεῖαν δηλοῖ:—»· εἶτα σχόλιον ιη' διὰ
 τὸν 13-ον στίχον· «ἸΗ Ὡσπερ τόξον ἀνεπιτήδειον οὐ κατὰ σκοποῦ
 πέμπει | τὰ ἀφιέμενα | βέλη, οὕτω | κακεῖνοι | τῆς διανοίας | τὴν
 εὐθύτητα ἐδ|ἔφθησαν:—». Ἐτερον σχόλιον ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι
 διὰ τὸν 4-ον αὐτῆς στίχον· «ἸΘ Ἰσχύον αὐτῶν καὶ καλλονὴν τὴν
 κίβωτόν λέγει». Καὶ πάλιν ἕτερον διὰ τὸν 12-ον στίχον· «ἸΒ Τῆς

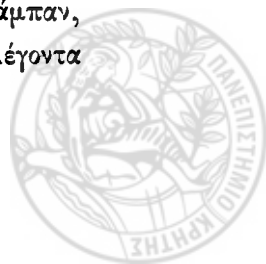

τιμωρίας κατάλεγει τὰ εἶδη· καὶ ὅτι οὐ δεῖ | θαρρεῖν παρα|νομία
 συζῶν|τας τῇ // // // κη|δαιμωνία:-».

Σελ. 170. Πίναξ, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἀρχὴ τῆς λειτουργίας
 Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατὰ βιβλίον εἰλητόν (ἀριθ. 109). Πρὸ
 τοῦ κοσμήματος ἀναγινώσκειται τὸ τέλος εὐχῆς τῶν ἀντιφώνων « -- ἐν
 τῷ μέλλοντι. ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενος». Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ κοσμή-
 ματι, ἄνωθι τῶν εἰκόνων, ὁ καλλιγράφος αὐτῶν ἔγραψε τὰ ὀνόματα·
 «Ὁ ἅγιος Γεώργιος· ὁ ἅ(γιος) Ἰω(άννης) ὁ Χρ(υσοστόμος)· Μ(ή-
 τηρ) Θ(εο)ῦ· ὁ ἅ(γιος) Βασίλειος». Μετὰ τὸ κόσμημα· «Εὐχὴ τῆς
 εἰσόδου:», οὕτως ἔχουσα· «Δέσποτα κ(ύρι)ε ὁ θ(εὸς) ἡμῶν ὁ
 κατ(α)στήσας ἐν οὐ(ρα)νοῖς τάγματα | καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ
 ἀρχαγγέλων. εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς | δόξης· ποιήσον σὺν τῇ εἰ-
 σόδῳ | ἡμῶν· εἰσοδὸν ἁγίων ἀγγέλων γενέσθαι· συλλει|τουργούντων
 ἡμῖν· καὶ συν|δοξολογούντων τὴν σὴν ἀγαθότητα». Εἶτα· «Ἐκφώ-
 νησις: | "Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δό(ξα) | τιμὴ καὶ προσκύ(νησις) τῷ
 πα(τρ)ὶ καὶ τῷ υἱῷ: | Εὐχὴ τοῦ τρισαγίου | Θ(ε)οῦ ὁ | ἅγιος· ὁ
 ἐν | ἁγίοις ἀναπαυόμε]νος· ὁ τρισαγίω φωνῆ ὁ - - -».

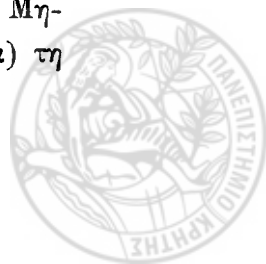
Σελ. 221. Πίναξ, ἐν ᾧ ἀπεικάζεται ἡ πρώτη σελὶς τοῦ 3-ου
 φύλλου κώδικος Εὐαγγελίου τῷ Παναγίῳ Τάφῳ ἀφιερωθέντος ὑπὸ
 Βορίσου τοῦ Γοδουνῶφ· περιέχεται δ' ἐν αὐτῇ ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ
 Ἰωάννην εὐαγγελίου· «^ϛΕὐαγγελιστῆ Ἰῶα. ^ϛἩϛοσλόβη.—Τῆ ἁγια καὶ
 μεγαλη Κυριακη τοῦ πασχα | Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην, ἁγίου ευ-
 (α)γγ(ε)λ(ίου). | Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, | καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς |
 τὸν θεόν, καὶ θεὸς | ἦν ὁ λόγος. Οὗτος | ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν |
 θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ
 ἐν, ὃ γέγονεν, ἐν - -».

Σελ. 223. Δύο πίνακες Εὐαγγελίου, γραφέντος ἔτει 1642 ἢ
 1643-φ· ὧν ὁ πρῶτος ἀπεικάζει τὸν Ματαίην Μπασαράμπαν,
 ἡγεμόνα τῆς Οὐγκροβλαχίας, κρατοῦντα Εὐαγγέλιον καὶ λέγοντα

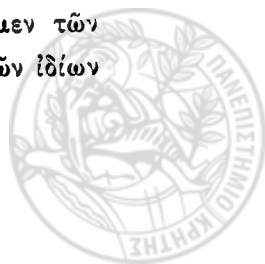
«Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν, Χ(ριστ)ὲ βασιλεῦ». Ὁ δεῦτερος πῖναξ ἀπεικάζει τὴν αὐτοῦ σύζυγον Ἑλῆναν, λέγουσαν «Φύλαξον, ἀγίασον, Χ(ριστ)ὲ βασιλεῦ, τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου». Ἐνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἀναγιώσκεται τὸ «Ἡ εὐσεβεστάτη καὶ ἐκλαμπρωτάτη, δόμνα, Ἑλῆνα».

Σελ. 238. 1. Πῖναξ ἀπεικάζων δύο σελίδας Εὐαγγελίου τῆς θ' ἑκατονταετηρίδος (φ. 182^α-183^α), ὕπερ ἐν τῷ τμήματι τῶν ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα μετενεχθέντων ὑπάρχει κωδίκων. Τῆς πρώτης σελίδος τὸ κείμενον ἔχει ὡδε: «Μη(νι) το αὐτ(ῶ) ιη' τω(ν) αγιω(ν) μ(α)ρτύρων Πλάτωνος καὶ Ρωμανου· Ζήτ(ει) Σα(ββάτω) γ' ἀπο του Πασχ(α) | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) ιθ' τω(ν) αγιω(ν) Δασίου καὶ Νεοφυτ(ου) καὶ της συνοδ(ίας) αὐτ(ῶν). Εἶπεν | ὁ κ(ύριος) ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπε(λος). Ζητ(ει) τη β' της Ν' ἡ αρχ(ή) ἀπο του μεσου | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κ' τω(ν) αγιω(ν) πατριαρχ(ῶν) Κωνσταντ(ινου)-πο(λεως) Μαξιμου. | Πρόκλου Ἀνατολίου καὶ Γεναδίου. Ζητ(ει) ὀκτωμ(βρίου) ια' | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κα' εἰς τ(ὰ) εἰσόδια της παναγιας Θεοτόκου. Ζητ(ει) σεκτ(ε)μ(βρίου) η' εἰς τ(ὴν) λειτουρ(για)ν. | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κβ' τῆς ἀγίας μ(α)ρ(τυρος) καὶ παρθ(έ)-νου Κηκιλίας. Ζητ(ει) Σά(ββατον) ιζ' κατ(ὰ) Μ(ατθ(αῖον)). | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κγ' εἰς τ(ὸν) ἅγιον ἱερομ(ά)ρ(τυρα) Πέτρον τον Καπετουλίνης. Ζή(τει) Σά(ββατον) ια' του Λουκ(ᾶ). | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κδ' τῆς ἀγίας μ(ά)ρ(τυρος) Αἰκατερήνης. Ζήτ(ει) Σα(ββατον) ιζ' κατ(ὰ) Ματθ(αῖον). | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κε' τω(ν) αγιω(ν) πατέρων ἡμῶν Κλημεντος Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρίας. Ζήτ(ει) Σα(ββατον) γ' ἀπο του Πασχ(α) | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κς' του αγιου απο(στόλου) Σίλα. Ζητ(ει) ὀκτωμβρ. ιη' | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κζ' τοῦ αγιου Ιακώβου του Πέρσου. Εἶπεν ὁ κ(ύριος) | ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος. Ζητ(ει) τη β' της Ν' ἡ αρχ(ή) ἀπο του μέσου | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κη' τοῦ αγιου μ(ά)ρ(τυρος) Εἰρηναρχου. Ζητ(ει) Σα(ββατον) γ' ἀπο του Πασχ(α) | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) κθ' του οσ(ίου) Θεοδούλου τῆς Κύπρου. Ζητ(ει) ἱαννουαρ. κ' | Μη(νι) το αὐτ(ῶ) λ' του αγιου απο(στόλου) Ανδ(ρέου). Ζήτ(ει) τη

δ' της Διακαι(νησίμου) ἀπ αρχ(ῆς) εω(ς) μέσου | Μη(νί) δεκεμβρίω α' τοῦ ἁγίου προφη(του) Ναούμ. Ζήτ(ει) ὀκτωμβρίω ιη'». Ἡ αὐτὴ σελὶς ἐν τῇ ἄνω ῥα ἔχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Μη(νί) τῷ αὐτ(ῶ) ἰθ' ἐκοιμή(θη) ὁ δοῦ(λος) τοῦ Θε(ο)ῦ Ἰγνατιος μο(να)χ(ός) | και πρ(εσ)βύ(τερος) ὁ Δανιβριτ(ης)». Καὶ ἐν τῇ κάτω ῥα· «Μη(νί) νοεμβρ(ίω) κς' ἐκοιμ(ήθη) ὁ δοῦ(λος) τοῦ Θε(ο)ῦ Θεοδόσιως μο(να)χ(ός) ἀδελφός τοῦ Κελλίου. | Μη(νί) νοεμβρίω κθ' ἐκοιμ(ήθη) ὁ δοῦ(λος) τοῦ Θε(ο)ῦ μο(να)χ(ός) και πρ(εσ)βύτ(ερος) Λεόντιος ὁ Τι . . . .». Τῆς δευτέρας σελίδος τὸ κείμενον ἔχει ὧδε· «Μη(νί) τῷ αὐτ(ῶ) β' τοῦ ἁγίου προφη(το)ῦ Ἀμβρακίου και Σοφονίου. Ζήτ(ει) σεπτ(ε)μ(βρίω) ε'. | Μη(νί) τῷ αὐτ(ῶ) γ' τῷ(ν) ἁγιω(ν) δισμοριώ(ν) ἐν Νικομιδ(είᾳ). Ζη(τει) σεκτεμ. κ' | Τῇ αὐτ(ῇ) ἡμέρ(ᾳ) τῷ(ν) ἁγιω(ν) μ(α)ρ(τύρων) Ἦνδη, Σελεύκου και Ἀγαπίου. Ζήτ(ει) Σα(ββατον) ια' κατ(ά) Λουκ(ᾶν). | Μη(νί) τῷ αὐτ(ῶ) δ' τῆς ἁγίας μ(α)ρ(τυρος) Βαρβάρας ἐναγγέ(λιον) εκ τ(οῦ) κατ(ά) Μαρκον. | Τῷ καιρῷ ἐκείνω ἠκολούθησαν τῷ Ι(ησο)ῦ. ὄχλοι | πολλοί· και συνέδληθον αὐτὸν + και γυνή τίς | ὅσα ἐν ῥύσει αἵματος. ἔτη δώδεκα. και πολλὰ παθοῦσα ὑποπολλῶν ἰατρῶν. και | δαπάνησασα τα παρ αὐτῆς πάντα. και μη|δὲν ὄφεληθεῖσα. ἀλλὰ μᾶλλον εἰς το χεῖρων | ἐλθοῦσα. ἀκούσασα περι τοῦ Ι(ησο)ῦ. ἐλθοῦσα | ἐν τῷ ὄχλω ὀπισθεν. ἤψατο τῶν ἱματίων αὐτοῦ. ἔλεγεν γάρ + ὅτι κἂν. τῶν ἱματίων | αὐτοῦ ἄψομαι. σωθήσωμαι. και ἐυθέωσ | ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς. + | και ἔγνω τῷ σώματι. ὅτι ἵατε ἀπο της μάστιγος. και ἐυθέωσ ὁ Ι(ησο)ς. ἐπιγνοὺς ἐν ἐαυτῷ | τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμην ἐξελθοῦσαν. ἐπιστρα|φείς ἐν τῷ ὄχλω ἔλεγεν + τίς μου ἤψατο τῶν | ἱματίων + και ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταί αὐτοῦ +» [Μάρκ. ε', 24-31].

Σελ. 238. 2. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν ἐσχάτην σελίδα τοῦ 230-οῦ Σαββαίτικου κώδικος· τὸ δὲ κείμενον αὐτῆς οὕτως ἔχει· « . . . ξεί-
λετο ἐαυτὸν | τῆς ὀργῆς τοῦ θ(εο)ῦ· οὐ γῆρας σεμνόν. οὐ πα-
λαιά | παρρησία. οὐχ' ἱερατικῆ τιμῆ. ἠνίκα οὖν | ἀκούομεν τῶν
θειῶν γραφῶν. και ἄρξεται | ὁ ἐχθρὸς ὑπὸ σπείρειν τί τῶν ἰδίων

καταδιδάσκοντες, τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι εἶπωμεν | πρὸς αὐτόν.
 πιστὸς χ(ύριος) ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις | αὐτοῦ. καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι
 τοῖς ἔργοις αὐτοῦ: — | † Ἐτελειώθη. ἡ παρούσα βίβλος. τοῦ κυρίου
 Ἐφραΐμ. ἐξ ἐπιτροπῆς^{:+}: τοῦ καθηγουμένου | τῆς σεβασμίας μονῆς
 τοῦ τιμίου Προδρόμου. ἐν τῷ Ἰορδάν(η) | καὶ πν(ευματ)ικοῦ π(α-
 τ)ρ(ό)ς ἡμῶν κυροῦ Παμβῶ ἱερομο(ν)άχ(ου). | διὰ χειρὸς ἐμοῦ
 τοῦ ἁμαρτωλοῦ. καὶ πάντων | ἁμαρτωλῶν ἁμαρτωλοῦ καὶ κατα-
 κεκρυμένου | Ματθαίου, ἱερο(μον)άχ(ου) + | ἔτους ς ω λ η + ».

Σελ. 238. 3. Πίναξ ἀπεικάζων τὴν ἐσχάτην σελίδα κώδικος τῆς
 ια' ἑκατ. ἐν τῇ Σαβαΐτικῇ φυλαττομένου συλλογῇ [ῥα Ἱεροσ. Βιβλιοθ.
 τ. II, σ. 479-480, ἀρθ. 363]· τὸ δὲ κείμενον αὐτῆς ἀναγινώσκεται
 ὡδε: « - - ἐκείνησ συνθέσεωσ. ἅσ ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ | αὐτοῦ
 διέθετο ὁ σὸς ἑραστήσ. τίσ δ' ὁ ἀριθμὸσ τούτων | ἐδίψων γνῶναι.
 ὅσος δ' ἄρα ὁ τοῦ δρόμου χρόνος. | τοὺσ γὰρ χειραγωγούσ ἀπήγ-
 γειλεν ὁ μαθῶν σου τὴν | πάλην καὶ τὴν ὕρασιν. οὐδὲ ἕτερον
 φωτίζειν βεβούληται. μᾶλλον δὲ δεδύνηται. ἡ δὲ, οἶμαι δὲ λέγειν
 οἰκειότερον, ἡ δὲ ὡσπερ ἐξ οὐρανοῦ μοι φανεῖσα. ἡ βασίλισσα
 αὐ|τη ἐν ὡσί μου ψυχῆσ, προσομιλοῦσα ἔλεγεν. ἂν μὴ | λυπηθῆσ
 ὦ ἑραστὰ τῆσ παχύτητοσ. ἐμὴν ὥραν ὡσ ἔστι. | μαθεῖν οὐ δύ-
 νασαι. ἡ δὲ κλίμαξ τῶν ἀρετῶν σε διδασκέτω πν(ευματ)ικὴν σύν-
 θεσιν· ἐπ' αὐτῆσ δὲ ἐγὼ ἐστήριγμα | τῆσ κορυφῆσ. καθὰ ὁ μέ-
 γασ μου μύστησ ἔφησεν. | νυνὶ δὲ μένει τὰ τρία ταῦτα. πίστισ,
 ἐλπίσ, ἀγάπη. | μείζων δὲ πάντων ἀγάπη:- | + Τριαντάριθμοσ.
 οὐρανοδρόμοσ κλίμαξ:- | εἰς οὐ(ρα)νοὺσ φέρουσα τοὺσ βρ - - - :- ».
 Εἶτα κόσμημα πρόσθετον καὶ τὸ «μηνὶ ματίω κε, ἰνδ. ιδ'. ἔ(τους)
 ςψξδ'», ὕπερ σὺν τῷ κοσμήματι ἔτει 1246-ω προσετέθη τῷ
 κώδικι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ ΤΙΝΕΣ

περὶ τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ κωδίκων ¹.

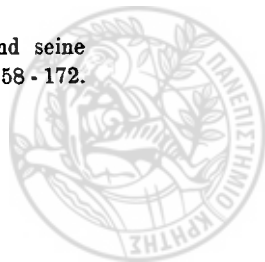
(I. M. Aug. Scholz, Biblisch-kritische Reise in Frankreich, der Schweiz, Italien, Palästina und in Archipel in den Jahren 1818-1821, nebst einer Geschichte des Textes des N. T. Leipzig und Sorau, 1823, σ. 148-149).

Das Kloster des heil. Kreuzes ist 1 Stunde südwestlich von Jerusalem in einem Thale, an dem Orte, wo nach der Tradition der Stamm für das Kreuz unseres Heilandes abgehauen worden ist. Da es in den Zeiten der Georgianer sehr reich und mächtig war, so besteht sein grösster Reichthum an Handschriften auch in georgianischen, gegen 400, meistens Theile der Bibel enthaltend, die aber nach der nicht angesehen werden dürfen. Sie besitzt ferner 15 syrische Handschriften, das N. T. enthaltend, aus dem 13ten, 14ten und 15ten Jahrhundert, und für die Kritik zum Theil nicht unwichtig. Ob sich die palästinische Uebersetzung in einem derselben befinde, konnte ich wegen Kürze der Zeit nicht untersuchen. Es ist aber, da sie alle sonst zum kirchlichen Gebrauche bestimmt waren, unwarscheinlich. Lesarten am Rande, oder kritische Zeichen, habe ich darin nicht bemerkt.

Die griechischen Handschriften, 14 an der Zahl, sind kirchlichen Inhalts. Die wichtigste unter ihnen ist die der Werke des heil. Johannes Damascenus aus dem 10ten Jahr. mit Scholien, die mit Unzialschrift geschrieben sind.

Die 10 arabischen Handschriften enthalten meist Predigten, neu, und schlecht geschrieben.

¹ Προβλ. A. Ehrhard, Das Kloster zum hl. Kreuz bei Jerusalem und seine Bibliothek ἐν τῷ Histor. Jahrb. der Görresgesellschaft, XIII, 1892, σ. 158-172.

12 armenische und 4 slawische scheinen auch das N. T. zu enthalten. Alle diese Handschriften so wie auch die der meisten übrigen genannten Klöster, sind zum Theil von den wallfahrenden Pilgern aus Andenken hier zurückgelassen worden. Bei weitem der grösste Gewinn für die Wissenschaft könnte erwachsen aus einer genauen Vergleichung der georgianischen Handschriften, von denen die meisten gewiss sehr alt, aus jenen Zeiten sind, wo diese Nation sehr reich und in Palästina mächtig war. Gewiss würde dadurch die Geschichte dieser Bibel-Uebersetzung entwickelt, und die Geschichte des Textes überhaupt beleuchtet werden.

Unter den 30 gedruckten Büchern befinden sich auch einige Klassiker mit lateinischen Uebersetzungen; die meisten aber sind für den kirchlichen Gebrauch.

Uebrigens sind die meisten Handschriften zu Ende mangelhaft, und folglich die Unterschriften verschwunden.

(Rev-d William Jowett, Christian researches in Syria and the Holy Land. London 1825, σ. 226 - 227).

Monastery of the Holy Cross. - - - The Library, into which we were after some time introduced, proved to be a small room, full of dust; and so stark, that we were obliged to hold every one of us, a candle in his hand: the books lay in heaps, some on the floor, the rest on bending shelves. At the beginning of this year, the American Missionaries classed them according to languages; and this circumstance has facilitated my researches. They may be four or five hundred volumes of different kinds: the principal part of these are in the Georgian Language, thick folios in manuscript. As I was given to understand that a person from S-t Petersburg had visited this Convent, and made a selection of such volumes as might be useful to the Bible Society, and as there is not at present in Jerusalem any person who understands this language, I contented myself with obtaining one folio and one quarto. The rest are in Ethiopic, Armenian, Syrian, Arabic, Greek, and Latin. Of the Ethiopic, I made a more copious selection: but, unhappily, these manuscripts are in a mutilated condition; and, excepting Psalters, do not contain much of the Scriptures. The Greek and Latin are few in number, and chiefly printed books.

(1857. H. O. Coxe, Report to Her Majesty's Government, on the greek manuscripts yet remaining in Libraries of the Levant. London 1858, σ. 10, 53-54. Греческія книгохранилища Востока и ихъ рукописи, осмотрѣнныя однимъ англійскимъ путешественникомъ въ 1858 году. Москва 1871, σ. 13).

In the new college, situated on the site of and succeeding to the old monastery of St. Cross, about two miles or less from the Jaffa gate of Jerusalem, there is a list of the MSS. formerly in their possession. These have now, with scarcely an exception, been removed into the library of which I have given a brief summary. They were 180 in number, of which I should say that all nearly remain to this day. A very few still continue with their former proprietors, indeed there are only eight, but all, of their class, very fine MSS.

Three of these are especially worthy of notice, viz., a MS. of the Psalter of the beginning of the eleventh century, with the Canticles from the Old and New Testaments; a Lectionarium for the Sundays throughout the year, the lections taken from both Testaments, and the whole illustrated with musical notes; and, thirdly, a Catena of Fathers upon the Acts of the Apostles and the Catholic Epistles, taken from the writings of Chrysostom, Cyril of Alexandria, Didymus, Apollonius, Hesychius, Severus, as also Irenaeus of Lyons, and others. This fine volume was written towards the close of the tenth century, and (as appears from a cryptograph at the end) by a monk of the name of Cosmas. The place and precise year in which it was executed unfortunately do not appear. There is also a copy of the Gospels of the end of the eleventh century, and a Catena of Fathers upon the Psalter, transcribed apparently from an early MS. by a hand of the sixteenth century.

Mss. in the College, late the Convent, of the Holy Cross, near Jerusalem.

1. a. Catena super Acta Apostolorum, manu Cosmae monachi exarata, ex SS. Patrum scriptis confecta. Patres sunt, Chrysostomus, Basilius, Gregorius Theologus, Athanasius, Cyrillus Alexandr., Severus Antioch., Didymus, Ammonius, Irenaeus Lugdun., Apollinaris, Severianus, Isidorus, Hesychius, Arsenius, Epiphanius, Theophilus Alexandrinus. In fine notavit scriba, ξνβωαβψζπγλζεψ etc., [scilicet μνήσθητι κύριε τῶ γράσαντι Κοσμᾶν μοναχόν].

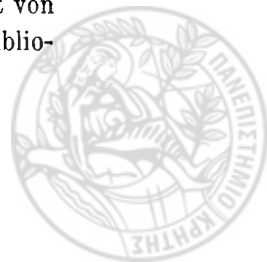
- b. Catena Patrum in Epistolas Catholicas; membr. in 4-to; sec. X exeunte, optime exaratus.
2. Catena Patrum in Psalterium et in Cantica Sacra; membr. in 4-to; sec. XII.
3. Evangelia quatuor, cum synaxariis et capitulis; membr. in 4-to; sec. XI exeunte.
4. Psalterium, cum Canticis Sacris annexis; codex optimæ notæ; membr. in 4-to minori; sec. XI ineunte.
5. Chrysostomi in Psalterium homiliae; membr. in 4-to; sec. XV.
6. Lectionarium pro Dominicis per annum, ex Testamento tam Veteri quam Novo confectum; una cum odis sticherisque notis musicis instructis; membr. in fol; sec. XI. Codex bonæ notæ sed utrimque mutilus.
7. Martyrologium vitas Sanctorum, quorum festa in Decembri mense celebrantur, exhibens; duobus librariis in fol. sec. XI optime scriptum; membr.
8. Vitæ Sanctorum quorum festa in mense Januario; membr. in fol.; sec. XI. Inter alia occurrit tractatus, cui titulus, Νείλου μοναχοῦ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει. Inc. Ἀλώμενος ἐγὼ κατὰ τὴν ἔφοδον.

(Const. Tischendorf, Reise in den Orient. B-d II. Leipzig 1846, σ. 69).

Kloster zum heiligen Kreuze - - - Ein enges Seitengemach, in das wir nur tiefgebückt eintreten konnten, enthielt die Bibliothek mit vielen georgianischen, auch einigen syrichen, armenischen und arabischen Handschriften. Griechische fand ich nicht; nur lagen auf dem Boden unter anderen Resten alter Handschriften auch mehrere griechische Blätter.

(C. Tischendorf, Aus dem Heiligen Lande. Leipzig 1862, σ. 284).

- - - Vor allem bemerkenswerth ist die dortige Bibliothek, die nicht nur mit vielen älteren und neueren Druckwerken versehen ist, sondern auch eine Sammlung oder besser einen Rest alter Handschriften anzuweisen hat. Diese Handschriften waren den beiden jungen wohlunterrichteten Professoren, die zugleich der Bibliothek vorstehen, noch ziemlich fremd geblieben. Eine Nachricht von ihrem Bestande gab in Jahre 1858 der kundige Oxforder Biblio-

thekar Coxe; doch scheint man ihm nur einem geringen Theil der Manuscripte vorgelegt zu haben, da er nur neun verzeichnet hat; allerdings lagen die georgischen, die mit den griechischen zusammen stehen, ausser seiner Controle. Meine eigene Untersuchung so flüchtig sie war, fiel weit ergiebiger aus; besonders freute ich mich der Entdeckung mehrerer Palimpseste, sowol griechischer als alt-georgischer, wovon ich schon anderwärts eine Notiz gegeben (*Anecdota sacra et profana*, ed. II 1861, p. 224).

ΝΕΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

τινῶν τῶν ἐκ τοῦ Σταυροῦ κωδίκων, ὧ, οἱ παλαιοὶ ἀριθμοὶ
ἄγνωστοί μοί εἰσιν ¹.

Νέος ἀριθμός.	Παλαιός ἀριθμός.	Νέος ἀριθμός.	Παλαιός ἀριθμός.	Νέος ἀριθμός.	Παλαιός ἀριθμός.
19	?	53	?	76	?
29	?	54	?	78**	?
34	?	56	?	79	?
43 ††	?	59	?	86	?
44	?	65 *	?	87	?
45	?	66	?	91 †	?
46	?	70	?	98	?
47	?	72	?	99	?
49	?	73	?	108	?
51	?	74	?	—	—
52	?	75	?	—	—

¹ Παλαιοὶ δὲ ἀριθμοί, ὧν ὁ νέος ἀντίστοιχος ἀριθμὸς ἔστι μοι ἄγνωστος, οἷοι εἰσίν: 1, 40, 42-90, 105, 120, 125, 129-147. Πάντων δ' ἀνεξαίρετως τῶν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σταυροῦ κωδίκων οἱ παλαιοὶ ἀριθμοὶ γνωσθήσονται πάντως, ἂν τις τὸν παλαιὸν αὐτῶν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Σταυροῦ κατάλογον ἴδῃ· ὃν οὐκ εἶδον ἐγώ, τῆς σχολῆς ἐκείνης κεκλεισμένης οὔσης ἔτει 1888-φ.

†† Οὗτος ὁ κῶδιξ ἔφερον ἀρχαῖον ἀριθμὸν, τὸν Λβ 29.

* Οὗτος ὁ κῶδιξ ἔχει καὶ παλαιότατον ἀριθμὸν, τὸν :15:

** Καὶ οὗτος ἀρχαῖον ἀριθμὸν ἔχει τὸν ιζ'.

† Καὶ οὗτος ἀρχαῖον ἀριθμὸν ἔχει τὸν β2.

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ὡν φύλλα τινὰ Πορφύριος ὁ Οὐσπένσκης ἀπέκοψεν.

Ἀριθμὸς Σταυροῦ.	Ἀριθμὸς Πετροπόλεως.	Ἀριθμὸς Σταυροῦ.	Ἀριθμὸς Πετροπόλεως.	Ἀριθμὸς Σταυροῦ.	Ἀριθμὸς Πετροπόλεως.
2	385	38	479	50	341
8	333	42	379	55	339
28	478	43	359	90	458
31	377	48	325	96	263

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ

τῶν παλαιῶν ἀριθμῶν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ περιγεγραμμένων
κωδίκων πρὸς τοὺς ἐκεῖ νῦν ὑπάρχοντας ἡμετέρους.

Ἐν τῇ 501-ῃ σελίδι τοῦ πρώτου τόμου πίναξ ἐτέθη μακρὸς, ἐν ᾧ τοῖς νέοις οἱ παλαιοὶ συμπαραβάλλονται ἀριθμοὶ τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Συλλογῇ κωδίκων, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἰδίαν τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου γραπτὴν βιβλιοθήκην· καὶ εἴρηται, ὅτι τούτους τοὺς ἀριθμοὺς εἶδον ἐγὼ ἔτει 1887-φ, τοῦ καταλόγου μου συνταττομένου, ἐπὶ τῆς ῥάχεως αὐτῶν τῶν κωδίκων· ἀλλ οὔτε πλήρεις ἦσαν οὔτε λίαν ἀκριβεῖς, ἕνεκα μεταβολῆς τινος αὐτῶν, εἰς κάλυψιν ὑπεξαιρέσεων τινων γενομένων ἐκ τῆς συλλογῆς ἐκείνης ἔτει 1881-φ, καὶ καθὰ φαίνεται καὶ πρὸ τούτου καὶ μετὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἄχρι τοῦ 1888-ου ἔτους· οὐ γὰρ ἀπεδίδοδο τοῖς ὀραθεῖσι τότε ἀριθμοῖς ἐκείνοις ἀκριβῶς ἀπανταχοῦ ὡς αὐτὸς ὁ Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης ὁ Ἀθανασιάδης ἔτει 1865-φ ἰδίᾳ χειρὶ τοῖς κώδιξιν ἐπέθηκεν ἀριθμὸν ὃ δὲ τότε μοι αἰνιγματῶδες ἦν, διὰ τε τὸν διπλοῦν ἀλλὰ καὶ διάφορον ἐπὶ τινων κωδίκων ἀριθμῶν, διὰ τε τὴν τεχνικὴν ἐτέρων ἀπόσβεσιν, καὶ διὰ τὴν ἐκ πολλοῦ χρόνου προστριβὴν ἐτέρων οὐκ ὀλίγων, νῦν ἐγένετό μοι σαφῆς εὐμενεῖ διαθέσει αὐτοῦ τοῦ σεβασμίου γέροντος ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου, τοῦ τὴν ἐξάρχου τάξιν ἔχοντος ἐν Σμύρνῃ σήμερον τοῦ Παναγίου Τάφου· ἔδωκέ μοι γὰρ οὗτος, ἐκεῖ διατρίψαντι μηνὶ μαρτίῳ τοῦ 1896-ου ἔτους, ὃν ἱκανῶς ἐκτενῆ συνέγραψεν ἔτει 1865-φ κατάλογον. Ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ καταλόγῳ περιγραφῆ κωδίκων εὐρίσκεται ἀπὸ τοῦ 1-ου μέχρι τοῦ 388-ου ἀριθμοῦ· πλὴν ἀλλὰ πολλῶν κωδίκων ἢ περιγραφῆ, οἷον τῶν ἀπὸ τοῦ 67-ου μέχρι τοῦ 80-οῦ ἀριθμοῦ (καὶ τῶν ἀριθμῶν 115, 262, 271, 273, 299 καὶ 304), οὐδόπως ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου ἐγένετο· δύο δὲ ἀριθμοὶ (117 καὶ 195) δις ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ παρατίθενται, ἑκατέρου κώδικα παντάπασι διαφέροντα περιπτώτως. Καὶ ἐπειδὴ τῷ παλαιῷ τούτῳ καταλόγῳ σαφῶς μὲν ἔγνων οὓς ὁ Κύριλλος ἀριθμοὺς ἐξ ἀρχῆς ὥρισε πολλοῖς τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι κώδιξιν, ἔγνων δὲ καὶ οὓς οὐκ ἔχει νῦν ἡ τοῦ Κοινοῦ συλλογὴ κώδικας, ἀπεμποληθέντας ἢ ἄλλως πως ἀπολεσθέντας (π. χ. ἔτει 1881-φ), ἐγὼ νῦν ἐνταῦθα τὸν ἀντιπαραθέσεως ἀριθμῶν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ πίνακα τὸ δεύτερον ἀναχαράττω, τῶν δ' ἑλλειπόντων ἀντιγράφων ὑποδείκνυμι τὴν ὕλην ἀπλῶς ἐν τῷ Ζ΄-φ παραρτήματι, ὡς ταύτην αὐτὸς ὁ Κύριλλος ἐν τῷ αὐτοῦ χειρογράφῳ καταλόγῳ δῆλῃν ἔχει.

Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.
1	2	46	78	104	121
2	5	47	16	105	160
3	3	48	25	106	170
4	15	49	33	107	153
5	14	50	28	108	120
6	10	51	31	109	119
7	4	52	41	110	158
8	44	53	37	111	163
9	11	54	46	112	150
10	22	55	47	113	164
11	8	56	24	114	116
12	7	57	27	116	104
13	9	58	139	117	152
14	1	59	13	117 δις	—
15	6	60	12	118	115
16	18	61	23	119	142
17	17	62	29	120	374
18	21	63	30	121	422
19	26	64	Σταυροῦ 43	122	423
20	19	65	36	123	350
21	20	66	137	124	94
22	34	67	271	125	357
23	32	81	106	126	288
24	35	82	108	127	447
25	38	83	100	128	427
26	40	84	151	129	484
27	39	85	114	130	446
28	43	86	109	131	449
29	52	87	113	132	445
30	—	88	135	133	450
31	58	89	136	134	448
32	—	90	133	135	105
33	61	91	134	136	102
34	42	92	147	137	—
35	48	93	132	138	451
36	59	94	62	139	406
37	—	95	192	140	417
38	—	96	—	141	368
39	56	97	126	142	407
40	57	98	127	143	232
41	53	99	129	144	—
42	410	100	143	145	353
43	45	101	103	146	191
44	50	102	130	147	408
45	51	103	128	148	96

*

Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.
149	171	194	81	239	263?
150	180	195	64	240	404
151	175	196	239	241	97
152	414	197	212	242	376
153	155	198	240	243	303
154	117	199	470	244	331
155	122	200	220	245	254
156	145	201	436	246	255
157	156	202	215	247	213
158	157	203	216	248	242
159	168	204	440	249	226
160	166	205	214	250	332
161	162	206	467	251	259
162	167	207	515	252	245
163	479	208	302	253	328
164	582	209	463	254	181
165	420?	210	209	255	397
166	444	211	367	256	383
167	86	212	304	257	64
168	222	213	364	258	457
169	69	214	365	259	247
170	462	215	244	260	282
171	225	216	82	261	65
172	378	217	267	263	79
173	68	218	246	264	241
174	174	219	265	265	434
175	85	220	266	266	486
176	411	221	83	267	472
177	272	222	371	268	298
178	67	223	377	269	299
179	221	224	405	270	261
180	473	225	252	272	480
181	231	226	98	273	485
182	235	227	218	274	99
183	234	228	80	275	334
184	237	229	268	276	?
185	370	230	263	277	481
186	275	231	66	279	179
187	183	232	242	280	—
188	358	233	441	281	172
189	409	234	253	282	339
190	352	235	?	283	460
191	188	236	250	284	458
192	248	237	432	285	438
193	373	238	251	286	260

Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.	Παλιός ἀριθ.	Νέος ἀριθ.
287	419	322	165	356	217
288	184	323	112	357	187
289	196	324	111	358	77
290	393	325	138	359	93
291	433	326	131	360	257
292	210	327	110	361	342
293	195	328	123	362	354
294	389	329	140	363	280
295	211	330	161	364	107
295 δις	201	331	154	365	159
296	229	332	206	366	141
297	200	333	204	367	524
298	197	334	459	368	124
300	75	335	390	369	144
301	340	336	361	370	176
302	199	337	205	371	293
303	296	338	202	372	292
305	363	339	73	373	535
306	416	340	—	374	203
307	487	341	349	375	273
308	424	342	341	376	207
309	63	343	391	377	208
310	359	344	415	378	412
311	366	345	428	379	432
312	223	346	224	380	233
313	386	347	344	381	262
314	227	348	281	382	461
315	442	349	219	383	418
316	178	350	356	383 δις	71-72
317	193	351	90	384	91?
318	384	352	350	385	286
319	190	353	343	386	256
320	362	354	278	387	287
321	194	355	289	388	290

ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΛΛΕΙΠΟΝΤΕΣ

τῷ πρώτῳ τμήματι, τουτέστι τῇ παλαιᾷ Πατριαρχικῇ Συλλογῇ.

Ὁ συνταχθεὶς ἔτει 1865-φ ἑκτενῆς ὑπὸ Κυρίλλου Ἀθανασιάδου κατάλογος τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Πατριαρχικῇ Συλλογῇ χειρογράφων τευχῶν, ἀντιβληθεὶς πρὸς τὸν ἡμέτερον, ἐνεφάνισέ τινας κώδικας οὐχ ὑπάρχοντας, ὡς φαίνεται, σήμερον ἐν ταύτῃ τῇ συλλογῇ· εἰσὶ δὲ οὗτοι, κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἀριθμοὺς:

Περιγραφή τοῦ Κυρίλλου.

1. «30. Κωδιξ ἐκ φύλλων 372 εἰς 8-ον· ἔχει μεμβράνην καλλίστης ποιότητος, βαφὴν ὑπέρυθρον καὶ γραφὴν καθαρωτάτην, προῖον δ' ἴσως καὶ οὗτος τῆς ια' ἑκατονταετηρίδος. Τὰ δὲ ἐν αὐτῷ περιεχόμενά εἰσιν α') Δήλωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναγινωσκομένων εὐαγγελίων καὶ β') τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ὧν ἕκαστον φέρει πίνακα τῶν κεφαλαίων.

2. «32. Κωδιξ ἐκ φύλλων 224 εἰς 8-ον, τοῦ ιβ' αἰῶνος ἴσως, μετὰ μεμβράνης καλλίστης καὶ γραφῆς καθαρωτάτης· περιέχει δὲ 16 λόγους τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὡς ἐξῆς· α') Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα φύλλα 4. β') Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα φύλλα 27. γ') Εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν φύλλα 9. δ') Εἰς τὴν Πεντηκοστὴν φύλλα 13. ε') Εἰς τοὺς Μακκαβαίους φύλλα 17. ς') Εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανὸν φύλλα 14. ζ') Εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανὸν φύλλα 12. η') Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν φύλλα 12. θ') Ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον φύλλα 67. ι') Εἰς τὰ ἅγια Φῶτα φύλλα 14. ια') Εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα φύλλα 42. ιβ') Εἰς Γρηγόριον, ἀδελφὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, φύλλα 67. ιγ') Εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον

φύλλα 27. ιδ') Περὶ φιλοπτωχίας φύλλα 30. ιε') Συντακτῆριος φύλλα 21. ις') Διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης φύλλα 18». Τανῶν ἐν Παρισίοις, ἐν τῇ Bibliothèque Nationale, Supplement ἀριθ. 913.

3. «37. Κῶδιξ ἐκ φύλλων (μεμβρ.) 218 εἰς 4-ον μ., τῆς αὐτῆς ἴσως ἐποχῆς· περιέχει τοὺς τέσσαρας εὐαγγελιστάς, καὶ φέρει ἐνὸς ἐκάστου εὐαγγελιστοῦ τὴν εἰκόνα μεθ' ὅλης τῆς βυζαντινῆς τελειότητος, καὶ ἔχουσι τὰ ἐν αὐτῶν ταύτην τὴν διάταξιν. α') Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον φύλλα 58. β') Τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον φύλλα 36. γ') Τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον φύλλα 60. δ') Τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον φύλ. 46.

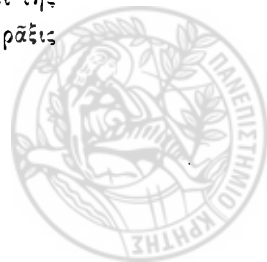
4. «38. Κῶδιξ ἐκ φύλλων - - εἰς 8-ον· περιέχει τὸ εὐαγγέλιον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἑλληνιστὶ καὶ ἀραβιστὶ ἀνὰ δύο στήλας εἰς ἐκάστην σελίδα· ἀλλὰ τὸ μέλαν κακῆς ὄν κατασκευῆς ἐν πολλοῖς μέρεσιν ἔφθειρε τὴν μεμβράνην· ἐγγραφή δὲ τὴν ια' ἑκατονταετηρίδα· ἔστι πληρῆστατος ὁ κῶδιξ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὅπισθεν τοῦ κῶδικος ἀναγινώσκειται καὶ τὸδε ἀρχαίως γράμμασι «Ἐγγραφή διὰ χειρὸς Εὐθυμίου ἐλαχίστου κληρικοῦ καὶ ἀναγνώστου, καὶ ἐπληρώθη μηνὶ ἰουνίῳ α', ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ρσφνδ'. Εὐφῆμιος γέγραφα τὸν ἰούνιον». Τανῶν ἐν Παρισίοις, ἐν τῇ Bibliothèque Nationale, Supplement grec ἀριθ. 911.

5. «96. Κῶδιξ πλήρης (χάρτινος) ἐκ φύλλων 274 εἰς 4-ον· περιέχει τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ στοιχολογεῖσθαι τὸν Ψαλτήρα ἐν ὄλῳ τῶ ἐνιαυτῶ· ὑπάρχει ἐν αὐτῶ καὶ ἡ συγχωρητικὴ εὐχὴ τῆς μεταλήψεως. Ἐγγραφή τὸν ιζ' αἰῶνα παρά τινος Παρθενίου ἱερομονάχου ἀπὸ Τυρνόβου, καὶ ἀφιέρωται τῷ Παναγίῳ Τάφῳ.

6. «117 δις. Κῶδιξ (χάρτινος) ἐκ φύλλων 126 εἰς φύλλον μ. Περιέχει τὴν ῥητορικὴν τέχνην ὑπὸ Θεοφίλου Κορυθαλέως καὶ τὴν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων ῥητορικὴν κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, ἣτις ἄρχεται οὕτω "Τί ἐστὶ ῥητορικὴ; Ῥητορικὴ ἐστὶ τεχνικὴ δύναμις". Φέρει δὲ ἐπὶ τῶν περιθωρίων καὶ πολλὰς ἐξηγήσεις.

7. «137. Χειρόγραφον (χάρτινον), ἐκ φύλλων 39 εἰς φύλλον· περιέχει ἀπὸ τοῦ 1698—1738 διαφόρους ὑποθέσεις τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, πῶς ἤρξαντο καὶ πῶς διεξεπεραιώθησαν.

8. «144. Χειρόγραφον (χάρτινον) ἐκ φύλλων 346 εἰς 4-ον. Περιέχει ταῦτα· α') Τέχνη ῥητορικὴ εἰς ἀπλὴν φράσιν. Ἀρχ. «Ὁνομάσθη ἡ ῥητορικὴ ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν ῥῆμα ῥέω, ὅπου σημαίνει λέγω, διότι ἡ ῥητορικὴ τέχνη» κτλ. Συνετάχθη δὲ ὑπὸ Βικεντίου Δαμφοῦ, ὡς ἐν τέλει τῆς βίβλου ἀναγινώσκειται. Φύλλα 268. β') Σύμβολα, φύλλα 4. γ') Πράξις

κατὰ συντομίαν εἰς τὰς ῥητορικὰς ἐρμηνείας πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐν ἱερεῦσι Κ. Παΐσιον Χοραφᾶν. Ἄρχ. «Ἐπειδὴ καὶ τῆς ῥητορικῆς» κτλ. Φύλλα 61.

9. «280. Χειρόγραφον (χάρτινον) εἰς 4-ον. Περιέχει τὰς θείας λειτουργίας καὶ τινὰς διατάξεις χειροτονιῶν καλῶς γεγραμμένας· προτίθενται αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ μεγάλου Βασιλείου. ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ ἐν τέλει ὑπάρχουσι καὶ τινὰ σλαβιστί. Ἐγράφη τῷ „αχμε“ ἔτει».

ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΑΒΑ

καὶ τῆς

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ

ληφθέντες ἐκ παλαιού.

 ('Ακολουθία· ὄρα τόμου δευτέρου σ. 711-724).

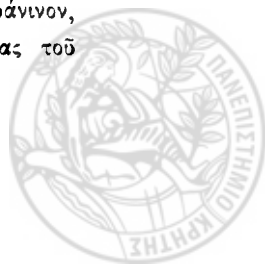
---

56. Cod. Paris. 1214 (ancien fonds).—'Εκ φύλλων χάρτου 377· ἐγράφη τῇ ιε' ἑκατ. καὶ περιέχει α') Ματθαίου Καμαριώτου ἐγκώμιον εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον· β') Ἄνωνόμου προτρεπτικὰ πρὸς μοναχοὺς περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν· γ') Εὐχὰς διαφόρους, ἐκλογὰς ἐκ τῶν Γραφῶν καὶ τῶν τοῦ ἀγίου Ἐφραίμ συγγραφῶν· δ') Συμεῶν μοναχοῦ λόγους λβ'· ε') Τάξιν τοῦ μεγάλου κανόνος· ς') Ματθαίου Καμαριώτου ἀντιρρητικῶν βιβλίον α'.—Ὁ κῶδιξ οὗτος ἦν πρότερον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Colbert, ἐν δὲ τῷ 51-φ φύλλῳ γέγραπται τὸ «† Τῆς λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα». H. Omont, Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale, Paris 1886, I, σ. 267. Journal des Savants 1894, σελ. 708.
57. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀθήνησι Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, ἀριθ. 1761. — Νομοκάνων ἀκέφαλος ἐκ χάρτου, γραφεὶς τῇ ιε' ἑκατοντ. Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ σημείωμα· «† Θεοφάνης ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.—† Τὸ παρὼν νόμιμον δοθείη τοῦ παπᾶ Νικολάου τοῦ Καρκαλᾶ ἐν χώρᾳ Δημητσάνα, ἵνα καὶ ἡ χώρα ὁπόταν ἔχουν αὐτὸ εἰς χρεῖαν διὰ τὰ θεοροῦσιν ἐχέτω· διὰ τοῦτο παρέχομεν ἵνα καὶ ἡμεῖς μνημόσυνον ἔχομεν· οὕτως ἀποφαινόμεθα. Ἐν ἔτει ρριθ', ἀπὸ Χριστοῦ ,αχια' (1611), ἰνδικτιῶνος θ'. † Θεοφάνης Ἱεροσολύμων». Καὶ πάλιν ἕτερον· «Ἦγουν Θεοφάνης τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης

στέλνει καὶ εἶν' τὸ γένος αὐτοῦ Καρκαλάς καὶ διάδοχος τοῦ Σωφρωνίου τοῦ αὐτοῦ γένους». Εἶτα πάλιν ὑπογραφή· «† Θεοφάνης ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης Ἱεροσολύμων» ταύτην δὲ τὴν ὑπογραφήν ὁ Θεοφάνης ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ ἐξῆς σημειώματος, εἰς λύσιν τοῦ ἐν αὐτῷ γεγραμμένου ἀφορισμοῦ· «† Τὸ [παρ]ὸν β[ιβλί]ον ὑ[πάρ]χι τοῦ ἀγίου καὶ ζωοδ[όχο]υ Τάφου καὶ μήτις ξενοσι αὐτῷ ἴνα [μ]ὴν π[έ]σι εἰς βάρ[ος] α[φ]ωρισμοῦ». Τὸν κώδικα τοῦτον ἐδωρήσατο τῇ χριστιανικῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐταιρία ἢ παρὰ τὴν Κυλλήνην ἱερά μονὴ Βλαχερνῶν. Γ. Λαμπάκης, Δελτίον Β-ον Χριστ. Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας. Ἐν Ἀθήναις 1894, σ. 44-46.

58. Κῶδιξ 874-ος τῆς μονῆς Ἰβήρων ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, γραφεὶς περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ιη' ἑκατ. Σύγκειται ἐκ φύλλων χάρτου 38. Ἐπιγραφή· «Διήγησις πάντο ὠφελιμωτάτη περὶ τῶν σεβασμίων προσκυνημάτων τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ». Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ στίχοι τινές, ἐν οἷς ὁ συγγραφεὺς λέγει, ὅτι τοῦτο τὸ προσκυνητᾶριον «ἐτελειώθη - - - εἰς λαύραν - - τὴν θαυμαστὴν τὴν ὀνομαζομένην (κῶδ. ἀζομένην) τοῦ ἀγίου Σάβα (κῶδ. Σαβάτου) τοῦ σεπτοῦ, τὴν χαριτωμένην». Ἐν τούτῳ τῷ προσκυνηταρίῳ ὑπάρχουσι πίνακες κεχρωματισμένοι πάντο ἀκαλλεῖς. (Ἐξ ἀνακρινώσεως τοῦ καθηγητοῦ Σ. Δάμπρου).
- 59 Κῶδιξ 129-ος τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Δοχειαρίου. — Προσκυνητᾶριον μετὰ κεχρωματισμένων πινάκων ἐκ φύλλων χάρτου 33, γραφέν τῇ ιε' ἑκατονταετηρίδι· ἔστι δ' ἑλλιπές τεσσάρων τετραδίων· Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ στίχοι τινές, ἐν οἷς ὁ συγγραφεὺς λέγει, ὅτι «ἐτελειώθη - - εἰς λαύραν (κῶδ. λάβραν) δὲ τὴν θαυμαστὴν καὶ τὴν ἀξιόνομον τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ σεπτοῦ, τὴν κεχαριτωμένην». Ἐν τέλει· «Χεῖρ Δανιὴλ τοῦ ἱατροῦ ἀγξίς, ἰουλίου ις'». Πρβλ. S. Lambros, Catalogue of the greek manuscripts on Mount Athos, Cambridge 1895, σ. 254.
60. Κῶδιξ Δ. 173 τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει λαύρας τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου. — Τετραευαγγέλιον καὶ πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστόλων. Χάρτης βαμβακερός. Κῶδιξ τῆς ιβ' ἑκατ., ἔχων τὸ σημεῖωμα τότε· «Ἐγράφη ἡ ἀγία αὕτη βίβλος τῶν Εὐαγγελίων διὰ χειρὸς τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀμαρτωλοῦ Νικολάου τοῦ ἀργυρωνήτου ἐν τῇ σεβασμίᾳ λαύρα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα μηνὶ ἀπριλίῳ ἰνδ. ε' ἔτους ρχπ'» [=1162]. (Ἐκ τοῦ τύποις ἀνεκδότου καταλόγου Ἀλεξάνδρου μοναχοῦ τοῦ Λαυριώτου).
61. Cod. Mosquen. 5 (468). — Ψαλτήριον τῆς δεκάτης ἑκατ., μεμβράνινον, ἐκ φύλλων 403, ὧν 75 χάρτινα. Ἐληφθῆ ἐκ τῆς λαύρας τοῦ

- οσίου Σάβα ἔτει 1849-φ ὑπὸ Α. Ν. Μουραβιῶφ καὶ παρ' αὐτοῦ ἔτει 1857-φ ἐδωρήθη τῇ ἐν Μόσχᾳ Συνοδικῇ βιβλιοθήκῃ. Ὅρα Ἀρχιμανδρίτου Βλαδιμίρου, Систем. описание рукописей Московской Синодальной Библиотеки. Москва 1895, τ. I, σ. 6.
62. Cod. Mosquen. 221.—Κῶδιξ ἐκ φύλλων χάρτου 13+514, γραφεὶς ἔτει 1654. — Διάφορα κείμενα, οἷον ἐκλογαὶ λόγων ἐκ τῶν συγγραμμάτων Ἰωάννου Χρυσοστόμου, λόγοι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, λόγοι Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου κτλ. Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ σημεῖωμα· «Χεῖρ ἀναξίου Μακαρίου ἱερομονάχου τοῦ Κρητὸς καὶ Ἀγιοταφίτι. 1654, αὐγούστου 17». Ἀρχιμαν. Βλαδιμίρου, Систем. описание κτλ., I, σ. 278.
63. Cod. Mosquen. 239.—Συλλογὴ συγγραφῶν κατὰ Λατίνων, γραφεῖσα ἔτει 1387-φ ὑπὸ Δωροθέου τινός· ἐστάλη δὲ εἰς Μόσχαν ἔτει 1693-φ ὑπὸ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Ὅρα λεπτομερῆ καταρίθμῃσιν τῶν ἐν τῷ κώδικι τούτῳ συγγραφῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιμαν. Βλαδιμίρου, Систем. описание, I, σ. 311-314.
64. Cod. Mosquen. 256. — Μελετίου Πηγαῖ, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἐγχειρίδιον καὶ ἐπιστολαί. Τεῦχος τῆς ις' ἑκατ. ἐκ φύλλων χάρτου 396, σταλὲν εἰς Μόσχαν ὑπὸ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Ἀρχιμ. Βλαδιμίρου Систем. описание, I, σ. 349-350.
65. Cod. Mosquen. 265.—Εἰλητὸν ἐκ μεμβράνης, μήκους 7½ πήχεων, περιέχον τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου· ἐγράφη τῇ ιδ' ἑκατον. Ὑπὸ τὴν πέζαν τοῦ κειμένου σημεῖωμα τοιόνδε· «Τὴν παροῦσαν ἱερὰν λειτουργίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀφιέρωσα ἐν τῇ ἱερᾷ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Μοσχοβίᾳ Τοπογραφίας· ἐγὼ Χρῦσανθος ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ἁγίου Τάφου. ρψα' (1701) κατὰ μῆνα Φεβρουάριον». Ἀρχιμ. Βλαδιμίρου Систем. описание, I, σ. 384.
66. Cod. Mosquen. 444. — Συλλογὴ συγγραφῶν Ἀρέθα ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας (γραφεῖσα κατ' ἐμὲ διὰ χειρὸς Μαξίμου Μαργουνίου, Κυθήρων ἐπισκόπου). Ἐν τῷ 3-φ φύλλῳ· «Ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος. 1674 ἐν Κωνσταντινουπόλει». Ἀρχιμαν. Βλαδιμίρου Систем. описание, I, σ. 672-676.
67. Cod. Mosquen. 243. — Συλλογὴ συγγραφῶν κατὰ Λατίνων (Χρυσολωρᾶ, Μάρκου Εὐγενικοῦ, Μανουὴλ Κορινθίου, Δημητρίου, Βαρλαάμ Καλαβροῦ, Γενναδίου Σχολαρίου), γενομένη τῇ ις' ἑκατ. Πρότερον ἦν κτῆμα Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ἔτει δὲ 1693-φ ἐστάλη εἰς Μόσχαν ὑπὸ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Ἀρχιμ. Βλαδιμίρου, Систем. описание, I, σ. 322-324.

68. Κώδιξ ἐν τῇ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐν τῇ νήσῳ Σάμφ.—Νομοκάνων ἐκ χάρτου, συνιστάμενος ἐκ σελίδων 330. Ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι σημείωμα· «Ὁ παρὼν νομοκάνωνας ἀντεγράφηκε ἀπαραλλάκτως ἐκ τοῦ ἱεροῦ νομοκάνωνος τῆς ἀγίας λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου ἐν τῇ Παλαιστίνῃ· ἀγκαλιὰ καὶ θὰ ἦναι ἐν συντομίᾳ, ἀλλὰ (ἔχει) ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, ὅσα τούτους τοὺς καιροὺς πρέπει οἱ πνευματικοὶ πατέρες νὰ μεταχειρίζωνται εἰς τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξομολογηθῆναι. Ἔως φύλλα 90 καὶ ἐκεῖθεν εἶναι γεγραμμένα πολλὰ ὠφέλιμα πατερικά ἐκ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων, παρακινουῦντα τόσον τοὺς ἱερωμένους, ὡς καὶ τοὺς μοναχοὺς, πρὸς διόρθωσιν τὰ ἥθη καὶ πολιτείαν αὐτῶν, παρακινῶντά τους εἰς τελείαν μετάνοιαν ὁποῦ μὲ κάθε λογῆς τρόπον ἤθελαν ἐπιχειρισθῆ. Ὅρα καὶ ἀνάγνωσον καὶ τὸν πίνακα καὶ θέλεις καρποφόρηθῆ· ἐγράφη δὲ ἀπ' ἔξω τῆς ἀγίας λαύρας, εἰς τὸν πύργον τοῦ ἁγίου Συμεῶν 1786». Καὶ ἐν τῇ προτελευταίᾳ σελίδι «Ἐγγράφη τὸ παρὸν ἔνδον εἰς τὸν πύργον τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Στυλίου, κείμενον ἔξω τῆς ἀγίας λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ ἐσταχῶθη ἐκ χειρὸς τοῦ πανοσίου πατρὸς ἡμῶν πνευματικοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου Γκιουμησχαναλή. Ἐν ἔτει 1786, νοεμβρίου μηνὸς καὶ ἔρρωσθε οἱ ἀναγιώσκοντες». Ἔτερον ἔμμετρον σημείωμα γνωρίζει τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος τὸν κώδικα τοῦτον ὀνομάζετο Διονύσιος. Ἀπὸ σελίδος 113-ης καὶ ἐξῆς ὑπάρχει ἐν τῷ κώδικι «Συναγωγὴ τῶν θεοφιλόγγων ρημάτων καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφόρων ἁγίων πατέρων ἀπὸ πάσης γραφῆς θεοπνεύστου συναθροισθεῖσα καὶ οἰκείως καὶ προσφόρως ἐκτεθεῖσα εἰς ὠφέλειαν τῶν ἐντυχανόντων εὐλαβῶν ἱερομονάχων καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ μοναχῶν». Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ὑπάρχει καὶ «Ἀληθεστάτη διήγησις ἀναμέσον τῶν Ῥώσων καὶ Δεχῶν καὶ τοῦ πολέμου αὐτῶν ὁποῦ ἔγινεν διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν». Τὴν διήγησιν ταύτην ἐξέδωκε τύποις Ἐπαμεινώνδας ὁ Σταματιάδης [Ἐκκλησιαστικὰ σύλλεκτα. Ἐν Σάμφ 1891, σ. 48-57].
69. Εὐχολόγιον, ἐν ᾧ περιέχονται δύο παρακλητικοὶ κανόνες κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀράβων εἰς Παλαιστίνην, ψαλλόμενοι τὸ παλαιὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου, τῇ ἐγγὺς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁββᾶ Γερασίμου τοῦ Καλαμώνος. Τὸν κώδικα τοῦτον εἶδε Κύριλλος Ἀθανασιάδης ἐν Βηθλεέμ, ἐν τῷ ναῷ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως· ἀλλ' ἔτει 1864-φ ζητήσας αὐτὸν αὐθις οὐχ εὔρεν ἐκεῖ διὸ καὶ ἡ τύχη αὐτοῦ μέχρι σήμερον ἀγνωστός ἐστίν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΔΟΣΙΘΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.

Ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων ὑπάρχει κῶδιξ μέγας ὀγκώδης, ἐξ αὐτογράφων ἐπιστολῶν συνιστάμενος ἀνεκδότων τοῦ πατριάρχου Δοσιθέου, πρὸς τοὺς αὐτοῦ κατὰ καιροὺς ἀποσταλειςῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπιτρόπους ἐκ διαφόρων τόπων. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐγὼ τάδε τὰ χωρία περέλαβον:

1. Κώδ. σελ. 218. Ὁ Δοσιθέος γράφει ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῇ 19-ῃ φεβρουαρίου 1696· «Καὶ ἀκόμη νὰ μᾶς στείλετε καὶ τοῦ ἁγίου Δύγουστίνου τοῦ περὶ τριάδος (=τὸ ἀντίγραφον), καὶ νὰ τὸ διπλώσετε εἰς ἓνα μουσιμαῖ καὶ νὰ παραγγείλετε τῶν πατέρων, νὰ μὴ τὸ δώσῃ ὁ Θεός, ἀμὴ ἂν τοὺς λάχῃ τίποτα περὶστασις, ὅλα ἂν χαθοῦν, ἀμὴ τὸ βιβλίον νὰ μὴ χαθῇ»

2. Κώδ. σελ. 248. Ἐπιστολὴ ἐξ Ἀδριανουπόλεως τῇ 24-ῃ αὐγούστου 1696. «Αὐτοῦ ἔκαμεν ὁ ἅγιος Πέτρος κάτι σταυρούς· τώρα ἐσυνορίσθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ κάμουν σταυρούς. Οἱ ἱερομόναχοι καὶ οἱ πατέρες πρέπει νὰ μαθαίνουν γράμματα, ψαλτικά· νὰ μαθαίνουν γράψιμον, νὰ γράφουν βιβλία, καὶ ὅταν ὑπάγουν εἰς ταξίδια, νὰ πορεύωνται φρόνιμα, νὰ νηστεύουν, νὰ διαβάζουν τὴν ἀκολουθίαν τους, νὰ μοιράζουν προσκυνητάρια, καὶ ὅχι νὰ κάμουν σταυρούς νὰ πλανοῦν τὸν κόσμον, ὅτι τοιοῦτους σταυρούς ἡ ἐκκλησία δὲν ἔχει μάθημα νὰ τοὺς κάμουν»..

3. Κώδ. σελ. 254. Ἐπιστολὴ ἐξ Ἀδριανουπόλεως τῇ 17-ῃ

νοεμβρίου 1696. «Ὁ παπὰ-Καπίτων τὸ νόμιμον καὶ τὰ Ἀμφιλόγια, ὅπου σᾶς ἐπρογράψαμεν, νὰ τὰ γράψῃ παστρικά καὶ καθαρὰ· - - - εἰ δὲ καὶ δὲν γράφει, νὰ τὸν ἀποβάλετε ὡς ἐθνικὸν καὶ τελώνην».

4. Κώδ. σελ. 261-263. Ἐπιστολή, ἧς τὸ τέλος ἔλλειπει· «Τὴν βιβλιοθήκην (= τοῦ Κοινοῦ) νὰ τὴν βάλῃτε εἰς τὸ μοναστήρι τοῦ Σταυροῦ· νὰ βάλῃτε τὰ βιβλία ῥωμέικα καὶ ἰβέρικα - - - Μέσα εἰς τὸ μοναστήρι (= τῶν Ἀγιοταφιτῶν) νὰ κάμῃτε νὰ διαβάσῃ τινὰς φαλτικά τοὺς βουλομένους πατέρας, τοὺς δὲ τιμίους νέους καὶ νὰ βιάζεσθε νὰ μαθαίνουσι, καὶ ἐκεῖνος ὅπου εἶναι εἰς τοῦ Ἀβραάμ (= τὸ μοναστήρι) νὰ σπουδάσῃ νὰ μαθαίνουσι τὰ κοσμικὰ παιδιὰ φαλτικά. Καὶ τὸ Ἀράπικο καὶ τὸ Ῥωμέικο τὰ σχολεῖα νὰ ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν ὅπου τοὺς πρέπει, καὶ ἂν ἔρχωνται τίποτα παιδιὰ τῶν αἰρετικῶν νὰ μαθαίνουσι ἀράπικα γράμματα, νὰ μὴ τὰ ἀποβάλουσι· μάλιστα νὰ εἰπῆτε ὅποιος θέλει νὰ στείλῃ τὰ παιδιὰ του νὰ διαβάσῃ, ὅτι κἂν καὶ ὀρθόδοξοι δὲν γίνουσι, ἀλλὰ μῆτε ἐχθροὶ ποτὲ δὲν γίνονται· συμφέρει δὲ τοῦτο, κατὰ τὸν εἰπόντα· ὅστις οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἔστι - - - Εἴτι ἐξοδιάζετε διὰ τοὺς Ἰβέρους, νὰ κάμῃτε ἕνα κώδικα καὶ γράφετέ τα ἕνα πρὸς ἕνα, ὅπου νὰ περιέχῃ ἕκαστον τὸν χρόνον καὶ τὴν αἰτίαν, καὶ νὰ εὑρίσκεται μέσα εἰς τὰ ἰβέρικα χαρτία, τὸ ὁποῖα νὰ εἶναι εἰς ξεχωριστὸν σεντούκι».

5. Κώδ. σελ. 286. Ἐπιστολή ἐξ Ἀδριανουπόλεως τῆ 12-ῃ φεβρουαρίου 1697· «Ὁ παπὰ κὺρ Γεράσιμος, ἂν κάθεται εἰς τὴν Βηθλεὲμ φρόνιμα καὶ ἡσυχᾶ, νὰ διαβάσῃ τὰ παιδιὰ (καὶ) ἄς κάθεται».

6. Κώδ. σελ. 586. Ἐπιστολή τῆς 2 φεβρουαρίου 1704. «Τοῦ Ἀβραάμ (= τὸ μοναστήρι) ἔχετε ἔννοιαν νὰ μὴ ξεπέσῃ ἡ τιμὴ τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὸ γράψιμον καὶ εἰς τὰ φαλτικά. Ἐχετέ τους ἔννοιαν λοιπὸν ἐκείνους ὅπου κοπιάζουσι, ὅπου φάλλουσι εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, τὸ ὀλιγότερον εἰς τὸ χαράττι, καὶ νὰ τρώγουσι καὶ τίποτα ψωμάκι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς· καὶ ἂν φαίνεται βαρὺ, κἂν ταῖς ἑορ-

ταῖς . . . Αὐτοῦ εἶναι εἰκόνες παλαιῆς πολλαῖς, καὶ δίδετε πέραν τοῦ Ἰορδάνου τῶν Χριστιανῶν καὶ ἀλλοῦ. Μελετοῦμεν νὰ κάμωμεν ἓνα σχολεῖον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, νὰ διαβάζουν γραμματικά, καὶ νὰ μᾶς γράψητε κοινῶς, πρέπει νὰ τὸ κάμωμεν αὐτοῦ ἢ ὄχι»;

7. Κώδ. σελ. 609. Ἐξ ἐπιστολῆς ἀυγούστου μηνὸς 1705. «Ἄν τὰ παιδιά ὅπου ἀνατρέφετε γυρεύουν νὰ μάθουν ψαλτικά, νὰ μὴ μαθαίνουν μόνον γράμματα κοινὰ καλὰ νὰ μαθαίνουν, καὶ ὅταν μαυρίση τὸ σιαγόνι τους καὶ ἔλθουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, τότε ἄς μαθαίνουν καὶ ψαλτικά».

8. Κώδ. σελ. 624-625. «Μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, ὅπου ἔρχονται πατέρες ἐδῶ καὶ χατζήδες (=εἰς Κωνσταντινούπολιν), στείλετέ μας τὸ βιβλίον τὰ Ἀμφιλόγια τοῦ Φωτίου, ὅτι ὁ Καπίτων τὸ ἐκακόγραψε, καὶ θέλομεν νὰ βάλωμεν νὰ τὸ μεταγράψουν, καὶ κἂν ἓνα βιβλίον εἶναι κἂν δύο, ὅπου ἔγραψαν ἐδῶ ὁ Ζαφείρης, ὅπου ἔχομεν γραμματικόν, καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Μανόλης, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι τοῦ Παναρέτου ὅπου γράφει κατὰ τοῦ Θωμᾶ ὑπὲρ τοῦ πουργατορίου καὶ τὰ ἄλλα εἶναι κατὰ Λατίνων, ἐκεῖνα νὰ μᾶς τὰ στείλετε μὲ τινὰ πιστόν, ἴσως καὶ τὰ βάλωμεν εἰς τύπον. Βιβλίον τυπώνομεν τώρα εἰς τὴν Βλαχίαν ἀξιόλογον, καὶ σὰν τελειωθῆ, σᾶς στέλνομεν καμία δεκαρίαν».

9. Κώδ. σελ. 640. Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῆ 28-ῃ ὀκτωβρίου 1705. «Νὰ μᾶς στείλετε τὰ Ἀμφιλόγια τοῦ Φωτίου, ἐκεῖνα τὰ παλαιόγραφα, καὶ τὰ μεταγράφομεν ἐδῶ» .

10. Κώδ. σελ. 855. Ὁδηγίαι διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κοινοῦ. «α' Νὰ βάλετε σύρμα καὶ εἰς τὰ δύο παράθυρα καὶ νὰ γένη πυκνόν, καὶ διὰ νὰ μὴ σεβαίνουν πουλία μέσα καὶ διὰ νὰ εἶναι μερικόν ἐμπόδιον τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου.—β' Εἰς τὸ παράθυρον τὸ δυτικόν νὰ ἀφίσητε τὴν πίτζαν διὰ νὰ σφαλῆ τὸ παράθυρον καὶ νὰ στολώνεται, ὅταν ἀνοίγη.—γ' Αὐτὸ τὸ παράθυρον τὸ δυτικόν, ὅταν βρέχη, καὶ τὸν χειμῶνα νὰ σφαλῆ.—δ' Νὰ τινάζετε τὰ βιβλία ἅπαξ εἰς τοὺς τρεῖς μῆνας.—ε' Νὰ φτιάσετε καλὴν τὴν πόρταν καὶ γερὴν τὴν κλειδωνίαν.—ς' Τὰ δύο βιβλία, τὰς

ἐξηγήσεις τὰς διαφόρους τῶν κανόνων, ὅπου εἶναι εἰς τὸ Πατρι-
αρχικὸν Κελλί, νὰ φτιάσετε θήκας ἀπὸ ροῦχον ποταπὸν νὰ τὰ
βάλετε. — ζ' Τὰ σαμνία τὰ κόκκινα, ὅπου εἶναι μέσα, νὰ ἔχουν
τὰ ἐνδύματά τους, ἀμὴ νὰ τοὺς βάλετε ἐπάνωθεν καὶ ἓνα χράμι
νὰ μὴ κορμακτιζωνται, καὶ νὰ εἶναι εἰς τὸ βόρειον μέρος, διὰ νὰ
λείπουν ἀπὸ τὸ παράθυρον. — η' Τὸ θρονὶ ὅπου εἶναι εἰς Βη-
θλεέμ, τὸ κατουφένιον, εἶναι ἀνεπιμέλετον καὶ χαλᾶ, καὶ νὰ τὸ
πάρητε καὶ ἐκεῖνο αὐτοῦ καὶ νὰ τοῦ κάμετε ἔνδυμα, διὰ νὰ μὴ
χαλᾶ καὶ αὐτό, καὶ νὰ τὰ τινάζετε καὶ αὐτὰ κάποτε».

ΚΥΡΙΑΔΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Παναγίου Τάφου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

τοῦ Ὀρθοδόξου Καθολικοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων ¹

(1874-1881)

Πολλὰ καλλιτεχνήματα καὶ πλεῖστα φιλοπονήματα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας οἱ ἐπιδρομικοὶ αἰῶνες τὰ μὲν διὰ παντοίας καταστροφῆς ὅλως ἠφάντωσαν, πρὸς ἐκβαρβάρωσιν τῶν ἀπογόνων, ὧν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν πατέρες ὑπῆρξαν, τῶν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ βαρβαρικαὶ ἐρημώσεις φεισθεῖσαι ἄλλα μὲν κεκρύφασιν ὑπὸ τὰ ἄμορφα καὶ ἐκπληκτικὰ ἐρείπια τῶν πάλαι ἐνδόξων μνημείων τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἄλλα δὲ τῆδε κάκεῖσε διέσπειρον ἐν πολιχνίοις βαρβαρικοῖς καὶ καλύβαις ἀμαθῶν. Τούτων οὖν κατὰ καιροὺς πολλοὶ τῆς ἐσπερίας σοφοί, ὑπηρέται τῶν Μουσῶν γενόμενοι πιστοί, ἅπαν τὸ δεδουλωμένον τῆς Ἑλλάδος ἔδαφος ὑπὸ μυρίουσ φόβους καὶ ἀδρᾶ δαπάνῃ κατὰ καιροὺς διερχόμενοι τὰ μὲν ἀνυρῦττοντες ἤρπαζον, τὰ δὲ καὶ ἄλλως πως λαμβάνοντες ἀπήρχοντο, τὰ τε μουσεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς βιβλιοθήκας κατακοσμήσοντες. Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων πολλοὶ τῷ περὶ τὰς Μούσας ζήλω καταφλεγόμενοι μετέβαινον εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης πανεπιστήμια, κάκεῖ πολλὰ καὶ καλὰ σπουδάσαντες,

¹ Νέα Ἑλλάς, 1874, ἀριθ. 9 καὶ 10. Σωτήρ, τ. XIII, σ. 257—266, 321—324, 363—368. XIV, 120—124, 140—144, 173—185, 205—211.

πολλά δὲ καὶ τῶν ἐνδόξων ἡμῶν συγγραφέων συγγράμματα μελετήσαντες, καὶ πολλὰ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἀριστοτεχνήματα ὀμματι περιέργῳ κατιδόντες καὶ ἐπιμελῶς μελετήσαντες, εἰς τὰς σφῶν αὐτῶν πατριίδας ἐπανέκαμπτον τοῖς ὁμογενεσί μεταδώσαντες τὰς παντοίας καὶ ἐπωφελεῖς αὐτῶν γνώσεις· τοῦτο αὐτῇ ἢ τῶν γραμμάτων ἡμῶν ἱστορία διδάσκει. Τότε καὶ αὐτοὶ οἱ ὡς ἀληθεῖς τῶν Μουσῶν θιασῶται καὶ γνήσιοι τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἀγωγῆς διδάσκαλοι ἔνθεν μὲν ἐδίδασκον τὰ δυνάμενα ἐξεγεῖραι τοὺς ὑπὸ τὸν λήθαρρον τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος, ἔνθεν δὲ βίβλους ἀρχαίας καὶ εἴτι ἄλλο πολύτιμον τῆς προγονικῆς ἡμῶν κληρονομίας συλλέγοντες ἐν ἰδιωτικαῖς βιβλιοθήκαις διετήρουν αὐτὰ ὡς κειμήλια πολύτιμα τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ ὡς προδρόμους τῆς ἐθνεγερσίας ἡμῶν, ἧς τοὺς λαμπτήρας μόνοι οἱ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ μόχθων τὸν Ἑλικῶνα ἀναβάντες ἐν τῷ βαθεῖ γνόφῳ τῆς βαρείας τυραννίας καὶ τῆς παχείας ἀμαθείας ἀμυδρῶς πῶς διέκρινον τῷ τῆς ἀληθοῦς παιδείας ὄξυδερκεῖ ὀμματι. Τοῖς ἴχνησι δὲ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βύζαντος λογίων ἤρξαντο κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα συμπαρακολουθοῦντες καὶ οἱ τῶν Ἱεροσολύμων τὸν πατριαρχικὸν μανδύαν περιβαλλόμενοι· οἱ καὶ ἐδραιώματα τῆς ὀρθοδοξίας ὑπῆρξαν διὰ τῆς εὐαγγελικῆς αὐτῶν διδασκαλίας, καὶ πᾶσαν ὀρθόδοξον γῆν περιεργόμενοι καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν φιλολογίαν, ὅσον ἐκείνοις ἐφικτόν, ἐπλούτισαν, χειρόγραφα συλλέγοντες, ἐν οἷς ἢ τῶν προγόνων ἡμῶν σοφία, καὶ ὅσα ἄλλα μετὰ τὴν ἄλωσιν ἢ ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῶν συνετάχθησαν· ταῦτα δὲ ὡς προγονικὴν παρακαταθήκην διετήρουν, ὅπου ἢ ἀσφάλεια, πρὸς μελέτην καὶ σπουδὴν παντὸς ἔραστοῦ τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔσω φιλολογίας. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου συνεστήθησαν καὶ βιβλιοθήκαι, ὧν ἢ μὲν ἐστὶν ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Ἁγίου Τάφου, τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει, αἱ δὲ ἐν Ἱερουσαλήμ· τούτων δὲ μία μὲν ἐν τῷ μεγάλῳ Μοναστηρίῳ τῶν Γραικῶν, ἣτις καὶ βιβλιοθήκη λέγεται τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου· μία δὲ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, τῇ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σταυροῦ, καὶ δύο ἐν τῇ σεβασμῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα· ἦν δὲ καὶ τις ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως. Ἐκεῖ δὲ πότε καὶ παρὰ

τινων συνεστήθησαν αὐται φέρε ἤδη βραχέα ἄττα εἰπωμεν, τινὰ πρῶτον πρὸς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῶν πραγμάτων προτάττοντες.

Πρῶτος ὁ τὸν πατριαρχικὸν τῶν Ἱεροσολύμων θρόνον βιβλιοθήκη περικοσμήσας Ἀλέξανδρός ἐστιν ὁ τοῦ Ἀδελφοθέου 35-ος διάδοχος· διετηροῦντο δ' ἐν αὐτῇ πλειόνων λογίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐπιστολαί, ἅς πρὸς ἀλλήλους ἐχάραττον, καὶ ἄλλης ὕλης συγγράμματα. Βεβαιοὶ δὲ τοῦτο Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου λέγων· «αἱ (ἐπιστολαί) καὶ εἰς ἡμᾶς ἐφυλάχθησαν ἐν τῇ κατὰ τὴν Δίλιαν βιβλιοθήκῃ, πρὸς τοῦ τηνικάδε τὴν αὐτόθι διέποντος ἐκκλησίαν Ἀλεξάνδρου ἐπισκευασθείση, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ τὰς ὕλας τῆς μετὰ χεῖρας ὑποθέσεως ἐπὶ ταῦτὸ συναγαγεῖν δεδυνήμεθα»¹. Οὐδόλωσ ἀπίθανον, ὅτι οὐ μόνον ἡ βιβλιοθήκη αὕτη μυρίοις συγγράμμασιν ἀρχαίων τε καὶ συγχρόνων συγγραφέων κατὰ διαφόρους καιροὺς ἦν πεπλουτισμένη, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς τε Συρίας καὶ Παλαιστίνης ἐπεσκευάζοντο βιβλιοθήκαι ἐν τῇ μεγάλῃ τότε μάλιστα ἀκμῇ τοῦ χριστιανισμοῦ· ἀπὸ γὰρ τοῦ δ' αἰῶνος μέχρι τοῦ ζ' οὐ μόνον πόλεις τοῦ πολιτισμοῦ ἤκμαζον ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις, ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματα φιλοτίμως ἐκαλλιεργοῦντο, τοὺς ἀγλαοὺς τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καρποὺς καρποφοροῦντα. Ἄλλ' ὅμως ταῦτα πάντα μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μωαμεθανικοῦ θρησκευματος οἱ ἐπιδρομικοὶ αἰῶνες τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς δεισιδαιμονίας τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Σταυροφόρων ἀφειδῶς κατέστρεψαν διὰ τε πυρὸς καὶ σιδήρου καὶ εἰς ἀμόρφους σωροὺς ἐρειπίων μετέβαλον· σωροὺς δὲ τοιούτους τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος διατηρεῖ ὁ χρόνος καὶ μέχρις ἡμῶν, οἷον τοὺς τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἡλιουπόλεως, τῆς Λαοδικείας, τῆς Καισαρείας Παλαιστίνης, τῆς Σεβαστείας, τῆς Νικοπόλεως καὶ μυρίων ἄλλων πόλεων καὶ τῶν ἄλλοτε μεγαλοπρεπῶν ἱερῶν μονῶν, τῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰορδάνου· ἐν οἷς καὶ συγγραφεῖς ἔνδοξοι ἐβλάστησαν, ὡς καρποφόρα βλαστήματα, καὶ βιβλιοθήκαι λαμπραὶ ὑπῆρξαν, καὶ ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ διαπρέψαντες καὶ εἰς

¹ Εὐσεβίου ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. VI, 20.

τέλος ζωῆς τὸν μοναστικὸν βίον θεαρέστως μετελθόντες, τὸν αἰώνιον ἤδη ὕπνον ὑπὸ τὴν κόνιν αὐτῶν ὑπνώττουσιν· νῦν ὅμως τὰ ἐρείπια αὐτῶν σιγῇ βαθεῖα καλύπτει, καὶ μόνος ὁ ληστρικός τῶν Ἀράβων βίος ἀναπαύεται ἐν αὐτοῖς. Οἱ δὲ μουσότροφοι ἐπισκεπτόμενοι αὐτὰ καὶ ἀνασκαλεύοντες πρὸς ἀνεύρεσιν τριμματίου τινὸς τῆς ἀρχαίας δόξης, ἀπέρχονται ἀθυμοῦντες, τὰ αὐτῶν δάκρυα καταλιμπάνοντες ἐπὶ τῶν ἀνατετραμμένων καὶ συντετριμμένων μνημείων τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Τὰ λείψανα δὲ ταῦτα τὰ καλύπτοντα τὴν ἀρχαίαν καλλιτεχνίαν οὐ μόνον παντὸς διαβάτου ἐπισπῶνται τὴν προσοχὴν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φιλαρχαίοις διὰ τῶν κατὰ καιροῦς ἀνασκαφῶν πλεῖστα μνημεῖα χορηγοῦσι καὶ νῦν, τὰ μὲν εἰς τὰς τέχνας ἀναγόμενα ¹, τὰ δὲ εἰς τε τὴν ἐκκλησιαστικὴν

¹ Ὅτι ἡ Συρία κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦν ἡ χώρα τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦτο πολλὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος διαβεβαιοῦσι· καθ' ὅλας γὰρ τὰς ἀρχαίας αὐτῆς πόλεις, ἅς τὸ πῦρ καὶ ὁ σιδηρὸς τοῦ Ἰσλαμισμού καὶ τῆς σταυροφορίας κατέστρεψε καὶ πᾶσαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν λαμπρότητα χροῦς παχὺς καλύπτει, ἀνασκαφῶν νῦν γινομένων ἀνορύττονται καὶ ἔργα ἐξόχου τεκτονικῆς, καὶ ἀγάλματα θαυμασίας γλυφίδος, καὶ νομίσματα πάμπολλα τὸν ἀριθμὸν, φέροντα τὰ ἐκτυπώματα διαφόρων αὐτοκρατόρων, βασιλέων καὶ ἡγεμόνων· καὶ ἐπιγραφαὶ διαφόρων ἐποχῶν καὶ βίβλοι χειρόγραφοι ἐπὶ μεμβράνης ἢ ἐπὶ χάρτου οὐκ ὀλίγαι κατὰ καιροῦς ἀνακαλύπτονται. Ἀξίαν σημειώσεως κρίνομεν τὴν πρὸ χρόνων ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Συρίας κατὰ τύχην γενομένην ἀνασκαφὴν, ἧς ὁ καρπὸς τέρπει τὴν γῆνιν παντὸς φιλαρχαίου καὶ φιλολόγου. Οἱ Ὀθωμανοὶ κατέχοντες ἀθαιρέτως καὶ τὰ ἐν Λαοδικείᾳ ἐρείπια τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἐπ' ὀνόματι Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου, ἐκάλωον τοὺς χριστιανούς ἐρχεσθαι πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ προσκύνησιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου· ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς ἐρείπιοις ἐσφάζετο τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἱερᾶς προθέσεως, οἱ χριστιανοί, ὅπως μὴ ταῦτα ὄρωσιν ὑβριζόμενα ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κατώρθωσαν διὰ πολλῶν παρακλήσεων καὶ χρήμασιν οὐκ ὀλίγοις ἀνήσασθαι αὐτά. Σκάπτοντες οὖν καὶ λαμβάνοντες λίθους πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ νέου ναοῦ, ὅπου ἦν τὸ πάλαι ὁ μέγας ναὸς τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ὑπὸ τὴν στήλην τῆς ἱερᾶς τραπέζης εὔρον λάρνακά τινα μικρὰν καὶ ἐντὸς αὐτῆς Εὐαγγέλιον χειρόγραφον πληρέστατον· τοῦτο δὲ μετὰ χαρᾶς ἀπάτου λαβόντες οἱ χριστιανοὶ διατηροῦσιν ἤδη ἐν τῇ ναφ τῷ οἰκοδομηθέντι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ὅς ἄλλοτε ἦν μεγαλοπρεπῆς ναὸς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ἐν ᾧ συνεκροτήθη ἡ ἐν Λαοδικείᾳ ἱερὰ σύνοδος. Λέγουσι δὲ ὅτι τὸ χειρόγραφον ἐστὶν ἰδιόγραφον τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου. Φέρει δ' ἐφ' ἐκάστης γωνίας τῶν σκεπασμάτων ἀνά ἓνα ἄστέρα ἀργυροῦν, ἐν δὲ τῇ μέσῃ σταυρὸν . . . τοιοῦτον. Ταῦτα ἀφηγγήσατο ἡμῖν ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐν Συρίᾳ Τριπόλεως κ. Σωφρόνιος, ὃς ἰδίως ὄμμασιν εἶδε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρόγραφον Εὐαγγέλιον. Περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου ὁ μὲν μακαριώτατος Ἀντιοχείας Ἱεροθέος,

καὶ κοσμικὴν φιλολογίαν. Ὅπως δὲ μὴ ἐπὶ πολὺ παρατείνωμεν τὸν λόγον ἡμῶν, τὴν ἐξέτασιν τούτων καὶ τὴν πλατυτέραν ἐξι-
στόρησιν ἄλλοις παραλείποντες τοῖς πλείονα ἰκανότητα καὶ δύναμιν
λόγου ἔχουσι, τὸν λόγον ἡμῶν μεταφέρομεν εἰς τὰ κατὰ τὸν τῶν
Ἱεροσολύμων θρόνον τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων παθῆματα.

ὁ πρῶτον εὐκλεῶς πατριαρχεύσας, ταῦτα σημειοὶ ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῇ αὐτοῦ·
«Ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ πρώτῃ κατὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ θρόνου περιηγήσει ἡμῶν, τὰς
διατριβὰς ἐν Λαοδικείᾳ ποιούμενοι, εἶδομεν (τὸ Ἐυαγγέλιον) καὶ προσκυνήσαντες κατη-
σπάσθημεν, διατάξαντες αὐστηρῶς, ἵνα διατηρῆται ἀσφαλῶς εἰς αἰῶνιον μνημόσυνον».·
Ὁ δὲ ἐλλόγιμος καὶ φιλάρχαιος κ. Ἰωάννης Παπαδόπουλος, ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸν γραμ-
ματέα ἐν τοῖς τῶν Ἀντιοχείων πατριαρχεῖσι ἐπιμελῶς καὶ φιλοτίμως μετερχόμενος καὶ
πολλὰς σημειώσεις περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων πεμψάμενος ἡμῖν κατὰ
καιρούς, ταῦτα γράφει· «Τὸ δὲ πάντων ἀξιολογώτερον καὶ ἀνεκτίμητον ἀληθῶς κειμήλιον
εἶναι ἐν ἱερῶν Ἐυαγγέλιον, ἐλληνιστὶ γεγραμμένον, φηγόν, οὐκ οἶδ' ὅπως, τὰς περιπε-
τείας τῶν αἰώνων, καὶ εὐρισκόμενον ἕως ἄρτι ἐν τινι τῶν ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησιῶν,
χειρόγραφον ἐν μεμβράναις, ἔργον τοῦ ε' αἰῶνος, καὶ ἰδιόγραφον Θεοδοσίου τοῦ Κοινο-
βιάρχου, καθὰ ὁ δῖος οὗτος μαρτυρεῖ. . . » Παρατιθέμεθα δὲ τοῖς φιλαρχαίοις καὶ τάσ-
δε τὰς ἐπιγραφάς·

α'.

ΣΙΑΕΩΣΑΓΡΙΠΙ
ΕΤΟΥΣ Τ

β'.

ΕΠΙΤΟΥΑΠΟ Λ ΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥΕΠΙΣΚ Ι
ΗΜΩΝΤΟΥΙΕΡΑΠΟΛ
ΕΗΚΟΛΟΣΕΠΛΑΚΩΘΗ
ΙΠΙΔΕΣΙ ΤΟΥ ΩΟΕ
ΕΒ ΤΟΥΣ ΙΝΔΕ ΙΚ

Τούτων δὲ ἡ μὲν α' εὐρεθεῖσα εἰς τὸ χωρίον Σεχ-ρισλῶν, σφίζεται ἦδη ἐν τῷ οἴκῳ
τοῦ κ. Ἀθανασίου Κούτζη, τοῦ ἐν Δαμασκῷ ὑποπροξένου τῆς Ἑλλάδος· ἡ δὲ β' ἐπὶ πα-
χείας μαρμαρίνης πλακός, ἣτις εὐρεθεῖσα παρὰ τινος Γάλλου περιηγητοῦ εἰς τὸ Χαβρᾶν,
κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐν Συρίᾳ σφαγῶν τοῦ 1860 ἔτους, μετηνέχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς
Δαμασκόν· κατὰ δὲ τὰς σφαγὰς καταλιπὼν αὐτὴν ὤχρητο ἀπιῶν· ταύτην δ' εἶτα ὁ τοῦ
ὑποπροξένου υἱὸς Ἡλίας Κούτζης εὐρῶν καὶ λαβῶν διατηρεῖ ἦδη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ
ἐν καλῇ καταστάσει, ὡς ἐραστὴς τῶν ἀρχαίων. Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὰς ἐν Συρίᾳ
σφαγὰς πολλὰ ἱερά μναῖ ἀνετράπησαν καὶ ἄπειροι βιβλιοι, αἱ μὲν παρανάλωμα τοῦ
πυρὸς ἐγένοντο, αἱ δὲ διηρπάγησαν. Τότε κατεστράφη ἡ βιβλιοθήκη τοῦ πατριαρχικοῦ
θρόνου τῶν Ἀντιοχείων, παντοίοις χειρογράφοις καὶ ἐντύποις πεπλουτισμένη· τότε δὲ
κατεστράφη καὶ ἡ ἀτομικὴ βιβλιοθήκη τῶν Ἰσλάτιδων, συγχειμένη ἐκ 5000 χειρογράφων
καὶ ἐντύπων διαφόρων ἐνδόξων ἐλλήνων τε καὶ ἀράβων συγγραφέων· τὸ δὲ ἔτος 1868
ὤνησάμενοι ἐν Δαμασκῷ δύο χειρόγραφα, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ μεμβράνης παλιμψηστον ἐλλη-
νιστὶ, τὸ δὲ ἐπὶ χάρτου ἀραβουριστὶ, ἀφιερῶσαμεν τῇ ἐν Ἀθήναις ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ.

Ἄπο Σελαχιδίνου, ἐφ' οὗ τοὺς πατριαρχικοὺς οἵακας ἐκυβέρνησα Δοσίθεος ὁ Α', μέχρι τοῦ σουλτάν Σελήμ, ἐφ' οὗ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἦν ὁ Ἀτάλλας, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1187 μέχρι τοῦ 1534 ἔτους ἅπασα ἡ Παλαιστίνη ἦν μεταβεβλημένη εἰς ἐρείπια, ἔνεκα τῶν πεισματικῶν καὶ καταστρεπτικῶν πολέμων, τῶν μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Σταυροφόρων. Καὶ οἱ μὲν ὀλίγοι χριστιανοὶ οἱ τὴν σπάθην τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ τῆς σταυροφορικῆς ὀμότητος διαφυγόντες, ὄργανον ἦσαν τῆς ἀνθαιρέτου διαθέσεως τῶν κρατούντων, οἱ δὲ πατριάρχαι, ἐν οἷς τινες ὑπῆρξαν Ἄραβες, ἦσαν πτωχοί, ἀδύνατοι καὶ ἀσήμαντοι, καταφρονούμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἦκιστα δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκρατόρων, ἀλλὰ μόνον τοῖς ὀλίγοις Ἰβηρσι καὶ ὀλίγοις Σέρβοις ¹ ἦσαν συνδιατιμώμενοι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νῦν μὲν μικράς τινας βοηθείας λαμβάνοντες παρὰ τῶν τῆς Ἰβηρίας βασιλέων, νῦν δὲ ταῖς ἰδίαις χερσὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ποριζόμενοι. Ὅτι δὲ καὶ τότε οἱ πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων Ἕλληνες, τὴν φιλομουσίαν τοῦ αἰδίου προκατόχου αὐτῶν Ἀλεξάνδρου μιμούμενοι, τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐκαλλιέργουν καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς ἐκείνοις καιροῖς τῆς ἀσθενείας καὶ ἐνδείας βιβλίου χειρογράφους τε καὶ ἐντύπους ἀρχαίας τε καὶ συγχρόνους συλλέγοντες καὶ διατηροῦντες ἐν τοῖς διατηρουμένοις μοναστηρίοις, περὶ τούτου οὐδεὶς ἐστὶν ὁ ἐνδοιάζων ². Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἡ κατὰ καιροὺς ἐπιδρομὴ τῶν Ἀρά-

¹ Οἱ μὲν Ἰβηρες κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐξασκοῦντες ἐν Παλαιστίνῃ ἰκανὴν ἐπιρροήν, διετήρουν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς 12 περίπου μονάς, ἐν αἷς, ἰδίως δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ πολλὰ χειρόγραφα καὶ ἐντυπα ἑλληνικά τε καὶ ἰβηρικά ὑπῆρχον· οἱ δὲ Σέρβοι, ἀσθενέστεροι ὄντες, μετήρχοντο τὸν μοναστικὸν βίον ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῶν Ἀρχαγγέλων, τῇ ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ. Ὅτι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον χειρόγραφα ἑλληνικά τε καὶ σλαβικά, τοῦτο καταδεικνύεται ἐκ τινῶν κωδίκων, τῆνδε τὴν ἐπιγραφὴν φερόντων «Ἐκ τῶν τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἀρχαγγέλων». Τοῦτο δὲ πλατύτερον ὁ παρακατιῶν λόγος δείξει.

² Τινὲς τῶν μέχρις ἡμῶν ἐν ταῖς νῦν βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Τάφου σφζομένων κωδίκων ἐπὶ μεμβράνης φέρουσιν ἐπισημειώσεις, διαλαμβανούσας, ὅτι ὁ μὲν ἦν κτῆμα τῆς κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου ἱερᾶς μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος (νῦν δὲ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου), ὁ δὲ τοῦ ἀββᾶ Γερασίμου καὶ ἄλλοι ἄλλης ἱερᾶς μονῆς. Αἱ κατὰ τὴν

βων κατέστρεψεν, ἄλλα μὲν παρανάλωμα τοῦ πυρὸς γενόμενα, ἄλλα δὲ βορὰ ἄλλων καταστρεπτικῶν στοιχείων· ἔοικε δ' ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ ἐν Ἱερουσαλήμ Ἰβηρες ἔνθεν μὲν εὐνοούμενοι ὑπὸ τῶν σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, ἔνθεν δὲ βοηθηόμενοι ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Ἰβηρίας, οὐ μόνον τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων ἐπροστάτευσαν, ἀλλὰ καὶ τῷ πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων βοηθήματά τινα ἐχορήγουν. Ὅτι δ' αὐτοὶ καὶ τῶν γραμμάτων ἐπεμελοῦντο, κώδικας χειρογράφους τῆς ἑλληνικῆς φιλοπονίας συλλέγοντες, καὶ τὰ νοήματα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων μεταφέροντες, τοῦτο βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῶν νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἱερᾶς μονῆς τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1854 εἰς Θεολογικὴν σχολὴν τῶν Ἱεροσολύμων

ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου ἱεραὶ αὗται μοναὶ διηρπάγησαν καὶ κατεστράφησαν ἐπὶ τῶν Σταυροφορικῶν πολέμων, καὶ διετηρήθησαν μὲν εἴτα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πατριαρχῶν τῶν Ἱεροσολύμων ἐν ὀλίγοις ἔτεσιν, ἀλλ' αἱ συνεχεῖς τῶν Ἀράβων ἐπιδρομαὶ * καὶ ἡ ἀδυσώπητος ἔνδεια αὐτῶν διέλυσαν αὐτοὺς καὶ εἰς ἐρείπια μετέβαλον, παντὸς θεατοῦ νῦν τὴν περιέρρειαν ἐπισπῶντα. Ὅτι δὲ αἱ ἱεραὶ αὗται μοναὶ διηρπάγησαν καὶ κατεστράφησαν ὑπὸ τε τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν Ἀράβων, τοῦτο βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆσδε τῆς ἐπισημείωσης χειρογράφου τινός· «Ἡ βίβλος αὕτη (τῶν ἁγίων Ἀποστόλων αἱ Πράξεις) ἀφιερῶθη ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ βασιλικῇ μονῇ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Παχωμίου Λίμα τοῦ Κρητικοῦ διὰ ψυχικῶν ὀφειλειᾶν» Ἐτέρα δ' ἐστὶ σημείωσις ὑπ' αὐτὴν διαλαμβάνει τάδε· «ἦν ποτε, νῦν δὲ ἐν Πτολεμαίδι, ἐπεὶ ἡ ῥηθεῖσα μονὴ τῇ τῶν ἀθῶων Ἀράβων καταδρομῇ εἰς τὸ παντελὲς ἠφανίσθη, καὶ οἱ Λατινόφρονες ἐκ βάθρων ἀνέτρεψαν καὶ ἠφάνισαν τελείως τὴν ῥηθεῖσαν μονήν, καὶ εἶθε ἡ τοῦ ἁγίου βοηθεία νὰ τὴν ἀναγείρῃ διὰ μέσου τῶν εὐρισκομένων πατέρων ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐν καιρῷ προσήκοντι» Ἐπιγράφεται δὲ τὸ ἐν λόγῳ χειρόγραφον Πραξαπόστολος, καὶ σφάζεται ἤδη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροσολύμων, ὃν πρῶτον ἐν τῇ Κάμαρασιᾷ τοῦ Κοινοῦ τοῦ παναγίου Τάφου.

* Ὅτι αἱ κατὰ τῶν ἱερῶν μονῶν ἐπιδρομαὶ τῶν Ἀράβων οὐ μόνον συνεχεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ φονικαὶ καὶ καταστρεπτικαί, τοῦτο βεβαιούμεθα ἐκ δύο παρακλητικῶν κανόνων, οἱ ἐπὶ τούτῳ συνταχθέντες ἐψάλλοντο τότε ὑπὸ τῶν ὀλίγων μοναχῶν κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ ἐν τῇ τοῦ ἁββᾶ Γερασίμου τοῦ Καλαμώνος. Τοὺς παρακλητικούς τούτους κανόνας ἀνέγνωμεν πρὸ χρόνων ἐν τινι χειρογράφῳ Εὐχολογίῳ· εἰσὶ δὲ λίαν κατανοητικοί. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εὗρομεν ἐν τῷ εὐαγεστάτῳ ναφῷ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τῷ ἐν Βηθλεέμ· κατὰ κακὴν ὁμως μοῖραν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρόγραφον ἠεὶ ἐκλάπη, ἢ ἄλλως ἀπωλέσθη· οὐ γὰρ εὗρομεν αὐτό, καίτοι ἐν πρὸς ἐν τὰ ἐν Βηθλεέμ σφζόμενα βιβλία ἐξετάσαντες τὸ 1864 ἔτος.

μεταβληθείσης, σφζομένων κωδίκων, ἰβηριστῶν γεγραμμένων ἐπὶ μεμβράνης καὶ ἐπὶ χάρτου. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων δὲ πᾶς τις δύναται ἐννοῆσαι τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν, οἷον τὴν ταπεινότητα τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τὴν μονονοῦκ παντελεῖ ἀπώλειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Τῶν πραγμάτων δ' οὕτως ἐχόντων, ἀναβαίνει ὁ Γερμανὸς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν τῆς πατριαρχίας οἰάκων ἰθύντωρ γίγνεται, τὸν αἰοίδιμον Ἀτάλλαν διαδεξάμενος. Καίτοι δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ μὴ ἔχων, μήτε πατριαρχεῖα, μήτε κατοικίαν εὐρεῖαν, εἰμὴ μόνον οἰκίσκον τινὰ εὐτελεῖ καὶ σωροὺς ἐρειπίων περὶ αὐτόν, τυραννίαν ἀνύποιστον καὶ ἀμάθειαν παχεῖαν, οὐ μέντοι ἐδειλίασεν, οὐδὲ εἰς τὸν πυθμένα τῆς ἀπογνώσεως κατέδυσεν ἑαυτόν, ἀλλὰ γενναιότητι ψυχῆς καὶ θάρσει ἀκαταβλήτῳ ἐσκέπετο πῶς δὴ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων οἰκοδόμημα θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς δόξης ἀνεγείραι. Καὶ δὴ τοῖς σουλτανικοῖς διατάγμασιν ἐνισχύσας ἑαυτόν, καὶ τύπος τῆς εὐαγγελικῆς ἀρετῆς γενόμενος, ἔνθεν μὲν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείων τὰς συμπαθείας καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ὑπόληψιν ἀπεκτίσατο, ἔνθεν δὲ τὸν σεβασμὸν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγατίμων ὁμογενῶν ἡμῶν καὶ ἑτερογενῶν ἀπεσπάσατο. Τότε ὡς ἀπόστολος τοῦ Κυρίου περιερχόμενος πᾶσαν χώραν καὶ πόλιν χριστιανικὴν ἐδέχετο παρὰ τῶν χριστιανῶν οὐ μόνον τὰς κατὰ προαίρεσιν τῶν πιστῶν χρηματικὰς προσφορὰς, πρὸς διατήρησιν καὶ καλλωπισμὸν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἱερῶν σκηνωμάτων, ἀλλὰ καὶ βίβλους χειρογράφους καὶ ἐντύπους πρὸς πνευματικὴν τοῦ τε κλήρου καὶ τοῦ λογιχοῦ αὐτοῦ ποιμνίου τροφήν. Ἐντεῦθεν δ' ἄρχονται αἱ ἀθροίσεις τῶν πολλῶν ἑκατοντάδων χειρογράφων καὶ ἐκδόσεων, καὶ τίθενται αἱ βάσεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἱερουσαλὴμ βιβλιοθηκῶν ὧδέ πως. Τοῦ αἰοίδιμου καὶ εὐκλεοῦς τούτου ἀνδρὸς τοῖς ἔχουσι στοιχοῦντες καὶ οἱ ἀείμνηστοι διάδοχοι αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον γῆν ἐπισκεπτόμενοι, «ἐπεὶ οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ», ὅπερ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς εἴρηται, οἱ πρόμαχοι, λέγω, οὗτοι τῆς ὀρθο-

δοξίας και προστάται τῶν προγονικῶν ἡμῶν θησαυρῶν, ὅπως ἡ ἐν Ἱερουσαλήμ ἱερά Ἀδελφότης καὶ ἡ παρ' αὐτῆς σοφία καὶ νοθεσία Κυρίου ἐκπαιδευομένη νεότης ἐθνικῆς ἀγωγῆς καὶ πνευματικῆς τροφῆς ἐμφορεῖται, καὶ εἴ τις ἄλλος φιλομαθῆς τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔξω παιδείας παντοίαις γνώσεσι τὸν νοῦν κατακοσμηται, ἐν ταῖς εὐρείαις καὶ συνεχέσι καὶ πολυμόχθοις αὐτῶν ὁδοιπορίαις οὐκ ἀμελῶς ἐώρων τάς τ' ἐν ταῖς καλύβαις τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος τῆδε κάκεισε ἐρριμμένες καὶ φθειρομένες ἀρχαίας καὶ πολυτίμους βίβλους ἐπὶ μεμβράνης ἢ ἐπὶ χάρτου γεγραμμένες, ἀλλ' ἐλάμβανον αὐτὰς εὐλαβῶς καὶ ἐφύλαττον ἐπιμελῶς¹, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ὅσας ποτὲ ἔφερον οἱ Ὀθωμανοὶ ἐν χερσὶ, λαμβάνοντες διὰ τῆς ἰσλαμικῆς λόγχης πρὸς παντελῆ καταστροφὴν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος. Ἀλλ' ἐκείνας μὲν ἐλάμβανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἀμαθῶν Ἑλλήνων, ταύτας δὲ χρήμασιν ὠνοῦντο, ὅπως μὴ ὄλως φθαρῶσιν, ἢ ἄλλοις τις ξένος ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους δι' εὐτελοῦς κερματίου ἢ λαθραίως ἄρας εἰς ἀλλοδαπὴν μετενέγκῃ². Ταύτας δὲ ὡς ἀποθή-

¹ Πρὸς βεβαίωσιν τοῦ λόγου ἡμῶν μεταφέρομεν αὐτόγραφόν τινα ἐπισημείωσιν τοῦ αἰοδίμου Δοσιθέου, ἧτις σφίεται ἐν τινι ἐκ μεμβράνης κώδικι, ἐπιγραφομένῃ Σειρὰ Ἰώβ¹ καὶ δι' ἧς ὁ ἀναγνώστης κάλλιστα κατανοεῖ τὴν τότε παραμείλησιν καὶ καταφρόνησιν τῶν ἐθνικῶν κειμηλίων, ἐνεκα τῆς παχείας ἀμαθείας. Ἀναγινώσκειται δὲ αὕτη οὕτως: «Ἡ παρούσα βίβλος (ἐπισημειοῖ ὁ ἱερός Δοσιθέος) ἦν μὲν τῆς ἐπάνω τοῦ Μελενίκου κειμένης μονῆς τῆς Ῥοζίνης, εὔρομεν δ' αὐτὴν ἐρριμμένην ἀτίμως ἐνδον τῆς μητροπόλεως Μελενίκου, διὰ τοῦτο ἐλάβομεν αὐτὴν τοῦ εἶναι ἐν Κυριῷ κτῆμα αἰώνιον τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου· οὐ γὰρ δίκαιον ἀφήσαι τοιοῦτον χρησιμώτατον χρῆμα κεῖσθαι παρὰ τυφλοῖς καὶ ἀγραμμάτοις ἀνθρώποις. Δῶν δὲ ὁ Κύριος ἀεὶ εἶναι κατὰ καιροῦς τὸν ἀναγινώσκοντα ἐπικατάρατος δ' ὁ ταύτην ἀφαιρέσων ἐλίφθη ἀχρὸς ἰουνοῦ κ' ἐν Μελενίκῳ» κτλ. Ὁ κώδιξ οὗτος σφίεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ παναγίου Τάφου ὑπ' ἀριθ. 3 [ἔνδον ἀριθ. 5. Ἱεροσ. Βιβλ. I, σ. 15—18].

² Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ ἐπὶ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πολυειδῶς καταπολεμούμενον, οἷον πολιτικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς, καὶ ὑπὸ μυρίων ὄσων ἐχθρικῶν δυνάμεων ἐξαντλούμενον, μετὰ πόνου ψυχῆς ἐώρα οὐ μόνον τὴν ἄλλοτε ἐνδοξον αὐτοῦ πατρίδα ὑπὸ τὸν σιδηρὸν καὶ τὸ πῦρ τοῦ ἀγρίου κατακτητοῦ καταστρωμένην, καὶ τὰ ῥάκη τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος περιβαλλομένην, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς κειμηλίων τὰ μὲν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν τῷ πυρὶ παρεδίδοντο, τὰ δὲ ἀφόβως καὶ ἀκόπως διήρπαζον οἱ τῆς Δύσεως, οἱ τὴν Ἀνατολὴν τότε περιερχόμενοι διὰ παντὸς τρόπου τοὺς ἀνηλεῶς καταδικωμένους Ἑλληνας τῆς προγονικῆς

κας τῆς προγονικῆς ἡμῶν φιλοπονίας καὶ σοφίας, ἡ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ φεγγοβόλος λυχνία ἀνέκαθεν ὑπῆρξε, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποκομίζοντες, τινὰς μὲν διετήρουν ἐν τῷ ἐκεῖ Μετοχίῳ τοῦ παναγίου Τάφου, τινὰς δὲ τοὶ ἀπέστελλον εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῖς λοιποῖς κειμηλίοις συνεφύλαττον, πρὸς τὸ ἀρύεσθαι ἐξ αὐτῶν πάντα φιλομαθῆ διὰ μελέτης λιπαρᾶς ὅ τι ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον. Ταῦτα ἐν ὀλίγαις ἀφηγησάμενοι περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ δεινῶν πραγμάτων, ἱστορήσωμεν ἤδη, ὅσον ἡμῖν ἔνεστι, καὶ μίαν ἐκάστην τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Παναγίου Τάφου.

αὐτῶν κληρονομίας ἀπεύθουνον. Τότε χιλιάδες χειρόγραφα ἀφηρέθησαν τῶν βασιλικῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ ἱεροῦ Ἰθωνος, τῶν ἐν Μετεώροις καὶ τῶν ἀλλαχοῦ ἄλλων μονῶν ὑπὸ τινος Κυπρίου τοῦνομα Ἀθανασίου διὰ δόλου καὶ ἀπάτης, ἔχοντος μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν παποφροσύνην, φέροντος δὲ λίαν ἐπιτηδεῖως τὸ πρόσχημα τῆς ὀρθοδοξίας. Τότε τῆς δυστυχοῦς Κρήτης ἀλωθείσης μετὰ εἰκοσιπενταετῆ πόλεμον ἀπειράριθμα χειρόγραφα διαφόρων συγγραφέων τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔξω παιδείας εἰς τὰς διαφόρους τῆς Δύσεως βιβλιοθήκας ὑπὸ τῶν κληρικῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας μετηνέχθησαν. Τότε πολλαὶ ἱεραὶ μοναὶ τοῦ Λιβανίου ὄρους τοὺς περιβόλους αὐτῶν τοῖς βαρβάροις παρεχώρησαν καὶ τὰς αὐτῶν πυρᾶς ἐδέξαντο ὑπὸ ἀπειρῶν χειρογράφων καὶ ἐντόπων τρεφομένων. Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐ μόνον τῶν Ἀράβων οἱ τὸ βαθὺ γῆρας φέροντες ἀφηγγήσαντο ἡμῖν, τὴν ἀλλεπάλληλον καταδρόμην τῶν φιλανθρωπικῶν πόνων τῆς ἑλληνικῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ ἰδίως ὁμασιν ἐν τισι τῶν μονῶν, οἷον ἐν τῇ σεβασμιά μονῇ τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς ἐπονομαζομένης Μπελαμέντ, καὶ ἐν ἄλλαις εἶδομεν τοὺς τύπους φέροντας τὰ μέλανα ἴχνη τῆς βιβλιοφθοροῦ πυρᾶς καὶ τὰ στίγματα τῶν κατὰ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐπιθρομικῶν χρόνων. Περὶ δὲ ἐκείνων αὐτὸς ὁ ἀοίδιμος Δοσίθεος μαρτυρεῖ λέγων· «Ἀθανασίος τις Κύπριος, παπιστὴς ὅμως καθ' Ἑλληνας ἡμφιεσμένος καὶ ὑποχρινόμενος τὸν ὀρθόδοξον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἰθωνος καὶ εἰς ἄλλα μοναστήρια Θράκης, Θετταλίας καὶ Μακεδονίας, καὶ ἐκλεξάμενος πολλὰ βιβλία τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῆς ἔξω σοφίας, ἠγόρασεν αὐτὰ ὀλίγου τιμήματος, τοὺς δὲ ἐν τῇ μονῇ τῶν λεγομένων Μετεώρων πατέρας τοσοῦτον ἠπάτησεν, ὥστε καὶ τριτάνῃ, ὅπερ λέγεται κοινῶς στατήριον, ἠγόραζε τὰ τῆς μονῆς αὐτῶν βιβλία ἐν ἐκάστη τριλίτρῳ, ἧτοι ὀκάδι, δοὺς αὐτοῖς τὴν συμφωνηθεῖσαν ποσότητα τῶν ἀργυρίων· οὕτως ἐποίησαν καὶ Φράροι ἐν τῇ Κρήτῃ ἀλούστῃ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὥστε ἐν τῇ ζάλῃ τῆς αἰχμαλωσίας εἰληφέναι αὐτοὺς ἀπάταις πολλαῖς τὰ βιβλία, ἅπερ ἦσαν ἐκεῖ τῶν ἁγίων πατέρων, ἀναγκαῖά τε ἄλλα συγγράμματα διαφόρων συγγραφέων ἐκεῖ εὐρισκόμενα· οὕτω τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἐπολεμεῖτο ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὑπὸ τῶν παπιστῶν ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει» (Δοσιθ. Δωδεκάβ. Βιβλ. ια', σ. 1173). Τὰ δεινὰ ταῦτα τοῦ ἔθνους καὶ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ περιουσίαν πολυτρόπως ὀρώντες ἐν ταῖς περιοδείαις αὐτῶν καταστρεφομένην οἱ πρόμαχοι τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ θησαυροῦ προσταταί, ἐξεπλήρουν τὸ ἱερὸν αὐτῶν καθήκον συλλέγοντες τὰς χειρογράφους βίβλους καὶ διατηροῦντες αὐτάς ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην ἐν ὅλῃ τῇ ἀσφαλείᾳ διὰ τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς ἐπιγιγνομένους.

Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλιοθήκης τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ποῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἀρχὰς κατέλουν οἱ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχαι ἀπὸ Γερμανοῦ πατριάρχου μέχρι Θεοφάνους πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦτο οὐχ εὔρομέν που γεγραμμένον· ὅτι δὲ καὶ ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Σωφρόνιος ἐν ταῖς περιουδαίαις αὐτῶν βίβλους λαμβάνοντες διετήρουν αὐτάς ὅπου κατέλουν, τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδιοχειρῶν ἐπισημειώσεων δῆλον γίγνεται, ἅς ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῖς πᾶς τις ἀναγινώσκει. Πρῶτος δὲ συστήσας ἐν Κωνσταντινουπόλει μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου Θεοφάνης ὁ πατριάρχης ἐστίν. Οὗτος τὸν ἐν Διπλοφαναρίῳ οἶκον τῶν Καντακουζηνῶν, ἐν ᾧ καὶ ναῖσκος τις, ὠνησάμενος εἰς μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου μετεβάλετο, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Δοσίθεος. «Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου ἦν οἶκος τῶν Καντακουζηνῶν· περιέχει ἐν αὐτῷ καὶ σμικροτάτην ἐκκλησίαν, ὅσον μόνον περιέχεσθαι τὸν ἱερέα ἐν αὐτῇ, τὴν θείαν ἱερουργίαν ἐπιτελοῦντα· τοῦ δὲ κυρίου Θεοφάνους ἀγοράσαντος τοῦτον τὸν οἶκον καὶ ποιήσαντος μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου . . . ἀπῆλθον εἰς τὸν τότε Βεζύρην οἱ ἄρχοντες γουναράδων» κτλ.¹ Πάντα δὲ τὰ ἀρχαῖα καὶ ὄσας βίβλους χειρογράφους καὶ ἐντύπους διετήρουν ἐν τῷ πρώτῳ καταλύματι, μετήνεγκον ἐν τῷ μετοχίῳ· αἱ δὲ βίβλοι ἐφυλάττοντο ἀσφαλῶς ἐν οἰκίῳ τόπῳ, πρὸς ἀποφυγὴν πυρκαϊῶν καὶ ἄλλων ἐπιβλαβῶν στοιχείων. Ὅτε ὁ ἀείμνηστος Μανολάκης Καστοριανός, ὁ πάντα τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἁγίων ἡμῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἔθνους διασκορπίσας², ἐδωρήσατο τῷ Παναγίῳ Τάφῳ λιθόκτιστον αὐτοῦ οἶκον, τὸν νῦν ὑπάρχοντα ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐν αὐτῷ οὐ μόνον τὰ πο-

¹ Δοσιθ. Δωδεκαβ. βιβλ. ΙΑ' σ. 1175.

² Ὁ ἀξιάγαστος οὗτος εὐεργέτης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐνθερμος ζηλωτὴς οὐ μόνον κατὰ προτροπὴν τοῦ Νεκταρίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων πανταχοῦ συνέστησε σχολεῖα καρποφόρα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Δοσίθεος (Δωδεκαβ. αὐτόθι), καὶ πλοῦσα δωρήματα τοῖς ἁγίοις τόποις ἐδωρήσατο· οἶον, τῷ ἱερῷ Ἐθωνί, τῷ θεοβαδίστῳ ὄρει Σινᾶ καὶ τῷ Παναγίῳ Τάφῳ (ἕρ. Δοσιθ. Δωδεκαβ. καὶ χειρόγραφ. ἐπιγραφόμενον Ἱστορ. περὶ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, ὑπὸ Δοσιθ. πατριάρχου Ἱεροσολύμων σελ. 97), ἀλλὰ καὶ πολλῶν ὄρφανῶν καὶ χηρῶν προστάτης ὑπῆρξε, τὰ πλοῦτα αὐτοῦ χορηγῶν εὐαγγελικῶς καὶ ἐθνικῶς.

λότιμα ἄμφια καὶ τὰ ἱερά κειμήλια, ἀλλὰ καὶ τὰς χειρογράφους καὶ ἐντύπους βίβλους διετήρουν· ἠύξάνετο δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ἐπειδὴ καὶ οἱ πατριάρχαι ἀπεκόμιζον τοιαύτας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανακάμπτοντες, καὶ παρὰ τῶν περιερχομένων τὴν ἑλληνικὴν γῆν πρωτοσυγγέλλων ἀπεστέλλοντο διάφοροι βίβλοι μετ' ἄλλων ἀφιερωμάτων. Συνέβαινε δὲ πολλάκις ἕνεκα πολιτικῶν αἰτιῶν καὶ τὰς τῶν ἐν Δακίᾳ ἡγεμόνων οἰκογενείας πτωχεύειν καὶ ἐν τῇ δεινῇ τῶν πραγμάτων φορᾷ τὰς ἡγεμονικὰς βιβλιοθήκας ἐκποιεῖν, πρὸς τε πορισμὸν καὶ θεραπείαν ἄλλων ἀναγκῶν· ταύτας δὲ τῶν ἡγεμόνων ἢ ἄλλων λογίων ἀνδρῶν τὰς πλουσίας βιβλιοθήκας, ἵνα μὴ διασκορπίζωνται, ὠνοῦντο οἱ φιλόμουσοι τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχαι καὶ ὡς κτῆμα ἀναπόσπαστον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐναπετίθεντο, ὅπου ἀσφαλῶς διετηροῦντο καὶ αἱ ἄλλαι βίβλοι. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ καὶ ταῖς ἐν Ἱερουσαλήμ μετεφέροντο καὶ ὕλαι αἱ βίβλοι τῶν πρωτοσυγγέλλων ἢ τῶν ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις μοναστηρίων τοῦ Παναγίου Τάφου ἡγουμένων, ὅσοι μεθίσταντο τοῦ τῆδε βίου· γνήσιος γὰρ ἀνέκαθεν κληρονόμος τῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς χορείας μετὰ θάνατόν ἐστιν ὁ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης, κατὰ τὰ σουλτανικὰ τοῦ θρόνου προνόμια καὶ τοὺς ἀπαραβάτους τῆς ἐκκλησίας τύπους¹. Ὅτε δὲ ὁ ἱερὸς Δοσίθεος τὸν πατριαρχικὸν μανδύαν περιεβάλετο, ὅπως αἱ βίβλοι μὴ ἀτάκτως ὥσιν ἐρριμμέναι καὶ φθειρῶνται ὑπὸ τε τῆς κόνεως καὶ τῆς νοτίδος, νέον λιθόκτιστον οἰκοδόμημα ψχοδομήσατο, στερεὸν καὶ εὐρύχωρον· κατεσκευάσατο δὲ καθ' ὕλας τὰς πλευρὰς αὐτοῦ θέσεις ἐκ σανίδων στερεῶν καὶ πυκτῖα μετὰ φύλλων ἐντέχνων, καὶ τὰς ὑέλους καλῶς ἐχόντων προσηρμοσμένας. Πᾶσαι οὖν τότε αἱ βίβλοι ἐν τάξει μετ' ἐπιγραφῆς κατετέθησαν ἐν τοῖς πυκτίοις, ὧν τὰ μὲν ἐμπεριεῖχον τὰ ἐντυπα, τὰ δὲ τὰ χειρόγραφα. Ὅτι δὲ εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῆς βιβλιοθήκης συνετέλεσεν οὐ μόνον ὁ ἱερὸς Δοσίθεος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄξιος αὐτοῦ ἀνεψιὸς καὶ διάδοχος Χρῦσανθος ὁ Νοταρᾶς, τοῦτο

¹ Πλεῖστοι βίβλοι χειρόγραφοι καὶ ἐντυποι ἐν τῇ προμετωπίδι αὐτῶν φέρουσιν ἰδιογράφους ἐπισημειώσεις, δι' ὧν δηλοῦται τὸ ὄνομα τοῦ ἔχοντός ποτε τὴν βίβλον καὶ ἀποθανόντος ἢ πόλις ἐν ἣ διέτριβεν ἢ ὠνήσατο τὴν βίβλον, ἐστὶν ὅτε δὲ καὶ τινὰ γεγονότα.

βεβαιούται καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς κεχαραγμένης ἐπὶ ἐπιμήκους μαρμάρου, τοῦ κειμένου ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου· ἀναγινώσκονται δ' ἐν αὐτῇ τάδε· «Αὕτη ἡ ἱερὰ βιβλιοθήκη κατεσκευάσθη δι' ἐπιμελείας καὶ ἐξόδων τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, τοῦ τε ἀοιδίμου κυρίου Δοσιθέου καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ κυρίου Χρυσάνθου, καὶ ὅποιοι ἀπ' αὐτὴν τολμήσει νὰ ἀφαιρέσῃ βιβλίον, ὁποίου βαθμοῦ καὶ καταστάσεως εἴη, ὁ τοιοῦτος ὡς ἱερόσυλος ἔστω . . . , ψχ'. ἐν μηνὶ αὐγούστῳ—Χρυσάνθος ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης».

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος βιβλιοθήκη τοῦ Παναγίου Τάφου χειρόγραφα καὶ ἔντυπα πλεῖστα περιεῖχεν ἄλλοτε· ἀλλὰ κατὰ κακὴν μοῖραν πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων, τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκεψαμένων τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀνατολῆς ἀφεῖλον οὐκ ὀλίγα χειρόγραφα ¹, ὧν τινὰ πρῶτον ἐν Εὐρώπῃ ἐδημοσιεύθησαν, πάμπολλα δὲ τὰς βιβλιοθήκας τῶν μεγαλουπόλεων αὐτῆς περικοσμοῦσι. Ὅτε δὲ τὸ 1821 ἔτος ἐπῆλθεν ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἐκείνη τρικυμία, ἐπαπειλοῦσα τὴν παντελῆ κατάκλυσιν ὄλου τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν σκάφους, ὅσα συγγράμματα πρὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἐλήφθησαν δι' ἀποδείξεων ὑπὸ τῶν τότε λογίων, ταῦτα ἢ ἐναυάγησαν ἐν τῷ λυσσωδίῳ ἐκείνῳ σάλῳ, ἢ τινὰ σωθέντα καὶ μετανεχθέντα ἀπὸ προσώπων εἰς πρόσωπα, πλουτίζουσιν ἴσως καὶ νῦν ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκας ².

¹ Σημειωτέον, ὅτι μόνον ἐν τῇ δημοσίᾳ τῶν Παρισίων βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσι νῦν ὑπὲρ τὰ 50 χειρόγραφα, τὰ μὲν ἐπὶ μεμβράνης, τὰ δὲ ἐπὶ χάρτου, ἅτινα κατὰ καιροὺς ἐλήφθησαν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης τοῦ Παναγίου Τάφου, καθ' ἣν ἐκεῖθεν ἐλάμβονεν σημειώσιν· πᾶσα δὲ καὶ ὅποια ἄλλα χειρόγραφα τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἀγίου Τάφου εὐπρεπίζουσιν ἄλλας βιβλιοθήκας τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης! Ἐν δὲ τῶν χειρογράφων τούτων ἐστὶ καὶ τὸ «Ἐρμηνεῖα τῶν κανόνων τοῦ σοφωτάτου κ. Κοσμᾶ τοῦ μελωδοῦ — τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἀγχιάλου — ἐδωρήθη δὲ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Πολυκάρπου. Πολλὰ εἶψαν αὐτοῦ τὰ ἔτη». Παρατηρητέον δὲ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ χειρόγραφον ἐδωρήθη τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μητροπόλεως Ἀγχιάλου· ἐκεῖθεν δὲ ληφθὲν σφίζεται ἤδη ἐν τῇ δημοσίᾳ τῶν Παρισίων βιβλιοθήκῃ.

² Πάμπολλα ἀποδείξεις φυλάττονται καὶ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, δι' ὧν πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐλήφθησαν διάφορα συγγράμματα χειρόγραφα καὶ ἔντυπα, καὶ ἅτινα ἀπωλέσθησαν. Ἰδοὺ ἀρχαῖοις τις Ἀγιοταφίτης, φέρων ἐπὶ τῆς ἡλικίας τὸ ὄρητο-κιστὸν ἔτος, τοῦνομα Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης Βαλαβάνης, τινὰ περὶ τούτου ἀφηγγήσατο

Παρά ταῦτα δὲ κατ' ἐκείνην τὴν φρικώδη καταδίωξιν τοῦ ἔθνους πολλά διηρπάγησαν, πολλά δὲ καὶ πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν ἐδόθησαν καὶ ἀπωλέσθησαν, τινὰ δὲ καὶ ἐξεποίησαν οἱ τότε ἀμαθεῖς καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν στερούμενοι μοναχοί. Πολλὰ τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης ταύτης καὶ μέχρις ἡμῶν σφύζονται ἐν τῇ μικρᾷ βιβλιοθήκῃ τῆς κωμοπόλεως (Ρουσίου) Ἀρετζοῦς, φέροντ' ἰδιοχείρους ἀφιερωτικὰς σημειώσεις τῶν πατριαρχῶν, ἢ ἄλλων ἀφιερωσάντων αὐτὰ τῷ Παναγίῳ Τάφῳ. Τῷ 1845 ἔτει ἱερομονάχῳ τινί, τοῦνομα Ἰωαννικίῳ, ἐκ Χαλδίας ὀρρωμένῳ, ἐνεπιστεύσαντο τὴν βιβλιοθήκην. Ὁ ἱερομόναχος οὗτος ἦν μὲν ἡσκημένος περὶ τὸν μοναστικὸν βίον, ἀλλ' ἀμαθὴς καὶ εἰς ἄκρον δεισιδαίμων· ἐπ' αὐτοῦ δυστυχῶς πολλά λατινικὰ συγγράμματα ἐκολοβώθησαν καὶ πολλά χειρόγραφα ἀπωλέσθησαν, οἷον διατριβαὶ καὶ πραγματεῖαι σοφῶν ἀνδρῶν, ἀντιγραφαὶ ἐκ σπανίων χειρογράφων, ἐπιστολαὶ διαφόρων σοφῶν ἀνδρῶν κτλ. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς περιπετείας, ἃς ὑπέστη κατὰ διαφόρους καιροὺς ἡ ἀποθήκη αὕτη τῶν προγονικῶν ἡμῶν κειμηλίων, ὑπάρχουσι νῦν ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν τοῦ κατὰ καιρὸν ἐπιτρόπου τοῦ πατριάρχου 490 χειρόγραφα, ὧν τινὰ μὲν ἐπὶ μεμβράνης, τὰ δὲ πλεῖστα ἐπὶ χάρτου. Ταῦτα ἐν ὀλίγοις σημειώσαντες περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου, παραλείπομεν τὰ πολλὰ καὶ τὰ μᾶλλον ἀκριβῆ τοῖς κρεῖττον ἡμῶν γινώσκουσι τὰ πράγματα.

Περὶ τῆς ἐν τῷ εὐαγεστάτῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως βιβλιοθήκης.

Ἔστι ἐν τῷ εὐαγεστάτῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἦν ποτε βιβλιοθήκη χειρογράφοις τε καὶ ἐντύποις πεπλουτισμένη τοῖς καλ-

ῆμιν. «Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως πολλοὶ κατὰ τὸ Φανάριον καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατοικούντων λογίων ἀνδρῶν ὁμογενῶν ἡμῶν καὶ ἀρχόντων εἰληφασί χειρόγραφα καὶ ἐντυπα βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ κατὰ τὸ Φανάριον μετοχίου τοῦ Ἁγίου Τάφου δι' ἀποδείξεων ἐπὶ ἐπιστροφῇ· ἀλλ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐπαναστάσει, πλείστων αὐτῶν κατατομηθέντων, τὰ χειρόγραφα καὶ ἐντυπα βιβλία περιήλθον εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Προὔτρεψαντο δὲ τὸν Χρῶσανθον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ὠνήσασθαι αὐτὰ· αὐτὸς δε λαβῶν ἀφήκεν αὐτὰ ὑπὸ φύλαξιν παρὰ τῷ Νικολάῳ Φωτίῳ, κάλφα. Ὁ Πολύκαρπος πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐζήτησεν αὐτὰ πολλάκις, ἀλλ' ὁ Νικόλαος κατεσκόρπισεν αὐτὰ, καὶ οὕτω πάντα ἀπωλέσθησαν».

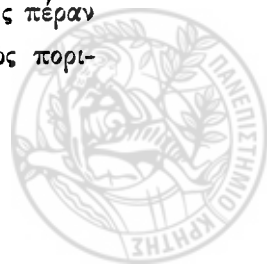
λίστοις, τοῦτο οὐ μόνον βεβαιοῦται ἐκ τῶν ἐπισημειώσεων, οἷον «Ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως», ἀς φέρουσιν ἐπὶ τῶν προμετωπίων κώδικες χειρόγραφοι ἐπὶ μεμβράνης, σφζόμενοι ἤδη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων, τῶν λευκῆ στολῆ κεκοσμημένων, ἀφηγήσαντο ἡμῖν, τῶν τε βιβλίων καὶ ἄλλων πολυτελῶν κειμηλίων τὴν ἀπώλειαν περιγράφοντες· πότε δὲ καὶ τίς συνέστησε τὴν βιβλιοθήκην ταύτην, ἀδηλον τοῦτο. Οὐδόλως ὅμως ἀμφίβολον, ὅτι πάλαι ποτὲ σκευοφύλαξ τις τοῦ θεοῦ ναοῦ, λίαν φιλόμουσος καὶ τοῖς ἴχνεσι τῶν τότε ἀοιδίμων πατριαρχῶν στοιχῶν, κατεσκεύασε καὶ αὐτὸς βιβλιοθήκην ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τῆς Ἀναστάσεως θείῳ ναῷ, πρὸς ἀσφαλῆ διατήρησιν τοῦ ἀνεκτιμήτου τῆς προγονικῆς ἡμῶν μεγαλοφυΐας θησαυροῦ. Φιλοτίμως δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐπλουτίζετο διὰ προσφορῶν σπανίων χειρογράφων καὶ ἐντύπων, γενομένων παρά τε τῶν Ἀγιοταφιτῶν καὶ παρ' αὐτῶν τῶν προσκυνητῶν. Διεσφζετο δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη μέχρι τοῦ ἔτους 1808, ἐν ᾗ ὑπῆρχον ὑπὲρ τοὺς 800 τόμους, ὧν τὰ πλεῖστα ἦσαν χειρόγραφα, τὰ δ' ἄλλα ἔντυπα τῶν τότε διαφόρων ἐκδόσεων τῆς Εὐρώπης· ἦσαν δ' ἐν αὐτῇ σλαβικά καὶ ἰβηρικά. Περὶ τούτων δὲ πολλάκις ἠκούσαμεν τῶν σεβασμίων γερόντων καὶ λογίων Ἀγιοταφιτῶν, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰωήλ, τοῦ ἐκ τοῦ Ἄστρου τῆς Πελοποννήσου, καὶ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Νεοφύτου, τοῦ ἐκ τῆς νήσου Κύπρου, τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη χρηματίσαντος γραμματέως ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, λόγων ποιουμένων ἐκτενῆ. Τῶν χειρογράφων δὲ τούτων τὰ μὲν ἦσαν ἐπὶ μεμβράνης, τὰ δ' ἐπὶ χάρτου, καὶ τῶν ἐπὶ μεμβράνης οὐκ ἦσαν μόνον ἑλληνικά, ἀλλὰ καὶ ἀραβικά καὶ σλαβικά καὶ ἰβηρικά. Ὅτε δὲ τῷ 1808 ἔτει κατὰ κακὴν μοῖραν ἐπυρπολήθη ὁ θεῖος ναὸς τῆς Ἀναστάσεως, παρανάλωμα τοῦ πυρός καὶ ἡ βιβλιοθήκη ἐγένετο μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀρχαιοτάτων καὶ πολυτελεστάτων κειμηλίων, πολλὴν τὴν θλίψιν καταλιποῦσα τοῖς ἐπιγιγνομένοις, δι' ἣν ὑπέστη βλάβην ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία. Σφζονται δὲ νῦν ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ θεοῦ ναοῦ ἕως 38 χειρόγραφα, ὧν τὰ πλεῖστα ἐπὶ μεμβράνης· τούτων δὲ

4 εὐαγγέλια ἐπὶ μεμβράνης εἰσὶ πληρέστατα καὶ φέρουσι τὰς εἰκόνας τῶν εὐαγγελιστῶν μεθ' ὅλης τῆς ἐντελείας τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας, ἐπισπῶντα τὴν περιέργειαν καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ θεατοῦ· ἀνάγονται δὲ τὰ μὲν εἰς τὸν 11 αἰῶνα, τὰ δὲ εἰς μεταγενέστερα. Φέρουσι δὲ ταῦτα τοὺς χαρακτῆρας τῆς καλλίστης ἐποχῆς τῆς σλαβικῆς καλλιγραφίας καὶ παλαιογραφίας· ἡ δὲ ἀναλογία καὶ τὸ σεβάσιμον καὶ ἡ χρωμάτισις τῶν προσώπων εἰσὶ λίαν ἔντεχνα. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ νῦν σκευοφύλαξ τοῦ θείου ναοῦ κ. Σεραφεῖμ, ὁ ἐκ τῆς νήσου Μιτυλήνης, τοὺς ἀειμνήστους προκατόχους αὐτοῦ μιμούμενος καὶ ζῆλον ἔχων περὶ τὰ γράμματα, πρὸ χρόνων ἤδη ἤρξατο κατασκευάζειν βιβλιοθήκην ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, πολλὰ μὲν συγγράμματα τῶν ἀρίστων ἐκδόσεων τῆς Εὐρώπης ὠνούμενος, πολλὰ δὲ τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας προμηθεύμενος, καὶ ἄλλα λαμβάνων παρὰ τῶν πατέρων ἀφιερούμενα. Τὸ ἔργον τοῦτο πολλὴν περιποιεῖται αὐτῷ τιμῆν. Ἡ νέα αὕτη βιβλιοθήκη πολυειδῶς πλουτίζεται καὶ τοῖς τῶν γραμμάτων ἐρασταῖς πολλὴν χορηγεῖ τὴν πνευματικὴν τροφήν. Ἐν αὐτῇ δὲ ὑπάρχουσι νῦν καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ μακαριστοῦ Νεοφύτου, ἐν οἷς πολλὴν ἱστορικὴν ὕλην περὶ τῶν ἁγίων προσκυνημάτων καὶ ἄλλων σπουδαίων γεγονότων εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠρύσαντο τὰς ὑγιεινέρας ἰδέας περὶ τῶν ἁγίων τόπων ἐν ταῖς αὐτῶν συγγραφαῖς· εἰσὶ δὲ οὗτοι Διονύσιος ὁ Κλεόπας, Βενιαμὴν Ἰωαννίδης, Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς καὶ ἄλλοι.

Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου.

Πρὸ τοῦ Γερμανοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων τὰ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀδελφοθέου ἐκυβέρνα Ἀτάλλας ὁ πατριάρχης. Ἡ ἀρχαία παράδοσις ἀφηγεῖται ἡμῖν, ὅτι ὁ Ἀτάλλας οἰκίσκον τινα μόνον εἶχε καὶ ἰδίαις χερσὶν ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὅτι δὲ ἦν αὐτῷ κτῆμα, τούτου κληρονόμοι ἦσαν οἱ ἀνήκοντες αὐτῷ. Ὁ δὲ ἱερός Δοσίθεος ἱστορεῖ, ὅτι οἱ τελευταῖοι προκατόχοι τοῦ Γερμανοῦ ἦσαν πτωχοὶ καὶ περιήρχοντο τὴν πόλιν Βηθλεὲμ καὶ τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου πόλεις καὶ χωρία, ὡς ἀπλοῖ ἱερεῖς τὰ πρὸς πορι-

σμόν συλλεξόμενοι. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας Σιών ἄθλια ἦν καὶ ἐλεεινά κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ὅτε δὲ ὁ Γερμανὸς ἀνέλαβε τὰς πατριαρχικὰς ἡνίας, τότε αὐτὸς πρῶτος συνέστησε μικρόν τι καὶ ταπεινὸν Πατριαρχεῖον, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν μοναστήριον, ἐν ᾧ ἦν τράπεζα κοινοβιακή, ἐπιτροπικὸν καὶ συνοδικόν, ἅτινα, προϊόντος τοῦ χρόνου, οἱ διάδοχοι τοῦ Γερμανοῦ καὶ ἠϋξησαν διὰ δαπάνης καὶ ἐκόσμησαν πολυειδῶς διὰ φιλοκαλίας. Ἀπὸ Γερμανοῦ οὖν καὶ ἐντεῦθεν, ὡς εἴρηται, σπουδὴ μεγίστη κατεβάλλετο οὐ μόνον πρὸς αὔξησιν κτημάτων καὶ ἀνάπτωσιν πόρων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄθροισιν βιβλίων χειρογράφων τε καὶ ἐντύπων.

Εἵπομεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι οἱ πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων, ὅσα ἐν ταῖς περιοδείαις αὐτῶν ἀρχαῖα χειρόγραφα καὶ σπάνια ἄλλα βιβλία ἐντυπα εὗρισκον, τούτων τὰ μὲν δωρεὰν λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀμαθῶν, τὰ δὲ καὶ ὠνούμενοι, νῦν μὲν ἔπεμπον αὐτὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν, νῦν δὲ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ταῦτα δὲ κατ' ἀρχὰς διετηροῦντο ἔν τε τῷ Ἐπιτροπικῷ καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ, ὧν τὰ πυκτὰ μετὰ τῶν ὑέλων καὶ μέχρις ἡμῶν σφύζονται. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου χειρόγραφα καὶ ἐντυπα βιβλία διετηροῦντο καὶ ἐν τῇ Καμαρασίᾳ¹ καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα οἰκοδομηθέντι ἐτέρῳ Συνο-

¹ Χάριν σαφηνείας σημειοῦμεν περὶ τῶν λέξεων ἐπιτροπικόν, συνοδικόν καὶ καμαρασία. Ἐπιτροπικόν μὲν ἐστὶν οἰκοδόμημα καλῶς περιπεποιημένον, ἐν ᾧ οἱ τοῦ πατριάρχου ἐπίτροποι, ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, συνέρχονται ἐν ᾧρᾳ ὠρισμένη καὶ συζητοῦσι τὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου· ἐν αὐτῷ δὲ ὑποδέχονται καὶ τοὺς ἐπισήμους ξένους. Συνοδικόν δ' ἐστὶν ἕτερον οἰκοδόμημα εὐρὺ, καὶ ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐτῷ τὸ κεντρικὸν ταμεῖον, εἰκόνες ἔντεχνοι καὶ ἀργυροσκέπαστοι μετὰ λίθων πολυτίμων, σταυροὶ πολυτελεῖς καὶ ἄλλα διάφορα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκευῆ· ἐν αὐτῷ δὲ ὑπάρχουσιν αἱ ἑδραὶ τῶν συνοδικῶν, καὶ συνέρχονται ἅπαντες οἱ συνοδικοί, ὅταν σπουδαία τις ὑπόθεσις ὑπάρχη ἢ περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἢ περὶ τῶν παναγίων προσκυνημάτων, ἢ περὶ τινος ἐνδιαφερομένου πολιτικοῦ ζητήματος, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐχεμυθίας καὶ φρονήσεως γίγνεται ἡ συζήτησις καὶ ἀπόφασις. Καμαρασία δὲ ἐπίσης ἐστὶν οἰκοδόμημα εὐρύτατον, ἐν ᾧ ὁ καλούμενος καμαράσης διατηρεῖ τὰ μετὰ θάνατον κατάλοιπα τῶν καλογήρων· ἐστὶ δ' ὁ καμαράσης ὁ πρῶτος οἰκονόμος τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ αὐτῷ κυρίως ὑπόκεινται πάντες οἱ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπηρετοῦντες. Τὸ ὑπόργγμα τοῦτο τῆς Καμαρασίας φαίνεται, ὅτι οἱ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχαι ἀπὸ τῶν παλατιῶν τῶν ἐν Δακίᾳ ἡγεμόνων μετήνεγκον εἰς τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου. Ἐν αὐτοῖς οὖν τοῖς εἰρημένους οἰκοδομήμασι, πρὶν ἢ ὀρισθῆναι οἰκοδόμημα διὰ βιβλιοθήκην, διετηροῦντο τὰ ἀθροιζόμενα βιβλία.

δικῶ. Τούτοις δὲ κατὰ καιροὺς προσετίθεντο καὶ ἄλλα χειρόγραφα ἑλληνικά τε καὶ ἀραβικά, ὧν ἐκεῖνα μὲν ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου ἱερῶν μονῶν, αἵτινες ἕνεκα τῶν συνεχῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀράβων διελύοντο καὶ κατεστρέφοντο, ταῦτα δὲ χρήμασιν ὠνοῦντο, ἢ παρὰ χριστιανῶν Ἀράβων ἐδωροῦντο. Ὅτε δὲ πρῶτον οἱ Σέρβοι καὶ εἶτα οἱ Ἰβηρες ὑπέπεσον εἰς ἀφόρητον πτωχείαν, τὰ δὲ μοναστήρια αὐτῶν, τὰ ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ ἐκτός, περιῆλθον εἰς τὴν κυριότητα τῶν Ἑλλήνων πατριαρχῶν, οἱ διὰ χρημάτων ἀμυθῆτων ἀπέτισαν τὰ ὑπέρογκα αὐτῶν χρέη, τότε καὶ ἐκ τῶν μονῶν αὐτῶν ὅσα χειρόγραφα διέφυγον τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὴν φθορὰν, ληφθέντα προσετέθησαν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἀποθήκαις πρὸς φύλαξιν αὐτῶν, καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων καὶ ἐντύπων ἠϋξάνετο ὁσημέραι. Συνυπῆρχον δὲ τοῖς χειρογράφοις καὶ πλεῖστα ἔγγραφα ἀρχαιότατα τῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ Κωνσταντινουπόλεως σουλτάνων ἐπὶ μεμβράνης, διαλαμβάνοντα περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων πραγμάτων, ἀναγομένων τῶν μὲν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, τῶν δὲ εἰς πολυειδῆ κτήματα τῶν ἐν Παλαιστίνῃ διαφόρων μοναστηρίων. Συνεφυλάττοντο δὲ τούτοις καὶ πλεῖστα διάφορα ἱστορικά ὑπομνήματα τῶν κατὰ καιροὺς λογίων πατέρων τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος, οἵτινες ἐξιστόρουν ποικίλα γεγονότα προερχόμενα ἢ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως, ὡς σεισμούς, λοιμούς, λιμούς κτλ, ἢ ἐκ τῆς τυραννικῆς διοικήσεως τῆς χώρας, ὡς πολέμους, ληστρικὰς ἐπιδρομὰς, λεηλασίας πόλεων καὶ ἀνατροπὰς, αἰχμαλωσίας χριστιανῶν κτλ. Τινὰ δὲ αὐτῶν περιεῖχον καὶ ἔργα φιλολογικὰ ἢ τοπογραφικὰ ἢ ἄλλα ἔργα ἐπιβοηθητικὰ τῆς ἱστορίας τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὄντα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς τυραννίας καὶ τῆς ἀμαθείας, τὰ πλεῖστα ἐγένοντο τροφή τῶν βιβλιοφθόρων στοιχείων.

Τρία τινὰ συνετέλεσαν εἰς τὴν φθορὰν πολλῶν χειρογράφων, πολλῶν ἐντύπων καὶ πλείστων διαφόρων ἐγγράφων α') ὅτι τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου ὑποπεσὸν πολλάκις τῇ ἐσχάτῃ πενίᾳ, ἕνεκα τῶν κατὰ καιροὺς δυσαρέστων γεγονότων, ὑπέστη τὴν μεγί-

στην λειψανδρίαν ¹. β') ότι οί τότε έπιτετραμμένοι τήν έπιτήρησιν τών πολυαριθμωv βιβλίωv όντες άμαθεις και άναξιοι τής έπισταςίας ταύτης, άμελώς διέκειντο περι τώ ιερόν αυτών καθήκον, άλλοις έργοις ποριζόμενοι τά πρός τώ ζήν ². γ') ότι αι παρά τής έπιτοπίου άρχής αύστηρως έμποδιζόμεναι έπισκευαι τών χρηζόντων έπισκευής οίκοδομώv πρόξενοι έγένοντο τοϋ καθυγρασμού και τής εκ τούτου μεγάλης φθοράς τών βιβλίωv ³. "Ότε δέ τώ 1736 έτος κατά σύστασιν τοϋ έν διδασκάλοις Μακαρίου, τοϋ τότε έν τή έπί Σιλβέστρου πατριάρχου Άντιοχείας συστηθείση σχολή διδάσκοντος τά γραμματικά μετά πολλής τής ευδοκιμήσεως, και πρόσκλησιν τοϋ πατριάρχου Ίεροσολύμων Μελετίου άρτίκετο εις Ίερουσαλήμ ό άπό τής νήσου Πάτμου όρμώμενος Ίάκωβος, τά γραμματικά διδάξων έν τή σχολή τών Ίεροσολύμων, αυτός τότε πρώτος διά τώ εΐναι πολλές τās βιβλους και άτάκτως διατεθειμένας, πόνω πολλῶ και μόχθῳ έπί πολλούς μήνας ανέλαβε τήν καθάρισιν και ταξινόμιαν τών κακώς κειμένων χειρογράφων τε και έντύπων, ώv ένεκά

¹ Έν πολλοίς τών χειρογράφων αναγινώσκονται έπισημειώσεις τών τότε πατέρων τής Άγιοταφίτικης χορείας, αίτινες μετά οίκτου διαλαμβάνουσι περι τής κατά καιρούς γενομένης σιτοδείας έφ' όλην τήν Παλαιστίνην. Χάριν δέ περιεργείας μεταφερόμεν αυτολεξεί τήνδε τήν έπισημείωσιν, έχουσαν ούτω· «Έτος 573' έγεινε πείνα εις τήν Ίερουσαλήμ μεγάλη· τώ μودی τοϋ άλεύρου ειχε φλωρία πολιτικά δύο, τώ λάδι ή τζάρα (πλήλινη στάμνα έχουσα χωρητικότητα 15 οκάδων) ρκ'. τά ούκα τώ καντάρι ιε' φλωρία, και ή σταφίδα τώ καντάρι ιε' φλωρία». Ό κώδιξ ούτος σφζεται έν τοίς χειρογράφοις τής έν τή Θεολογική Σχολή βιβλιοθήκης [πρβλ. Ίεροσ. Βιβλ. ΙΙΙ, σ. 68].

² Πολλοί τών άγαθών μοναχών έχοντες τήν έπιστάσιν τών χειρογράφων και άγνοούντες τήν αξίαν αυτών, πολλά μέν χειρόγραφα έπί μεμβράνης διαλύοντες ή τοίς φωταγωγοίς άντι ύέλων τά φύλλα αυτών προσήρμοζον, ή άλλων βιβλίωv τά σκεπάσματα περιεκάλυπτον, ή όσοι μικράν γνώσιν τής βιβλιοδεσίας ειχον, άτέχνως και άκόμφως προσεκόλλων τοίς σκεπάσμασι τών δεδεμένων βιβλίωv, τινά δέ και έξεποιούν δι' ευτελοϋς τιμήματος τοίς ξένοις. Πολλά χειρόγραφα και έντυπα σφζονται και νύν έν ταίς βιβλιοθήκαις, έχοντα τεμαχία φύλλων Έλλήνων συγγραφέων ή Ίβήρων, έξ άρχαίων χειρογράφων διαλελυμένων.

³ Υπήρξαν καιροί, καθ' ους τοσοϋτον έπεκορυφώθη ή τυραννία τών κρατούντων, ώστε μηδενί χριστιανῶ έπέτρεπετο μικρά τις έπισκευή θείου ναοϋ ή οίκου, έν ω κατΰκει, ό δέ άθετών σκληρως έτιμωρεΐτο και πρόστιμον οϋκ όλίγον άπέτιε τοίς άρχουσι· τούτου δ' οϋν ένεκα τά βρόχεια ύδατα κατέρρεον έν τοίς οίκοις, και ή νοτις κατέστρεφε πᾶν τώ έν αύτοίς· ή τοιαύτη νοτις κατέστρεφεν οϋ μόνον βιβλία και έγγραφα, αλλά και πολλά μεγάλης αξίας πράγματα.

γε τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀμελοῦς ἐπιστασίας πλεῖστα μὲν οἱ μῦς καὶ οἱ σῆτες καταφαγόντες ἐλόβωσαν, πλεῖστα δὲ ἐφθειρεν ἡ νοτις τῶν παμπαλαίων καὶ ἀπεριποιήτων οἰκοδομημάτων· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐγγράφων τῶν ἐπὶ περγαμενῆς καὶ χάρτου πάμπολλα διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς νοτίδας καὶ ὅλως ἀχρηστα κατέστησαν. Σωροί, νῆ τ' ἀληθές, τότε διεφθαρμένων καὶ ἀχρήστων χειρογράφων καὶ ἐγγράφων μετὰ πόνου ψυχῆς τῷ πυρὶ παρεδόθησαν, ἡ δὲ ἀπώλεια αὐτῶν μεγίστην ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας τῶν ἐν Παλαιστίνῃ κατὰ καιροὺς πραγμάτων κατέλιπε τοῖς ἐπιγινομένοις· πλεῖστα γάρ φησιν ἡ παράδοσις, τὰ συνταχθέντα μὲν ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς λογίων ἑλληνικά τε καὶ ἀραβικά, ὑποπεσόντα δ' εἶτα τῇ σήψει καὶ ἀχρηστία.

Τῷ 1770 ἔτει, ἦτοι μετὰ 49 ἔτη, Χρῦσανθός τις Προυσαεὺς, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ τῇ τότε ἑλληνικῇ παιδείᾳ τὴν τῶν Ἀγιοταφῶν Ἀδελφότητα καθωραϊζῶν, τὰ τῆς Καμαρασίας τότε ἐξεπλήρου καθήκοντα. Οὗτος, ζῆλον διακαῆ τρέφων περὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς διανοητικούς τῶν προγόνων ἡμῶν πόνους ἐκτιμῶν καὶ σεβόμενος, οὐ μόνον τὸ τῆς Καμαρασίας οἰκοδόμημα ἠντρέπισεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τε χειρόγραφα καὶ ἔντυπα ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔμεινον ἀκίνητα ὑπὸ πολυετῆ κόνιν καὶ ἀράχνας, ἡ δὲ νοτις τῶν λιθοκτίστων οἰκοδομῶν πολλὰ πάλιν διέφθειρε, καὶ τὰς χειρογράφους βίβλους καὶ τὰς ἐντύπους, τῶν οἰκοδομῶν ἐχβαλὼν ἐν προσηλίσις καὶ εὐαέροις οἴκοις εἶασε. Καθαρίσας δὲ τὰ πυκτῖα καὶ ἐπισκευασάμενος αὐτά, ἐναπέθετο εἶτα τὰς βίβλους καθαρὰς καὶ ἐν τάξει· τότε δὲ καὶ ἐν τῇ Καμαρασίᾳ πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν διάφοροι βίβλοι ἐτέθησαν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ βαθὺ γῆρας παρέλυσεν αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, καὶ πᾶσα ἡ τῶν βιβλῶν περιποίησις ἐξέλιπε, πάλιν καὶ τότε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πλείστα τῶν χειρογράφων καὶ ἐντύπων εὐρέθησαν τὰ μὲν σεσηπότα, τὰ δὲ λίαν βεβλαμμένα ὑπὸ σιγῶν καὶ μυῶν, καὶ ἄλλα ὅλως διαλελυμένα καὶ ἐσκορπισμένα. Κατὰ παράδοσιν δὲ οἱ γέροντες τῶν Ἀγιοταφῶν ἀφηγγήσαντο ἡμῖν, ὅτι δέκα καὶ τρεῖς σφυρίδες χειρογράφων καὶ ἐντύπων καὶ διαφόρων ἐγγράφων πεπληρωμένα ὅλως

ἀχρήστων ἐρρίφθησαν ἐν τοῖς κλιβάνοις καὶ τροφή τοῦ πυρὸς ἐγένοντο.

Τῷ 1800 ἔτει ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἀοιδίμου Ἀνθίμου Μάξιμος ὁ ἀπὸ τῆς νήσου Σύμης ὀρμώμενος, διδάσκαλος τῆς ἐν Ἱερουσαλήμ σχολῆς καὶ ἱεροκέρυξ τοῦ θρόνου τῶν Ἱερουσόλυμων, ὅπως μὴ καὶ αὐθις τὰ τῆς προγονικῆς ἡμῶν φιλοπονίας ἔργα πάθωσι τι ἢ ἐκ νοτίδος ἢ ἐξ οἰουδήτινος ἄλλου φθειρόντος αὐτά, ἀνέλαβε τὴν διάταξιν αὐτῶν καὶ περιποίησιν ἐν τῷ τότε κατὰ πατριαρχικὴν ἔγκρισιν προσδιορισθέντι οἰκοδομήματι πρὸς ἀσφαλεστέραν διατήρησιν τῶν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας θησαυρῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν πολλοῖς τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ μοναστηρίων ὑπῆρχον χειρόγραφα διάφορα καὶ ἔντυπα οὐκ ὀλίγα¹ ἀτάκτως ἐν γωνία πρὸς τῶν ἱερῶν μονῶν ἐρριμμένα καὶ παρὰ τῶν ἀμαθῶν νεωκόρων ὅλως παρημελημένα, διὰ τὸ μὴ φθίρεισθαι αὐτὰ ὑπ' αὐτῶν τῶν νεωκόρων ἢ ἀρπάζεσθαι παρὰ τῶν ξένων, καὶ τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου στερεῖσθαι τῶν πολυτίμων χειμηλίων, πολλὰ τούτων μετενεγκῶν κατ' ἐκλογὴν προσέδηκε τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλίων. Ἐλήφθησαν δὲ χειρόγραφα καὶ ἔντυπα ἀρχαίων ἐκδόσεων ἐκ τῶν ἐξῆς ἱερῶν μονῶν· οἶον, τῆς τῶν Ἀρχαγγέλων, τῆς τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου (εἰσὶ δὲ αὐταὶ ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλήμ), τῆς τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τῆς τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τῆς τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τῆς ἐν Βηθλεὲμ (εἰσὶ δὲ αὐταὶ πέραξ τῆς Ἱερουσαλήμ). Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐλήφθησαν ἄνευ φιλολογικῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης, ἐπειδὴ τούτων πολλὰ μὲν εἶδομεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου μικρὰν ἔχοντα φιλολογικὴν ἀξίαν,

¹ Τούτων τὰ μὲν ὑπῆρχον ἐν τισὶ τῶν ἱερῶν μονῶν, ὅτε κατεῖχον αὐτὰ οἱ Ἰβηρες. τῶν δὲ τὰ μὲν κατέλιπον μετὰ θάνατον οἱ κατὰ καιροὺς ἡγούμενοι, τινὰ δὲ προσήνεγκον οἱ προσκυνηταὶ πρὸς μνημόσυνον αὐτῶν τε καὶ τῶν γονέων αὐτῶν. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἡμεῖς αὐτοί, ὅτε κατὰ διαταγὴν τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ Β' ἐπεσκεπτόμεθα τὰς εἰρημημένας μονὰς τῷ 1865 ἔτει πρὸς ἀνεύρεσιν βιβλίων, εἶδομεν χειρόγραφα καὶ ἑλληνικὰ καὶ ἰβηρικὰ καὶ ἀραβικὰ καὶ σλαβικὰ καὶ συριακὰ καὶ τὰ πλεῖστα ἔχουσιν ὕλην ἐκκλησιαστικὴν, ἕκαστον ὅμως φέρει ἰδίαν ἀξίαν κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ περιεχόμενον.

πολλά δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις μοναῖς μεγίστην ἔχοντα ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα. Ταῦτα δὲ πάντα, ὄντα ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ περιποίησιν τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπων τοῦ μακαριωτάτου, ἀσφαλῶς διετηροῦντο· ἦν δὲ τότε βιβλιοφύλαξ ὁ μακαριστὸς Μάξιμος, ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ σχολῆς ¹.

Τῷ δὲ ἔτει 1817 ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἀοιδίμου Πολυχάρπου οἱ ἐν μοναχοῖς μακαριστοὶ Ἀγιοταφῖται, ὁ ἐκ Ναζιανζοῦ Προκόπιος, τοῦπίκλην Ἀράβογλους, ἐπίτροπος τοῦ μακαριωτάτου Πολυχάρπου, Ἀνθιμος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου, ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Κοινοῦ

¹ Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἐνάρετος οὗτος κληρικός τῆς Ἀγιοταφίτικῆς χορείας πολλὰ τῶν χειρογράφων διήλθε μελετῶν, καὶ πολλὰ αὐτῶν σπάνια χειρόγραφα σεσημείωκεν ἐν τοῖς αὐτοῦ σημειώμασι καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ, ἃς ἐπέστελλε τότε πρὸς τὸν ἀοιδίμον πατριάρχην τῶν Ἱερουσόλυμων Ἀνθιμον. Τὰς σημειώσεις δ' αὐτοῦ ἔχοντες παρὰ πόδας καὶ ἡμεῖς τινὰ μὲν τῶν σεσημειωμένων ὑπ' αὐτοῦ χειρογράφων εὕρομεν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ ἁγίου Σάββα, τινὰ δὲ ἀπωλέσθησαν· εἰσὶ δὲ τὰ εὐρεθέντα ταῦτα· α') Σειρὰ τῶν ἱερῶν πράξεων καὶ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν ἐπὶ μεμβράνης καλλίστης ποιότητος, ἡρμηνευμένη ὑπὸ 28 ἑρμηνευτῶν· ἔστι δὲ τὸ χειρόγραφον πληρέστατον καὶ σφίζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱερουσόλυμων Σχολῆς· β') χρονικὸν τοῦ Γεωργίου Φραντζῆ ἐπὶ χάρτου παχυτάτου καὶ ἀρχαιοτάτου πληρέστατον· φέρει ὀπισθεν μετὰ τὸ τέλος, τῇ αὐτῇ γραφῇ, τὸ ὄνομα καὶ τοὺς τίτλους τοῦ συγγραφέως· σφίζεται δὲ καὶ αὐτὸ ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ· γ') τὸ τυπικὸν τοῦ θεοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ μεμβράνης, ἐν ᾧ ἄρχεται ἡ ἀκολουθία ἀπὸ τῆς παρασκευῆς τῆς ε' ἔβδομάδος τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ἧτοι τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ ἁγίου Λαζάρου, καὶ λήγει μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ. Ἐμπεριέχει δὲ ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐθιμοταξίαν τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων παθῶν, ἧτις διετηρεῖτο ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως· ἔστι δὲ λίαν περιεργον καὶ σφίζεται ἀνεκδοτὸν ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ. Χάριν δὲ περιεργίας μεταγράφωμεν καὶ τινὰ περικοπὴν τῆς πρὸς τὸν ἀοιδίμον πατριάρχην τῶν Ἱερουσόλυμων Ἀνθιμον ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἔχουσαν αὐτῇ λέξει οὕτω· «Ἰτούρησα προθύμως εἰς τὸ τίναγμα, ἐκλογὴν καὶ καταγραφὴν πάντων τῶν εὕρισκομένων βιβλίων, ὡς ποτε θεοῖσι γράμμασι φιλοκάλως διεκέλευεν ὁ δεσπότης μου, λαβόντος τοῦ ἔργου τέλος χρηστὸν καὶ ἐπωφελέε. Ἐν τούτοις τοῖς βιβλίοις εὐρέθη καὶ ἐν χειρόγραφον, ὅπερ ἐλπίζω, ὅτι οὐ λανθάνει τὴν ὑμετέραν σοφωτάτην καὶ μνημονικωτάτην σύνεσιν· περιέχει γὰρ ὀκτώηχον ἀκολουθίαν τοῦ θεαδελφου Ἰακώβου, καὶ ἀκολουθίαν καὶ μνημόσυνον πάντων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ πατριαρχευσάντων μέχρι Γερμανοῦ, ὃν τὴν μνήμην διορίζει τὴν ἐξ ἰανουαρίου τελεῖσθαι, καὶ τρίτην ἀκολουθίαν τῶν καλῶς δουλευσάντων ἐν τῷ πανσεβάστῳ ναῷ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως. Ὅπερ βιβλίον, ἐάν φανῇ ἀρεστὸν, ἵνα καὶ πάλιν ἐνεργῆται ἐν τοῖς ἰδίοις καιροῖς, ὁ τὰ πάντα ἀρίστως οἰκονομῶν ἐν τῷ ἀποστολικῷ αὐτοῦ θρόνῳ δεσπότης μου δογματισάτω τὸ ἀρεστὸν καμὲ καὶ αὐθις τῆς συνήθους πατρικῆς συγγνώμης καὶ τῶν πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἐυλογιῶν.... ,αωα'. ὁ ἀρχμ. Μάξιμος».

τοῦ Παναγίου Ἱεροῦ, καὶ ὁ ἐκ Θεσσαλίας Παρθένιος καμαράσης, ζῆλον διακαῆ περὶ τὰ ἀνεκτίμητα τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας κειμήλια τρέφοντες, καὶ φιλοτιμίαν ἄκραν περὶ τὰ καλά, τὰ μέγιστα συνετέλεσαν εἰς τὴν ἔκτασιν καὶ εὐρυχωρίαν τῆς βιβλιοθήκης, εἰς τὸν πλουτισμὸν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν μᾶλλον τῶν βιβλίων καλὴν διατάξιν. Καὶ ὁ μὲν φιλόμουσος Παρθένιος ἰδίᾳ δαπάνη μέρος τῆς τῶν Νεστοριανῶν λεγομένης ἐκκλησίας τῷ τότε μικρῷ οἰκοδομήματι, ἐν ᾧ αἱ βίβλοι, προσαρτήσας, εὐρύχωρον αὐτὸ ἐποίησατο καὶ φωτεινότατον διὰ φωταγωγῶ. Πυκτία ἐν αὐτῷ προσετέθησαν κατὰ σειρὰν καθ' ὅλας τὰς πλευράς, καλῶς συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα μετὰ στερεῶν σκεπασμάτων καὶ ὑέλων καθαρῶν, φερουσῶν φῶς ἄφθονον· καὶ ἔν' ἐκτὸς βλάβης ὧσιν αἱ ἐν τοῖς πυκτίοις βίβλοι, ἅπαντες οἱ τοῖχοι καὶ ἡ ὀροφή τῆς ἐνδοτέρω βιβλιοθήκης πάνυ καλῶς ἐσανιδώθησαν· οἱ δ' ἕτεροι δύο, ὁ μὲν παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ διεπρέπων, ὁ δὲ Προκόπιος παρὰ τὴν ἑλληνικὴν μάθησιν ἐγκρατῆς ὢν τῆς τε ἀραβικῆς καὶ ὀθωμανικῆς γλώσσης, πλεῖσθ' ὅσα χειρόγραφα μετενεγκόντες ἐκ τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν ἐν τῇ σεβασμίᾳ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τῶν ἐν ἄλλαις μοναῖς, ἐξελέξαντο τὰ πληρέστερα χειρόγραφα, πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Ἱεροῦ. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς σπάνια καὶ πολύτιμα ἐν τάξει τοῖς πυκτίοις ἐναπετέθησαν, φέροντα ἕκαστον ἰδίαν ἐπιγραφὴν· ὅσα δὲ ἦσαν διπλᾶ ἢ τριπλᾶ ἢ ἀτελῆ, πολλὰ δὲ καὶ ὡς μικρὰν δῆθεν ἔχοντα ἀξίαν, ταῦθ', ἅτε δὴ πλεῖστα ὄντα καὶ διάφορα τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον, διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου ἀπεστάλησαν εἰς τὴν λαύραν τοῦ ἁγίου Σάββα ἐν ταῖς ἐκεῖ βιβλιοθήκαις ἀσφαλῶς διατηρηθησόμενα, ὄντα ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἐκεῖ μοναστῶν. Τότε δὲ καὶ ἀλφαβητικὸς κατάλογος συνετάχθη ὅλων τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ χειρογράφων καὶ ἐντύπων παρὰ τοῦ μακαριστοῦ Ἀνθίμου, πρὸς τὸ εὐκόλως εὐρίσκεισθαι οὕτινός τις ἂν χρῆζει βιβλίου πρὸς σπουδὴν καὶ μελέτην· ἐπὶ δὲ τῶν σπουδαίων ἐνός ἐκάστου καὶ ἴδιον στοιχεῖον ἀλφαβητικὸν ἐκολλήθη. Οὕτω δὲ καλῶς διαταχθεῖσα ἡ τοῦ Κοινοῦ βιβλιοθήκη, ἐτέθη ὑπὸ τὴν φροντίδα καὶ

ἐπιμέλειαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀνθίμου ἀρχιγραμματέως. Ὅτι δ' αὐτῷ, καίτοι ἀνευδότης περὶ τὰς πολλὰς καὶ σπουδαίας τοῦ Παναγίου Τάφου ὑποθέσεις πρὸς τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγῆν ἀσχολουμένῳ, μέλημα οὐχ ἦτον τερπνὸν ἦν καὶ ἡ βιβλιοθήκη, δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς αὐτοῦ στίχων, δι' ὧν τὴν βιβλιοθήκην πηγὴν ἀέναον ἀποκαλεῖ καὶ διαυγῆ τῆς πολυμαθείας νάματα βλύζουσιν, καὶ ἄρτον ζωῆς τρέφοντα διηνεκῶς τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου καὶ ἐνισχύοντα αὐτόν.

Ψωμί ὁ πεινασμένος, βρύσιν ὁ διψασμένος κτλ.

Ἐδημοσιεύθησαν δ' οὗτοι ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου, τῷ ἐν Μόσχᾳ ἐκδοθέντι τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ νῦν Ἀντιοχείας Ἱεροθέου, διατρίβοντος τότε ἐν Ῥωσίᾳ¹.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐναπετέθησαν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ ἕτερα βιβλία ληφθέντα ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ἁγίου Σάββα· τοῦτο δὲ βεβαιοῦται ἐκ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐκθειάζεται καὶ ὁ περὶ τὴν πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην ζῆλος καὶ ἡ φροντίς τοῦ Ἀνθίμου ἀρχιγραμματέως, τοῦ καταβαλόντος πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς διάταξιν τῆς βιβλιοθήκης. Ἀναγινώσκονται δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταῦτα· «Ὁ ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὸς υἱὸς Ἀνθιμος (γράφει ὁ ἐπίτροπος τοῦ πατριάρχου) διὰ τῶν μακαρίων τῆς εὐχῶν ἐσύστησε βιβλιοθήκην εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν αὐτῆς θρόνον, καταβάλλων πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, διὰ τοὺς ὁποίους κόπους ὁ Θεὸς ἀποδώσει πρὸς αὐτόν τὴν ἀμοιβὴν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ τὸν συγχωροῦσι καὶ τὸν εὐχονται, καθότι ἔκαμε μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐτελείωσε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐγούστου. Μετὰ δὲ τὸν δεκαπενταύγουστον χρεῖα ἐγένετο, ὅπως ἀπέλθω εἰς τὸν ἅγιον Σάββαν, καὶ ἦλθε μαζί μου διὰ νὰ περιεργασθῆ καὶ ἐκεῖ τὴν βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν ἤρρε κάμποσα ἀξιόλογα βιβλία καὶ τὰ ἐφέραμεν καὶ τὰ ἀπεθέσαμεν εἰς τὴν ἱερὰν βιβλιοθήκην διὰ νὰ μὴ φθειρῶνται· μεταξὺ ὅμως αὐτῶν εὐρέθη καὶ ἓνα, ὁποῦ δὲν ζετιμᾶται· θησαυρὸν ἀξίζει· αὐτὸς ὁκτωβρίου ε'». Ὅτι δὲ καὶ ὁ ἀοίδιμος Πολύκαρπος, πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, τοῖς ἀοιδίμοις αὐτοῦ προκατόχοις

¹ [Πρβλ. Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. I, σ. 491-492].

στοιχῶν, ἀφιέρωσε τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου οὐκ ὀλίγα ἔντυπα βιβλία, τοῦτο δῆλον γίγνεται ἐξ ἄλλης τινὸς ἐπιστολῆς τοῦ βιβλιοφύλακος πρὸς αὐτόν, ἐν ἣ ἀναγινώσκονται ταῦτα· «Συγκατετάχθησαν καὶ ἄλλα βιβλία, ἅπερ ἀφιεροῖ εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἢ σεβαστοπροσκύνητός μοι μακαριότης, ἐπιγραφέντα τῷ ἱερῷ δεσποτικῷ αὐτῆς ὀνόματι, καὶ οὕτω χαίρω βλέπων τὴν βιβλιοθήκην αὐξανομένην τε καὶ καλλωπιζομένην, καθότι τὰ σταλέντα ἐφέτος βιβλία ἦσαν ἄριστα φιλολογικὰ καὶ ἐπωφελέστατα· τὰ στελλόμενα καὶ τοῦ λοιποῦ εἶθε εἶεν τοιαῦτα! ,αωιή', νοεμβρίου ια'».

Οὕτω τοίνυν ὁ ἀείμνηστος Ἄνθιμος ὁ βιβλιοφύλαξ καλῶς διέταξε τὴν βιβλιοθήκην, καὶ παντοίοις βιβλίοις ἐπλούτισεν αὐτήν, ὧν τὰ μὲν ἐστέλλοντο παρὰ τοῦ πατριάρχου Πολυκάρπου, ἐπιγραφόμενα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, τὰ δὲ συνελέξατο ἐκ τῶν ἱερῶν μονῶν τῶν ἐντός καὶ τῶν περὶ τῆς Ἁγίας Πόλεως, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ὅσα οἱ ἡμέτεροι καὶ ξένοι¹ ἔλαβον δι' ἀπο-

¹ Σημειωτέον, ὅτι ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου οὐ μόνον οἱ λόγιοι τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν ἐλάμβανον βίβλους πρὸς μελέτην δι' ἀποδείξεων, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖοι Ἄγγλοι ἐλάμβανον κώδικας χειρογράφων ἐπὶ μεμβρῆνης καὶ ἐπὶ χάρτου πρὸς εὐκόλυσιν ὧν ἔμελλον ἐκδοῦναι συγγραφέων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἢ κοσμικῆς φιλολογίας. Τοιαῦτα δὲ λήψεις χειρογράφων ἐγένοντο παρὰ τῶν Ἁγγλων καὶ ἐπὶ Ἄνθιμου πατριάρχου καὶ Πολυκάρπου, ἅτινα κατὰ πατριαρχικὴν αἴτησιν ἐπεστράφησαν ὕπην ἐλήφθησαν ἀνελλιπῶς. Τοῦτο δὲ βεβαιοῦσιν αἱ σφζόμεναι ἐπιστολαί, ὧν ἀποσπῶμεν ταύτας τὰς περικοπὰς: «Διὰ προστακτικῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀοιδίμου προκатоχού (Ἄνθιμου) καὶ γέροντος τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἦλθεν ἕνας Ἑγγλέζος, Γεώργιος τὸ ὄνομα, καὶ ἐπῆρε διαλέγοντας ἐπτά βιβλία· δύο Εὐαγγέλια, δύο Ἀποστόλους, ἕνα Διβάνιον καὶ ἄλλα. Δοιοπὸν περὶ τούτων τολμῶ νὰ ὑπενθυμίσω τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ἂν ἦναι τρόπος· ἂν ἦναι δυνατόν νὰ ἐρευνηθῶσι, νὰ ζητηθῶσι, ἐπειδὴ ὁ κύρ Ἄνθιμος (ὁ ἀρχιγραμματεὺς) περὶ τούτων ὁσάκις μοι ἀναφέρει, μοι προξενεῖ λύπην μεγάλην, καὶ μοι λέγει, ὅτι βέβαια πρέπει νὰ ἦσαν ἀξιόλογα, πρέπει νὰ ἦσαν θησαυροί, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἑγγλέζος τὰ ἐδιάλεξε. — Δὲν ἦτον ἴσως τότε καὶ κἂν ἕνας ἀξίος καὶ περιεργασθῆ· ὅθεν τὰ ὑστερήθημεν καὶ τὰ ὑστερούμεθα. Ἐὰν ἡ βαθυτάτη αὐτῆς φρόνησις θελήσῃ, ἴσως ἡμπορεῖσι νὰ τὰ ἀποσπᾶσῃ καὶ πάλιν νὰ τὰ ἀποκτήσῃ ἡ πατριαρχικὴ ἱερὰ βιβλιοθήκη. ,αωιζ' ὀκτωβρίου ε'. Ὁ Πέτρας καὶ ἐπίτροπος αὐτῆς Μισαήλ». Ὅτι δὲ ταῦτα τὰ ἐν λόγῳ χειρογράφα ληφθέντα ἐτέθησαν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦτο δῆλον γίγνεται ἐκ ταύτης τῆς περικοπῆς ἄλλης ἐπιστολῆς. «Ἐναπετέθησαν εἰς τὴν ἱερὰν βιβλιοθήκην τὰ σταλέντα ἕνδεκα βιβλία μεμβράνια, τὰ παρὰ τῶν Ἁγγλων ληφθέντα ποτέ . . . ἡ ἱερὰ πατριαρχικὴ αὐτῆς βιβλιοθήκη εἶναι κεκαλλωπισμένη ἀπὸ βιβλία μεμβράνια θαυμασμοῦ ἄξια καὶ πολύτιμα· τὰ ὅσα δὲ ἐλείψαν, λέγονται ὅτι ἦσαν τὰ ἀξιολογώτερα τοῦ κόσμου βιβλία». Κατὰ δὲ γίγνεται

δείξεων βιβλία τῆς βιβλιοθήκης, καὶ ταῦτα ληφθέντα ἐναπετέθησαν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ κατεγράφησαν ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῆς.

Τῷ ἔτει 1839, ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς ἐθνικῆς θυέλλης, τῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη παραταθείσης, καὶ τῶν τοπικῶν ταραχῶν, τὰ βιβλία παρημελήθησαν ὑπὸ τὴν κόνιν καὶ τὴν νοτίδα καὶ τὰ ἄλλα φθοροποιὰ στοιχεῖα καὶ ὑπέστησαν αὐθις οὐ μικρὰν βλάβην. Κοπασάσης δὲ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς γλυκειᾶς εἰρήνης ἐπελευθύνθη, πάλιν ὁ τῶν γραμμάτων ἐραστὴς ἀείμνηστος Ἄνθιμος, καίτοι πολυάσχολος καὶ πολύφροντις ὢν τότε, οὐ μέντοι καὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐπιλήσμων ἐγένετο, ἀλλ' ἀνέλαβε προθύμως τὴν ἐκκαθάρσιν καὶ διάταξιν αὐτῆς, πάντα κόπον εἰς οὐδὲν λογιζόμενος. Τῇ ἐπιστάσιᾳ οὖν αὐτοῦ ἡ βιβλιοθήκη ἐκαθαρίσθη καὶ τὰ βιβλία ἐτέθησαν ἐν τάξει· ἀλλὰ καὶ τότε οὐκ ὀλίγα εὐρέθησαν ἐφθαρμένα καὶ ἄχρηστα ὅλως, ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, ὡς εἴρηται. Τότε οὐ μόνον ἀριθμὸς βιβλίων ἀχρήστων σημαντικὸς ἐρρίφθη εἰς τοὺς κλιβάνους τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ καὶ σφαῖραι διάφοροι γεωγραφικαὶ ὑπὸ Χρυσάνθου τοῦ Νοταρᾶ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἀφιερωθεῖσαι, πίνακες διάφοροι γεωγραφικοὶ μεγάλοι, φέροντες τὰς εἰκόνας ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Πολυνησίας μετὰ ζωηρῶν καὶ ἀνεξιτήλων χρωμάτων, ἄχρηστοι γενόμενοι ὑπὸ τῆς νοτίδος, τῷ πυρὶ παρεδόθησαν· τὰ δὲ τῆς ἀστρονομίας καὶ τῆς μαθηματικῆς ὄργανα, οἷς ἐχρῆτο ὁ ἀοιδίμος Χρυσάνθος, πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, ἰωθέντα, πάντα διελύθησαν καὶ ἐν ἡ δύο μόνον σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, πρὸς μνήμην τοῦ ἀοιδίμου Χρυσάνθου, τοῦ τότε ἀρίστου μαθηματικοῦ ¹.

ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ χειρόγραφα ἀπωλέσθησαν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς αἱ τοῦ Παναγίου Τάφου βιβλιοθήκαι κοιναὶ ἦσαν πᾶσι τοῖς λογίοις Ἑλλησὶ τε καὶ Εὐρωπαίοις, καὶ πᾶς λόγιος ἐλευθέρως ἤρθετο ἐξ αὐτῶν τὰ διαυγῆ νάματα τῶν γνώσεων τῆς τε ἔσω καὶ θύραθεν παιδείας. Ὅθεν διακαιούμεθα εἰπεῖν, ὅτι αἱ μικραὶ αὐταὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου βιβλιοθήκαι οὐ μικρὸν συνετέλεσαν εἰς τὰ φιλολογικὰ ἔργα.

¹ Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ Ἁγίου Τάφου σώζονται ἐντὸς κιβωτίου οὐκ ὀλίγα τῆς ἀστρονομίας ὄργανα, οἷς ἐχρῆτο ὁ ἀοιδίμος Χρυσάνθος· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἰωμένα.

Ἀποβιώσαντος δὲ τοῦ ἀειμνήστου Ἀνθίμου, οὗ πλεῖστα ἐπιστολογραφικὰ ἔργα τὴν μνήμην αὐτοῦ διαωνίζουσι, ἡ βιβλιοθήκη ἕνεκα τῶν περιστάσεων οὐ μικρὸν, δυστυχῶς, παρημελεῖτο. Καὶ δὴ τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων πολλὰ ἐλήφθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς, τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἅτε δὴ μᾶλλον ἐκεῖ χρέσιμα ὄντα, ἄλλα ἀπωλέσθησαν, ἄλλα ἄλλοις ἀνemieχθησαν βιβλίοις, τῆς διατάξεως αὐτῶν ἀνατραπίσης, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ συγγράμματα ὑπὸ παχὺν ἔκειντο κονιορτόν, ἀράχνας περιβεβλημένα, ὡς ἐπὶ πολλὰ ἔτη μὴ κινήθέντα, καίτοι τοῦ ἤδη εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος πολλὰ καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια συγγράμματα τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔσω φιλολογίας ἀποστέλλοντος κατὰ καιροῦς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀφιερῶντος πρὸς πλουτισμὸν καὶ κόσμον τῆς βιβλιοθήκης, ἅτινα εἰσὶ τῶν πολυτελῶν καὶ σπουδαιοτέρων τῆς Ἑσπερίας ἐκδόσεων. Ὅτε δὲ τῆς σχολαρχικῆς ὑπηρεσίας παραιτηθέντες, καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀποσυρθέντες, συνδιήγομεν ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τῇ ἱερᾷ ἡμῶν ἀδελφότητι, ὁ σεβασμιώτατος ἐπίτροπος τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ β' μητροπολίτης Πέτρας Μελέτιος ἀνέθηκεν ἡμῖν τὴν ὅσον ἔνεστιν ὀρθὴν ταξινομίαν καὶ ἀκριβῆ καταγραφὴν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ χειρογράφων καὶ ἐντύπων, ἣν προθύμως καὶ ἐν πολλῇ εὐχαριστήσῃ ἀνελάβομεν τὸ 1865 ἔτος. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐκαθαρίσθησαν ἐπιμελῶς, εἶτα κατεγράφησαν ἐν ἰδίῳ κώδικι ἀλφαβητικῶς, φέρον ἕκαστον τὴν σφραγίδα τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἴδιον ἀριθμὸν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐναπετέθησαν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐν τάξει καθ' ὕλην. Πολλὰ ἐντυπα δυστυχῶς καὶ τότε εὐρέθησαν σεσηπῶτα, πολλὰ κατέστησαν εἰς ἀχρησίαν οἱ μῦς καὶ οἱ σῆτες, ἅτινα πάντα παρεδόθησαν τῷ πυρί, καὶ πολλὰ κατὰ τὸν ἀρχαῖον κατάλογον ἀπωλέσθησαν, κτήματα γενόμενα ἀτομικὰ δι' ἀσημάντου χρηματικῆς ὠφελείας, ἕνεκα τοῦ τότε πολιτικοῦ σάλου καὶ τῆς ἀνυπολογίστου χρηματικῆς δαπάνης πρὸς σωτηρίαν τῶν ἁγίων προσκυνημάτων καὶ τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσιν ἀντίτυπα διπλᾶ, τριπλᾶ καὶ πολλαπλᾶ πολλῶν συγγραμμάτων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀχμασάντων Ἑλλήνων λογίων. Τούτων οὖν 97 τόμοι ἐστάλησαν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς ἐναπετέθησαν, ὧν ἐστερεῖτο. Ἐκ δὲ τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς σεβασμίας λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα κατὰ πατριαρχικὴν διαταγὴν μετνηέγκομεν 12 χειρόγραφα, ὧν τὰ μὲν 7 ἐπὶ μεμβράνης εἰσὶ γεγραμμένα, τὰ δὲ 5, ὧν τὰ 3 ἀραβικά, ἐπὶ χάρτου, καὶ τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ τῆς ἀποδείξεως τῆς παραλαβῆς, ἣν ἐνεχειρήσαμεν τῷ τῆς σεβασμίας λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα ἀρχιμανδρίτῃ καὶ καθηγουμένῳ κ. Ἰωάσαφ. Ἐτέθησαν δ' ἐπὶ τούτοις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τινὰ χειρόγραφα ἐπὶ χάρτου καὶ ἔντυπα, οἷον μηναιᾶ, εὐαγγέλια κτλ. ἀρχαιοτάτων ἐκδόσεων, ἅπερ κατὰ πατριαρχικὴν διαταγὴν ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ μονῶν ¹.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1878 ἔτους ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἱεροθέου, ὃς ἦν ἀμέριμος περὶ τῆς βιβλιοθήκης, ἐγκατέλιπον αὐτὴν εἰς χεῖρας ἀνικάνου ὑπαλλήλου καὶ ἔπαθεν ἡ βιβλιοθήκη πάθημα λίαν ἐπιζήμιον. Κατὰ μῆνα δεκεμβριον, ὄμβρων ἀλλεπαλλήλων γενομένων, διερράγη ἄνωθεν τὸ οἰκοδόμημα καὶ ἐν αὐτῷ κατέρρευσαν τὰ ὄμβρεια ὕδατα· τὰ δὲ βιβλία τὰ ἐπὶ μεμβράνης καὶ ἐπὶ χάρτου πάντα κατὰβροχα ἐγένοντο. Ἐκβληθέντα δ' ἐκεῖθεν μετνηέχθησαν εἰς τὸ εὐρύτερον οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ δέχονται τοὺς προσκυνητάς, καὶ ἐκεῖθεν καταχθέντα εἰς τοὺς κλιβάνους τοῦ μοναστηρίου ἐτέθησαν ἐν αὐτοῖς, πρὸς ἄρσιν τῆς ὑγρότητος διὰ τῆς ἐκεῖθεν θερμότητος. Πολλὰ τῶν βιβλίων τότε ἔπαθον καὶ ἔνεκα τῆς ὑγρότητος καὶ ἔνεκα τῆς θερμότητος. Μετενεχθέντα δ' εἶτα εἰς τὸ ῥηθὲν οἰκοδόμημα διέμενον ἐκεῖ μῆνας ὀλοκλήρους ἄνευ τινὸς περιποιήσεως, ἄχρις οὗ ἐπερατώθη ἡ ἐπισκευὴ τῆς βιβλιοθήκης, ἣν ἀνέλαβεν ὁ γέρον σκευοφύλαξ τοῦ θείου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως κ. Σεραφεῖμ, ὁ προστάτης τῶν γραμμάτων, δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης. Τὸ οἰκοδόμημα ἔλαβε τὴν δέουσαν κανονικότητα καὶ

Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ὑπάρχει καὶ ἀριθμὸς ἀραβικῶν χειρογράφων καὶ ἐντύπων οὐ μικρός.

χώρον μείζονα, καὶ ἐγένετο φωτεινότατον καὶ ἀσφαλέςτατον, ἔχον τὰ πυκτία ἐν καλῇ τάξει μετὰ καθαρῶν ὑέλων. Μετὰ παρέλευσιν δὲ πολλῶν μηνῶν ἀπετέθησαν ἐν αὐτῇ πάντα τὰ βιβλία, ἀλλ' ἄνευ τινὸς τάξεως καὶ καταλλήλου βιβλιοφύλακος. Τούτων δὲ πάντων ἔνεκα ἐκλάπησαν καὶ τινα χειρόγραφα, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ εὐαγγέλιον ἑλληνιστὶ καὶ ἀραβιστὶ ἐπὶ μεμβράνης τοῦ ια' αἰῶνος εἰς 8-ον.

Τῷ 1879 ἔτει ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ πατριάρχου Ἱεροθέου, κατὰ μῆνα ἀπρίλιον, τὰ βιβλία μετηνέχθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ἀφ' οὗ, ὡς εἴρηται, ἐγένετο ἡ ἐπισκευὴ αὐτῆς καὶ ἐτέθησαν ἐν τοῖς πυκτίοις αὐτῆς ἀτάκτως φύρδην μίγδην· τὴν 20-ὴν δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἶς τῶν πρώτων ὑπαλλήλων τοῦ πατριάρχου, ἐπίβουλος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν κληρονομίας καὶ τῶν συμφερόντων ἐν γένει τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἔχων τὰς κλεῖς τῆς βιβλιοθήκης κατώρθωσεν ἀσυνειδήτως δι' αἰσχυρῶν ὀργάνων αὐτοῦ ἀποξενῶσαι ἐν τῶν ἐχόντων μεγάλην ἀξίαν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένον εἰς φυλ. μέγα τοῦ ιβ' αἰῶνος, ἐπιγραφόμενον «Σειρὰ τοῦ Ἰώβ», καὶ φέρον ὑπὲρ τὰς 60 θαυμασίας εἰκόνας μετὰ χρωμάτων ζωηρῶν καὶ ἀνεξιτήλων. Ἡ ὑπεξαίρεσις τοῦ χειρογράφου ἐγένετο γνωστὴ τοῖς Ἁγιοταφίταις μετὰ τινὰς ἡμέρας, καὶ πᾶς φιλάρχαιος καὶ φύλαξ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν κειμηλίων κατεξάνεστη κατὰ τῆς ἀδρανείας τοῦ πατριάρχου, καὶ θόρυβος μέγας ἦν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Ὁ οὖν πατριάρχης φοβηθεὶς τὴν κατακραυγὴν τῶν ἀδελφῶν ἡρξάτο αὐστηρῶν ἀνακρίσεων, δι' ὧν οὐ μόνον οἱ αὐτουργοὶ τῆς κλοπῆς ἀνεκαλύφθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρόγραφον εὐρεθὲν ἐτέθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ· πλὴν ἀλλὰ ἡ τοῦ πατριάρχου ἀδράνεια καὶ ἡ περὶ τὰ κοινὰ ἀδιαφορία οὔτε τοὺς κλέπτας ἐπαίδευσεν, πρὸς σωφρονισμὸν τῶν κακούργων, οὔτε τὴν βιβλιοθήκην ἐξησφάλισεν, ὡς ἔδει, ἀλλὰ τὰ πάντα ἔμειναν ὡς ἦσαν. Ταῦτα σημειοῦμεν, οὐχ ἵνα καθαφώμεθα τῆς μνήμης τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Ἱεροθέου, ἀλλ' ἵνα παραστήσωμεν, ὅτι οἱ διέποντες τὰ κοινὰ ὀφείλουσιν ἐπαγρυπνεῖν τῇ ἐθνικῇ περιουσίᾳ, ἀποσοβεῖν τὴν κολακείαν, μισεῖν καὶ ἀποστρέφουσαι τὴν δολιότητα

καὶ ἰδιοτέλειαν, καὶ ἀγαπᾶν ἐγκαρδίως τὴν αὐταπάρησιν καὶ τὸν περὶ τὰ καλὰ διακαῆ ζῆλον τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν ἄλλως καὶ τὰ κοινὰ βλάπτονται καὶ ὁ ἄρχων ἐξευτελίζεται ὑπὸ τὴν καταφρόνησιν τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ.

Τῷ 1882 ἔτει ὁ ἡγεμὼν τῆς Σάμου προῦβάλετο εὐγενῶς τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων, ὅπως, ἂν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Τάφου ὑπάρχωσι τριπλᾶ καὶ πολλαπλᾶ ἀντίτυπα διαφόρων συγγραμμάτων, ἀποστείλῃ ἀντίτυπά τινα καὶ εἰς τὴν νεόδμητον τῆς νήσου Σάμου βιβλιοθήκην, πρὸς πλουτισμὸν καὶ κόσμον αὐτῆς. Τὴν εὐγενῆ πρότασιν τοῦ ὑψηλοτάτου ἡγεμόνος ἐκτιμήσας ὁ πατριάρχης, διέταξато γενέσθαι συλλογὴν τινα τῶν πολλαπλῶν ἀντιτύπων. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο παρ' ἡμῶν, κατὰ πατριαρχικὴν διαταγὴν, συγχειμένη ἐκ 50 ἀντιτύπων διαφόρων συγγραμμάτων καὶ ἀπεστάλη εἰς Σάμον κατὰ μῆνα μάρτιον.

Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ,
ἧτοι τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς.

Τὸ ἱστορικὸν τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς παραλείποντες τοῖς μέλουσι τὴν ἱστορίαν αὐτῆς συγγράψαι, περιοριζόμεθα μόνον εἰς γνώσεις τινὰς περὶ τῆς ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκης, ὧν τὰς μὲν ἡρυσάμεθα δι' ἀναγνώσεως, τινὰς δ' ἀφηγήσαντο ἡμῖν γέροντες Ἰβηρες καὶ Ἕλληνες ἱερομόναχοι, λίαν προκεχωρηκότες τῇ ἡλικίᾳ, ἐντριβεῖς ὄντες τῆς περὶ τὴν χώραν ἱστορίας.

Οἱ Ἰβηρες ὑπῆρχον μὲν ἐν Παλαιστίνῃ καὶ πρὸ τῶν σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ ἀσθενεῖς καὶ ταπεινοί. Ἐπὶ τούτων ὅμως πολλὰς κτήσεις ἀπεκτήσαντο ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ πολλὴν ἐξήσχουν ἐπιρροὴν καθ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην. Ἐν Ἱερουσαλήμ πολλὰ μονύδρια εἶχον ὑπὸ τὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν, ὧν τὰ μὲν αὐτοῖς παρεχώρησαν οἱ τότε πατριάρχαι τῆς Ἱερουσαλήμ Ἕλληνες, μὴ δυνάμενοι διατηρῆσαι αὐτά, ἄλλα δὲ ὠνήσαντο αὐτοὶ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ἅτινα πάντα διὰ πολλῶν χρημάτων ἐπεσκευάσαντο καὶ ἐκαλλώπισαν.

Τὸ μόνον δὲ καὶ διαπρέπον τότε μοναστήριον τῶν Ἰβήρων ἐπ' ἀσκήσει πνευματικοῦ βίου ἦν τὸ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀπέχον

τῆς ἱερᾶς πόλεως $\frac{2}{4}$ τῆς ὥρας ¹. Ἐν αὐτῷ οἱ Ἰβηρες μοναχοὶ μετῆρχοντο βίον κοινοβιακὸν καὶ ἦσαν ὑπὸ νόμους αὐστηροὺς τῆς μοναστικῆς πολιτείας.

Οἱ πρῶτοι πατέρες τῆς ἐν λόγῳ ἱερᾶς μονῆς ὄντες λίαν φιλόμουσοι, καὶ ἐκ τῶν τότε συνεχῶν συντριμμάτων τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας συλλέγοντες τοὺς κρείττους κώδικας τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, συνέστησαν ἐν τῷ μοναστηρίῳ πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἦσαν εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον αὐτοῖς, ἔγραφον πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἰβηρίας, περιγράφοντες τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν, ἵνα νέους κατ' ἐκλογὴν ἐκπαιδεύουσι καὶ ἀποστέλλωσιν αὐτοὺς εἰς Ἱερουσόλυμα μελετήσοντας καὶ μεταγλωττίσοντας τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς τῆς τ' ἔσω καὶ τῆς θύραθεν παιδείας· οἱ δὲ βασιλεῖς σεβόμενοι τὴν παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ ἱεράν μονὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, οὐ μόνον κτήμασι πλουσιωτάτοις ἐν τῇ ἄνω καὶ κάτω Ἰβηρίᾳ ἐπλούτιζον αὐτήν ², ἔν' ἀφθόνως ἔχῃ τοὺς πόρους, ἀλλὰ καὶ νέους εὐφυεῖς καὶ λίαν ἐπιδεκτικούς γραμμάτων ἐξελέγοντο, καὶ περὶ

¹ Δύο μοναστήρια διέπρεπον παρὰ τοῖς Ἰβηρσιν, ὧν τὸ μὲν ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, τοῦ ἀναιρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου, τὸ δὲ ἐκτὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καὶ ἐκεῖ μὲν συνδητῶντο οἱ πολιτικοὶ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ κυβερνῶντες πρὸς αὔξησιν καὶ συντήρησιν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ κτήσεων αὐτῶν, ἐνταῦθα δὲ οἱ μονασταὶ ἀνευδῶτως ἀσκούμενοι περὶ τὰ πνευματικά. Καὶ τὸ μὲν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου κατεῖχε τότε ἦν νῦν κατέχει θέσιν ἐν τῇ πόλει τὸ μέγα τῶν Γραικῶν μοναστήριον, τὸ δὲ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἦν νῦν κατέχει ἡ σεβασμία τοῦ ἁγίου Σάββα λαύρα. Ἀμφότεραι δὲ αἱ βασιλικαὶ αὗται μοναὶ εἶχον καὶ βιβλιοθήκας πλουσίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου βιβλιοθήκης οὐδὲν τι γινώσκωμεν. Πολὺ δὲ πιθανόν, ὅτι καὶ αὐτὴν παρέσυρον τὰ ρεύματα τῶν καιρικῶν περιστάσεων. Μένει δὲ νῦν ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ εὐρυτάτη αὕτη ἱερά μονὴ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἀρμενίων, ἐν ἣ κατοικεῖ ὁ ἀνώτατος κληρὸς τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἀρμενίων. Παρ' Ἀρμενίων κληρικῶν καὶ εὐπαιδύτων ἐπληροφόρηθημεν, ὅτι πολλὰ χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης καὶ ἐπὶ χάρτου ἰβηριστὶ γεγραμμένα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθείσῃ βιβλιοθήκῃ, ἣν καὶ ἡμεῖς εἶδομεν πολλάκις, καὶ πολλὰ ἐν αὐτῇ εἶδομεν ἰβηρικὰ χειρόγραφα. Πῶς δὲ καὶ πότε οἱ Ἀρμένιοι ἐσφετερίσαντο αὐτὴν τὴν ἱεράν μονήν, ὅρα περὶ τούτου Δοσιθ. Δωδεκαβ. Βιβ. ιβ'

² Τὰ κτήματα ταῦτα σφίζονται εἰς τὴν ἄνω καὶ κάτω Ἰβηρίαν καὶ μέχρις ἡμῶν, ὃ δ' ἐκεῖ παρὰ τοῦ πατριάρχου ἀποστελλόμενος ἀρχιμανδρίτης θεωρεῖται παρὰ τῶν κατοικῶν ὡς ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ καλοῦσιν αὐτὸν σταυροπατέρα.

τὴν πάτριον γλῶσσαν κατεγίνοντο πρὸς ἐκμάθησιν αὐτῆς διὰ βασιλικῆς δαπάνης. Τούτους δ' εἶτα τρίβωνας γενομένους τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν φιλολογίας ἔπεμπον εἰς τὸν ἱερὸν Ἄθω τὴν ἑλληνικὴν σπουδάζοντας φιλολογίαν καὶ τῶν πνευματικῶν ἀσκήσεων ἐγκρατεστέρους γενησομένους ¹. Οὕτω δ' οὗτοι πράξει τε καὶ θεωρίᾳ περιχεκοσμημένοι μετέβαινον ἐκεῖθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰς διατριβάς ποιησόμενοι ἐν τῇ ἱερᾷ τοῦ τιμίου Σταυροῦ μονῇ. Ἐκεῖ δὲ δεινοὶ ὄντες περὶ τὰς δύο φιλολογίας καὶ πείραν τῆς πνευματικῆς πολιτείας ἔχοντες οὐ τὴν τυχαίαν, ἔνθεν μὲν τῆς τε θεολογίας καὶ τῆς κοσμικῆς σοφίας τὰ ὑψηλὰ νοήματα μετήνεγκον ἀκριβῶς καὶ φιλοτίμως εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων φωνήν, πρὸς καλλιέργειαν τῆς διανοίας αὐτῶν, ἔνθεν δὲ πάντα τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον σύλλογον τοῦ μοναστικοῦ πολιτεύματος ἐδίδασκον, ὅσα τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς ἐδιδάχθησαν ὑψηλὰ καὶ θεάρεστα μαθήματα ἐν τῷ ἱερῷ Ἄθω, χειραγωγοῦντες αὐτούς, ὅπου ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀγῶνων καὶ ἡ ἄληκτος μακαριότης· οἱ δὲ ὠρισμένοι καλλιγράφοι καὶ ἀντιγραφεῖς ἀντέγραφον τὰς μεταφράσεις μεθ' ὅλης τῆς τότε κανονικῆς καλλιγραφίας ἐπὶ μεμβρανῶν ἀρίστων. Τούτων δὲ τῶν φιλοπόνων καὶ ζηλωτῶν ἀνδρῶν τὰ θαυμάσια ἔργα τρανῶς μαρτυροῦσι καὶ διαβεβαιοῦσιν οἱ οὐκ ὀλίγοι μέχρις ἡμῶν σφῶζόμενοι κώδικες τῆς ἰβηρικῆς φιλοπονίας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Πρὸς γνῶσιν δὲ τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν μεταφέρομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διαπρεψάντων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἱ διὰ τῶν μεταφράσεων αὐτῶν ἀνήγειραν τὴν ἀσάλευτον γέφυραν, δι' ἧς αἱ τῆς σοφῆς Ἑλλάδος ἰδέαι καὶ ἔννοιαι μετεβιβάσθησαν εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἰβηρίαν. Τοὺς ἀειμνήστους τούτους μεταφρα-

¹ Πολὺ πιθανόν, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν τῇ κατὰ τὸν ἱερὸν Ἄθωνα σεβασμίᾳ μονῇ τῶν Ἰβήρων, ὅτε οἱ Ἰβηρες ἐκαλλιέργουν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα μετὰ σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἐδιδάσκετο ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία. Ἄρα γε ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῶν Ἰβήρων οὐ σφῶνται ἔργα τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων διδασκάλων, ὧν τὰ βλαστήματα ἐκαρποφόρησαν τοσοῦτον ἐν Παλαιστίνῃ; οὐδὲ ὅπως ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἡ ἔρευνα καὶ ἡ σπουδαία μελέτη τῶν ἀρχαίων τῆς ἱερᾶς ἐκείνης μονῆς οὐκ ὀλίγα διαφωτίζει ἐφ' ἡμῶν κείμενα ὑπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας.

στάς καὶ θεῖους ἄνδρας, τοὺς δοξάσαντας τὴν Ἰβηρίαν ἀναφέρει ὁ ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ θαυμαζόμενος Τιμόθεος ¹, ὁ τῆς ἄνω Ἰβηρίας ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ ἰβηρικῶν μοναστηρίων συγγράμματι αὐτοῦ, ἰβηριστὶ γεγραμμένῳ. Εἰσὶ δὲ οἱ μεταφρασταὶ οὗτοι· α' ὁ ἅγιος Ἰλαρίων ὁ ἀκμάσας τὸ 882 ἔτος, β' ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου, γ' ὁ ἅγιος Εὐθύμιος, ὃς ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τὸ 1028 ἔτος, δ' Γεώργιος ὁ Ἀγιορείτης· οὗτος τὸ 1059 ἔτος μεταβὰς εἰς Ἰβηρίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπανακάμψας ἐξεπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος τὸ 1066 ἔτος· ε' Ἰωάννης ὁ ἐπονομαζόμενος Πατρίκιος, ὃς ἦν λίαν πεπαιδευμένος καὶ τὰ πνευματικὰ ἡσκημένος, ὡς οὐδεὶς ἄλλος· ς' Στέφανος, σύγχρονος ταῖς ἀνωτέροις μεταφρασταῖς· ζ' Βαρυμακρῆς· η' Νέος Ἀβραάμ· θ' Ἀρσένιος· ι' Ἀντώνιος ὁ ἐπονομαζόμενος κανδηλάπτης· ια' Βασίλειος ὁ τοῦ Παγκρατίου· ιβ' Ἰωάννης ἡ Ἰλαρίων· διδάσκαλος τοῦ Γεωργίου Ἀγιορείτου· ιγ' Γεώργιος ὁ Ἀγιορείτης (ἕτερος)· ιδ' Γεώργιος ὁ ἐκ Γόλτης· ιε' Εὐθύμιος· ις' Ἰωάννης ὁ τοῦ Μακρῆ· ιζ' Ἀρσένιος ἐκ τῆς Νινοτζμίνδας, ιη' Ἰωάννης ὁ ἐκ τῆς Χαχοῦλ, ιθ' Ζαχαρίας ὁ ἐκ τῆς Μολδάτ ².

¹ Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ τῆς φιλομούσου Ἰβηρίας ἐπεσκέφατο τοὺς Ἁγίους Τόπους τὸ ἔτος 1755. Ἱστορεῖ δὲ ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συγγράμματι, ὅτι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εὔρε χειρόγραφον ἰβηρικὸν ἀρχαιότατον, ἐπιγραφόμενον Ἱστορία τῶν Ἰβήρων. Ἐν αὐτῷ ὁ ἱεράρχης Τιμόθεος ἀνεῦρε πολλὰ καὶ ἐνδοξα τοῦ ἔθνους αὐτοῦ κατορθώματα, καὶ οὐκ ὀλίγα περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἰβήρων, οἷς ἐκοσμήσατο καὶ τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ σύγγραμμα. Ταύτας δὲ καὶ πολλὰς ἄλλας περιέργους σημειώσεις ἐλάμβανεν παρὰ τοῦ μακαριστοῦ ἀρχιμανδρίτου Γερασίμου, ὄντος ἐνὸς τῶν ἐπισήμων τῆς Ἰβηρίας οἰκογενειῶν.

² Τὰ ὀνόματα τῶν μεταφραστῶν τούτων μετήγαγε χάριν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἰβηρικῆς εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων φωνὴν ὁ ῥήθεις ἀρχιμανδρίτης Γεράσιμος. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν πνευματικὸς τῆς τῶν Ἰβήρων βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὅτε ἡ ἐθνικὴ αὐτῶν ἐλευθερία ἐπεσεν ὑπὸ τὸ κραταῖον τῆς Ῥωσσίας σκῆπτρον τὸ 1830 ἔτος μετὰ τῶν βασιλοπαίδων Βαγγατάκ καὶ Ταριέλ κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὸν κυβερνήτην αὐτῆς Ἰωάννην Καποδίστριαν καὶ διέμεινεν εἰς Ναύπλιον 4 μῆνας ἐπὶ πολιτικοῖς σκοποῖς· ὁ δὲ Καποδίστριας προσήνεγκεν αὐτοῖς μεγάλας καὶ βασιλικὰς τιμὰς. Εἶτα δὲ διὰ συστατικῶν αὐτοῦ γραμμάτων ἐπέμψατο αὐτοὺς εἰς Παρισίους, ὅπως ἐκεῖθεν διὰ μεσιτείας τῆς Γαλλίας μεταβῶσιν οἱ βασιλοπαῖδες εἰς Ῥωσσίαν. Ἐπειδὴ δὲ τότε ἡ Ῥωσσία ἐπολέμει τοῖς Πολωνοῖς, ὁ δὲ τῆς Γαλλίας βασιλεὺς Φίλιππος ἠρήσατο αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ μεσι-

Καὶ οὗτοι μὲν πάντες ἤκμασαν πρὸ τοῦ Δαβίδ, βασιλέως τῆς Ἰβηρίας· ὅσοι δὲ ἐπ' αὐτοῦ ἦ μετ' αὐτὸν ὑπῆρξαν θιασῶται τῶν Μουσῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπεστάλησαν πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἀμπελῶνος τῆς Ἰβηρικῆς φιλολογίας καὶ πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης εἰσὶ: α' Ἐφραὶμ ὁ μικρός, β' Θεόφιλος, γ' Ἰωάννης ὁ τοῦ Ταρίτλι καὶ δ' ὁ Ἀρσένιος.

Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἰβηρία ἠσπάσατο τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, δι' ἧς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐναρέτους προσήνεγκε τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ, καὶ δι' ὧν οὐ μόνον ἐλάμπρυνε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἀνέδειξεν ἀγαθοὺς πολίτας. Τὰ βλαστήματα ταῦτα τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών μεταφυτευθέντα ἐκαρποφόρησαν ἀληθῶς τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τῶν παντοίων γνώσεων τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ τῆς μοναστικῆς πολιτείας, ἣν οἱ Ἰβηρες συγγραφεῖς, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἀναγνώσται αὐτῶν, μετὰ γλώττης ἐξυμνοῦσιν ἀνθηρᾶς καὶ εὐφραδοῦς. Ταῦτα σημειοῦμεν χάριν περιεργείας κατ' ἀκριβῆ μεταφρασιν, ἣν χάριν ἡμῶν ἐποιήσατο ὁ μακαριστὸς Γεράσιμος ἀρχιμανδρίτης ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Τιμοθέου, οὗ ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω. Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαριθμοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν μεταφραστῶν· ἀλλὰ πόσων λαμπρῶν καὶ θεαρέστων αὐτῶν ἔργων γέμει ἡ βιογραφία ἐκάστου; ναί, ἀλλὰ ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἔργα αὐτῶν φιλολογικὰ ἔγκλειστά εἰσιν ἐν τῇ Ἰβηρικῇ γλώσσῃ, ἧς πάμπολλα συγγράμματα καὶ μέχρις ἡμῶν ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἱεράς μονῆς διατηρεῖ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ὡς κειμήλια ἀνεκτίμητα. Πόσα ἄρά γε ἔργα φιλολογικὰ δύναται ἀνακαλύψαι τις εἰδήμων

τεῖαν, οἱ μὲν βασιλόπαιδες μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ Βαγγετὰγκ καὶ ὁ Ταριέλ, ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης Γεράσιμος δι' Ἀλεξανδρείας εἰς Ἱερουσόλυμα τῷ 1832 ἔτει, καὶ μετὰ τινος μηνῆς ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ τινος ἔτη λαβῶν συστατικὰ γράμματα παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Ἀθανασίου ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ συγκατετάχθη τῇ Ἀγιοταφικῇ χορείᾳ. Τῷ δὲ ἔτει 1841 διωρίσθη ἡγούμενος τῆς ἱεράς μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἣν ἐκυβέρνησεν ἕν ἔτος. Εἶτα δὲ συνδιαιτώμενος τῇ ἐν Ἱερουσαλήμ ἱερᾷ τῶν Ἀγιοταφικῶν Ἀδελφότητι, διῆγε τὸν βίον ἐν ἀγάπῃ, τιμῇ καὶ ὑπολήψει. Ἀπεδήμησε δὲ πρὸς Κύριον τὸ 1869 ἔτος. Ὁ σεβαστὸς οὗτος ἀνὴρ πολλὰ καὶ προφορικῶς ἀφῆγγαστο ἡμῖν καὶ πολλῶν ἄλλων γραπτῶς σημειώσεσι ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ.

ὧν τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἰβηρικῆς γλώσσης; εἶθε ὁ χρόνος ἐν τάχει χειραγωγῆσιν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα καὶ εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν κεκλεισμένον τοῦτον λειμῶνα, πρὸς μετὰδοσιν τῶν εὐόσμων ἀνθέων τῶν ἀγνώστων ἡμῖν ἰδεῶν καὶ γνώσεων.

Τοῖς πᾶσι τοίνυν γνωστὸν γίγνεται, ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἄνω χρονολογιῶν οἱ Ἰβηρες ἀρχαιότατοι ἦσαν εἰς τὴν Παλαιστίνην¹, ἐκ δὲ τῆς πληθύος τῶν μεταφραστῶν, πρῶτον ὅτι ἐν τοῖς μονάζουσι πολλοὶ ἦσαν ἄνδρες περὶ τε τὴν σοφίαν καὶ τὸν μοναστικὸν βίον ἡσκηκότες, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ βιβλιοθήκη ἦν πλουσιωτάτη Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ἰβηρικῶν συγγραμμάτων πρὶν τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἐπιδρομῆς τῶν ἀρπάγων καὶ καταστρεπτικῶν Σταυροφόρων. "Οτε δ' οὗτοι ἐπέδραμον τὴν Παλαιστίνην, πολλὰς τῶν βιβλίων καὶ ἄλλα ἱερὰ συλήσαντες καὶ μέρος τῶν τειχῶν τῆς μονῆς κρημνίσαντες ἀπῆλθον· οἱ δὲ διασκορπισθέντες μονασταὶ συνελθόντες καὶ μικρὸν ἐπισκευασάμενοι κατώκησαν ἐν αὐτῇ ὑπὸ τὸν φόβον καὶ τρόμον τοῦ τότε μαινομένου Ἄρεως. Ἄλλ' ὅτε ὁ Ἐβρουπ Σαλαεδδὶν, ἡγεμὼν τῆς Δαμασκοῦ, τοὺς Ἰβηρας ἔχων συμμάχους² ἐν πολλῷ φόνῳ τοὺς ὕβριστὰς Σταυροφό-

¹ Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Τιμόθεος ἀρυσάμενος ἐκ τοῦ ἀρχαίου χειρογράφου, ἰβηρικῶς γεγραμμένου, ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀναφέρει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γεωργίας Μιριάν-Χοσοργιάν ὀνομαζόμενος ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κατελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἠσπάσατο τὸν χριστιανισμόν· εἶτα μεταβὰς εἰς Ἱεροσόλυμα προσεκύνησε πάντα τὰ σωτήρια ἴχνη, καὶ ἠσπάσατο καὶ τὸν τόπον, ὅπου κατὰ παράδοσιν ἀρχαιοτάτην ἔμαθεν, ὅτι ἐβλάστησαν οἱ τρεῖς δαυλοὶ, φυτευθέντες ὑπὸ τοῦ Λῶτ, καὶ ὅπου νῦν ὑπάρχει καθιδρυμένη ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Οὗτος δὲ τὰ ἱερὰ σεβάσματα ἐπισκεψάμενος ἐπανεκάμψεν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ ἔδραν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μοναχὸς τις, σοφία καὶ ἀρετῇ διαπρέπων, Ἰβηρ τὸ γένος, Πρόχορος τοῦνομα, μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα προσκυνήσων τοὺς Ἁγίους Τόπους· ὁ δὲ τότε τῆς Ἰβηρίας βασιλεὺς Παγκράτ-Κουράτ-Παλάτ ὀνομαζόμενος, χροῖματα ἱκανὰ ἐπέμψατο πρὸς τὸν οἰκοδομηθέντα ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· ὁ δὲ τὴν βασιλικὴν ἐπιταγὴν ἐκτελῶν ἀνήγειρε ναόν, ὅπου νῦν κεῖται, ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἤρξαντο οἱ Ἰβηρες διαμένειν εἰς Ἱεροσολίμη καὶ μονάζειν ἐν τοῖς περὶ τὸν ναὸν οἰκήμασιν· αὐτὰ εἰσιν αἱ περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς ἱστορικαὶ παραδόσεις τῶν Ἰβήρων, αἱ ἡμῖν μετέφρασαν ὁ ἀρχιμανδρίτης Γεράσιμος.

² Ὅτι οἱ Ἰβηρες συνεμάχθησαν τῷ Σαλαεδδὶν κατὰ τῶν Σταυροφόρων, τοῦτο πολλοὶ ἱστορικοὶ Ἰβηρες ἱστοροῦσιν, ὡς αὐτοὶ οἱ Ἰβηρες διηγοῦνται. Ταῦτα δὲ ἱστορεῖ καὶ ὁ

ρους ἔξωσε τῆς Παλαιστίνης, κατέλαβον αὐτίς οἱ Ἰβηρες τὰς αὐτῶν κτήσεις, πρὸς οὓς ὁ Σελαεδδὸν καὶ πολλοὺς ἄλλους τόπους παρεχώρησε, καὶ πολλὰ δικαιώματα καὶ προνόμια, ὧν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καλὴν ἐποιήσαντο χρῆσιν.

Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἐποχὴν οἱ Ἰβηρες φέροντες τὰ σουλτανικά προνόμια καὶ πολλὰς χαίροντες ἐλευθερίας, μεγίστην ἔδειξαν καὶ τότε φιλοτιμίαν περὶ τὰ γράμματα. Αὐτοὶ περιερχόμενοι τὰς ὑπὸ τοῦ λυσσώδους πολέμου διαφόρους κατεστραμμένας μονάς, τὰς κειμένας ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου, οὐ μόνον εἰκόνας καὶ χειρόγραφα, ὅσα διεσώθησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἐλάμβανον, ἀλλὰ καὶ ὅ τι περιέργον καὶ πολύτιμον εὑρισκον. Τότε πάλιν ἐπλούτισαν τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἱεράς μονῆς καὶ ταῖς ἀρχαίαις εἰκόσιν τοὺς ἱεροὺς αὐτῶν ναοὺς ἐκόσμησαν· ἐμόναζον δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑπὲρ τοὺς 200 πατέρας, καὶ ἐπειδὴ οἱ μὲν ἦσαν ἐκ τῆς ἄνω Ἰβηρίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς κάτω, τὸ μοναστήριον εἶχε δύο ἡγουμένους, ὧν ὁ μὲν τῶν τῆς ἄνω, ὁ δὲ τῶν τῆς κάτω Ἰβηρίας. Εἶχε δύο ἀποθήκας, ἐν αἷς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, μίαν βιβλιοθήκην καὶ ἓνα θεῖον ναόν, ἐν ᾧ ἐξετέλουν τὰ τῆς θρησκείας κατὰ τινὰς μόνον τιμητικὸς τύπους. Οὕτω δὲ πάντες μετήρχοντο τὸν κοινοβιακὸν βίον μετὰ ζήλου ὑπὸ τοὺς δύο ἡγουμένους, καταγινομένοι καὶ περὶ τὰ γράμματα. Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἤρξαντο ἀναφύεσθαι καὶ τὰ σπέρματα τῆς διαιρέσεως, ἧς οἱ πικροὶ καρποὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐνάρκωσαν τὴν περὶ τὰ καλὰ προθυμίαν αὐτῶν.

Κατὰ τὸν 15' αἰῶνα οἱ ἐν Ἱερουσαλήμ Ἰβηρες, ἕνεκα τῆς βαρβαρότητος καὶ τοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν μίσους τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἱκανῶν ἀνδρῶν πρὸς κυβέρνησιν τῆς ἱεράς μονῆς, ἀπώλεσαν τὴν ἐπιρροὴν ἐκείνην καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν ὀσημέραι ἐταπεινοῦντο. Ἐπὶ Γερμανοῦ πατριάρχου Ἱεροσο-

Τιμόθεος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ. Μνησίαν τούτου ποιεῖται καὶ Μάξιμος ὁ Συμαῖος, οὗ ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ Ἱεραῖ Ἱστορίᾳ, λέγων· «Σελαεδδὸν ὁ Ἐγχιούπ, ἔχων βοήθους καὶ τοὺς Ἰβηρας, ἐξεδίωξε τοὺς Φράγκους καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπένεμε δὲ εἶτα πρὸς τοὺς Ἰβηρας καὶ τόπους ἐν Ἱερουσαλήμ κτλ.». Σφάζεται δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο χειρόγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου.

λύμων ἦσαν ὑποκείμενοι αὐτῷ, ἀλλὰ τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' αὐτῶν πατριαρχῶν ἀπέρριπτον ἀγερόχως. Ἡ διαίρεσις καὶ ἡ διαφθορὰ τῶν ἡθῶν ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἀρχαίας ἐκείνης κοινοβιακῆς διαίτης, καὶ ἕκαστος διῆγε βίον κατ' ἰδίαν αὐτοῦ προαίρεσιν. Τοῦτο ἔρριπτεν αὐτοὺς εἰς πάμπολλα ἄτοπα, οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ταῦτα πυνθανόμενοι, ἤλάττουσαν τὸ πρὸς αὐτοὺς σέβας καὶ τοὺς πόρους ἐσμίκρυνον. Τότε δὲ ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἡ πτωχεία· τότε παρρημελήθησαν τὰ γράμματα, τότε ἐφθείροντο τὰ χειρόγραφα, καὶ μετὰ πολλῆς δυσκολίας διετήρουν τὰ αὐτῶν μοναστήρια. Ἐπὶ δὲ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων οἱ Ἰβηρες ὑποπεσόντες εἰς ὑπέρογκα χρέη καὶ μὴ δυνάμενοι αὐτὰ ἀποτίσαι, πολυειδῶς ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῶν δανειστῶν Ὀθωμανῶν. Τότε ὁ ἀοίδιμος Δοσίθεος, ἵνα μὴ τῶν ἰβηρικῶν κτήσεων ξένοι γένωνται κύριοι, ἀπέτισε τὰ χρέη αὐτῶν μετὰ πολλοῦ πόνου καὶ μόχθου, καὶ κύριος ἐγένετο ὅλης τῆς τῶν Ἰβήρων περιουσίας· οἱ δὲ Ἰβηρες μετὰ τινα ἔτη ἐξέλιπον ὅλως¹. Τότε ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐκυβερνᾶτο ὑφ' ἐνὸς ἡγουμένου, ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν πατριάρχου ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ διοριζομένου· ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἡγούμενος ἦν λόγιος, διετήρει καὶ τὴν βιβλιοθήκην, ὅσον ἐπέτρεπον αἱ τότε περιστάσεις, κάποτε καθαρίζων αὐτήν· εἰ δὲ ἀμαθής, ἡ βιβλιοθήκη παρρημελεῖτο καὶ τὰ βιβλία ἐφθείροντο καὶ ἔρμαιον ἐγίνοντο τῷ μὲν καὶ τῷ δὲ ἀμαθεῖ καὶ δεισιδαίμονι νεωκόρῳ. Ἐνεκα δὲ τῶν στάσεων τῶν ἀραβικῶν φυλῶν ἡ ἱερὰ μονὴ ὑπέστη πλείστας ἄλλας βλάβας. Πολλάκις ἐλητσεύθη καὶ ὁ ἡγούμενος ἐφονεύθη, καὶ ἄλλοτε ἐντὸς τοῦ θείου ναοῦ πάντες οἱ τῷ ἡγουμένῳ συνδαιτώμενοι ὀλίγοι μοναχοὶ μαχαίρα βαρβαρικῆ ἐφονεύθησαν. Κατ' ἐκείνους ἴσως τοὺς χρόνους τὸ ἀπέναντι μεσημβρινοανατολικῶς κείμενον τῆς μονῆς ἰβηρικῶν μονοδριον, τὸ ἐπ' ὀνόματι Συμεῶνος τοῦ Θεοδόχου, τὸ ἐπονομαζόμενον Καταμόνας, ἠρημώθη καὶ ἀνετράπη παρὰ τῶν Ἀρά-

¹ Πῶς οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰβηρες ἐπτώχευσαν καὶ πῶς ὁ ἱερός Δοσίθεος ἀποτίσας τὰ χρέη αὐτῶν ἔλαβε τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἰβηρικῆς κτήσεις, ἴσα περὶ τούτων Δοσιθ. Δωδεκαβ. ιβ'.

τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου ἢ ἱερά τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μονὴ ἔμεινεν ἄνευ ἡγουμένου καὶ μοναχῶν καὶ ὑφ' ἐνὸς μόνου ὀθωμανοῦ Ἀχμέτ ἐφυλάττετο, ὃν εὔρομεν καὶ ἡμεῖς διαμένοντα ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ παρ' οὗ πολλά ἐμάθομεν, λέγοντος· ὅτι ἐπισκευῆς μὴ γενομένης ἕνεκα τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐνδεΐας, κατέρρεον ἐν χειμῶνι ἐντὸς τοῦ θείου ναοῦ τὰ βρόχεια ὕδατα. Ταῦτα δὲ οὐ μόνον τὴν τοιχογραφίαν τοῦ θείου ναοῦ ἐφθειραν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ οἰκήματα κάθυγρα ἐγένοντο. Τὰ δὲ βιβλία ἐγκλειστα ὄντα ἐν τῷ παρὰ τὸν μέγαν ναὸν τῆς ἱεραῆς μονῆς κειμένῳ οἰκίσκῳ, ὃς ἦν κατὰ μεστος κόνεως, κάθυγρος καὶ ἄνευ φωτός, ὄζων σήψεως καὶ δυσόσμου ἀποφορᾶς, τότε πολλοὶ πολλὰ τῶν Εὐρωπαίων ἔλαβον, τὰ μὲν διὰ χρημάτων τὰ δὲ καὶ ἄλλως πως.

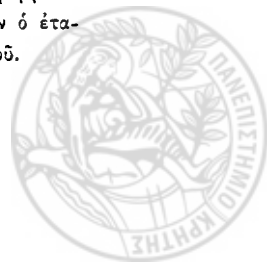
Τῷ 1826 ἔτει Ἄγγλοι τινὲς ἱεραπόστολοι διατρίβοντες ἐν Παλαιστίνῃ, ἔλαβον διὰ χρημάτων ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ταῦτα· εἰλητάριον περιέχον ἰβηριστὶ γεγραμμένην τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπὶ μεμβράνης· εἰλητάριον ἐκ μεμβράνης περιέχον ἰβηριστὶ γεγραμμένον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ συνήθους ἑσπερινοῦ. Ταῦτα δ' ὠνήσαντο διὰ 450 τουρκικῶν γροσιῶν, δι' ἃς τότε εἶχεν ἀνάγκας τὸ Γραικικὸν μοναστήριον, κατὰ τὰς δεινὰς καὶ ἀπελπιστικὰς ἐκείνας περιστάσεις.

Ἐπὶ Ἀθανασίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἰβηρ τις ἐπίσημος, Γεώργιος τοῦνομα κνέζης, τὴν Αἴγυπτον ἐπισκεψάμενος, μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Παλαιστίνην τοὺς θεοβαδίστους προσκυνήσων τόπους· ἔλαβε δὲ κατὰ πατριαρχικὴν ἄδειαν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀρκετὰ χειρόγραφα ἰβηριστὶ γεγραμμένα ἐπὶ μεμβράνης ἐπὶ ἐπιστροφῇ αὐτῶν, ὅταν τύποις εἰς Ἰβηρίαν ἐκδοθῶσιν. Ἄλλ' ἢ ὑπόσχεσις ἠθετήθη καὶ τὰ χειρόγραφα ἔμενον ἐν ταῖς ἐκεῖ βιβλιοθήκαις. Πολλάκις ἔγραψεν αὐτῷ ὁ ἀοίδιμος Ἀθανάσιος περὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, ἀλλ' ὁ λαβὼν ἠρνήσατο τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν. Ὑπῆρχε δ' ἐν αὐτῇ τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἰβηριστὶ γεγραμμένη ἐπὶ λεπτοτάτης μεμβράνης· ἀλλὰ καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦτο δι' ἀρπακτικῆς χειρὸς μετετέθη εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης.

Τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος βιβλιοθήκην εἶδομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ πρῶτον τῷ 1852 ἔτει κειμένην παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ μεγάλου τῆς ἱεράς μονῆς ναοῦ. Τὰ χειρόγραφα ἦσαν ἀνωμάλως κείμενα, πλείστα ἐφθαρμένα, πλείστα διαλελυμένα καὶ ἐσκορπισμένα. Ταῦτα, ὄντα ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀκίνητα καὶ ἀνάπλεα παχειάς κόνεως, ἐν πρὸς ἐν ἐκτινάξαντες καὶ καθάρισαντες, κατετάξαμεν αὐτὰ πάλιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. Ἐξετάσαντες δ' αὐτὰ εὔρομεν οὐ μόνον ἰβηρικά, ἀλλὰ καὶ ἑλληνικά καὶ ἀραβικά καὶ συριακά καὶ ἀβησινιακά καὶ τινα σλαβικά· καὶ τὰ μὲν ἰβηρικά εἶχον τὸν μείζονα ἀριθμὸν, τὰ δὲ ἑλληνικά τὸν ἥττονα. Ἀραβικά μὲν χειρόγραφα ἦσαν ὀλίγα, συριακά δὲ ἕως 30 καὶ ἀβησινιακά ἕως 20· συνέκειτο δὲ τὸ ὅλον τῆς βιβλιοθήκης ἐκ 400 περίπου χειρογράφων. Ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς βίβλοις ὑπῆρχον καὶ ἔντυπα ἀρχαιοτάτων ἐκδόσεων οἷον, λεξικὸν τοῦ Βαρίνου, τὸ Μέγα Ἐτυμολογικόν, ἀντίτυπά τινα τοῦ Ἰσοκράτους, τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Ξενοφῶντος, τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Πινδάρου κτλ. εἰς 16-ον σχῆμα· ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ χάρτου ἑλληνικοῖς χειρογράφοις εὔρομεν πολλὰ μαθηματάρια¹ ἐφθαρμένα καὶ διαλελυμένα, πολλὰ ἔχοντα θεματογραφικὴν ὕλην κτλ. Οὐδόλως δ' ἀπίθανον, ὅτι οἱ Ἰβηρες φιλομαθεῖς ὄντες, καὶ περὶ τὰ γράμματα καταγινόμενοι, ἐδιδάσκοντο ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Καὶ τῶν μὲν συριακῶν δύο εἰς φύλ. περιέχουσι φιλοσοφικά τοῦ Ἀριστοτέλους, καθάπερ ἡμῖν ἀφηγήσατο ὁ τῶν Σύρων ἱερεὺς, ἄλλα εἰσὶν ἱστορικά καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικά· τὰ δὲ ἀβησινιακά πάντα εἰσὶν ἐκκλησιαστικά. Ὅτε δὲ ἡ ἱερά μονὴ κατὰ πατριαρχικὴν ἔγκρισιν ἐπεσκευάζετο καὶ εἰς Θεολογικὴν Σχολὴν μετεβάλλετο, τότε ἡ βιβλιοθήκη μετετέθη ἐν τῷ οἰκίματι τῷ ἄνω τοῦ θείου ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὅπου καὶ νῦν πλείστα χειρόγραφα ὑπάρχουσιν ἰβηρικά, ἑλληνικά κλ. Ταῦτα μὲν ἐν

¹ Οὕτω λέγομεν τὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους διδασκόμενα μαθήματα· περιέχουσι δὲ ταῦτα τὸ κείμενον τοῦ συγγραφέως χειρόγραφον, καὶ ἐπὶ τῶν λέξεων τοῦ κειμένου τὴν ἐρμηνεῖαν τῆς λέξεως διὰ πολλῶν συνωνύμων λέξεων ψιλοῖς γράμμασι. Ἰοιαῦτα δ' ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Τάφου ὑπάρχουσι πλείστα, δι' ὧν ὁ ἐταστής εὐκόλως εὕρισκει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ διδασκάλου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μαθητοῦ.

οἷς ἠκούσαμεν καὶ ἀνέγνωμεν καὶ εἶδομεν περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ· ἤδη δὲ λεκτέον καὶ τινα περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ β' κατασκευασθείσης βιβλιοθήκης, τῆς κειμένης κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς σχολῆς, παρὰ τὸ διευθυντήριον.

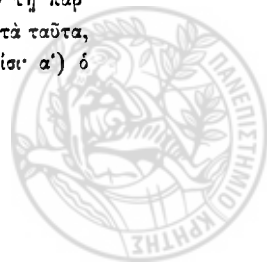
Ὁ Κύριλλος ὁ β', ὁ ἄξιος τῶν ἀοιδίμων αὐτοῦ προκατόχων Δοσιθέων καὶ Χρυσανθῶν, ἐπιθυμῶν ἀνεγεῖραι μέγαρον τῶν ἱερῶν Περιίδων μεγαλοπρεπὲς ἐν τῷ θεοδοξάστῳ τῆς Σιῶν περιβόλῳ, ἐξ οὗ ἀνέτειλε τὸ γλυκὸ καὶ θερμὸν τοῦ χριστιανισμοῦ φῶς, τόπον ἐξελέξατο ἱστορικόν, οὗ τὰ γεγονότα ἀρχαιόταται παραδόσεις ἐτυμνοῦσι, τὴν ἱεράν, φημί, μονὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καίτοι τὸ 1853 ἔτος λίαν ἦν τεταραγμένος ὁ πολιτικὸς τῆς Ἀνατολῆς ὀρίζων καὶ τὸ Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου πολυειδῶς ἐμάστιζον αἱ ἀντενέργειαι τῆς Δύσεως, οὐκ ἐδειλίασεν ὅμως ὁ ἀκλόνητον ἔχων τὸ φρόνημα περὶ τὰ καλὰ τὸν ἱερὸν αὐτοῦ σκοπὸν πραγματοποιῆσαι· ἀλλ' ἡ πατριαρχικὴ διαταγὴ περὶ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐστάλη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πᾶσα προπαρασκευὴ ἐγένετο πρὸς τὸ μεταβληθῆναι διὰ πάσης προσπάθειας τὴν ἱεράν μονὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς εὐρεῖαν Θεολογικὴν Σχολήν· ἐπειδὴ δὲ οἱ τυραννικοὶ αἰῶνες πολλὰ μέρη αὐτῆς ἐξησθῆναι καὶ τὰ ράκη τῆς ἀσχημίας καὶ καταπτώσεως περιέβαλον, τὸ πλεῖστον τοῦ ἐσωτερικοῦ δι' ἀδράς δαπάνης ἐκ βάθρων ἐκαιουργήθη καὶ τὰ πάντα ἐκαλλωπίσθησαν, εἰς οἰκήματα εὐρέα καὶ αἰθούσας μεγαλοπρεπεῖς μεταβληθέντα, πρὸς ἄνεσιν τῶν τε διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Ὅπως δὲ καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεῦτεροι ἀφθόνως ἀρῶνται τὰς γνώσεις τῶν σοφῶν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῖς πᾶσιν ἡ μελέτη καρποφόρως γίγνηται, ψυχοδομήσατο ἐν τῇ σχολῇ ὁ τῶν γραμμάτων προστάτης καὶ οἰκοδόμημα εὐρὸν καὶ ἀσφαλὲς μετὰ πολυτελεστάτων πυκτίων, πρὸς συλλογὴν παντοίων βιβλίων χειρογράφων καὶ ἐντύπων. Αὕτη δὲ ἡ βιβλιοθήκη φέρει τόνδε τὸν τίτλον «Βιβλιοθήκη τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς».

Ἡ νεωτάτη αὕτη βιβλιοθήκη, ἡ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου β' κατασκευασθεῖσα καὶ παντοίοις συγγράμμασι πλουτισθεῖσα,

περιέχει καὶ χειρόγραφα καὶ ἔντυπα. Καὶ τῶν μὲν χειρογράφων 70 περίπου εἰσὶν ἰβηρικά, τὰ μὲν ἐπὶ μεμβράνης, τὰ δὲ ἐπὶ χάρτου παχέος, ἅτινα ληφθέντα κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν τῆς ἀρχαίας βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς μονῆς ἐνεπετέθησαν τῇ βιβλιοθήκῃ. Ἑλληνικά δὲ ἐπὶ μεμβράνης καὶ ἐπὶ χάρτου πλείω τῶν 50 εἰσὶν, ὧν τὰ μὲν ἐλήφθησαν ἐκ τῶν τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς μονῆς, τὰ δὲ πλείω ἡμεῖς αὐτοὶ διὰ πατριαρχικῆς ἐγκρίσεως εἰς τὴν σεβασμίαν τοῦ ἀγίου Σάββα λαύραν μεταβάντες, καὶ κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἐκεῖ βιβλιοθηκῶν λαβόντες, μετηνέγκομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. Τούτοις δὲ καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ βιβλιοθήκης χειρόγραφα καὶ ἔντυπα προσθεῖς ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἐναπέθηκε τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς, ὧν ἕκαστον τῶν χειρογράφων φέρει καὶ ἰδίαν σημείωσιν, διαλαμβάνουσαν πότε καὶ πόθεν ἐλήφθησαν. Εἰσὶ δὲ καὶ τινὰ χειρόγραφα ἀραβικά, τὰ πλεῖστα ἐπὶ χάρτου καὶ ἕτερα χειρόγραφα ἑλληνικά, ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ τῶν Ἀγιοταφιτῶν. Τῶν δὲ ἐντύπων διάφορα μὲν βιβλία, ληφθέντα ἐκ τῶν διπλῶν καὶ τριπλῶν τῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγίου Τάφου, ἐστάλησαν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, κατ' ἐγκρισιν πατριαρχικὴν· διάφορα δὲ ἐλήφθησαν ἐκ τῶν διπλῶν καὶ τριπλῶν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἀγίου Τάφου καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς ἐτέθησαν, κατ' ἐγκρισιν ὡσάυτως πατριαρχικὴν. Πολλὰ δὲ καὶ χρησιμώτατα συγγράμματα τῶν ἱερῶν πατέρων καὶ ἄλλων συγγραφέων τῶν ἀρίστων ἐκδόσεων, ὠνησάμενος ὁ πατριάρχης ἀφιέρωσατο. Ὁ αὐτὸς δὲ ἐκόσμησεν αὐτὴν καὶ διὰ πλουσιωτάτης συλλογῆς, συγκεκμημένης ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐν Εὐρώπῃ σοφῶν, ὅσοι συνέγραψαν περὶ Παλαιστίνης. Τοῦτον δὲ τὸν φιλόμουσον πατριάρχην ἐμιμήθησαν καὶ πολλοὶ τῶν Ἀγιοταφιτῶν, οἵτινες ἐν Εὐρώπῃ διὰ παραγγελίας τὰ χρησιμώτατα συγγράμματα τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔξω σοφίας προμηθευθέντες δι' ἰδίας αὐτῶν δαπάνης, ἀφιέρωσαν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς ¹.

¹ Ὅσοι μὲν ἀφιέρωσαν πρὶν, τούτους δύναται ὁ ἀναγνώστης διελθεῖν ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἐκδοθείσῃ ἐρμηνείᾳ τῶν Ἀναβαθμῶν τῆς Ὀκτωήγου, σελ. 15· ὅσοι δὲ μετὰ ταῦτα, ὅπως καὶ τούτων τὰ ὀνόματα γνωστά γίνωνται· τῷ ἑλληνικῷ κόσμῳ, οὗτοί εἰσι· α') ὁ

Κληρονόμος δὲ καὶ τῶν βιβλίων ὄλων τῶν λογίων Ἀγιοταφίτων μετὰ θάνατον ἔστιν ἡ τῆς σχολῆς βιβλιοθήκη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ βιβλιοθήκη τοῦ μακαριστοῦ Διονυσίου τοῦ Κλεόπα, ἡ τοῦ ἱεροδιακόνου Εὐθυμίου τοῦ Σαμίου, ἡ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Καισαρίου καὶ ἄλλων μακαριστῶν Ἀγιοταφίτων. Ὑπάρχουσι δὲ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταῦτη ἔντυπα μόνον ὑπὲρ τοὺς 9000 περίπου τόμους· φέρει δ' ἕκαστος τούτων τὴν σφραγίδα τῆς σχολῆς καὶ τὸν ἀριθμὸν. Τοσαῦτα ἐν ὀλίγοις καὶ περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων σχολῆς, ἀφορμὴν παρέχοντες τοῖς πολλὰ καὶ ἀκριβέστερα δυναμένοις περὶ τοιούτων ἀντικειμένων γράψαι.

Περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα.

Πότε μὲν καὶ ὑπὸ τίνος ἡ σεβασμία τοῦ ἁγίου Σάββα λαύρα ἐθεμελιώθη καὶ ποίας καταστρεπτικᾶς ὑπέστη συμφορᾶς κατὰ διαφοροὺς αἰῶνας, ταῦτα ἐν συντόμῳ περιγράφει ὁ μακαριστὸς ἀρχιμανδρίτης καὶ πρῶην καθηγητῆς τῆς θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων σχολῆς Βενιαμὴν Ἰωαννίδης ¹. Ἡμεῖς δὲ τινὰ μόνον δανεῖζόμενοι τῆς ἱστορίας, ἐκτιθέμεθα αὐτὰ πρὸς κατάληψιν τῆς συντόμου περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν αὐτῆς ἀφηγήσεως ἡμῶν.

ἐν μοναχοῖς κ. Πολυκάρπος, καμαράτης τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, ὁ ἐκ Σμύρνης ὁρμώμενος· οὗτος διὰ 10.000 γρ. τῶν ἀρίστων τῆς Εὐρώπης ἐκδόσεων πλείστα συγγράμματα τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς σοφίας ὠνείσμενος ἀφιέρωσε τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς σχολῆς· β') ὁ πρῶην πρωτοσύγκελλος καὶ καθηγούμενος τῆς ἐν Ἰόππῃ ἱερᾷ μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, νῦν δὲ ἀρχιεπίσκοπος Βηθλεὲμ κ. Ἀγάπιος, ὁ ἐκ Βόλου, τῆς περὶ τὰ καλὰ φιλοτιμίας τοῦ κ. Πολυκάρπου καμαράτη μιμητῆς γενόμενος, πολλὰ χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης συγγράμματα διὰ 6000 γρ. ἐξ Εὐρώπης μεταπεμφόμενος προσήνεγκε τῇ βιβλιοθήκῃ· γ') ὁ γέρων σκευοφύλαξ τοῦ εὐαγεστάτου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως κ. Σεραφίμ, καὶ ἄφορος τῆς θεολογικῆς Σχολῆς προσήνεγκεν ὑπὲρ τοὺς 100 τόμους διαφόρων συγγραφέων κατ' ἐλλογὴν· δ') ὁ ταμίης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνθίμος Λεβίσιος, διὰ 100 ὀθωμανικῶν λιρῶν ὠνείσμενος ἐν Εὐρώπῃ τὰ ἀναγκαϊότατα τῆς πειραματικῆς φυσικῆς ὄργανα, προσήνεγκε τῇ σχολῇ. Πάντες δ' οὗτοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς κατέβαλον τὰ σπέρματα τῆς εὐαγετικῆς αὐτῶν προαιρέσεως, πρὸς καρποφορίαν τῆς αἰδίου εὐγνωμοσύνης τῶν νῦν σπουδάζοντων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ἡ τῶν Ἀγιοταφίτων φιλομουσία οὐκ ἀπολείπεται τῆς φιλομουσίας τῶν ἄλλων τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους ὁμογενῶν ἡμῶν.

¹ Ὅρα τὸ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφεὺν Προσκυνητ. τῆς Ἀγίας Γῆς, τεύχος β' σ. 125.

Ἐπὶ Γερμανοῦ Πατριάρχου, καὶ πρὶν ἴσως. ἔτι, φαίνεται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀραβικῶν ἐγγράφων, ὅτι ἐν τῇ ταπεινῇ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἐν τοῖς περὶ αὐτὴν σπηλαιοῖς μετήρχοντό τινες τὸν μοναστικὸν βίον· ἀλλ' ἐντεῦθεν μέχρι Δοσιθέου πατριάρχου ἢ πολυπαθῆς αὕτη λαύρα νῦν μὲν ἐπέχεεν ἀμυδράς τινας ἀκτῖνας τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἐπὶ τὴν ἔρημον καὶ ἐν τοῖς σπηλαιοῖς αὐτῆς, νῦν δὲ τὰ πεπυκνωμένα νέφη τοῦ Ἰσλαμισμού καὶ τῶν ὀρμητικῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀράβων ἐσκότιζον αὐτὴν καὶ ἀκατοίχητον κατελίμπανον αὐτήν. Ἐν ὄλῳ μὲν τῷ διαστήματι τούτῳ ἡ σεβασμία λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα ὑπὸ τὴν ὠμότητά καὶ δεισιδαιμονίαν τῶν ἀγρίων τῆς ἐρήμου σκηνιτῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐχρημάτισε διδασκῆριον τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς οὐ μόνον Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ Βουλγάρους καὶ Σέρβους καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὀρθοδόξων λαῶν. Ἄλλ' ἡ φορὰ τοῦ χρόνου πάσας τὰς σμικρὰς ταύτας τοῦ μοναστικοῦ βίου ἐνόησεν διέλυσεν, τὴν δὲ σεβασμίαν λαύραν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐρημώσεως καθυπῆγεγεν. Ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ τρικυμίαις, καθ' ἃς τὸ σκάφος τοῦ μοναστικοῦ βίου ἐναυάγει, οἱ ἐκ τοῦ ναυαγίου περιωσζόμενοι μοναχοὶ τὰ τε βιβλία καὶ εἴ τι ἄλλο ἄξιον λόγου ἔθαπτον ἐν τοῖς σπηλαιοῖς, ἢ ὑποῦ ἦν ἀσφάλεια ¹.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εὐρόντες τὴν Δωδεκάβιβλον τοῦ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων χειρόγραφον, διαλελυμένην μὲν, ἀλλὰ κατάμεστον σημειώσεων ἱστορικῶν, ἃς ὁ αὐτὸς ἰδιοχείρως σεσημείωκεν ἐπὶ τῶν περιθωρίων

¹ Ἀπέναντι τοῦ σπηλαίου, ἐν ᾧ τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας ἤσκειτο καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας τῷ τῆς θαυμασίας μελωδίας νῆματι ἐξέφαιναν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, κεῖται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τοῦ χειμάρρου πλευρὰν τὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Κολωνίας σπήλαιον. Ἔστι δ' αὐτὸ εὐρύτατον καὶ διπλοῦν, πολλὰς ἔχον ἐντὸς ὄπας καὶ ἀνωμαλίας. Εὐρον δ' ἐν αὐτῷ τυχαίως πρὸ χρόνων τινῶν τῶν Ἀγιοσαββιτικῶν ἐν τινὶ τῶν ὄπων, κεχρισμένην οὖση καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀδιακρίτως, Ψαλτήριόν τι καὶ Εὐαγγέλιον εἰς σχῆμα μικρὸν, ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένα ἀμφότερα, καὶ κηροὺς τινας, τὸ χρίσμα ἀφελόντες καὶ τὴν πλῆξα ἄραντες. Τὰ δύο δὲ ταῦτα χειρόγραφα ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα περιήλθον καὶ εἰς τὰς τοῦ μακαριστοῦ Ἰωὴλ ἀρχιμανδρίτου, παρ' οὗ λαβὼν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Γεράσιμος ἀρχιεπίσκοπος Λόδδης ἀφιέρωσε τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς, ἐν ἣ καὶ νῦν διατηροῦνται. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἀγιοσαββιτικῶν ἀφηγγήσαντο ἡμῖν, ὅτι καὶ εἰκόνας εὐρον ἐν τοῖς σπηλαιοῖς καὶ ἄλλα τινὰ πράγματα, οἷον κρουλεῖα μικρὰ καὶ σταυροὺς.

εἰς ὀλοκλήρους σελίδας τῆς βίβλου, ἀνέγνωμεν μετὰ προσοχῆς, ὅσα ἀνεφέροντο εἰς τὴν πολυπαθῆ λαύραν τοῦ ἀγίου Σάββα, ὅτι τὸ ἔνδοξον τοῦτο τῆς ὀρθοδοξίας μνημεῖον κατηρημώθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων πολλάκις, ὅτι τετράκις ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν μοναστῶν ἕνεκα τῆς ὠμότητος τῶν Ἀράβων, μείναν ἄμορφος σωρὸς ἐρειπίων, ἐκτὸς τοῦ θείου ναοῦ καὶ τοῦ πύργου, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐκείνῃ ἐρήμῳ κειμένη ἐχρημάτισε καὶ κατοικία τῶν σκηνιτῶν Ἀράβων. Κατάδηλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι καὶ τὰ βιβλία διαρπαγέντα κατεστράφησαν ἢ ἐτάφησαν ὑπὸ τὴν γῆν ἐν σπηλαίοις, καθ' οὓς καιροὺς ἡρημώθη, καὶ πλεῖστα ἄλλα ἄξια λόγου τῆς ἀρχαιότητος ἄρπαγμα ἐγένοντο τοῖς Βαρβάροις, ὅσα οἱ τότε μονασταὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἐκφυγαδεῦσαι εἰς ἄγνωστα καὶ ἀσφαλῆ σπήλαια.

Ἐν ἐτέρῳ δὲ ὑπομνήματι συνταχθέντι μὲν παρά τινος ἀνώνυμου, σωζομένῳ δ' ἤδη ἐν τινι ἐπὶ μεμβράνης χειρογράφῳ, ἀνέγνωμεν, ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦ ἀγίου Σάββα ἦν ἡρημωμένον καὶ κατωχεῖτο ὑπὸ τῶν δύο ἀραβικῶν φυλῶν, τῶν καὶ ἤδη ἐπονομαζομένων τῶν μὲν Ἀμπετήδων, τῶν δὲ Ταμαριτῶν. Καὶ τὸ μὲν βόρειον τοῦ μοναστηρίου κατωχεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀμπετήδων τὸ δὲ μεσημβρινὸν κατεῖχον οἱ Ταμαρίται. Καὶ ἐκείνους μὲν διὰ τρόπον ὁ αἰδιμος Νεκτάριος ἐξώσας ἀνήγειρε τὸν τοίχον τὸν ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἄχρι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, τοὺς δὲ Ταμαρίτας ἐξέβαλεν ὁ αἰδιμος Δοσίθεος, παρ' οὗ πλεῖστα μέρη τῆς σεβασμίας λαύρας ἀνεκαινίσθησαν. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἐν τοιαύτῃ ἐρημώσει οὐκ ἔλλειπόν τινες τῶν μοναστῶν διὰ τὸ σεβάσμιον τοῦ τόπου οἱ μὲν μονάζοντες ἐν τοῖς σπηλαίοις, τοῖς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ κατακληκτικού χειμάρρου, οἱ δὲ ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ἐρειπίοις, τοῖς ἐντὸς τῆς σεβασμίας λαύρας, οὓς οἱ Ἄραβες οὐκ ἔβλαπτον, οὐδ' ἠνώχλουν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ σεβόμενοι ἐβοήθουν αὐτοῖς.

Ὅτε δὲ ὁ ἱερός Δοσίθεος ἐξώσῃ τοὺς Ἄραβας, περιετείχισε τὰ ὑπὸ τῶν Ἀράβων προσβαλλόμενα ἄκρα, ἐπεσκεύασε τὰ ἐντὸς τῆς λαύρας καὶ ἀνέδειξε πάλιν αὐτὴν ἀσφαλῆ κατοικίαν τῶν μοναστῶν, τότε καὶ ἀσκηταὶ κατώκησαν καὶ δύο βιβλιοθήκαι συνεκροτήθησαν, ὧν ἡ μὲν ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ τῆς σεβασμίας λαύρας

κειμένη παρά τὴν μεσημβρινὴν ἰ πλευρὰν αὐτοῦ, ἡ δὲ ἐντὸς τοῦ μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ πύργου τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐν αὐταῖς ἐτέθησαν οὐ μόνον ὅσα βιβλία εὐρέθησαν χειρόγραφα τε καὶ ἔντυπα. τὰ μὲν ἐν τοῖς σπηλαίοις κείμενα, τὰ δὲ ἐν τοῖς ναῖσcoις (παρεκκλήσια) τῆς λαύρας καὶ ἄλλα ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἐν αὐταῖς μετηνεχθησαν καὶ ἀπὸ τῆς ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλήμ ἱεραῶς μονῆς τῶν Ἀρχαγγέλων, ἐν ἣ ἄλλοτε κατόικουν οἱ Σέρβοι, καὶ ἀπὸ πολλῶν μονῶν καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου μοναστηρίου, ὅσα οὐκ ἐχώρουν ἐν τοῖς Συνοδικοῖς. Εὐρέθησαν δ' ἐν αὐταῖς καὶ χειρόγραφα, ἅτινα πάλαι ἦσαν ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ νῦν χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης, ἅπερ πάλαι ἦσαν ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου ἱεραῖς μοναῖς τοῦ ἁββᾶ Γερασίμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (πάλαι τῆς Ἁγίας Τριάδος). Πότε ὅμως καὶ πῶς εἰσῆχθησαν ταῦτα καὶ διετηρήθησαν ἐν τῇ σεβασμίᾳ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα, ἄδηλον ἡμῖν τοῦτο, ἔνεκα τῶν μὴ σφζομένων ὑπομνημάτων. Τῶν βιβλιοθηκῶν τούτων ἡ μὲν ἐν τῷ θείῳ ναῷ ἐστὶ μικρά, καὶ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ χειρόγραφα καὶ ἔντυπα τὰ πλεῖστα, ἡ δὲ ἐν τῷ ἰουστινιανείῳ πύργῳ μείζων, καὶ ἐκτὸς ὀλίγων ἐντύπων, πάντα εἰσὶ χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης καὶ ἐπὶ χάρτου¹. Πρὸ πολλῶν δὲ χρόνων ὑπῆρχον ἐν αὐταῖς πολλὰ καὶ σπάνια καὶ ἀρχαῖα χειρόγραφα, ἀλλὰ κατὰ καιροῦς, ἔνεκα ἐπιδρομῶν καὶ ἄλ-

¹ Σημειωτέον, ὅτι ὁ μὲν Παῖσιος ὁ ἐκ Ἑλίας τῆς Βουλγαρίας ὁρμώμενος, καὶ 40 ἔτη ἐν τῷ πνευματικῷ τούτῳ γυμναστηρίῳ μονάσας, τὴν ἐν τῷ πύργῳ βιβλιοθήκην δὲ ἰδίᾳς αὐτοῦ δαπάνης μετὰ θέσεων εὐρυχώρων καὶ ὑάλων καθαρῶν κατεσκευάσατο· ὁ δὲ Ἰωαννῆσιος ὁ ἀπὸ Λαζίας 50 ἔτη ἐν τῇ σεβασμίᾳ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα τὰ πνευματικὰ ἡσκηκῶς, πάντας τοὺς μονάζοντας ὑπὸ τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ὁδηγίας εἶχεν. Οὗτος μικρὰς τινὰς γνώσεις ἔχων τοῦ βιβλιοδοτεῖν, ἰδίως ἀναλώμασι πλείστους κώδικας ἐπὶ μεμβράνης διαλελυμένους καὶ διεσκορπισμένους ἀτέχνως καὶ ἀκόμψως ἔθεσεν· ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῶν σκεπασμάτων αὐτῶν φύλλα ἐκ κώδικος ἀρχαιοτάτου Ἑλλήνων συγγραφέων προσεκόλλησε. Ταῦτα ἀφηγήσατο ἡμῖν ὁ ἐπὶ πολλῇ ἀρετῇ διαπρέπων Ἰωάννης ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς σεβασμίας λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, ὁ ἐπὶ 50 ἔτη κατ' ὅλους τοὺς πνευματικούς τύπους ἰθύνων τὸ εὐαγὲς τοῦτο ἐκπαιδευτήριον τῆς μοναστικῆς πολιτείας· τῷ σεβαστῷ τούτῳ ἀνδρὶ ὀφείλεται οὐ μόνον ἡ ὀλιγὴ καὶ ἐξωτερικὴ εὐπρέπεια, ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ προαγωγή τῆς σεβασμίας λαύρας ἐπὶ τὰ κρεῖττω, ἦν πᾶς ἔξενος, ὀρθόδοξος καὶ μὴ, ἐπισκεπτόμενος λίαν κατανοῦνται, εἰς σκέψεις ἠρησκευτικὰς καταδουμένους.

λων περιστάσεων, τὰ μὲν ἐφθάρησαν, τὰ δὲ ἐκλάπησαν, καὶ ἄλλα μὲν μετηγέχθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἀγίου Γάφου, ἄλλα δὲ ἐσχάτως εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς.

Ἄνωθεν τοῦ θεοῦ ναῖσκου (παρεκκλησίου) τοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ ὑπάρχοντος ἐντὸς τῆς σεβασμίας λαύρας, ὑπάρχει ἄντρον τι αὐτοφυῆς καὶ λίαν ἐπίμηκες, ἐκτεινόμενον ὑπογείως πρὸς τὸν πύργον τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τὸ ἄντρον τοῦτο ἔχον πολλὰ εὐρείας ραγάδας, ὧν τινὰς καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ἐξωμάλυνε πρὸς ἐναπόθεσιν πραγμάτων, δι' οὐδενὸς ἄλλου μέρους προσιτὸν γίγνεται, εἰ μὴ διὰ μιᾶς μόνης στενῆς ὀπῆς, οὔσης καὶ αὐτῆς κατὰ μεσημβρίαν ὑπὲρ τὰ τρία μέτρα ἄνω τοῦ ἐδάφους. Εἰσέρχεται δὲ τις δι' αὐτῆς ἀναβαίνων κλίμακα κινητήν. Ἐν αὐτῷ τῷ ἄντρον πολλὰ ἀρχαῖα καὶ πολύτιμα πρὸ ἀμνημονευτῶν χρόνων διετηρήθησαν κατὰ διαφόρους ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων· ἐν αὐτῷ ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς οἱ ἐν τοῖς σπηλαιαῖς τοῖς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ χειμάρρου, καὶ οἱ ἐν ταῖς πέριξ ἱεραῖς μοναῖς μονάζοντες μονασταί, ὃ τι ἄξιον λόγου ἦν αὐτοῖς, οἷον βιβλία, εἰκόνες, σκευὴ κτλ., διετήρουν ἀσφαλῶς, κρύπτοντες αὐτά· ἐν αὐτῷ δὲ ἐν πολέμοις καὶ ἐπιδρομαῖς τῶν ἀραβικῶν φυλῶν οἱ χριστιανοὶ τῆς Βηθλεέμ καὶ ἄλλων χριστιανικῶν χωρίων τὰ τε βιβλία καὶ πολύτιμα αὐτῶν ἄλλα πράγματα μεταχομίζοντες ἐναπετίθεσαν, πρὸς φύλαξιν αὐτῶν. Ἄλλ' ἢ κοινὴ καὶ ἀσφαλῆς αὕτη ἀποθήκη ἐν ἔτει ἀγνώστῳ (ἴσως δέ, κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν τε Ἀγιοσαββιτῶν καὶ Ἀγιοταφιτῶν, πρὸ 150 ἢ 170 ἐτῶν) ἐπυρπολήθη δυστυχῶς, ὡς ἐφεξῆς· ὁ τότε νεωκόρος τοῦ θεοῦ ναοῦ τῆς σεβασμίας λαύρας, κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Σάββα, παρὰ τοῦ τότε ἡγούμενου διαταχθεὶς ἵνα ἐκεῖθεν πράγματα ἄρῃ, πρὸς τὸ κοσμηῆσαι κατὰ τὸ ἔθος τὸν θεῖον ναόν, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ μετὰ κηροῦ ἡμμένου, καὶ παραλαβὼν ἅπερ διετάχθη, κατέλθιν. Ἄλλ' ἢ σπινθήρ ἐπεσεν ἐκ τοῦ κηροῦ, ἢ πρᾶγμα τι λεπτὸν ἦψε, μὴ κατιδόντος τοῦτο τοῦ νεωκόρου, ἢ αὐτὸς ὁ κηρὸς ἔμενέ που κεκολλημένος καὶ ἔπεσεν εἴτα ἐπὶ τι πρᾶγμα τῶν εὐπρήστων, ἄγνωστα ἡμῖν τὰ πάντα· γνωστὸν δ' ἡμῖν

ἐκ τῆς ἄχρι τοῦδε παραδόσεως τῶν μοναστῶν τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ ἐκ τῶν ἐν διαφοροῖς χειρογράφοις διασφζομένων περὶ τούτου ἐπισημειώσεων, ὅτι ἡ πλουσιωτάτη ἐκείνη ἀποθήκη τοῦ ἁγίου Σάββα παρανάλωμα τοῦ πυρός ἐγένετο. Ἦκούσαμεν δὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν τῆς Ἀγιοταυτικῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Σάββα διηγουμένων ἡμῖν, ὅτι τσαῦτα χειρόγραφα βροχὰ ἐγένοντο τοῦ πυρός, ὥστε ἡ ἀποφορά τῶν μεμβρανῶν ἔτος ὀλόκληρον διήρκεσε καὶ δυσκόλως ἄνθρωπος διήρχετο ἐκεῖθεν ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Σάββα. Ὅπόσας δὲ καὶ ὁποίας ἄρα τῶν προγόνων ἡμῶν γνώσεις ἢ κατάφλεξις αὕτη τῇ παντελεῖ ἀπωλείᾳ παραδέδωκε; ὁποία καταδρομὴ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας! ὅ τι οἱ τότε πατέρες τῆς βαρβάρου καὶ καταστρεπτικῆς χειρὸς ἐν κόπῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ ἀπήλλαξαν, ταῦτα ἀπροσδοκῆτως εἰς τέφραν μετέβλεπε τὸ πῦρ, ἔνεκα ἀπροσεξίας· ὦ τῆς ἀτυχίας τοῦ φιλοπράγμονος τοῦ ἀνθρώπου, δι' οὗ τὰ πάντα προάγονται καὶ βελτιοῦνται! Μάρτυς δὲ τῶν λόγων ἡμῶν ἔστω Διονύσιός τις μοναχός, ὁ τότε περὶ τὰ πνευματικὰ ἀσκούμενος ἐν τῇ σεβασμίᾳ τοῦ ἁγίου Σάββα λαύρα, σημειῶν ἐπὶ τινος χειρογράφου ἐπὶ χάρτου τάδε ¹. «Ἐκ τῆς ἁγίας λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Εὐρεθὲν ἐνδοθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ἀνωθεν τῆς μεγάλης σπηλαίας, ὅπου εἰσὶ πολλά βιβλία καὶ θαυμάσια λείψανα ἐκ τῶν ἀρχαίων πατέρων καὶ ἄλλα σκευὴ κάθε λογῆς, ὅπου μεταχειρίζονταν τοὺς καιροὺς ἐκείνους οἱ ἅγιοι πατέρες, οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰ πέριξ κύκλῳ τοῦ μοναστηρίου, καὶ ὅπου ἐκάησαν ὅλα. Διονύσιος μοναχός».

Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ Κοινῷ τοῦ Ἁγίου Τάφου ὠρίσθη οἶκημα πρὸς ἐναπόθεσιν καὶ ἀσφαλῆ διατήρησιν τῶν βιβλίων, ἅτινα ἔκειντο ἐν

¹ Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εὐρεθὲν ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος σπηλαίῳ σφίζεται νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πύργου. Ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ ἡμεῖς εἰσελθόντες εἶδομεν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. Ἔστιν ἀληθῶς λίαν περιεργὸν διὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ δι' ἃς ἔχει θέσεις ἐν αὐτῷ· εὐρομεν δὲ ἐν αὐτῷ, ἐν τοῖς ῥήγμασι τοῦ βράχου, καὶ τεμάχια μεμβρανῶν ἡμικαυστα. Σημειωτέον, ὅτι ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ τούτου Διονυσίου πολλὰ ἐπισημειώσεις περιέργων γεγονότων σφζονται ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις χειρογράφοις καὶ ἐντόποις πρὸς γνῶσιν τῶν ἐπιγιγνομένων.

τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ πλείστα ἐν τοῖς δεινοῖς καιροῖς τὰ μὲν διαλυθέντα ἐφθάρησαν, τὰ δ' ἄλλως πως ἀπωλέσθησαν. Ἀφηρέθη δὲ καὶ ὁ κατάλογος τῶν βιβλιοθηκῶν τούτων πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥστε ἀδυνατεῖ τις ἐννοῆσαι πόσα καὶ ποῖα χειρόγραφα ὑπέστησαν τὴν παντελῆ φθοράν, ἢ ἄλλας κοινὰς καὶ ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκας περιχοσμοῦσι. Γνωστὸν δ' ἡμῖν μόνον, ὅτι τὸ 1801 ἔτος δύο Ἄγγλοι περιηγηταὶ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἱερουσαλήμ μεταβάντες δι' ἐπιστολῆς τοῦ αἰοδίου πατριάρχου Ἀνθίμου ἔλαβον ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ἀγίου Σάββα τάδε· ἐν Εὐαγγέλιον, ἐν Ψαλτήριον καὶ τὰς ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων, πάντα ἐπὶ μεμβράνης γεγραμμένα. Τὸ δὲ 1852 ἔτος Διονύσιος ὁ Κλεόπας, διευθυντὴς ὧν τότε τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς, οὔσης τότε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, συγγράφων περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μοναστηρίων καὶ συντάτων τὴν εἰς τὸν Ψαλτῆρα τοῦ Δαβὶδ εἰσαγωγὴν, μεταβάς εἰς τὴν σεβασμίαν λαύραν τοῦ ἀγίου Σάββα, ἐπεσκέψατο τὰς βιβλιοθήκας αὐτῆς, ὧπερ καὶ ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν. Ἐξετάζοντες οὖν ἐκεῖ τὰ διάφορα χειρόγραφα, εὔρομεν καὶ τινα πολλοῦ ἄξια, ἅπερ ληφθέντα μετηνέγκομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ταῦτα δὲ μετὰ δύο ἔτη (1854), ὅτε ἡ ἱερά μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ κατέστη Θεολογικὴ Σχολή, ἐναπετέθησαν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν, κατὰ πατριαρχικὴν ἔγκρισιν. Κατὰ δὲ τὸ 1858 ἔτος μεταβάντες αὐθις εἰς τὴν σεβασμίαν λαύραν τοῦ ἀγίου Σάββα κατὰ πατριαρχικὴν διαταγὴν ἐξελεξάμεθα ὑπὲρ τὰ 20 χειρόγραφα, ὧν τὰ πλείστα ἐπὶ μεμβράνης, καὶ παρελάβομεν αὐτὰ δι' ἀποδείξεως. Ταῦτα δὲ μετ' ἄλλων τριῶν χειρογράφων ὄντων παρὰ τῷ πατριάρχῃ ἐτέθησαν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς τῶν Ἱεροσολύμων Σχολῆς.

Ταῦτα ἐξετάσαντες καὶ ἀνευρόντες περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου, τὰ μὲν διὰ μελέτης, τὰ δὲ διὰ τῆς ἀπὸ στόματος παραδόσεως καὶ ἀφηγήσεως τῶν προβεβηκότων τῇ ἡλικίᾳ ἀδελφῶν, ὑποβάλλομεν τῇ κοινῇ κρίσει, ὅπως πρῶτον μὲν ὑποδείξωμεν ἐν ὀλίγοις τὰς περιπετείας ἃς ὑπέστησαν τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ τῇ Συρίᾳ κατὰ τοὺς τυραννικοὺς καὶ ἐπιδρο-

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

τουτέστι τοῦ πρώτου τόμου τῆς

«ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ».

Κῶδ. 6, σελ. 19. Περὶ τούτου τοῦ κώδικος ὁ Hans Achelis ἐσημειώσατό μοι ταῦτα· «Der Anfang der Handschrift fehlt; die grösste Hälfte der ersten Seite ist angefüllt von dem Schluss eines Martyriums, dessen Anfang fehlt. Dann erst folgt das Martyrium der Vierzig». Theologische Literaturzeitung 1894, σ. 489.

Κῶδ. 8, σελ. 34, ἀριθ. 2. Πρὸ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων Ἄκεψιμᾶ, Ἰωσήφ καὶ Ἀειθαλᾶ, ὑπάρχει ἐν τῷ κώδικι τούτῳ «Ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων μαρτύρων Ἀκινδύνου, Πηγαίου, Ἀνεμποδίστου, Ἀφθονίου καὶ Ἐλπιδηφόρου». Τὸ κείμενον τοῦτο κατέχει φύλλα δώδεκα καὶ ἀρχὴν ἔχει τοιαύτην· «Εἰ καὶ πρῶτοι Πέρσαι», φ. 3. Migne τ. 116, σ. 9 κέ.

Κῶδ. 11, σελ. 40. «Der πίναξ ἀκριβῆς am Anfang der Hs. giebt deren Inhalt nur bis zum 26 Sept.; ein folgendes Blatt mit dem Reste des Inhalts ist also wohl ausgefallen.—Vorneingehftet ist ein Papierblatt saec. XV, enthaltend ein Stück aus einem Menäum». Hans Achelis ἔνθ. ἄνωτ. σ. 490. — Αὐτόθι ἀριθ. 25. Ὁ αὐτὸς αὐτόθι· «Dies Blatt saec. X-XI ist nicht aus dem Leben der Helena, sondern enthält zwei Wunder

περὶ χυμοῦ καὶ πάσης ἀρωγῆς καὶ συνδρομῆς παντὸς νοσήματος». Ἄρχ. «Τοῦ αἵματος σημάδιον, ὅταν περισσεύσῃ» κτλ.

Κώδ. 80, σελ. 163, ἀριθ. 6. Αἱ ὁμιλίαι αὗται εἰσὶ πέντε καὶ ἐξεφωνήθησαν ταῖς Κυριακαῖς τῶν νηστειῶν μετ' αὐτάς ὑπάρχει ἐγκώμιον εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, ἕτερον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον, ἕτερον εἰς τὸν ἱερὸν Νιπτῆρα, ἕτερον εἰς τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἕτερον εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον, ἕτερον εἰς τὴν Σαμαρείτιδα, εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου κτλ.

Κώδ. 121, σελ. 202. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι καὶ χρησμοὶ περὶ τοῦ Μωάμεθ καὶ «Ὅρασις περὶ τῆς εἰκόνας, ἣν εἶδεν ὁ Ναβουχοδονόσορ», καὶ «Ἐξήγησις τοῦ μυθικοῦ λόγου κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ», καὶ «Κοντζισιὸν ὅπου ἔκαμεν ὁ Σουλεϊμάνης τῶν Ῥοδίων, ὅταν ἐπῆρε τὴν χώραν των», τουτέστι φερμάνιον περὶ τῶν δοθέντων τοῖς Ῥοδίοις προνομίων εἰς διάλεκτον δημοτικὴν, καὶ πάλιν ἕτερον φερμάνιον τοῦ σουλτάνου Σελίμ περὶ τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας.

Κώδ. 133, σελ. 225, ἀριθ. 4. Μετὰ τὸν περὶ εὐρέσεως τοῦ Σταυροῦ λόγον ὑπάρχει λόγος Ἀνδρέου Κρήτης εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ σταυροῦ, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν».

Κώδ. 134, σελ. 229. Ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ὑπάρχει σημεῖωμα τοιοῦτον «Τῷ 1707, 6 φεβρουαρίου, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὁ μακαριώτατος Δοσίθεος καὶ ἔγινεν ὁ σοφώτατος Χρύσανθος τὸν αὐτὸν μῆνα 8, ἡμέρα Σάββατου. Ἀββακοῦμ ἱεροδιάκονος».—Σελ. 232, ἀριθ. 21. Πρὸ τοῦ λόγου τούτου κεῖται ἐγκώμιον τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου εἰς τοὺς ἀγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, οὗ ἡ ἀρχὴ· «Τίς ὁ τερπνὸς οὗτος ἦχος», φύλλ. 156. [Ἐπ' ὀνόματι Νικητὰ Παφλαγόνος παρὰ τῷ Combefis, Auctarium noviss., τ. I, σ. 327. Migne τ. 105, σ. 37].—Σελ. 235, ἀριθ. 58. Πρόσθετε μετὰ τούτου τὸν ἀριθμὸν: Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἀσκησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀἰξεντίου τοῦ ἐν τῷ Βουνῷ. Ἄρχ. «Καλοὶ μοι καὶ οἱ ἐξ ἀλλοδαπῆς χώρας καρποί», φ. 480. Κείμενον ἀσημεῖωτον παρὰ τῷ Φαβρικίῳ καὶ τύποις ἀνέκδοτον.

Κῶδ. 149, σ. 249. Ἀφιέρωται ὁ κῶδιξ οὗτος τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ἐκεῖθεν δὲ μετηνέχθη εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κοινοῦ.

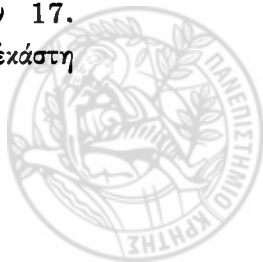
Κῶδ. 160, σελ. 256. Τὸ Χρησμολόγιον τοῦ Παΐσιου Διγαρίδου μετὰ τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον Μιχαηλοβίτζην ἀφιερωτικὴν ἐπιστολὴν ἔχει ταῦτα α') Πρὸς τὸν φιλαναγνώστην πρόλογος, οὗ ἡ ἀρχή· «Δὲν εἶναι νοστιμώτερον πρᾶγμα εἰς τοὺς περιέργους ἀνθρώπους». β') Προοίμιον α', οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐάν ποτε καὶ τώρα ἀρμόζει νὰ ἐκφωνήσωμεν». γ') Προοίμιον β', οὗ ἡ ἀρχή· «Ὁ Μιλῆσιος ἐκεῖνος Θαλῆς». δ') Προοίμιον γ', οὗ ἡ ἀρχή· «Ἐπήγεν εἰς τὸν Σάραπιν ὁ Θεῶλις ὁ Αἰγύπτιος». ε') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ α' περὶ τῆς Θείας Γραφῆς. Ἀρχ. «Ἐγραψαν ἐπιμελῶς Ἕλληγές τε καὶ Βάρβαροι τὴν γνῶσιν καὶ εἶδησιν τοῦ παναγάθου Θεοῦ». ς') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ β', ὅτι ἀρχὴν ἔχει ὁ κόσμος. Ἀρχ. «Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Βεσπασιανοῦ αὐτοκράτορος». ζ') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ γ' περὶ τοῦ ποῖαν ἡμέραν καὶ ποῖον μῆνα ἐκτίσθη ὁ κόσμος. Ἀρχ. «Ἐπροσκάλεσεν ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ὀνόματι Νεκτανεβός». η') Πρῶτος χρησμός παρωχημένος περὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου τοῦ Ἀδάμ. Ἀρχ. «Ἐπλάστη ὁ Ἀδάμ». θ') Ἐτεροι πολλοὶ χρησμοὶ παρωχημένοι περὶ τοῦ Νῶε, περὶ τοῦ Ἰάφεθ, περὶ τῆς πυργουσίας, περὶ τοῦ Ἀβραάμ, Ἰακώβ, Μωϋσέως, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, Σαμφών, Δαυὶδ, Σολομῶντος, περὶ τῶν τεσσάρων βασιλειῶν, περὶ τῶν Σιβυλλῶν, περὶ τοῦ τρίποδος τῶν Δελφῶν, περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ Βύζαντος, περὶ τῆς ἀνακτήσεως τοῦ Βυζαντίου, περὶ τοῦ Σεβήρου, περὶ τοῦ Γαλατᾶ, περὶ τῆς Πόλεως πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου, περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, περὶ τοῦ πῶς ἐχριστιάνισεν οὗτος, περὶ τοῦ ὠροσκόπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς κλπ. ι') Λόγος στηλιτευτικὸς περὶ Ἀρειανῶν καὶ ἄλλων αἱρέσεων. ια') Λόγος Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας περὶ τῶν Ἀρμενίων. ιβ') Ἐτερα περὶ τῶν Ἀρμενίων στηλιτευτικά. ιγ') Περὶ τοῦ χρησμοῦ «Οὐαὶ σοι, Ἐπτάλοφε, ὅτι οὐ χιλιάσεις». ιδ') Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου καὶ περὶ τῶν Ἀράβων. ιε') Περὶ τῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης. ις') Περὶ τῶν βασιλέων

Θεοφίλου, Μιχαήλ, καὶ περὶ τῆς νήσου Κρήτης. ιζ') Περὶ τοῦ σχίσματος τῶν ἐκκλησιῶν, Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς. ιη') Περὶ τῶν βασιλέων Βασιλείου καὶ Λέοντος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ιθ') Περὶ τοῦ μοναχοῦ Δεοντίου. κ') Περὶ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου. κα') Περὶ ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. κβ') Θρῆνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνωνύμου ποιητοῦ. κγ') Μονωδία Γενναδίου Σχολαρίου περὶ ἀλώσεως τῆς νέας Ῥώμης. κδ') Ἐλεγεία τοῦ σοφοῦ Ματθαίου τοῦ Καμαριώτου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. κε') Ἱστορία δραματικὴ τοῦ Κελτοῦ Μπατέλα. Καὶ ταῦτα μὲν περίπου τὸ πρῶτον ἐμπεριέχει βιβλίον τοῦ Χρησμολογίου· τὸ δὲ δεύτερον αὐτοῦ βιβλίον ἔχει α') Τρία προοίμια. β') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ α' περὶ θεοσημείας. γ') Ὀνειροκρίτην ἔμμετρον εἰς στίχους 87. δ') Περὶ μαγείας. ε') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ β'. ζ') Βροντολόγιον τῶν δώδεκα μηνῶν. η') Ἐκ τῶν προλεγομένων τὸ γ'. Εἶτα θ') Πρῶτος χρησμός μέλλων περὶ τῆς χρονολογίας τοῦ κόσμου. θ') Δεύτερος χρησμός μέλλων περὶ τῆς γενεαλογίας καὶ βασιλείας τοῦ Μωάμεθ. ι') Ἔτεροι ἐννέα μέλλοντες χρησμοὶ περὶ τοῦ Μωάμεθ καὶ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, περὶ τῶν ῥητῶν τῆς Νέας Διαθήκης τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν Μωάμεθ, περὶ τῶν σποράδην λεγομένων περὶ τοῦ Μωάμεθ, περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τῶν τοῦ Ἰππολύτου περὶ τῶν Ἀγαρηνῶν, ἐκ τῶν τοῦ ὁσίου Ἀνδρέου τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ, περὶ τοῦ Ξανθοῦ Γένους, περὶ τῆς ἐσχάτης βασιλείας τῶν ἐθνῶν καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος βασιλέως Ἰωάννου.

Κῶδ. 181, σελ. 270. Τὸν κῶδικα τοῦτον ἔπεμψεν ἐκ Κρήτης ἔτει 1576 πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων πατριάρχην ὁ ταβουλάριος τῆς ἐκεῖ Καντζελλαρίας.—Σελ. 273, ἀριθ. 22. Μετὰ τοῦτο τὸ κείμενον ὁ κῶδιξ ἔχει τοῦ ἀββᾶ Ζωσιμᾶ «κεφάλαια πάνυ ὠφέλιμα», καταλαμβάνοντα φύλλα δέκα.

Κῶδ. 191, σελ. 278. Μετὰ τὸν ἀριθμὸν 4 ὑπάρχουσι «Τοῦ αὐτοῦ σοφωτάτου Κορυθαλλέως εἰς τὴν κατὰ Ἀριστοτέλην λογικὴν σχολαστικαὶ ἐπισημειώσεις» ἀτελεῖς. Κείμενον ἐκ φύλλων 17. Μετὰ δὲ τὸ 5-ον κείμενον ὑπάρχει Ἐκθεσις περὶ τοῦ πότε ἐκάστη

τῶν Συνόδων συνεκροτήθη καὶ «Διάγνωσις ἐτέρα περὶ τῶν ἀγίων καὶ οἰκουμενικῶν ς' Συνόδων»· εἶτα Μιχαὴλ συγγέλλου Ἱεροσολύμων λίβελλος περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐπιστολὴ Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Λέοντα πάπαν Ῥώμης, Ὅροι οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ οἱ κανόνες τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Ὑπάρχουσι προσέτι ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι στίχοι πρὸς Σέλευκον Ἀμφιλοχίου, ἐπισκόπου Ἰκονίου, ἀντίρρησις φιλοσόφου περὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος καὶ ἀπόκρισις τῶν πατέρων διὰ Πρωτογένους ἐπισκόπου Σαρδικῆς, στίχοι κατ' ἀλφάβητον Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου καὶ ἐτέρων, «Ἑρμηνεία τοῦ πῶς ἐκβάλλουν τὴν πειγουνίαν», ὁ Δεκάλογος καὶ περὶ τοῦ τίνος χάριν μετὰ ἰ' ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ κατῆλθε τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Κῶδ. 200, σελ. 282. Ὁ κῶδιξ οὗτος ἐγράφη ἔτει 1795-φ.

Κῶδ. 207, σελ. 286. Τὴν ἀρχὴν τοῦ κώδικος τούτου κοσμεῖ, καθὰ βεβαιοῖ Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης, ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη: «Φυσικὴ ἀκρόασις κατὰ Ἀριστοτέλην ἐμοῦ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Γρηγορίου τοῦ Κονταρῆ»· περιέχεται δὲ μετ' αὐτὴν ἐρμηνεία «εἰς τὰ τοῦ φιλοσόφου περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου», ἧς ἡ ἀρχή: «Ἐἵπομεν τὰ τῷ φυσικῷ σώματι κοινῶς ἀνήκοντα· νῦν καὶ περὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἐν μέρει ῥητέον».

Κῶδ. 208, σελ. 287. Μετὰ τὸ 1-ον κείμενον ὁ κῶδιξ οὗτος ἔχει τὸδε: «Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἱστορίαι ἐκ φυσιολογικῶν περὶ ζώων»· εἰσὶ μὲν τὰ κείμενα τοῦ Ἐπιφανίου, αἱ δὲ ἐρμηνεῖαι τοῦ μεγάλου Βασιλείου. Ἀρχ. «Ἔστι γὰρ ὁ λέων τρεῖς φύσεις ἔχων κτλ. Ὁ ἅγιος Βασίλειος εἶπεν οὕτως. Καὶ τὰ ἄπιστα ἔθνη διὰ τῆς τριημέρου ταφῆς» κτλ. — Μετὰ δὲ τὸ 3-ον κείμενον πρόσθετες: «Πρόλογος τοῦ λεγομένου Συντίπα τοῦ φιλοσόφου μεταβληθεὶς ἐκ τῆς συριακῆς βίβλου, ὡς εἶχεν αὐταῖς λέξεσι πρὸς τὴν ἐλλάδα γλῶτταν κτλ. Ταύτην τὴν διήγησιν προϊστόρησε Μοῦσας ὁ Πέρσης πρὸς τὴν τῶν ἀναγιγνωσκόντων ὠφέλειαν». Ἀρχ. «Βασιλεύς τις ἦν Κῦρος ὀνόματι, ᾧ καὶ ἦσαν γυναῖκες ἑπτὰ· ἦν δὲ ἄπαις· ὄθεν καὶ παιδῶν ὀρεγόμενος» κτλ. [A. Eberhard, *Fabulae romanenses*, τ. I, σ. 2 κέ]. — Οἱ δὲ

ἔμμετροι Αἰσώπειοι μῦθοι, τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, εἰσί, καθὼς ἀπέδειξε τὸ ἐμὸν ἀντίγραφον, ἐκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ, ἣν ἐξέδωκε τύποις Σφυριδῶν ὁ Λάμπρος. Ὅρα τὸ βιβλίον αὐτοῦ: Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ μῦθοι καὶ ἀποσπάσματα τοῦ Σπανέα ἐξ Ἀγιορειτικῶν κωδίκων. Ἀθήνησιν 1896, σ, 27, 39, 40, 46 (ἀριθ. 30, 47, 48, 58).

Κῶδ. 219, σελ. 298. Μετὰ τὸ περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως Γεωργίου τοῦ Παχυμέρη ἔχει ὁ κῶδιξ τὰ περὶ ψυχῆς βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὴν Θεμεστίου παράφρασιν τῶν περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους βιβλίων, ἧς ἡ ἀρχή: «Περὶ δὲ τοῦ μορίου τῆς ψυχῆς, ᾧ χρώμεθα πρὸς θεωρίαν» κτλ.

Κῶδ. 241, σελ. 315. Πολλοὺς τῶν ἐν τῷ κωδίκι τούτῳ λόγων συνέταξεν Ἰωσήφ ἱερομόναχος, οὗ καὶ τὸ ὄνομα φέρεται ἐν αὐτῷ τῷ κωδίκι.

Κῶδ. 248. σελ. 320. Πρόσθετες μετὰ τὸ γ' κείμενον λόγον τοῦ ἁγίου Βασιλείου Καισαρείας κατὰ τῶν ὀργιζομένων καὶ ἕτερον περὶ κρίματος Θεοῦ.

Κῶδ. 261, σελ. 326, ἀριθ. 2. Μετὰ τοῦτο τὸ κείμενον ὁ κῶδιξ ἔχει ζωδολόγιον ἐκ φύλλων ἕνδεκα.

Κῶδ. 286, σελ. 358. Τὸ πρὸς Παρθένιον τὸν Πάτριον ἐπίγραμμα ἔχει οὕτω:

Δαφνηφοροῦσαι ἐξ ὄρους Παρνασσίου
καὶ Μοῦσαι δεῦτε ἐν πόλει τῇ Πάτριμ
καὶ στέμμα συμπλέξασαι καινὸν καὶ ξένον
Παρθένιον στέψατε, ἱερῶν θύτην·
οὐκ ἀναβάς γὰρ αὐτὸς εἰς Ἑλικῶνα
πλήρης ὑπάρχει ναμάτων κασταλίων,
θεσμῶν τε θείων πρακτικὸς τε καὶ νόμων
καὶ ἐν χάρισιν ἤθεσί τε καλλίστοις
πάντων ὑπερβάλλει τε τῶν ὀμηλικῶν
καὶ παντοδαπὴν ἀρετὴν μετέρχεται·
ἔστι δ' ἐραστής παντελῶς μαθήματος,
ἐξαιρέτως δὲ νοῦ τε ὀξυδερχίας,
γλωσσῶν γένη ποικίλα ἐκδιδαγμένος.

Κώδ. 290, σελ. 359. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης ἀνέγνω καὶ τινα ἐπιγράμματα Ματθαίου τοῦ Γανοχωρίτου.

Κώδ. 291, σελ. 360. Μετὰ τὴν πρὸς Ἡλίαν ἀββᾶν ἀνώνομον ἐπιστολὴν ὁ κώδιξ ἔχει τὸ «Τίτλοι γραμμάτων», οὓς ἔγραψεν Ἄνθιμος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου τῇ 3 ἰανουαρίου 1824 (φύλλ. 411-414), καὶ μετάφρασιν τοῦ πρὸς Σωφρόνιον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων, δοθέντος ἀχτιναμὲ ὑπὸ τοῦ καλίφου Ὁμερ-Χαττάπ (φύλλ. 414^β-416)· ἔχει δὲ (φύλλ. 434-441) καὶ τάδε· α') «Ἵμνος μετὰ δεήσεως εἰς τὴν ὑπερῶμνητον Θεοτόκον, φέρων ἀκροστιχίδα ἐν τῇ ἐνάτῃ ᾠδῇ τήνδε: Μακαρίου». Ἀρχ. «Τὴν τῶν ἁγίων ἁγίαν σε» κτλ. β') «Ἵμνος εἰς τὴν παρθένον Θεοτόκον διὰ στίχων, ὧν ἡ ἀκροστιχὶς αὕτη: Μακάριος, ὦ θεομῆτορ, ὁ ἀχρεῖος δοῦλος» κτλ, Ἀρχ. «Μῆτερ ἄνανδρε Μαρίη, κλεινὴ κόρη».

Κώδ. 329, σελ. 373. Πρὸ τοῦ ἐγκωμίου κεῖται παράφρασις Αἰσωπείου μύθου «Περὶ χελιδόνος καὶ ἀηδόνας», ἧς ἡ ἀρχή· «Ἐνα καιρὸν ἡ φιλομήλα».

Κώδ. 331, σελ. 375. Μετὰ τὰ τετράστιχα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὁ κώδιξ ἔχει τοῦ αὐτοῦ ἰάμβους μονοστίχους κατ' ἀλφάβητον, ἐπιγράμματα εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον μεθ' ἐρμηνείας Νικητὰ φιλοσόφου τοῦ Παφλαγόνας, καὶ τὰ περὶ ἀρετῆς ἐπιγράμματα Ἰωάννου τοῦ Γεωμέτρου.

Κώδ. 345, ζ', σελ. 381. Ἐξεδόθη τύποις Σ. Ῥαφτάνη ἐν Ζακύνθῳ 1863] γράφει· Συνετυπώθη τῷ Συναξαριστῇ Νικοδήμου ὑπὸ Σ. Ῥαφτάνη ἐν Ζακύνθῳ 1868, τόμ. I, σ. 433-435.

Κώδ. 349, σελ. 382. Μετὰ τὸ περὶ πνευματικῆς καταστάσεως Βασιλείου τοῦ μεγάλου πονημάτιον, ὅπερ ἀριθμεῖ φύλλα ἑνδεκα, ὑπάρχει κείμενον ἀνώνομον, «Ἐγχειρίδιον ὀρθόδοξον» ἐπιγραφόμενον, οὗ ἡ ἀρχή· «Λογίζοντας μέσα μου πῶς οἱ ἀδελφοί μου ἐν τῷ Χριστῷ εἶναι στερημένοι ἀπὸ κάποιαις βοήθειαις διὰ νὰ σώσουν ταῖς ψυχαῖς των» κτλ.

Κώδ. 354, σελ. 383, ἀριθ. 3. Μετὰ τοῦτο τὸ κείμενον ὁ ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος ἀνέγνω ἐν τῷ κώδικι Γεωργίου τοῦ Κωνδινοῦ χρονολογικὸν σύντομον ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι τῆς ἀλώσεως Κων-

σταντινουπόλεως, ἐκ φύλλων ἑπτὰ, καὶ χρησὸν ἔμμετρον Λέοντος τοῦ σοφοῦ, καὶ κείμενον περὶ ἀχαριστίας ἐκ φύλλων τριῶν, οὗ ἡ ἀρχή· «Φαρμακερὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀχαριστία», καὶ σεληνοδρόμιον.

Κῶδ. 357, σελ. 384. Τὰ ἀδήλου στοιχεῖα ἀριθμητικῆς διηρημένα ἐστὶν εἰς πέντε βιβλία. Ὁ δὲ πρόλογος τῆς λογικῆς περιλήψεως Ματθαίου (τοῦ Γανοχωρίτου) ἀρχὴν ἔχει τοιαύτην· «Διπτήν σοι τὴν χρεῖαν, φιλόμουσε, καὶ ὠφέλειαν ἡ μικρὰ αὕτη παρέξεται βίβλος, τῆς ὅλης λογικῆς πραγματείας οὕσα περίληψις». Μετὰ τὸν πρόλογον ὑπάρχει τὸ ἐπίγραμμα.

Εὐρυτάτης λογικῆς τὸδ' ἄλωῆς ἄκρον,
θησαυρός τε φέρον ἄξια μνημοσύνης
Ματθέοιο· - - ἐν σῆς κραδίης νοεροῖσι ταμείοις
ὄλβον ἀριπρεπέα αἰμυλίου σοφίης.

Ἡ τοῦ Ματθαίου λογικὴ λήγει εἰς § σβ'. Ὑστερον ὑπάρχει· «Τὰ δι' ὀρισμῶν ἀποδιδόμενα ἐν τῷ α' μέρει τῆς λογικῆς εἰς τρία διαιρουμένης μετὰ τὴν τριττὴν ἐνέργειαν τοῦ νοός, κατ' ἐρωταπόκρισιν». Ἀρχ. «Ἐρώτησις. Τί ἐστὶ λογικὴ; Ἀπόκρισις. Λογικὴ ἐστὶν ἕξις ἐπίκτητος» κτλ.

Κῶδ. 361, σελ. 385 Κύριλλος ἀρχιμανδρίτης ὁ Ἀθανασιάδης ἐσημειώσατό μοι, ὅτι τοῦτο τὸ χειρόγραφον ἐγράφη ἔτει 1837-φ.

Κῶδ. 364, σελ. 387. Μετὰ τὸ Πολέμωνος φυσιογνωμονικὸν ὑπάρχει φυσιογνωμονικὸν Ἀδαμαντίου σοφιστοῦ, οὗ ἡ ἀρχή· «Τὴν φυσιογνωμικὴν μέθοδον ἀπὸ τε Ἀριστοτέλους ἀναλεξάμενος» [R. Foerster, *Scriptores physiognomonicis*, τ. I, σ. 297]. Τὸ κείμενον τοῦτο κατέχει φύλλα 16· τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ φύλλα 21. Ὑπάρχει δὲ μετὰ τὸν Ἀδαμάντιον καὶ ἡ Μελάμποδος ἱερογραμματέως περὶ παλμῶν μαντικὴ πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα, ἧς ἡ ἀρχή· «Ὅσα μὲν ταῖς ἔμπροσθεν βίβλοις» κτλ. Φύλλα 10.

Κῶδ. 376, σελ. 396, ἀριθ. 1. Τὰς ὀμιλίαις ταύτας ὁ ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος ἀποδίδωσι Μαξίμῳ τῷ Συμαίῳ.

Κῶδ. 383, σελ. 399. Ἀντεγράφατο τοῦτον ἔτει 1817-φ Ἰακωβός τις ἱερομόναχος.

Κῶδ. 391, σελ. 404. Μετὰ τὴν Ὀρθόδοξον ὁμολογίαν ὁ κῶ-

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον.

Ἀστέρες ἀντέλλουσιν, ὅτι ἥλιος εἰς δύσιν ἦκει·
ὡς ὅταν ἀντέλλη ἥλιος, ἄστρα δύει,
Ἰγνατίου φθιμένου ἐπὶ σήματος ἄστρα φαάνθη·
τίς κεν ἄρ' οὐκ εἶποι ἥλιον Ἰγνάτιον;

Εἰς Τύχην Ἰαμβοί.

Τύχη καλοῦμαι, εἰς τροχὸν δ' ἔχω βάσιν,
ὡς τοὺς πένητας πλουσίους ἐργάζομαι
καὶ τοὺς ἔχοντας χρημάτων ἀποστερῶ,
ἄνω φέρω πῶς καὶ πάλιν ἄλλους·
ζυγὸς διδάσκει, ὃν φέρω τῇ χειρὶ μου.

Κῶδ. 522, σελ. 465. Τὸ εἰλητὸν τοῦτο περιέχει πρῶτον εὐχὴν, ἧς ἡ ἀρχή· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς» κτλ. [Goar, Εὐχολόγιον, α' ἐκδ. σελ. 456]. Εἶτα δευτέρα εὐχὴ καὶ τρίτη πάλιν, ἧς ἡ ἀρχή· «Τριάς ἄκτιστε, ὁμοούσιε, ἄναρχε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε» κτλ. Καὶ πάλιν εὐχὴ τετάρτη, ἧς ἡ ἀρχή· «Κλίνον, Κύριε, τὸ οὖς σου». Ἡ δευτέρα εὐχὴ, ἥτις, ὡς φαίνεται, τύποις ἐστὶν ἀνέχδοτος, ἀρχὴν ἔχει τοιαύτην· «Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων τὰ σύμπαντα. Δοξάζομέν σε, δέσποτα Θεὲ πάτερ παντοκράτορ, ἄναρχε, προαιώνιε, μόνε βασιλεῦ. Δοξάζομέν σε τὸν κτίστην καὶ δημιουργὸν τῶν ἀπάντων» κτλ.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ.

Κωδ. 86, σελ. 161, ἀριθ. 23. Ἡ ἀνώνυμος ἐπιστολή ἔχει ὧδε· «Ὅψε καὶ μόλις κακῶς τετελεύτηκεν [ὁ] ἄνθρωπος· οἱ γὰρ καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ πρὸ τῆς ὥρας ἀπαίρουσιν, οἱ δὲ κακοὶ πολὺν ἐμβιωτεύουσι χρόνον, καὶ ἡγοῦμαι τὸν τῶν ὄλων πρῦτανιν τῶν [μὲν] ἀγαθῶν προμηθεύμενον θάττον αὐτοὺς τῆς ὥρας τῶν τῆδε ἀνιαρῶν ἀπαλλάττειν καὶ παλαισμάτων, καὶ εἰς τὸν ἀμείνονα ¹ βίον μετάρειν, ὃς ἄθλον κεῖται τοῖς ἐναρέτοις ², ἀγήρατός τε ὢν καὶ ἄλυπος καὶ φροντίδων ἐλεύθερος, τοὺς δὲ τῆς κακίας ἐραστάς καὶ ἐργάτας ἐπὶ πλεῖστον ἔαν τῆς παρουσίας ἀπολαύειν ζωῆς, ἢ ἢ κόρον λάβωσι τῆς πονηρίας καὶ τὴν ἀρετὴν μεταμάθωσιν, ἢ δίκας δῶσι ἀνταῦθα τῶν τῆς μοχθηρίας αὐτῶν τρόπων, ἐπὶ χρόνον ³ μακρὸν τοῖς πικροῖς καὶ χαλεποῖς τοῦ παρόντος βίου περικλυζόμενοι κύματι. Κύριλλον δὲ τὸν ἄθλιον οὐδὲ τοῖς ἄλλοις παραπλησίως εἶασεν ἐπὶ πολὺ τοῖς δοκοῦσιν ἐντροφῆσαι τερπνοῖς ὁ τῶν ἡμετέρων κηδεμῶν ψυχῶν, ἀλλ' αὐξανομένην ὀσημέραι τὴν τοῦ ἀνδρὸς πονηρίαν εἰδῶς καὶ τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας λυμαινομένην, οἷόν τινα λώβην, ἐξέκοψε καὶ ἀφεῖλεν ὄνειδος ἐξ υἱῶν Ἰσραὴλ ⁴. Ἡὺφρανε μὲν οὖν τοὺς περιόντας ἢ τοῦδε ἀπαλλαγῆ, ἡγίασε δέ, ὡς εἰκόσ, τοὺς τετελευτη[κότας], καὶ δέον μὴ δυσχεράναντας αὐτοῦ τὴν συνουσίαν αὐθις εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψωσιν, ἢ καὶ

¹ κωδ. ἀμείνονα. — ² κωδ. ἀρεταῖς. — ³ κωδ. ἐπιχρόνον. — ⁴ Βασιλ. α' 17, 36.

αὐ[τοῦς] διαφύγη τοὺς ἀπάγοντας, καθάπερ ἐκεῖνος ὁ τοῦ κονικῶ¹ Λουκιανοῦ τύραννος. Φροντιστέον τοιγαροῦν, καὶ γὰρ χρὴ τὴν σὴν ἀγισωσύνην οὐχ ἥκιστα² ταύτην ἀναδέξασθαι τὴν σπουδὴν καὶ κελευῖσαι τῇ τῶν νεκροφόρων συμμορίᾳ, λίθον τινὰ χειροπληθῆ καὶ βαρύτερον ἐπιθεῖναι τῷ τάφῳ, ὡς ἂν μὴ πάλιν πρὸς τὰ τῆδε ἀφίκηται καὶ τὴν παλίμβουλον αὐτοῦ ἐπιδειξῆται γνώμην³. τοῖς κάτω τὰ καινὰ δόγματα προσφερέτω· ἐκεῖ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ὡς ἂν ἐθέλοι, ῥητορευέτω· οὐ γὰρ δειμαίνομεν, μὴ κάκείνους διέλη κατά τῆς εὐσεβείας δημηγορῶν καὶ θανάτῳ περιβαλεῖ τὴν ἀθάνατον φύσιν· καταλεύσουσι γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον οἱ τὰ θεῖα πεπαιδευμένοι, ἀλλὰ καὶ Νεβρώδ⁴ καὶ Φαραῶ καὶ Σενναχηρείμ⁵ καὶ εἴ τις ἐκεῖνοις παραπλησίως ἀντίθετος. Ἄλλὰ γὰρ μάτην ὕθλω· σιγᾶ γὰρ ταλαίπωρος ἄκων· “ἐξελεύσεται” γὰρ, φησί, “τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ⁶· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ”. Οὗτος δὲ καὶ ἐτέραν ἄγει σιγὴν· γυμνούμενα γὰρ τὰ εἰργασμένα δεσμοῖ τὴν γλῶσσαν· ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει τὸν νοῦν σιωπᾶν ποιεῖ, εἰς γῆν κεκυφέναι καταναγκάζει. Διὸ θρήνοις [κόπτομαι] καὶ ὀλοφόρομαι· οὔτε γὰρ μοι καθαρὰν ἐνεποίησε θυμηδίαν ἢ τῆς τελευτῆς [ἀγγελία], ἀλλ' ἀθυμία κεκραμένη⁷ γάννυμαι μὲν καὶ εὐφραίνομαι, λώβη σ - - - κοινὸν ἀπηλλαγμένον⁸ ὄρων· ἀνιώμαι δὲ καὶ ὀδύρομαι σκοπῶν, ὡς ο[ὗ] πείραν] τῶν κακῶν ὁ δειλαῖος ἔλαβεν, ἀλλὰ μείζουσι καὶ βδελυροτέροις ἐγχει[ρήσας] τετελεύτηκεν· ὠνειροπόλησε⁹ γὰρ, ὡς φασί, καὶ τὴν βασιλίδαν οἰκῆσαι πόλιν, καὶ [τοῖς] εὐσεβέσιν αὐθις δόγμασιν πολεμῆσαι, καὶ τῆς σῆς ἀγισωσύνης ὡς τὰ πολλὰ πρεσβευούσης κατηγορήσειν· ἀλλ' εἶδε Κύριος καὶ οὐχ ὑπερεῖδεν¹⁰. ἔβαλ[ε φρα]γμὸν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψ[εν αὐτὸν] εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη. Γένοιτο δὲ ταῖς τῆς σῆς ὁσιότητος [θειαῖς εὐχαῖς] τυχεῖν γοῦν αὐτὸν ἐλέους καὶ συγγνώμης, καὶ νικῆσαι τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν

¹ κῶδ. κινίκοῦ. — ² κῶδ. οὐχίκιστα. — ³ κῶδ. γνώμιν. — ⁴ κῶδ. νιβρώδ. — ⁵ κῶδ. σενναχηρείμ. — ⁶ Ψαλμ. ρμε', 4. — ⁷ κῶδ. κεκραμένη. — ⁸ κῶδ. ἀπηλλαγμένον. — ⁹ κῶδ. ὀνηροπόλησε.

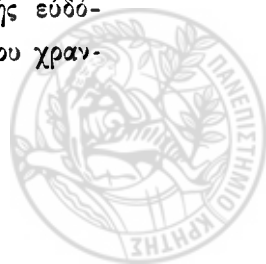

ἐκείνου τὴν πονηρίαν· τὴν δὲ σὴν ἀγισύνην παρακαλῶ λύσαι ἡμῶν τῆς ψυχῆς τοὺς θορύβους· πολλὰ γὰρ καὶ παντοδαπαὶ φῆμαι περιβομβοῦσαι διαταράττουσιν ἡμᾶς, κοινὰς συμφορὰς ἀπαγγέλλουσαι· τινὲς δὲ καὶ τὴν θεοσέβειαν ἀπαίρειν φασὶν εἰς τὸ στρατόπεδον παρὰ γνώμην. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ παρόντος ἀπεπεμπόμην ὡς ψευδῆ τὰ θρυλλούμενα· ἐπεὶ δὲ μόνα οἶδα καὶ αὐτὰ παρὰ πάντων λεγόμενα, ἀναγκαῖον ᾤηθην τάληθές μαθεῖν παρὰ τῆς σῆς ἀγιότητος, ἵνα ἡ γελᾶσωμεν, ὡς ψευδῆ, ἢ, ὡς ἀληθῆ, ἀξίως θρηνησώμεν».

Κῶδ. 231, σελ. 362. Ἐν τούτῳ τῷ κώδικι καὶ σχόλιον ὑπάρχει (φύλλ. 100^β), ἔχον οὕτως· «Ἡρα κλέως [sic]. Ἔργα τοῦ κόσμου [ψαλμ. πθ', 17]. Ἔργον τὸ ἐν τῇ Νέα τελούμενον· ἐν γὰρ τῇ Παλαιᾷ διάφοροι θυσίαι, ἐν δὲ τῇ Νέα μόνος ὁ υἱὸς θύεται». Σημειωτέον καὶ τὸ σχόλιον Αὐξεντίου, οὗ τὸ ὄνομα παρέδραμον, εἰς τὸ «Ὁμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῶ» [ψαλμ. ρά', 6]. Τὸ σχόλιον τοῦτο, κείμενον ἐν τῷ 109-φ φύλλῳ, κατὰ λέξιν ἔχει ὧδε· «Αὐξεντίου. Ὁ πελεκᾶν οὗτος ὄρνεόν ἐστιν, ὁ δὲ ὄφις πολὺ ἐχθραίνει κατὰ τῶν νεοτῶν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ τί μηχανᾶται; εἰς ὕψος πῆγγυσι τὴν καλιὰν αὐτοῦ, πανταχόθεν περιφράττω αὐτὴν διὰ τὸν ὄφιν. Τί οὖν ποιεῖ ὁ κακομήχανος ὄφις; περισκοπεῖ ὄθεν πνέει ὁ ἄνεμος, κάκειθεν ἐμφουᾶ τοῖς νεοττοῖς τὸν ἰὸν αὐτοῦ καὶ τελευτῶσιν. Ἔρχεται οὖν ὁ πελεκᾶν καὶ θεωρεῖ, ὅτι ἀπέθανον αὐτοῦ οἱ νεοττοί· εἶτα σκοπεῖ πόθεν ὁ ἄνεμος πνεῖ· καὶ πέταται εἰς ὕψος, καὶ μετὰ τῶν πτερύγων τύπτει αὐτοῦ τὰς πλευράς, καὶ τυπτομένου αὐτοῦ ἐξέρχεται αἷμα ἀπὸ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς νεφέλης ἐπιστάζει αὐτὰ καὶ ἐγείρονται. Λαμβάνεται δὲ ὁ πελεκᾶν εἰς τὸν Κύριον, τὰ δὲ παιδία αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς τὴν Εὐάν, ἤγουν ἡ ἡμετέρα φύσις· ἡ καλιὰ αὐτοῦ ὁ Παράδεισος, ὁ δὲ ὄφις ὁ ἀποστάτης Διάβολος. Ἐνεφύσησεν οὖν ὁ ἀρχέκακος ὄφις διὰ τῆς παρακοῆς τοῖς πρωτοπλάστοις καὶ γεγόνασιν νεκροὶ τῇ ἁμαρτίᾳ. Ὁ γοῦν Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ καὶ νυγεῖς τὴν πλευρὰν διὰ τῆς νεφέλης τοῦ ἀγίου πνεύματος ζωὴν ἡμῖν ἐδωρήσατο».

Κωδ. 377, σελ. 508, ἀριθ. 68. Ἡ «εὐχὴ ἑτέρα ἐπὶ παιδὸς διδομένου εἰς τὸ μαθεῖν τὰ ἱερὰ γράμματα» ἔχει οὕτω· «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργός, ὁ τῷ σῶ δούλῳ Δαυὶδ χαρισάμενος τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος, τοῦ διαφάλλοις καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ὑμνεῖν σε τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ νῦν πάρεσο πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς διόρθωσιν καὶ μάθησιν, ὅπως αὐτὸς ὁ ἀνάξιος δούλός σου τὰς τοῦ Δαυὶδ ποθήσας θεολογίας διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ διὰ πρεσβειῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων Παύλου καὶ Ματθαίου, καὶ διὰ πρεσβειῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ νοταρίων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου, καθοδηγήσασθαι [sic] τὸν δούλον τοῦ θεοῦ τόνδε εἰς μάθησιν τῆς βίβλου τῶν ψαλμῶν καὶ πάσης Γραφῆς ἐπιστήμην». — Σελ. 507, ἀριθ. 51. Ἡ δὲ «Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εὐχὴ εἰς ἀνοιξία ἐκκλησίας ὑπὸ αἰρετικῶν βεβηλωθείσης» ἔχει οὕτως· «Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ θρόνον ἔχων τὸν οὐρανόν, τὴν δὲ γῆν ὑποπόδιον, ὁ ἀντίτυπα τοῦ οὐρανόου σκηνώματός σου τοὺς ἁγίους τούτους οἴκους ἀναδείξας, εἰς κατασκήνωσιν τῆς ἁγίας δόξης σου, ἡμῶν δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν καταφύγιον μέγα καὶ λιμένα θέμενος σωτήριον, πρὸς ἴλασμόν τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν καὶ παντὸς ῥύπου ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ καθάρσιον διὰ τῆς ἐπιτελουμένης ἐν αὐτοῖς θείας καὶ ἀναιμάκτου θυσίας, δυσωποῦμέν σε τὸν ἀγαθὸν Θεὸν ἡμῶν· γενοῦ ἡμῖν ἴλεως τοῖς ἀνάξιοις, προσδεχόμενος ἡμᾶς καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐντεύξει ἡμῶν· πιστεῖ γὰρ ἀδιστακτῶ προσερχόμεθα, οὐκ εἰς τὴν ἀξιοότητα ἡμῶν ἀποβλέποντες, ἀλλ' εἰς τὴν σὴν θαρροῦντες ἐπιεικείαν καὶ τῆς φιλάνθρωπίας σου τὸ ἀμέτρητον· ὁμολογεῖν δὲ ἄξιον, ὅτι τὰ σὰ χαρίσματα ὡς ἀληθῶς ἀμεταμέλητα καὶ ἠ χάσις τῆς δωρεᾶς τοῦ παναγίου πνεύματος ἀμείωτος· διὰ τὸ πλῆθος δὲ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν συνεχώρησας παρὰ τῶν ἀθετησάντων τὴν σωτήριον οἰκονομίαν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, δι' ἧς εὐδόκησας ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ τοὺς θεῖους καὶ ἱερούς σου χραν-

θῆναι ναούς. Ἄλλὰ δεόμεθα τῆς σῆς ἀμνησικακού εὐσπλαχνίας· κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ἣ ἐπικαλούμεθα τὴν ἀνέκφραστον σου φιλανθρωπίαν, καὶ ἀνάδειξον τὸν οἶκον τοῦτον, τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ καινοποιοῦ σου πνεύματος, καὶ νῦν οἰκητήριον τοῦ παναγίου σου ὀνόματος, ναὸν ἁγίον σου καὶ σκήνωμα δόξης σου, τόπον καταπαύσεως, κιβωτὸν ἀγιάσματος σου, λελαμπρυσμένον τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου, τὴν ἀρχαίαν εὐκοσμίαν καὶ εὐπρέπειαν ἀμφιεννύμενον καὶ τὴν ἄφθονόν σου χάριν καταπλουτιζόμενον, τοῦ ἀμέμπτως ἐπιτελεῖσθαι τῆς ἀγιστείας¹ ἐν αὐτῷ τὰ θεῖα μυστήρια. Καὶ εἴ τι μολυσμοῦ καὶ κηλίδος παρὰ τῶν αἰρετιζόντων δυσσεβῶν, τῶν τολμησάντων βεβήλους καὶ ἀνοσίους χεῖρας θρασέως αὐτῷ ἐπαφεῖναι, προστέτριπται, αὐτός, δέσποτα, καθάρισον καὶ ὕψωσον πάλιν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἀνάστησον τὰ κατεσκαμμένα σου θυσιαστήρια, καὶ περιποίησαι τὰ καθαιρεθέντα ἁγία σου. Ὁ ἀναστήσας τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν καὶ ἀνοικοδομήσας τὰ πεπτωκότα αὐτῆς καὶ τὰ κατεσκαμμένα ἀνορθώσας, τήρησον αὐτὸν ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐναντίας ἀνεπηρέαστον καὶ ἀνέπαφον· κραταίωσον μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀκλόνητον, καὶ πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν σου διαμένειν εὐδόκησον ἀκατάσειστον ἄγνισον δὲ καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀπόσμηξον πάντα ῥύπον καὶ σπῖλον, ψυχικόν τε καὶ σωματικόν, ἐξ ἁμαρτίας ἡμῶν ἐπερχόμενον καὶ ἐν τῇ πίστει τῇ εἰς σὲ στήριξον καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι βεβαίωσον καὶ τὸν φόβον σου ἐνίδρυσον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ ἄνοιξον ἡμῖν σπλάγχνα οἰκτιρμῶν φιλανθρωπίας σου, καὶ χάρισαι τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων σου εἴσοδον, καταξιῶν ἐπιστάσιαν ἁγίων καὶ μακαρίων δυνάμεων παραγενέσθαι καὶ συνεισελθεῖν τοῖς δούλοις σου, χειραγωγούσαν ἡμᾶς καὶ φωτίζουσαν ἡμῶν τὸ ἡγεμονικόν, ἵνα ἐν καθαρῷ συνειδῶτι καὶ νῷ ἀνεπιθολώτῳ ἐπιβαίνοντες ἐν ναῷ ἁγίῳ σου προσκυνήσωμεν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, Κύριε, καὶ ἀποδώσωμεν τὰς εὐχὰς ἡμῶν δεκτὰς ἐπὶ τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον σου θυσιαστήριον, τὰς μυστικὰς λατρείας καὶ πνευματικὰς μυσταγωγίας

¹ κῶδ. ἀγιοσιτίας.

σοι προσφέροντες:—'Ἐκφώνησις:— χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φι-
λανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ καὶ τοῦ παναγίου καὶ ζωο-
ποιοῦ πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

Κῶδ. 617, σελ. 616. Τὸ ἐν τούτῳ τῷ κώδικι λείφανον Εὐ-
χολογίου τῆς ιδ' ἑκατ. ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐφεξῆς λέξεων ἀκολου-
θίας εἰς ἐγκαινία ναοῦ. « - - αὐτοῖς ἀγαθῶν, ἐλέει καὶ φιλαν-
θρωπία τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ. Μετὰ δὲ τὸ 'Ἀμὴν ἐκφωνεῖ
Εἰρήνην πᾶσιν. 'Ο διάκονος· Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν:— Κύριε ὁ Θεὸς
ἡμῶν, Πρεσβείαις τῆς ἁγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου» καὶ ἐξῆς
[Goar ἐκδ. α' σ. 840]. Μετὰ δὲ τὸ τροπάριον " 'Ο ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς
πίστεως" ὁ κώδιξ ἔχει τοῦτο· «'Όταν δὲ πλησιάσωσι τῷ ναῷ,
φάλλουσι Δόξα σοι, Χριστὲ ὁ Θεός. 'Αποστόλων:— Καὶ ἠνίκα
φθάσωσιν εἰς τὴν μεσαιάν (κῶδ. μεσέαν) τοῦ ναοῦ πύλην, κεκλει-
σμένην οὖσαν, ἐκφωνεῖ ὁ ἀρχιερεὺς· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάν-
τοτε, νῦν καὶ: Καὶ τιθέντος αὐτοῦ τὸν δίσκον εἰς τὴν τράπεζαν,
ἐπὶ τούτῳ ἠτοιμασμένην, ἢ μᾶλλον κρατοῦντος αὐτὴν τινὸς τῶν
διακόνων, οἱ μὲν φάλται φάλλουσι τὸ 'Αρατε πύλας, ὁ δὲ ἀρχιε-
ρεὺς λέγει πρὸ τῆς συνήθους εὐχῆς τῆς εἰσόδου ταύτης: 'Ο Θεὸς
καὶ πατὴρ τοῦ κ. ἡ. Ι. Χ., ὁ διὰ τοῦ καταπετάσματος τῆς σαρ-
κὸς αὐτοῦ - - [Goar σ. 841]. Μετὰ δὲ τὸ 'Ἀμὴν τοῦ ἀρχιδιακόνου
λέγοντος Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὁ ἀρχιερεὺς εὐχεται:—'Ο Θεὸς
καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ διὰ τῆς ἁγίας
αὐτοῦ καὶ θεοφόρου σαρκός, ἦν ἐπὶ σωτηρία καὶ ἀνακλήσει τοῦ
τῶν ἀνθρώπων γένους ἐξ ἡγιασμένης παρθενία γαστρὸς αὐτὸς
ἐαυτῷ περιέθετο, ἐγκαινίσας ἡμῖν τῆς τῶν πρωτοτόκων ἐκκλησίας
τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων τὴν εἴσοδον, ἔνθα ἦχος ἑορτα-
ζόντων καὶ φωνὴ ἀφράστου ἀγαλλιάσεως, αὐτός, φιλάνθρωπε δέ-
σποτα, ἐπίδωκε ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου.
τοὺς τὴν ἀνάμνησιν ἑορτάζοντας τοῦ ἐγκαινιασμοῦ ταύτης τῆς
ἀριωτάτης σου ἐκκλησίας καὶ δι' αὐτῆς τοῦ χοϊκοῦ σκήνους ἡμῶν
μετὰ τῶν ψυχῶν, οὓς καὶ ναοὺς καὶ μέλη τοῦ Χριστοῦ σου διὰ
τοῦ ἁγίου σου ἀπετέλεσας πνεύματος. Καὶ ταύτην μὲν μέχρι συν-
τελείας αἰῶνος ἀσάλευτον μένειν τῷ παναχράντῳ σου πνεύματι

στηριζομένην καὶ παντοδαπαῖς κοσμουμένην ἀνάδειξον χάρισιν, ἡμᾶς δὲ καταξίωσον ἐν αὐτῇ αἰνέσεις καὶ δοξολογίας (κωδ. δοξολογίαις) ἀκατακρίτως προσάγειν τῇ δόξῃ σου τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ σου παιδὸς καὶ τοῦ ζωοποιοῦ σου πνεύματος, ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας σου πάντας ἡμᾶς ἀξιῶν πολιτεύεσθαι, ἵνα ἀπρόσκοποι καὶ βίω καὶ πολιτεία τῇ ἀγία σου τελούμενοι χάριτι, πρεσβείαις τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ προσφέρωμέν σοι ἀκαταγνώστους δεήσεις, μερίδα τινὰ λαβεῖν μετὰ τῶν ἁγίων σου τῆς ἐν οὐρανοῖς βασιλείας σου ἱκετεύοντας· σὺ γὰρ εἶ Θεὸς πλούσιος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ μόνῃ χρηστότητι τοῦ κλήρου καταξιῶν τῶν εὐαρεστησάντων σοι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ: — Μετὰ τὸ Ἄμην ἐπιφέρει τὴν εὐχὴν ταύτην τῆς εἰσόδου. Εὐχὴ· Δέσποτα κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν οὐρανοῖς τάγματα - - [Goar σ. 842]. Καὶ παραυτίκα πάλιν ἐπιτήθησι τὰ ἅγια λείψανα τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ μετὰ τοῦ δίσκου, κεκλεισμένων οὐσῶν τῶν πυλῶν» κτλ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

ΕΝ ΤΩΙ ΠΡΩΤΩΙ ΤΟΜΩΙ

Πρβλ. I, σ. 505 κ.ε., 620. II, 724 - 737.

Σελ.	Στίχ.		Γ ρ ά φ ε.
	ε' 7	177 άραβικά	167 άραβικά
6	16	'Αρχίβιος	Αύξιβιος
7	2	λάμποντος	ύπερλάμποντος
24	22	βασιλεύοντος	έβασίλευσεν
28	1	Τῆ	Τῆς
>	5	άσεβεστάτου	άσεβοῦς
>	31	χρόνον	χρόνον καί τόν τρόπον,
32	7	Τραϊανου	Τραϊανου τῆς 'Ρωμαίων βασιλείας
42	18	'Ελένης	Μελάνης
71	29	άλλοις	άλλοις ὅτι πολλοίς
73	4	άγίας	άγίας μεγαλομάρτυρος
>	18	'Ολύβριος	'Ολύμπιος
75	3	κυρίου	κυρίου καί θεοῦ
80	27	φύλλων 342	φύλλων 348
87	1	«'Υπόμνημα	'Υπόμνημα
>	6	θ'	ιθ'
>	7	Πολλή ή	Πολλή
131	24	πάτιν	πάλαι
151	16	έκ τοῦ όσιου	έκ τοῦ βίου τοῦ όσιου
231	30	σ. 13	σ. 23
233	9	των	τοίς
429	13	Θεοφίλλου	Θεοφίλου
490	20	ένέα	ένέα
498	1	Φρασάριον (άρ. 435? 439?)	Φρασάριον (286)
518	3	XI Κωδ. 4, 7, 8, 10 κτλ.	XI Κωδ. 4, 7, 8, 9, 10 κτλ.
>	10	XIII Κωδ. 5, 26, 36, 40, 105 κτλ.	XIII Κωδ. 5, 26, 36, 40, 106 κτλ.
>	17	XV Κωδ. 66, 71, 72 κτλ.	XV Κωδ. 66, 71, 72, 78 κτλ.
>	22	XVI Κωδ. - - 261, 275 κτλ.	XVI Κωδ. - - 261, 271, 275 κτλ.
545	α' 25	'Ανανίας ό έν τῆ καμίνφ.— 32, 85.	'Ανανίας ό έν τῆ καμίνφ. - 32.

Σελ.	Στίχ.		Γ ρ ά φ ε.
16	25	μονον	μόνον
23	9	ταινιώδει	ταινιοσειδεϊ τινι
»	25	Göresgesells.	Görres-Gesells.
20	1	κα	και
»	11	αύτοῦ	αύτοῦ
24	27	ἐπεδιώρθωσε	ἐπιδιόρθῶσε
38	22	ἐζήτα	ἐζήτη
41	32	Αύρηλιανου	« Αύρηλιανου
50	12	βιβλιοθήκης τοῦ ἐν	βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Σίββα και κατατέθη ἐν
52	18	ἐξ ὕδατος	ὕφ' ὕδατος
67	3	ὄνομα	(ὀ β έ λ ι σ ο ν)
»	12/13	Καρυκѣ	Καρηκѣ
»	23	Ἰωαννικίου	Ἰωαννικίου
		πѣ	πѣ
68	9	συσ	συσ
73	1	φύλλω	φύλλω
31	24	Migno	Migne
85	19	κεφαλαίων	κεφαλαίων
86	4	κεφάλαι	κεφάλαια
87	4	ἀνακινήσθηκεν	ἀνακαινήσθηκεν [sic]
107	33	γράμμασιν	κοσμήμασιν
115	16	Κίμωνος	Τίμωνος
»	26	ὄγκινοις	(ὀ β έ λ ι σ ο ν)
119	1	ἐγένετο	ἐγένετο
121	31	sancti - - - sanctae	sancti sensere sacrae
129	31	κρα-	κρασ-
146	17	0,16×0,15	0,16×0,105
149	23	τοῦ - -	τοῦ ἰψιλωτάτου [sic]
156	15/16	ὄγκινων	(ὀ β έ λ ι σ ο ν)
161	6	ματταίως	Ματθαίως
190	15	αἰτουμένη	αἰτουμένη
199	16	ἡριθμημένα	ἡριθμημένα
202	3	γόνο	γόνατα
207	29/30	διδίστηλον	δίστηλον
208	26	ἁγίω	ἁγίω
228	9	1561—1562	1061—1062
237	16	μετ	μετ'
310	16	ἀχρηστία	ἀχρηστία
311	32	μεμβάνης	μεμβράνης

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΤΩΙ ΚΑΤΑΛΟΓΩΙ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.

Κῶδ. 3, σελ. 22. Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης ἐν τῷ τύποις ἀνεκδότῳ καταλόγῳ αὐτοῦ σημειοῦται, ὅτι ὁ κῶδιξ οὗτος ἐγράφη ἔτει ςτλ [=822]. ἀγνοῶ δὲ πόθεν ἔχει τοῦτο μαθῶν.

Κῶδ. 5, σελ. 24. Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης ἐσημειώσατό μοι ταῦτα περὶ τούτου τοῦ κώδικος. «Ἐκ τινος σφραγίδος, ὑπαρχούσης ἐν τῷ κώδικι, δῆλον γίγνεται, ὅτι ὁ κῶδιξ οὗτος ἀφιέρωται τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεράς μονῆς τῶν Ἀρχαγγέλων, καὶ ἐκεῖθεν, ἴσως ἐπὶ Νεκταρίου πατριάρχου, μετηνέχθη εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Ἁγίου Σάβα».

Κῶδ. 6, σελ. 26. Τὰ ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ἀραβικὰ σημειώματα ἀναγνωστέα κατὰ μετάφρασιν ἐτέραν ὤδε· «Ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ ταπεινοῦ Ἀρσενίου, ὑπηρέτου τοῦ ἁγίου εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ἀφιέρωσε δὲ τοῦτο τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἀρσενίου, τῷ κοινῶς ὀνομαζομένῳ "μοναστήριον τοῦ Κοντοῦ" (Δερ-ιλκασάρ), ὅπερ ἐστὶ τὸ δεύτερον ἐν Θηβαΐδι (Σαΐδ). — Τοῦτο τὸ βιβλίον ἀφιέρωσεν ὁ διδάσκαλος ἀββᾶς Ἀρσένιος, εἰς παντοτεινήν αὐτοῦ διατήρησιν, τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ Ῥωμαίοις μοναχοῖς, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τῷ κοινῶς ὀνομαζομένῳ Τίρε, ἐν Πτολεμαΐδι· καὶ μενέτω τὸ βιβλίον τοῦτο ὡς παρακαταθήκη ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Καντίς, παρὰ τοῖς ἐν αὐτῷ ἀδελφοῖς, ἄχρις οὔ οἰκισθῆ τὸ μετόχιον Τίρε ὑπὸ μοναχῶν, ὁπότε καὶ πεμφθῆσεται πρὸς τοῦτο. Ἔτει ςτγ [=1584-85].

του Ἀχμέτ-πέη, τοῦ ἐπονομαζομένου Ἀποῦ-Τέχεπ· ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ διδάσκαλος Σατανᾶς συνέλαβεν αὐτὸν ἐν τῇ αἰωνίῳ γεέννῃ· ὅστις ἀπέχρεψεν ἐν Πτολεμαίδι, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ χριστιανούς καὶ ἐκκλησίας· οὐστinas κατατάξει Κύριος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἀμήν. Ὁ εὐτελής Μάξιμος· Τὸν Μάξιμον τοῦτον ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἀνθιμος ἀρχιμανδρίτην ποιήσας ἐπέστησε σχολάρχην ἐν τῇ Ἀγία Πόλει. Ὅρα Διονυσίου Κλεόπα βίον τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου, σελ. 9', ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ εἰς τοὺς ρν' ψαλμοὺς, τόμ. I.

Κῶδ. 57, σελ. 114. Κύριλλος ὁ Ἀθανασιάδης ἐν τῷ αὐτοῦ καταλόγῳ σημειοῦται, ὅτι τὸν κώδικα τοῦτον ἢ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σταυροῦ βιβλιοθήκῃ δῶρον ἔλαβεν ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Βηθλεέμ.

Κῶδ. 81, σελ. 132. Οἱ ἐν τῷ 14-ῳ φύλλῳ στίχοι ἔχουσιν οὕτως·

Τὴν ἄσματοδοψαλμοσύνθετον βίβλον,
τὴν θεοκοσμόκοσμον ψυχόσωστον πυξίδα,
προφητοτερπνὸφθεγχτον ἔφρασε στόμα
καὶ πνευματοφόρητος ἦσε καρδία
τὴν χειροχορδοβροντόκρουστον ὄντως κινύραν
καὶ τὴν μελουργόναβλον κυμβαλολύραν,
θέλγουςαν καὶ πλήττουςαν καὶ ψάλλουσαν γε
τὸν ἀκτινοχρυσοφαιδροχροτολαμπροφεγγωφωτοστόλιστον ὄντως
καὶ θεοχερουβιχοχάρακτον Ψαλτήρα.

Ὅρα καὶ B. Montfaucon, Bibliotheca Coisliniana, σ. 59.

Κῶδ. 85, σελ. 140, ἀριθ. 22. Περὶ Θεοδώρου τοῦ Ρεντίου καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ κατ' ἕκτασιν ὅρα Studi per un' edizione critica di Sallustio filosofo, ἐν τῷ περιοδικῶς ἐκδιδομένῳ βιβλίῳ: Studi italiani di filologia classica. Vol. III, Firenze-Roma 1895, σελ. 11, 13, 15, 17—20].

Κῶδ. 86, σελ. 145, ἀριθ. λη'. Ἔτερον ἀντίγραφον τοῦ εἰς Δημήτριον τὸν μεγαλομάρτυρα ἁσματικοῦ κανόνος Γεωργίου τοῦ Σκυλίτζη ἔχει ἡ μονὴ τοῦ Δοχειαρίου ἐν τῷ 16-ῳ αὐτῆς κώδικι· περὶ οὗ ὅρα Σ. Λάμπρου, Catal. of the greek manuscripts on mount Athos, τόμ. I, σ. 236, ἀριθ. 2690.

τά ἤθη τῶν Ἀράβων, χριστιανῶν ἢ μουσουλμάνων, γεγραμμένα μετὰ τῶν ἐτῶν 1698 καὶ 1740. Τινὰ τῶν ὑπομνημάτων τούτων ὄρα ἐν τοῖς ἐμοῖς Ἀναλέκτοις Ἱεροσολ. Σταχυολογίας, τ. IV, σ. 15—38.

Σελ. 268. Τοῖς κώδιξι τούτοις, τοῖς ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Σάβα καὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου ληφθεῖσιν ἀρπαγεῖσιν ἢ πωληθεῖσιν ἐκ παλαιοῦ παρὰ διαφόρων, πρόσθετες τὰ ἐπόμενα τεύχη:

70. Τετραευαγγέλιον τῆς 13' ἑκατονταετηρίδος, ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 262 καὶ 24 χαρτίνων, προστεθειμένων αὐτῷ τῇ 15' ἑκατ. Ἐν τοῖς χαρτίνοις ὑπάρχει «Πίναξ σὺν θεῷ ἀγίῳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἀγίου εὐαγγελίου, ἀρχόμενος ἐν τῇ ἀγία Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἔχων τὴν περιεκτικὴν πᾶσαν ἄχρι τῶν Ἀγίων Πάντων· ἔχων δὲ καὶ τὴν περιεκτικὴν τὴν ἐτέραν τῶν Εὐαγγελίων τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ». Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ, τῷ εὐρισκομένῳ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Βενετία ναοῦ τοῦ ἀγίου Μάρκου, ὑπάρχει τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Ἡ βίβλος ἦδε τῆς μονῆς Χρυσοστόμου, τῆς κειμένης ἔγγιστα τοῦ Ἰορδάνου». Ὅρα C. Castellani, *Catalogus codicum graecorum qui in bibliothecam D. Marci Venetiarum inde ab anno MDCCXLI ad haec usque tempora inlati sunt*. Venetiis 1895, σ. 12, ἀριθ. 6.
71. Νομοκάνων (φ. 1—30), τεμάχι ψαλμῶν μετ' ἀνωνόμου παλαιᾶς ἐρμηνείας (φ. 31—156), συγγραφαὶ τῶν ὁσίων Δωροθέου, Δοσιθέου καὶ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου (φ. 157—208)· ἔτι ἱστορία τῆς ἐν Φλωρεντίας συνόδου, ἐπιστολὴ Πλουτάρχου παραμυθητικὴ πρὸς Ἀπολλώνιον κτλ.—Κώδιξ ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 156 τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐκ φύλλων χαρτίνων (157—405) τῆς 15' καὶ τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος, ὅστις ἔται 1797-φ μετηνέχθη διὰ τοῦ Ναπολέοντος Α' ἐκ Βενετίας εἰς Παρισίους· ἐκεῖθεν αὐθις εἰς Βενετίαν ἔται 1816-φ. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἀναγινώσκεται τὸ σημεῖωμα τοῦτο· «Τὸ παρὸν βιβλίον ἐδώθει [sic] εἰς χάριν εὐλαβείας ἐμοῦ Ἰωάννου Συμμαχίου ὑποδιακόνου παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου ἱερομονάχου κὺρ Νεοφύτου ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν Πάτμο». Ὡσαύτως ἕτερον σημεῖωμα, ἔχον ἄθε· «Τὸ παρὸν βιβλίον διεσκορπισμένον ὑπῆρχεν καὶ πεπαλαιωμένον εἰς τόπους ἀτίμους, καὶ ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς καταφρονουμένων (γρ. καταφρονουμένων)· ἐγὼ δὲ ὁ ἐλάχιστος καὶ πτωχὸς ἐξοδήσασα [sic] καὶ τὸ ἐσύναισα, καὶ ἔδωσα χρήματα ἐνὸς ἀνθρώπου ἱερομονάχου Ῥούσου, καὶ τὸ

ἐστάχασεν καὶ εὐρίσκειται συγκεχυμένον καὶ διασκορπισμένον ἄλλο ἄλλου καὶ ἄλλου· εἴ τις δὲ εὐρεθῆ φιλόπονος καὶ δυναθῆ διορθῶσαι καὶ πρὸς καλεῖτερον οἰκοδομῆσαι, οὐδεὶς φθόνος· ἐγὼ δὲ ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν ἐκοπίασα καὶ σύγγνωτε οἱ ἀναγινώσκοντες. „αχπζ“ (1687) νοεμβρίου θ΄:—Ἰωακείμ ἱερομόναχος, προσκυνητὴς τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου». Ὅρα C. Castellani ἔνθ. ἀνωτ. σ. 122—129, ἀριθ. 64.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ.

- Ψαλμοὶ ἢ Ψαλτήρια. Σταυροῦ κῶδ. 1, 58, 68, 69, 81, 88,
96, 99, 103 α', 105, 107. Ἀναστ. κῶδ. 16.
- Προφητολογία. Σταυροῦ κῶδ. 42 1, 48.
- Τετραευαγγέλια. Σταυροῦ κῶδ. 45, 46, 74, 94 1, 101 1-10,
104. Ἀναστ. κῶδ. 7, 14, 15, 16.
- Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστόλων. Σταυροῦ κῶδ. 25,
37, 57, 64, 94 2-3, 101 11-17, 16.
- Εὐαγγέλια λειτουργικά. Σταυροῦ κῶδ. 9, 26, 44, 51, 95.
Ἀναστ. κῶδ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 18,
19. Μεγ. Παναγ. κῶδ. 1.
- Πραξαπόστολος. Σταυροῦ κῶδ. 67.
- Λειτουργίαι. Σταυροῦ κῶδ. 109. Νικοδ. κῶδ. 14.
- Εὐχολογία. Σταυροῦ κῶδ. 86, 100.
- Μηναῖα. Σταυροῦ κῶδ. 80.
- Τριψῆδιον καὶ Πεντηχοστάριον. Σταυροῦ κῶδ. 15.
- Ὡρολόγια. Σταυροῦ κῶδ. 53, 91, 103 β'.
- Ἀκολουθίαι ἁσματικαὶ διάφοροι. Σταυροῦ κῶδ. 43, 56, 58,
65, 72, 99, 101 18-21. Νικοδ. κῶδ. 4, 11, 13 1.
- Τυπικά. Σταυροῦ κῶδ. 40, 43, 52, 56, 57, 73, 106.
- Θεοτοκάρια. Σταυροῦ κῶδ. 66, 87.
- Πανηγυρικά. Σταυροῦ κῶδ. 17, 35, 41. Ἀναστ. κῶδ. 12.
- Συναξάρια, Μαρτυρολογία, Βίοι ὁσίων. Σταυροῦ κῶδ.
5, 6, 7, 16, 17, 31, 35, 40, 41, 42, 56, 58, 78,
84 2. 90. Ἔτερ. κῶδ. 5.

Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ. Σταυροῦ κῶδ. 30, 70. Νικοδ.
κῶδ. 9—10.

Κανονικά, Νομοκάνονες, Νόμοι. Σταυρ. κῶδ. 2, 27, 28, 76.
Θεολογικά διάφορα. Σταυροῦ κῶδ. 14, 49, 54, 58, 60,
63. Ἀναστάσ. κῶδ. 17.

Ἀσκητικά. 58, 77, 79.

Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. — α') Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.
Στ. κῶδ. 29, 58. — β') Βασίλειος ὁ Καισαρείας. Στ.
κῶδ. 24, 36. — γ') Αὐγουστίνος. Στ. κῶδ. 18, 63. —
δ') Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης. Στ. κῶδ. 23. — ε') Γρη-
γόριος ὁ Θεολόγος. Στ. κῶδ. 8. — ς') Γρηγόριος
ὁ Παλαμᾶς. Στ. κῶδ. 22. — ζ') Θεόδωρος ὁ Στου-
δίτης. Στ. κῶδ. 92. — η') Ἰωάννης ὁ Καρπαθίου. Στ.
κῶδ. 55. — θ') Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος. Στ. κῶδ.
71, 93. — ι') Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Στ. κῶδ. 61,
64 2, 83 1-4. — ια') Ἰσαὰκ ὁ Σύρος. Στ. κῶδ. 79. —
ιβ') Νεῖλος ὁ μέγας. Στ. κῶδ. 55. — ιγ') Μάξιμος ὁ
ὁμολογητῆς. Στ. κῶδ. 50. — ιδ') Ἐφραίμ ὁ Σύρος.
Στ. κῶδ. 13. — ιε') Παλλάδιος. Στ. κῶδ. 77. — ις') Θεο-
φύλακτος Βουλγαρίας. Στ. κῶδ. 49. — ιζ') Συμεὼν ὁ
Θαυμαστοορεΐτης. Στ. κῶδ. 47. — ιη') Συμεὼν ὁ Θεσ-
σαλονίκης. Στ. κῶδ. 39. — ιθ') Νικηφ. Κάλλιστος Ξαν-
θόπουλος. Στ. κῶδ. 64. — κ') Κλήμης α' ὁ Ῥώμης.
Στ. κῶδ. 3.

Φιλοσοφικά. Στ. κῶδ. 10, 33, 84. Ἀναστ. κῶδ. 13.

Κλασικοὶ συγγραφεῖς. α') Λιβάνιος. Στ. κῶδ. 57 α'. — β') Θεό-
φραστος. Στ. κῶδ. 64 3. — Ὀμηρόκεντρα. Στ. κῶδ. 84 4.

Λεξικά. Στ. κῶδ. 85 25. Νικοδ. κῶδ. 3.

Γραμματικά. Σταυροῦ κῶδ. 20, 64 5-6 8, 85 4 25-26 28.

Ἱστορικά. Σταυροῦ κῶδ. 4, 11, 19, 21, 28, 29, 32, 34, 38,
59, 62, 83, 85, 97, 98, 102, 108. Νικοδ. κῶδ.
12, 13. Ἀναστ. κῶδ. 20, 21. Ἔτερ. κῶδ. 1, 2, 3,
4, 6, 7.

- Γεωγραφικά. Σταυροῦ κῶδ. 12, 19, 27, 34, 56, 59, 85
27, 102 4 5 7. Νικοδ. κῶδ. 13. Ἀναστ. κῶδ. 20, 22.
Ἔτ. κῶδ. 3, 4.
- Παροιμίαι. Σταυροῦ κῶδ. 85 7, 89.
- Ἐπιστολογραφικά. Σταυροῦ κῶδ. 36 3, 75, 85 6 21-24 29-30.
Νικοδ. κῶδ. 1 4-9, 12. Ἔτ. κῶδ. 1, 3.
- Μαθηματάρια. Σταυροῦ κῶδ. 75. Νικοδ. κῶδ. 1.
- Φυσιολογικά. Νικοδ. κῶδ. 2.
- Μαθηματικά. Νικοδ. κῶδ. 5, 2 2, 8, 13 7.
- Ἰατρικά. Νικοδ. κῶδ. 6, 7, 13 6.

Ἔτος.	Κώδιξ.	
1751	13	Ἀναστάσεως. Θεοφίλου Κορυδαλλέως ὑπομνήματα εἰς τὰ περὶ ψυχῆς βιβλία Ἀριστοτέλους.
1756—1759	84 ε	Σταυροῦ. Νεοφύτου Ῥοδίου λόγοι τινές.
1781—1789	75	» Μαθηματάριον Ἐμμανουήλου Κεραμέως.
1783	4	Νικοδήμου. Προκοπίου Πελοποννησίου κανὼν ἐγκωμιαστικός εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.
1784	28 3-4	Σταυροῦ. Προσθῆκαι Ἰωαννικίου Σαβαΐτου ἐν τούτῳ τῷ κώδικι.
1785—1844	1	Νικοδήμου. Μαθηματάριον, ἐπιστολαὶ κτλ.
1787—1793	13	» Κατάστιχον, ἡμερολόγιον κτλ.
1790	25	» Προσθῆκαι ἐν τούτῳ τῷ κώδικι.
1793—1820	12	» Συλλογὴ γραμμάτων.
1801	5	» Ἀπόσπασμα τῆς ἀριθμητικῆς Νικομάχου τοῦ Γερασηνοῦ.
1801—1805	56	Σταυροῦ. Μαξίμου τοῦ Συμαίου ἱστορία τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.
1801—1816	7	Ἐτερ. κώδ. Κατάστιχον τῆς οἰκογενείας Σαλτέλη καὶ φυσικῆς συντάγματα Βενιαμὴν τοῦ Λεαβίου. Σελ. 237-8.
1802	11	Νικοδήμου. Ἀκολουθίαι τῆς Παρακλητικῆς ἔξ. Σελ. 183.
1814	72	Σταυροῦ. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας μεταλήψεως.
1821—1836	4	Ἐτερ. κώδ. Ἰωάσαφ Κρητός, ἡγουμένου τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα, σημειώματα ἰδιόχειρα. Σελ. 232-235.
1827	7	Νικοδήμου. Δημητρίου Παππαδοπούλου Βυζαντίου πόνημα μεταφραστικόν. Σελ. 182.

Ἔτος.	Κώδιξ.	
1829	17	Ἀναστάσεως. Ἐμπρησμός τῆς Παλαιονομίας ὑπὸ Νεοφύτου Κυπρίου. Σελ. 218.
1836	11 ⁶⁻⁷	Σταυροῦ. Προσθήκαι τινες ἐν τούτῳ τῷ κώδικι.
1841	21	Ἀναστάσεως. Νεοφύτου Κυπρίου εἰκοσαετηρίς. Σελ. 225.
1841	19	Σταυροῦ. Παρρησία τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ.
1843	9-10	Νικοδήμου. Ταμεῖον μουσικῆς ἀνθολογίας. Σελ. 182-183.
1845	11 ⁵	Σταυροῦ. Προσθήκη ἐν τούτῳ τῷ κώδικι.
1856	22	» Πρόλογος εἰς τὰς ὁμιλίας Γρηγορίου τοῦ Παλαμά.
1860	32	» Ἀναίρεσις πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς.
1870	15	Νικοδήμου. Ἱερὰ λειτουργία ἀραβιστί.

ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΟΙ ἢ ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΙΣ

καὶ αὐτόγραφα συγγραφέων τινῶν.

- Ἀθανάσιος μοναχός Χ, Πατριάρχ. κῶδ. 32. Ὅρα σελ. 325.
- Ἀμβρόσιος ἱερομόναχος καὶ ποιμὴν τῆς ἐν Λευκωσίᾳ τῆς νήσου
Κύπρου μονῆς τῆς Θεοτόκου τῶν Ἀνδρείων 1535, Σταυροῦ
κῶδ. 9.
- Ἄνθιμος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVIII, Στ. κῶδ. 14, 60.
- Ἄνθιμος ἱερομόναχος ὁ Ἰβηρ 1642-1643, Ἀναστάσ. κῶδ. 19.
- Ἄνθιμος μοναχὸς ὁ ἐξ Ἀγχιάλου 1815-1833, Σταυροῦ κῶδ.
59.—1824, Πατριάρχ. κῶδ. 291. Ὅρα σελ. 331.
- Ἀρσένιος, μητροπολίτης Ἐλασσῶνος 1596. Ἀναστάσ. κῶδ. 5.
- Βασίλειος Ἀγιοπολίτης 1122, Σταυροῦ κῶδ. 43.
- Γεώργιος ἱερεὺς ἐν Τιβεριάδι 1152, Ἀναστάσ. κῶδ. 9.
- Γεώργιος Κωνσταντινίδης 1845, Σταυροῦ κῶδ. 11 ε.
- Γρηγόριος Κονταρῆς, ἱερομόναχος XVII, Πατριάρχ. κῶδ. 207,
σελ. 329.
- Γρηγόριος ἱεροδιάκονος XVIII, Σταυροῦ κῶδ. 10.
- Δανιὴλ ἱεροδιάκονος XIV, Σταυροῦ κῶδ. 8.
- (Δανιὴλ ἰατρός 1666. Ὅρα σελ. 266, ἀριθ. 59).
- (Διονύσιος Ἀγιοσαβίτης XVIII. Ὅρα σελ. 268, ἀριθ. 68).
- Δοσίθεος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVII, Σταυροῦ κῶδ. 11.
- Ἐμμανουὴλ Κεραμεὺς 1789, Σταυροῦ κῶδ. 75.
- (Ἐδφήμεος κληρικός 1046. Ὅρα σελ. 263, ἀριθ. 4).
- (Ζαφείρης, γράψας Ἀμφιλόγια τοῦ Φωτίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.
Ὅρα σελ. 271).

- Ἡσαΐας, ἡγούμενος τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα 1550, Σταυροῦ
κῶδ. 27 65.
- Ἡσαΐας 1646 - 1647, Ἀναστάσ. κῶδ. 1.
- Ἰάκωβος ἱερομόναχος 1817, Πατριαρχ. κῶδ. 383. Ὅρα σελ. 332.
- Ἰερόθεος, ἱερομόναχος χωρεπίσκοπος ἐκ Νάουσας τῆς νήσου Πάρου.
1744, Σταυροῦ κῶδ. 28 5.
- Ἰωάννης, 1061 - 1062, Μεγ. Παναγ. κῶδ. 1.
- Ἰωάννης Σαλτέλης ἐν Κυθωνίαις 1801 - 1816, Ἔτερ. κῶδ. 7.
- Ἰωαννίκιος Σαβαΐτης 1784, Σταυροῦ κῶδ. 28 3-4. — 1790, Στ.
κῶδ. 25 (δύο φύλλα).
- Ἰωάσαφ Κρής, ἀρχιμανδρίτης τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα 1819,
κέ., Ἔτερ. κῶδ. 4.
- Ἰωήλ, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης 1559, Σταυροῦ κῶδ. 26 1-4.
- Καλλίνικος, ἐπίσκοπος Μοσχονησίων XIX. Ἔτερ. κῶδ. 6,
σελ. 236.
- Καλλιῶπιος, ἱερεὺς Ἀγιοσαβίτης 1579, Σταυροῦ κῶδ. 65.
(Καπίτων Ἀγιοταφίτης XVII, σ. 271).
- Κοσμᾶς μοναχὸς IX, Σταυροῦ κῶδ. 25.
- Κύριλλος ἱερομόναχος 1581, Σταυροῦ κῶδ. 92.
- Κύριλλος Ἀθανασιάδης XIX, Σταυροῦ κῶδ. 64.
- Κωνσταντῖνος 1751, Ἀναστάσ. κῶδ. 13, σελ. 213.
- Λαζάριος ἱερεὺς 1481, Σταυροῦ κῶδ. 57.
- Μακάριος Ἀγιοταφίτης, ἱερομόναχος ἐκ Κρήτης XVI, Σταυροῦ
κῶδ. 58.
- (Μακάριος ἕτερος, Ἀγιοταφίτης ἱερομόναχος ἐκ Κρήτης 1654,
σελ. 267, ἀριθ. 62).
- (Μανόλης XVII, γράφας Ἀμφιλόγια τοῦ Φωτίου, σελ. 271).
- Μάξιμος Μαργούνιος 1588, Σταυροῦ κῶδ. 63. — (Κῶδ. Mosquen.
444, σελ. 267.
- Μάξιμος Ἀγιοταφίτης ὁ Συμαῖος, ἀρχιμανδρίτης 1801 - 1805,
Σταυροῦ κῶδ. 56. — 1801, Νικοδήμου κῶδ. 5. — Πατριαρχ.
κῶδ. 376. Ὅρα σελ. 332.
- Ματθαῖος, ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλη-

- σίας εἶτα μητροπολίτης Μυρέων 1599, Ἀναστάσ. κῶδ. 6.—
1610, Ἀναστάσ. κῶδ. 2, σελ. 196-197.—Τελευτ. XVI,
Ἀναστάσ. κῶδ. 10, σελ. 208.
- Νεόφυτος Ῥόδιος 1744, 1756-1759, Σταυροῦ κῶδ. 84.
- Νικόδημος, ἱερομόναχος Ἀναστασιώτης 1563, Σταυροῦ κῶδ. 22.
(Νικόλαος Ἀγιοσαβίτης 1162, σελ. 266, ἀριθ. 60).
- Νικόλαος ἱερεύς 1202, Σταυροῦ κῶδ. 48.
- Νικόλαος ἱερεύς XIV, Σταυροῦ κῶδ. 109. σελ. 174.
- Παῖσιος Βούλγαρος, ἱερομόναχος Ἀγιορείτης 1783, Νικοδήμου
κῶδ. 4, σελ. 180.
- Παρασκευᾶς Σάλτας 1801-1816, σελ. 238.
(Παρθένιος Τυρναβίτης, ἱερομόναχος XVII, σελ. 253, ἀριθ. 5).
- Παρθένιος Κατζιούλης XVIII, Σταυροῦ κῶδ. 89.
- Παῦλος μοναχός 927, Σταυροῦ κῶδ. 55.
- Πέτρος, πρωτοψάλτης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφειτικοῦ
Μετοχίου 1843, Νικοδήμου κῶδ. 9-10. Ὅρα σελ. 183.
- Πορφύριος ἱερομόναχος 1633, Ἀναστάσ. κῶδ. 3, σελ. 199.
- Σεβαστὸς Κυμινήτης, Τραπεζούντιος XVII, Σταυροῦ κῶδ. 61.
- Σμαράγδα XV, Σταυροῦ κῶδ. 35.
- Σωφρόνιος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVI, Σταυροῦ κῶδ. 108.
- Φιλόθεος Θωμᾶ Κύπριος, διάκονος 1730-1733, Σταυροῦ κῶδ. 82.
- Χρῦσανθος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVIII, Σταυροῦ κῶδ. 12.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΑΙ.

- Γρηγόριος, μητροπολίτης Βηθλεέμ 1454, Σταυροῦ κῶδ. 44.
Ἰωαννίκιος Ἀγιοσαβίτης 1786, σελ. 268.

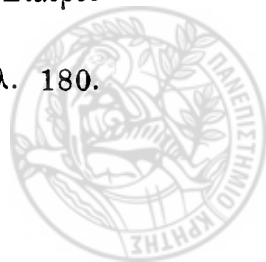

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ.

- Ἄβραάμ ἱερομόναχος 1335, Σταυροῦ κῶδ. 26.
Ἄβραάμ Νόροφ XIX, Σταυροῦ κῶδ. 74.
Ἅγιος Τάφος ἢ ναὸς Ἀναστάσεως, Σταυροῦ κῶδ. 2, 3, 25, 43.
Ἄναστας. κῶδ. 3, 6, 7, 18. — Πατριαρχ. κῶδ. 149 (ὄρα
σελ. 327). Ὅρα καὶ τὸ Πανάγιος Τάφος.
Ἅγιοταφικὸν μετόχιον ἐν Μόσχᾳ, Ἑτερ. κῶδ. 7, σελ. 237.
Ἅγιοταφικὸν Μετόχιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σταυροῦ κῶδ.
18, 22, 60.
Ἅγίου Σάββα μοναστήριον Ἅγιοταφικὸν ἐν Ἰασίφ τῆς Βλαχίας,
Ἄναστας κῶδ. 6.
Ἄκάκιος προηγούμενος 1672, Σταυροῦ κῶδ. 99.
Aluisius Darmer 1518, Σταυροῦ κῶδ. 58.
Ἄναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας μοναστήριον ἐν τῷ Μεγάλῳ Βουνῷ
1563, Σταυροῦ κῶδ. 22.
Ἄναστάσιος 1664, Σταυροῦ κῶδ. 87.
Ἄνθιμος Βιθυνός XVIII, Νικοδήμου κῶδ. 1.
Ἄρσένιος ἄββας, διδάσκαλος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1544-1545, Σταυροῦ
κῶδ. 6, σελ. 347.
Ἄρσένιου τοῦ ὁσίου μοναστήριον ἐν Θηβαΐδι τῆς Αἰγύπτου, ὃ καὶ
Ἄερ-ιλκασάρ ὀνομάζεται, Σταυροῦ κῶδ. 6. Ὅρα σελ. 347.
Ἄρχαγγέλων μοναστήριον ἐν Ἱεροσολύμοις, Σταυροῦ κῶδ. 5, σ. 347.
Βασίλειος 1061-1062, κῶδ. 1 Μεγ. Παναγίας.
Βασίλειος Ὁρμουσί(ου) XIV, Σταυροῦ κῶδ. 50.
Βεστιαρίτης, Σταυροῦ κῶδ. 25.
Bezzanslius XVII?, Σταυροῦ κῶδ. 85.

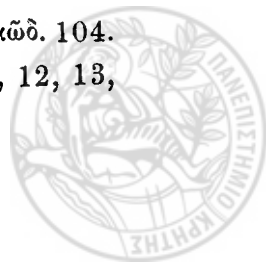
- Βηθλεέμ μητρόπολις 1454, Σταυροῦ κῶδ. 44.
- Γαβριήλ ἐπίσκοπος Συνάδων XVII-XVIII, Σταυροῦ κῶδ. 33.
- Γερασίου τοῦ ὁσίου λαύρα ἐγγὺς Ἰορδάνου ποταμοῦ XIII, κῶδ.
1 Μεγ. Παναγίας.—XIV, Σταυροῦ κῶδ. 93.
- Γεράσιμος ἱερεὺς 1152, Ἀναστάσεως κῶδ. 9.
- Γεράσιμος μοναχὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει 1560, Στ. κῶδ. 42.
- Γερμανὸς ἱερομόναχος XIV, Σταυροῦ κῶδ. 6.
- Γεωργίου τοῦ μεγαλομάρτυρος μοναστήρια δύο ἄγνωστα, Σταυροῦ
κῶδ. 71, 92.—Ἔτερον τοῦ Στόλου καλούμενον XII, Σταυροῦ
κῶδ. 2.
- Γεώργιος, κριτὴς τῆς Ἀγίας Πόλεως καὶ μέγας σκευοφύλαξ τοῦ
ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως 1122, Σταυροῦ κῶδ. 43.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος ὁ ἐκ Σαντορήνης 1630, Σταυροῦ κῶδ. 99.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος XVIII, Σταυροῦ κῶδ. 33.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος ἕτερος, Σταυροῦ κῶδ. 102.
- Δαμασκηνὸς ἱερομόναχος Ἀγιοσαβίτης XVII, Ἔτερ. κῶδ. 5, σ. 236.
- Δοσίθεος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVII, Πατριαρχ. κῶδ. 50.
Ἦρα σελ. 325.
- Εὐφροσύνη μοναχὴ Τραπεζουντία XIV, κῶδ. 1 Μεγ. Παναγίας,
σελ. 229.
- Ἐφραίμ Ἀθηναῖος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων XVIII, Σταυροῦ
κῶδ. 33, 71, 82.
- Ἐφραίμ ἱερεὺς, υἱὸς Zichi XIV, Σταυροῦ κῶδ. 26.
- Ζαχαρίας ἀρχιερεὺς Χερσῶνος XIII?, Σταυροῦ κῶδ. 100.
- Ζαχαρίας XV, Σταυροῦ κῶδ. 15.
- Ἠλίας ζωγράφος, Σταυροῦ κῶδ. 26.
- Ἠλιὸν τοῦ προφήτου μοναστήριον ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ, Σταυροῦ
κῶδ. 26, 103, 105 (Ἦρα σελ. 350).
- Θεόδουλος μοναχὸς 1560, Σταυροῦ κῶδ. 42.
- Θεόδωρος ὁ Καρβούνης, ἱερεὺς XIII, Σταυροῦ κῶδ. 3.
- Θεόδωρος ὁ Κουνοπιναῖς ἐν Καφᾶ τῆς Κριμαίας 1383, Σταυροῦ
κῶδ. 95.
- Θεοτόκου ναὸς ἐν Γεθσημανῇ 1783, Νικοδ. κῶδ. 4, σελ. 180.

- Θεοτόκου μονή τῶν Καλογρηάδων, ἡ καὶ Μεγάλη Παναγία λέγεται 1615, σελ. 226.
- Θεοτόκου ναὸς ἄγνωστος XIV, σελ. 229.
- Θεοτόκου τῆς Τιβεριδιωτίσσης ναὸς ἐν Τιβεριάδι 1152, Ἀναστάσεως κῶδ. 9.
- Θεοτόκου Καντὶς μοναστήριον ἐν Πτολεμαίδι, Στ. κῶδ. 6, σ. 347.
- Θεοτόκου Μαρίας τῆς Βαραγγιωτίσσης ναὸς, Ἀναστάσ. κῶδ. 11.
- Ἰβραχὴμ ἱεροδιάκονος, υἱὸς Μασσοῦδ, ἐκ τῆς κόμης Καφριπχέμ XIV, Σταυροῦ κῶδ. 74.
- Ἱερὸν Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Ἱερουσαλήμ 1858, Σταυροῦ κῶδ. 37.—1865, Στ. κῶδ. 43.—1885, Στ. κῶδ. 59.
- Ἱεροῦ Σπηλαίου ἐκκλησία ἐν Βηθλεέμ 1666, Ἀναστάσεως κῶδ. 10.—Σταυροῦ κῶδ. 57.
- Ἰωακείμ πατριάρχης Ἀντιοχείας 1565, Ἀναστάσ. κῶδ. 8.
- Ἰωακείμ προηγούμενος ἐκ Σαντορήνης 1721, Στ. κῶδ. 99.
- Ἰωακείμ ἱερεὺς Κύπριος XVI, Στ. κῶδ. 107.
- Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μοναστήριον ἐν Πάτρῳ XIII, Στ. κῶδ. 48.
- Ἰωάννου τοῦ ἁγίου μετόχιον ἐν Ἄκρῃ, τὸ Τίρε καλούμενον, Σταυροῦ κῶδ. 6.
- Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου μοναστήριον ἐγγὺς Ἰορδάνου ποταμοῦ 1335, Στ. κῶδ. 26—XIV, Στ. κῶδ. 6, 74.
- Ἰωάννης Μιχαὴλ Ἀλεξίου, Ἀναστάσεως κῶδ. 11.
- Ἰωάννης οἰκονόμος XIV, Στ. κῶδ. 50.
- Ἰωάννης Παπαδόπουλος XVIII, Στ. κῶδ. 64.
- Ἰωὴλ Πελοποννήσιος, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοταφίτης XIX, Σταυροῦ κῶδ. 88, 97.
- Ἰωσήφ ἐπίσκοπος Καστορίας κτλ. 1481, Στ. κῶδ. 57.
- Ἰωσήφ ἱερεὺς XVI, Σταυροῦ κῶδ. 3.
- Ἰωσήφ μοναχὸς ὁ ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ XIII, Στ. κῶδ. 100.
- Κοσμάς ἱερομόναχος καὶ ἐκκλησιάρχης τῆς ἐν Πάτρῳ μονῆς XIII, Σταυροῦ κῶδ. 48.
- Κρήτης Καντζελλαρία 1576, Πατριαρχ. κῶδ. 181. Ὅρα σ. 328.

- Κύριλλος β' Σάμιος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 1858, Σταυροῦ
κῶδ. 33, 109.
- Κύριλλος, πρῶην Βηρυτοῦ μητροπολίτης 1870, Στ. κῶδ. 99.
- Κύριλλος Νιόττης ἱερεὺς ἐξ Ὀχρίδος, Στ. κῶδ. 103.
- Μαγδαληνὴ Κυπρία, ἡγουμένη τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Μεγάλης Πα-
ναγίας 1615. Ὅρα σελ. 226.
- Μακάριος ἱερομόναχος XVII, Ἀναστάσ. κῶδ. 12.
- Μανουὴλ ὁ Κυνηγὸς ἐν Καφᾶ τῆς Κριμαίας 1383, Στ. κῶδ. 95.
- Μάρκου ἀποστόλου ναὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Στ. κῶδ. 6.
- Mohilevensis bibliotheca XVII?, Στ. κῶδ. 85.
- Μπαρούσιος αὐτοκράτωρ (Борисъ Годуновъ) 1595-1596, Ἀνα-
στάσεως κῶδ. 18.
- Νεκτᾶριος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 1666, Ἀναστάσ. κῶδ. 11.
- Νεύφωτος Ῥόδιος 1744-1759, Στ. κῶδ. 84.
- Νίκανδρος ἀρχιμανδρίτης XIX, Στ. κῶδ. 76.
- Νικόδημος Βυζάντιος, ἱεροδιάκονος XIX, Νικοδ. κῶδ. 9-10.
- Νικόλαος Χρηστιδῆς Ὀρφανός=Νικόδημος Βυζάντιος.
- Ξένη μοναχὴ Κυπριώτισσα 1535, Στ. κῶδ. 9.
- Παναγίας ναὸς ἐν Γηασίῳ, ὃς ἦν μετόχιον τοῦ Ἁγίου Σάβα 1599,
Ἀναστάσεως κῶδ. 6.
- Πανάγιος Τάφος XIX, Στ. κῶδ. 15, 56.—1839, Στ. κῶδ. 14.
Ὅρα καὶ τὸ Ἅγιος Τάφος.
- Παναγιώτης ἱερεὺς XIV, Στ. κῶδ. 71.
- Παρθένιος Θεσσαλονικεὺς ὁ Γαλατζιάνος, μοναχὸς Ἁγιοταφίτης
1787, Νικοδήμου κῶδ. 13, σελ. 191.
- Παρθένιος ἱερομόναχος ἐκ Σαντορήνης XVII, Στ. κῶδ. 99.
- Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ μοναστήριον XIII, Στ. κῶδ. 100.
- Παχώμιος Λίμας Κρητικὸς, μοναχός. Ὅρα σελ. 279. Στ. κῶδ. 67?
- Προκόπιος Πελοποννήσιος ἱεροδιάσκαλος 1783, Νικοδ. κῶδ. 4.
- Προκόπιος ὁ ἐκ Μιτυλήνης, ἀρχιεπίσκοπος Γάζης XIX, Σταυροῦ
κῶδ. 39, σελ. 348.
- Ταξιάρχου Μιχαὴλ μοναστήριον ἐν Ἱεροσολύμοις XVI, Στ. κῶδ. 104.
- Σάβα τοῦ ὀσίου λαύρα, Στ. κῶδ. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13,

16, 17, 22, 23, 24, 26, 27, 36, 38, 40, 41, 42, 43,
45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 65,
68, 69, 71, 73, 74, 79, 80, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90,
92, 93, 94, 95, 96, 100, 101, 102, 104, 106, 107.—
Ἀναστάσεως κῶδ. 2, 5, 8, 15.—Ἔτερ. κῶδ. 4, 5, σελ.
232 καὶ 235.

Σωφρόνιος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων 1578-1579, Ἀναστ. κῶδ. 7.

Φράγγου τινὸς υἱός XIV, Στ. κῶδ. 50.

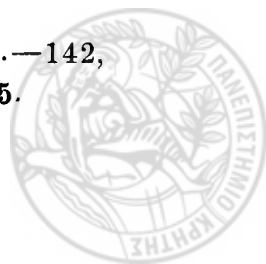
Χριστόδουλος μοναχός XVII?, Στ. κῶδ. 85.

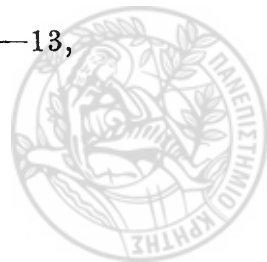

- Ἄγαθόνικος ὁ ἅγιος μάρτυς: μάρτυριον.—45.
- Ἄγάθω(νι) ἐπισκόπῳ ἐπιστολὴ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.—13, 344.
- Ἄγάθωνος ἐκκλησιαστικοῦ μουσικοῦ μελωδίαι.—127.
- Ἄγάπιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—248.
- Ἄγάπιος, τέκνον τῆς ἁγίας Βάσσης.—44.
- Ἄγάπιος, περὶ οὗ ὑπομνήματα συνοδικά.—8.
- Ἄγάπιος, ἀρχιεπίσκοπος Βηθλεέμ 1881.—315.
- Ἄγάπιος ἐκ Λιβαδίας, πρωτοσύγκελλος Ἀγιοταφίτης καὶ ἡγούμενος τῆς Γεθσημανῆς 1783.—180.
- Ἀγαρηνοί—162, 328.
- Ἀγγαῖος, ἀδελφὸς Ζαχαρίου τοῦ προφήτου.—215.
- Ἄγγελος, ἄγγελοι· εἰκόνες. — 172, 194, 200, 202. Ἀγγέλοις εὐχή. — 144. Ἀγγέλῳ Φύλακι εὐχή καὶ κανὼν ἁσματικός.—159.
- Ἄγγλοι.—297, 311, 322.
- Ἄγγυρα Γαλατίας.—204. Ὅρα καὶ τὸ Ἄγγυρα.
- Ἄγια τῶν Ἀγίων· εἰκόνων.—173. Ἡ εἰς ταῦτα εἴσοδος τῆς Θεοτόκου.—210, 212.
- Ἄγια Ἀνάστασις· ναὸς ἐν Ἱεροσολύμοις.—112, 242. Ὅρα καὶ τὸ Ἀνάστασις.
- Ἄγια Γῆ: περιγραφὴ ταύτης ὑπὸ Μαξίμου Συμαίου.—112. Ἐτέρα ὑπὸ Ἀνθίμου τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου.—119. Ἐτέρα, Θεάτρον ἐπιγραφεῖσα, ὑπὸ Νεοφύτου Κυπρίου.—225.
- Ἄγια Μαύρα=ἡ νῆσος Ἰθάκη.—86, 230, 297.
- Ἄγια Πόλις=Ἱερουσαλήμ.—100, 113, 349.
- Ἄγια Σιών.—110.
- Ἄγιασμός· ἀκολουθία διὰ τοῦτον ἁσματική.—113.
- Ἄγια Τριάς: εἰκόνες αὐτῆς. — 173, 193. Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπὸ Ἀνθίμου Ἱεροσολύμων.—105. Μοναστήριον.—318.
- Ἄγια Φυλακή: προσκύνημα, οὕτω καλούμενον, ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.—242.
- Ἄγιοι Πάντες: εἰκὼν αὐτῶν. — 194. Κυριακὴ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν.—202, 351.
- Ἄγιοι Τόποι.—225, 307, 310.
- Ἄγιον Βῆμα τὸ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.—242.
- Ἄγιον Μύρον: τάξις διὰ τοῦτο θείας λειτουργίας.—98.
- Ἄγιον Ὅρος=Ἄθως. — 65, 163, 164, 166, 236, 237, 266,
- Ἄγιον Σάββατον· λόγος διὰ τοῦτο Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.—77.
- Ἄγιον Φῶς: τάξις τῆς αὐτοῦ τελετῆς.—99.
- Ἀγιοπολίτης.—100.
- Ἀγιορείτης ἢ Ἀγιορίτης.—142, 180, 233, 237, 305.

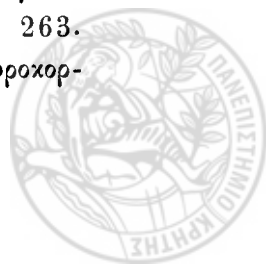
- Ἅγιοσαβίτης ἢ Ἅγιοσαββίτης.—
49, 59, 124, 232, 316, 319.
Βίοι νεωτέρων Ἅγιοσαβιτῶν μο-
ναχῶν ὑπὸ Ἰωάσαφ.—232 κέ.
- Ἅγιος Γεράσιμος: μοναστήριον ἐν
τῷ πεδίῳ τῆς Ἱεριχοῦς, ἐγγὺς
τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου.—229.
- Ἅγιος Γεώργιος: μοναστήριον ἐν
Πεζζάλλα.—232, 235.
- Ἅγιος Γολγοθᾶς.—242.
- Ἅγιος ἰσχυρός: ἄσμα μεμελισμέ-
νον.—127.
- Ἅγιος Κῆπος: προσκύνημα ἐν τῷ
ναῶ τῆς Ἀναστάσεως.—242.
- Ἅγιος Κωνσταντῖνος: προσκύνημα
ἐν τῷ ναῶ τῆς Ἀναστάσεως.—
99, 242.
- Ἅγιος Λουκᾶς: ὡς φαίνεται, ναὸς
ἢ μοναστήριον ἀγνώστου μοι
τόπου.—169.
- Ἅγιος Σάββας: μετόχιον τῆς αὐ-
τοῦ λαύρας ἐν Ἰασιῶ.—204,
365. Λαύρα τοῦ αὐτοῦ.—232,
347. Ὅρα καὶ τὸ Σάββας ὁ ὄσιος.
- Ἅγιος Τάφος. — 21, 23, 33,
34, 57, 199, 204, 222, 242,
263, 267, 270, 274, 278,
283, 285, 286, 289, 290,
293, 295, 296, 297, 298,
301, 302, 308, 310, 312,
314, 315, 319, 320, 321,
322, 323, 325, 352, 365.
Μετόχιον αὐτοῦ ἐν Μόσχα.—
237, 365. Ὅρα καὶ τὸ Πανά-
γιος Τάφος.
- Ἅγιοταφίτης, Ἅγιοταφίται. —
218, 224, 225, 232, 234,
267, 270, 285, 287, 292,
294, 301, 314, 315, 319,
350. Ἐπιστολαὶ συνόδου τῶν
Ἅγιοταφιτῶν.—178. Τῶν αὐ-
τῶν ἀδελφότης.—292, 306.
- Ἅγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἢ χορεία.
—284, 290, 292, 294, 299,
306, 320, 321. Ὅρα καὶ τὸ
Ἀδελφότης.
- Ἅγιοταφικὸν Μετόχιον ἐν Κων-
σταντινουπόλει. — 47, 183,
365.
- Ἅγιοταφικὸς κλῆρος.—100.
- Ἄγκυρα πόλις ἐν Γαλατία.—6,
7, 8, 25-26, 43, 48, 57, 61.
- Ἄγνη ἢ ἀγία: μαρτύριον αὐτῆς.—
46.
- Ἄγριππίνη ἢ ἀγία: μαρτύριον αὐ-
τῆς.—41.
- Ἄγχιάλος ἢ πόλις.—118, 119,
185, 232, 285, 294, 331.
- Ἄδὰμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος.—111,
112, 114, 162, 199, 327,
331, 337. Βίος αὐτοῦ.—117,
126. Εἰκὼν τῆς ἐξ Ἄδου ἐγέρ-
σεως.—219.
- Ἄδαμαντίου σοφιστοῦ φυσιογνω-
μονικόν.—332.
- Ἄδελφότης (Ἰάκωβος). — 275,
288.
- Ἀδελφότης τῶν Ἅγιοταφιτῶν.—
281, 290, 292, 299, 306.
- Ἄδης.—76, 219, 226, 325.
- Ἄδρεανούπολις [sic].—91.
- Ἄδριανούπολις.—269, 270.
- Ἄδριανουπολίτης.—232.
- Ἄδριανός, πάπας Ῥώμης.—13,
63.

- Ἄειθαλᾶς ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρ-
τύριον.—324.
- Ἄζαρίας μοναχὸς Ἀγιοταφίτης,
ἡγούμενος τοῦ Τιμίου Σταυροῦ
1811· μετονομασθεὶς Ἀγαθάγ-
γελος ἐμόνασε καὶ ἀπέθανεν ἐν
τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάβα. —
48, 233.
- Ἀθανασιάδης: Κύριλλος.
- Ἀθανάσιος ὁ μέγας, Ἀλεξανδρείας
ἀρχιεπίσκοπος· τεμάχη ἐρμη-
νευτικά εἰς ψαλμούς.—1, 133.
Ἔτερα εἰς τὰς Πράξεις τῶν
Ἀποστόλων.—57. Ἀντίγραφον
Λιβερῖω.—59. Ἐπιστολὴ πρὸς
Ἀμμοῦν 12-13, 62. Τεμά-
χιον ἐκ τῆς λθ' ἑορταστ. ἐπι-
στολῆς.—13, 62. Ἐπιστολὴ
πρὸς Ῥουφινιανόν.—13, 62.
Ἐπιστολὴ πρὸς Μαρχελλίνον.—
2. Λόγος τῇ Μεγάλῃ Πα-
ρασκευῇ.—76. Λόγος εἰς
τὴν Ἀνάληψιν.—77. Λόγος
περὶ τῆς ἐν Βηρυτῶ εἰκόνας
τοῦ Χριστοῦ.—93. Πρὸς
Ἀντίοχον ἄρχοντα περὶ δια-
φόρων ζητημάτων.—127.
Βίος τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου.—
25, 82. Ἐγκώμιον εἰς τὸν
Ἀθανάσιον ὑπὸ Κορτησίου Ἡ-
πειρώτου.—139. Πρὸς Ἀθα-
νάσιον ἐρωτήσεις Ἀντιόχου τι-
νὸς ἄρχοντος.—140. Εἰς τὸν
αὐτὸν λόγος Γρηγορίου τοῦ Να-
ζιανζηνοῦ.—16, 262.
- Ἀθανάσιος ὁ ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ
μνήμη τῇ κδ' μηνὸς αὐγού-
στου.—45.
- Ἀθανάσιος Ἀγιορίτης, ἀποθανὼν
ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάβα.—
233.
- Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης: λαύρα αὐ-
τοῦ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.—266.
- Ἀθανάσιος ἱερομόναχος, ἀδελφὸς
τοῦ Ἐλασσώνος Ἀρσενίου XVI.
—203.
- Ἀθανάσιος μοναχὸς X.—325,
362.
- Ἀθανάσιος Ἱεροσολύμων πατρι-
άρχης † 1844.—48, 118,
119, 182, 234, 306, 311.
- Ἀθανάσιος Κούτζης, ὑποπρόξενος
τῆς Ἑλλάδος ἐν Δαμασκῷ 1881.
—277.
- Ἀθανάσιος Κύπριος, παπιστῆς
XVII.—282.
- Ἀθανάσιος Κύπριος εὐνοῦχος, ἡ-
γούμενος τῆς μονῆς τοῦ προ-
φήτου Ἡλιοῦ, εἶτα Ἀγιοσαβί-
της.—232.
- Ἀθανάσιος Μουτιληναῖος, μοναχὸς
Ἀγιοσαβίτης XIX.—232,
233.
- Ἀθανάσιος, Νικαίας μητροπολι-
της.—185.
- Ἀθανάσιος, Νικομηδείας μητρο-
πολίτης.—185, 190.
- Ἀθανάσιος ὁ Πάριος.—51.
- Ἀθῆναι.—53, 54, 67, 72, 121,
123, 180, 204, 231, 265,
266, 277.
- Ἀθηναῖος.—48, 127, 134, 213.
- Ἀθήνη.—147.
- Ἀθηνογένης ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρ-
τύριον.—42.
- Ἀθωνίτης.—233.

- Ἄθως.—189, 282, 283, 304.
 Πάτρια τοῦ ὄρους Ἄθω.—163.
- Ἄϊβαλί=Κυδωνίαι.—236.
- Αἴγυπτιά.—75, 131, 145, 203.
- Αἴγύπτιος.—327.
- Αἴγυπτος.—54, 71, 279, 290, 302, 311.
- Αἰθιοπικά Ἡλιοδώρου.—116.
- Αἰθίοψ.—45, 232.
- Αἰκατερίνη ἡ ἅγια μάρτυς.—247.
 Μαρτύριον αὐτῆς.—29, 82, 131.
- Αἰκατερίνη, πριγκίπισσα Γεωργιανή.—49.
- Αἰλία=Ἱερουσαλήμ.—222, 275.
- Αἰμιλιανὸς ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—42.
- Αἶνος ἡ πόλις.—233, 234.
- Αἰσθήρ.—215.
- Ἀκάθιστος: ἄσματικὴ ταύτης ἀκολουθία.—158, 161. Κανών.—165.
- Ἀκάκιος προηγούμενος 1672.—158, 365.
- Ἀκεφμᾶς ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—324.
- Ἀκίνδυνος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—324.
- Ἀκοιμήτων μονή.—28.
- Ἀκολουθία ἁγιασμοῦ.—113. Μεταλήψεως.—128. Πρώτου σχήματος.—159. Εἰς τὸ ἐνταφιάσαι μοναχόν.—160. Τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμωδίας καὶ συνάξεως τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ.—128. Τῶν κεκοιμημένων κληρικῶν τῆς Ἀναστάσεως.—113.
- Ἀκολουθίαι εἰς ἀωνόμους ἁγίους.—183.
- Ἄκρα=Πτολεμαῖς.—26, 27.
- Ἀκραγανθ(ίνων) ἐκκλησία.—92.
- Ἀκραγαντίνοι.—29, 80.
- Ἀκύλας: τεμάχῃ ἐρμηνευτικὰ εἰς ψαλμούς.—1.
- Ἀκυλία.—59.
- Ἀκυλίνα ἡ ἅγια: μαρτύριον.—40.
- Ἀλαβανδῶν πόλις.—9.
- Ἀλβανία.—224.
- Ἀλεξάνδρεια.—1, 2, 7, 9, 12, 13, 16, 26, 30, 54, 57, 59, 62, 65, 76, 77, 79, 82, 93, 127, 129, 133, 167, 168, 173, 184, 247, 267, 306, 347.
- Ἀλεξανδρέων πόλις = Ἀλεξάνδρεια.—97.
- Ἀλεξανδρίδης: Φώτιος.
- Ἀλέξανδρος ὁ μέγας.—7, 148. Τεμάχιον ἀωνόμου ἱστορικοῦ περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου.—69.
- Ἀλέξανδρος ὁ ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ μνήμη τῇ εἰς Ἰουνίου μηνός: μαρτύριον.—40.
- Ἀλέξανδρος Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος.—275, 278.
- Ἀλέξανδρος, αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων.—19.
- Ἀλέξανδρος Μαυροκορδαῖτος ὁ ἐξ ἀπορρήτων: θέματα εἰς τὸ α΄ κεφ. τῆς αὐτοῦ γραμματικῆς.—178. Ῥητορικὴ.—134, 263.
- Ἀλέξανδρος Κωνστ. Μαυροκορ-

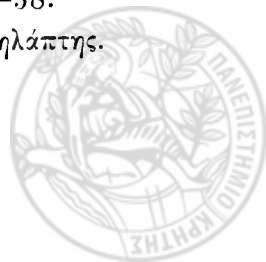

- ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου † 1845. — 183.
- Ἄναστασία ἢ Ῥωμαία: μαρτύριον αὐτῆς. — 28.
- Ἄναστασία Ῥωμαία ἢ ὁσία: βίος αὐτῆς. — 82.
- Ἄναστασία ἢ Φαρμακολύτρια: μοναστήριον αὐτῆς ἐν τῷ Μεγάλῳ Βουνῷ. — 51-52, 365.
- Ἄναστάσιμα τροπάρια. — 69.
- Ἄνάστασις: ναὸς ἐν Ἱεροσολύμοις. — 34, 98, 99, 100, 101, 113, 118, 172, 219, 220, 224, 225, 230, 231, 233, 242, 274, 287, 288, 294, 300, 310, 315, 318, 327, 365. Τυπικὸν τοῦ ναοῦ τούτου. — 294. Βιβλιοθήκη τοῦ αὐτοῦ. — 193-225, 286-288.
- Ἄνάστασις τοῦ Χριστοῦ: εἰκῶν αὐτῆς. — 200.
- Ἄναστασιός τις 1664. — 146, 365.
- Ἄναστασιος ὁ Πέρσης: μαρτύριον. — 25.
- Ἄναστασιος ὁ Σιναΐτης: διδασκαλία χρονική. — 65. Λόγος περὶ τῆς ἁγίας συναξέως. — 117-118.
- Ἄναστασιος Ῥαφαιώτης: ἐκκλησιαστικαὶ μελωδίαι. — 127.
- Ἄναστασιώτης: Νικόλαος.
- Ἄνατολή. — 121, 281, 282, 285, 313.
- Ἄνατολικὴ Ἐκκλησία. — 328.
- Ἄνατόλιος, Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης, οὗ ἡ μνήμη τῆς κ' μηνὸς νοεμβρίου. — 247. Βίος αὐτοῦ. — 42.
- Ἄνδρέας ὁ Κρήτης: λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου. — 79. Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ. — 326. Βίος αὐτοῦ. — 41.
- Ἄνδρέας ὁ ἀπόστολος, οὗ ἡ μνήμη τῆς λ' νοεμβρίου. — 247. Ἰπόμνημα περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ. — 30. Λόγος εἰς αὐτὸν ἐγκωμιαστικός. — 139.
- Ἄνδρέας ὁ στρατηλάτης, οὗ ἡ μνήμη τῆς ιθ' αὐγούστου μηνός: μαρτύριον. — 44.
- Ἄνδρέας ὁ σὺν Ναταλία ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ μνήμη τῆς κς' μηνὸς αὐγούστου: μαρτύριον. — 45.
- Ἄνδρέας ὁ διὰ Χριστὸν σαλός. — 328.
- Ἄνδρέας Καισαρείας Καππαδοκίας: ἐρμηνεῖα εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. — 120.
- Ἄνδρείων Θεοτόκος: ὄνομα μονῆς ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου. — 32.
- Ἄνδρόνικος α' ὁ Παλαιολόγος. — 64.
- Ἄνδρόνικος β' ὁ Παλαιολόγος. — 114.
- Ἄνεμπόδιστος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον. — 324.
- Ἄνεσελίτζα, πόλις ἐν Μακεδονίᾳ. — 114.
- Ἄνθήμειος Ἀντιοχείας πατριάρχης 1793. — 184.

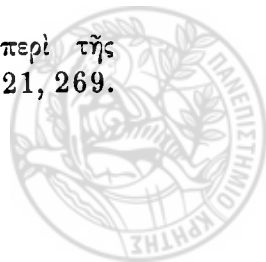
- *Ανθιμος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου, μοναχὸς Ἀγιοταφίτης.—294, 295, 296, 297, 298, 299, 362. Συγγραφαὶ διάφοροι.—118-120. Τίτλοι γραμμάτων.—331. Στίχοι δι' αὐτὸν ἐγκωμιαστικοί.—33-34, 232.
- *Ανθιμος Βιδυνοῦς.—177, 365.
- *Ανθιμος ὁ Ἰβηρ, ἱερομόναχος 1642-1643.—223.
- *Ανθιμος Ἱεροσολύμων πατριάρχης.—112, 234, 293, 294, 297, 322, 349. Ἑρμηνεῖα τῶν ψαλμῶν.—2. Θεολογικόν.—38, 39. Δογματικῆς θεολογίας ἐγχειρίδιον.—105. Ἑρμηνεῖα τῆς Ἀποκαλύψεως.—120. Ἐπιστολὴ αὐτοῦ.—322. Στίχοι πρὸς αὐτόν.—178. Ἐπιστολαὶ πρὸς αὐτόν.—178, 294.
- *Ανθιμος Λέσβιος, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοταφίτης.—315.
- *Ανθιμος ἐκ Μωρέως, ἱερομόναχος καὶ ψάλτης Ἀγιοταφίτης, ἠγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1819.—48.
- *Ανθιμος Νικομηδείας ὁ ἱερομάρτυς.—178, 324.
- *Ανθιμος Παγώνης, μοναχὸς Ἀγιοταφίτης 1815.—120.
- *Ανθιμος Χῖος, ἱερομόναχος Ἀγιοταφίτης 1836: ἐπιγράμματα αὐτοῦ.—33.
- *Ανθολογία μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς.—127.
- *Ανθουσα ἡ ἅγια μάρτυς: μαρτύριον.—45.
- *Ανικητιάτον.—344.
- *Ανίκητος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
- *Αννα ἡ μήτηρ τῆς Θεοτόκου: λόγος πρὸς αὐτήν.—93. Ὁδὴ αὐτῆς.—147, 218. Εἰκόνες αὐτῆς.—147, 172, 218.
- *Αντικλῆς.—116.
- *Αντιόχεια.—8, 9, 14, 43, 57, 59, 61, 65, 76, 184, 206, 207, 275, 276, 291, 296.
- *Αντιοχέων πατριαρχεῖα.—277.
- *Αντίοχος ἄρχων, πρὸς ὃν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔγραψέ τινα ζητήματα.—127. Ἐρωτήσεις τοῦ αὐτοῦ.—140.
- *Αντίφωνα.—125.
- *Αντίχριστος.—118.
- *Αντωνίσιος Περενότος, πρὸς ὃν ἐπιστολὴ Μαξίμου Μαργουρίου.—143.
- *Αντωνίνα ἡ ἅγια μάρτυς: μαρτύριον.—40.
- *Αντώνιος ὁ μέγας ὕσιος: βίος αὐτοῦ.—25, 82. Τεμάχη ἐρμηνευτικὰ εἰς τὴν Κλίμακα.—154.
- *Αντώνιος Ἀγιοσαβίτης.—233.
- *Αντώνιος Ἐπαρχος: ἐπιστολαὶ αὐτοῦ.—141, 142.
- *Αντώνιος β', Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης.—19.
- *Αντώνιος γ', Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης.—20.
- *Αντώνιος δ', Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης 1394.—164.
- *Αντώνιος ἀναγνώστης.—58.
- *Αντώνιος Ἰβηρ ὁ κανδηλάπτης.—305.

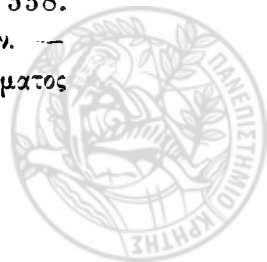
- Ἄντωνιος ἱερομόναχος.—95.
- Ἄντωνιος ἐκ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, μοναχὸς Ἁγιοταφίτης, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1853.—48.
- Ἄντωνιος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1743.—48.
- Ἄντωνιος Σπανδωνῆς ὁ Βυζάντιος: χρηστοθήθεια. — 122, 123.
- Ἄντωνιος Κορέγγος.—139.
- Ἄνω-Δακία.—149, 236.
- Ἄνω-Ἰβηρία.—49.
- Ἄνωμόμου λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.—43.
- Ἄπάμεια Συρίας.—44.
- Ἄπόκρεος [sic].—75.
- Ἄπόκρεως.—90.
- Ἄπόκρυφα: Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.—78. Διήγησις Ἰακώβου εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου.—74. Βίος Ἀδάμ καὶ Εὐας.—117, 126. Περίοδοι Πέτρου.—29. Περίοδοι Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα.—40.
- Ἀπολλινάριος Λαοδικεύς.—241. Τεμάχη ψαλμοῦς ἐρμηνεύοντα.—1. Ἔτερα Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἐρμηνεύοντα.—57.
- Ἀπολλώνιος, πρὸς ὃν ἐπιστολὴ Πλουτάρχου.—351.
- Ἀπορρήτων Κλίμαξ.—127.
- Ἀποστατούντων πέρι συνοδικῆ διαγνώσις.—64.
- Ἀπόστιχα.—69.
- Ἀποστόλης: Νικολῆς.
- Ἀποστόλιος: Μιχαῆλος.
- Ἀποστολοευαγγελίων εὐρέσεως καὶ ἀναγνώσεως πέρι.—161.
- Ἀπόστολος: ὄνομα ἐκκλησιαστικοῦ βιβλίου.—136, 160, 297. Ἀποστόλων ἐπιστολαί.—84, 155, 322. Πράξεις.—84, 86, 155, 161, 266, 279. Διαταγαί.—23, 169. Κανόνες.—7, 61. Ἀποστολικὴ διδασκαλία.—23. Ἀποστολικαὶ διατάξεις.—131. Νηστεία τῶν Ἀποστόλων.—168. Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς Ἀποστόλους.—106. Ἀποστόλου ἀρχοτέλεια.—90, 214. Ἀποστόλων ἐκκλησία.—87. Ἀποστόλοις τοῖς ἰβ' λόγος.—41.
- Ἀποστόλου Παπᾶ ὁδᾶς ἐν Κωνσταντινουπόλει.—188.
- Ἀποῦ-Τέχεπ: Ἀχμέτ-πέης.
- Ἄραβες.—268, 275, 276, 278, 279, 282, 290, 309, 310, 316, 317, 319, 321, 327, 351.
- Ἄραβία.—91.
- Ἄραβικά σημειώματα.—26, 58, 347.
- Ἄραβικῆς γλώσσης εἰσαγωγή.—49.
- Ἄραβικὸν λειτουργικὸν Εὐαγγέλιον.—58.
- Ἄράβοι: Προκόπιος.
- Ἄράπικο σχολεῖον ἐν Ἱερουσαλήμ.—270.
- Ἄραχῆς.—97.

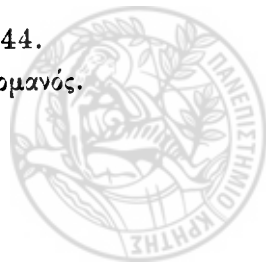
- Ἄρεθας Καισαρείας: συγγραφαί.—
267. Ἑρμηνεία τῆς Ἄποκα-
λύψεως.—120.
- Ἄρειανοί.—1, 13, 327.
- Ἄρεσπαγίτης: Διονύσιος.
- Ἄρετζοῦ ἢ Ἄριτζοῦ=Ῥόσιον.—
286, 344.
- Ἄρης.—307.
- Ἄρμαθεια.—136.
- Ἄριστοτέλης.—139, 312, 332.
Φυσική ἀκρόασις κατ' Ἄριστο-
τέλην.—329. Εἰς τὴν Ἄριστ.
λογικὴν σχολαστικαὶ ἐπιση-
μειώσεις.—328. Περὶ ψυχῆς
καὶ Θεμιστίου παράφρασις.—
330. Ποιητικῆς Ἄριστ. παρά-
φρασις.—140. Εἰς τὰ περὶ
ψυχῆς Ἄριστ. βιβλία ὑπομνή-
ματα.—213.
- Ἄριτζιανός.—48.
- Ἄριτζοῦ.—344.
- Ἄρκάδιος αὐτοκράτωρ.—6, 30,
79.
- Ἄρκάδιος, υἱὸς τοῦ ὀσίου Ξενο-
φώντος.—79.
- Ἄρκάδιος Ῥώσσοσ, μοναχὸς Ἄγιο-
σαβίτης.—233.
- Ἄρκτωρία.—203.
- Ἄρμενία.—327.
- Ἄρμένιοι.—224, 230, 231, 303,
327.
- Ἄρναούτ-κιοί.—185, 191.
- Τὰ Ἄρσελάου.—344.
- Ἄρσένιος ὁ ὕσιος: βίος.—81.
Μοναστήριον αὐτοῦ ἐν Θηβαί-
δι.—347, 365.
- Ἄρσένιος Γεωργιανός.—305,
306.
- Ἄρσένιος Γεωργιανός ὁ ἐκ τῆς
Νινοτζμίνδας.—305.
- Ἄρσένιος μοναχός, ὑπηρέτης τοῦ
ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ναοῦ τοῦ ἁγίου
Μάρκου.—26, 347.
- Ἄρσένιος ἀββᾶς, διδάσκαλος ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ 1544-45.—347,
365.
- Ἄρσένιος, Ἐλασσώνος μητροπο-
λίτης 1596.—201, 203, 326.
- Ἄρσένιος, Τριπόλεως ἐπίσκοπος:
τεμάχη πράξεις ἐρμηνεύοντα
τῶν Ἀποστόλων.—57.
- Ἄρτζέσιον.—184.
- Ἄρχάγγελος.—117. Μοναστήριον
ἐν Ἱερουσαλήμ.—233, 278,
293, 318, 347, 365.
- Ἄρχιππος ἐρημίτης: διήγησις—
82.
- Ἄσία.—298.
- Ἄστέριος, Ἄμασειας ἐπίσκοπος:
τεμάχη ψαλμοὺς ἐρμηνεύοντα.
—1.
- Ἄστραχάνι.—191.
- Ἄστρος ἐν Πελοποννήσῳ.—287,
350.
- Ἄτλας.—142.
- Ἄτουμάνης, σουλτάνος τῆς Τουρ-
κίας.—163.
- Ἄττάλας, πατριάρχης Ἱεροσολύ-
μων.—278, 280, 288.
- Ἄφθόνιος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύ-
ριον.—324.
- Αὐγουστίνος ὁ ἅγιος: περὶ τῆς
ἁγίας τριάδος.—47, 121, 269.

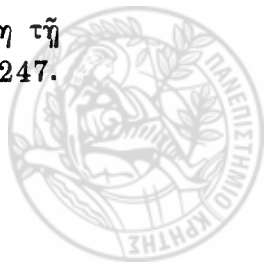
- Αὐξέντιος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—71, 92.
 Αὐξέντιος ὁ ὅσιος: βίος. — 326.
 Αὐξέντιος, οὗ σχόλιον εἰς ψαλμόν τινα.—337.
 Αὐξίβιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—342, 344.
 Αὐρηλιανὸς αὐτοκράτωρ. — 41, 324, 345.
 Ἀφρική.—10, 298.
 Ἀφύγγιος: ἐπιστολὴ πρὸς αὐτὸν Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.—13.
 Ἀχαάβ.—75.
 Ἀχαριστίας πέρι.—332.
 Ἀχμέτ, μουσουλμᾶνος φύλαξ τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ.—311.
 Ἀχμέτ-πέης ὁ Ἀποῦ Τέχεπ.—349.
 Ἀχρίδος πατριάρχου σιγίλλιον.—135.
 Βαβύλας ὁ ἅγιος μάρτυς.—324.
 Βαβυλῶν.—4.
 Βαβυλῶνιον σάρδιον.—140.
 Βαγάδιος, ἐπίσκοπος Βόστρης.—8.
 Βαγχτάγκ, βασιλόπαις Γεωργιανός.—305, 306.
 Βαΐοφόρος.—173.
 Βαΐων Κυριακή. — 98. Ὑπακοὴ τῆς ἑορτῆς τῶν Βαΐων.—101.
 Βάκχιος Παλδίνος.—141.
 Βαλαβάνης: Κύριλλος.
 Βαλεριανὸς αὐτοκράτωρ.—30.
 Βαλσαμών: Θεόδωρος.
 Βαραγγιωτίσης Θεοτόκου ναός.—209.
 Βαραχίας.—97.
 Βαρβάκης: Δημήτριος.
 Βαρβάρα, περιγίπισσα Γεωργιανή.—49.
 Βαρβάρα ἡ ἁγία μάρτυς, ἧς ἡ μνήμη τῇ ὀκτωβριῶν.—248.
 Ἄθλησις αὐτῆς.—71, 80.
 Βάρβαροι.—12, 75, 93, 125, 317.
 Βαρθολομαῖος ὁ ἀπόστολος: περίοδοι αὐτοῦ.—40.
 Βαρῖνος.—148, 312.
 Βαρλαάμ ὁ ἅγιος μάρτυς: λόγος πρὸς αὐτὸν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.—56.
 Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ τῶν ὁσίων βίος.—94-98.
 Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός.—267.
 Βαρνάβας ὁ ἀπόστολος. — 244. Περίοδοι αὐτοῦ.—40.
 Βαρσανούφιος ὁ ὅσιος: τεμάχη αὐτοῦ ἐρμηνεύοντα τὴν Κλίμακα.—154.
 Βαρυμακρῆς ὁ Γεωργιανός. 305.
 Βάσσα ἡ ἁγία μάρτυς: ἄθλησις αὐτῆς.—44.
 Βασσαράβας: Ματαίης.
 Βάρβαροι.—327.
 Βασιλάκης Ῥοσσέτος.—185.
 Βασιλείδης ἡ Βασιλίδης ἐπίσκοπος.—12, 61.
 Βασιλειῶν βίβλος.—242.
 Βασίλειος ὁ μέγας. — 83, 338. Λόγος κατὰ ὀργιζομένων. — 330. Λόγος περὶ κρίματος

- Θεοῦ. — 330. Περὶ πνευματικῆς καταστάσεως. — 331. Ἱστορία μυσταγωγικῆ. — 21. Ὁμολογία εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν. — 57, 80, 84. Εἰς τὸ βάπτισμα. — 57, 80, 84, 92. Περὶ πίστεως. — 84. Περὶ νηστείας. — 80. Ὁμιλίας διάφοροι. — 55, 56, 57. Λειτουργία. — 24, 174, 267. Εὐχαί. — 143, 144. Ἐπιστολαί. — 14, 15, 62, 241. Τεμάχη. — 1, 24, 57, 154. Ἐρμηνεῖαι εἰς τὸν Φυσιολόγον. — 329. Ἐγκώμιον Βασιλείου. — 212, 265. Ἐπιτάφιος λόγος αὐτῶ. — 31, 92, 123, 262. Ἐπιγράμματα πρὸς τὸν Βασίλειον. — 331. Βίος αὐτοῦ. — 79. Εἰκόνας τοῦ αὐτοῦ. — 116, 170, 202, 226, 246, 264.
- Βασίλειος ὁ Μακεδών. — 4, 61, 328.
- Βασίλειος β' αὐτοκράτωρ. — 20.
- Βασίλειος Ἀγιοπολίτης 1122. — 100, 362.
- Βασίλειος Ὁρμούσιος XIV. — 107, 365.
- Βασίλειος ὁ τοῦ Παγκρατίου, μεταφράστης Γεωργιανός. — 305.
- Βασίλειός τις 1061-1062. — 227, 228, 335.
- Βασίλειος, μέγας βόρνικος τῆς Μολδοβλαχίας 1633. — 199.
- Βασίλειος Παπᾶ-Εὐθυμίου. — 157.
- Βασιλεύουσα = Κωνσταντινούπολις. — 234.
- Βαχτάνγ, πρίγκιψ Γεωργιανός. — 49, 305, 306.
- Bezzanslius. — 138, 365.
- Βέμβος: Πέτρος.
- Βενετία. — 59, 66, 122, 123, 180, 351.
- Βενιαμίν, μητροπολίτης Μολδαβίας 1820. — 190.
- Βενιαμίν Ἰωαννίδης. — 288, 315.
- Βενιαμίν Λέσβιος: συντάγματα φυσικῆς. — 237, 238.
- Βεσπασιανὸς αὐτοκράτωρ. — 327.
- Βεστιαρίτης. — 57, 365.
- Βηθλεέμ. — 58, 102, 209, 224, 230, 232, 233, 235, 268, 270, 272, 279, 288, 293, 315, 319, 348, 350, 366.
- Βηρυτός. — 93, 157-158, 349.
- Βησσαρίων Ἀθηναῖος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1763. — 48.
- Βιζύη. — 187.
- Βιθονία. — 344.
- Βιθονός: Ἄνθιμος.
- Βικεντίου Δαμωδοῦ φυσιολογία. — 179. Ῥητορικῆ. — 263.
- Βίκτωρ, ἐπίσκοπος Ῥώμης. — 54.
- Βλαντιμέριον. — 203.
- Βλάσταρις: Ματθαῖος.
- Βλαχέρναι Κωνσταντινουπόλεως. — 41.
- Βλαχερνῶν μονὴ ἐν Πελοποννήσῳ, παρὰ τὴν Κυλλήνην. — 266.
- Βλαχία. — 178, 271, 344.
- Βλάχος: Γεράσιμος, Γερμανός.

- Βλεμμύδης: Νικηφόρος.
 Βόλος.—315.
 Βονιφάτιος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρ-
 τύριον.—27.
 Βόριςος Γοδουνόβιος ἢ Γοδου-
 νόφ.—219, 246.
 Βόστρα.—8.
 Βοτανειάτης: Νικηφόρος.
 Βουκουρέστιον.—213.
 Βουλγαρία. — 106, 151, 180,
 318.
 Βούλγαροι. — 102, 164, 233,
 316.
 Βουνὸν τοῦ ὀσίου Αὐξεντίου. —
 326.
 Βραναίος: Κορτήσιος.
 Βροντολόγιον τῶν δώδεκα μη-
 νῶν.—328.
 Βροντοχίου μοναστήριον ἐν Κρή-
 τη.—344.
 Βρυέννιος: Ἰωσήφ.
 Βυζάντιόν.—327, 344.
 Βυζάντιος: Ἀντώνιος, Δημήτριος,
 Νικόδημος.
 Βύζας.—164, 274, 327.
 Γαβάλων ἐπίσκοπος.—1, 57, 92.
 Γαβρᾶς (Ἰωάννης).—209, 212.
 Γαβριήλ ὁ ἀρχάγγελος.—171.
 Γαβριήλ, Θεσσαλονίκης μητροπο-
 λίτης, εἶτα πατριάρχης οἰκου-
 μενικός 1596.—67.
 Γαβριήλ ὁ Πενταπόλεως.—87.
 Γαβριήλ Σκάρπας, ναύαρχος 1792.
 —191.
 Γαβριήλ ὁ Συναδῶν.—73, 366.
 Γαβριήλ μοναχός, ἡγούμενος τῆς
 μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1786-
 1789.—48.
 Γαβριήλ ἕτερος, ἡγούμενος τοῦ
 Σταυροῦ 1814.—48.
 Γάγγρα.—8, 61.
 Γάζα.—192, 231, 348.
 Γαλακτίων ἱερομόναχος, ἡγούμε-
 νος ἐν Ἰασίῳ μονῆς τοῦ ἁγίου
 Σάβα 1619.—149, 236.
 Γαλατᾶς Κωνσταντινουπόλεως.—
 327, 344.
 Γαλατᾶς ἐν Βλαχία.—344.
 Γαλάται.—29.
 Γαλατζιᾶνος (Παρθένιος).—191.
 Γαλατία.—204.
 Γαλατῶν ἐπαρχία.—9.
 Γαλδίνος (Μάρκος Ἀντώνιος). —
 142.
 Γαληνός: διαθήκη περὶ τοῦ ἀν-
 θρωπίνου σώματος. — 325.
 Περὶ εἰκόνας.—139.
 Γαλιλαία.—90.
 Γαλλία.—305.
 Γάλλος ἱατρός. — 182. Ἔτερος
 περιηγητής.—277.
 Γάμων πέρι.—65.
 Γανοχωρίτης.—331, 332.
 Γεδεῶν Κύπριος, μοναχός Ἀγιο-
 σαβίτης.—233.
 Γεδσημανή. — 179, 180, 181,
 224.
 Γεννάδιος α΄, ἐπίσκοπος Κωνσταν-
 τινουπόλεως, οὗ ἡ μνήμη τῇ
 κ' δεκεμβρίου μηνός. — 247.

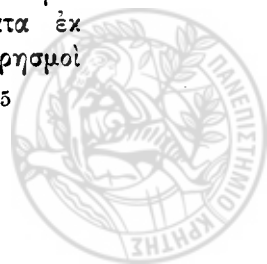

- Ἐπιστολή.—14, 63. Τεμάχη φαλμοῦς ἐρμηνεύοντα.—1.
- Γεννάδιος ὁ Σχολάριος. — 328.
- Ἐπιτομία περὶ ὀρθῆς πίστεως.—86. Κατὰ Λατίνων. — 267.
- Μονωδία περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Νέας Ῥώμης.—328.
- Γεννάδιος μοναχός: στιχηρὸν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος.—152.
- Γένος Ξανθόν.—328.
- Γεράσιμος ἀββᾶς ὁ μέγας ὕσιος.—32. Λαύρα ἢ μονὴ τοῦ αὐτοῦ.—152, 229, 268, 278, 279, 318, 366.
- Γεράσιμος ἱερεύς 1152.—207, 366.
- Γεράσιμος παπᾶς = ἱερεύς, διδάσκαλος ἐν Βηθλεέμ 1697.—270.
- Γεράσιμος μοναχός 1560.—94, 95, 366.
- Γεράσιμος Βλάχος ὁ Κρής: παραφράσεις καὶ ἐρμηνεῖται τῆς θεολογίας Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.—121.
- Γεράσιμος, Θεσσαλονίκης μητροπολίτης.—184.
- Γεράσιμος Ἰβηρ, ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1841-1845.—48, 49, 305, 306, 307.
- Γεράσιμος Κύπριος, μοναχός Ἀγιοσαβίτης.—233.
- Γεράσιμος, Δυδδης ἀρχιεπίσκοπος XIX.—316.
- Γερασηνὸς (Νικόμαχος).—181.
- Γερμανοκολωνιτῶν πόλις.—9.
- Γερμανος α' Κωνσταντινουπόλεως.—19. Ἐγκώμιον εἰς τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.—74.
- Γερμανος β' Κωνσταντινουπόλεως: σιγίλλια.—134.
- Γερμανὸς Ἱεροσολύμων.—205, 231, 280, 283, 288, 289, 294, 308, 316.
- Γερμανὸς ὁ Νέων Πατρῶν.—127.
- Γερμανὸς Βλάχος, μοναχός Ἀγιοσαβίτης.—232.
- Γερμανὸς ἱερομόναχος XIV.—27, 366.
- Γερο - Ἀρσένιος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1758.—48.
- Γερο-Κύριλλος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1744.—48.
- Γεροντικὸν βιβλίον.—117.
- Γερο-Τρόφων, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1832.—48.
- Γεωμέτρης: Ἰωάννης.
- Γεωργία=Ἰβηρία.—307.
- Γεωργιανὸν σημεῖωμα.—39.
- Γεώργιος ὁ μεγαλομάρτυς: λόγοι πρὸς αὐτὸν ἐγκωμιαστικοί.—81, 86, 211. Κανὼν ἁσματικὸς αὐτῷ ψαλλόμενος.—145. Εἰκόνες αὐτοῦ.—170, 173, 246. Ἀχιβάς ἐκκλησίας ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ.—100. Μοναστήριον ἐν Πιτζάλλα.—232, 235. Ἐτερον ἐν Ἱερουσαλήμ.—66. Μοναστήρια δύο ἀπροσδιόριστα.—127, 150, 366. Ἐτερον ἐν Ἰόππῃ.—315. Ἐτερον τοῦ Στόλου καλούμενον.—5, 366.

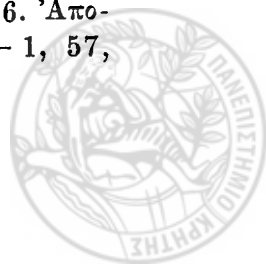

- Γεώργιος: ἑρμηνευτικὰ τεμάχια εἰς φαλμούς.—1.
- Γεώργιος ἱερεὺς, καλλιγράφος ἐν Τιβεριάδι 1152.—207, 362.
- Γεώργιος, κριτὴς τῆς Ἁγίας Πόλεως καὶ μέγας σκευοφύλαξ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως 1122.—100, 366.
- Γεώργιος τις XII.—99.
- Γεώργιος, συγγενὴς Σωφρονίου Ἱεροσολύμων XVI.—205.
- Γεώργιος τις XVII.—124.
- Γεώργιοι δύο Ἀγιορεῖται, τὸ γένος Ἰβηρες καὶ μεταφράσται.—305.
- Γεώργιος ὁ Αἰτωλός.—330.
- Γεώργιος ὁ ἐκ Γόλτης τῆς Ἰβηρίας.—305.
- Γεώργιος Ἐγκλέζος, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου χειρόγραφα τινα βιβλία.—297.
- Γεώργιος Ἰβηρ, κνέζης.—311.
- Γεώργιος Κορακιώτης, οὗ υἱὸς Χαλήλ.—101.
- Γεώργιος Κοντοπετρῆς.—127.
- Γεώργιος Κωδινός.—331.
- Γεώργιος Κωνσταντινίδης.—33.
- Γεώργιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—65.
- Γεώργιος Νικομηδείας: λόγοι εἰς τὴν Θεοτόκον.—29, 209, 212.
- Γεώργιος ἐπίσκοπος Ὀτροῦ.—9.
- Γεωργίου Παχυμέρη χρονικόν.—24. Περὶ φυσικῆς ἀκροάσεως.—330.
- Γεωργίου Σκυλίτζη κανόνες ἄσματικοὶ εἰς τοὺς ἁγίους Γεώργιον καὶ Δημήτριον.—145, 349.
- Γεωργίου Φραντζῆ χρονικόν.—85, 294.
- Γῆ Ἁγία.—112, 119, 225, 315.
- Γιανπολίτης.—102.
- Γιάσι ἢ Γιάσιον.—149, 204, 236.
- Γιοβάνος: Χατζῆ-Γιοβάνος.
- Γιομητσαγαλιῆς = Ἀργυρουπολίτης.—268.
- Γιοβάνος, πρωτέδικος 1728.—87.
- Γλοκῆς (Ἰωάννης).—46, 127.
- Γολγοθᾶς.—225, 242.
- Γολιάθ.—217.
- Γολινδοῦχ ἡ ἁγία μάρτυς.—42.
- Γόλτη.—305.
- Γορδάτος (Κωνσταντίνος).—34.
- Γόρδιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—56.
- Γουδουνόβιος ἢ Γουδουνώφ (Βόριος).—219, 246.
- Γραικικὸν μονστήριον ἐν Ἱερουσαλήμ = τὸ τῶν Ἀγιοταφίων.—311.
- Γραικοί, Graeci.—121, 274, 303.
- Γραικολατῖνος.—148.
- Γραικο - Ῥωμαῖοι.—114.
- Γραφαὶ αἱ Θεῖαι, Γραφή.—104, 107, 117, 120, 126, 127, 188, 265, 280, 327, 338.
- Περὶ τῆς μελέτης τῶν Γραφῶν.—36. Ἀναγνώσματα ἐκ τῶν Γραφῶν.—39. Χρησμοὶ

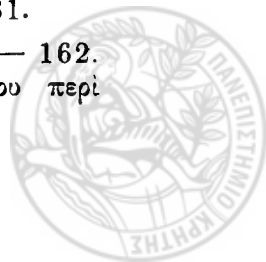
- περὶ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς.—
328.
- Γρεβενά.—184.
- Γρηγορᾶς (Νικηφόρος). — 209,
210, 211.
- Γρηγόριος Ἀκραγαντίνων: βίος
αὐτοῦ.—29, 80, 92.
- Γρηγόριος Ἀντιοχείας.—76.
- Γρηγόριος Ἀλυάττης.—127.
- Γρηγόριος Ἀρμενίας: λόγος περὶ
τῶν Ἀρμενίων.—327.
- Γρηγόριος ὁ Βασιλείου τοῦ με-
γάλου ἀδελφός: λόγος ἐπιτά-
φιος εἰς Γρηγόριον τὸν Θεο-
λόγον.—80, 262.
- Γρηγόριος ὁ Βηθλεέμ 1454. —
102.
- Γρηγόριος Εἰρηνοπόλεως.—190.
- Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός: περὶ
τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἰδωλό-
θυστα φαγόντων.—12, 61. Λό-
γος εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ
Κυρίου.—76.
- Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. — 338.
Λόγοι διάφοροι. — 31, 130,
267. Λόγος εἰς τὸ Πάσχα καὶ
εἰς τὴν βραδυτῆτα.—80, 92,
262. Λόγος εἰς τὴν Πεντη-
κοστήν. — 80, 262. Εἰς τὰ
Φῶτα.—74. Εἰς τὴν γέννησιν
τοῦ Χριστοῦ.—74, 262. Συν-
τακτῆριος.—263. Ἰαμβοὶ κατ'
ἀλφάβητον καὶ ἐπιγράμματα
εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον.—331.
Ἑμμετρα.—16, 62, 130. Ἐκ
τοῦ περὶ δογμάτων καὶ κατα-
στάσεως ἐπισκόπων.—16. Τε-
τράστιχα. — 192, 331. Εἰς
τοὺς Μακκαβαίους.—82, 262.
Εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανόν.—
262. Εἰς τὸν Ἰουλιανόν.—
82, 123, 262. Ἐπιτάφιος
εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον.—92.
262. Εἰς τὸ βάπτισμα.—262.
Εἰς Γρηγόριον τὸν ἀδελφὸν
Βασιλείου τοῦ μεγάλου.—262.
Εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον.—
262. Εἰς τὴν πληγὴν τῆς χα-
λάζης.—262. Τεμάχη ψαλ-
μοῦς ἐρμηνεύοντα.—1. Εὐχὴ.
—144. Ἐπιστολαί. — 130.
Βίος Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
—26, 46. Ἐγκώμιον εἰς τὸν
αὐτὸν Κορθησίου τοῦ Ἡπει-
ρώτου.—139. Ἔτερον Ἰωάν-
νου Μποναφῆδη.—140. Ἔτε-
ρον Ἰωάννου Εὐχαΐτων.—212.
Ἔτερον Ματθαίου Καμαριώ-
του.—265. Ἐπιτροπὴ πρὸς
ἐκδοσιν τῶν συγγραμμάτων
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου 186-
188. Εἰκόνες τοῦ αὐτοῦ Γρη-
γορίου.—202, 226.
- Γρηγόριος ὁ Κονταρῆς. — 329,
362.
- Γρηγόριος ὁ Κύπριος, πατριάρ-
χης Κωνσταντινουπόλεως: λό-
γος εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα
Γεώργιον.—81, 211. Λόγος
εἰς τὴν μεγαλομάρτυρα Μαρί-
ναν.—211.
- Γρηγόριος εἰς Κωνσταντινουπό-
λεως.—190, 236.
- Γρηγόριος ὁ Νύσσης: ἐπιστολὴ
κανονικὴ. — 15, 62. Εἰς τὸν
Ψαλτῆρα.—2, 3, 126. Ἀπο-
σπάσματα διάφορα. — 1, 57,
154, 333.

- Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὁ ἅγιος: συγγραφαὶ αὐτοῦ.—50, 51, 52.
- Γρηγόριος Παλαμᾶς, Ἀγιοταφίτης.—288.
- Γρηγόριος Μιχαὴλ Σουτζος. — 186, 190.
- Γρηγόριος ἱερεύς, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1747.—48.
- Γρηγόριος ἱεροδιάκονος XVII.—32, 362.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος XVIII.—73, 366.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος ἐκ Σαντορήνης 1630.—158, 366.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος ἕτερος.—162, 366.
- Γρηγόριος ἱερομόναχος, ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Λαύρας (τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου) 1394.—164.
- Γρηγόριος μοναχὸς ἐξ Ἐλασσῶνος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1805.—48.
- Γρηγόριος μοναχός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1813.—48.
- Γρηγόριος πρεσβύτερος, πρὸς ὃν ἐπιστολὴν ἔγραψε Βασίλειος ὁ μέγας.—15.
- Δαβὶδ ἢ Δαυὶδ ὁ προφήτης.—2, 3, 125, 132, 133, 167, 217, 263, 322, 327, 333, 338, 399.
- Δαβίδ, βασιλεὺς τῆς Ἰβηρίας. — 306.
- Δαβίδ, ἀρχιερεὺς Ἰβηρ.—49.
- Δαβὶδ ἕτερος Ἰβηρ.—49.
- Δαβὶδ ὁ Θεσσαλονίκης: βίος αὐτοῦ.—41.
- Δαβὶδ Μυτιληναῖος, μοναχός Ἀγιοσαβίτης.—232, 233.
- Δαβιτικὴ δέλτος.—3, 133.
- Δαζίνας.—241.
- Δακία.—48, 149, 213, 223, 236, 284, 289.
- Δαλμαῖτος.—43.
- Δαμασκηνός: Ἰωάννης.
- Δαμασκηνός, ἱερομόναχος Ἀγιοσαβίτης XVII.—236, 366.
- Δαμασκός.—85, 102, 277, 307.
- Δαμιανός ὁ ἅγιος μάρτυς: ἄθλησις αὐτοῦ.—41.
- Δαμιανός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1761.—48.
- Δαμιανός Ἀδριανουπολίτης, μοναχός Ἀγιοσαβίτης.—232.
- Δαμφῶδς (Βικέντιος).—179, 263.
- Δανιβρίτης (Ἰγνάτιος).—248.
- Δανιὴλ ὁ προφήτης.—116, 242.
- Ἰπόμνημα περὶ τοῦ Δανιὴλ.—27, 72.
- Δανιὴλ ὁ στολίτης: βίος αὐτοῦ.—71.
- Δανιὴλ ὁ Βιζύης.—187.
- Δανιὴλ ὁ Κεραμεύς, διδάσκαλος τῆς ἐν Πάτρμῳ σχολῆς.—184.
- Δανιὴλ ἐκ Πελαγονίας, μοναχός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1847-1850.—48, 49.
- Δανιὴλ ὁ Παϊθητός.—127, 152.
- Δανιὴλ Ῥώσσοσ, μοναχός Ἀγιοσαβίτης.—233.

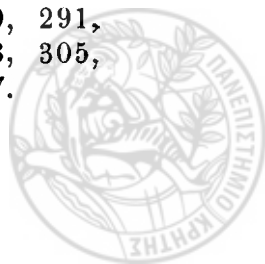
- Δανιήλ, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοταφίτης 1815.—119.
- Δανιήλ ἱατρός 1666.—266, 362.
- Δανιήλ ἱερομόναχος, ἡγούμενος τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα 1619.—149, 236.
- Δανιήλ ἱεροδιάκονος XIV.—30, 362.
- Δανιήλ τις 1583-1584.—68.
- Δάριτζα = Ἀνικητιάτον.—344.
- Darmer (Aluisius).—117.
- Δάσιος ὁ ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ μνήμη τῇ 19ᾷ δεκεμβρίου μνηνύς.—247.
- Δεκάλογος.—329.
- Δέκιος αὐτοκράτωρ.—30, 44.
- Δελφοί.—327.
- Δερ-Ἰλκασάρ = μοναστήριον τοῦ Κοντοῦ.—347.
- Der-Moska = μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ.—58.
- Δέσιος ὄνομα μηνός.—7.
- Δευτέρα τῆς Πεντηκοστῆς.—46.
- Μεγάλη Δευτέρα.—76, 100.
- Ἡμέρα Δευτέρα.—108, 190.
- Δευτερονόμιον.—146, 218.
- Δημαινέτη.—116.
- Δημητριάς.—203.
- Δημήτριος ὁ μεγαλομάρτυς: μαρτύριον αὐτοῦ.—81. Λόγος εἰς αὐτόν.—211. Ἐγκώμιον.—326. Ἀσματικὴ ἀκολουθία.—145. Κανὼν ἀσματικός.—349.
- Δημήτριος Ἀθηναῖος 1599.—204.
- Δημήτριος Βαρβάκης Ψαριανός.—191, 192.
- Δημήτριος Ἴβηρ, ἡγεμονόπαις.—49.
- Δημήτριος ὁ Κανίσκης, συντάκτης ἀσματικοῦ κανόνος εἰς τὴν ὁσίαν Θεοδώραν.—146.
- Δημήτριος Μάνος, ποστέλνικος 1820.—190.
- Δημήτριος Μουρούζης.—184, 185.
- Δημήτριος Παππαδόπουλος Βυζάντιος.—181, 182.
- Δημήτριος ὁ Χαλκοκονδύλης.—140.
- Δημητσάνα.—265.
- Δημοκρατία Ἐνετική.—326.
- Δῆμος (χατζῆ-) 1728.—87.
- Δημοσθένης.—312.
- Διάβολος.—76, 337.
- Διάδοχος: Πολυκράτης.
- Διαδόχου τεμάχη.—154.
- Διαθήκη Παλαιά.—337. Νέα Διαθήκη.—214, 328, 337.
- Διακαινίσμιμος ἑβδομάς.—98, 100, 112, 113, 248.
- Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων.—169.
- Διατάξεις Ἀποστολικαί.—131.
- Διάψαλμα.—2, 132.
- Διγέστα.—18.
- Διδύμου τεμάχη.—1, 57.
- Διδυμότειχον.—185.
- Διηγῆσεις ἀσκητικά.—131.
- Διήγησις χρονολογραφική.—162.
- Ἐτέρα τινός ᾠλοσόφου περὶ

- τῆς ἄνω προνοίας. — 163.
 Ἐτέρα περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ὑπὸ τῶν Λατινοφρονούντων. — 164.
- Διογένης ὁ φιλόσοφος. — 163.
- Διόδωρος ὁ Ταρσοῦ: τεμάχῃ φαλμοῦς ἐρμηνεύοντα. — 1. Ἐπιστολὴ Βασιλείου πρὸς Διόδωρον. — 15.
- Διοκλητιανὸς αὐτοκράτωρ. — 41, 42, 44, 71.
- Διομήδης ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον αὐτοῦ. — 44. Ἐγκώμιον αὐτοῦ ὑπὸ Πλανούδη. — 212.
- Διονύσιος ὁ ἅγιος μάρτυς, τέκνον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ. — 324.
- Διονύσιος Ἀθωνίτης ὁ ὄσιος: μοναστήριον αὐτοῦ. — 351.
- Διονύσιος Ἀλεξανδρείας: ἐπιστολὴ κανονικὴ. — 7, 12, 61. Τεμάχῃ διάφορα. — 1, 57.
- Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης: συγγραφαὶ αὐτοῦ. — 52, 53. Ἐπιστολαί. — 54. Μαρτύριον αὐτοῦ. — 81.
- Διονύσιος Γιανπολίτης Βούλγαρις, μητροπολίτης Βηθλεέμ 1841-1853. — 102.
- Διονύσιος Ἐφέσιος, διδάσκαλος 1844. — 178.
- Διονύσιος ὁ Κλεόπας, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοσαφίτης. — 1, 2, 3, 125, 126, 267, 288, 315, 322.
- Διονύσιος Κωνσταντινουπόλεως. — 267.
- Διονύσιος Ἀγιοσαβίτης XVIII. — 268, 362.
- Διόσκοροι. — 10.
- Διπλοφανάριον. — 283.
- Δομέτιος Πέρσης ὁ ἅγιος μάρτυς: βίος αὐτοῦ καὶ μαρτύριον. — 44.
- Δομέτιος ἱερομόναχος, πρῶτος τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μοναστηρίων 1394. — 164.
- Δόμνα ἡ ἁγία μάρτυς: μαρτύριον αὐτῆς. — 28.
- Δόμνος, πρὸς ὃν ἐπιστολὴ κανονικὴ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. — 13, 62.
- Δοξαπατρῆς (Νεῖλος). — 59, 119.
- Δοξαστάριον. — 69.
- Δοσίθεος ἀββᾶς ὁ ὄσιος. — 351.
- Δοσίθεος α' (= Ἀττάλας), πατριάρχης Ἱεροσολύμων. — 248.
- Δοσίθεος β', πατριάρχης Ἱεροσολύμων. — 204, 224, 230, 231, 267, 269, 281, 282, 283, 284, 285, 288, 309, 313, 316, 317, 326, 362, 366. — Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων. — 33, 50. Ἐπιστολαί. — 224, 230, 231, 269 κέ. Ἀγοραὶ καὶ συλλογὴ κωδίκων ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου. — 204, 267, 281, 325. Ἐπιστολὴ πρὸς Δοσίθεον. — 184. Ἐπιγράμματα Δοσιθέου. — 230.
- Δούκαινα (Εἰρήνη). — 116.
- Δούκας (Μιχαήλ). — 63.
- Δουλαῖς ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον αὐτοῦ. — 40.

- Δουξ (Κωνσταντίνος).—228.
 Δοχειαρίου μονή.—226, 349.
 Δρόστρα.—213.
 Δυρράχιον.—60.
 Δύσις.—121, 162, 281, 282, 313.
 Δυτική ἐκκλησία.—282, 328.
 Δυτικοὶ ἱεραπόστολοι.—121.
 Δυτικολατινικὴ αἵρεσις.—120.
 Δωρόθεος, οὗ σχόλια εἰς τὴν Κλίμακα.—154.
 Δωρόθεος, ἐπίσκοπος Τύρου: περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ.—90.
 Δωρόθεος ἀββᾶς ὁ ὕσιος.—356.
 Δωρόθεος καλλιγράφος 1387.—267.
 Ἐβδομάς μεγάλη.—112, 150.
 Ἐκκολουθία τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος.—98, 112.
 Ἐβραῖοι.—155, 166, 217.
 Ἐγροῦπ Σαλαεῶδίν, ἡγεμὼν τῆς Δαμασκοῦ.—307, 308.
 Ἐγκλέζος.—297.
 Ἐγκληματικοὶ κανόνες.—21.
 Ἐγκρατῖται.—15.
 Ἐδεσσα.—44, 154.
 Εἰκόνων τινῶν γραφή.—139.
 Εἰρηναῖος ἐπίσκοπος Λουγδούων: τεμάχη.—57.
 Εἰρηναῖος ὁ ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ μνήμη τῆ καὶ μηνὸς αὐγούστου.—45.
 Εἰρηναργος ὁ ἅγιος μάρτυς, οὗ ἡ μνήμη τῆ καὶ μηνὸς νοεμβρίου.—217.
 Εἰρήνη αὐτοκράτειρα, μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ζ'. —10, 327.
 Εἰρήνη Δούκαινα, αὐτοκράτειρα: τυπικὸν αὐτῆς διὰ τὴν μονὴν τῆς Κεχαριτωμένης.—116.
 Εἰρήνη τις κόρη.—64.
 Εἰρηνούπολις.—190.
 Εἰρημολόγια.—160.
 Ἐκλογάδη [sic].—160.
 Ἐλαιῶν ὄρος.—206, 224.
 Ἐλασσῶν ἡ πόλις.—48, 201, 203.
 Ἐλένη ἡ ἁγία· εἰκὼν αὐτῆς.—173.
 Ἐλένη αὐγοῦστα.—19.
 Ἐλένη ἢ Ἐλίνα δόμνα, σύζυγος Ματαίη Μπασαράμπα 1642-1643.—223, 247.
 Ἐλένη πρεσβυτέρα, συγγενῆς Σωφρονίου ε', πατριάρχου τῆς Ἱερουσαλήμ.—205.
 Ἐλενούπολις.—130.
 Ἐλευθέριος κουβικουλάριος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον αὐτοῦ.—43.
 Ἐλικίων.—274, 330.
 Ἐλισσαῖε ἢ Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης.—242. Ὑπόμνημα βιογραφικὸν περὶ αὐτοῦ.—40.
 Ἑλλάς.—72, 157, 203, 237, 273, 277, 304, 305, 306, 323.
 Ἑλληγες.—110, 139, 218, 224, 230, 236, 244, 278, 279, 281, 282, 290, 291, 298, 300, 202, 303, 305, 307, 316, 318, 327.

- Θεόδοτος Ἀγκύρας: ἀποσπάσμα-
τα.—1, 57.
- Θεοδούλη μοναχή.—229.
- Θεόδουλος μοναχός 1560.—94,
95, 366.
- Θεόδουλος Κύπριος ὁ ὄσιος, οὗ
ἡ μνήμη τῇ κδ' νοεμβρίου.—
247.
- Θεόδουλος μάγιστρος: λόγος εἰς
Γρηγόριον τὸν Θεολόγον. —
212. Ἐγκώμιον εἰς τὸν βα-
πτιστὴν Ἰωάννην.—213.
- Θεοδώρα ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ: βίος
αὐτῆς.—79.
- Θεοδώρα ἡ μυροβλύτις: ἀσματική
ἀκολουθία εἰς αὐτήν.—145.
- Θεοδώρα, συγγενῆς Σωφρονίου
πατριάρχου Ἱεροσολύμων. —
205.
- Θεοδώρητος: περὶ πνευμάτων τῆς
ἑλληνικῆς γλώσσης —142.
- Θεοδώρητος ἐκ Τεσσαράκοντα Ἐκ-
κλησιῶν, μοναχός Ἀγιοσαβί-
της.—233.
- Θεοδώριτος ἐπίσκοπος Κύρρου:
ἀποσπάσματα.—1, 57.
- Θεόδωροι μεγαλομάρτυρες.—145.
- Θεόδωρος ἱερέυς, πατὴρ τοῦ ἀρ-
χιερέως Ἐλασσῶνος Ἀρσε-
νίου.—203.
- Θεόδωρος ἱερέυς, συγγενῆς Σω-
φρονίου πατριάρχου Ἱεροσολύ-
μων.—205.
- Θεόδωρος μοναχός: ἀποσπάσματα
αὐτοῦ.—57.
- Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών: κανονικαὶ
μελέται αὐτοῦ.—65.
- Θεόδωρος ὁ Γραπτός: βίος αὐ-
τοῦ.—28.
- Θεόδωρος ὁ ἐκ Δρύστρας † 1788.
—213.
- Θεόδωρος ὁ Ἐδέεσης.—154.
- Θεόδωρος ὁ Ἡρακλείας: ἀποσπά-
σματα.—1, 57.
- Θεόδωρος Ἰωάννου, αὐτοκράτωρ
Ῥωσίας.—203, 219.
- Θεόδωρος ὁ Καρβούνης. — 22,
366.
- Θεόδωρος ὁ Κυρήνης: βίος αὐ-
τοῦ.—41.
- Θεόδωρος ὁ Μοφουεστίας: ἀπο-
σπάσματα.—1, 167.
- Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος: ἐπὶ ἀπο-
δήμῳ τῆς φιλίας.—192.
- Θεόδωρος ὁ Ῥέντιος: ἐπιστολαί.—
140, 349.
- Θεόδωρος ὁ Στουδίτης: ἐγκώμιον
εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς κεφαλῆς
τοῦ Προδρόμου.—46. Διδασκα-
λία χρονική. — 65. Κατηγή-
σεις.—150, 151. Στίχοι κατ'
ἀλφάβητον. — 329. Εὐχῆ. —
144.
- Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς.—182.
- Θεόδωρος, οὗ υἱὸς Πέτρος ἱε-
ρέυς.—100.
- Θεόκλητος ἱεροδιάκονος 1847.—
33.
- Θεολογικὴ Σχολὴ Ἱεροσολύμων.—
118, 274, 279, 291, 294,
298, 300, 312, 313, 315.
316, 319, 322.
- Θεοσημείας πέρι.—328.
- Θεοστήρικτος μοναχός: κανὼν πα-

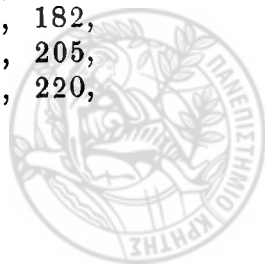

- Θεοφίλου βασιλέως πέρι.— 328.
 Θεόφιλος ὁ Κορυθαλλεύς: λογική.
 —72. Εἰς φιλοσοφίαν προδιό-
 κησις.—32. Ποιητική.—123.
 Ῥητορική.—134, 263. Διδα-
 σκαλία περὶ ἐπιστολῶν.—178.
 Εἰς τὰ περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέ-
 λους.—213.
 Θεόφιλος ὁ Πέτρας Ἀραβίας. —
 91.
 Θεόφιλος Ἰβηρ.—306.
 Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας: ἐπι-
 τομὴ τῆς ἐρμηνείας αὐτοῦ εἰς
 τὰ κατὰ Κυριακὴν ἀναγινωσκό-
 μενα εὐαγγέλια.—106.
 Θεοφύλακτος, ἐπίσκοπος Φυτείας.
 —9.
 Θεοφύλακτος ὁ Κωνσταντινουπό-
 λεως.—19, 20, 89.
 Θεσσαλονικεύς.—51, 191.
 Θεσσαλονίκη.—41, 50, 67, 75,
 87, 88, 89, 184, 344.
 Θετταλία.—282, 295.
 Θετταλικὸν νάρ.—127.
 Θευδᾶς.—97.
 Θηβαῖς.—347.
 Θηβαῖος.—25, 166.
 Θηκαρᾶς μοναχός.—158.
 Θουκυδίδης.—312.
 Θούλις Αἰγύπτιος.—327.
 Θράκη.—282.
 Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος: λόγος εἰς
 τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ.—77. Κυ-
 ριακὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θωμᾶ.—
 294.
 Θωμᾶς Ἰορδανίτης.—58.
 Θωμᾶς Καρήδας 1728.—87.
 Θωμᾶς, οὗ υἱὸς Φιλόθεος διάκο-
 νος.—134.
 Θωμᾶς (Ἀκουῖνος).—271.
 Θώραξ πίστεως.—109.
 Ἰάειρος.—202.
 Ἰακώβ.—153, 327.
 Ἰακωβάκης ὁ Ῥίζος.—190.
 Ἰάκωβος α' Ἱεροσολύμων ὁ ἀδελ-
 φόθεος.—29, 112, 113, 166,
 215. Ἐπιστολή.—57, 217.
 Θεία λειτουργία.—98, 311.
 Ὀκτάηχος ἄσματικὴ ἀκολουθία
 εἰς τὸν Ἰάκωβον.—294.
 Ἰάκωβος ὁ Ἀλφαῖος.—125. Μονή
 ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἰβηρικὴ ἐν
 Ἱερουσαλήμ.—303.
 Ἰάκωβος, οὗ υἱὸς ὁ ἀπόστολος Ἰού-
 δας.—125.
 Ἰακώβου διήγησις εἰς τὸ γενέσιον
 τῆς Θεοτόκου.—74.
 Ἰάκωβος Πάτιμος.—134, 291.
 Ἰάκωβος ὁ Πέρσης.—30, 247.
 Ἰάκωβος Κρής, ἱερομόναχος Ἀ-
 γιοσαβίτης.—232, 233, 234.
 Ἰάκωβός τις.—100.
 Ἰάκωβος ἱερομόναχος 1817. —
 232, 363.
 Ἰάκωβος πρωτοψάλτης.—178.
 Ἰακωμῆς: ποίημα εἰς τὸν οἰκου-
 μενικὸν πατριάρχην Νεόφυτον
 ζ'.—191.
 Ἰάσιον.—186, 188.
 Ἰατρικῶν συνταγῶν συλλογή. —
 191.
 Ἰατροσόφιον.—118.

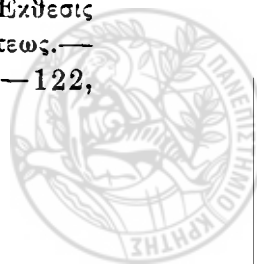
- Ἰάφεθ.—327.
- Ἰβέροι=Ἰβηρες.—270.
- Ἰβηρ, Ἰβηρες. — 48, 49, 73, 216, 223, 266, 278, 279, 290, 291, 293, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312.
- Ἰβηρία. — 49, 86, 224, 231, 278, 279, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311.
- Ἰβηρικά γράμματα.—73.
- Ἰβηρικά κτήματα.—224.
- Ἰβηρικὴ γλῶσσα.—306.
- Ἰβηρικὴ φιλολογία.—306.
- Ἰβηριστί.—280.
- Ἰβραήμ ἐκ Μπετζάλας, οὗ υἱὸς Χαλήλ.—58.
- Ἰβραχὴμ υἱὸς Μασσοῦδ, ἱεροδιάκονος XIV.—129, 367.
- Ἰγνάτιος ὁ ἅγιος μάρτυς. — 27, 334.
- Ἰγνάτιος Ἀγιοσαβίτης.—235.
- Ἰγνάτιος Ἀριτζιανός, πρωτοσύγκελλος Ἀγιοταφίτης καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1830.—48.
- Ἰγνάτιος ὁ Δανιβρίτης.—248.
- Ἰγνάτιος Καισαρεύς, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1732.—73.
- Ἰγνάτιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—19.
- Ἰγνάτιος ἱερομόναχος: μετάφρασις βίου τῆς ὁσίας Εὐπραξίας.—131.
- Ἰδρούς.—128.
- Ἰερατευόντων πέρι ἀναξίως.—65.
- Ἰερεμίας ὁ προφήτης.—82, 242.
- Ἰερεμίας β' Κωνσταντινουπόλεως.—231.
- Ἰερεμίας, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1760.—48.
- Ἰερεμίας μοναχός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1783.—48.
- Ἰερεμίας Ἀγιοσαβίτης, ἡγούμενος τῆς Βηθλεέμ.—232.
- Ἰερέων πέρι ἀπολεσάντων τούσ ἄρτους.—64.
- Ἰεριχώ.—229.
- Ἰερόθεος Ἀντιοχείας.—276, 296.
- Ἰερόθεος Ἱεροσολύμων.—300, 301.
- Ἰερόθεος Μονεμβασιάς: σύνοψις ἱστοριῶν.—66.
- Ἰερόθεος Πάριος, χωρεπίσκοπος 1747.—67, 363.
- Ἰερόν Σπήλαιον τὸ ἐν Βηθλεέμ.—209, 367.
- Ἰερόν Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου.—84, 98, 224, 225, 289, 367.
- Ἱεροσόλυμα, Ἱερουσαλήμ.—1, 2, 9, 14, 29, 32, 33, 34, 38, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 68, 73, 75, 82, 84, 93, 94, 98, 101, 105, 108, 111, 112, 113, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 127, 134, 137, 157, 166, 168, 169, 172, 173, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 192, 197, 204, 205, 208, 209, 215, 218, 220,

- 223, 224, 225, 226, 230, 231, 232, 233, 234, 241, 265, 266, 267, 269, 271, 273, 274, 275, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 290, 291, 293, 294, 296, 298, 299, 300, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 314, 315, 316, 318, 319, 321, 322, 323, 325, 328, 329, 331, 347, 348, 349, 350.
- Ἱεροσολυμίτης.—33, 226.
- Ἱεροσολυμιτικὸν μοναστήριον. — 226.
- Ἱερουργία ἀραβική.—192.
- Ἱερώνυμος ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος.— 141.
- Ἰκόνιον.—13, 14, 16, 29, 62, 76, 79, 244, 329.
- Ἰλαρίων ὁ ἅγιος μάρτυς.—42.
- Ἰλαρίων ὁ ὕσιος.—81, 305.
- Ἰλαρίων ἢ Ἰωάννης Ἰβηρ.—305.
- Ἰμπροόρης ἢ Ἰπριόραγας 1793.— 191.
- Ἰνδη ἢ ἁγία μάρτυς.—28.
- Ἰνδία.—111, 192, 243.
- Ἰνδικοπλεύστης (Κοσμάς).—166, 214.
- Ἰνδοί.—95.
- Ἰνστιτούτα.—18, 60.
- Ἰόππη.—191, 230, 315.
- Ἰορδάνης ποταμός.—27, 58, 91, 113, 129, 152, 203, 229, 249, 268, 271, 275, 278, 279, 288, 290, 308, 318, 351.
- Ἰορδάνης ἀρχιμανδρίτης.— 135.
- Ἰουδαία.—133.
- Ἰουδαῖοι.— 10, 18, 102, 104, 244.
- Ἰούδας ὁ ἀπόστολος.— 40, 57, 217.
- Ἰούδας (ὁ Ἰσκαριώτης). — 99, 223.
- Ἰούδας Ἰακώβου.—125.
- Ἰουλιανὸς ὕπατος.— 7.
- Ἰουλιανὴ ἡ ἁγία μάρτυς.—28.
- Ἰουλιανὸς αὐτοκράτωρ.—71, 82, 123, 262.
- Ἰουλιανὸς ἀσκητής.—37.
- Ἰουλιανὸς ὁ ἅγιος μάρτυς.—41.
- Ἰουλιανὸς Ἰβηρ ἡγεμονόπαις.— 49.
- Ἰουλίττη ἡ ἁγία μάρτυς.— 42, 43, 55.
- Ἰουστινιανὸς αὐτοκράτωρ.—8, 9, 16, 17, 18. Πύργος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐν τῇ λαύρα τοῦ ὀσίου Σάβα.—317, 318, 319.
- Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος.—10.
- Ἰουστίνος: ἀποσπάσματα.—1.
- Ἰππόλυτος Θηβαῖος.—166.
- Ἰππόλυτος ὁ ἅγιος μάρτυς.—44.
- Ἰππόλυτος Ῥώμης.—3, 90.
- Ἰπριόραγας.—191.
- Ἰσαὰκ ὁ Σύρος: συγγραφαί.—351.
- Ἰσαάκιος Ἄγγελος.—63, 65, 67.
- Ἰσαάκιος ὁ ὕσιος: βίος.— 43.
- Ἰσαύρων δυσσεβεία.—11.
- Ἰσαάκ.—153, 154.
- Ἰσαὰκ ὁ Σύρος.—131, 325.

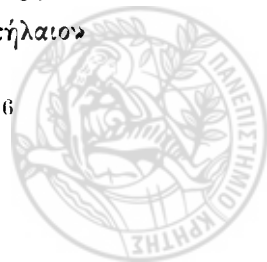

- Ίσιδωρος ὁ Πηλοσυιῶτης: ἀποσπάσματα.—1, 57, 154.
- Ίσαριώτης.—99.
- Ίσλαμική λόγχη.—281.
- Ίσλαμισμός.—276, 278, 316.
- Ίσλάτιδων βιβλιοθήκη.—277.
- Ίσμαήλ ὁ ἅγιος μάρτυς.—40.
- Ίσοκράτης.—312.
- Ίσοῦφ-πασας, βεζίρης 1793. — 191.
- Ίσόψηφα.—3.
- Ίσραήλ.—146, 154, 218, 245, 335.
- Ίστρος.—224.
- Ίταλία.—6.
- Ίωακείμ ὁ προφήτης.—172.
- Ίωακείμ, Ἀντιοχείας πατριάρχης 1565.—206, 207, 367.
- Ίωακείμ, Ἀγγιάλου καὶ εἶτα Κυζίκου μητροπολίτης.—185.
- Ίωακείμ, Κίτρους ἐπίσκοπος 1671. — 89.
- Ίωακείμ Κρής, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης, ἡγούμενος τῆς ἁγίας Βηθλεέμ.—233.
- Ίωακείμ Κύπριος, ἱερεὺς XVI.—169, 367.
- Ίωακείμ ἀρχιμανδρίτης, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1815.—48.
- Ίωακείμ ἱερομόναχος, προσκυνητῆς τοῦ Ἁγίου Τάφου 1687.—352.
- Ίωακείμ προηγούμενος καὶ σκευοφύλαξ 1721.—158, 367.
- Ίωακείμ τις μητροπολίτης 1728. — 87.
- Ίωάννης ὁ ἅγιος ἀνάργυρος: βίος.—26.
- Ίωάννης ὁ διὰ Χριστὸν πτωχός: βίος.—25.
- Ίωάννης ὁ τοῦ ὀσίου Ξενοφῶντος υἱός.—79.
- Ίωάννης ὁ διὰ Χριστὸν σαλός: βίος.—42.
- Ίωάννης ὁ μέλλων βασιλεὺς. — 328.
- Ίωάννης τις ἱερομόναχος.—27.
- Ίωάννης καλλιγράφος 1161-1162. — 228, 363.
- Ίωάννης οἰκονόμος XIV.—107, 367.
- Ίωάννης, πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.—127.
- Ίωάννης ὁ Βαπτιστής: Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.
- Ίωάννης Γαβρᾶς: λόγος εἰς τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.—212.
- Ίωάννης Γερμανοκολωνιτῶν.—9.
- Ίωάννης ὁ Γεωμέτρης: περὶ ἀρετῆς ἐπιγράμματα.—331.
- Ίωάννης ὁ Γλυκός: ὁμιλίας.—46. Μουσικαὶ συνθέσεις.—127.
- Ίωάννης ὁ Δαμασκηνός: λόγος εἰς τὴν ξηρανθεῖσαν συκῆν.—76. Ἔτερος εἰς τὸ ἅγιον Σάββατον.—77. Ἔτερος περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων.—131. Περὶ τοῦ ἀχράντου σώματος τοῦ Κυρίου.—135. Ἐκθεσεὶς περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.—135.—Πηγὴ γνώσεως.—122,

135. Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.—135. Περὶ θείων ὀνομάτων.—137. Περὶ ἐνώσεως καὶ διακρίσεως. — 136. Δεύτερον βιβλίον τῆς Θεολογίας ἠρμηνευμένον ὑπὸ Γερασίμου Βλάχου.—121. Ἀποσπάσματα.—1. Θεοτοκᾶριον.—124, 146. Μετροφωνία. — 127. Εὐχὴ.—145. Βίος τῶν ὁσίων Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ.—94. Βίος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.—46. Ἀσματικὴ ἀκολουθία εἰς αὐτόν.—145. Σπήλαιον αὐτοῦ.—316.
- Ἰωάννης τις ἐκ Δαμασκοῦ.—102.
- Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής: Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.
- Ἰωάννης Εὐχαΐτων ὁ Μαυρόπουλος.—209. Λόγος εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας.—212. Ἄσματ. ἀκολουθία εἰς Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.—145. Κανὼν ἀσματικὸς εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.—145.
- Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς.—4, 186, 192.
- Ἰωάννης ὁ Θεολόγος: προοίμιον εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον.—167. Πρόγραμμα εἰς τὸ αὐτό, τὸν βίον ἐμπεριέχον τοῦ Ἰωάννου.—206. Κεφάλαια τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ.—130, 161, 167, 206, 214. Εὐαγγέλιον.—102, 103, 130, 155, 156, 161, 167, 214, 216, 263, 311, 351. Ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ εὐαγγελίου.—101, 108, 193, 196, 197, 200, 205, 206, 208, 221, 246 Ἐρμη-
 νεία Βασιλείου εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον.—56. Ἐπιστολαί.—57, 217. Ἀποκάλυψις.—114, 120, 155. Διήγησις περὶ τῆς μεταστάσεως τοῦ Ἰωάννου.—79. Στίχοι ἢ ἐπιγράμματα εἰς τὸν Ἰωάννην.—167, 206, 214. Εἰκόνες τοῦ Ἰωάννου.—174, 193, 197, 199, 201, 202, 205, 208, 214, 219, 220. Μονὴ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐν Πάτμῳ.—105, 188, 351, 367.
- Ἰωάννης (Ἰβηρ).—49.
- Ἰωάννης Ἰβηρ ὁ ἄγιος, πατὴρ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου.—305.
- Ἰωάννης ἡ Ἰλαρίων Ἰβηρ, διδάσκαλος Γεωργίου τοῦ Ἀγιορείτου.—305.
- Ἰωάννης Ἱεροσολύμων πατριάρχης, ὁ Μερκουρόπουλος: βίος Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.—46, 324.
- Ἰωάννης Ἱεροσολύμων μοναχός: ἐπιστολὴ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων.—93.
- Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης: βίος.—82, 93, 131. Εὐχὴ εἰς τὴν Θεοτόκον.—145.
- Ἰωάννης ὁ Καπποδίστριας.—305.
- Ἰωάννης ὁ Καρπαθίου ἐπίσκοπος: κεφάλαια διάφορα.—111, 243. Τεμάχη.—154.
- Ἰωάννης ὁ Κίτρος ἐπίσκοπος: ἀποκρίσεις πρὸς τὸν Καβάσιλαν.—60.
- Ἰωάννης ὁ τῆς Κοκόνας.—87.
- Ἰωάννης ὁ Κολωνείας: σπήλαιον αὐτοῦ.—316, 350.

- Ἰωάσαφ ὁ ὄσιος, ὁ σὺν τῷ ὀσίῳ
Βαρλαάμ: βίος καὶ εἰκόνες αὐ-
τοῦ.—94, 95, 96, 97, 98.
- Ἰωάσαφ Κρής, ἱερομόναχος, εἶτα
ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος
τῆς λαύρας τοῦ ὀσίου Σάβα
1819-1875.—33, 129, 232,
234, 235, 300, 318.
- Ἰωάσαφ, ἐπίσκοπος Σταγῶν. —
203.
- Ἰωβ ὁ δίκαιος.—76, 83, 281,
301.
- Ἰωβ ἀρχιδιάκονος.—234.
- Ἰωήλ, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης 1559.
—59, 363.
- Ἰωήλ Πελοποννήσιος, ἀρχιμανδρί-
της Ἀγιοταφίτης 1842-44.—
33, 49, 157, 287, 316, 350,
367.
- Ἰωνᾶς ὁ προφήτης.—75, 218.
- Ἰωσήπου ὀπομνηστικόν.—3.
- Ἰωσῆς.—171, 215.
- Ἰωσήφ ὁ τέκτων.—215.
- Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας. —
136.
- Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος.—161, 165,
344.
- Ἰωσήφ ὁ ἅγιος μάρτυς.—324.
- Ἰωσήφ τις XVI.—205.
- Ἰωσήφ ἱερομονάχου λόγοι ἐκκλη-
σιαστικοί.—330.
- Ἰωσήφ ἱερεὺς XVI.—23, 367.
- Ἰωσήφ μοναχὸς ὁ ἐκ τῆς μονῆς
τοῦ ἁγίου Παύλου τῆς ἐν τῷ
Λάτρῳ XIII.—160, 367.
- Ἰωσήφ, ἐπίσκοπος Καστορίας
1481.—114, 367.
- Ἰωσήφ, ἐπίσκοπος Σεβαστιῆς 1793.
—184.
- Ἰωσήφ ὁ Θεσσαλονίκης. — 344.
Λόγος εἰς τὸν Σταυρόν.—75.
- Ἰωσήφ Ἰβηρ, μοναχὸς καὶ ἡγού-
μενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ
XVII.—48, 73.
- Ἰωσήφ ὁ Βρυένιος.—67.
- Καβάσιλας, ἐπίσκοπος Δυρρα-
χίου.—60.
- Καζαμίου ἀστρονομικαὶ παρατη-
ρήσεις.—192.
- Καθαροί.—13.
- Καινὴ Κυριακή.—262.
- Τὰ Καῖουμᾶ.—40.
- Καيسάρεια Καππαδοκίας. — 14,
21, 48, 57, 73, 80, 84, 92,
267, 330.
- Καيسάρεια Παλαιστίνης. — 57,
137, 231, 275.
- Καيسάριος, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιο-
ταφίτης.—315.
- Καλαβρός.—267.
- Καλαμῶνος μοναστήριον, τὸ τοῦ
ἄββᾶ Γερασίμου.—268, 279.
- Καλενδάριον τῆς Ἐκκλησίας. —
179.
- Καλή· ὄνομα γυναικὸς τινος. —
172.
- Καλλιμάχης (Σκαρλᾶτος).—185,
186.
- Καλλίνικος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρ-
τύριον αὐτοῦ.—43. Τροπάρια
εἰς αὐτόν.—234.
- Καλλίνικος α' Κωνσταντινουπό-
λεως: βίος.—45.

- Καλλίνικος β' Κωνσταντινουπό-
λεως.—231.
- Καλλίνικος, ἐπίσκοπος Μοσχονη-
σίων.—236, 237.
- Καλλίνικος, ἡγούμενος τῆς λαύ-
ρας Χουζιβά.—236.
- Καλλίνικος ἱερομόναχος: ἐπιγράμ-
ματα.—230.
- Κάλλιστος: Νικηφόρος ὁ Ξανθό-
πουλος.
- Κάλλιστος Κρής, ἱεροδιάκονος (νῦν
ἱερομόναχος) Ἁγιοταφίτης.—4.
- Καλλιώπιος ἱερεὺς Ἁγιοσαβίτης
1579.—124, 363.
- Καλογηράδων μοναστήριον ἐν Ἱε-
ρουσαλήμ.—226.
- Καλόις.—222.
- Καλυβίτης: Ἰωάννης.
- Καμαρασία τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου
Τάφου.—279, 289, 292.
- Καμαριώτης: Ματθαῖος.
- Καμπάνης, μελιστής ἐκκλησιαστι-
κῶν ἀσμάτων.—127.
- Κανίσκης (Δημήτριος).—146.
- Κανόνες ἀποστολικοὶ καὶ συνοδι-
κοί.—5, 7, 8, 10, 11, 61.
- Κανόνες ἐγγληματικοί.—21.
- Κανόνες ψαλμῶν.—2. Κανόνες
ἀσματικοὶ εἰς πατριάρχας τῆς
Ἱερουσαλήμ.—112. Κανόνες
παρακλητικοί.—146. Κανῶν
εἰς τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις
καὶ εἰς τοὺς ἁγίους πάντας.—
159. Κανόνες ἀσματ. εἰς Ἰά-
κωβον τὸν Ἀδελφοφίτην.—113.
- Κανῶν μεσονυχτικός.—167.
- Τάξις τοῦ μεγάλου κανόνος.—
265.
- Κανόνια τῶν Εὐαγγελίων.—214,
216.
- Κανονικὸν Ἰωάννου τοῦ Νηστευ-
τοῦ.—60.
- Καντακουζηνῶν οἶκος.—283.
- Καντζελλαρία τῆς νήσου Κρή-
της.—328.
- Κανίτις: ὄνομα μονῆς τῆς Θεοτό-
κου.—347.
- Καπετουλίνα.—247.
- Καπίτων κακογράφος 1705.—
271.
- Καποδίστριας (Ἰωάννης).—305.
- Καππαδοκία.—14, 21, 48, 92.
- Κάρακ ἡ πόλις.—91.
- Καράσφας ὁ καρδινάλις.—139.
- Καρβούνης (Θεόδωρος).—21.
- Καρήκης [sic] ὁ πρῶν Ἀθη-
νῶν καὶ πατριάρχης εἶτα Κων-
σταντινουπόλεως.—67.
- Καρθαγένη.—6, 8, 61.
- Καρήδας (Θωμάς).—87.
- Καρίας ἐπαρχία.—9.
- Καρκαλᾶς (Νικόλαος).—265,
266.
- Καρπάθιον Κύπρου.—111, 154,
243.
- Καρχηδῶν.—11.
- Κασιανὸς ὁ Ῥωμαῖος: περὶ τῶν
ὀκτῶ λογισμῶν.—111.
- Καστορία, Καστωρία.—114,
184.
- Καστοριανός.—283.
- Κάστωρ ἐπίσκοπος.—111.

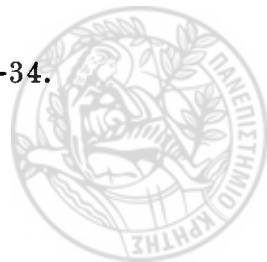
- Καταλίνα, μεγάλη μπάνεσα τῆς Κραγιόβας 1610.—197.
- Καταμόνας· μοναστήριον.—309.
- Κατήχησις. — 160. Κατήχησις τῶν ἀπερχομένων λαϊκῶν εἰς μοναστήριον.—159.
- Κατζιούλης (Παρθένιος). — 147, 149.
- Κατολικῶν δυναστεία.—157.
- Κατραμῆς (Νικόλαος).—163.
- Καφριπχέμ.—129.
- Καφτίν.—27.
- Κέδρων χειμάρρος.—174.
- Κελλί Πατριαρχικόν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἁγιοταφειτῶν.—272.
- Κελλίου μοναστήριον.—248.
- Κελτός.—328.
- Κεραμεὺς (Δανιήλ).—184.
- Κεραμεὺς (Ἐμμανουήλ), — 130, 362.
- Κεταβῶν Ἰβηρ.—49.
- Κεφαλληνία.—179.
- Κεχαριτωμένης Θεοτόκου μοναστήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει.—116.
- Κηιλία [sic] ἡ ἁγία μάρτυς. — 247.
- Κῆπος Ἁγίος ὁ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως.—242.
- Κήρυκος ὁ ἅγιος μάρτυς.—42.
- Κιζύρρας πόλεως ἐπίσκοπος.—9.
- Κίτρος.—60, 89.
- Κλαύδιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—27.
- Κλεόπας ὁ ἀπόστολος. — 232, 233, 234.
- Κλεόπας Αἴνιος, μοναχὸς Ἁγιοσαβίτης.—235.
- Κλεόπας (Διονύσιος).—1, 2, 125, 126, 288, 315, 322.
- Κλήμης ὁ Ἀγκύρας.—22. Βίος αὐτοῦ καὶ μαρτύριον.—25, 30.
- Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρείας.—54.
- Κλήμης α΄ ὁ Ῥώμης, οὗ ἡ μνήμη τῇ κ' νοεμβρίου μηνός.—247. Διαταγαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.—23. Πράξεις καὶ περιόδοι Πέτρου τοῦ ἀποστόλου.—29.
- Κλίμαξ Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ.—127, 151, 152.
- Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου.—84, 98, 224, 225, 230, 249, 258, 263, 270, 271, 274, 279, 281, 287, 288, 289, 290, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 308, 310, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 327, 351.
- Κόιντος ὁ ἅγιος μάρτυς.—41.
- Κοκόνα.—87.
- Κόλλας πέρι.—66.
- Κολώνεια.—316, 350.
- Κόμμοδος αὐτοκράτωρ.—28, 82.
- Κομνηνός: Ἀλέξιος, Ἰωάννης, Μανουήλ, Χατζῆ-Νικολῆς.
- Κονταρῆς: Γρηγόριος.
- Κοντοπετρῆς: Γεώργιος.
- Κοντοῦ μοναστήριον.—347.
- Κόνων, πρὸς ὃν ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας.—7.
- Κοράκη.—91.

- Κορακία. — 91.
 Κορακιώτης, — 101.
 Κορέγγος (Ἀντώνιος). — 139.
 Κορίνθιοι. — 115, 267.
 Κορπέτε Λεπῆς (Κωνσταντῖνος). — 204.
 Κορτήσιος ὁ Ἑπειρώτης. — 139.
 Κορτήσιος ὁ Βρανάιος. — 139.
 Κορυθαλλεύς (Θεόφιλος). — 32, 123, 134, 178, 213, 263, 328.
 Κορώνης, μελιστῆς ἐκκλησιαστικῶν ἁσμάτων. — 127.
 Κοσμάς ὁ ἅγιος ἀνάργυρος. — 41.
 Κοσμάς ὁ μελωδός. — 285.
 Κοσμάς ὁ βεσπότης: λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. — 47, 79, 93.
 Κοσμάς ὁ Ἰνδικοπλευστής. — 166, 214, 215.
 Κοσμάς μοναχός, καλλιγράφος IX. — 57, 252, 363.
 Κοσμάς ἱερομόναχος καὶ ἐκκλησιαρχὴς τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς. — 105.
 Κουβούκλιον τοῦ Παναγίου Τάφου. — 183.
 Κουκουζέλης (Ἰωάννης). — 127.
 Κούτζης (Ἀθανάσιος). — 277.
 Κούτζης (Ἡλίας). — 277.
 Κράγιοβα. — 197.
 Κρής, Κρήτες. — 121, 232, 233, 267.
 Κρήτη. — 4, 28, 41, 44, 68, 79, 113, 117, 282, 326, 328, 367.
 Κρήτης δέκα μάρτυρες. — 28.
 Κρητικός = Κρής. — 279.
 Κυβέρνησις (Τουρκική) — 236, 286.
 Κυδωνία. — 234.
 Κυδωνεύς. — 237, 238.
 Κύζικος. — 45, 185.
 Κυλλήνη. — 266.
 Κυμινήτης: Σεβαστός.
 Κυνουπι(νᾶς)? — 155.
 Κυπριανός ὁ Καρχηδόνος. — 11, 262.
 Κιπρέα [sic]. — 226.
 Κύθηρα. — 267.
 Κυνηγός: Μανουήλ. — 155.
 Κυπρέος. — 149.
 Κύπριος. — 48, 49, 81, 146, 169, 199, 209, 211, 218, 224, 232, 233, 236, 282.
 Κύπρος. — 40, 57, 76, 77, 117, 134, 225, 233, 247, 287, 329.
 Κυρήνη. — 41.
 Κυριακὴ ἡμέρα. — 62, 90, 106, 113, 167, 208, 270. Κυριακαὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. — 46, 106. Κυριακὴ τῶν ἁγίων πάντων. — 108, 202. Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου. — 75, 150. Κυριακὴ ἢ πρὸ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. — 208. Κυριακαὶ τῶν νηστειῶν. — 75, 326. Κυριακὴ τοῦ Πάσχα. — 99, 101, 200, 201, 221, 246, 351. Κυρια-

- κὴ τῶν Βαῖων. — 98. Καινὴ Κυριακὴ. — 262. Κυριακὴ τῶν Προπατόρων. — 27. Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω. — 75. Κυριακὴ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ. — 294.
- Cytherensis episcopus. — 121.
- Κύριλλος Ἀθανασιάδης, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοταφίτης. — 122, 123, 219, 224, 230, 258, 262, 268, 273, 323, 325, 329, 331, 332, 347, 348, 350.
- Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας: ἐπιστολαὶ κανονικαί. — 13, 14, 62. Κατὰ Νεστορίου. — 61. Τεμάχη. — 1, 57, 137, 140, 167. Ἀκολουθία τῶν ὥρων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. — 168.
- Κύριλλος α' Ἱεροσολύμων: λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν. — 74.
- Κύριλλος β' Ἱεροσολύμων. — 22, 33, 49, 50, 55, 73, 84, 120, 122, 174, 180, 183, 293, 299, 313, 368.
- Κύριλλος αἰρετικὸς. — 335.
- Κύριλλος Βαλαβάνης, ἀρχιμανδρίτης Ἀγιοταφίτης. — 285.
- Κύριλλος, πρῶην Βηρυτοῦ μητροπολίτης 1870. — 158, 368.
- Κύριλλος ς' ὁ Κωνσταντινουπόλεως. — 184.
- Κύριλλος Νιόττης, ἱερεὺς ἐξ Ἀχρίδος. — 164, 367.
- Κύριλλος, ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας τῆς Παλαιστίνης 1838. — 232.
- Κύριλλος Χῖος, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης. — 233.
- Κύριλλος ἱερομόναχος 1581. — 151, 363.
- Κύριλλος μοναχός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1816. — 48.
- Κῦρος ὁ βασιλεύς. — 329.
- Κῦρος ὁ ἅγιος ἀνάργυρος: βίος αὐτοῦ. — 26.
- Κύρρος ἡ πόλις. — 57.
- Κωδινὸς (Γεώργιος). — 331.
- Κῶδιξ Ἰουστινιάνειος. — 17, 18.
- Κωκῆς Μηνᾶ. — 27.
- Κωνσταντζα. — 192.
- Κωνσταντζικον. — 157.
- Κωνσταντινίδης (Γεώργιος). — 33.
- Κωνσταντῖνος ὁ μέγας. — 68, 82, 99, 138, 164, 173, 210, 242, 307, 327.
- Κωνσταντῖνος δ' ὁ Πύργωνάτος. — 9, 327.
- Κωνσταντῖνος ε' ὁ Κοπρώνυμος. — 93.
- Κωνσταντῖνος ς' ὁ Χάζαρος. — 10.
- Κωνσταντῖνος ζ' ὁ πορφυρογέννητος. — 19, 20, 64, 70, 89, 90.
- Κωνσταντῖνος η' αὐτοκράτωρ. — 20.
- Κωνσταντῖνος θ' ὁ Δούξ. — 228.
- Κωνσταντῖνος Ἀλαβανδῶν ἐπίσκοπος. — 9.
- Κωνσταντῖνος Ἀλεξάνδρου Μαυροχορδάτος. — 178.
- Κωνσταντῖνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζης. — 184, 185.
- Κωνσταντῖνος Γορδάτος. — 34.

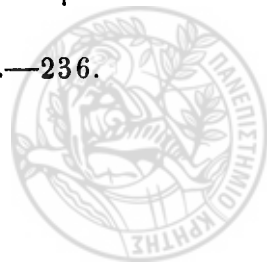

- Κωνσταντῖνος Κορπέτε Λεπῆς 1599.—204.
- Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Σαπουντζάκης, ἰατροφιλόσοφος ἐκ Ῥεθύμνης † 1844.—178.
- Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Σουτζος.—184, 185.
- Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, αὐτοκράτωρ.—66.
- Κωνσταντῖνος Τυμανδῶν ἐπίσκοπος.—9.
- Κωνσταντῖνός τις ἐπίσκοπος.—60.
- Κωνσταντῖνος ἱερεύς, πατήρ ἢ συγγενής τις τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου XVI.—205.
- Κωνσταντῖνος, μαθητὴς Θεοδώρου τοῦ ἐκ Δρύστρας 1751.—213, 363.
- Κωνσταντινούπολις.—5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 39, 42, 44, 45, 47, 50, 51, 60, 61, 67, 72, 76, 77, 81, 86, 89, 94, 95, 116, 119, 120, 122, 134, 150, 154, 162, 164, 173, 178, 183, 184, 185, 190, 211, 212, 231, 236, 237, 247, 255, 267, 269, 271, 274, 278, 280, 282, 283, 284, 286, 289, 290, 298, 299, 300, 306, 307, 313, 314, 322, 327, 328, 329, 331, 332, 338. Κωνσταντινουπόλεως παθήματα.—164. Θρῆνος ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνστ. ὑπὸ τῶν Τούρκων.—328.
- Κωνσταντινουπολίτης.—24, 123, 233.
- Κωνσταντῖος, υἱὸς Κωνσταντῖνου αὐτοκράτορος τοῦ Δουκός.—228.
- Κωνσταντῖος ὁ ἀπὸ Σιναίου πατριάρχης.—237.
- Κώνστας αὐτοκράτωρ.—6.
- Λαζάριος ἱερεύς 1481.—114, 363.
- Λάζαρος ὁ νεκρέγερτος.—76, 172, 294, 326.
- Λαζία.—318.
- Λαζικά, τὰ.—56.
- Λαμψακηνῶν μητρόπολις.—9.
- Λαοδίχεια.—8, 61, 275, 276, 277.
- Λαοδικεύς.—241.
- Λατινικοῦ κώδικος ἀπόσπασμα.—24.
- Latini.—121.
- Λατῖνοι.—224, 230, 267, 271, 325.
- Λατινόφρονες.—279.
- Λατινοφρονοῦντες.—164.
- Λάτρον.—71, 159, 160.
- Λαύρα μεγίστη ἢ ἐν Ἀγίῳ Ὀρει.—149, 164, 236.
- Λαυρέντιος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
- Λαῦρος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
- Λαυσαϊκόν.—130.
- Λεβίδης (Νικόλαος).—190.
- Λειτουργίαι αἱ θεῖαι.—169-175, 192, 264.

- Λεξικόν περὶ πνευμάτων.—142.
Ἑλληνο-ῥωσικόν.—179. Λέ-
ξεις κατὰ στοιχεῖον ἐν τῇ βίβλῳ
Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.—
54.
- Λεόντιος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρ-
τύριον.—40.
- Λεόντιος ὁ Βυζάντιος: ἀποσπά-
σματα. — 1. Λόγος εἰς τὸν
Ἰώβ.—76. Εἰς τὴν Μεσοπεν-
τηκοστήν.—77.
- Λεόντιος πρεσβύτερος ἐν Ῥώμῃ:
βίος Γρηγορίου τοῦ Ἀκραγαν-
τίνου.—80, 92.
- Λεόντιος ὁ Τι - - , μοναχὸς καὶ
πρεσβύτερος.—248.
- Λεοντίου μοναχοῦ πέρι.—328.
- Λεπῆς (Κωνσταντῖνος Κορπέτε).
—204.
- Λέσβιος.—238, 315.
- Λευκουσία.—32.
- Λέχοι.—268.
- Λέων ὁ Σοφός.—19, 328. Χρη-
σμός.—163, 332. Μυθικὸς λό-
γος.—326.
- Λέων ὁ Ῥώμης.—11, 12, 329.
- Λέων Ἰβηρ.—49.
- Λητόιος ὁ Μελιτηνῆς.—16, 62.
- Λιβαδία.—180.
- Λιβάνιον ὄρος.—282.
- Λιβάνιος: μελέται.—115, 297.
- Λιβέριος ὁ Ῥώμης.—59.
- Λιζύη.—14, 62.
- Λιγαρίδης (Παῖταις).—327.
- Λικίνιος αὐτοκράτωρ.—25, 93.
- Λίμας (Παχώμιος).—279.
- Λογγῖνος ὁ ἑκατόνταρχος: μαρτύ-
ριον.—81.
- Λουάρσαπ.—49.
- Λουθηροκαλβῖνοι.—218.
- Λουκάς ὁ εὐαγγελιστής.—56, 81,
101, 102, 103, 129, 141,
155, 156, 161, 166, 167,
169, 194, 196, 197, 198,
200, 201, 202, 205, 206,
208, 214, 216, 219, 221,
247, 248, 263, 301.
- Λουκάς ἐπίσκοπος Μπουζέου
1594.—199.
- Λουκάς Ῥώσος, μοναχὸς Ἀγιο-
σαβίτης.—233.
- Λουκιανὸς ὁ ἅγιος μάρτυς.—324.
- Λουκιανὸς ὁ κωνικὸς.—336.
- Λύδδα.—183, 316.
- Λυκία.—197.
- Λυκίων ἐπαρχία.—71, 82-83.
- Λυκῶ.—13.
- Λώπ.—307.
- Μαγγάνων μονὴ ἐν Κωνσταντινου-
πόλει.—137.
- Μαγδαληνή: Μαρία.
- Μαγδαληνὴ Κυπρία, ἡγουμένη
τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ μονῆς τῆς
Μεγάλης Παναγίας 1615.—
226.
- Μαγείας πέρι.—328.
- Μαθηματάρια.—130, 177.
- Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος: τεμάχη.—
154.
- Μακάριος Ἀντιοχείας ὁ καθαιρε-
θεῖς.—9.
- Μακάριος ὁ Ἐφέσου XIX.—236.

- Μακάριος Κρής, ἱερομόναχος Ἀγιοταφίτης 1654. — 267, 363.
- Μακάριος Κρής, ἱερεὺς XVI.— 117, 363.
- Μακάριος ὁ Ῥωμαῖος: βίος αὐτοῦ.—118.
- Μακάριος ἱερομόναχος XVII. — 209, 210.
- Μακάριος διδάσκαλος 1736. — 177, 291. Ὁ αὐτὸς πιθανῶς ὁμολογράφος.—331.
- Μακαρισμοί.—169.
- Μακεδονία.—157, 282.
- Μακεδῶν.—61.
- Μακκαβαῖοι.—43, 82, 262.
- Μάκρη.—64.
- Μακρῆς: Ἰωάννης.
- Μακρίνη ἡ ἁγία: εὐχή ταύτης.— 144.
- Μαλαξοῦ νομοκάνων.—67, 130.
- Μανασσῆς.—144.
- Μανόλης: Χατζῆ-Μανόλης.
- Μανόλης, ἀδελφὸς Ζαφείρη γραμματικοῦ.— 271.
- Μανολάκης ὁ Καστοριανός.—283.
- Μάνος (Δημήτριος).—190.
- Μανουήλ ὁ Κυνηγός 1383.—155.
- Μανουήλ ὁ Παλαιολόγος, αὐτοκράτωρ 1394.—164.
- Μανουήλ ὁ Κομνηνός, αὐτοκράτωρ.—63, 107, 162, 243.
- Μανουήλ ὁ ἅγιος μάρτυς.—40.
- Μανουήλ Κωνσταντινουπόλεως: περὶ μεταθέσεων ἐπισκόπων.—64.
- Μανουήλ ὁ Κορίνθιος.—267.
- Μανουήλ, μέγας χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.—65.
- Μανουήλ ὁ Χρυσάφης.—127.
- Μαξέντιος αὐτοκράτωρ.— 29.
- Μαξιμιανὸς αὐτοκράτωρ. — 28, 44, 45.
- Μάξιμος ὁ ὁμολογητῆς: σχόλια εἰς Διονύσιον Ἀρεσπαγίτην.— 53. Περὶ διαφορῶν ἀπόρων τῆς Γραφῆς. — 107, 243. Περὶ τῶν τριάκοντα ἀργυρίων.—192. Κεφάλαια περὶ ἀγάπης.—325. Ἀποσπάσματα.— 1, 154. Βίος.— 44. Εἰκῶν.—106.
- Μάξιμος ὁ Μαργούνιος: elucidatio Augustini de Trinitate.—121. Ἐπιστολή.— 169. Χειρόγραφον τοῦ Μαργουνίου.— 267, 363.
- Μάξιμος α΄, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—247.
- Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος: λόγοι.—267.
- Μάξιμος ὁ Πλανούδης: μετάφρασις τῶν περὶ Τριάδος βιβλίων Ἀύγουστίνου.—47. Λόγοι τρεῖς.— 212.
- Μάξιμος ὁ Σωμαῖος.—111, 112, 181, 224, 293, 294, 308, 332, 349, 363.
- Μαργούνιος: Μάξιμος.
- Μαρδάριος ὁ ἅγιος μάρτυς.—71.

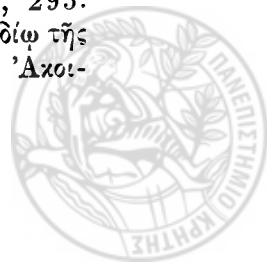

- Ματθαῖος ὁ Καμαριώτης: ἐγκώμιον εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας.— 265. Ἀντιρρητικά. — 265. Ἐλεγεῖα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. — 328.
- Ματθαῖος ὁ Μυρέων, καλλιγράφος: ὁ αὐτὸς πρότερον ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας 1599-1610. — 196, 197, 204, 208, 363-364.
- Ματθαῖος ἱερομόναχος, Ἰορδανίτης 1329-1330. — 249.
- Ματθαῖος ὁ Τζιγάλλας: πασχάλιον. — 182.
- Μαύρα: Ἀγία Μαύρα.
- Μαυρίκιος αὐτοκράτωρ. — 42.
- Μαυροκορδάτος: Ἀλέξανδρος.
- Μαυροκορδάτος: Νικόλαος.
- Μαυρόπους: Ἰωάννης Εὐχαΐτων.
- Μαχμούτ, σουλτάνος τῆς Τουρκίας. — 237.
- Μέγα Ἐτυμολογικόν. — 312.
- Μεγάλη Δευτέρα. — 76.
- Μεγάλη Ἐβδομάς. — 98, 112, 113, 150.
- Μεγάλη Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως. — 18, 65, 66, 91, 92, 124, 127, 164, 190, 204, 237.
- Μεγάλη Παναγία: μοναστήριον γυναικεῖον ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ. — 226.
- Μεγάλη Παρασκευή. — 76.
- Μέγας Βουός. — 52.
- Μεδιόλανα. — 71.
- Μεθόδιος ἄ Κωνσταντινουπόλεως. — 19.
- Μεθόδιος ὁ Πατάρων: λόγος εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν. — 93.
- Μελάμπους: περὶ παλμῶν μαντικῆ. — 332.
- Μελάνη ἢ Ῥωμαία: βίος αὐτῆς. — 28, 342.
- Μελανίου μαύρου κατασκευή. — 66.
- Μελέκι - πασᾶς, μέγας βεζίρης 1793. — 191.
- Μελένικον. — 281.
- Μελέτιος ὁ Μοσχονησίων. — 237.
- Μελέτιος ὁ Καισαρείας Παλαιστίνης, εἶτα πατριάρχης Ἱεροσολύμων. — 137.
- Μελέτιος Κύπριος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1760, 1776. — 48, 49.
- Μελέτιος ὁ Πέτρας Ἀραβίας. — 299.
- Μελέτιος ὁ Πηγᾶς. — 267.
- Μελέτιος μοναχός: περὶ φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. — 140.
- Μελέτιος Χαμπέσος, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης. — 232.
- Μελιτηνή. — 16, 62.
- Μελχισεδὲκ ὁ καὶ Μιχαὴλ Κύπριος. — 233.
- Μερκούριος ὁ μεγαλομάρτυς. — 30, 211.
- Μερκουρόπουλος (Ἰωάννης). — 325.
- Μεσοπεντηκοστή. — 77.
- Μετάληψις: ἀκολουθία εἰς αὐτήν. — 158.

- Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ: ἀσ-
ματική ἀκολουθία εἰς αὐτήν.—
124. Εἰκῶν.—195.
- Μεταφραστής: ὄνομα βιβλίου. —
160.
- Μετεώρων μοναστήρια.—282.
- Μέτζοβον.—211.
- Μετόχιον Ἀγιοταφρικὸν ἐν Κων-
σταντινουπόλει. — 47, 120,
183, 255, 274, 282, 365.
- Μετόχιον Ἀγιοταφρικὸν ἐν Μό-
σχα.—237.
- Μηναΐα.—24, 131, 160.
- Μηναῖς ἐπίσκοπος.—13.
- Μηναῖς ὁ ἅγιος μάρτυς.—71.
- Μηνολόγιον τῶν Εὐαγγελίων. —
156, 197.
- Μηνολόγιον τῆς Παρακλητικῆς.—
183.
- Μητροφάνης Κρής, ἱερομόναχος
1617-1618.—68.
- Μιλαίτης (Νικολῆς).—192.
- Μιλήσιος.—327.
- Μινάκ.—72.
- Μιριάν-Χοσαργιάν, βασιλεὺς τῆς
Ἰβηρίας.—307.
- Μιριάν Ἰβηρ.—49.
- Μισαήλ ὁ Πέτρας Ἀραβίας 1836-
1837.—33, 119, 234, 297.
- Μιτυλήνη.—288, 348.
- Μιχαήλ ἀρχάγγελος ἢ ταξιάρχης.
— 82, 92, 171. Ναὸς καὶ
μοναστήριον ἐν Ἱερουσαλήμ.—
165.
- Μιχαήλ τις Ἀλεξίου.—209.
- Μιχαήλ Ἀποστόλιος.—148.
- Μιχαήλ γ', αὐτοκράτωρ Ῥωμαί-
ων.—328.
- Μιχαήλ βοεβόδας 1594.—199.
- Μιχαήλ Γρηγορίου Σουτζος, βοε-
βόδας.—186, 187, 190.
- Μιχαήλ Δούκας ὁ Μονομάχος,
αὐτοκράτωρ.—63, 126.
- Μιχαήλ ἱερομόναχος: κανὼν εἰς
καιρὸν ἀνομβρίας.—118.
- Μιχαήλ Κύπριος, ἡγούμενος τῆς
λαύρας τοῦ ἀγίου Σάβα XVIII.
—232, 233, 234.
- Μιχαήλ Κωνσταντίνου Σουτζος.—
184, 185, 188, 190.
- Μιχαήλ Κωνσταντινουπόλεως
1166-67.—107, 243.
- Μιχαήλ ὁ Παλαιολόγος.—64.
- Μιχαήλ πορφυρογέννητος.—19.
- Μιχαήλ Σαπουντζάκης.—178.
- Μιχαήλ, συγκέλλος Ἱεροσολύμων:
λίβελλος.—14, 329.
- Μιχαήλ ὁ Ψελλός.—63, 139.
- Μιχαηλοβίτζης: Ἀλέξιος.
- Μιχαρδάος (Ἰωάννης).—101.
- Μηστείας πέρι.—64.
- Mohilevensis bibliotheca.—138.
- Μολδαβία.—188.
- Μολδάτ.—305.
- Μολδοβλαχία.—185, 190, 199,
204.
- Μολεΐσκου ἐπίσκοπος.—114.
- Μοναστήρια. Ἀβραάμ ἐν Ἱεροσο-
λύμοις. — 233, 270, 293.
Ἁγίας Τριάδος ἐν τῷ πεδίῳ τῆς
Ἱεριχοῦς.—278, 318. Ἄκοι-

μήτων ἐν Κωνσταντινουπόλει.—
 28. Ἀναστασίας τῆς Φαρμα-
 κολυτρίας ἐν τῷ Μεγάλῳ Βου-
 νῷ.—51, 52, 365. Ἀνδρείων
 ἐν Λευκωσίᾳ.—32. Ἀρσενίου
 τοῦ μεγάλου ἐν τῇ Θηβαΐδι.—
 347, 365. Βλαχερνῶν ἐν Πε-
 λοποννήσῳ.—266. Βροντοχίου
 μοναστήριον ἐν Κρήτῃ.—344.
 Γερασίμου τοῦ ἀββᾶ ἐν τῷ
 πεδίῳ τῆς Ἱεριχοῦς.—229.
 Γεωργίου τοῦ μεγαλομάρτυρος
 μοναστ. ἐν Ἰόππῃ.—315.
 Ἔτερον ἐν Ἱερουσαλήμ.—66.
 Ἔτερον ἐν τῷ Πιεζαλλᾷ.—
 232, 235. Ἔτερον τοῦ Στό-
 λου καλούμενον.—5, 366.
 Ἔτερα δύο ἀπροσδιόριστα.—
 127, 150, 366. Δερ-ἰλκασάρ.—
 347. Der-Moska.—58. Διο-
 νυσίου τοῦ Ἀθωνίτου ἐν τῷ
 Ἁγίῳ Ὀρει.—351. Δοχειαί-
 ριον.—266, 349. Ζωοδόχος
 Πηγὴ ἐν τῇ νήσῳ Σάμῳ.—
 268. Ἥλιου τοῦ προφήτου
 ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ.—58, 164,
 233, 293, 350, 366. Θεοτόκου
 τῆς Κεχαριτωμένης ἐν Κων-
 σταντινουπόλει.—116. Θεοτό-
 κου τῶν Ἀνδρείων ἐν Κύπρῳ.—
 32. Θεοτόκου τῶν Καλογρηά-
 δων ἢ Μεγάλῃς Παναγίας ἐν
 Ἱερουσαλήμ.—226, 367. Θεο-
 τόκου μονή, ἢ καὶ Κανῆς ὀνο-
 μάζεται.—347, 367. Ἐτέρα
 Μπελαμέντ ὀνομαζομένη.—
 282. Ἰακώβου τοῦ Ἀλφραίου
 μονὴ ἐν Ἱερουσαλήμ ἰβηρικῇ.—
 303. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου
 μοναστήριον ἐν Πάτμῳ.—105,
 188, 351, 367. Ἰωάννου τοῦ

Προδρόμου ἐγγὺς Ἱορδάνου πο-
 ταμοῦ.—27, 58, 113, 129,
 249, 268, 278, 279, 318,
 367. Μετόχιον τοῦ αὐτοῦ ἐν
 Ἄκρῃ, τὸ Τίρε καλούμενον.—
 26, 348, 367. Μετόχιον τοῦ
 Ἁγίου Τάφου ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει.—47, 51, 120, 183,
 255, 274, 282, 364, 365.
 Ἔτερον ἐν Μόσχᾳ.—237, 365.
 Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐγ-
 ριστα τοῦ Ἱορδάνου ποταμοῦ.—
 351. Κελλίου μονή.—248.
 Λαύρα μεγίστη ἐν τῷ Ἁγίῳ
 Ὀρει.—149, 164, 236. Μαγ-
 γάνων μοναστ. ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει.—137. Μάρκου τοῦ
 εὐαγγελιστοῦ μοναστ. ἐν Ἀλε-
 ξανδρείᾳ.—26. Μετεώρων μο-
 ναστήρια.—282. Μιχαὴλ ἀρ-
 χαγγέλου ἢ Ταξίαρχου ἐν Ἱε-
 ρουσαλήμ.—165, 368. Νικο-
 λάου τοῦ ἁγίου μοναστήριον
 ἐν Ἱερουσαλήμ.—293. Πανα-
 γίας τοῦ Σουμελᾶ.—86. Πανα-
 γίας μοναστ. ἐν τῷ Καρτίν.—
 27. Ἐηροποτάμου ἐν τῷ Ἁγίῳ
 Ὀρει.—163. Παντοκράτορος
 ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὀρει.—163.
 Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ μο-
 ναστήριον.—159, 160, 368.
 Σάβα τοῦ ἁγίου μονὴ ἐν Ῥώ-
 μῃ.—82, 92. Σάβα τοῦ ὀσίου
 λαύρα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.—1, 5,
 18, 24, 26, 29, 30, 33, 34,
 40, 45, 50, 52, 55, 59, 65,
 66, 68, 69, 83, 85, 90, 91,
 94, 98, 102, 103, 104, 105,
 106, 107, 108, 109, 110,
 112, 113, 114, 117, 124,
 125, 126, 127, 128, 129,

- 131, 132, 133, 134, 137, 143, 146, 147, 150, 152, 154, 155, 157, 159, 161, 162, 165, 167, 168, 169, 197, 203, 204, 207, 215, 230, 232, 233, 234, 235, 247, 248, 249, 265, 266, 267, 268, 274, 293, 294, 295, 296, 300, 303, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 345, 347, 348, 350, 351, 368, 369. Σταυροῦ μοναστ. ἐγγὺς τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ.—1, 5, 22, 39, 47, 48, 49, 50, 98, 127, 146, 216, 233, 250, 255, 256, 257, 259, 270, 274, 278, 279, 293, 295, 299, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 316, 322, 348, 350. Στουδίου ἢ Στουδίων μοναστ. ἐν Κωνσταντινουπόλει.—65, 150, 151. Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου μονῆδριον, τὸ καὶ Καταμόνας.—309. Τάλου μοναστήριον.—167. Χουζιβᾶ λάυρα.—236.
- Μοναχικοῦ σχήματος βίβλος.—159.
- Μοναχοῖς προτρεπτικὰ περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν.—265.
- Μονεμβασία.—66.
- Μονοθελητῶν αἴρεσις.—10.
- Μονομάχος (Μιχαήλ).—126.
- Μοσχοβία.—267.
- Μόσχα.—4, 200, 219, 237, 267, 296.
- Μοσχοβία.—203.
- Μόσχοβος.—203.
- Μοσχονήσια.—236, 237.
- Μουραβιώφ, Α. Ν.—267.
- Μουρούζης: Ἀλέξανδρος, Δημήτριος.
- Μοῦσαι.—273, 274, 306, 330.
- Μοῦσας.—205.
- Μοῦσας ὁ Πέρσης.—329.
- Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς κώδικες.—69, 182.
- Μοψουεστία.—1, 167.
- Μπαρούσιος.—220.
- Μπασαράμπας: Ματαίης.
- Μπατέλας Κελτός: ἱστορία δραματική.—328.
- Μπέι-Κουζοῦ.—191.
- Μπελαμέντ.—282.
- Μπετζάλα.—58.
- Μπωναρέδης: Ἰωάννης.
- Μπορίσιος.—220.
- Μπουζέου ἐπίσκοπος.—199.
- Μύθου αἰσωπείου παράφρασις.—331.
- Μύρα τῆς Λυκίας.—71, 82, 146, 196, 197, 201, 208.
- Μύρου ἀγίου τάξις λειτουργική.—98.
- Μυροφόρων Πόλη.—242.
- Μυρσινιώτης (Νικήτας).—67.
- Μύρων ἐπίσκοπος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον αὐτοῦ.—44.
- Μύρων ὁ ἐν Κυζίκῳ: μαρτύριον αὐτοῦ.—45.
- Μυρώπη ἢ ἁγία μάρτυς: μαρτύριον αὐτῆς.—42.

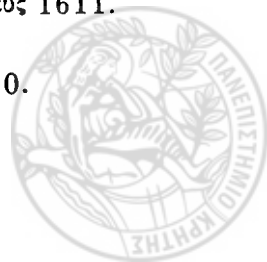

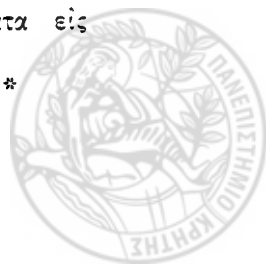
- Μυστηρίων τῶν ἑπτὰ ἑρμηνεία.— 333.
- Μυτιληναῖος.—232, 233.
- Μωάμεθ ὁ τῶν Μουσουλμάνων προφήτης.— 326, 328.
- Μωραΐτης.—232.
- Μωρέας.—48.
- Μωσῆς ἢ Μωϋσῆς ὁ προφήτης.— 3, 65, 117, 126, 131, 146, 210, 217, 218, 327.
- Μωϋσῆς Αἰθίοψ ὁ ὄσιος: βίος αὐτοῦ.—45.
- Μωϋσῆς Βηθλεεμίτης 1454. — 102.
- Ναβουχοδονόσορ.—72, 326.
- Ναζαρέτ.—49, 180.
- Ναζιανζός.—294.
- Νάθαν.—217.
- Ναοὺμ ὁ προφήτης.—248.
- Ναοὺμ Χαμπέσος, μοναχὸς Ἁγιοσαβίτης.—233.
- Ναπολέων α', αὐτοκράτωρ. — 351.
- Νάουσα τῆς νήσου Πάρου.—67.
- Νάρ Θετταλικόν.—127.
- Νάσαρας.—205.
- Ναταλία ἢ ἁγία μάρτυς: μαρτύριον αὐτῆς.—45.
- Ναύπακτος.—86.
- Ναύπλιον.—305.
- Ναχώρ.—97.
- Νέα Διαθήκη.—214, 328, 337.
- Νέαι Πάτραι.—127.
- Νέα Ῥώμη.—51, 86.
- Νεαραὶ διατάξεις.—17, 18 κέ.
- Νεβρώδ.—336.
- Νεῖλος μοναχὸς ὁ μέγας ὄσιος.— 110, 154.
- Νεῖλος μοναχός: διήγησις περὶ τῶν ἀναιρεθέντων Σιναΐτων πατέρων.—25, 253.
- Νεῖλος Δοξαπατρῆς.—59, 119.
- Νεῖλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.— 50, 51.
- Νεκτανεβός [sic].—327.
- Νεκτάριος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων. — 48, 73, 209, 283, 317, 347.
- Νεοκαισάρεια.—6, 8, 12, 61.
- Νέος Ἀβραάμ ὁ Ἰβηρ.—305.
- Νεόφυτος ὁ ἅγιος μάρτυς.— 45, 247.
- Νεόφυτος μοναχός, πρὸς δὲ συμβουλία Ἐφραίμ τοῦ Σύρου περὶ βίου πνευματικοῦ.—38.
- Νεόφυτος ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγκελλος XVIII.—150.
- Νεόφυτος ἱερομόναχος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1808.—48.
- Νεόφυτος Κύπριος, γραμματεὺς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.— 224, 287, 288. Θεάτρον τῆς Ἁγίας Γῆς. — 225. Εἰκοσαετηρίς.—225. Ἐμπρησμὸς τῆς Παλαιονομίας.—218.
- Νεόφυτος Κύπριος ἕτερος, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1717.—146.
- Νεόφυτος ζ' Κωνσταντινουπόλεως.—184, 185, 191.
- Νεόφυτος ὁ Νοταρᾶς.—33.

- Νεόφυτος Πάτριος, ιερομόναχος. — 351.
 Νεόφυτος Πελοποννήσιος, αρχιεπίσκοπος Ναζαρέτ 1776. — 49, 180.
 Νεόφυτος Ῥοδινός ὁ Κύπριος, ιερομόναχος: μετάφρασις βίου τοῦ ἁγίου Σάβα. — 149, 236.
 Νεόφυτος Ῥόδιος, Ἀγιοταφίτης 1744-1759: λόγοι τρεῖς. — 137, 138, 364, 368.
 Νεόφυτος Τηνιακός, ἱερεύς 1697. — 165.
 Νεοχώριον Κωνσταντινουπόλεως. — 183.
 Νέρων ὁ καῖσαρ. — 85.
 Νεστοριανῶν ἐκκλησία ἐν Ἱερουσαλήμ. — 295.
 Νεστόριος ὁ αἰρεσιάρχης. — 10, 61.
 Νίκαια. — 6, 7, 8, 10, 11, 14, 185, 226, 229.
 Νικάνδρος ὁ ἅγιος μάρτυς. — 40.
 Νικάνδρος ἀρχιμανδρίτης. — 130, 368.
 Νικήτας ὁ ἅγιος μάρτυς. — 80.
 Νικήτα τινὸς ἐπιγράμματα. — 166, 167.
 Νικήτας φιλόσοφος: ἐγκώμιον τεσσάρων ἁγίων. — 92.
 Νικήτας ὁ Ἡρακλείας: ἀποκρίσεις κανονικαί. — 60.
 Νικήτας Μορσινιώτης. — 67.
 Νικήτας ὁ Παφλαγών. — 326, 331.
 Νικήτας ὁ Σερρών. — 186.
 Νικηφόρος ὁ μονάζων. — 325.
 Νικηφόρος ὁ Βλεμμύδης. — 158.
 Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης. — 162.
 Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς: λόγοι ἕξ. — 210, 211.
 Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης. — 157.
 Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος. — 122, 123.
 Νικηφόρος ὁ Κρήτης. — 113.
 Νικηφόρος α΄ Κωνσταντινουπόλεως. — 12, 19, 60, 65, 329, 338.
 Νικηφόρος ὁ Χοῦμνος. — 210.
 Νικόδημος Ἀναστασιώτης, ιερομόναχος 1563. — 52, 364.
 Νικόδημος Βυζάντιος, ἱεροδιάκονος XIX. — 182, 183, 368.
 Νικόδημος α΄ Ἱεροσολύμων. — 118, 177, 182.
 Νικόδημος ὁ Κοντακῶφ. — 223.
 Νικόδημος Ῥώσσο, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης. — 233.
 Νικόλαος ἱερεύς, καλλιγράφος XIV. — 174, 364.
 Νικόλαος ἱερεύς, καλλιγράφος 1202. — 105.
 Νικόλαος πρεσβύτερος: ἀποσπάσματα. — 1, 57.
 Νικόλαος Βηθλεεμίτης, ἱερεύς 1454. — 102.
 Νικόλαος γ΄ ὁ Γραμματικὸς, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. — 61.
 Νικόλαος Καρκαλάς, ἱερεύς 1611. — 265.
 Νικόλαος Λεβίδης. — 190.

- Νικόλαος Μαυροκορδάτος: περί γραμμάτων σπουδῆς.—123.
- Νικόλαος δ' ὁ Μουζάλων, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—64.
- Νικόλαος α' ὁ Μυστικός, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—19, 20.
- Νικόλαος ὁ Μύρων: βίος αὐτοῦ.—71, 82. Ἐγκώμιον.—326. Μοναστήριον ἐν Ἱερουσαλήμ.—293. Ναὸς ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ὁσίου Σάβα.—319, 320. Εἰκόν.—201.
- Νικόλαος Ὁρφανός 1843.—183, 368.
- Νικόλαος Σαβαΐτης, καλλιγράφος 1162.—266, 364.
- Νικόλαος ὁ Σοῦτζος.—185.
- Νικόλαος Φωτίου, κάλφας.—286.
- Νικόλαος Χρηστίδης.—182, 368.
- Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης.—20.
- Νικολῆς Ἀποστόλης Ψαριανός.—192.
- Νικολῆς Μιλαίτης, Ψαριανός.—192.
- Νικόμαχος ὁ Γερασηνός.—181.
- Νικομήδεια.—28, 30, 65, 185, 209, 212, 218, 324.
- Νικομήδους πόλις.—43, 44, 324.
- Νικόπολις.—42, 275.
- Νικοπολίται.—84.
- Νικόστρατος ὁ ἅγιος μάρτυς.—27.
- Νικόστρατος Ἀθωνίτης.—233.
- Νίτων ὁ ὄσιος: εὐχὴ αὐτοῦ.—143.
- Νίνα Ἰβηρίς.—49.
- Νινοτζιμίνδα.—305.
- Νιότης.—164.
- Νιπτῆρος ἄσματικὴ ἀκολουθία.—98, 168. Ἐγκώμιον εἰς τὸν νιπτῆρα.—326.
- Νόμιμα: περί τῶν μὴ φυλασσόντων ταῦτα.—118.
- Νομοκάνων.—4 κέ., 59, 265, 268, 351.
- Νόροφ: Ἀβραάμ.
- Νοταρᾶς: Χρῦσανθος, Νεόφυτος.
- Νύσσα.—1, 2, 3, 16, 57, 62, 154, 333.
- Νῶε.—327.
- Ξανθόπουλος (Νικηφόρος Κάλλιστος).—122, 123, 160.
- Ξανθὸν γένος.—328.
- Ξένη ἢ ὄσια.—26, 203.
- Ξένη μοναχὴ Κυπριώτισσα 1535.—32, 368.
- Ξενοφῶν ὁ ὄσιος: βίος αὐτοῦ.—26, 79, 131.
- Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος.—312.
- Ξηροποτάμου μοναστήριον.—163.
- Ξηρός: Ἰωάννης.
- Ξοδιαστικόν.—160.
- Ξύστος ὁ ἅγιος μάρτυς.—44.
- Ύθωμανοί.—276, 278, 281, 282, 308, 309, 310.
- Ύκτώηχα ἀντίφωνα.—69.
- Ύκτώηχος.—122, 123, 183, 314.
- Ύλυμπιόδωρος: ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰωβ.—83.

- Ὀλύμπιος, πρὸς τὴν ἐπιστολὴν Βασίλειου τοῦ μεγάλου.—241.
- Ὀμηρόκεντρα.—138.
- Ὀμηρος.—139, 312, 321.
- Ὀνειροκρίτης ἔμμετρος.—328.
- Ὀνούφριος ὁ ὄσιος: βίος αὐτοῦ.—40.
- Ὀνούφριος Ῥώσσοι, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης.—233.
- Ὀνώριος αὐτοκράτωρ.—6, 79, 344.
- Ὀρέστης ὁ ἅγιος μάρτυς.—71, 92.
- Ὀρέψιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—45.
- Ὀρη τῆς γῆς.—142.
- Ὀρμούσιοι: Βασίλειοι.
- Ὀρφεύς.—3, 132, 133.
- Ὀρφάνοι: Νικόλαοι.
- Ὀτροῦ πόλις.—9.
- Ὀυαλεντινιανὸς αὐτοκράτωρ.—8, 71.
- Ὀυαλεριανὸς αὐτοκράτωρ.—44, 45.
- Ὀύγκροβλαχία.—184, 185, 186, 196, 223, 246.
- Ὀυνίας πέρι.—157.
- Ὀυνιτῶν πέρι.—157.
- Ὀύρβινοι ἡγεμόν.—140.
- Ὀύρβηλ.—171.
- Ὀύρσβινοι (Φούλβιοι).—141.
- Ὀύσπένσκη: Πορφύριος.
- Ὀφεως πέρι λόγος.—348.
- Ὀσφρίκια ἐκκλησιαστικά καὶ βασιλικά.—24, 60.
- Ὀσριδα = Ἀχρίς.—164.
- Παγκράτιος Ἰβηρ, οὗ υἱὸς Βασίλειος.—305.
- Παγκράτιος Μωραΐτης, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης.—232, 233.
- Παγκράτιος Χαμπέσος, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης.—233.
- Παγκράτ-Κουράτ-Παλάτ, βασιλεὺς τῆς Ἰβηρίας.—307.
- Παγώνης: Ἄνθιμος.
- Παθῶν τοῦ Χριστοῦ ἑβδομάς.—98.
- Παΐσιος ἐκ Ῥιλίας τῆς Βουλγαρίας, μοναχὸς Ἀγιορείτης, εἶτα Ἀγιοσαβίτης.—180, 233, 318, 364.
- Παΐσιος, μητροπολίτης Διδυμοτείχου.—185.
- Παΐσιος, πατριάρχης Ἱεροσολύμων.—21.
- Παΐσιος Λιγαριδῆς: χρησματολόγος.—327.
- Παΐσιος Χωραφᾶς.—264.
- Παλαιὰ Ἡπειρος.—204.
- Παλαιολόγοι: Ἀνδρόνικος α', Ἀνδρόνικος β', Μιχαήλ, Κωνσταντῖνος.
- Παλαιολόγων βασιλείας πέρι.—86.
- Παλαιονομία.—218.
- Παλαιστίνη.—81, 94, 111, 137, 178, 203, 223, 224, 225, 231, 265, 268, 275, 278, 280, 282, 285, 290, 291, 292, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 310, 311, 314, 322, 344, 349.
- Παλαμᾶς: Γρηγόριος, Παναγιώτης.

- Παλδίνος: Βάκχιος.
- Παλίμψηστα. — 39, 83, 99, 115, 159.
- Παλλάδιος ὁ Ἐλενουπόλεως: λαυσαϊκόν. — 130.
- Παμβῶ ἱερομόναχος, ἡγούμενος τῆς ἐγγύς Ἰορδάνου ποταμοῦ μονῆς τοῦ Προδρόμου. — 249.
- Παμφυλία. — 8.
- Πανάγιος Τάφος. — 5, 39, 84, 98, 112, 120, 121, 122, 128, 169, 178, 183, 219, 224, 225, 230, 246, 255, 258, 263, 273, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 295, 296, 297, 298, 313, 315, 351, 368. Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Κωνσταντινουπόλει. — 47, 51, 120, 183, 255, 274, 282, 364, 365.
- Παναγία = Θεοτόκος. — 209, 229. Ναὸς ἐν Ἰασίῳ. — 204, 368. Μοναστήριον ἐν τῷ ὄρει Σουμελά. — 86. Ἔτερον ἐν Ἱερουσαλήμ. — 226.
- Παναγιώτης ἱερεὺς XIV. — 127, 368.
- Παναγιώτης Παλαμᾶς. — 177.
- Πανάρετος, γράφας κατὰ Θωμᾶ τοῦ Ἀκουίνου. — 271.
- Πανηγυρικόν. — 160.
- Παντελεήμων ὁ ἅγιος μάρτυς. — 43, 80, 130-131.
- Παντοκράτορος μονὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει. — 163.
- Παντολέων, διάκονος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας: ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ. — 91, 92. Διήγησις τῶν αὐτοῦ θαυμάτων. — 92.
- Παπᾶ (Ἀπόστολος). — 188.
- Παπαδική. — 160.
- Παπαδόπουλος (Ἰωάννης). — 122, 277.
- Παπαδόπουλος (Δημήτριος). — 181, 182.
- Παπᾶ-Καπίτων. — 270.
- Παράδεισος. — 118, 337.
- Παράδεισος: ἐπιγραφή βιβλίου. — 117.
- Παρακλητικὴ. — 183.
- Παραλήψεως πέρι. — 134.
- Παράξων γῆ. — 97.
- Παρασκευᾶς Σάλτας 1801-1816. — 238, 364.
- Παρασκευὴ ἡμέρα. — 90, 165.
- Παρασκευῆς Μεγάλης ὥραι. — 168, 200.
- Παρθένιος Ἀθηναῖος, Καισαρείας Παλαιστίνης μητροπολίτης. — 231.
- Παρθένιος, Ἀλεξανδρείας πατριάρχης. — 184.
- Παρθένιος Θεσσαλονικεὺς, μοναχός 1787. — 191, 368.
- Παρθένιος Θετταλός, καμαράσης. — 295.
- Παρθένιος Κατζίουλης: συλλογὴ παροιμιῶν. — 147, 148, 149, 364.
- Παρθένιος, Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης 1675. — 72.
- Παρθένιος Πάτριος. — 330.

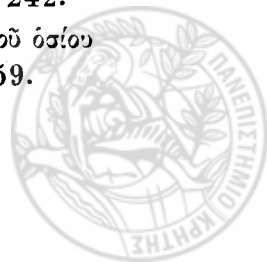

- Πελοποννήσιοι.—49, 157, 179, 180, 267.
- Πελοπόννησος.—287, 344, 350.
- Πέλοπος νῆσος.—222.
- Πέμπτη ἡ μεγάλη.—100, 114.
- Πεντάπολις.—13, 62, 87.
- Πεντηχοστάριον.—39, 168.
- Πεντηχοστή.—46, 77, 78, 80, 90, 101, 108, 125, 194, 202, 221, 262.
- Περενότος: Ἀντωνίκιος.
- Περιπλοκῆς πέρι.—134.
- Πέρσαι.—30, 44, 75, 247, 324, 329.
- Πέτρα Ἀραβίας.—33, 91, 119, 234, 269, 297, 299.
- Πέτρος ὁ ἀπόστολος.—90, 166, 206. Ἐπιστολαί.—57, 100, 217. Διατάξεις.—5. Περίοδοι.—29. Μαρτύριον.—78. Ὑπόμνημα περὶ τοῦ Πέτρου.—41. Ἐγκώμιον καὶ λόγος εἰς τὸν αὐτόν.—212, 326. Εἰκῶν.—194.
- Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας, οὗ ἡ μνήμη τῇ κα' νοεμβρίου μηνός.—247. Κανόνες.—12, 61. Μαρτύριον.—30. Εἰκῶν.—173.
- Πέτρος ὁ Ἀντιοχείας: ἐπιστολή.—59.
- Πέτρος ὁ Βέμβος.—141.
- Πέτρος Καπετουλίνης ὁ ἱερομάρτυς.—247.
- Πέτρος, πρωτοψάλτης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφειτικοῦ Μετοχίου 1843.—183, 364.
- Πετρούπολις.—31, 66, 85, 98, 106, 110, 119, 149, 154, 156, 181, 257.
- Πηγάσιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—324.
- Πηγάς: Μελέτιος.
- Πηγῆ Ζωοδόχος: μοναστήριον ἐν τῇ νήσῳ Σάμῳ.—268.
- Πηχέλος.—87.
- Πηλουσιώτης: Ἰσιδώρος.
- Πιάμμων ὁ ἀββᾶς.—130.
- Πιερίδες.—313.
- Πίνδαρος.—312.
- Πῖος ἐπίσκοπος Ῥώμης.—142.
- Πισιδῶν ἐπαρχία.—9.
- Πιστὸς ὁ ἅγιος μάρτυς.—44.
- Πλάκες πνευματικάι.—152.
- Πλανούδης: Μάξιμος.
- Πλάτων ὁ φιλόσοφος.—139, 142.
- Πλάτων ὁ ἅγιος μάρτυς.—29, 247.
- Πλουσιαδηνός, μελιστής ἐκκλησιαστικῶν ἁσμάτων.—127.
- Πλούταρχος.—139, 351.
- Ποιμὴν ὁ ὄσιος: βίος αὐτοῦ.—45.
- Πολέμωνος φυσιογνωμονικόν.—332.
- Πολυκράτης ὁ διάδοχος.—54.
- Πόλις = Κωνσταντινούπολις.—188, 191, 192, 327.
- Πολυβιτῶν πόλις.—9.
- Πολύευκτος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—20.
- Πολύκαρπος, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης.—232.
- Πολύκαρπος μοναχός, ἡγούμενος

- τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1845. — 48, 49.
- Πολύκαρπος, καμαράσης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου. — 315.
- Πολύκαρπος ἱερομόναχος ἐξ Ἀγκύρας, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1834.—48.
- Πολύκαρπος, Ἱεροσολύμων πατριάρχης.— 234, 285, 286, 294, 296, 297.
- Πολύκαρπος Πουζίνος.—182.
- Πολυνησία.—298.
- Πορφύριος Οὐσπένσκης.—5, 18, 31, 66, 70, 71, 85, 98, 104, 106, 110, 129, 146, 149, 156, 166, 257.
- Πορφύριος ἱερομόναχος 1633.— 199, 364.
- Ποσειδεών.—141.
- Πουζίνος: Πολύκαρπος.
- Πουλγερία αὐτοκράτειρα.—42.
- Πραξαπόστολος.— 90, 114, 115, 124, 161, 279.
- Πράξεις τῶν Ἀπόστόλων.— 57, 85, 216, 279.
- Πρόδρομος: Θεόδωρος, Ἰωάννης.
- Πρόδρομος Ῥώσσης, μοναχὸς Ἀγιοσαβίτης.—233.
- Προηγιασμένων λειτουργία.—174.
- Προϊλάβου ἀρχιερεὺς.—190.
- Προίξ: περὶ συμβολαίου προικός.— 64.
- Προϊστάμενα=Ἰνστιτούτα.—60.
- Προκείμενα.—90, 125.
- Πρόκλος ὁ ἅγιος μάρτυς.—42.
- Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.— 247.
- Προκόπιος ὁ ἅγιος μάρτυς.—42.
- Προκόπιος ὁ Ἀράβογλους.—294, 295.
- Προκόπιος ὁ Γάζης 1870.—192, 368.
- Προκόπιος β' ὁ ἀπὸ Γάζης πατριάρχης Ἱεροσολύμων.— 348.
- Προκόπιος ὁ Πελοποννήσιος: κανὼν εἰς τὴν Θεοτόκον.—179, 180, 368.
- Προκόπιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.— 184.
- Προνοίας περὶ διήγησις.—163.
- Προπατόρων Κυριακή.— 27.
- Προσευχαί.—169, 218.
- Προσευχῆς πέρι.—46.
- Προσκυνητάρια τῆς Ἀγίας Γῆς.— 266, 296, 315.
- Προυσαεὺς.— 292.
- Προφητολόγιον λειτουργικόν.—94, 104.
- Πρόχορος, μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.— 79, 193, 199, 201, 220.
- Πρόχορος: τόμος κατ' αὐτοῦ συνδικός.—51.
- Πρόχορος Ἰβηρ.—307.
- Πρωτογένης ὁ Σαρδικῆς.—329.
- Πτολεμαῖς.— 137, 279, 332, 347, 349.
- Πυθαγόρας.—139.
- Πύλη τῶν Μυροφόρων.—242.
- Πύργος ὁ ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ὁσίου Σάβα.—133, 157, 159.

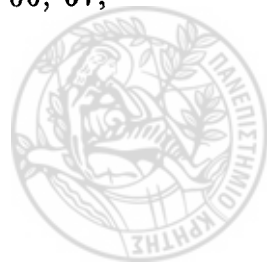

- Πωγωνᾶτος: Κωνσταντῖνος.
 Πωγωνιανή.—204.
 Ραῖθηνός.—127, 152.
 Ραῖθώ.—93, 152.
 Ράνδουλας ὁ βοεβόδας. — 149, 236.
 Ραφαήλ ὁ ἀρχάγγελος.—171.
 Ραφανιώτης: Ἀναστάσιος.
 Ραφωδίας περί.—138.
 Ρέθυμνα.—178.
 Ρενέλειος, αὐθέντης τῆς Ἰνδίας. — 192.
 Ρέντιος: Θεόδωρος.
 Ρήματος περί.—138.
 Ρητορική.—134, 138, 263.
 Ρίζος: Ἰακωβάκης.
 Ριλία Βουλγαρίας.—318.
 Ρογέριος, ῥήξ τῆς Σικελίας.—59, 119.
 Ροδινός: Νεόφυτος.
 Ρόδιοι.—137, 138, 232, 236, 326.
 Ρόδος ἢ νῆσος.—138.
 Ροζάνδρα, σύζυγος Βασιλάκη Ροσσέτου.—185.
 Ροῦσος = Ῥώσος.—351.
 Ρουφριανός ἐπίσκοπος.—13, 62.
 Ροσσέτος (Βασιλάκης).—185.
 Ρόσιον = Ἀρετζοῦ.—286.
 Ρωμαϊκὰ σαῆπτρα.—324.
 Ρωμαία.—82.
 Ρωμαῖοι. — 28, 30, 40, 66, 81, 85, 92, 111, 115, 118, 138, 199, 231, 342, 347.
 Ῥωμανός ὁ ἅγιος μάρτυς.—247.
 Ῥωμανός ἀ' αὐτοκράτωρ. — 19, 163.
 Ῥωμείοιο σχολεῖο ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ.—270.
 Ῥώμη ἡ παλαιά.—6, 9, 11, 12, 13, 29, 44, 54, 59, 63, 90, 142, 166, 211, 247, 329.
 Ῥώμη ἡ νέα.—86, 328.
 Ῥωσία.—192, 203, 222, 296, 305.
 Ῥωσικὸς στόλος.—191.
 Ῥώσος ἢ Ῥώσος.—219, 232, 233, 268.
 Σάβας ἢ Σάββας ὁ μέγας ὄσιος: βίος αὐτοῦ.—71, 149, 235. Κανὼν ἄσματικὸς εἰς τὸν ὄσιον Σάβαν.—146. Εἰκὼν τοῦ ὀσίου Σάβα.—201. Λαύρα ἢ μονὴ τοῦ ἁγίου Σάβα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ βιβλιοθῆκαι αὐτῆς.—1, 5, 18, 24, 26, 29, 30, 33, 34, 40, 45, 50, 52, 55, 59, 65, 66, 68, 69, 83, 85, 90, 91, 94, 98, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 117, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 137, 143, 146, 147, 150, 152, 154, 155, 157, 159, 161, 162, 165, 167, 168, 169, 197, 203, 204, 207, 215, 230, 232, 235, 247, 248, 249, 265, 266, 267, 268, 274, 293, 294, 295, 296, 300, 303, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 345, 347, 348, 350, 351.

- 368, 369. Τῆς λαύρας ταύτης μοναχοὶ βιογραφηθέντες ὑπὸ Ἰωάσαφ. — 232, 233, 234, 235. Τυπικὸν αὐτῆς. — 168. Μετόχιον αὐτῆς ἐν τῷ Γλασίῳ. — 204. Μονὴ τοῦ ἁγίου Σάβα ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ. — 82, 92. Σαβαίτης. — 67.
- Σάββατον. — 77, 90, 98, 101, 108, 124, 150, 155, 165, 179, 247, 248, 326. Οἶκος ἁσματικὸς εἰς τὸ Μέγα Σάββατον. — 100. Ἄσματικὴ ἀκολουθία εἰς τὸ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων Σάββατον. — 98. Σαββατοκυριακὸν τοῦ Ματθαίου. — 208.
- Σαβὲλ ὁ ἅγιος μάρτυς. — 40.
- Σαῖτης, διάκονος ἐν τῇ πόλει Βηθλεέμ 1454. — 102.
- Σαῖδ = Θηβαῖς. — 347.
- Σαλαδδὶν (Ἐγιοῦπ). — 307, 308.
- Σαλουταρίων ἐπαρχία. — 9.
- Σάλτας: Παρασκευᾶς.
- Σαλτέλης: Ἰωάννης.
- Σαλώμη. — 49, 215.
- Σαμαρεῖτις. — 194, 326.
- Σάμοι. — 183, 315.
- Σάμος ἡ νῆσος. — 268, 302.
- Σαμόσατα. — 41.
- Σαμουὴλ ὁ προφήτης. — 147.
- Σαμουὴλ Κύπριος, ἱερεὺς Ἀγιοσαβίτης. — 232, 233, 234.
- Σαμουὴλ Πελοποννήσιος, ἡγούμενος τῆς Γεθσημανῆς. — 180.
- Σαμφῶν ὁ Ξενοδόχος: βίος αὐτοῦ. — 41.
- Σαμφῶν ὁ γίγας. — 327.
- Σαντορήνη. — 158.
- Σαοὺλ ὁ προφήτης. — 3.
- Σαπουντζάκης. — 178.
- Σαρακηνός. — 192.
- Σαρανταρίων πέρι. — 131.
- Σάραπισ. — 327.
- Σαρδική. — 6, 8, 61, 329.
- Σάρδιον Βαβυλώνιον. — 140.
- Σατάν, Σατανᾶς. — 333, 349.
- Σεβάστεια Παλαιστίνης. — 232, — 275.
- Σεβαστή, δόμνα Οὐγκροβλαχίας. — 184.
- Σεβαστιανὸς ὁ ἅγιος μάρτυς: μάρτυρον. — 27.
- Σεβαστὸς Τραπεζοῦντιος ὁ Κυμινήτης. — 121, 364.
- Σεβηριανὸς ὁ Γαβάλων. — 1, 57, 92.
- Σεβῆρος. — 327.
- Σεβῆρος ὁ Ἀντιοχείας. — 57.
- Σεδράχ. — 72.
- Σεημῶ, οὐδὲς Μούσα τινὸς Ἱεροσολυμίτου. — 205.
- Σειράχ. — 154.
- Σελαχιδῖνος. — 278.
- Σέλευκος, πρὸς ὃν ἔμμετρος ἐπιστολὴ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου. — 13, 16, 62, 329.
- Σέλευκος ὁ ἅγιος μάρτυς. — 248.
- Σελήμ, Σελίμ ἢ Σελήμησ ἀ', σουλτάνος τῆς Τουρκίας. — 66, 67, 278, 326.
- Σεληνοδρόμιον. — 332.

- Σενιοῦρος.—169.
 Σενναχηρείμ.—336.
 Σεραφεΐμ, σκευοφύλαξ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.—219, 288, 300, 315.
 Σέρβοι.—278, 290, 316, 318.
 Σέργιος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—6.
 Σέργιος Ῥώσσοσ, μοναχὸς Ἁγιοσαβίτης.—233.
 Σέρραι.—186.
 Σεχ-Ἀβατάλας ἐκ Πετζάλλας.—235.
 Σεχ-ρισλῶν χωρίον.—277.
 Σηλώμ.—245.
 Σημαδόφωνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.—94, 108, 114.
 Σιβύλλαι.—139, 327.
 Σικελία.—59, 119.
 Σικελοί.—80, 92.
 Σίλασ ὁ ἀπόστολος.—247.
 Σιλβανός, ἐπίσκοπος Τρωάδος.—61.
 Σίλβεστροσ, πατριάρχης Ἀντιοχείας.—291.
 Σίμων ὁ Ζηλωτής.—125, 194, 215.
 Σινά ὄρος.—93, 152, 218, 231, 253, 283.
 Σίναιον=Σινά.—72, 237.
 Σιναΐται.—65, 117.
 Σιναΐται ἀββάδες: διήγησισ περὶ τῆς ἀναίρέσεωσ αὐτῶν.—25.
 Σιρλέτοσ ὁ καρδινάλισ.—142.
 Σισανίου ἀρχιεπίσκοποσ.—184.
 Σισίνιοσ, ἐπίσκοποσ Λαμφάκου.—9.
 Σιών.—100, 112, 289, 306, 313.
 Σκαρλάτοσ ὁ Καλλιμάχης.—186.
 Σκάρπασ: Γαβριήλ.
 Σκευή ἱερά: περὶ καταλύσεωσ τοιούτων.—64.
 Σκιάδοσ ἡ νῆσοσ.—237.
 Σκυλίτζησ: Γεώργιοσ.
 Σλαβικῶν κωδίκων τεμάχη.—24.
 Σλαβικὴ ἐπιστολή.—66.
 Σμαράγδα καλλιγράφοσ XV.—73, 74, 364.
 Σμύρνη.—187, 188, 258, 315.
 Σολομῶν ὁ προφήτησ.—56, 92, 154, 327.
 Σολομῶν, ἱερεὺσ Βηθλεεμίτησ.—102.
 Σολύμων ἱρὰ πόλισ.—230.
 Σουΐδασ.—148.
 Σουλεϊμάνησ, σουλτάνοσ τῆσ Τουρκίασ.—326.
 Σουλεμάν (Ἱεροσολυμίτησ).—205.
 Σουμελά, ἡ μοναστήριον.—86.
 Σοῦτζοσ: Κωνσταντῖνοσ, Μιχαήλ, Νικόλαοσ.
 Σοφία αὐγοῦστα.—19.
 Σοφονίασ ὁ προφήτησ.—248.
 Σπανδωνῆσ: Ἀντώνιοσ.
 Σπανδωνάκησ, διερμηνεὺσ τῆσ Μεγάλησ Ἐκκλησίασ 1675.—72.
 Σπῆλαιον τῆσ γεννήσεωσ τοῦ Χριστοῦ.—209.

- Σπυρίδων ὁ Τριμυθοῦντος: βίος. — 71.
- Σταγῶν ἐπίσκοπος.—203.
- Σταμάτης.—205.
- Σταμάτιος ἱερεύς.—205.
- Στάχυς ὁ ἀπόστολος.—132.
- Σταυρός: λόγος περὶ τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ. — 326. Διήγησις περὶ τῆς ὑψώσεως αὐτοῦ.—78. Ἀσματικὴ ἀκολουθία εἰς τὴν ὑψωσιν αὐτοῦ. — 124, 333. Λόγος εἰς τὸν Σταυρόν. — 76. Εἰκόνες τῆς ὑψώσεως αὐτοῦ.—195, 219. Μοναστήριον ἐγγὺς Ἱερουσαλήμ.—1, 5, 22, 39, 47, 48, 49, 50, 98, 127, 146, 216, 233, 250, 255, 256, 257, 259, 270, 274, 278, 279, 293, 295, 299, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 316, 322, 348, 350.
- Σταυροῦλα.—91.
- Σταυροφορικοὶ πόλεμοι.—279.
- Σταυροφόροι.—275, 278, 279, 307, 308.
- Σταυρωσίμων ἀρχοτέλειαι. — 90.
- Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ εἰκόν. — 73.
- Στεφανάκης-βέης.—236, 237.
- Στέφανος διάκονος ὁ πρωτομάρτυς.—85, 155. Ἐγκώμιον εἰς αὐτόν.—28. Ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων αὐτοῦ διήγησις.—43.
- Στέφανος διάκονος ὁ νέος: βίος.—30, 91.
- Στέφανος ὁ Ῥώμης: μαρτύριον.—44.
- Στέφανος αὐτοκράτωρ.—19.
- Στέφανος α', πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—19.
- Στέφανος β', πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.—19, 20.
- Στέφανος Ἰβηρ.—305.
- Στιχηράριον.—69, 160.
- Στίχοι ἑμμετροὶ διάφοροι. — 3, 23, 33, 34, 161, 203, 232. Περὶ στίχων ἠρωϊκῶν.—138.
- Στουδίου ἢ Στουδίων μοναστήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει. — 65, 150, 151.
- Στουδίτης: Θεόδωρος.
- Στρατόνικος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—25, 93.
- Στράτων ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
- Στύλου μοναστήριον.—5.
- Συγγενείας βαθμῶν πέρι. — 60, 63, 64.
- Συγκλητικὴ ἡ ὁσία.—154.
- Συμαῖος: Μάξιμος.
- Συμεὼν ὁ θεοδόχος.—1, 93, 171, 235. Μονῶριον, τὸ καὶ Καταμόνας ὀνομαζόμενον.—309.
- Συμεὼν στυλίου πύργος.—233, 268. Εὐχὴ τοῦ αὐτοῦ.—143.
- Συμεὼν ἢ Συμεώνης ὁ σαλός.—42.
- Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης: ἔργα τούτου.—87, 88.
- Συμεὼν ὁ Μεταφράστης: εὐχαὶ τούτου.—144.
- Συμεὼν μοναχοῦ λόγοι. — 103, 104, 265.
- Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος.—154, 325.

- Συμεών ἱερεύς.—169.
 Σύμη ἡ νῆσος.—293.
 Συμμάχιος: Ἰωάννης.
 Σύμμαχος.—1, 156.
 Σύναδα.—73.
 Συναξάριον τῶν Εὐαγγελίων. —
 58, 155, 156, 161, 165, 195,
 198, 200, 209.
 Συναξάριον τοῦ Πραξάποστολου.—
 124.
 Συναξάριον ἑξαμηναίου.—160.
 Συναξάριον τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ.—
 89, 165.
 Συναξάριον τῶν μηνῶν δεκεμβρίου,
 ἰουνίου, ἰουλίου καὶ αὐγούστου.
 —39, 70.
 Συναξάριον τῆ Δευτέρᾳ τῆς Πεν-
 τηκοστῆς.—46.
 Σύνοδοι: ἑκδεις περὶ τούτων.—
 5, 14, 63, 329. Συνόδων
 οἰκουμενικῶν ἔροι. — 329.
 Κανόνες.—61.
 Συνοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου τῆς
 Ἱερουσαλήμ.—289, 290, 318,
 321.
 Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος.—72.
 Συνοπτικὸν ἐπιγραφὴ βιβλίου.—
 160.
 Συντέκνων πέρι.—64.
 Συντίπας.—329.
 Συρία.—41, 43, 44, 275, 276,
 277, 322.
 Σύροι.—34, 38, 131, 312, 321,
 325, 348, 351.
 Σχηματολόγιον.—160.
 Σχολάριος: Γεννάδιος.
 Σχολεῖα: Θεολογικὴ σχολὴ ἐν τῇ
 μονῇ τοῦ Σταυροῦ.—22, 47,
 48, 98, 118, 127, 274, 279,
 291, 294, 298, 299, 300,
 312, 313, 315, 316, 319,
 322, 350. Σχολὴ μουσικὴ ἐν
 τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ.—137.
 Ῥωμεικὸ σχολεῖο ἐν τῇ αὐτῇ
 πόλει.—270.
 Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος.—139.
 Σωφρόνιος α΄, πατριάρχης Ἱερο-
 σολύμων.—331. Βίος Μαρίας
 τῆς Αἰγυπτίας.—75. Ἀκολου-
 θία τῶν ὥρων καὶ τροπάρια.—
 98. Περὶ σιγμῆς.—123.
 Σωφρόνιος ε΄, πατριάρχης Ἱερο-
 σολύμων.—169, 205, 222,
 266, 283, 364, 369.
 Σωφρόνιος, πατριάρχης Κωνσταν-
 τिनουπόλεως 1775.—67.
 Σωφρόνιος, ἀρχιεπίσκοπος Τριπό-
 λεως.—276.
 Σωφρόνιος Ῥόδιος, μοναχὸς Ἀγιο-
 σαβίτης.—232.
 Τακτικὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θρό-
 νων.—6, 59. Τάξεις θρόνων.
 —60.
 Τάλου μοναστήριον.—197.
 Ταμαρίται.—317.
 Ταξιάρχου Μιχαὴλ μοναστήριον
 ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ.—
 165, 368.
 Τάξις ἐπὶ μοναχῶν.—159. Εἰς
 ἐγκαίνια ἐκκλησίας.—90. Εἰς
 τὸ μέγα σχῆμα.—160.
 Ταράσιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.
 —11, 13, 19, 63.

- Ταριέλ, βασιλόπαις Ἰβηρ.—305, 306.
 Ταρίτλι.—306.
 Ταρραῖος.—148.
 Ταρσεύς.—138.
 Ταρσός.—15.
 Τάφος ὁ τοῦ Χριστοῦ. — 111, 205, 266, 281. Ὅρα καὶ τὸ Ἅγιος Τάφος καὶ τὸ Πανάγιος Τάφος.
 Τεσσαράκοντα Ἐκκλησίαι πόλις ἐν Θράκη.—233.
 Τεσσαράκοντα Μάρτυρες. — 56, 151.
 Τεσσαρακοστή.—151, 168, 198.
 Τετάρτη ἢ Τετράς ἡμέρα. — 90, 165, 263.
 Τετραευαγγέλια.—102, 128, 165, 204, 213, 214, 216, 262, 266, 351, 353.
 Τξιγάλλας: Ματθαῖος.
 Τηριακός.—165.
 Τιβεριάδος ἀρχιεπισκοπή.— 207.
 Τιβεριαδιώτισσα Θεοτόκος.—208.
 Τιμόθεος ὁ ἀπόστολος.—25, 217.
 Τιμόθεος πρεσβύτερος.—53.
 Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας.— 16, 62.
 Τιμόθεος, ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἄνω Ἰβηρίας. — 305, 306, 307, 308.
 Τιμόθεος, ἡγούμενος τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Σάβα 1581.—150.
 Τίμιος Σταυρός: Σταυρός.
 Τίμων Ῥώσος, μοναχὸς Ἁγιοσαβίτης.—233.
 Τίρε: ὄνομα μετοχίου.— 347.
 Τίτος ὁ ἀπόστολος: ὑπόμνημα περὶ τούτου.—45.
 Τόμος Ἐνώσεως (Tomus Unionis).—18.
 Τόποι Ἅγιοι.—225, 307.
 Τουρκικὸς στόλος.—191.
 Τοῦρκοι.—66, 162, 328.
 Τραγκυλίνος ὁ ἅγιος μάρτυς.—27.
 Τραγωδίας πέρι.—138.
 Τραϊανὸς αὐτοκράτωρ.—28, 40, 41, 43, 342.
 Τράνης καρδινάλις.—143.
 Τραπεζοῦς.— 86.
 Τραπεζούντιοι.—121, 229.
 Τριάς ἢ ἁγία.—105, 117, 173, 193. Μοναστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἱεριχοῦς.—278, 318.
 Τρίπολις Συρίας.—57, 276.
 Τρισαγίου εὐχή.—171.
 Τρίτη ἡμέρα.—124.
 Τριψῖδια.—39, 89, 90, 114, 160, 352.
 Τρύφων ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—19, 20, 89.
 Τρύφων ὁ γραμματικὸς. — 139, 142.
 Τρύφων, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ 1832.—48.
 Τρύφων Ῥώσος, μοναχὸς Ἁγιοσαβίτης.—233.
 Τρωάς.—61.
 Τζεσμές ἢ πόλις.—191.
 Τουμανδῶν πόλις.—9.

- Τυπικά. — 89, 98, 108, 116, 128, 160, 168, 353.
 Τύροβον.—263.
 Τύρος.—90.
 Τυροφάγος Κυριακή.—75, 150.
 Τύχη Ίαμβοι.—334.
 Τύχων ὁ ἅγιος μάρτυς.—40.
 Ὑάκινθος κουβικουλάριος: μαρτύριον.—41.
 Ὑδρα ἢ νῆσος.—236.
 Ὑμνος ἑωθινός.— 169. Τριαδικός.—158.
 Ὑπαπαντή.—93, 124, 171, 195.
 Ὑπάτιος.—1.
 Φανάριον Κωνσταντινουπόλεως.—286.
 Φαραώ.—336.
 Φαρισαῖοι.—76, 195, 208.
 Φαρμακολότρια.—52.
 Φαρνέσιος καρδινάλις.—142.
 Φαῦστος ὁ ὄσιος: βίος.—43.
 Φεβρωνία ἡ ἅγια μάρτυς: μαρτύριον.—41.
 Φιλάρετος ὁ ὄσιος: βίος.—130.
 Φιλάρετος ὁ Οὐγκροβλαχίας.—184.
 Φιλήμων ὁ ἀπόστολος.—155.
 Φιλικὴ Ἑταιρεία.—188.
 Φίλιππος ὁ ἀπόστολος.—85.
 Φίλιππος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
 Φίλιππος, βασιλεὺς τῆς Γαλλίας.—305.
 Φιλογόσιος.—28.
 Φιλόθεος ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—50, 51, 162.
 Φιλόθεος Θωμᾶ, διάκονος 1730.—134, 364.
 Φιλόπονος: περὶ τρόπων.—139.
 Φιλοπτωχίας πέρι.—263.
 Φίλων ὁ Ἰουδαῖος.—54.
 Φλαβιανὸς ὁ Κωνσταντινουπόλεως.—11.
 Φλάβιος Εὐχέριος.—8.
 Φλάβιος Εὐάγριος.—8.
 Φλάβιος Θεοδόσιος.—8.
 Φλάβιος Οὐαλέντινιανός.—8.
 Φλωρεντία.—351.
 Φλώρος ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—44.
 Φράγχοι.—107, 308.
 Φραντζῆς: Γεώργιος.
 Φράροι.—282.
 Φοινίκη Συρίας.—137.
 Φούλβιος Οὐρσίνος.—141.
 Φουρτζάλας.—205.
 Φρασάριον.—342.
 Φυλακὴ ἅγια ἡ τοῦ Χριστοῦ.—242.
 Φυτείας ἐπαρχία.—9.
 Φωκᾶς ὁ ἅγιος μάρτυς: μαρτύριον.—43.
 Φωκεὺς (γρ. Φωκαεύς): Θεόδωρος.
 Φωνῆς πέρι.—142.
 Φῶς Ἁγιον: τάξις ἐπὶ τῇ τελετῇ τούτου.—99.
 Φῶτα = Θεοφάνια.—262.
 Φωτεινὴ μοναχὴ.—27.

- Ψαλμοὶ τοῦ Δαβίδ.— 1, 2, 70, 117, 132, 133, 169.
- Ψαλτήρ, Ψαλτήριον.— 2, 125, 126, 132, 133, 146, 156, 158, 160, 165, 167, 216, 217, 245, 263, 266, 316, 322, 349, 353.
- Ψαρά· νῆσος.—191, 192.
- Ψαριανός.—191.
- Ψελλός: ἐπιστολῶν χαρακτῆρες.— 142. Περὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. — 139. Στίχοι εἰς
- Ψαλτήριον.— 125, 126. Στίχοι πρὸς Μιχαὴλ Δούκαν. — 63.
- Ψυχῆς Φωτισμός.—152.
- Ψοδαί.—1, 133, 169.
- Ψοκεανοῦ ποταμοῦ πέρι.—142.
- Ψομερ-Χαττάπ.—331.
- Ψοριγένης.—1, 3, 133, 166.
- Ψορ ὁ ἅγιος μάρτυς.—45.
- Ψορολόγια. — 109, 149, 165, 168, 234, 353.

ΕΤΕΡΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ.

Σελ.	Στίχ.		Γ ρ ά φ ε.
16	1	Μελιτινῆς	Μελιτινῆς
62	14	Μελιτινῆς	Μελιτινῆς
132	1	Οκτωβρίου	Ὀκτωβρίου
243	5	1116	1166
254	2	ἐν Σταυρῷ	ἐν τῷ Σταυρῷ
353	13	κῶδ. 14	κῶδ. 15.

Σελ. 363. Μετὰ τὸ Λαζάριος ὄνομα πρόσθετες ἐν τοῖς καλλι-
γράφοις τόδε: Λουκάς ἐπίσκοπος Μπουζέου 1594, κῶδ.
Ἄναστ. 4, σελ. 199.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΔΙΑ ΦΩΤΟΤΥΠΙΑΣ ΑΠΕΙΚΑΣΘΕΝΤΑ.

	Σελ.
1. Σελίς κώδικος τῆς θ' ἑκατονταετηρίδος (ἀριθ. 23), περιέχοντος τὰ πονήματα Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου σὺν τοῖς σχολίοις.	52
π2. Σελίς τοῦ 36-ου παλιμψήστου κώδικος, ὃς ἐγγραφή μεταξὺ τῆς ιβ' καὶ τῆς ιγ' ἑκατονταετηρίδος	83
3. Σελίς τοῦ 43-ου κώδικος, ἔτους 1122-ου	98
4. Δύο σελίδες τοῦ αὐτοῦ κώδικος.	100
5. Σελίς τοῦ 50-οῦ κώδικος, ἔτους 1166-1167-ου.	107
6. Σελίς τοῦ 55-ου κώδικος, ἔτους 927-ου.	110
7. Ἐτέρα σελίς τοῦ αὐτοῦ κώδικος	111
8. Σελίς τοῦ 57-ου παλιμψήστου κώδικος	114
9. Δύο σελίδες Ψαλτηρίου τῆς θ' ἑκατονταετηρίδος (ἀριθ. 96)	156
10. Ἡ ἀρχὴ εἰληταρίου λειτουργικοῦ τῆς ιβ' ἑκατονταετηρίδος (ἀριθ. 109).	170
11. Ἡ πρώτη σελίς Εὐαγγελίου ἐλληνικοῦ, γραφέντος ἔτει 1596-φ	221
12. Εἰκὼν τοῦ βοεβόδα Ματαίη Μπασαράμπα ἐξ Εὐαγγελίου γραφέντος ἔτει 1642-φ ἢ 1643-φ	223
13. Εἰκὼν Ἑλήνας, συζύγου Ματαίη τοῦ Μπασαράμπα	223
14. Σελίς τοῦ 230-οῦ Σαββαίτικοῦ κώδικος, ἔτους 1329-1330-οῦ	238
15. Δύο σελίδες Εὐαγγελίου τῆς θ' ἑκατ. εὕρισκομένου ἐν τῇ Σαββαίτικῇ συλλογῇ (ἀριθ. 360)	238
16. Σελίς τοῦ 363-ου Σαββαίτικοῦ κώδικος	238

	Σελ.
Κώδικες ἐλλείποντες τῷ πρώτῳ τόμῳ, τουτέστι τῇ παλαιᾷ Πατριαρχικῇ Συλλογῇ	262
Κώδικες ἐκ τῆς λαύρας τοῦ ὁσίου Σάβα καὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου ληφθέντες ἐκ παλαιοῦ .	265
Σημειώσεις Δοσθεῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων	269
Κυρίλλου Ἀθανασιάδου, ἀρχιμανδρίτου τοῦ Παναγίου Τάφου, ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ὁρθο- δόξου Καθολικοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων . .	273
Συμπλήρωμα τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ καταλόγου, τουτέστι τοῦ πρώτου τόμου τῆς «Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης»	324
Συμπλήρωμα τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ καταλόγου	335
Παροράματα διορθωτέα ἐν τῷ πρώτῳ, ἐν τῷ δευτέρῳ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ τόμῳ	343
Προσθῆκαι τῷ καταλόγῳ τοῦ τρίτου τμήματος	347
Συνοπτικὸς πίναξ	353
Κώδικες ἀχρονολόγητοι τοῦ τρίτου τμήματος	356
Κώδικες μετ' εἰκόνων, κοσμημάτων ἢ κεφαλαιωδῶν γραμ- μάτων ἐγκαλλωπίστων	357
Κώδικες τοῦ τρίτου τμήματος μετὰ χρονολογίας	358
Καλλιγράφοι ἢ ἀντιγραφεῖς καὶ αὐτόγραφα συγγραφέων τινῶν	362
Βιβλιοθήκαι καὶ κτήτορες	365
Γενικὸς πίναξ τῶν ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ τόμῳ συγγραφέων, μαρτύρων, ὁσίων, καλλιγράφων, πατριαρχῶν, κληρικῶν, λαϊκῶν, χωρῶν, πόλεων καὶ ἄλλων τινῶν	371
Ἄτερα παροράματα διορθωτέα	434
Τρεῖς σημειώσεις	435
Δείγματα γραφῆς παλαιῶν τινῶν κωδίκων διὰ φωτοτυπίας ἀπεικασθέντα	437
Περιεχόμενα	439

